

Universitat de les Illes Balears
Departament de Filosofia

TESI: EL IOGA DE JOAN MASCARÓ I FORNÉS
Primera part (volum 1 de 3)

**Llum, Amor i Vida (*jñana, bhakti i karma iogas*) en les
introduccions de Joan Mascaró**

Tesi que presenta Joan Miquel Mut i Garcia
per optar al títol de Doctor en Filosofia

Director de la Tesi: Dr. Francesc Casadesús
Titular d'Universitat del Departament de Filosofia
De la Universitat de les Illes Balears

Palma, juny de 2003

TESI: EL IOGA DE JOAN MASCARÓ I FORNÉS

Primera part: Llum, Amor i Vida (*jñana, bhakti i karma iogas*) en les introduccions de Joan Mascaró

PRIMERA PART: LLUM, AMOR I VIDA (*JÑANA, BHAKTI I KARMA IOGAS*) EN LES INTRODUCCIONS DE JOAN MASCARÓ 1

1	INTRODUCCIÓ.....	3
1.1	DEFINICIÓ DEL PROJECTE	4
1.1.1	Enunciat i finalitat.....	4
1.1.2	Justificació i motius de la investigació.....	7
1.1.3	Objectius de la investigació	8
1.1.4	Interrogants que planteja la investigació i mitjans per establir-ne possibles hipòtesis.....	9
1.2	DISSENY.....	11
1.3	LES FONTS DE LA INVESTIGACIÓ	15
2	ANTECEDENTS HISTÓRICS: JOAN MASCARÓ I LA FILOSOFIA ÍNDIA.....	18
2.1	INTRODUCCIÓ.....	18
2.2	EL TEXT DE MASCARÓ.	20
2.3	COMENTARI	22
3	IOGA	28
3.1	INTRODUCCIÓ.....	28
3.2	EL CONCEPTE DE IOGA	29
3.3	MASCARÓ I EL IOGA.	38
3.4	EL IOGA EN LA INTRODUCCIÓ A LA "BHAGAVAD GITA"	48
a)	Introducció.....	48
b)	Antecedents. Els vedes	49
c)	Els Upanishads.	50
d)	La Bhagavad Gita.....	53
3.5	EL IOGA EN LA INTRODUCCIÓ ALS "UPANISHADS".	59
a)	Introducció. Els Vedes.	59
b)	Els Upanishads.	60
c)	A la recerca de l'Atman.....	61
d)	Ésser i Amor. (Estat i camí).....	62
e)	El Ioga.	63
3.6	EL IOGA EN LA INTRODUCCIÓ AL "DHAMMAPADA"	71
a)	Introducció. El Dhamma.....	71
b)	El Nirvana.....	72
c)	L'anti-metafísica budista. El camí.....	79
d)	Els vuits estadis del camí.....	80
3.7	CONCLUSIONS	83
4	LLUM: EL CAMÍ DEL JÑANA IOGA	84
4.1	JÑANA IOGA O EL CAMÍ DE LA LLUM	84
4.2	MASCARÓ I EL JÑANA.....	87
4.3	JÑANA EN LA INTRODUCCIÓ A "LLÀNTIES DE FOC"	97
4.4	JÑANA EN LA INTRODUCCIÓ A LA "BHAGAVAD GITA"	103
a)	Introducció.....	103
b)	Antecedents. Els Vedes.	104
c)	Els Upanishads.	105
d)	La Bhagavad Gita.....	114
e)	La simfonia de la Gita.	114
f)	El samadhi i el camí de Jñana	115

4.5	JÑANA EN LA INTRODUCCIÓ ALS "UPANISHADS".....	118
a)	<i>Introducció. Els Vedes.</i>	118
b)	<i>El Upanishads.</i>	120
c)	<i>A la recerca de l'Atman.</i>	125
d)	<i>Ésser i amor. Estat i camí</i>	131
e)	<i>Déu.</i>	135
f)	<i>El ioga.</i>	138
4.6	JÑANA EN LA INTRODUCCIÓ AL "DHAMMAPADA".....	141
a)	<i>Introducció. El Dhamma.</i>	141
b)	<i>Biografia del Buddha.</i>	142
c)	<i>El Nibbana.</i>	143
4.7	CONCLUSIONS.....	146
5	EL CONCEPTE D'AMOR EN LES INTRODUCCIONS DE JOAN MASCARÓ (BHAKTI IOGA).....	147
5.1	LA CONCEPCIÓ D'AMOR DE JOAN MASCARÓ. LA CONTEXTUALITAT AMB LLUM I VIDA.	147
5.2	EL CONCEPTE DE BHAKTI IOGA. L'AMOR EN LA TRADICIÓ HINDÚ.	164
5.3	L'AMOR EN LA INTRODUCCIÓ A LA BHAGAVAD GITA	167
a)	<i>Introducció. Els Vedes.</i>	167
b)	<i>Els Upanishads.</i>	169
c)	<i>La Bhagavad Gita.</i>	170
d)	<i>La simfonia de la Gita.</i>	172
e)	<i>Els camins.</i>	175
5.4	L'AMOR EN LA INTRODUCCIÓ ALS UPANISHADS.....	181
a)	<i>Introducció. Els Vedes.</i>	181
b)	<i>Els Upanishads.</i>	182
c)	<i>La recerca del Atman.</i>	182
d)	<i>Déu</i>	184
e)	<i>Ioga.</i>	187
5.5	L'AMOR EN LA INTRODUCCIÓ AL DHAMMAPADA	189
a)	<i>Introducció. El Dhamma.</i>	189
b)	<i>Amor i religió</i>	190
5.6	CONCLUSIÓ.....	193
6	VIDA O EL KARMA IOGA.....	194
6.1	EL CONCEPTE DE KARMA IOGA	194
6.2	JOAN MASCARÓ I EL KARMA	198
6.3	VIDA EN LA INTRODUCCIÓ DE LA "BHAGAVAD GITA"	205
a)	<i>Introducció. Els Vedes. Els Upanishads.</i>	205
b)	<i>El Dharma</i>	206
c)	<i>El Karma.</i>	206
d)	<i>La Bhagavad Gita.</i>	208
e)	<i>El Ioga.</i>	210
6.4	VIDA EN LA INTRODUCCIÓ DELS "UPANISHADS"	214
a)	<i>Introducció. Els Vedes.</i>	214
b)	<i>Anti-metafísica i soteriologia.</i>	215
c)	<i>La interpretació del karma i del samsara.</i>	217
d)	<i>Vida i mort. Silenci i Ioga.</i>	220
6.5	VIDA EN LA INTRODUCCIÓ AL "DHAMMAPADA"	222
a)	<i>Introducció. El Dhamma.</i>	222
b)	<i>El Buddha.</i>	223
c)	<i>L'ensenyança del Buddha.</i>	225
d)	<i>Les quatre nobles veritats.</i>	227
e)	<i>La "teràpia" del dolor existencial</i>	231
f)	<i>El noble viarany cap a l'alliberament.</i>	234
6.6	CONCLUSIÓ.....	239

1 Introducció

A l'hora de plantejar alguna investigació sobre l'obra de Joan Mascaró i Fornés, se'ns presenten múltiples alternatives i qualche problema. Les alternatives són fruit de l'extensa gamma d'interessos d'en Mascaró la qual cosa ens obliga a seleccionar quins dels temes sobre els quals va expressar les seves opinions (poesia, educació, religió, traducció, etc.) poden ser suficientment interessants per iniciar-ne una recerca seriosa. Com a denominador comú, però, trobam sempre el tema de l'espiritualitat o de la *Religió autèntica*. Per tant, el quest sempre tendra com a referència l'interès clau de Mascaró que era el de la cerca d'una profunda religiositat interior, tant des de la tradició cristiana com, sobre tot, de la tradició índia i budista.

En referència les dificultats de la disquisició, el problema més important que trobam és el de les fonts. Mascaró era molt precís a l'hora d'escriure i publicar. Va escriure molt, sobretot en forma de quaderns de reflexió personal, però va publicar poc. En aquest aspecte, podem enumerar quatre grans grups d'obres mascaronianes:

- a) La recopilació de fragments espirituals de totes les tradicions religioses anomenat *Llànties de Foc* (1958). És la primera "gran" obra que va publicar, però està constituïda bàsicament per fragments d'altres autors; seleccionats i classificats per Mascaró i precedits d'una petita introducció.
- b) Les tres introduccions a les seves traduccions del sànscrit i pali l'anglès: *The Bhagavad Gita* (1962), *The Upanishads* (1965) i *The Dhammapada* (1973). Les introduccions expressen no només una orientació sobre el contingut de les obres, sinó també les opinions de Mascaró i les relacions que hi trobava amb altres obres amb un missatge semblant. Són llibres de caire espiritual i la seva temàtica demostra quins eren els interessos de Mascaró.

Realment, les introduccions són vertaderes obres que ens inicien a la literatura espiritual del subcontinent indi. Són obres independents del text que introdueixen ja que tenen entitat pròpia i es poden llegir sense haver de referir-se constantment a l'obra introduïda. De fet, en la nostra opinió, molt encertadament les tres introduccions, juntament amb alguns articles i la introducció a *Llànties de foc*, han estat traduïdes i publicades en un volum únic independent, per Gregori Mir

(2001). Aquest volum constitueix una veritable introducció al pensament espiritual de l'Índia i al pensament de Mascaró

- c) El llibre *La Creació de la fe*, que estava destinat a ser la seva obra més important i personal, però que no va poder acabar. Mascaró va recollir i escriure unes 6000 planes d'aforismes i pensaments, i pretenia fer-ne una selecció per arribar a 100 pàgines que haurien de constituir la seva obra clau: "...un amic per tota la vida". Va morir abans de poder finalitzar aquesta tasca, però el seu deixeble W. Radice amb la vídua en feren una selecció publicada per l'Ed. Moll l'any 1993. Malgrat l'indubtable valor i l'interès de l'esmentada selecció, mai no podrem saber com hauria estat la versió seleccionada i redactada personalment per Mascaró.
- d) Altres obres que podem considerar "menors", com podrien ser cartes, articles, programes de ràdio, etc. i que afortunadament es van publicant.

Vist el panorama de les fonts, la recerca del present treball s'ha centrat bàsicament en el contingut de les introduccions a les seves traduccions. Com és normal, les introduccions ens parlen de l'obra introduïda i de les seves relacions amb altres obres semblants. A més, Mascaró hi expressà també que en pensava, tant de les obres com del missatge espiritual que contenien. Indubtablement, l'aspecte espiritual és un dels punts que més interessaven a Mascaró i en conseqüència el treball es centra en aquest aspecte considerat tant en la seva vessant cultural com vivencial.

1.1 Definició del projecte

1.1.1 Enunciat i finalitat

La finalitat d'aquesta recerca és demostrar, a través del contingut de les seves introduccions, que Joan Mascaró i Fornés era un iogui, que seguia les doctrines iògiques definides i recollides sobre tot en la *Bhagavad Gita*¹, i que la seva obra i el seu pensament són fruit i reflex d'aquest interès vital. Quan dic *Iogui* ho dic amb dues accepcions: la primera, com idea de místic, com persona connectada amb la part més transcendent de l'existència humana, com aquell que ha arribat a una percepció

¹ Bàsicament *Jñana Ioga*, *Bhakti Ioga* i *Karma Ioga*, que correspondrien a les idees Llum, Amor i Vida que apareixen en el capítols de la seva obra *Llànties de Foc*.

diferent de l'existència que implica una percepció espiritual de la vida. La segona, com idea de seguidor d'un camí de creixement espiritual, com practicant o seguidor d'una *sadhana*². En aquest context convé destacar la idea que les principals branques del ioga que descriu la *Bhagavad Gita* són tres:

- a) *Jñana Ioga*, o ioga del coneixement. És el camí que pretén conduir a l'alliberació de les cadenes del món sensible i del dolor, a través de la comprensió intuïtiva d'allò que és la realitat.
- b) *Bhakti Ioga*, o ioga de l'amor o de la devoció. És el camí iòguic que ens vol dur a la unió amb el Suprem mitjançant l'amor incondicional.
- c) *Karma Ioga*, o ioga de l'acció desinteressada. És el ioga del treball desinteressat, el que empra com a eina l'acció realitzada sense aferrar-se al resultat.

Part important de la recerca serà relacionar aquests tres camins (*marga*) iòguics esmentats amb les idees mascaronianes de *Llum*, *Amor* i *Vida*, que donaren nom als capítols del seu primer llibre *Llànties de foc*. Pretenem demostrar l'equivalència entre les branques o vies (*margas*) més importants del Ioga (*Jñana*, *Bhakti* i *Karma*) amb les paraules claus de la classificació mascaroniana tant dels capítols d'aquest llibre, com de la classificació dels tres llibres que traduï. És a dir, pretenem demostrar que el mot *Llum* que apareix en *Llànties de Foc* és "equivalent" a *Jñana Ioga* i està expressat paradigmàticament en els *Upanishads*. De la mateixa forma, *Amor* seria homòleg a *Bhakti Ioga* i estaria expressat en la *Bhagavad Gita* i, finalment, *Vida* seria sinònim de *Karma Ioga* i el llibre paradigmàtic de la seva expressió seria el *Dhammapada* del *Buddha*.

Com a nexa d'unió entre tots tres, trobam el mot *Ioga* que en terminologia mascaroniana equivaldria a *Silenci*, al silenci de la ment quan arriba a l'estat de contemplació. L'expressió literària paradigmàtica la trobaríem als *Yoga Sutras*³ de PATANJALI, que si bé, Mascaró no els va traduir, sí que va expressar repetidament la admiració que sentia per aquesta obra aforística que és la formulació de l'anomenat Ioga Clàssic o també *Raja Ioga* (Ioga Real).

² (Sànskrit). Pràctica d'un camí espiritual. En el segon capítol dels *Yoga Sutras* de Patanjali és el dedicat a la pràctica del Ioga i s'anomena *Sadhanapada*.

³ Per respecte a la transliteració del sànskrit al parlar dels *Yoga Sutras* emprarem la "Y". Al referir-nos al *ioga* com a disciplina emprarem la ortografia catalana.

A la primera part de la tesi, la recerca se centrarà bàsicament en les obres "majors" d'en Mascaró, és a dir, les *Introduccions* a les seves traduccions (*Bhagavad Gita*, *Upanishads* i *Dhammapada*). Les obres "menors" ens serviran de fonts auxiliars encara que no per això menys importants. En les cartes i articles de Mascaró trobam idees que complementen i recolzen les tesis que anirem presentant al llarg de l'estudi tot i que disperses, ens donen una idea clara del pensament mascaronià.

Pel que fa a l'obra *La Creació de la fe*, dedicarem la segona part a fer una lectura crítica de la recopilació d'aforismes que realitzà Radice. A partir d'aquesta recopilació, reclassificarem els aforismes i, per ser coherents, els englobarem sota els títols que Mascaró emprà a *Llànties de Foc* (*Llum*, *Amor* i *Vida*), afegint-hi també el mot *Ioga* i, per la seva importància, incorporarem també un capítol dedicat als aforismes que es refereixen al budisme.

A l'hora de rastrejar les influències principals que va rebre Mascaró, ens adonarem ben aviat com ell mateix les defineix i descriu en els seus texts. La influència més forta és precisament la de les tres obres que va traduir i a les quals les hi va redactar una introducció. Aquestes introduccions són cabdals perquè constitueixen a la vegada una expressió del seu pensament i una breu descripció del contingut i de les idees més importants de l'obra introduïda, així com de les influències i relacions amb altres obres i autors. Hem de considerar que és el seu interès en aquestes obres (*Bhagavad Gita*, *Upanishads* i *Dhammapada*) allò que el va dur a aprendre sànscrit i pali per poder estudiar-les amb profunditat i després traduir-les. És a dir, primer s'interessà per les obres; posteriorment, després d'aprendre la llengua, les va estudiar amb profunditat, les va traduir i, finalment, redactà les introduccions expressant que en pensava i de quina manera es relacionaven entre sí i amb altres obres semblants. Aquestes introduccions ens mostren també, de forma indirecta, com les obres traduïdes el varen suggestionar d'una forma intel·lectual i vivencial. Les altres influències són esmentades per el mateix Mascaró, tant en les introduccions, com és ara en *Llànties de foc*, com en les seves cartes i articles. Dins d'aquest apartat podem citar des del cristianisme i els místics cristians (La Bíblia, Ramon Llull, Sant Joan de la Creu, etc.), a pensadors, poetes i escriptors occidentals moderns o antics

(Shakespeare, Bergson, Xirau, etc.), passant per místics de totes les èpoques i tradicions (Kabir, Rumi, etc.)⁴

El tipus d'investigació és de caire descriptiu i analític així com de caràcter clarament bibliogràfic i teòric. Se pretén descriure el pensament de Mascaró però procurant relacionar-lo amb les seves influències i gènesi. A més d'analitzar la producció intel·lectual i les idees de Mascaró, el treball pretén esbrinar la seva actitud vital en front a les idees que va expressar. La investigació, per tant, versa sobre un sol subjecte, si bé fa necessària la comparació amb les idees generals de la espiritualitat, sobretot les que va estudiar i citar: hinduisme, ioga, vedanta, budisme, sufisme i mística cristiana.

1.1.2 Justificació i motius de la investigació

La magnitud internacional de la figura de Joan Mascaró en el context de les traduccions i opinions sobre les obres principals del hinduisme i budisme és cabdal. Probablement, les seves traduccions l'anglès, sobre tot la de la *Bhagavad Gita*, són les més llegides en el món, ja que, sobre número d'exemplars venuts⁵, el seus fragments són constantment esmentats en obres més recents relacionades, sobretot, amb el Ioga. Si a més afegim que totes les traduccions tenen una introducció i que degut a la dificultat per fer una primera lectura de les obres, recórrer a les introduccions resulta quasi imprescindible. Per tot això, podem afirmar sense massa risc d'error, que Mascaró deu ser l'autor mallorquí més llegit del món després de Ramon Llull. Això sí, escrivia en anglès i això pot justificar, en part, que sigui tan poc conegut a Mallorca. Joan Mascaró és un mallorquí universal.

D'altra banda, no existeixen treballs d'investigació globals i sistemàtics sobre la seva figura i obra. Podem trobar articles, introduccions a recopilacions d'obres seves, etc.

⁴ Sobre les influències i conclusions de la recerca vegeu *Conclusions*.

⁵ Hem intentar esbrinar amb l'editorial *Penguin* la quantitat d'exemplars venuts de les tres obres des de la seva primera publicació o de la quantitat d'edicions publicades, però no hem obtingut

però no cap estudi una mica sistemàtic de la seva obra. Tampoc, no pretenem de cap forma “tancar” l’estat de la investigació sobre Mascaró, al contrari, tant de bo que aquesta tesi servesqui per motivar l’estudi de l’obra mascaroniana, tant en la vessant catalana com en l’anglesa. Volem que tant la comunitat balear com la de la resta d’Espanya s’adonin de la importància de la seva figura i ajudar a difondre la seva obra amb l’esperança que no sigui el darrer estudi sobre Mascaró.

Pensam també que, en un moment en què sorgeixen i es publiquen centenars d’obres influenciades per la filosofia oriental les quals bombardegen als lectors potencials sota etiquetes com *New Age*⁶, resulta molt positiu oferir una explicació seriosa dels conceptes claus de l’espiritualitat índia, presentada per la persona que tal vegada més ha contribuït, mitjançant les seves traduccions, a llur difusió.

A més de les idees sobre espiritualitat, pensam que és important contribuir a difondre la seva crítica al materialisme, al desenvolupament del turisme de masses, a la maledicció de la contaminació acústica i a la destrucció dels recursos naturals. A l’altra cara de la moneda, trobarem les idees humanístiques i espirituals, del seu concepte d’educació, del paper de la poesia i l’art en el desenvolupament humà, etc.

1.1.3 Objectius de la investigació

Ens proposam millorar el coneixement de les idees de Mascaró referents a l’espiritualitat hindú i budista, comprendre com va relacionar les idees de diferents tradicions espirituals i com va arribar a considerar-les idèntiques, és a dir, com va aprehendre que la Religió Autèntica és Una. Per això, durem a terme una anàlisi del contingut de les seves introduccions i de la resta d’obres a les quals tenim accés.

resposta. Tot i això, Mascaró confessà l’any 1973 a F. De Borja Moll que de la seva Gita, se n’aven venut més de 400 mil exemplars. (Vegeu el capítol *Vida en la introducció a la Bhagavad Gita*)

⁶ La majoria d’aquestes, obres així com les anomenades *d’autoajuda*, estan molt influenciades per les filosofies índies i el budisme però solen pecar manca de qualitat i seriositat en els seus plantejaments.

També consideram important, esbrinar com els conceptes espirituals universals influïren en el seu pensament i en la seva vida, i com, sobretot en *La Creació de la fe*, hi trobam replantejades les idees claus de les tradicions espirituals que estudià.

1.1.4 Interrogants que planteja la investigació i mitjans per establir-ne possibles hipòtesis

Amb la finalitat de guiar la nostra investigació ens plantejam una sèrie de preguntes que consideram claus i que constituïran el nucli de la tesi:

- a) Era Mascaró un iogui? (per una banda en el sentit de místic, de persona que ha arribat a l'aprehensió de la Realitat, i per una altra, en el sentit de seguidor d'una *sadhana*, d'una pràctica espiritual,)
- b) Quina vinculació i compromís personal tenia amb el Ioga?
- c) Quines influències es detecten en el seu pensament?
- d) Quina era la seva posició davant les obres que traduïa? Era imparcial o bé s'hi implicava personalment?
- e) Com relaciona les diferents tradicions espirituals entre si?

Com a conseqüència de les qüestions plantejades presentam les següents hipòtesis d'investigació:

- a) Mascaró era un iogui, un místic.
- b) Estava implicat en el seguiment d'un camí d'alliberació. Seguia una *sadhana*.
- c) A més, volia ser un *guru*: aquell que ajuda els altres a caminar des de la fosca a la Llum, i aquest era un dels objectius de la seva tasca com a traductor.
- d) El seu pensament està molt influenciat per les obres en què va treballar.
- e) Era espiritualment eclèctic. Considerava la Veritat espiritual com una i les diferents expressions d'aquella eren això: diferents formes de mostrar la mateixa Realitat.

- f) La trilogia mascaroniana *Llum, Amor, Vida* amb la qual titula els capítols de *Llànties de foc* són equivalents al *Jñana Ioga*, al *Bhakti Ioga* i al *Karma Ioga* respectivament.
- g) Els aforismes de la *Creació de la fe* són desenvolupaments personals d'idees procedents de diferents tradicions espirituals.

1.2 Disseny.

La tesi és bàsicament un recorregut bibliogràfic per les obres de Mascaró a la recerca dels factors i idees que varen provocar la construcció de tot el seu edifici conceptual (*Llum, Amor, Vida i Ioga*) lligat de forma estreta a la concepció dels principals marges del Ioga que apareixen en la *Bhagavad Gita: Jñana, Bhakti i Karma*.

En la primera part, estructurarem la recerca sota quatre grans capítols amb el títols de: *Ioga, Llum, Amor i Vida*. Aquests darrers termes són part del pensament de Mascaró des que els va triar per anomenar els títols de la seva recopilació *Lamps of fire*. Considerarem aquest conceptes com sinònims de *Jñana, Bhakti i Karma*. Sota cada un d'aquests capítols realitzarem la següent investigació:

- a) Recerca de les idees mascaronianes sobre el concepte estudiat recollides entre les seves obres menors i en la seva correspondència.
- b) Breu explicació dels conceptes tradicionals de *Ioga, Jñana, Bhakti i Karma* que donen títol al capítol, estudiats a partir de la bibliografia complementària.
- c) Disquisició de les idees que expressà sobre el concepte estudiat (*Ioga, Llum, Amor i Vida*) en cada una de les seves Introduccions (a *Llànties de foc, Bhagavad Gita, Upanishads i Dhammapada*).

És a dir, realitzarem una lectura crítica consecutiva de les seves obres sota el punt de vista de cada un dels temes d'estudi (*Llum, Amor, Vida i Ioga*). Això implica una quàdruple lectura de les seves introduccions presentant cada lectura com autònoma. Per aquest motiu, el lector trobarà repeticions i reiteracions. Per exemple, la funció de la poesia pot ser descrita des de la llum de la Saviesa, o des de l'Amor devot, o des de la creació de la nostra Vida. Sense oblidar que pot ser una expressió de l'estat de Ioga. Totes aquestes visions poden parèixer semblants, però no deixen de ser punts de vista subtilment diferents i considerem que enriqueixen el coneixement del pensament "polièdric" de Mascaró: són diferents punts d'aprehensió de la realitat.

A la segona part i pel que fa *La creació de la fe* farem una lectura crítica, reclassificant els aforismes sota els conceptes de Llum, Amor i Vida que pensam que són més adequats i ajustats al pensament de Mascaró que els proposats per Radice. Així tancam el cercle que s'inicia amb *Llànties de foc* que són pensaments “de préstec” per arribar a *Llànties d'Amor*⁷, que voldria ser, en certa manera, el mateix llibre però amb aforismes propis de Mascaró. I tot sota la classificació primera, la que va emprar Mascaró en la seva primera “gran” obra.

Endemés, per la seva importància, compararem els aforismes que fan referència el Ioga amb els Ioga Sutras de PATANJALI per comprovar con s'interrelacionen. Ioga és també un concepte transcendental en el pensament de Mascaró i la comparació amb l'obra clau del Ioga pensam que resulta imprescindible. Així veurem que conceptes mascaronians com silenci, contemplació, aturar el moviments mentals, etc. és relacionen amb els de: *Ioga, Samadhi, Nirodha*, etc.

En referència al budisme, a causa de la importància que donava Mascaró a aquest tema i a la gran quantitat d'aforismes que apareixen a *La creació de la fe* relacionats, directa o indirectament, al la doctrina del Buddha, afegirem un apartat específic. Recopilarem i agruparem els aforismes relacionats sota temes lligats amb aquesta religió: *nirvana, zen, vipassana*, etc.

Altrament, hi afegirem dos annexes sobre material inèdit de Mascaró, un sobre l'autosuggestió⁸ i un altre sobre el cristianisme⁹.

La tesi es desenvoluparà a partir dels conceptes claus de Mascaró: *Ioga, Llum, Amor i Vida*. Cada un d'aquests conceptes constituirà un capítol principal a la primera part

⁷ El títol *La creació de la Fe* fou triat per W. Radice. *Llànties d'amor* o *Una nova vida*, són altres títols que, d'acord a Radice o J. Maimó, hagues pogut triar Mascaró per la seva obra.

⁸ Mascaró declarà en diverses ocasions que quan era jove estava interessat per temes com la suggestió, l'hipnotisme, l'astrologia i d'altres que podríem anomenar “parapsicològics”. Però també reconeix que a mida que va anar creixent el seu esperit crític va anar separant el gra de la palla. L'autosuggestió és un dels temes que podríem classificar com a “gra”.

⁹ Mascaró era profundament religiós i mai no va renunciar a la seva tradició religiosa catòlica. Com veurem, per a ell totes les religions són Una i tractava d'harmonitzar les diverses pràctiques religioses que mai no va considerar incompatibles.

i un altre a la segona, en la qual n'afegirem un dedicat al budisme. A la primera part, a cada un dels capítols durem a terme les següents tasques:

- a) Replegarem les idees mascaronianes recollides de forma més o menys aleatòria en la seva correspondència o articles i que facin referència al concepte estudiat: *Ioga, Llum, Amor o Vida*. Això ens permetrà deduir com manejava aquests conceptes fora de les seves introduccions.
- b) A continuació, tractarem de descriure i definir cada un del conceptes estudiats, però ja lligats al seu significat espiritual hindú: *Ioga, Jñana, Bhakti o Karma*. Evidentment, tractarem d'esbrinar les definicions que va fer el mateix Mascaró i les complementarem amb informació de diversos autors per així donar una idea més clara del significat d'aquests conceptes.
- c) La part més important de la primera part és la quàdruple lectura dels textos introductoris a les seves traduccions: *Bhagavad Gita, Upanishads i Dhammapada*. En cada introducció, Mascaró explica i descriu les seves concepcions i idees sobre l'obra introduïda, així com les seves relacions amb altres obres de contingut espiritual. A més, d'acord amb Mascaró, la *Bhagavad Gita* constitueix la clau per entendre el *Bhakti Ioga*, els *Upanishads* per entendre el *Jñana Ioga* i el *Dhammapada* per entendre el *Karma Ioga*. Nosaltres llegirem quatre vegades cada una de les introduccions extraient successivament les idees de cada un dels conceptes estudiats: *Ioga, Llum, Amor o Vida*. Com a conseqüència i com ja hem mencionat, el lector trobarà repeticions constants però sempre des de un angle de visió diferent.

A la segona part de la tesi, com ja hem comentat, el procediment serà llegir *La creació de la fe* i reclassificar i comentar els aforismes mascaronians sota una nova classificació que, segons la nostra opinió, s'ajustaria més a l'estructura isomòrfica del seu pensament. És a dir, classificarem els aforismes sota els termes *Llum, Amor, Vida, Ioga i Budisme*.

Tot i això, en benefici de la claredat i en congruència amb el pensament de Mascaró, aquestes fases no es presentaran sempre en forma seqüencial sinó entrecreuades, i fins i tot repetides, en diferents moments de l'exposició. L'ordenació proposada no

s'ha de considerar com alguna cosa rígida i referida a compartiments estancs, això aniria totalment en contra de l'esperit de l'obra de Mascaró. Les classificacions són guies per ajudar-nos entendre i aprehendre millor la *Veritat* que és *Una* i que és a la vegada *Llum*, *Amor* i *Vida*.

1.3 Les fonts de la investigació

Les fonts que emprarem per realitzar aquest treball les classificarem en quatre grans grups:

A) Fonts primàries bàsiques: Són les fonts principals que utilitzarem per a la recerca.

Són obres redactades per Joan Mascaró que, a més, foren revisades i publicades sota la seva supervisió; és a dir, són obres que va concloure i en va autoritzar la publicació. Per tant, les hem de considerar obres majors. En aquest grup quedaran incloses només les seves introduccions a *Lamps of fire* (1958), *The bhagavad gita* (1962), *The upanishads* (1965) i *The dhammapada* (1973), així com alguna obra menor que difongué en vida, com puguin ser articles o conferències.

Al llarg de l'exposició intentarem seguir la traça del seu pensament i, no menys important, tota la poesia que volia transmetre al lector. L'estudi i comparació entre aquestes obres és, en la meua opinió, molt aclaridor i molt coherent amb les idees i desenvolupament intel·lectual de Mascaró per tres motius. Primer, tots són introduccions a obres de caràcter espiritual i per tant reflecteixen les seves opinions sobre les obres introduïdes, les interrelacions que hi va trobar i ens mostren també el seu pensament espiritual. En segon lloc, estan escrites en diferents moments de la seva vida i, per tant, ens poden mostrar la possible evolució en el seu pensament o com canvià la seva influència. Finalment, va escriure aquestes introduccions amb molta cura i amor, mesurant cada paraula i volent expressar no només una descripció intel·lectual del seu contingut i influències, sinó també el que sentia en llegir-les. Així ho expressava al seu amic Joan F. March Qués, parlant-li de la Bhagavad Gita: "Si podeu dedicar una hora a la Introducció veureu allò que jo sent d'aquest Càntic de l'Univers"¹⁰. Com a conseqüència, les introduccions volen expressar en forma condensada tot el seu sentiment i poesia. I res millor per comprovar què pensava de la importància de

¹⁰ Mascaró, J./ March, J. (1993: 70) Carta de 1981

l'expressió, de quina riquesa volia que continguessin les seves obres que citar precisament un fragment d'una de les seves introduccions, concretament als *Upanishads*: "És la lluita permanent entre la lletra que mata i l'esperit que dóna vida"¹¹

B) Fonts primàries auxiliars: Considerarem dins aquesta categoria tots els escrits redactats per Mascaró i que, o bé no estaven destinats a la seva publicació, o bé no els va revisar personalment. Així dins aquest grup incloc la seva correspondència, articles, conferències, programes de ràdio o televisió...

En aquest apartat, i com no podia ser d'una altra forma, hem de mencionar el llibre *The creation of faith* (1993), que quedaria a cavall entre els dos tipus de fonts. Com ja hem dit, aquest llibre havia de ser la seva obra final i definitiva, i va treballar en la seva redacció durant anys omplint unes 6000 planes que havien de ser reduïdes a 100 i que serien la culminació de la seva obra i de la seva vida: "Tota la meua vida va cap a 100 planes ben escrites".¹² Malauradament, Mascaró no va poder finalitzar aquell feina. La seva vídua i el seu deixeble William Radice, feren una recollida i selecció de tot aquest material i el publicaren, l'any 1993, a través de la Editorial Moll, en edició bilingüe Anglès-Català i en Català [trad. Elisabeth Abenyà]. El valor de l'obra és inqüestionable i hi trobam pensaments claus de Mascaró, però mai no sabrem si la selecció, la classificació i els títols de cada apartat de tots els aforismes que hi ha recollits a l'obra, serien els mateixos que si l'hagués feta ell mateix. Aquesta observació és encara més important si considerem la cura que posava en la forma de treballar.

C) Fonts secundàries bàsiques: Hi incloem totes les obres o fragments ens que Mascaró va treballar directament i que va emprar dins les seves obres: tots els fragments d'obres espirituals recollits a *Lamps of fire*, les obres que va traduir i les cites que emprà en les seves *Introduccions* o en altres obres. Els fragments del primer llibre, els consideram crucials ja que constitueixen una

¹¹ Mascaró, J. (1965: 10)

¹² Maimó, J. (1990: 104).

selecció acurada de la qual estava orgullós i que considerava com la millor de la seva classe.

També hi hem d'incloure les obres que traduï. La traducció no és fruit d'un encàrrec o d'una autoimposició. Les traduccions sorgeixen d'una necessitat vital de Mascaró, primer per conèixer millor les obres, per poder-les estudiar escrupolosament i així poder triar-ne la millor traducció possible. Però, sobretot, aquestes traduccions s'erigeixen com:

- La missió vital de Mascaró, el seu *Dharma*.
- També, el seu *Karma Ioga*, per constituir ser un treball sagrat i realitzat sense aferrar-se als possibles resultats o fruits. Són la seva *Vida*.
- El seu *Bhakti Ioga*, ja que les traduccions constitueixen una ofrena d'amor a tot el lector potencial. Són l'expressió del seu *Amor*.
- I el seu *Jñana Ioga*, ja que la traducció li permetia una comprensió de les obres que no és possible amb la mera lectura. Constitueixen una forma de comprendre millor l'essència de la Realitat, són la seva *Llum*.

En el mateix nivell situam els fragments que esmenta en les seves *Introduccions* ja que els hem de considerar com una autèntica antologia dels fragments que va seleccionar i que considerava com els més il·lustratius de les seves idees. Hi trobarem fragments del místics cristians, de Ramon Llull, de poetes, de sufís, de la Bíblia i de molts d'altres autors, antics i moderns.

D) Fonts secundàries auxiliars: Finalment, hi incloem aquí la resta d'obres lligades directament o indirectament amb el seu pensament, com són ara les obres de J. Xirau, de Ramon Llull, els *Yoga sutras* de Patanjali, etc. Hi tindrem en compte les diferents obres de divulgació, manuals o estudis sobre els temes en que va treballar: budisme, hinduisme, ioga, la *Bhagavad Gita*, etc. Aquestes obres ens permetran aclarir conceptes des d'un punt de vista més erudit. La interpretació mascaroniana sempre resulta més poètica que erudita i aquesta característica és, en la nostra opinió, un dels punts forts de la seva obra ja que estudis seriosos sobre aquests temes hi podem trobar molts, però pocs poden arribar a transmetre la poesia de la forma que pretenia Mascaró.

2 ANTECEDENTS HISTÓRICS: Joan Mascaró i la Filosofia índia.

2.1 Introducció

El present capítol està basat en un escrit inèdit de Joan Mascaró que figura en un quadern propietat de Joan Maimó i Vadell,¹³ amic personal de Mascaró, i que està datat a Ceilan, el 4 d'agost de 1932. Estam doncs davant d'un escrit "primerenc" de Mascaró, ja que encara no havia escrit cap de les seves obres ni traduccions, ni per tant podia tenir tampoc el coneixement profund de la filosofia índia que implica haver traduït obres com la *Bhagavad Gita*, els *Upanishads* o el *Dhammapada*. Pensam que resulta interessant remarcar-ho perquè així podrem comprovar l'evolució del seu pensament des de l'esmentada data, quan encara no havia publicat cap de les seves traduccions.

Podem observar en l'article de Mascaró¹⁴, a més de comentaris sobre la *Bhagavad Gita*, els *Upanishads* i altres obres, el seu interès per la filosofia índia¹⁵. Malgrat el títol que posà Mascaró, més que de filosofia índia en general, parla de la filosofia de l'*Advaita Vedanta*¹⁶ en particular. Malgrat aquesta observació, hem de considerar que normalment la referència a la filosofia índia tradicional es fa entorn de la classificació de les escoles ortodoxes (vèdiques i brahamàniques)¹⁷ i heterodoxes.

¹³ Vull agrair al senyor Maimó la gentilesa d'haver-me permès l'accés a aquest escrit i a altres fonts de Joan Mascaró.

¹⁴ De la mà de S. Radhakrishnan, autor d'una *Indian Philosophy* (1923), que encara avui és un referent a l'hora d'estudiar el pensament de l'Índia. Radhakrishnan, a més, va arribar a ser President de l'Índia.

¹⁵ De fet, podem observar que empra dos adjectius, el d'*índia* i *hindú*, de forma indiscriminada, quan parlant amb propietat no són sinònims, *hindú* fa referència a la religió que procedeix dels Vedes i que presenta una càrrega filosòfica molt important representada per les escoles ortodoxes de pensament. *Índia* fa referència a la filosofia desenvolupada en el subcontinent indi, i hi inclouria, a més de la filosofia hindú, les escoles heterodoxes de pensament com el budisme o el jainisme, escoles posteriors lligades a l'islamisme i escoles "laiques" antigues o modernes.

¹⁶ Vegeu explicació posterior.

¹⁷ Coomaraswamy parlant dels "sis sistemes de la filosofia índia" comenta que només els termes "sis" i "índia" estan justificats (2001: 16) i que en cap cas s'han considerat com a teories contradictòries, són més aviat branques o punts de vista d'un sol coneixement.

Podem comprovar també la profunda admiració de Mascaró per l'aspecte ètic de la forma de vida hindú (en aquests cas ortodox i heterodox), representada per la no-violència, que es va convertir en l'evangeli de Gandhi en la lluita per la independència de l'Índia, i que explica la tolerància i l'esperit dels hindús. Aquesta imatge de Mascaró és el resultat d'una excessiva idealització del caràcter del poble de l'Índia i que està en contradicció amb, per exemple, els greus disturbis religiosos que es produïren just abans de la independència i que tingueren com a resultat, a més de centenars de morts i ferits i d'un gran èxode d'hindús i musulmans, la partició de l'Índia i Pakistan; o el fet que Índia, malgrat la seva pobresa, sigui actualment una potència nuclear. Ja sabem que això va passar molt d'anys després de la redacció de l'escrit de Mascaró.

Tot i la crítica, en l'escrit trobam la llavor de l'admiració mascaroniana per la literatura hindú i també hi figuren forma acurada les línies mestres de la filosofia *Vedanta* que està descrita en els *Upanishads* i en els comentaris de *Shankara*.

2.2 El text de Mascaró.

Filosofia índia

Quadern: Ceylon. August 4 1932

«Radhakrisnan, un dels filòsofs més eminents de la Índia afirma que l'atman i Deu, brahman, tot aquest univers és l'absolut brahman i brahman ho és tot. Per a ell la unitat és tan evident com per a un occidental la multiplicitat dels objectes externs. Això me fa pensar en el problema fonamental de tota filosofia: unitat i multiplicitat del ser.

»Intentaré relacionar entre sí els diferents corrents de pensament hindú tenint en compte els texts originals i que ens poden posar en contacte directament amb les maneres de pensar molt diferents de la nostra.

»Les grans diferències que han existit i continuen existint procedeixen precisament de les diferents maneres d'enfocar la vida, és a dir, dels motius profunds en què trobam una raó per viure i morir, el que constitueixi les bases filosòfiques i particularment metafísiques.

»Davant la meua estada a l'illa de Jaffna vaig indagar i aprofundir les tendències actuals de la filosofia hindú. El que jo cercava no eren ensenyances teòriques, ja que jo sé que paral·lelament a l'ensenyança clàssica de la filosofia i la doctrina pràctica, una postura espiritual o pragmàtica per enfrontar-se als problemes de la vida i la mort, postura que reflexa l'herència filosòfica de la cultura i que forma els substrats de la consciència de l'activitat dels homes.

»L'Hinduisme és una religió particular: no té fundador, no té jerarquia, no té dogmes, i no obstant, els cinc cent milions d'hindús estan lligats entre sí profundament. L'hinduisme no és solament un sistema moral, encara que posseeixi un codi ètic tan vàlid com qualsevol altre, es caracteritza per un profund sentiment de l'etern, del món espiritual de la vida, la qual cosa el lliga profundament amb els costums i amb la vida dels hindús.

»Baix l'aparent diversitat en el vestir, ritus i representacions dels deus hi ha una unitat en el comportament, en les creences essencials, en les actituds davant la vida. Cal destacar aquest extraordinari respecte a la vida, la prestigiosa no violència(ahimsa) predicada en les Escriptures i que Gandhi ha utilitzat amb tanta força i habilitat contra l'imperialisme britànic. Aquesta no violència es nota clarament en el comportament dels hindus i repercuteix en la seva vida: la tolerància religiosa, el sentit d'hospitalitat, l'horror a la mort...

»La Veritat, indiscutiblement, està més enllà de tots els noms, formes, sistemes, mètodes i escoles del pensament, més enllà de totes les

manifestacions, metàfores, consemblances i dissemblances. La Veritat és, malgrat tot, essencialment i exquisidament d'una simplicitat extraordinària. La Veritat no és pot comprendre intel·lectualment; la Veritat ha de ser viscuda pràcticament.

»La Veritat ha d'ésser captada sense cap intervenció del cos físic, els sentits, la sensació, el pensament i l'intel·lecte. La consciència, a través d'aquests mitjans, se torna concreta i limitada. La eliminació la converteix en personal i il·limitada.

»Per aconseguir aquesta intuïció directa de la Veritat, hi ha tècniques de Yoga que permeten la identificació de l'inefable en la individualitat. No es tracta d'un saber teòric d'erudit, no és una unió devocional entre persones.

»La recerca de la Veritat en l'hinduisme és una immersió total en el Ser que tot ho és. És una identitat vigorosa del ser i del Sí individual més enllà de tota devoció, de tota ètica religiosa. És una renúncia metafísica a la individualitat. Aquest sacrifici de l'home és compleix en un profund don d'amic, perquè la Veritat és també amor.

»Aquesta recerca hindú de la Veritat careix [sic.] totalment de l'aspecte religiós habitual a Occident. En cap moment es recorre als poders sobrenaturals, a les ensenyances dogmàtiques, a cap autoritat jeràrquica».

2.3 Comentari

Mascaró comença aquest escrit descrivint la filosofia de S. Radhakrishnan, presentant-lo com un exponent del sistema de pensament indi (*darshana*¹⁸) anomenat *Advaita Vedanta*¹⁹, del qual són els principals representants SHANKARA i RAMANUJA. Aquest sistema afirma que l'única realitat existent és *Brahman*, i que el món és il·lusió (*maya*) un reflex de l'Absolut, com diu Mascaró "...*Brahman* ho és tot.", per això la realitat és no-dual, només existeix l'U, l'Esperit Suprem, U-sense-segon. Un altre concepte que introdueix en aquest primer paràgraf és el d'*Atman*. La psicologia del Vedanta distingeix entre *Jiva* i *Atman*. *Jiva* és l'ànima individual lligada a l'autoconsciència, correspon, per exemple, al "sum" del cartesà "Cogito ergo sum", que és el concepte més usual d'ànima en la metafísica occidental. *Atman* correspon a la idea de consciència pura, és el testimoni, és la manifestació de l'Ésser a l'home, constitueix l'essència autèntica de l'home. I una de les idees claus del Vedanta és la de la identitat d'*Atman* i *Brahman*: TAT TVAM ASI, tu ets això, la teva consciència individual (*tvam*) és el mateix que la consciència universal (*tat*), tu ets *Brahman*, el teu *Atman* és *Brahman*. L'essència profunda de l'home és Brahman i cada home individual comparteix aquesta realitat essencial. En resum, quan transcendim la nostra ànima individual (*jiva*) ens adonam que som consciència absoluta (*Atman*) i aquesta consciència absoluta és una manifestació de l'Absolut, de l'U (*Brahman*); per això tot és U.

Una de les característiques claus de tot el pensament hindú, tant de l'ortodox representat pels diferents *darshanas*, com de l'heterodox com pugui ser el budisme o el jainisme, és la del seu objectiu soteriològic; tota la filosofia té per missió la salvació de l'home, l'alliberament del dolor que suposa l'existència. La filosofia ens vol ensenyar a viure una vida més autèntica i a enfrontar el dolor i la mort. Mascaró distingeix entre l'ensenyament clàssic de la filosofia, que constitueix una acumulació de dades, una descripció del pensament al llarg de la Història de la Filosofia, una

¹⁸ Lit. *percepció, idea, visió*. Existeixen sis escoles o *darshanas* ortodoxes en el sistema *brahmànic*. Són ortodoxes des del punt de vista que consideren els *Vedes* com a revelació sagrada i, per tant, autoritat, i el seu punt de partida en el discurs filosòfic. Els *darshanas* ortodoxes són: *Vedanta*, *Mimansa*, *Samkya*, *Yoga*, *Nyaya* i *Vaisesika*. Són heterodoxes bàsicament el budisme, el jainisme.

doctrina pràctica, que està lligada amb el pensament ètic, polític, jurídic, etc. i una postura “espiritual o pragmàtica” que és la que ens serveix per orientar la nostra vida cap a l’alliberament, a *moksha*; a transcendir la nostra ànima individual (*jiva*) per convertir-nos en ànimes alliberades (*jivamukti*).

La breu descripció que fa de l’hinduisme és pot esbossar en un esquema que ens porta des de la multiplicitat de déus, ritus, etc. a la Unitat transcendent, al no-dualisme²⁰. Aquesta aprehensió ens duu a un sentiment de profunda espiritualitat, i aquesta espiritualitat ens aboca en una determinada forma de vida, en conduir-la vers l’objectiu suprem de l’alliberació. L’aspecte que destaca Mascaró d’aquesta necessitat de conduir la nostra vida en una determinada forma, és *ahimsa*, la no-violència. *Ahimsa* no és un precepte ètic més, és una forma de vida que abraça tot, des de la relació amb els altres, fins a la relació amb l’Univers i la natura, passant per la que hi ha amb nosaltres mateixos. Li serveixen d’exemple els principis polítics de Mahatma Gandhi, que són conseqüència de la manera d’entendre la no-violència com quelcom que impregna tota la nostra vida, els nostres pensaments, la nostra conducta..., la tolerància religiosa, l’hospitalitat, etc. Aquest fenomen arriba al paroxisme en la escola heterodoxa *Jainista* que prohibeix matar els insectes, cosa que motiva que els seus practicants duguin permanentment unes mascararetes de tela a la boca, per evitar enviar-se’n algun accidentalment.

A la darrera part, descriu la seva concepció de Veritat, concepció que anys després evolucionarà cap el concepte mascaronià de Llum, lligat amb paraules com a Visió (*Vidya*) o coneixement transcendent (*Jñana*). En primer lloc, afirma la unitat essencial de la Veritat: pot rebre molts noms, pot ésser expressada amb metàfores diferents, pot manifestar-se en diferents sistemes religiosos o de pensament, però la Veritat és Una. Aquesta és una idea clau de Mascaró. Totes les religions expressen la mateixa Veritat de forma diferent segons la cultura d’on provenen, la construcció teòrica que els serveix de suport, però al final, al fons trobam allò mateix: *Brahman*, Déu, *Nirvana*, *Tao*, *Allah*. Mascaró rebutjava la religió organitzada perquè hi

¹⁹ *Advaita*: no-dual, *Vedanta*: fi dels *Vedes*.

²⁰ El terme *no-dualisme* se adapta millor a la concepció *vedàntica* que *monisme* ja que *l’advaita* rebutja la impossibilitat essencial de qualsevol distinció, no existeix la possibilitat de qualsevol tipus de varietat o multiplicitat, per tant, no n’hi pot haver *dos*.

mancava l'esperit de la religió autèntica, camí per *re-unir-se* amb el Suprem i considerava l'essència de les religions com Una. A més, Déu no és un ésser separat de l'home, és més aviat un *estat de ser*, una forma de consciència, una experiència transcendent. En les següents cites de *La creació de la fe*, trobem ampliades aquestes idees.

"El món necessita una nova religió, una nova filosofia de la vida lliure del dogmatisme de la ciència i de la tecnologia i lliure del dogmatisme de la religió organitzada." (35)

"L'Esperit és U, l'Esperit de la poesia és u i l'esperit de la religió també és u." (66)

"Religions, cultures, llengües, grans pensaments i sentiment no són contradictoris. S'ajuden l'un a l'altre; són complementaris." (86)

"Santa Teresa anomena el quart estadi "pregària d'unió". És la culminació del més alt que l'home pot assolir, anomenat Brahman, Déu, Nirvana, Dhamma, Tao i altres noms." (62)

La Veritat és simple, és una experiència noümenica de silenci, de pau. En la filosofia vedàntica es parla de *Sat-Cit-Ananda*; Ser, Consciència i Joia, experiència de Ser pur, sense esdevenir, de Consciència pura, sense moviments mentals i de Joia absoluta. La ment discursiva no pot aprehendre la Veritat, només quan arribam a l'estat de Ioga²¹, al silenci mental, podem adonar-nos de la nostra vertadera essència (*Atman*) i experimentar que és idèntica a la Veritat de l'Univers, a *Brahman*..

La Veritat, per tant, no és aprehensible a través de l'intel·lecte o dels sentits. Mascaró diu que la percepció que prové de la matèria, sigui física o mental, estreny, limita la consciència; la lliga a un contingut, a un objecte concret. L'aprehensió de la Veritat expandeix la consciència que torna superconsciència, sense objecte, sense condicionament. Elliot Deutsch (1969) ens diu: «Atman es pura, indiferenciada, autoluminosa consciència: es el supremo "darse cuenta"» Les vies per arribar a aquesta consciència sense objecte tenen sovint un caràcter negatiu: *nirodha*, en el Ioga, que vol dir detenció, en aquest cas dels moviments mentals; *nibbhana* o *nirvana*, que vol dir extinció: del dolor, del jo temporal, del desig... En el context del *Vedanta* una de les vies per comprendre l'essència de *Brahman* és *neti, neti* (no és això, no és

²¹ *Yoga citta vritti nirodha*: l'estat de Ioga consisteix en aturar les fluctuacions de la ment (Patanjali. *Yoga Sutras* I, 2)

això), qualsevol contingut de la consciència no pot ser el jo real (*Atman*), només quan buidam absolutament la consciència de contingut hi arribam al quart estadi de la consciència (*turiya*)²² que és l'estat de consciència que no és *consciència de..* En la seva traducció al *Mandukya Upanishad*, Mascaró expressa l'idea de *neti, neti* i la d'unió (*Ioga*) com la única possibilitat d'aprehensió del Suprem:

“... és Atman en el seu estat pur: la vida desperta de la consciència suprema. No és consciència exterior ni interior, ni semi-consciència, ni consciència dormida, ni consciència ni inconsciència. És Atman, l'Esperit en si mateix, que no pot ésser vist o tocat, que està damunt de tota distinció, més enllà del pensament i és inefable. En la unió amb ell trobam la prova de la seva suprema realitat. És el final de l'evolució i no-dual. És pau i amor.”²³

Ioga pot significar *darshana*, és un dels sis *darshanas* clàssics; o camí de realització; o estat mental. Aquí Mascaró empra el terme en el sentit de tècnica d'aprehensió de la realitat, realment està parlant del Ioga del coneixement transcendent (*Jñana Ioga*). Mitjançant la unió amb *Brahman*, la Realitat Suprema de l'Univers, podem arribar al coneixement suprem, a identificar el Suprem en l'ànima de l'home, a adonar-nos de la identitat del nostre *Atman*, de la nostra Realitat; amb el *Suprem*. Conèixer-se un mateix és conèixer Déu que habita en nosaltres i en totes les criatures, però aquest coneixement és vivència, és aprehensió directa de la Realitat, és, altre vegada, *Sat-cit-ananda*.

La recerca de *Jñana* consisteix en la recerca del *Ioga*, de la unió amb *Brahman*, Mascaró diu: “...una immersió total en el Ser que tot ho és”. Quan estam en comunió amb Déu, el coneixem i per tant coneixem la Veritat de l'Univers; de fet, el nostre *Atman* és també *Brahman*, la unió significa adonar-se que som la mateixa essència. Mascaró parla de: “...renúncia metafísica a la individualitat” perquè només quan podem desidentificar-nos de la nostra ànima individual, del nostre *jiva*, podem identificar-nos amb *Atman* i per tant amb el Suprem. De fet, en la filosofia del Ioga, el sentit del jo (*asmita*) és un dels *kleshas*, de les afliccions a les quals està subjecta

²² Els altres estadis són: la vigília, el somni i dormir sense somnis. (Mandukya Upanishad)

²³ Mascaró (1965: 83). Traducció al català és nostra.

la ment²⁴, d'aquí la necessitat de transcendir, de sacrificar l'ego. El jo (*jiva*) és il·lusió (*maya*), és només un agregat de sensacions, percepcions, pensaments, memòries, imaginació... L'aprehensió d'aquesta suma ens fa creure que estam davant de qualche cosa que té substància, però és només un feix de sensacions. L'única realitat és l'Absolut, l'U sense dos, *Brahman*.

Aquesta idea d'abandonament del sentit del jo està lligada a la idea de l'amor, en aquest cas d'amor diví, del Ioga devocional (*Bhakti Ioga*). Quan llegim Mascaró dient: "Aquest sacrifici de l'home és compleix en un profund don d'amic, perquè la Veritat és també amor", ens pareix sentir l'eco del *Llibre d'amic e Amat* de Ramon Llull, que tant apreciava Mascaró i que, a la manera sufí, demanava a l'amic una completa submissió i renúncia:

"Encontraren-se l'amic e l'amat, e dix l'amic: -No cal que em parles; mas fe'm senyal ab tos ulls, que són paraules a mon cor, con te dó ço que em demanes.-".²⁵

"Morí l'amic per força del gran amor".²⁶

L'amor, la devoció fa morir l'amic, ja que només així pot arribar a ressuscitar en l'Amat, en unió (Ioga) amb Déu.

En el darrer paràgraf Mascaró descriu una característica de l'espiritualitat índia, i no només hindú, ja que també la trobem al budisme, al jainisme i altres escoles heterodoxes. Les ensenyances, els poders sobrenaturals (en la filosofia Ioga: *siddhis*), l'autoritat... no tenen valor en si mateixos, poden ser indicadors en el camí, ens poden ajudar a trobar el sender que ens condueixi al Ioga; però, només l'experiència personal, l'aprehensió directa de la Veritat tenen autèntic valor. Buda no és cansava de repetir als seus deixebles que no creguessin res que no haguessin experimentat, ni tan sols allò que ell els deia. Només el que està en el camí pot degustar "el sabor de la fruita", cada un ha de recórrer el camí per si mateix, no es pot "delegar", ni esperar que algú que l'hagi recorregut ens expliqui en què consisteix, l'hem de *viure*.

²⁴ Patanjali (Yoga Sutras II, 3)

²⁵ Llibre d'amic e Amat (28)

²⁶ Llibre d'amic e Amat (250)

"L'Infinit és pura poesia transcendent." (54)

3 IOGA

*No hi ha pitjor presó que la il·lusió (maya),
ni major poder que el ioga;
no hi ha millor amic que la saviesa,
ni pitjor enemic que l'ego (ahamkara)*

*De la mateixa forma que, per aprendre ciència,
hom ha de començar aprenent l'alfabet,
per assolir el coneixement de la Veritat
és necessari cultivar el ioga.*

ANÒNIM. *Gheranda-Samhita*

3.1 Introducció

Començam amb la descripció del Ioga per diversos motius: En primer lloc, si volem demostrar que Mascaró era un iogui, haurem de descriure què entenem per Ioga. En segon lloc, consideram important saber què pensava Mascaró del Ioga, ja que entenem que és una idea central dins la concepció religiosa del món. En tercer lloc, si parlem de *Llum, Amor i Vida* com equivalents als *Jñana, Bhakti i Karma Iogues*, ens trobem que l'element comú a tots és precisament el de *Ioga*. Finalment, pensam que el concepte de *Ioga*, quan és considerat en el seu senti ample, es pot interpretar espiritualment com un “metaconcepte”, ja que qualsevol expressió espiritual autèntica pot qualificar-se com una manifestació del Ioga.

El concepte *Ioga*, per tant, constitueix l'eix principal on podem situar tot el pensament espiritual de Mascaró: el coneixement, o millor dir la saviesa, transcendental identificada amb la paraula *Llum* és un dels aspectes del Jñana Ioga; l'amor incondicional a Déu i a les seves criatures constitueix el Bhakti Ioga; i el treball desinteressat, que en el seu cas inclou, sobretot, la seva tasca de traductor, és

una forma de pràctica del Karma Ioga. Mascaró era, o volia ser un iogui, algú que volia recórrer el camí del creixement espiritual.

3.2 El concepte de ioga

El terme *Ioga* està lligat amb l'arrel sànscrita *yug* -d'on prové el terme castellà *yugo* o el català *ajuntar* o *ajuntament*- i vol dir *unió, grup, constel·lació, conjunció*. Des del punt de vista espiritual podem anomenar ioga a qualsevol tècnica, sistema, via... que tenguí per objectiu ajudar el practicant a ultrapassar el *jo* individual, per arribar a aprehendre una Realitat superior. El Ioga ajuda l'individu a transcendir i a anar més enllà de la percepció ordinària del món i així canviar la seva relació amb l'exterior. Des del punt de vista estàtic, *ioga* voldria dir *comunió amb Déu*. L'estat de ioga s'assoleix quan el practicant arriba a oblidar el *jo* impermanent per adonar-se de la seva naturalesa divina, quan arriba a aprehendre que darrera de les sensacions, del món, del pensament... existeix la Realitat que és Una i que, a més, és idèntica a l'essència de l'ànima de cadascun: l'essència de l'Univers és la mateixa que la meua essència més íntima i, a més, ambdues són una, constitueixen una sola realitat.

El ioga pretén superar les limitacions del món material i de la ment ordinària per alliberar l'adepte del dolor intrínsec de l'existència. Té sempre un objectiu soteriològic, de recerca de la felicitat que, d'acord amb la percepció iòguica, és la nostra naturalesa essencial. El ioga vol ser una teràpia existencial que ens ajudi a superar el dolor²⁷, és doncs la disciplina que ens *uneix* a la nostra naturalesa real que és joia, que ens fa comprendre aquesta naturalesa, i que així ens allibera del dolor que és la característica primordial de l'existència en el món sensible. Paradoxalment, PATANJALI considerava el Ioga com desunió (*viyoga*) o desconexió del *jo* individual, que és equivalent a separar el *Jo Transcendent* de tot allò que el limita: el món sensible, els desigs, la ignorància, etc. En la concepció de PATANJALI, la il·lusió de l'ego, del *jo* (*asmita*) és una de les cinc afliccions (*kleshas*) que afecten l'equilibri

²⁷ La concepció soteriològica de la religió i la concepció de l'existència com a dolor són referències constants en la història de les religions, sobre tots les d'origen indi. Així ho consideraven BUDDHA,

de la ment; mentre que l'estudi, la comprensió del jo real (*svadhyaya*) és una de les tres accions del *Kriya Ioga* o Ioga de l'acció.²⁸ El ioga per tant és comunió amb el jo real, que és Déu, i desunió del jo il·lusori, que és el jo ordinari i aquesta unió, endemés, constitueix un camí de retorn a la joia, que és el nostre estat primer.

Recordem-ho, la idea de *Ioga* no és unívoca, hi trobem dues concepcions principals: una dinàmica, com camí, pràctica, disciplina... i una altra més estàtica, objectiu espiritual, d'unió, estat mental... El segon significat, el d'*unió*, o de realització és l'objectiu del camí espiritual; el primer, és el de *disciplina*, o camí, pràctica que ens condueix a l'estat de Ioga. Moltes vegades, tal vegada la majoria, aquestes dues concepcions es presenten enllaçades i connectades, així per exemple *dhyana ioga* voldrà dir pràctica de la meditació, però també unió a través de la meditació.

Començant pel darrer, el significat d'*unió* és el resultat final, la meta del camí, l'estat que pot arribar a assolir el practicant. L'estat final, a més de *ioga*, rep noms lligats amb les idees de: *alliberació* (*moksha, mukti...*), *despertar* (*bodha, Bodhi...*), *saviesa* (*jñana, vidya, prajna...*), *extinció* (*nirvana...*)... És la concepció estàtica del terme.

Disciplina, camí, via és l'altre significat, el dinàmic, de la paraula *ioga*.²⁹ Aquesta connotació es pot subdividir a la vegada en tres idees principals. D'una banda, *Ioga* és una de les *darshana*, és a dir, una de les sis visions o sistemes ortodoxos de la filosofia índia.³⁰ D'altra banda, és equivalent a la idea de *marga*, que significa aproximadament *camí* i fa referència a quina és la via que s'emfasitza en la pràctica. Així es parla de *Jñana marga* o *Jñana ioga*, que és la via del ioga a través del coneixement o de la *gnosi*, *samyasa ioga*, que és la de la disciplina de la renúncia, etc. Finalment, *ioga* és també *sadhana*, o de pràctica quotidiana del camí de

MAHAVIRA (fundador del jainisme) i totes les filosofies ortodoxes hindús. També trobem referents semblants a tradicions que ens són més properes: cristianisme, islam, etc.

²⁸ El terme *Kriya Ioga* té una significació més ampla que el de *Karma Ioga* ja que inclou totes les accions del ioga. Per tant, les accions del *Jñana*, del *Bhakti* i del *Karma Ioga* són *Kriya Ioga*. En la descripció dels Ioga Sutras, PATANJALI descriu quatre formes de *KRIYA IOGA*: asceti o passió, estudi de les escriptures, estudi d'un mateix i lliurament al Senyor (*Ishvarapranidhana*)

²⁹ Radhakrishnan, citant a Novalis, ens parla del Ioga com la recerca de "el nostre jo transcendental" (1923, II: 337)

³⁰ Els altres són: *vedanta, samkya, nyanya, mimansa i vaishesika*. Com a filosofies no ortodoxes hi trobem sobretot: el budisme, el jainisme i el tantrisme. Evidentment emprar el mot filosofia no està exempt de possibles crítiques però ens serveix per entendre'ns.

l'espiritualitat. El *sadhana* d'un *Bhakta*, d'un practicant del ioga de la devoció o de l'amor, consisteix en l'actitud de devoció incondicional a Déu, que es pot expressar a través d'obres d'amor per als altres, per exemple les actituds de servei com la de la Mare Teresa de Calcuta es poden considerar d'una *blakta*.

En resumen, els significats principals de la paraula *Ioga* són cinc:

- unió amb la Divinitat
- estat psico-mental de silenci
- escola ortodoxa de pensament hindú
- camí de realització espiritual o *marga* i
- *sadhana*, o pràctica quotidiana d'una disciplina espiritual.

En el context d'aquesta tesi intentarem demostrar que Mascaró donava a entendre que havia tengut experiències místiques que poden ser considerades “indicis”³¹ de haver arribat a les dues primeres concepcions. El tema de la *sadhana* resulta molt més senzill de demostrar, ja que seguia una pràctica espiritual lligada amb la religiositat universal i, a més, trobarem com fa referència als conceptes de *Jñana*, *Bhakti* i *Karma*: *Llum, Amor i Vida*.

Superant les barreres culturals i temporals, el terme *Ioga* s'aplica també a totes les disciplines i visions espirituals que tenen un contingut semblant. Així, des d'aquesta perspectiva EL BUDDHA o MAHAVIRA eren ioguis. De la mateixa forma, podem dir que ho eren Jesucrist, Santa Teresa, Mahoma i molts d'altres inclosos en totes les tradicions espirituals del món. En aquest sentit, *Ioga* és qualsevol camí o objectiu espiritual autèntic: la pràctica budista, el sufisme, els místics cristians, etc. No hem de perdre de vista l'etimologia de la paraula *religió*, relacionada amb la llatina *relligare*, resulta bastant òbvia la relació semàntica entre *unió* (Ioga) i *lligar* (religió).³²

³¹ Hem de reconèixer, tot i això, la dificultat científica de fer afirmacions com l'expressada. L'experiència religiosa és, per la seva naturalesa, personal i indemostrable, esta situada més enllà del coneixement. Com exemple, Wittgestein considerava que aquest tipus d'experiència no tenia cap contingut de coneixement (Jareño, J. 2001: 31), per tant resulta totalment innapropiat fer cap tipus de conjectura sobre l'experiència espiritual d'un altre.

³² No hem de caure en l'error de confondre l'experiència religiosa autèntica amb la religió institucionalitzada, per Mascaró no eren, ni molt menys, conceptes sinònims. L'experiència religiosa era per Mascaró religió autèntica, no així la religió institucionalitzada que era considerada com un joc de poder

A l'hora d'intentar realitzar una classificació de les diferents branques del ioga, ens trobam amb una situació caòtica. Començant per la tradició, per exemple la *Bhagavad Gita*, dedica, al menys a títol orientatiu, cada un dels seus capítol a un tipus de Ioga.³³ Deixant de costat els que descriu la *Gita* en els títols de cada capítol, els més importants són el *Jñana*, *Bhakti* i *Karma Iogas*.

L'ús de qualsevol tècnica més o menys sofisticada que es pot emprar per recórrer el camí de l'alliberament, com és ara l'ús de *mantrams*, *kriyas*, tècniques psicofísiques, etc.; es bateja amb el terme corresponent creant una nova tipologia: *mantra ioga*, *kriya ioga*, *hatha ioga*, etc. Totes aquestes concepcions de Ioga les hem de considerar com menors ja que tenen un caire més instrumental que no de camí.³⁴ D'una forma semblant, tècniques procedents de disciplines menys relacionades amb la tradició ortodoxa hindú també han rebut el bateig iòguic: *kundalini ioga*, *tantra ioga*, *laya ioga*, etc. i també les hem de considerar com a menors. Resumint, les grans tipologies de Ioga són quatre: el *Jñana* (gnosi), el *Bhakti* (devoció) i el *Karma* (acció desinteressada) *Ioga* per una banda, i el *Raja Ioga*, o Ioga Real o clàssic descrit per *Patanjali* i que coincideix amb el Darshana, per un altre. Els primers els relacionarem en aquest treball amb els conceptes mascaronians de *Llum*, *Amor* i *Vida* respectivament i el quart amb la idea mascaroniana de *Silenci*.

Per finalitzar, convé destacar un aspecte que tal vegada sigui el més popular en occident, estic parlant d'aquella part de l'anomenat *hatha ioga* que és traduïda, d'una forma un tant discutible, com *ioga físic*.³⁵ Independentment de valoracions referides al seu lligam amb la tradició, existeix una forta tradició “moderna” del ioga considerat com un cúmul de normes d'higiene, d'exercici físic, respiratori i mental, molt relacionat amb el naturisme. La justificació més tradicional per aquest tipus de ioga és la idea que per poder dedicar-se al treball espiritual és necessari de mantenir

³³ Així i per ordre trobam: *El Ioga del desànim d'Arjuna*, *El Ioga del Samkya*, *El Karma Ioga*, *El Sanyasa Ioga*, etc.

³⁴ Per exemple, l'ús de mantrams ha estat desde sempre una de les tècniques més emprades pels bhaktas: els sufis recitant els noms de Déu, l'hescasme cristià repetint l'oració del cor, etc.

³⁵ *Hatha* vol dir textualment *Sol-Lluna*, i és per tant el Ioga que pretén equilibrar les energies psicofísiques de l'home, en una terminologia més familiar podríem parlar del Ying-Yang del taoisme xinès.

el cos en un bon estat.³⁶ I parl de justificació perquè des de la perspectiva, per exemple, del *Vedanta* aquesta preocupació pel cos és un obstacle pel creixement espiritual: el cos és part de *maya*, del món il·lusori, i per tant l'hem de rebutjar. Ja veurem com Mascaró també es preocupà d'aquest aspecte aparentment més prosaic del ioga.

Aquest fenomen més contemporani, ha estat i és víctima, com no podia ser d'altra forma, de la nostra societat de consum i és objecte de transaccions comercials, estudis de mercat, venda d'objectes i llibres relacionats amb la pràctica, etc. Així en qualsevol ciutat occidental trobam escoles i mestres que es dediquen, amb més o menys honradesa, a la difusió del ioga; en qualsevol llibreria o grans magatzems trobam llibres relacionats amb el tema, tant en l'aspecte físic com en l'aspecte que ara s'anomena “automillora”, “autoajuda” o alguna cosa semblant. Des d'aquesta perspectiva i més o menys lligats amb la tradició, sorgeixen constantment, sobretot en l'àrea d'influència anglo-saxona, "nous" iogas: *power ioga*, *hot ioga*, *ioga fit*, etc. o també “noves” tècniques pseudoespirituals que pareixen estar concebudes més amb un esperit comercial que no amb un esperit d'ajuda o fita en el camí espiritual.

Recapitulant, per al nostre estudi considerarem quatre tipologies principals del ioga. D'una banda, el camins (*marga*) *jñana*, *bhakti*, *karma ioga*, que són els principals iogues descrits en la *Bhagavad Gita* i que relacionarem o farem sinònims dels termes mascaronians: *Llum*, *Amor* i *Vida*. D'altra banda, parlarem del *Raja ioga* (ioga clàssic o ioga real) que assimilarem aquí a l'obra de PATANJALI anomenada *Ioga Sutras* i també a la *darshana* amb el mateix nom. Aquesta obra consisteix en una compilació d'aforismes -195 o 196, segons edicions- que sistematitzen els aspectes més tècnics del ioga referits tant a l'aspecte de la pràctica, com a l'aspecte dels seus resultats a nivell psicològic. En la terminologia de G. Feuerstein, constitueixen allò que denomina una *tecnologia de l'èxtasi*³⁷. PATANJALI descriu tant que és l'estat del Ioga, com la metodologia per assolir-lo, com la descripció dels efectes de la pràctica, etc.

³⁶ Iyengar, un mestre de Ioga “físic” molt influent en l'àrea anglosaxona i dedicat a la pràctica més “física” del ioga ens diu per exemple: “El cos és el meu temple i les *asanas* (postures de ioga) són la meua pregària” (1987: 495). La purificació del cos és, per ell, el requisit per avançar en el camí espiritual i no hi ha diferència entre el ioga mental i el ioga que ell practica, de fet, afirma que sense un cos pur i estable no es pot tenir una ment pura i estable.

³⁷ Feuerstein, G. (1996: 171)

Els *Ioga Sutras* varen ser compilats aproximadament en el segle 2n o 3r. d.C. i constitueixen el text principal del Ioga considerat com un del sis *darshanas*, o sistemes ortodoxos de la filosofia hindú. Malgrat la seva gran influència filosòfica, no va poder sobreviure com escola pràctica, entre altres motius, per estar inscrita en una metafísica de caire dualista que anava en contra de la poderosa tradició hegemònica *Advaita Vedanta*, de caire no-dualista que considerava el món sensible, i per tant l'home impermanent com il·lusori (*maya*). El *Vedanta* és va imposar com *Darshana* dominant i encara avui és el més influent a l'Índia i, de fet, trobam més expressions espirituals vedàntiques que iòguiques, tot allò que va en contra del Vedanta ha quedat automàticament “desvaloritzat” com pensament espiritual.

L'obra de PATANJALI és eminentment pràctica i defineix i sistematitza molts dels conceptes claus del ioga. Vol ser una descripció de l'estat de Ioga, un mapa en el camí, una descripció dels obstacles, un catàleg de pràctiques, etc. Vol sistematitzar els coneixement i tècniques espirituals que apareixen, per exemple, en la *Bhagavad Gita* o en els *Upanishads*. A més dels aspectes metafísics i de les descripcions psicològiques, un dels aspectes més importants i coneguts del seu sistema és el de la sistematització de la pràctica, del *sadhana*, en vuit branques o membres (*ashtanga*: vuit membres). De forma molt resumida són:

YAMA: o normes morals de caràcter extern: *ahimsa*, no-violència; *satya*, veritat, *asteya*, no robar; *bramacharya*, castedat; *aparigraha*, absència de cobdícia.³⁸

NIYAMA: disciplines, normes i actituds mentals de caràcter intern: *shauca*, puresa; *samtosha*, contentament; *tapas*, disciplina o passió per la pràctica, *svadhyaya*, auto estudi, *Ishavara-pranidhana*, devoció al Senyor.³⁹

ASANA: és la postura. S'interpreta en dues accepcions: com a postura de meditació⁴⁰ i com a conjunt de tècniques físiques i gimnàstiques per a la preparació del cos per a

³⁸ IS (2. 30) Cal destacar el concepte de *Ahimsa* o no-violència molt lligat també amb el Jainisme i que fou un dels valors claus de Gandhi en la seva lluita per la independència de l'Índia (vegeu sobre tot *El Bhagavad Gita de acuerdo a Gandhi*)

³⁹ IS (2. 32) Els tres darrers constitueixen el que PATANJALI anomena *Kriya Ioga*, o pràctica del Ioga

la pràctica espiritual. En la definició dels *sutras*, la postura ha de ser còmoda i estable.⁴¹ En la traducció de BKS Iyengar: "Asana és ferma perfecta del cos, calma de la intel·ligència i benevolència de l'esperit."⁴²

PRANAYAMA, és el control de la respiració. La respiració és el pont entre el cos i la ment. Una respiració tranquil·la duu a una ment tranquil·la, per tant, controlar la respiració és un primer pas per controlar la ment.⁴³

PRATYAHARA, és introspecció, interiorització de la consciència mitjançant la supressió dels estímuls sensorials externs per així trobar el Suprem en el nostre interior.⁴⁴ Mascaró, en la seva introducció a la *Bhagavad Gita* la descriu comparant l'expressió de la *Gita* (2.58) amb la de Santa Teresa, amb el símil de la tortuga que recull els seus membres: apartar el sentits de les atraccions dels plaers sensorials.⁴⁵

DHARANA, o concentració en el qual el practicant posa l'atenció sobre un objecte de meditació, pot ser la respiració, un punt del cos, una regió, un objecte real o imaginari, etc.⁴⁶ És el primer pas en el camí del Ioga intern.

DHYANA. Quant la concentració s'estabilitza i l'atenció es dirigeix de forma constant al mateix punt o regió, llavors el practicant arriba a l'estat de meditació o, en terminologia de Sant Joan de la Creu, de contemplació.⁴⁷

SAMADHI és: l'èxtasi, el final del camí, l'estat de Ioga, la detenció de tots els moviments de la ment, *Nirvana*, alliberació, Joia Infinita, etc. En la definició de

⁴⁰ Normalment assegut en postura de lotus (*padmasana*) amb la columna recta i cames creuades.

⁴¹ IS (2. 46)

⁴² Iyengar, BKS. (1993: 149)

⁴³ IS (2. 49) *Prana*, des del punt de vista esotèric, vol dir també *energia vital* i és equivalent a la paraula xinesa *chi* o a la japonesa *ki*. En aquest sentit, *Pranayama* seria el control de l'energia vital. Tot i això, el camí per aquest control és en totes les escoles el control de la respiració, la respiració és la clau del control de l'energia. Per aquest motiu, molt sovint es presenten els termes, *energia* i *respiració*, com equivalents.

⁴⁴ IS (2. 54)

⁴⁵ Mascaró (1960: 31)

⁴⁶ IS (3. 1)

⁴⁷ IS (3. 2)

PATANJALI es produeix quan l'objecte de meditació absorbeix el meditador i esdevé subjecte tot perdent la consciència d'un mateix.⁴⁸

Quan els tres darrers es presenten com una pràctica integrada reben el nom de *samyama*.⁴⁹ La seva aplicació a distintes esferes produeix el coneixement directe (*prajña, jñana*) d'allò on s'aplica, així com el domini dels poders espirituals (*siddhis*). Gran quantitat d'aforismes del tercer capítol dels *Ioga Sutras* tracten dels efectes que produeix la pràctica del *samyama* sobre diferents aspectes o parts del cos, advertint però, al practicant que els *siddhis* no són cap objectiu en si mateixos, és més, l'orgull que produeix l'assoliment de determinats “poders” és un obstacle en el camí espiritual, el *sadhaka* no s'ha “aferrar” a aquests poders ni tampoc perseguir-los.

No és el nostre objecte descriure, ni tan sols breument, el contingut exhaustiu dels *Ioga Sutras*. Ens conformam amb descriure i definir de forma clara el concepte de *Ioga* de forma que ens serveixi per entendre la relació de Mascaró amb el *Ioga*. Ens interessa, per tant, investigar les seves opinions sobre el tema i sobre la sistematització realitzada per PATANJALI. També ens interessa rastrejar la influència del *ioga* en la seva pròpia vida i esbrinar fins a quin punt el podem considerar, o es considerava ell mateix com un iogui, o al menys seguia un camí de creixement espiritual. En aquest sentit farem un seguiment de cada una de les vies (*margas*) del *Ioga* de la *Bhagavad Gita*: *jñana*, *bhakti*, *karma*, que es correspondran amb els conceptes mascaronians de *Llum*, *Amor* i *Vida*.

En parlar de *La creació de la fe* podrem cercar paral·lelismes entre aquesta obra i els *Ioga Sutras* i trobar aforismes de Mascaró que mostren de forma clara la influència de Patanjali en el seu pensament i la admiració que li produïa la seva obra.

Per acabar, hem fet una descripció dels diferents significats de la paraula *Ioga*, ens hem apropiat a les possibles classificacions dels diferents tipus de *Ioga* que existeixen remarcant però la importància dels tres que es descriuen a la *Bhagavad Gita*: el *Jñana*, el *Bhakti* i el *Karma Iogas*. Finalment, hem presentat unes pinzellades dels

⁴⁸ IS (3. 3) PATANJALI descriu varis tipus i graus de *samadhi*, essent el suprem aquell en el qual el iogui per la consciència de la seva pròpia individualitat

aspectes més importants i coneguts del Ioga clàssic, anomenat també *Raja Ioga* i que, a més, és una de les *Darshanas* del pensament hindú tradicional que es manifesta en l'obra de PATANJALI: *Els Yoga Sutras*.

⁴⁹ IS (3. 4)

3.3 Mascaró i el ioga.

Un dels objectiu que ens hem proposat en aquest treball és el de demostrar que Mascaró era un iogui i, a més, en els dos sentits principals de la paraula: primer, perquè en la seva vida *seguia un camí de creixement espiritual (sadhana)*, un camí on combinava els tres iogues principals descrits en la *Bhagavad Gita*: el *Jñana*, el *Bhakti* i el *Karma Ioga*; i, segon, perquè a la seva obra trobam manifestacions, indicis que havia albirat en la seva vida qualche estat situat més enllà de la consciència ordinària, que *era un místic*, que havia tingut l'oportunitat d'aprehendre allò que se situa més enllà de les paraules i de la raó.

La seva vida i obra ens demostraran també que, a més, compartia l'ideal del *Bodhisattva* procedent del *budisme mahayana*: aquell que per amor i compassió renúncia a arribar a la il·luminació definitiva per així ajudar els altres en el seu camí d'alliberació del dolor intrínsec de l'existència. És també l'ideal del guru⁵⁰, del mestre espiritual. En aquest sentit, la seva obra pot ésser considerada com un intent d'ajudar a la humanitat a trobar l'espiritualitat, un intent de divulgar la gran literatura espiritual de les tradicions més allunyades a la nostra per així poder acostar-nos a la felicitat real, a la joia del *Ser* en contra de l'engany del *tenir*.

En una carta a March Qués de l'any 50 li expressa aquesta intenció soteriològica, aquest *dharma*⁵¹ personal de difondre les grans obres espirituals, el seu propi deure, que en el seu cas fou el de traduir la literatura espiritual més important de les tradicions espirituals hindú i budista. A més, deixa relluir l'esperit del *karma ioga*, l'esperit de realitzar l'acció sense aferrar-se als seus possibles resultats, de impregnar tota la *Bhagavad Gita*:

⁵⁰ Dissortadament, a causa de l'ús i l'abús de la paraula *guru*, aquesta en occident es presta a interpretacions negatives i a les crítiques de sectarisme. *Guru* vol dir textualment *Fosca-Llum*, el guru és aquell que ha arribat a aprehendre el coneixement espiritual i està en disposició d'ajudar als altres a recórrer el camí. No era això el que Mascaró volia fer amb les seves traduccions?

⁵¹ *Dharma* en el sentit de deure personal, o millor, de missió vital personal de cada un de nosaltres. Aquest concepte va ser recollit en la filosofia occidental a partir de, sobre tot, la influència dels *Upanishads* sobre Shopenhauer. Per exemple Wittgenstein, considerava que el que calia fer era viure

"També he somniat fer vida ermitana (...)El món on jo visc, i a on tal vegada hauré de viure sempre degut a circumstàncies materials, vol gent que se dediqui a presentar els valors de la bondat i bellesa espiritual en forma universal, clara, precisa i bella. Aquesta és la meva tasca; i per ella m'he preparat els darrers 14 anys,..."⁵²

Molt en consonància amb l'esperit d'un *bodhisatva*, Mascaró renuncia a la vocació mística, a la tendència egoista de desaparèixer per complir un deure que li pareix més important que retirar-se del món dels homes: ajudar a propagar el missatge espiritual d'altres tradicions de forma que puguin ajudar la humanitat a ser més *bona* i *bella*. L'ús d'aquestes paraules (bondat, bellesa, universal) ens transmet un aroma relacionat amb l'ideal platònic, de la mateixa forma que ho fan els articles que vol aplicar a la forma de les seves traduccions: *universal*, *clara*, *precisa* i *bella*. Allò que anomenava "la meva tasca" constitueix una definició pràctica, exacta i magistral del concepte sànscrit de *dharma*, del deure personal de cada un, del deure d'*Arjuna* que descriu la *Bhagavad Gita*.

Com ja hem vist, si parlem de Ioga com escola de pensament organitzada, hem de parlar dels *Ioga Sutras* de PATANJALI, que constitueixen l'expressió sistemàtica d'allò que podem denominar *el Ioga clàssic*⁵³. Mascaró coneixia i apreciava aquesta obra i en dues cartes a Trueta, de l'any 50, li'n parla mostrant-li-hi l'admiració i la fe que tenia en la possible simbiosi entre l'experiència dels místics de l'antiga Índia amb la ciència moderna:

"Estic llegint uns versicles sànscrits de la doctrina del Ioga [els *Ioga Sutras*], uns II segles a. C. (...). En el camp de la psicologia experimental els indis anaren molt lluny (...). Podria fer, amb ajuda de Dasgupta, l'obra millor del món, i més sòlida sobre aquest gran problema de l'harmonia de la nostra vida interior, i descobriment de nous camps d'experiència. Però com dic, no és feina fàcil: és com fer astro-física mental!"⁵⁴

"El problema de conèixer-nos, de conèixer els nostres estats de l'ànima, els nostres pensaments i passions, bones o dolentes; i detenir un foc espiritual

fins el final realitzant el paper que la vida ens havia assignat, fos el que fos (vegeu Edmons/Eidinow 2001: 172)

⁵² Mascaró/March (1993: 43)

⁵³ Vegeu l'apartat dedicat al concepte de Ioga

⁵⁴ Mir, G. (1998, II: 249)

que crema i purifica les passions dolentes, deixant les bones, que són incombustibles; fins arribar a un resplendor de llum pura, de veritat transcendental, és el problema que tants d'homes nobles d'Orient i de l'Occident s'han formulat de moltes maneres, segons llurs tradicions de cultura i pensament. És, crec, interessant veure el que ens diuen: aquest és el camp del meu treball. En el cas del Ioga de Patanjali hi ha un gran interès psicològic. (...)...subvencionar dos o tres estudiants (...) per a dedicar uns anys, amb col·laboració, d'investigació d'aquest tema, podria trobar-se un bon profit."⁵⁵

Com hem vist i tornarem veure en analitzar-ne les traduccions, Mascaró considerava els *Ioga Sutras* com una descripció, un mapa psicològic que descriu el camí que s'ha de recórrer en el creixement espiritual de l'ànima de l'home i els signes de l'avanç per aquest camí. A més, insinua un possible valor científic d'aquesta obra i proposa realitzar una recerca sobre com els diferents estadis que hi ha descrits es corresponen amb la realitat mental de l'evolució espiritual. Aquest intent de relacionar el ioga amb la ciència queda descrit clarament en els següents fragments de la conferència *Clàssics hindús per a lectors anglesos* en els quals ens parla del ioga com una forma de ciència interior⁵⁶:

"A l'antiga Índia hi hagué grans científics, però els seus poders d'observació es dirigiren més aviat al món interior que no al món exterior. (...) ...parlen de la ciència de l'ànima (...) Al Ioga de l'antiga India tenim una psicologia d'autoharmonia que ofereix un gran camp de recerca molt poc estudiat a occident. La prova de l'experiència s'aplica tan a fons al món interior com la ciència l'aplica al món exterior. La mateixa existència de Déu se sotmet a la prova de l'experiència."⁵⁷

Podríem pensar que el seu afany fos únicament de caire teòric, que només estigués interessat en l'aspecte acadèmic de les tradicions espirituals que estudià, que fou un erudit de la filosofia oriental. Però en la següent cita d'una conferència sobre la *Bhagavad Gita*, podem comprovar com el seu interès primordial era eminentment pràctic. Li preocupava el creixement, l'aprenentatge experimental que prové del seguiment d'una via pràctica, d'una *sadhan*. Compartia la màxima de Swami Sivananda: "Una unça de pràctica és millor que una tona de teoria."⁵⁸ El Ioga, de la

⁵⁵ Idem (252)

⁵⁶ Vegeu el nostre article sobre els tipus de racionalitat que descriu Mascaró a *Taula, Quaderns de pensament* 33-34 (UIB, 2000) on parlem de irracionalitat, racionalitat i coneixement transcendent.

⁵⁷ López/Mas. (1997: 49)

⁵⁸ Citat a Duch, J. (1998: 30)

mateixa forma que qualsevol habilitat, s'aprèn practicant. A més, el resultat de la pràctica és l'art i l'art sempre transmet amor. A través de l'alliberament l'home arriba a ser senyor d'ell mateix, a dominar-se per damunt de les fluctuacions del món sensible, dels desitjos, de las pors, del dolor i del plaer. Mascaró ens duu de la necessitat de la pràctica (*sadhana*), a l'amor (*bhakti*) i a l'alliberament (*mukti*):

"...la lluita pel Ioga espiritual (...). Quan "el desassossec ja no hi és". La pràctica del Ioga espiritual segueix per tant, les lleis de qualsevol altre pràctica: aprenem a córrer corrent, a escriure escrivint, a estimar estimant. La concentració, la meditació i la contemplació s'aprenen amb la pràctica (...) el Gita posa l'experiència per damunt la teoria (...). El ioga del Gita no és una ciència sinó un art, i en l'art sempre hi ha amor. (...). I si l'home no és senyor d'ell mateix, no pot ser servent de Déu"⁵⁹

A més de considerar-lo camí o pràctica, Mascaró també parla del Ioga com a unió, com resultat final del camí espiritual. El *ioga és unió amb Déu* però també silenci, *detenció de les fluctuacions del moviments de la ment* que és precisament la definició que va fer Patanjali en els Ioga Sutras.⁶⁰ Kaherine Zeiss en el llibre homenatge que edità la UIB l'any 1997 descriu aquests dos sentits del ioga i ens expressa de passada la idea *upanishàdica* de *neti, neti* (no és això, no és això): arribar al Ioga no és un procés d'afegir "coses", al contrari, és un procés de remoure obstacles, d'apartar (*nirodha, nirvana*) els vels que ens impedeixen veure la Llum. La *Llum* és la *Veritat*, i és sempre amb nosaltres, no més hem de netejar l'instrument d'aprehensió (la ment) per assolir la possibilitat de veure-la.

"...definit generalment com "unió amb el Suprem" o específicament com una calma de la ment en la qual la raó queda en silenci. (...) no significa més que la disciplina espiritual apropiada perquè el cercador pugui remoure de la seva consciència qualsevol limitació que el impedeix experimentar aquesta "unió", on la Veritat brilla espontàniament."⁶¹

Aquest interès en la pràctica iòguica, en seguir una *sadhana*, és veia reflectida en l'actitud vital de Mascaró. Volia que la seva vida fos un reflex de l'esperit de la *Bhagavad Gita* i del seguiment dels diferent camins o *margas* que descriu. Parlant de *Lamps of Fire* en cartes a Francesc de Borja Moll i Maria Solà ens dona una lliçó

⁵⁹ López/Mas (1997: 73)

⁶⁰ IS (1. 2): "yogah cittavritti nirodah"

pràctica de *Karma Ioga*, de l'acció desinteressada, i del concepte de *dharma*: "...hem de fer allò que podem fer", "...vaig fer tot el que vaig poder i donant-m'hi la meva vida passada i present"..., realment era un *Karma Iogui*.

"..., a veure si veurem "Lamps of Fire" donant llum dins la fosca del món nostre, ja que ens manca bé la claror de paraules eternes. (...) ...treballant molt en coses d'ensenyament elemental que no són gaire interessants; però hem de fer allò que podem fer, i tota obra ben feta crec que té el seu mèrit davant l'alt Judici de les coses."⁶²

"N'estic preocupat. Va ésser tota la meva feina durant prop de dos anys, i vaig fer tot el que vaig poder i donant-m'hi la meva vida passada i present. El valor de l'obra és en sa totalitat, no en seleccions, si bé se podria fer una prospecció d'unes planes per a trobar subscriptors (...). El domini d'un idioma per expressió bella és un art que pocs dominen. I als passatges de *Lamps of Fire* s'hi ha de donar el millor que puguem (...). El valor de *Lamps of Fire* és el tot: la relació d'uns passatges amb els altres. Si l'Editor no s'atreveix a publicar tot el llibre, i si els traductors no poden arribar a una perfecció literària jo estimaria molt més que no se publiqués. (...). Hem de treballar en l'esperit del *Karma Yoga*!"⁶³

Però també era un *bhakta*, també volia seguir l'esperit del *bhakti ioga* de la devoció, de l'amor incondicional a Déu i al proïsme, així ho expressa en una carta a Salvador de Madariaga..

"Las primeras palabras del catecismo que de niño me enseñaba mi madre perduran como un dulce eco en lo más íntimo de mis recuerdos. "Per quin fi és creat l'home? Per amar i servir a Déu". Acerquemos más el problema y se reduce a "¿Cuál es el fin más noble de toda vida? Amar y servir a los demás". ¡Me permito creer que esto no es una religión nueva! (...). Si entregamos todo nuestro espíritu sin reservas y lo ofrecemos en sacrificio a la Verdad suprema que desconocemos, no dudo que estamos en camino hacia ella. Los caminos sean tal vez tan infinitos como las almas; pero hay un punto donde creo se han de encontrar."⁶⁴

I en el seu paper de mestre, en una carta a Joan March Qués, l'instrueix sobre el coneixement (*jñana*) que expressen els *Upanishads*, però també sobre l'amor i, com

⁶¹ López/Mas (1997: 232)

⁶² Mir, G. (1998, II: 21)

⁶³ Mir, G. (1998, II: 211)

⁶⁴ Mir, G. (1998, I: 201)

no, recordant el sentit d'urgència en la vida espiritual, sobre el Karma Ioga: "A fer feina. S'ha dit."

"La saviesa de l'Índia se resumeix en les paraules: TAT TVAM ASI Això tu ets. És a dir allò que hi ha més gran en nosaltres, l'ànima nostra pura, respon a allò que hi ha més gran a l'univers. I què és això? AMOR (...) La força d'amor del nostre cor que ens emporta envers la poesia bella i envers les obres ben fetes, és la força de poesia que va crear l'univers, és el Tat Tvam Asi.

El temps és curt, amic meu, i el camí és llarg. A fer feina, s'ha dit. A llegir el gran llibre de la vida i de la natura, a llegir el gran llibre de l'art i lletres, començant naturalment per les nostres"⁶⁵

I evidentment, no podia faltar l'esperit del *jñana ioga*, de la recerca de la *Llum* en totes les coses, de la fe. La *Llum* que ens fa superar l'egoisme a través del contacte amb allò suprem que és intrínsec en l'ànima de l'home. El coneixement autèntic es troba en el fons dels nostres cors:

"Darrerament he pensat molt en el significat de la imaginació reveladora i creadora. Hi ha un camí pla, una línia recta de pensament matemàtic, raó universal, $4+7=11$, igual per tothom. Damunt hi ha la regió de les intuïcions supremes, de les visions eternes en el temps i en l'espai, de la fe espiritual, de la poesia. Aquesta regió és racional, la raó i el pensament no la pot destruir, sinó que li pot ajudar. És la visió de l'Infinit en la gran varietat de l'espai, de l'Eternitat en un moment del nostre temps. Això és la imaginació reveladora i creadora. Però davall la ratlla plana de la raó matemàtica universal hi ha la regió de la imaginació-il·lusió anti-racional, del fanatisme petit i limitat, de la literatura imaginativa dolenta, del dogmatisme irracional, de les passions no harmonitzades, de les fantasies destructores..(...). Tenim així dues regions emocionals: una creadora, i una destructora. En la regió creadora hi ha l'amor. Per això amor, poesia, vida i creació estan interrelacionades. És la regió de la imaginació ajudada del pensament, és la imaginació en llibertat sotmesa a una alta harmonia. En la regió baixa de fantasia, hi ha tots els egoismes (...). La regió baixa és egoista, i tot egoisme és irracional, és fill d'una il·lusió, d'una manca de visió i contacte d'amor amb les supremes realitats."⁶⁶

I ja tenim el tres ingredients mascaronians: *Vida*, *Amor* i *Llum*. Treball o *Karma Ioga*, treball per ajudar els altres i per ajudar-nos a nosaltres mateixos a complir el nostre deure; Amor o *Bhakti Ioga*, amor incondicional a Déu, al proïsme, a la natura, i *Llum* o *Jñana Ioga*, visió espiritual creadora de vida. Realment Mascaró vivia

⁶⁵ Mascaró, March (1993: 29)

impregnat de l'esperit del Ioga i gran part del seu pensament, de la seva obra i de la seva vida transmetien aquest esperit, esperit de recerca espiritual, de bondat, de bellesa, de recerca del silenci, de *Jñana*, *Bhakti* i *Karma ioga*.

Però, a més de l'aspecte estrictament espiritual, per a molts dels lectors occidentals, parlar de *Ioga* és sinònim de parlar d'una disciplina psico-física d'exercici físic, respiratori i de normes d'higiene. Aquesta és la concepció més usual del Ioga en el nostre entorn i hi ha moltes escoles o acadèmies que es dediquen a l'ensenyança d'*asanas* i *pranayama* com eina de millora de la condició física i de la salut dels practicants. La majoria de llibres que hi ha en el mercat que tenen la paraula *ioga* en el seu títol són obres que es dediquen bàsicament a aquest aspecte més higiènic del ioga molt semblant al naturisme i que hi ho influït. Dins la tradició, aquest interès pel cos és justificat amb la idea de considerar que un cos en bones condicions físiques ajuda i facilita el camí espiritual, mentre que un vehicle físic deteriorat impedeix la recerca del creixement interior. També hi ha autors que presenten el ioga físic com un camí espiritual més, com un *marga* en si mateix; així Iyengar per exemple diu: "Les *asanas* penetren profundament en totes les capes del cos i finalment en la mateixa consciència."⁶⁷

Mascaró també es preocupà d'aquest aspecte més físic del ioga i en unes línies de l'any 1965, procedents d'una carta dirigida a Llorenç Torrens, descriu uns consells de salut que molt bé podrien ser reproduïts en un llibre com els esmentats. A continuació els transcriu; primer, com a curiositat perquè ens revela l'aspecte més polifacètic de Mascaró i, segon, com a demostració del seu interès pel ioga considerat com una forma integral de millora de l'home incloent també l'aspecte físic:

«SALUT, HARMONIA I PAU

»FUMAR. Molt poc o res. Deixar els cigarrets. Millor un bon puro algun dia; i res més.

⁶⁶ Mir, G. (1998, II: 276). Carta a J. Xirau de 1942

⁶⁷ (2001: 134) La traducció és nostra

»DENTS. Cuidar-les. Ben netes cada dia.

»ULLS. Reposar els ulls, mirant de prop i enfora.

»ORELLES. Evitar renous i dormir en cambres interiors.

»MENJAR. Menjar sempre a poc a poc. El règim de menjar s'ha de fer quan un està bo: no esperar a estar malalt. Evitar licors. Carn de porc, poca. Verdura, llet, fruita, etc.

»PURGAR. Oli de ricí. De bon de matí beure un dit o dos d'una botelleta d'oli sens gust: quatre vegades a l'any, abans de començar l'estiu, hivern, primavera, etc. O si un se troba pesat. El dia de la purga, menjar molt poc: un poc de pa torrat amb oli, verdura i un ou passat per aigua. Dormir bé. Reposar el cos.

»AIRE. Sempre aire com més pur possible. En hivern sempre tenir una finestra una mica oberta.

»DORMIR. Si no hi ha res urgent, sempre anar a dormir abans de les 11 del vespre, o 12, quan mes tard. Dormir unes 8 hores, o 7 a l'estiu i dormir-ne una el cap vespre.

»PREOCUPACIONS. Ens hem d'ocupar, i molt, de les coses bones nostres en les quals hem de fer feina. Mai ens hem de preocupar. Ocupar-nos es feina: preocupar-nos és perdre temps.

»ART DE VIURE. Mai acabam de saber-lo de tot. Sempre podem millorar-lo. La casa dels nostres pensaments i sentiment i emocions és feta nostra, volent o sense voler. Amunt, sempre amunt el cor, i els pensaments i tota l'ànima. Dins la nostra vida mortal que passa hi ha una vida immortal que sempre hi és. La podem sentir, dins el silenci de l'ànima, quan els pensaments i sentiments i emocions callen, podem despertar i veure com la nostra vida és com un somni de recordances. LA VIDA GRAN de l'Univers sempre és en el fons i en el cel de la nostra petita vida. Vivim tot sols, i morim tot sols: hem d'aprendre l'art de la vida.»⁶⁸

De forma molt subtil, Mascaró ens ha conduït des d'un consells merament higiènics dedicats al cos, a uns consells referits a l'actitud vital i finalment al ioga considerat com camí espiritual. L'apartat d'aquest text dedicat a PREOCUPACIONS, ens parla realment de *Karma Ioga* i d'un dels *niyamas* de PATANJALI⁶⁹, en concret *santosha* (contentament). *Niyamas* són actituds vitals interiors i *santosha* és una actitud

⁶⁸ Mir, G. (1998, II: 240)

⁶⁹ IS (II, 32)

d'acceptació d'allò que ens ocorre. En aquest apartat trobam també una referència molt clara al *dharma*: "...ocupar-nos molt, fer feina en les coses bones *nostres*".

En l'apartat ART DE VIURE, introdueix, de forma condensada, els grans conceptes del Ioga. Ens parla del camí del coneixement (*jñana*), un camí que no té fi. Ens parla de com cream el nostre món interior, com voluntàriament o involuntàriament construïm la nostra visió de la vida. Ens parla de la identitat del jo que fa referència a pensaments, sentiments i emocions; i no a cossos, noms o possessions. Ens parla de la importància de tenir el cor, el pensament i l'ànima sempre presents i també, que, més enllà del cos impermanent hi ha l'eternitat, que l'essència de l'home és immortal, és *atman*.⁷⁰ El *silenci de l'ànima* és l'estat de ioga; quan l'assolim, despertam, ens alliberam, veim la Llum, ens convertim en Buddha. LA VIDA GRAN és *Brahman*, allò que som en realitat TAT TVAM ASI (això ets tu), la nostra essència real o *atman*. L'art de la vida és el *ioga*, aprenem a crear-la adonant-nos de la nostra soledat essencial.

A més de tot això hi ha dos aspectes referents a l'aspecte més psico-mental del Ioga que hem de tenir en compte en parlar dels interessos de Mascaró. En primer lloc, el seu interès per tècniques com l'autosuggerió i l'hipnotisme que sense dubte estan fenomenològicament molt lligades amb la descripció del Ioga de PATANJALI. Joan Maimó em va mostrar fotografies de Mascaró practicant l'hipnotisme i dins el seu fons bibliogràfic, dipositat en la Universitat de les Illes Balears, hi podem trobar obres que hi fan referència. També hi trobam al·lusions en la seva obra, per exemple en la seva introducció als *Upanishads* ens parla de l'autosuggerió com a experiment psicològic.⁷¹ En segon lloc, pel que fa a la gimnàstica iòguica, en aquest fons bibliogràfic també trobem edicions del *Hatha Yoga Pradipika*, que és una obra eminentment pràctica dedicada al Ioga físic, al Hatha Ioga, ja que és una descripció de diferents *asanas* (postures) i altres tècniques iòguiques de caire tècnic: respiració, concentració, etc.

⁷⁰ vegeu els capítols dedicats als *Upanishads*.

⁷¹ (1965: 39)

Som conscients que tots aquests conceptes se'ns han presentat de forma molt ràpida i tal vegada de difícil comprensió, per aquells que no tinguin informació sobre els conceptes bàsics expressats en la *Bhagavad Gita*, *Upanishads* i *Dhammapada*. Al llarg de l'exposició s'aniran aclarint ja que són part del pensament i de les exposicions mascaronianes sobre les obres cabdals de l'espiritualitat índia.

Com a resum, amb aquest capítol podrem donar per tancada la tesi ja que creiem que demostra clarament que Mascaró era un iogui, que practicava el Ioga a més en les seves quatre branques principals: *Jñana*, *Bhakti*, *Karma* i *Raja*, i podem afegir que, fins i tot, coneixia i en algun moment va practicar el *Hatha Ioga* o al menys els aspectes més higiènics. Coneixia i volia viure d'acord amb el concepte de *dharma* i admirava l'obra de PATANJALI com a obra tècnica que descriu el mapa del camí del Ioga. A més, considerava que precisament el seu *dharma* estava lligat amb la idea de *guru*, la seva missió vital, la raó de ser de la seva existència era la de difondre les escriptures espirituals per ajudar-nos a trobar el camí que ens pot dur a l'alliberament: per amor a tota la humanitat i d'acord amb l'esperit del Karma Ioga, va renunciar a allunyar-se del món, que com ja hem vist era una tendència seva natural, per dedicar-se a traduir les obres espirituals hindús i ajudar-nos a comprendre-les i gaudir-les amb joia.

3.4 El ioga en la Introducció a la "*Bhagavad Gita*"

a) Introducció

La *Bhagavad Gita* és una de les obres cabdals de l'espiritualitat de tots els temps i tradicions. És considerada també com una *upanishad*⁷² (ensenyança espiritual) que fou inclosa en la gran epopeia índia *Mahabharata*. Narra la història d'*Arjuna*, un príncep a punt d'entrar en batalla contra els seus familiars els quals havien usurpat el tron del seu pare. El possible enfrontament i la possibilitat de matar els seus parents li produeix una gran angoixa moral. En aquest context, que té un significat simbòlic,⁷³ rep les ensenyances de *Krishna* que li mostra el camí del ioga, de com alliberar-se de la por, de l'angoixa i del dolor. S'hi mostren i defineixen les principals *margas* o camins del ioga i de com se n'ha de realitzar la pràctica, de com seguir el *sadhana*. No entrarem en l'anàlisi exhaustiva de l'obra, ja que deixarem parlar Mascaró, només direm que *Krishna* mostra a *Arjuna* els tres iogues principals: *Jñana*, *Bhakti* i *Karma* i com seguir el camí de cada un d'ells. Mascaró mateix ens diu:

“La seva lliçó central és que cada home té un deure, Dharma, a complir. Ha d'obrar, però, com obra l'artista pur: pel sol plaer de la creació i no per egoisme. Ha de convertir els desigs vacil·lants en voluntat, en acció, i oferir les obres a la Divinitat: aquest és el *Karma-Ioga*, el camí de l'acció. Superior al camí de l'acció és el camí del coneixement vers la Divinitat: és el *Jñana-Ioga*. Però més alts que aquests dos camins hi ha encara el de l'amor, amor que és camí i terme: el *Bhakti-Ioga*. Les tres vies no són divergents i poden ésser seguides alhora, i la practica del Ioga ens ajuda a seguir-les. Pel *Ioga* s'obté la concentració tranquil·la i perfecta que mena a la contemplació i, seguint la senda mística, s'arribarà a la unió sagrada amb la Divinitat; la inefable benaurança.”⁷⁴

Ja hem vist que en el món de l'espiritualitat dir *Ioga* és dir-ho tot, però en el nostre passeig per l'obra de Mascaró ens serà útil i revelador mantenir la, fins a cert punt,

⁷² textualment: ensenyança als peus del mestre

⁷³ La batalla és una batalla interior contra les passions i els desigs, una batalla en la qual la victòria és la pau suprema de l'ànima de l'home, l'alliberament.

artificiosa divisió entre *Ioga*, *Llum*, *Amor* i *Vida*. En estudiar la introducció de Mascaró a la *Gita* comprovarem ben aviat com els termes es mesclen de forma poètica. Desbrossarem els conceptes per presentar al lector una panoràmica més clara i mostrarem com es lliguen els conceptes en les distintes introduccions que publicà Mascaró.

Com ja hem mencionat en la introducció, farem diverses lectures successives de les introduccions de Mascaró, cercarem en cada una d'elles els conceptes lligats amb el tema d'estudi en cada cas, per posar un exemple, ara farem una lectura de la introducció a la *Bhagavad Gita* escrutant idees lligades amb el concepte de *Ioga*.

b) Antecedents. Els *vedes*

[64] En la seva introducció a la *Gita*, Mascaró comença parlant del sànscrit⁷⁵ i de la seva importància lingüística i espiritual. Ens parla de les primeres traduccions de la *Bhagavad Gita* a llengües europees, de la literatura sànscrita, de la gramàtica de PANINI, dels *darshanas* indis, etc. En resum, ens introdueix en el món hindú i en la seva literatura espiritual.

[65] La comparació entre les cultures grega i índia ocupen els següents paràgrafs de la introducció: Grècia és la joia de la bellesa del món exterior, mentre que l'Índia és la joia de l'Infinit del món interior, per tant la joia del *Ioga*, la joia de trobar l'*Atman* dins nosaltres. Mascaró considerava doncs que l'esperit del Ioga era la característica més important de la cultura, o com diu ell, de la visió del món índia. Ens diu: "...la ment de l'Índia mai no ha defallit en la recerca de la Llum"⁷⁶. Si consideram *Llum* com a sinònim de coneixement autèntic, de gnosi, de *vidya*, de *jñana*... llavors això és equivalent a dir que l'esperit indi és un esperit que segueix el camí, el *marga* del

⁷⁴ Mascaró (2001: 96) Procedent de la introducció al *Cant XI del Bhagavad-Gita* traduïda per Mascaró i publicada l'any 1936.

⁷⁵ D'acord amb els estudiosos, el sànscrit és l'origen de tota la família de les llengües indoeuropees (des del grec fins l'anglès, passant pel llatí i les llengües que en deriven). D'acord amb la tradició espiritual hindú és la llengua perfecta, la llengua dels déus i la seva literatura és més extensa que la grega i llatina plegades.

⁷⁶ Mascaró (1960: x). Totes les cites de la *Bhagavad Gita* es referiran a l'edició anglesa de PENGUIN BOOKS. La traducció es nostra. Tot i això, per ajudar al lector en català, emprarem com a referència la

Jñana Ioga. De fet, totes les disciplines espirituals hindús i les escoles filosòfiques ortodoxes (*darshanas*) de l'Índia clàssica tenen com objectiu la *il·luminació*, la llum del coneixement d'allò que és real i inefable.

[66] A continuació, ens introdueix en els antecedents espirituals de la *Bhagavad Gita*, parlant-nos dels *Vedes* i després dels *Upanishads*. Els *Vedes* representen l'admiració, la joia que la natura produeix a l'home així com l'absoluta submissió a Déu i la pregària per aconseguir el seu amor. Mascaró, cita amb extensió diversos fragments del *Rig Veda*, dels quals, per la seva referència al Ioga, n'hem de destacar aquest:

[69] “I de l'U sorgí amor. L'amor és la primera llavor de l'ànima. Aquesta veritat la trobaren el savis en el seus cors: cercant en el seus cors amb saviesa, els savis trobaren aquest vincle d'unió entre ser i no ser.”⁷⁷

Ens diu que l'amor, primera llavor de l'ànima, és producte de l'U: l'Amor sorgeix de Déu. A més, l'amor és el Ioga, és la unió entre el ser i el no ser. En aquest sentit *amor* és sinònim de *ioga* entès, en aquest cas, com un estat de *ser*. Aquesta idea de *ioga-amor* no és un contingut intel·lectual, és una intuïció que trobem quan ens submergim en els nostres cors, aquesta veritat la trobaren els savis realitzant la tècnica iòguica *samyana*⁷⁸ en els seus cors. El missatge és un missatge d'esperança: la saviesa no és alguna cosa aliena a l'home, és el resultat de la recerca personal i íntima dins el cor de cada un.

c) Els *Upanishads*.

[69] Els *Upanishads* constitueixen per Mascaró la quinta essència de l'esperit de l'Índia que citàvem abans, de l'esperit del ioga, de l'esperit que cerca la il·luminació

recopilació *Diàlegs amb l'Índia* (2001) realitzada per Gregori Mir. Indicarem en claudàtors la pàgina d'aquesta edició perquè així el lector pugui seguir el text de Mascaró.

⁷⁷ Mascaró (1060: xiii)

⁷⁸ IS (3. 4) *Dharana*, *dhyana* i *samadhi*: concentració, meditació i il·luminació. Són les tres disciplines internes del Ioga de PATANJALI que s'apliquen sobre diferents aspectes del cos o de la realitat produint determinats efectes en l'ànima de l'home i en la seva aprehensió de la Realitat

i l'alliberament de l'ànima de les cadenes del món sensible. I aquest esperit es resumeix en [70] la idea que la nostra Realitat essencial és *Atman* la qual és equivalent a *Brahman* que és l'essència de l'Univers, Mascaró ens ha introduït en l'equació bàsica del *Vedanta*: la Veritat és igual a *Brahman* que a la vegada és igual a *Atman*: el nostre esperit essencial és el mateix que l'esperit de l'Univers que és la Veritat.

La primera referència indirecta al ioga dels *Upanishads* que cita Mascaró és la de la síl·laba sagrada *OM*.⁷⁹ Aquest *mantram* és pot subdividir en tres sons *AUM*, i cada un d'ells pot representar diferents aspectes: estats mentals, cos, ànima i esperit, etc. però tot plegat representa la unió, la identitat d'*Atman* i *Brahman*, la Veritat, el Ioga.

Després d'explicar els conceptes *Atman-Brahman* ens cita el *Manduka Upanishad*, que ens parla dels estats de l'*Atman* i de com queden representats per la paraula OM (AUM). Cada una de les lletres representa un dels estats de la consciència: desperta, dormida amb somnis, dormida sense somnis. El quart estat, *turiya*, que es representat per tota la síl·laba, és l'*Atman* en el seu estat pur: consciència Suprema, és l'estat de Ioga. Ho recorda citant:

[72] "Ell és Atman, l'Esperit mateix, que no pot ser vist ni tocat, que és per damunt totes les distincions, *més enllà del pensament* i inefable. En la *unió* amb Ell trobem la suprema prova de la Seva realitat. És pau i amor."⁸⁰

Més enllà del pensament hi ha l'estat de Ioga descrit en els *Ioga Sutras*. Unir-s'hi, el Ioga amb Atman, en prova l'existència. A més és *inefable*, situat més enllà del pensament lineal⁸¹. *Pau, amor, consciència* són fruit de la *unió*, del *Ioga*. *Ioga, pau, amor* i *Atman* són en aquest sentit sinònims.

[73] Si consideram com Mascaró engranava i relacionava els conceptes claus (*Ioga, Llum, Amor* i *Vida*), no ens estranyarà gens que unes planes més endavant ens

⁷⁹ D'acord amb els *Ioga Sutras* (I, 27) Om és la paraula que manifesta la divinitat suprema, a *Ishvara*

⁸⁰ Mascaró (1960: xvi) la cursiva és nostra

⁸¹ Curiosament i com a exemple Wittgestein al analitzar la seva obra també ens parla de la inefabilitat d'allò que és realment important per a l'home. En una carta diu: "El propósito del libro es ético [...]"

aparegui la idea que el coneixement de l'Esperit, Llum, és un sinònim de salvació. Conèixer la Realitat, la seva gnosi, és equivalent a la salvació. Unió -*ioga*-, coneixement -*jñana*-, i Ser -*sat*-, es presenten de forma simultània: “La salvació (*ioga com a resultat*) és la comunió (*ioga com a estat*) amb la Veritat (*Llum, jñana*)”⁸². I tampoc és gens estrany que també ens recordi l'aspecte pràctic del camí espiritual: “...la *comunió* amb el Ser suprem no és qüestió de paraules sinó de vida.”⁸³ *Comunió (Ioga) és vida*. El ioga no és un contingut intel·lectual, és una vivència existencial.

[77] Aquesta convergència de conceptes, fusió o con-fusió premeditada entre ells arriba al paroxisme quan ens diu: “Si la vida o l'acció són el finit i consciència o coneixement és l'Infinit, l'*amor* el mitjà de convertir vida en Llum, el vincle d'*unió* entre el finit i l'Infinit.”⁸⁴ *L'amor* és doncs *ioga*, com també ho és el coneixement o com ho és la vida autèntica i això tant si els consideram camí o estat d'unió. Quan ens parla dels *Upanishads* els presenta com la unió de l'Infinit i del finit dins nosaltres, també aquest coneixement (*jñana*) és *ioga*. Com ja hem vist, els quatre termes (*Ioga, Llum, Amor, Vida*) són en realitat equivalents, són diferents *punts de vista*, o visions de la mateixa Realitat: comunió de l'esperit de l'home amb el Suprem.

[75] La frase més important dels *Upanishads* (TAT TVAM ASI: *tu ets això*⁸⁵) és interpretada per Mascaró de diferents formes. En relació a l'aspecte *Ioga*, ens interessa ressaltar que el primer aspecte que hi destaca és precisament: “...trobem que des del món exterior estam anant al nostre món interior.”⁸⁶ Aquest procés de dur la consciència cap al nostre interior no és més que *pratyahara*,⁸⁷ el darrer estadi del *ashtanga* de PATANJALI abans d'entrar en el *samyama*.

Mi obra consiste en dos partes: la que presento aquí, más todo lo que no he escrito. Y precisamente la segunda parte es la importante”. (Citat a Edmons/Eidinow 2001: 170)

⁸² Mascaró (1960: xvii) Els mots entre parèntesis són meus

⁸³ Mascaró (1960: xvii) la cursiva és meua

⁸⁴ Mascaró (1960: xxi) la cursiva és meua

⁸⁵ Aquesta és la forma més emprada per expressar l'equació vedàntica *Atman=Brahman*. Tú, la teua essència o *Atman*, ets això: el que es mostra de forma absoluta, l'Absolut o *Brahman*.

⁸⁶ Mascaró (1960: xx)

A continuació Mascaró ens explica els camins del Ioga (*jñana*, *bhakti* i *karma*), més endavant veurem com els presenta i els relaciona i, encara més interessant, com troba equivalències entre els camins tradicionals iòquics amb les tendències de l'espiritualitat occidental, en concret com compara el *jñana* dels *Upanishads* amb el *Vedanta*, el *bhakti* amb el camí de Maria als Evangelis i el *karma ioga* amb el camí del servei, el camí de Marta.

d) La *Bhagavad Gita*

[77] Després d'haver presentat els precedents de la *Bhagavad Gita*, arriba finalment la vertadera introducció a aquesta obra. Mascaró comença la seva anàlisi situant literàriament i històricament aquesta *Cançó del Senyor*, que forma part de l'epopeia clàssica de l'Índia, el *Mahabharata*, que és una gran metàfora, una expressió simbòlica de la lluita del bé contra el mal. Dins aquest context, la Gita simbolitza la lluita interior de l'ànima de l'home per trobar l'alliberament

[78] El primer aspecte d'aquesta introducció que podem relacionar amb el Ioga clàssic és el de l'autocontrol que ens introdueix amb la paràbola de la quadriga d'Arjuna i la converteix en equivalent a la quadriga del budisme⁸⁸ que ens condueix al *Nirvana*, equivalent al *samadhi*. El conductor ha de ser el *dhamma*⁸⁹, mentre que les rodes són "l'esforç correcte"⁹⁰ la *sadhana*, la pràctica espiritual que PATANJALI sistematitza en els *ashtanga* i que impliquen el control total de l'home sobre si mateix.

[79] La metàfora clau continguda en la *Gita* és la que fa referència a la guerra, Mascaró cita textualment fragments de la *Gita*: "...mata el *desig* (...) mata el *dubte*

⁸⁷ Pratīhara és la tècnica de tancar la consciència de les sensacions que provenen del sentits. En la mística de Santa Teresa ens parla de la tortuga que es tanca dins si mateixa.

⁸⁸ Podríem també intentar trobar algun paral·lelisme entre aquesta metàfora de l'ànima de l'home com una quadriga amb la mateixa idea que presenta Plató que fenomenològicament és idèntica, però aquesta recerca va més enllà dels objectius d'aquest treball. Tot i això, Mascaró ho cita com també ho fa referint-se als *Upanishads*, a Blake, a Buda i a Keats [78].

⁸⁹ Equivalent a *dharma* que Mascaró tradueix per Veritat. La norma de conducta o missió vital que ha de seguir cada un.

⁹⁰ Mascaró (1960: xxiii)

nascut de la *ignorància*...”⁹¹. Aquest fragments ens recorden els *kleshas* de PATANJALI⁹², les afliccions que obstaculitzen el camí per a l’alliberament de l’ànima. Per avançar en el camí espiritual i arribar al Samadhi és requisit imprescindible alliberar-se dels següents obstacles: la ignorància o manca de visió de la realitat (*avidya*), la consciència de l’ego, creure que el jo ordinari és real (*asmita*); el desig per les coses del món extern (*raga*), l’aversió el rebuig per aquestes coses (*dvesha*) i la por a la mort (*abhinivesha*). El darrer d’aquests *kleshas* n’abraça a la resta, tenim por perquè creiem que el nostre jo és real i ens aferram rebutjant tot allò que el pugui danyar: pensam que el nostre *jo* és real, ens hi aferrem i rebutjam tot allò que hi vagi en contra.

[80] Una de les paraules que Mascaró emprà com equivalent a la de *Ioga* és la de *silenci*, silenci considerat com a silenci mental, silenci en l’interior de l’ànima, com la detenció dels moviments de la ment. En aquest cas quan ens parla del capítol 6è de la *Gita*: “...aquesta vegada l’acció és pregària, la profunda pregària del silenci...”⁹³.

[82] Mascaró ens presenta el contingut de la *Gita* emprant com a metàfora una simfonia de Beethoven que explicarem més detalladament en capítols successius. Quan recapitula ens cita els que ell considerava com els grans temes: el *Ioga* -que en el context de la *Gita* és *Amor*-, el concepte de *samadhi* -que tradueix com comunió interior amb l’objecte de meditació-, ens parla, sense citar la paraula, de *samyama*; també de *Llum*, d’experiència espiritual -de la *Vida*- com qualche cosa autèntica, que transcendeix el contingut de les escriptures. Seguint el paral·lelisme entre poesia i Llum, que serà un dels temes recurrents en tota l’obra de Mascaró, ens diu, amb les seves paraules, que el *samyama* aplicat sobre qualsevol objecte ens duu a la poesia, mentre que el *samyama* aplicat sobre l’origen de la creació, ens duu a la Llum. A més, en el mateix paràgraf ens parla de l’experiència interior com de la clau del camí espiritual, les escriptures es poden contradir, però la nostra vivència interior, la nostra Vida, no. L’experiència és l’única font d’autèntica fe. Tot i això, la fe no pot contradir la raó. El fet de considerar la experiència com a font, per damunt de les

⁹¹ Mascaró (1960: xxiv). La cursiva és nostra.

⁹² IS (2. 3) Els *kleshas* són: la ignorància, l’ego, el desig, l’aversió i la por a la mort.

⁹³ Mascaró (1960: xxv)

escriptures es lliga molt amb la ja citada afirmació de Swami Sivananda: “Més val una unça de pràctica que una tona de teoria”⁹⁴.

[83] És interessant comprovar com, per explicar conceptes relatius al Ioga clàssic, emprà cites de Sant Pere d'Alcàntara, de Santa Teresa, i les barreja amb alguna de la *Bhagavad Gita*. Així, amb altres termes, ens explica els conceptes de *pratihara*, *dharana*, *dhyana* i *samadhi*. En una cita de Sant Pere d'Alcàntara ens diu que la meditació és una camí a l'amor i quan hi arribam hi trobam silenci i pau, és a dir, l'estat de *Ioga* i *d'ananda* o joia. O en una altra cita de Santa Teresa que ens descriu el *pratihara* com: “Quan una tortuga que recull tots els seus membres, aparta els seus sentits de les atraccions dels plaers sensorials, llavors té una saviesa serena.”⁹⁵

[85] Ens parla de l'autocontrol de l'ardor ascètic que PATANJALI anomena *tapas*⁹⁶, i que té com a culminació l'estat del Ioga, l'estat en què es detenen els moviments de la ment: “L'Ésser es pot sentir en el silenci de l'ànima (...).s'aturen els moviments de la ment. No hi ha pensaments però hi ha una profunda sensació de Ser, de una realitat més profunda que la realitat de la consciència ordinària. La fe en l'Ésser esdevé absoluta...”⁹⁷ Parlem de pura consciència, sense pensaments, de comunió amb Déu, d'un retorn a la unitat, que és ser, consciència i joia. La tècnica *upanishàdica* del *neti, neti* (no és això, no és això), lligada al concepte de *nirodha* i de *nirvana*, l'explica citant a Sant Joan de la Creu: “Per ser-ho tot, no desig ser res. Per saber-ho tot no desig saber res. Per trobar la joia en Tot, no desig trobar la joia en res.”⁹⁸

Aquesta forma de barrejar els conceptes espirituals de les diferents tradicions religioses i explicar el concepte d'una a través d'aportacions de autors d'una altra ens mostra una idea clau en el pensament de Mascaró: considerava que la realitat profunda de les religions era sempre la mateixa, que només canviava la forma

⁹⁴ citat per Duch, J. M. (1998: 30)

⁹⁵ Mascaró (1960: xxviii)

⁹⁶ Una de les traduccions més interessants del mot *tapas* la podem trobar en la biografia de Gandhi de S. Wolpert (2001: 19). *Tapas* és equivalent a *passió* en un joc semàntic lligat amb el significat de sofriment, que seria la primera traducció d'ambdues paraules. Aquest significat primer evoluciona cap a la concepció de *passió* entesa com a polarització afectiva de la voluntat cap a un objectiu o valor, per exemple: passió per la música, *tapas* seria doncs passió o ardor per la pràctica (*sadhana*) espiritual.

⁹⁷ Mascaró (1960: xxix)

⁹⁸ Mascaró (1960: xxx)

exterior, és el mateix vi però contingut en ampolles de diferents formes. Com ja hem dit, Mascaró recalca que les escriptures no són en si mateixes fonts de fe, han de ser poesia que ens mostri el camí de la fe, però només l'experiència espiritual personal, la vivència i l'aprehensió directa de la Realitat ens pot donar fe, vida.⁹⁹

[86] Després d'haver explicat el concepte de saviesa, del Ioga superior, del *Jñana Ioga*, ens explica el concepte de *Bhakti Ioga*, del ioga de l'amor o de la devoció que es presenta en la *Bhagavad Gita*. La idea d'amor com equivalent a *ioga* es presentada per Mascaró en forma recurrent, tant en el sentit de camí, de via per arribar a la transcendència; com en el sentit de la mateixa transcendència, com a unió amb l'Ésser. L'Amor és el pont entre l'home i Déu però també és l'essència de Déu, és joia: "L'Amor condueix a la Llum; Bhakti mena a Jñana i jñana és la joia de Brahman, la joia de l'Infinit.",¹⁰⁰ que és a la vegada l'Amor de Déu.

[87] Mascaró ens recorda també l'objectiu soteriològic de les pràctiques espirituals, l'objectiu final del camí espiritual és el de la superació del dolor, la de convertir les llàgrimes en un Arc de Sant Martí de joia¹⁰¹: estimar l'Infinit en tot ens permet trobar la joia en tot. Aquest aspecte no pot deixar de recordar-nos les *Quatre nobles veritats* del Buddha que ens explica que el món és sofriment i quin és el camí per alliberar-nos-en.

[88] Finalment introdueix el tercer camí del Ioga, el *Karma Ioga*, el camí de la Vida. Després del *Jñana* i del *Bhakti* trobem el *Karma*, la Vida. La vida autèntica és creació¹⁰², quan vivim realment la nostra vida és perquè la cream, d'una altra forma no vivim, només vegetam, deixam que la vida ens passi. Una part important del Ioga i de les accions quotidianes és la respiració, *pranayama*. Ens en parla en el sentit que, seguint en la idea que l'acció és vida i que la vida no pot ser viscuda sense acció, qualssevol petita acció pot ser un acte lligat amb el creixement espiritual: "Tota la vida és acció, però cada petita acció finita hauria de ser un acte de rendició a la Vida

⁹⁹ Mascaró (1960: xxvii i següents)

¹⁰⁰ Mascaró (1960: xxxii)

¹⁰¹ Mascaró (1960: xxxii)

¹⁰² És interessant el paral·lelisme que presenta Mascaró entre l'etimologia de la paraula *Karma* amb l'arrel sànscrita *Kri* i la paraula creació, *Kr*- vol dir fer, lligat amb *Vida* ens trobaríem amb el concepte fer la nostra vida, construir-la o crear-la: això és *Karma Ioga* o *Kriya Ioga*

infinita, de la mateixa forma que la inspiració se sembla a la recepció del regal de la vida, i la expiració una rendició a la Vida infinita." ¹⁰³ A través de la respiració sentim la Vida. En totes les escoles de pràctica espiritual, l'aspecte respiratori és clau ja que es considerada el pont entre la ment i el cos, entre l'acció voluntària i l'acció involuntària: Buda trobà la il·luminació concentrant-se en la respiració¹⁰⁴, és uns dels *angas* del Ioga, la repetició de *mantrams* o del nom del senyor o d'Allah tenen com efecte la regulació de la respiració, el cant gregorià és de fet un exercici de pranayama etc. Com podem veure, el control directe o indirecte de la respiració és una tècnica que dóna suport al camí espiritual de totes les tradicions.

[90] Recapitulant el contingut de la seva introducció i de la importància espiritual de la *Bhagavad Gita*, Mascaró ens recorda que la simple lectura no ens pot revelar mai el sentit més profund. Només hi podem arribar des de l'estat de Ioga, des del silenci de l'ànima. L'estat interior del lector en el moment de la lectura de l'obra és el que determinarà la possibilitat de revelar tot el seu contingut espiritual i aquest contingut només és presentarà quan la ment estigui totalment buida, quan estigui en silenci.

[91] Fins i tot ens diu que, després de llegir i estudiar l'obra en profunditat durant anys, "...de sobte un dia podem sentir que estem llegint la *Bhagavad Gita* per primera vegada."¹⁰⁵ El llibre no haurà canviat, només haurà canviat la nostra percepció, el nostre estat, la nostra sensibilitat. PATANJALI ens diria que és el pas de l'estat de concentració (*dharana*) al de meditació (*dhyana*), o en un nivell de major evolució espiritual de la meditació a la il·luminació o contemplació (*samadhi*), de tenir consciència d'un objecte i d'un subjecte a la comunió (*Ioga*) en la qual es perd la noció de jo com a subjecte d'aprehensió de la Veritat. Mascaró considerava la lectura de la *Gita*, i de fet de qualsevol obra espiritual, com un *marga*, com un camí de creixement espiritual ja que la poesia d'aquestes obres, independentment de si estan escrites en prosa o en vers, és un reflex d'allò que és transcendent, del Suprem,

¹⁰³ Mascaró (1960: xxxiii)

¹⁰⁴ *Anapanasati* és el terme sànscrit de la tècnica que emprà el Buddha en la seva il·luminació i consisteix en prendre consciència de la respiració i de les sensacions que produeix en el cos, sense prendre part ni jutjar, només fent de testimoni d'allò que passa: si la respiració és llarga o curta, si hi ha pensaments o no, si en el cos hi ha alguna incomoditat o no, si arriba alguna sensació procedent de l'exterior o no, etc.

¹⁰⁵ Mascaró (1960: xxxv)

i per tant són una forma d'albirar aquesta Realitat. Per a ell, tots els grans poemes espirituals, independentment de la seva procedència, són fruit d'una visió única, d'allò que anomena "una Única Llum"

[92] Per finalitzar, Mascaró empra una idea que repetirà en altres de les seves obres, la que denomina *lleï de gravitació espiritual*. És una lleï que condueix, que atreu l'ànima de l'home cap a l'ànima de l'Univers, és l'Infinit que funciona com un centre de gravetat que atreu l'ànima finita de l'home, un camí des de l'home impermanent cap a *Brahman*. Aquest és un camí d'amor i és precisament el *camí del Ioga*. A més, ens diu que és en *l'estat de Ioga*, en l'estat de contemplació quan l'ànima de l'home pot veure la Llum, la qual Mascaró bateja al final de la introducció també com *l'Etern*, la *Veritat*, la *Paraula*, *Amor*, *Vida* o *Visió*. A mida que l'home guanya en sensibilitat espiritual, el seu anhel per a Déu es torna més i més fort.

[93] I finalitza la seva introducció amb una màxima que pot ésser una guia i una motivació en el camí espiritual: "Cada moment de la nostra vida pot ésser l'inici de grans coses."

Com hem vist, la *Bhagavad Gita* constitueix per Mascaró una guia on la qual trobam orientacions per seguir qualsevol dels camins espirituals. Hi trobam orientacions per seguir el Ioga del coneixement (*Jñana Ioga*), per seguir la Llum; hi trobam també orientacions en el Ioga de la devoció (*Bhakti Ioga*) o camí de l'amor; hi trobam evidentment el Ioga de l'acció desinteressada (*Karma Ioga*) que ens permet *crear* la nostra Vida; i, fins i tot, trobam orientacions en el camí del Ioga clàssic o Ioga Real (*Raja Ioga*) que connecten directament amb l'obra de PATANJALI i com desenrotllar tota la temàtica relacionada amb aspectes més tècnics de la pràctica espiritual com la respiració, la concentració, la meditació, etc. En apartats successius analitzarem les diferents concepcions mascaronianes sobre les tres vies del Ioga que apareixen en aquesta i en les altres introduccions.

3.5 *El loga en la introducció als "Upanishads".*

Aquesta introducció forma part de la traducció del sànscrit dels *Upanishads* publicada l'any 1965. Ja l'any 1938 fa publicar una traducció d'alguns *Upanishads* sota el títol de *Himalayas of Soul* que també incloïen una introducció molt més reduïda i que després formà part de la que ara estudiam¹⁰⁶.

a) Introducció. Els *Vedes*.

[103] Mascaró comença la seva introducció als *Upanishads* fent referència al significat de la paraula tant en sentit lingüístic (asseguts als peus del Mestre) com espiritual, ens parla de la seva extensió (aproximadament equivalents a la de la Bíblia), ens parla d'altres obres que, a causa de la finalitat espiritual i del seu sentit soteriològic, de ser una eina per alliberar-nos del dolor de l'existència, podrien rebre el mateix nom (incloent la *Bhagavad Gita* i el *Sermó de la Muntanya*),. [104] En aquest darrer sentit emprà com a exemple el judici de Schopenhauer: "han estat el consol de la meua vida, i ho seran de la meua mort",¹⁰⁷

A continuació ens parla dels seus antecedents espirituals immediats: els *Vedes*. Mascaró els considerava com una primera aproximació de l'home a la vida espiritual, una aproximació que es basava en el sentiment d'admiració cap a la natura i la veneració a Déu en forma de sacrifici ritual. Els compara amb l'amor a la natura de Sant Francesc d'Assís. [105] Tot i això, pensava que no presentaven el camí espiritual de forma completa, els falta l'esperit de l'Amor que fou revelat en els *Upanishads*, la *Bhagavad Gita* i en Buddha, o en el mateix Sant Francesc que introdueix el concepte d'amor que no existeix en el ritualisme més primitiu dels *Vedes*.

¹⁰⁶ La introducció esmentada inclouria des de la plana 11a a la 15a de la edició de 1965. L'antiga hi afegeix unes línies introductòries i unes altres de cloenda.

¹⁰⁷ Mascaró (1964: 8)

[106] En l'aspecte iòguic, torna a transcriure la cita del *Rig Veda* (x. 129) com ja va fer en la introducció a la *Gita*. Aquest fragment ens parla de la troballa que varen fer els savis practicant *samyama*¹⁰⁸ en els seus cors: l'amor és la primera llavor de l'ànima, el vincle entre el Ser i el no-Ser.¹⁰⁹

b) Els *Upanishads*.

[107] Comença a parlar dels *Upanishads* presentant-los, en front als *Vedes*, com una reacció contra la religió exterior, com una lluita entre "...la lletra que mata i l'esperit que dóna vida"¹¹⁰ Ens diu que un dels missatges transcendents dels *Upanishads* és que el coneixement autèntic, la *Llum* o el *Jñana*, només es pot assolir a través de la *comunió* del *Ioga* amb l'Esperit Suprem; és un missatge d'unitat de l'Ésser. El coneixement només és possible a través de l'experiència, de l'estat de *Ioga*, del silenci mental que ens ajuda a "intuir" la joia i a "veure" més enllà del contingut de la ment:

[108] "...Déu és silenci (...) la realitat de Déu no més pot ésser apreghesa en un estat de consciència de joia que és més enllà de la consciència ordinària (...) l'Etern no pot ésser apreghès pels sentits transitoris o per la ment transitòria."¹¹¹

Una de les tècniques upanishàdiques és la de repetir '*Neti, neti*', Déu no és això ni allò altre. Quan retirem el vel de la il·lusió que oculta la Realitat arribam a l'afirmació dels *Upanishads*: TAT TVAM ASI, és a dir, la teva identitat real és la mateixa que la de *Brahman*. El procés del *Ioga* és doncs un procés de desidentificació amb el jo ordinari i d'identificació amb el Jo transcendent. Déu és silenci i el silenci és *Ioga*, per tant, *Ioga* i Déu són el mateix

¹⁰⁸ Combinació dels darrers estadis de l'*Ashtanga Ioga* de PATANJALI: concentració, meditació, il·luminació

¹⁰⁹ Mascaró (1964: 10). Vegeu l'apartat dedicat a la *Gita*.

¹¹⁰ Mascaró (1964: 10)

¹¹¹ Mascaró (1964: 11)

El *camí del Ioga* com a un procés de desidentificació, és un autoentrenament per arribar a la identificació d'*Atman* amb *Brahman*, i arribam a aquesta intuïció quan podem transcendir els estats ordinaris de la consciència (estar despert, estar dormint o estar somiant) per arribar al quart estat de la consciència (*turiya*) que és *l'estat de Ioga*. En aquest estat feim la ment neta de tot contingut intel·lectual i així podem “veure” la realitat de forma pura sense intervenció de la raó: aquesta és l'aprehensió mística de la Realitat.

[111] Seguint amb la seva idea de la unitat essencial de totes les religions així com de la força espiritual de la poesia vertadera, per explicar-nos en què consisteix aquest estat, Mascaró cita a místics cristians espanyols, com són ara, Santa Teresa i Sant Joan de la Creu; esmenta poetes com Wordsworth o Joan Maragall. Així ens parla de la idea d'alliberament com a sinònim de transformació similar a la metamorfosi d'un cuc en una papallona que a la fi és lliure per volar (Santa Teresa), de la ‘música silenciosa’ i del ‘so de la soledat’ (Sant Joan de la Creu) o del poema de Joan Maragall que reproduïx en català en l'original afegint una traducció l'anglès:

“Tot semblava un món en flor
i l'ànima n'era jo”,¹¹²

c) A la recerca de *l'Atman*

[112] A continuació ens parla de l'ètica, de la vida, de l'amor, de l'actitud necessària per el progrés espiritual, de com l'amor trenca la llei d'ull per ull per dur-nos a la llibertat infinita, etc. En propers capítols veurem aquests aspectes amb profunditat.

[113] Mascaró critica el materialisme i es demana què és el que hi ha més enllà de la interpretació racionalista de l'Univers; si l'humanisme científic és prou humà, si pot recollir tot el misteri d'allò que constitueix la vida humana. La resposta upanishàdica és *Atman*: allò que constitueix l'essència íntima de la nostra existència, el misteri de la nostra vida, que és més enllà de la raó i on, per tant, la ciència no hi pot arribar. NOVALIS ho defineix com “el nostre jo transcendental”, la part divina i eterna de la

¹¹² Mascaró (1964: 15)

nostra vida.¹¹³ La crítica al materialisme es presenta mitjançant cites a diversos poetes que analitzarem en el capítol sobre el *Jñana Ioga*.

[116] Tornant al Ioga clàssic, és important destacar la resposta mascaroniana al consell de *l'Oracle de Delfos*: 'coneix-te a tu mateix'¹¹⁴. En el nostre centre més íntim descobrim la unitat de la consciència, el vincle que uneix les nostres petites vides amb la unitat del vast univers¹¹⁵, al centre trobam *Atman* que ens uneix a *Brahman*. És el coneixement de la unitat transcendent de l'univers que és consciència i que ens porta a la joia infinita, estam parlant de *sat-cit-ananda*, ser-consciència-joia. [117] Aquest coneixement ens allibera de l'egoisme, del desig, del dolor. Al Centre hi ha *Atman* i joia, a la perifèria hi ha egoisme; al Centre hi ha Llum, a la perifèria fosc. [118] I novament Mascaró creua els missatges de les diverses religions citant a Jesús: 'assoleix el Regne de Déu que és dins tu mateix'¹¹⁶. L'aprehensió de la Realitat és realitza a traves d'una recerca interior, és en el nostre centre on trobarem la Veritat que il·luminarà la nostra Vida, per això: 'coneix-te a tu mateix !'.

d) Ésser i Amor. (Estat i camí)

[121] *Ésser* és *Déu*, l'estat de Ioga. *Amor* és *camí*, el nostre vincle d'unió amb la divinitat. Quan l'home s'uneix al seu jo transcendent (*Atman*) s'uneix a la Veritat Transcedent de l'Univers (*Brahman*): Jo, Univers, Déu, Realitat, Creació són U.

“...quan l'home està en unió amb les arrels de la seva consciència, el centre de la seva ànima, quan està en unió amb ell mateix, amb el seu propi Ser: només quan l'home està en unió amb Déu està en unió amb ell mateix, ú amb ell i amb tota la creació”¹¹⁷

¹¹³ Radhakrishnan, S. (1923, 2: 337)

¹¹⁴ *Tú mateix* és equivalent a *Atman*, per tant podem afirmar que l'objectiu vital de Delfos és el mateix del *Ioga*, en concret del *Jñana Ioga*, del procés gnòstic cap al coneixement transcendental de la Realitat. Aquesta idea és coherent amb la idea mascaroniana de la unitat transcendent de les religions: fins i tot una religió antiga i politeista comparteix, quan és autèntica, les idees i anhels claus de totes les religions.

¹¹⁵ Mascaró (1964: 20)

¹¹⁶ Mascaró (1964: 21)

¹¹⁷ Mascaró (1964: 25)

[122] I aquest estat només es pot abastar en el silenci de l'ànima, estat que PATANJALI anomenaria *Samadhi*. Aquest estat és representat per la sil·laba sagrada *OM* (*AUM*) que simbolitza el quart estat de la consciència (*turiya*) més enllà de la vigília, del somni i de l'estat de dormir.¹¹⁸ Quan arribam a aquest estat la Llum brilla, tenim visió de l'*Atman* etern que és la nostra essència.

[126] El camí cap a la llum i a l'amor ha estat recorregut per altres abans de nosaltres, i aquests altres ens poden ajudar a trobar el camí. Podem parlar tant de la saviesa continguda en els llibres espirituals de totes les tradicions, així com de la idea de *guru*, que encara que està molt devaluada i desprestigiada per l'abús que se n'ha fet no és res més que la persona que ja ha passat a l'altra vorera i que ens pot mostrar o ajudar a trobar el camí perquè nosaltres facem el mateix. Amb les seves traduccions, Mascaró volia ser una llum, un *guru* que mostra el camí que condueix a l'Esperit, a Déu. Però, malgrat que ens indica el camí a través de les paraules de la seva obra, ens adverteix que no és qualque cosa que tengui a veure amb les paraules, el camí espiritual és una qüestió de *Vida, de aquí i ara*. Per seguir la vida espiritual Mascaró recomana com a ingredients el treball, la pràctica, l'experiència i el silenci. És el mateix que recomanava Sant Joan de la Creu o el Buddha o tots els grans mestres espirituals de totes les tradicions.

e) El loga.

[134] En quasi totes les tradicions trobam la metàfora que presenta el camí que condueix a l'alliberament estret com el fil d'una navalla, és a dir, que és molt fàcil caure en la peresa o en el fanatisme¹¹⁹. Però el camí és una orientació per conduir-nos a través de la selva de la vida, i al final trobarem *Vida*, una nova *Vida*, cosa que

¹¹⁸ *Mandukya Upanishad*

¹¹⁹ El Sutra II, 46 de PATANJALI diu: "*sthira sukham aasanam*" que normalment es tradueix per: "La postura (*asana*) ha de ser ferma i còmoda". La interpretació més espiritual ens parla també de la postura o actitud mental que també ha d'estar en equilibri entre la tensió i la relaxació excessiva. Buddha ens parla del Madya Mika o camí del mig, més enllà del fanatisme i de la indolència: el camí no és per aquells que mengen massa ni gaire, ni dormen massa ni gaire, etc. Els mestres de meditació parlen de l'actitud psicofísica amb la metàfora del tigre: totalment relaxat quan està a l'aguait de la seva presa però preparat per afuar-s'hi immediatament quan arriba el moment. Aquesta actitud equilibrada és l'essència de l'actitud d'aquell que segueix el camí espiritual: ni amb fanatisme ni amb fugides del món.

significa llibertat infinita, desfermar-se de les lligadures del dolor i del plaer. Mascaró cita Sant Joan de la Creu i ens recorda que una vegada assolit l'objectiu, el camí perd la seva importància, deixa d'existir per aquell qui ja l'ha travessat, és com la barca que empram per passar a l'altre vorera, una vegada que hem arribat a l'altra riba ja no la carregam sobre nosaltres, la deixam a la vorera.

Mascaró considerava que en els *Upanishads* no hi ha una ensenyança definitiva, una expressió completa del camí espiritual o de la seva meta. El més important era, per a ell, trobar sobretot *inspiració*, *motivació* per seguir-lo. Però també, ens diu que descobrim els principis del Ioga, de la comunió de l'amor i de la llum. Cita un fragment del *Katha Upanishad* en el que s'expressa, de forma molt semblant a com ho fa l'aforisme I, 2 dels IS.¹²⁰, l'estat de Ioga, el *samadhi*.

[135] "Quan els cinc sentits i la ment estan calmats, i la mateixa raó està en silenci, llavors comença el Camí suprem.

Aqueixa calma estable dels sentits és anomenada Ioga. Llavors hom hauria d'estar vigilant, perquè el Ioga ve i se'n va."¹²¹

Per explicar-ho, Mascaró torna a travessar les fronteres entre tradicions i ens recorda que Sta. Teresa parlava de la *pregària del record*, que condueix a la *pregària de la quietud* i aquesta a la *pregària de la comunió*. Segons PATANJALI: *dharana*, *dhyana* i *samadhi*.

Cita també el *Svetasvatara Upanishad* que ens dóna detalls tècnics sobre la forma d'arribar al Ioga parlant de la posició del cos (*asana*), de conduir la ment cap al cor i així poder arribar l'OM de *Brahman*, el qual ens permetrà superar la por i el dolor. Per a Mascaró aquest OM no és altra cosa que l'amor de Déu que és el principal objecte de la concentració en el *Bhakti Ioga* i que en la *Bhagavad Gita* es materialitza com la devoció cap a *Krishna*. La paràbola que cita del *Gita* compara el silenci de l'ànima, l'estat de Ioga, amb una llàntia que crema en un lloc on els vents no poden arribar-hi.¹²² La ment és una flama, quan està reposada i no belluga llavors estam en Ioga.

¹²⁰ *yogah cittavrtti nirodhah*

¹²¹ Mascaró (1964: 36)

¹²² Mascaró (1964: 36)

[136] Malgrat l'admiració per l'obra de PATANJALI, els *Yoga Sutras*, n'assenyala les mancances com obra espiritual i compara la seva anàlisi psicològica del Ioga amb l'anàlisi literària. L'anàlisi de l'obra de Shakespeare no ens pot ajudar a aprehendre la vida i les emocions que hi ha darrere les paraules que emprà en les seves obres. De forma semblant, les paraules que analitzen dels textos sagrats estan sempre molt per davall del poder d'evocació de les paraules originals. Els *Upanishads*, o altres poemes espirituals similars de qualsevol tradició religiosa, estan molt per damunt de les obres sobre Ioga, i entre elles la de PATANJALI, perquè expressen la poesia de l'espiritualitat. Al contrari, els *Yoga Sutras* en constitueixen una anàlisi. L'anàlisi és útil ja que per observació, recollida i classificació dels fets ens permet clarificar, mentalment, les relacions que s'hi estableixen; fer abstraccions i generalitzacions. Però és necessari, imprescindible, tornar una i una altra vegada a la *vida*, a la pràctica del camí. Un manual sobre l'amor, per molt ben escrit que estigui i per molt qualificat que sigui l'escriptor, no pot ni tan sols fer-nos albirar allò que significa realment l'amor universal. Com diu Mascaró: "...no podem veure un país només veient els mapes del país"¹²³ De forma semblant, apreciava els *YS*. per la seva utilitat en descriure les regles de la vida espiritual, per la claredat de les seves definicions fruit, en les seves paraules, d'"...una extremadament gran ment analítica,..."¹²⁴. Però ja ens ha advertit que mirar un mapa d'un país, o llegir-ne una guia de viatges no és el mateix que visitar-lo. El viatge, el camí ha de ser recorregut per nosaltres personalment: 'treball i silenci', "karma i ioga". L'obra de PATANJALI és realment un mapa psicològic del camí cap a l'alliberament a més d'una descripció de l'estat del Ioga i dels seus indicadors.

A continuació, malgrat la crítica que acaba de fer als *YS*., sembla que en segueix el seu guió. Així ens parla del resultat de l'aplicació de la raó a les idees espirituals, sobretot als *Upanishads* i a la *Gita*. Aquesta anàlisi ens duu a esbrinar la relació entre psique i soma, de com la ment i el cos s'interrelacionen. Unes determinades postures corporals (en els *YS*: *asanas*), ajuden i faciliten la concentració. De la mateixa forma, les emocions influeixen en la respiració i viceversa, per tant, controlar la respiració

¹²³ Mascaró (1964: 37)

¹²⁴ Mascaró (1964: 36)

(*pranayama*), ens permet controlar les emocions, l'estat de la ment. Una respiració tranquil·la i estable reflecteix una ment tranquil·la i estable. Tot això permet elaborar unes regles i tècniques que ens ajuden a seguir el *camí del Ioga* per acostar-nos *l'estat de Ioga*. Estam en front del tercer concepte de Ioga: el Ioga com a un conjunt de tècniques que ens faciliten el seguiment del camí espiritual. Feuerstein parla de "tecnologia de l'èxtasi".

[136] Malgrat la utilitat de tota aquesta sistematització, aquell qui vol seguir el camí ha d'anar en compte de no perdre de vista que el camí no consisteix en una tècnica més o menys elaborada. El camí és, abans de tot, un camí d'amor que condueix a la llum. Una vegada que entreveiem un simple raig de Llum o d'Amor, d'acord amb una cita de Sant Joan de la Creu, només hem de practicar les paraules "Silenci i treball"¹²⁵. Els fonaments de la vida espiritual, del ioga, van més enllà de les paraules, no hem de menester escoltar o discutir. La pràctica, el silenci, el treball i l'atenció són el camí del iogui.

[137] El camí pot ésser molt dur i trobar-nos amb moments de desolació i desesperança. Però el treball és concentrar-se en el més elevat i rebutjar el més baix. Ens hem de concentrar en la joia de Déu i desaferrar-nos de les coses del món sensible que ens porten el plaer i el dolor, a la confiança i a la por, a ser esclaus de les passions i de les possessions... El darrer fragment de la carta de Sant Joan de la Creu que cita constitueix una descripció acurada del *Niyama* que PATANJALI anomena *Santosha*¹²⁶:

“Tant si el que et passa és bo com si és dolent, mai no deixis de guardar el teu cor tranquil i en calma en la tendresa de l'amor,”¹²⁷

[139] Quan l'autocontrol, la intel·ligència i l'energia mental estan al servei de l'Amor, ens condueixen al camí de *Brahman*. Els fets que ocorren quotidianament i els desastres de la història ens mostren quin efecte té la intel·ligència quan no està al

¹²⁵ Mascaró (1964: 37)

¹²⁶ IS. II. 42 *Santosha* vol dir *contentament en totes les circumstàncies*, i en aquest sutra Patanjali ens diu: “Del contentament neix la felicitat suprema”. Aquesta concepció en el budisme reb el nom d'equanimitat o *Upeksha* que també vol dir perdò.

¹²⁷ Mascaró (1965: 37)

servei de l'Amor. Per tant, és evident que les tècniques del Ioga, per molt poderoses que puguin ser, no són suficients per conduir-nos pel camí espiritual. Mascaró considerava que la intenció i la actitud determinen la qualitat i la direcció del treball que realitzem.

[140] De la mateixa forma, ens adverteix que l'interès en el Ioga o en els poders psíquics (*siddhis*) que es poden derivar de la pràctica, són un obstacle per avançar en el camí. Ens poden conduir al fakirisme o a ser considerats mags, però ens allunyen del vertader camí. Humilitat i amor ens acosten a la llum espiritual, orgull i desig de poder ens acosten a la foscor espiritual. Mascaró ens explica un experiment de suggestió basat en la hipnosi segons el qual es demostra certa transmissió del pensament que pot ocórrer en moments de somni hipnòtic. Però l'important no és el resultat de l'experiment sinó, més aviat, adonar-se que poden passar coses inexplicables o que no han pogut ser aclarides encara per la ciència o per la raó. Que això pugui ser un indicatiu de la possibilitat que existeixin els poders psíquics o paranormals, pot ser una qüestió interessant des del punt de vista psicològic i científic, però no té cap transcendència des del punt de vista espiritual. El que compta no ho trobam en els poders o beneficis que ens pot donar la pràctica ja que no demostren haver avançat en el camí de l'Amor i, al contrari, poden portar-nos un sentiment d'orgull i autosatisfacció que contamina la nostra ment i, per tant, la nostra vida. PATANJALI fa també la mateixa advertència: “Aquests poders (*siddhis*) son impediments per arribar al *samadhi*”¹²⁸.

La creença en els miracles paranormals ens fa oblidar el miracle sempre present de l'univers i de la vida, i ens condueix a la idolatria i a la superstició. Mascaró considera aquest pensament com a materialista fa que converteix qualsevol cosa espiritual en material, precisament al contrari del que fa el poeta o l'home espiritual, que converteixen coses materials en espirituals.

[141] Mascaró considerava important comprendre la diferència entre meditació i contemplació. Si partim de la metodologia d'anàlisi dels *Ioga Sutras* podem entendre millor les expressions dels místics quan intenten descriure les seves vivències.

Segons PATANJALI la diferència entre meditació i contemplació rau en el fet que la meditació és el control de la ment en una determinada dimensió, la contemplació és el silenci de la ment. Explica el procés final dels darrers escalons cap a l'estat d'Ioga en tres estadis anomenats *dharana*, *dhyana* i *samadhi*, que conjuntament reben el nom de *samyama*. Com a pas immediatament previ per aplicar el *samyama*, hem de replegar els sentits, deslligar-los dels objectes externs, per aconseguir que la ment (*chitta*) pugui alliberar-se de l'esclavitud del món sensorial, que passi de ser esclava de les sensacions a ser-ne senyora. Aquesta estadi dels *ashtanga* s'anomena *pratyahara*.

El primer escaló del *samyama*, i a la vegada següent estadi dels *ashtanga* és *dharana*: la concentració en l'objecte, la fixació de la ment en un punt únic. *Dhyana*, o meditació és l'estat en el qual aconseguim que el flux mental s'unifiqui amb l'objecte. La ment aconsegueix unificar-se amb l'objecte durant un lapse de temps determinat. És el control del pensament limitant-lo a un objecte, com diu Mascaró, en un cercle, enfocam l'atenció cap a l'objecte. Finalment, *samadhi*, contemplació o èxtasi és l'estat de silenci, d'alliberament de les cadenes del món del dolor.

Per explicar aquestes diferències, Mascaró, recurrent una altra vegada de forma transversal les fronteres entre les tradicions, cita tres místics espanyols, Sant Pere d'Alcàntara, Santa Teresa i Sant Joan de la Creu. La *meditació* (*samyama*) és recerca, és l'intent de percebre l'Amor de Déu o de projectar el nostre propi amor: intentam encendre la Llum. En canvi, en la *contemplació* (*samadhi*) l'amor ja hi és i la Llum ens il·lumina. L'ànima gaudeix del silenci i de la pau, però no com a fruit del raonament, sinó per la simple contemplació de la Veritat. És l'estat final del camí en el qual la visió de Déu en transmet sentiments d'amor i de joia. [141] Per Sant Pere d'Alcàntara *meditació* és el camí, mentre que *contemplació* és la meta, l'estat de silenci i pau que ens permet “contemplar”¹²⁹ la Veritat.

¹²⁸ IS (III. 38)

¹²⁹ En aquest sentit *contemplació* és equivalent a *visió*, de *gnosi* o de *llum*, en sànscrit és sinònim de *vidya* o de *jñana*. Detenir la ment (*Citta nirodha*) permet buidar-la de contingut, depurar-la per així poder contemplar la Llum (*atman*) que hi ha en els nostres cors.

En aquest estat, el camí que hem seguit, la meditació, perd tot el seu sentit. Una vegada que hem assolit el final del recorregut, totes les incidències del camí i la forma en la qual l'hem recorregut perden totalment la importància, cessam de seguir-lo. És com la metàfora budista de la barca que una vegada que ens ha ajudat a travessar el riu la deixam a la vorera.

[142] La sensació que té el qui està en estat de contemplació és la de sentir que Déu està en el seu cor i que només existeixen la seva ànima i Déu. "La pregària és perfecta, quan el qui prega, no recorda que està pregant"¹³⁰. En aquest context i sentit, *pregar* està molt allunyat de la concepció més popular d'allò que significa. Pregar no és una súplica, un requeriment a una entitat superior anomenada Déu. Pregar és silenci i el silenci és joia i amor il·limitat. La pregària no pot consistir en verbalitzar, la pregària ha d'ésser abandonament (*surrender*) en Déu per així poder gaudir de la seva gràcia que no és més que ser, consciència pura i joia infinita: *sat-cit-ananda*.

Mascaró recomana seguir allò que ens diuen aquells que han arribat a albirar la Llum, allò que ens diuen els místics ens serveix de guia en el nostre camí. En aquest sentit, cita com advertència *El castell interior* de Santa Teresa¹³¹ que criticava a aquells que només per tancar els ulls i mantenir-se tranquils pensaven que havien arribat a l'èxtasi. Això ho qualificava de: *arrobamiento*, *abobamiento*, d'estupidesa.¹³² Els fets i l'amor que transmet aquell que hi ha arribat són el signe inqüestionable d'haver-hi arribat. Les accions concretes, la forma com *cream* la nostra vida és l'indicador de la nostra evolució espiritual: "pels seus fruits els coneixereu". La fuga, apartar-se del món no és la demostració de estar en el camí correcte. La vida de Mascaró volia ser una demostració de congruència amb aquest principi: creà la seva vida d'acord amb el seu *dharma* com a traductor i difusor de la literatura espiritual oriental a través del seu propi i personal *Karma Ioga*, i, malgrat que en tenia la tendència, no va fugir del món, va intentar transmetre els valors espirituals a través de la seva obra i del seu exemple personal.

¹³⁰ Mascaró (1964: 42)

¹³¹ Mascaró (1964: 42)

[142] En un to que sembla el de PATANJALI, Mascaró reproduceix una cita de Sant Joan de la Creu en la qual ens presenta uns indicadors que demostren si estam davant d'una persona de visió o d'una persona víctima de *abobamiento*:

"1. Massa desig de gaudir visions. 2. Massa autoconfiança. 3. El desig de convèncer als altres que ella té un gran be. 4. Que aquestes "visions" no li han donat un gran sentit de humilitat. 5. Que l'estil del seu llenguatge mostra que no és el llenguatge de la veritat. (...) I tot allò que diu que li ha dit a Déu i que Déu li ha dit, pareix un absolut disbarat."¹³³

Per finalitzar amb aquest apartat, Mascaró insisteix amb la idea de la unitat de totes les visions espirituals. Considerava el missatge dels *Upanishads* universal: les seves visions foren expressades per sants i poetes de totes les èpoques i tradicions i ens mostren com convertir la nostra vida en una obra de bellesa, el nostre objectiu vital ha de ser gaudir del present que constitueix la nostra vida per crear-la, convertir-la en una obra que expressi la nostra evolució espiritual. D'aquesta forma, quan ens enfrontem a la mort podem adonar-nos que realment hem *viscut*, que hem viscut una vida Bella i que hem fet el millor ús que podíem fer d'aquest present miraculós que és el nostre viatge per aquest món.

En aquesta introducció Mascaró ens ha explicat, en un llenguatge clar i senzill, l'essència de la filosofia dels *Upanishads* i la seva relació amb el Ioga. Però, a més de la claredat de la seva exposició, hem de destacar com creuava les fronteres entre les diferents tradicions espirituals per poder explicar els conceptes des de punts de vista diferents i demostrar al lector com el missatge de totes les tradicions espirituals era en essència el mateix. Així Santa Teresa ens explica PATANJALI, el Buddha¹³⁴ ens ajuda a entendre el missatge de Jesús i els poetes occidentals "parafrasegen" els grans poemes espirituals de la humanitat.

¹³² Podem recordar el que deiem unes planes abans sobre la postura (*asana*) que havia de ser ferma i còmoda, que l'actitud del practicant no ha de caure ni en el fanatisme ni en "el abobamiento". Una altra vegada el missatge de les diferents tradicions és pràcticament idèntic.

¹³³ Mascaró (1964: 43)

¹³⁴ No hem d'oblidar que *buddha* no és un nom, és un adjectiu que significa *despert* i per tant la forma més apropiada de citar-lo és amb un article davant. Al nostre treball empram les dues formes depenguent del context: *Buda* o *Buddha* quan ens referiguem al personatge històric fundador del budisme, y *el Buddha* quan volguem recalcar el seu aspecte d'il·luminat.

3.6 El ioga en la introducció al "*Dhammapada*"

a) Introducció. El *Dhamma*.

Si considerem el Ioga clàssic de PATANJALI, *Raja Ioga*, exclusivament com una tècnica psico-somàtica amb una finalitat espiritual i el depuram de tot el missatge metafísic referent a *Purusha* i *Prakriti* o a la acceptació d'un déu personal *Ishvara*, llavors podrem considerar al Buddha com la quinta essència d'iogui, com aquell que representa el que ha recorregut tot el camí pràctic del ioga i ens el mostra en tota la seva dimensió pràctica. El budisme seria doncs la religió que converteix les tècniques iòguiques en la base de la seva pràctica, ser budista implica practicar les tècniques descrites per PATANJALI.¹³⁵ El ioga com camí té com objectiu l'alliberació del dolor, que és precisament l'objectiu del budisme i el missatge principal de les *Quatre nobles veritats* del budisme. Aquesta alliberació es produeix en comprendre, en veure la realitat i superar la ignorància (*avidya*), en arribar a la il·luminació a l'estat de Buddha. Un budista practicant és en *stricto sensu* un iogui

Hem de fer notar que en cap moment de les seves introduccions Mascaró empra paraules com *budisme*, *cristianisme*, *...isme*. *Religió organitzada* és un concepte molt llunyà d'espiritualitat. Des de la concepció poètica-espiritual mascaroniana del *Dhamma* budista, difícilment podríem considerar al *Buddha* budista, o a Jesús cristià.

[146] El primer concepte que explica Mascaró és el de *Dhamma*, equivalent pali al terme sànscrit *Dharma*. *Dhamma* és la missió vital de cada home, però també és la

¹³⁵ Són conscients que aquesta afirmació pot ser discutible i que les possibles diferències i similituds de base filosòfiques entre les dos són objecte de debat, però en línies generals i d'acord al raonament que presenta Mascaró en la introducció, mantenim aquesta tesi de treball. Considerar el budisme com una filosofia unitària constitueix també una immensa errada, no és el mateix el budisme Mahayana que el Theravada, o el Tantrisme Tibetà en contra del Chan xinès o Zen japonès. Per exemple, dins el Zen japonès trobam escoles diferents amb tècniques diferents com les sectes Soto o Rinzai. Fins i tot, malgrat la imatge estricta i excessivament rígida que tenim del Zen a Occident, podem trobar a Japó escoles zen que recorden el Bhakti Ioga, el ioga devocional, que en aquest cas es personalitza en la figura del Buda Amitaba i que empra com a tècnica bàsica la repetició constant d'un mantra. Quan ens referirem al budisme, intentarem cenyir-nos al missatge original del Buddha deixant de banda

seva llei moral personal. Mascaró ho traduï ja en la *Bhagavad Gita* com a Veritat. *Pada* vol dir *peu* o també *camí*. A l'hora de traduir *Dhammapada* ens trobem traduccions com les semblants: Camí de perfecció, Camí de la Veritat, Camí de la Llum, Camí de l'Amor, Camí de la Vida, Camí del Nirvana i fins i tot, en termes cristians, Camí de Déu. Dharma és per tant Tot: Veritat, Llum, Amor, Vida.

[147] Un altre concepte clau que analitza Mascaró és el de la pròpia paraula *Buda* de l'arrel BUDH- que vol dir *estar despert*. El Buddha és doncs aquell que ha despertat del somni que constitueix la realitat ordinària. *Despertar* és el mateix que *veure-hi*, que *contemplar la Realitat*, i per arribar a aquesta aprehensió l'únic que hem de fer és alliberar-nos de la ment, extingir-la (*nirvana*).

b) El Nirvana

[151] Després de conduir-nos per una breu biografia del Buda i d'introduir-nos en els conceptes bàsics del *Dhamma buddista*, Mascaró comença, com no pot ser d'altra manera, amb el concepte tal vegada més conegut del budisme, el concepte de *Nibbana* o *Nirvana*. La polisèmia a l'hora de la traducció torna a ser norma: el tradueix com a Veritat, però també el podríem traduir perfectament com *Ioga* o *Samadhi* -en aquest cas considerats com l'estat final del camí espiritual- i també com *nirodah*: “El Ioga és la *cessació* del moviments de la ment” (“*yogah cittavrtti nirodah*”) ¹³⁶

[152] La primera idea que ens expressa és la que per damunt de totes les diferències entre les religions, dels noms expressats pels mestres espirituals de les diferents tradicions, la Veritat, el Nirvana és U. Ja hem vist, i tornarem veure, que Mascaró defensava la unitat vivencial i fenomenològica de l'experiència religiosa més enllà de les diferents tradicions i cultures on es presenta.

desenvolupaments posteriors que es varen “contaminar” del substrat cultural on arribà: del Taoisme a Xina, del Xamanisme Bon al Tibet, de la religió animista Shintoista al Japó, etc.

¹³⁶ IS (1. 2). No podem deixar de fer notar la vessant negativa del que representa la il·luminació: és llevar el obstacles per permetre que la llum ens il·lumini. Amb la arrel Ni- trobem conceptes lligats amb el món espiritual com: negació, *Nirvana*, *Nirodha*, *Neti-neti*, anonadamiento, etc.

Fa a continuació una interessant comparació que ens recorda la teoria dels "tres ulls del coneixement" de K. Wilber.¹³⁷ La ciència progressa i canvia les seves concepcions, mètodes..., però l'esperit que la impulsa és un. La poesia autèntica s'escriu en moltes llengües diferents, en formes diferents, fins i tot en prosa, però l'esperit de la poesia és un. De la mateixa forma, els texts sagrats, les religions es presenten en diferents formes, però el seu anàlisi espiritual ens revela que la Veritat que s'hi troba darrera és una. Seguint encara més enllà dels "tres ulls" ens diu que darrera de les diferències entre el homes, un cor sensible *sentirà* que l'esperit de l'home és u, i que la Veritat de l'univers és una. Aquesta Veritat que és una i es la mateixa per tots els mestres espirituals, és la que va trobar el *Buddha*.¹³⁸

És a dir, de la mateixa forma que la ciència és una, malgrat que es presenti de diferents formes, fins i tot contradictòries segons el seu estat d'evolució, la religió també és una presentant-se en diferents formes. Mascaró emprava la metàfora del vi dipositat en ampolles de diferents formes, però idèntic en si mateix. Per adonar-nos de com travessava les "fronteres" entre les diferents tradicions i concepcions religioses, i com obrí una porta a altres texts o tradicions espirituals, podem comprovar com defineix *nirvana* de les següents maneres¹³⁹:

- Unió entre allò que és finit i allò que és Infinit: Ioga
- Aprehensió intuïtiva, situada més enllà del pensament, de la Veritat transcendent: d'acord amb la concepció mencionada en el *Kena Upanishad*.
- Pau suprema i unió amb Déu expressada en la *Bhagavad Gita* 6.15
- Superació de l'engany, l'estat de *Brahman*, que una vegada s'ha establert, si es manté fins el final de la vida ens duu al *Brahmanirvana*: BG 2.72.¹⁴⁰
- Superació del dolor de la vida i de la mort, destrucció de la ignorància, joia immortal de l'alliberament, superació de la ment mortal: Dh. 153, 154
- Quart estat de la consciència -*turiya*:- *Mandukya Upanishad*

¹³⁷ (1983). Vegeu també el nostre article «Irracionalitat, racionalitat i transracionalitat en el pensament de Joan Mascaró». A: *Taula, Quaderns de pensament* 33-34. Gener-desembre 2000. Universitat de les Illes Balears. Palma. 2001

¹³⁸ Aquí ja no expressa només la idea que les tècniques emprades pels místics són similars independentment de la tradició a la qual pertanyen, manifesta la unitat del substrat de totes les religions

¹³⁹ Mascaró (1971: 15)

- Quart estadi de l'oració de Santa Teresa que és equivalent a l'extinció (*nirvana*)¹⁴¹ del dolor de l'existència

[153] Com podem comprovar, els paral·lelismes i l'esforç per veure la mateixa llum darrera de les diferents descripcions que s'han fet és important. Però tornant a l'arrel autèntica cita un fragment de l'Udhana 8 de Buddha que traduïm i citem per la seva importància:

"Hi ha un estat, germà, on la terra, l'aigua, el foc i l'aire no són; on no hi ha ni consciència, ni espai, ni buit. On no hi és aquest món ni un món més enllà, ni hi és el sol ni la lluna. No és un venir, no és un anar, ni estar quiet, ni un descendir, ni un ascendir.

Aquest és el final del sofriment. Aquest és Nirvana.

És també, germà, el que no ha nascut, ni s'ha convertit, ni ha estat fet. Si això no fos, no hi hauria refugi per allò que ha nascut, ha esdevingut o ha estat creat.

Aquest és el final del sofriment. Aquest és Nirvana."¹⁴²

[154] A continuació ens descriu els estadis pels que passa l'home per arribar a l'alliberament (*moksha*), i ho fa prenent Santa Teresa, en concret *els quatre camins de l'oració*, com a referència i comparant els seus conceptes amb els que apareixen en els *Ioga Sutras* i amb les descripcions de la literatura budista. Les quatre vies que descriu Santa Teresa són: recol·lecció, meditació, contemplació i unió. A continuació presentarem una explicació d'aquests estadis d'acord amb el text de Mascaró i els compararem amb els conceptes que apareixen en els *Yoga Sutras*.

- *Recol·lecció* correspon a atenció i concentració. D'acord amb la terminologia de PATANJALI *dharana* (concentració), que consisteix en l'acte de fixar la consciència en un punt o regió.¹⁴³ Aquesta fixació, "mantenir-se estret"¹⁴⁴, té com

¹⁴⁰ Aquí d'acord amb la traducció i comentaris de Roberto Pla (1997: 75)

¹⁴¹ Aquesta traducció de nirvana com a extinció és una de les més conegudes i referides en la literatura occidental. L'errònia interpretació del concepte ha conduït a la qualificació despectiva del budisme com a nihilista i pessimista. En realitat, el budisme defensa la impermanència de la realitat ordinària, incloent la del concepte de *jo* i la impossibilitat de la ment humana de aprehendre allò que pugui haver, si és que hi és, més enllà de la consciència ordinària. També és un missatge optimista perquè reconeix la existència del dolor com a part intrínseca de la realitat i de la vida, però també defensa la potencialitat de cada home que té per transcendir el dolor només mitjançant l'esforç personal representat en les vuit passes del Camí de la Perfecció, que veurem més endavant.

¹⁴² Mascaró (1971: 16)

¹⁴³ IS (3.1)

a objectiu la detenció del flux psico-mental "fermant-lo" a l'objecte de la concentració. Constitueix un entrenament mental, la manera de mantenir la ment "en forma".¹⁴⁵ Quan arriba a realitzar-se de forma pura, sense egoisme i transcendent l'autoconsciència, se situa més enllà del mer plaer per arribar a ser joia, la joia de l'amor.¹⁴⁶

- *Meditació* és el segon estadi que es correspon al de *dhyana* de PATANJALI. La ment segueix funcionant però els pensaments es limiten l'objecte de la meditació. És "...un flux continu d'atenció vers l'objecte."¹⁴⁷ En l'explicació mascaroniana continua sent pensament en qualsevol de les seves formes. Quan el pensament és ordenat i és dirigit a un sol objecte, quan el pensament és disciplinat i no bota d'un objecte a un altre sense ordre, llavors és *meditació*. Aquest tipus de consciència mental inclou el pensament científic, acadèmic i filosòfic. Mascaró introdueix, però, una diferència qualitativa i ens diu: "Quan el pensament és clar i s'usa per a alguna cosa bona i bella, llavors trobem la joia de la meditació que és també amor."¹⁴⁸
- El tercer estadi és *contemplació, samadhi*, que Santa Teresa anomenava "oració de quietud" i PATANJALI definia com l'estat en què "...l'objecte de meditació brilla en la ment del que medita i apareix com si fos el subjecte."¹⁴⁹ Quan l'objecte de la meditació brilla sense intervenció de la pròpia autoconsciència, *dhyana* floreix en *samadhi*.¹⁵⁰ Aquest estat implica la pèrdua relativa de la consciència de si mateix, el contingut de la consciència està totalment ple de l'objecte de forma que, fins i tot, el subjecte hi desapareix substituït per l'objecte de meditació. Mascaró ho

¹⁴⁴ Significat de la arrel *DHR-* de *dharana*, que per tant té el significat de estrènyer, de concentrar l'atenció en un punt concret. El contrari és la dispersió mental.

¹⁴⁵ IS (2. 53). Aquest aforisme es refereix en concret al *Pranayama* però la idea és la mateixa quan s'aplica a *Dharana* i a tot el camí del Ioga: és un camí de perfecció integral, per tant advoca per millorar tots els membres (*angas*) de l'Ésser humà, és a dir, mantenir "en forma" el cos, la ment i l'esperit. Tots els membres (*ashtanga*) del Ioga clàssic constueixen un mitjà per a la millora integral de l'home.

¹⁴⁶ Mascaró (1971: 16)

¹⁴⁷ IS (3.2)

¹⁴⁸ Mascaró (1971: 16)

¹⁴⁹ IS (3. 3)

¹⁵⁰ En aquest cas els *Yoga Sutras* ens parlen de *Samprajñata Samadhi* on encara queden algunes restes de la consciència del jo i que és un estadi previ l'*Asamprajñata Samadhi* on arribem a l'extinció (*nirvana*) absoluta de qualsevol contingut mental, incloent el del propi jo, per arribar al silenci i a la joia absoluta.

defineix com silenci i afirma que no pot ser obtingut pel pensament ja que aquest és so, i del so no podem obtenir el silenci. Seguint amb aquesta metàfora ens diu que l'única forma de poder arribar a superar el temps, que és so, a més de naixement i mort, és a través del silenci de l'Eternitat que és immortalitat. L'Eternitat de l'ànima no és un temps molt llarg, és la superació del temps i quan l'Eternitat es mostra, malgrat sigui en un instant, és *samadhi*. Novament, compara l'estat de transcendència espiritual amb l'estat de silenci de la poesia i de l'art dient que pertanyen a la mateixa regió on trobem joia i amor, i cita la *Bhagavad Gita* (18.20):

"Quan un veu l'Eternitat en les coses que passen i la Infinitat en les coses finites, llavors té el coneixement pur."¹⁵¹

El silenci -*samadhi*- ens fa veure l'Eternitat i l'Infinit en l'objecte de meditació i de fet en totes les coses, i així obtenim el coneixement real -*jñana*-, que és joia i amor i està situat més enllà del pensament. Cita, a continuació, un vers de Keats que li serveix per mostrar la incompetència de la ment racional, tant per aprehendre el significat profund del poema i per tant la seva impotència per aprehendre la Realitat. La impossibilitat d'aprehensió motiva la dificultat per expressar-la, dificultat que només es pot salvar a través de metàfores poètiques o de l'art. El pensament tot sol és incapaç d'aprehendre i d'expressar la realitat, i per tant és també incapaç de comprendre les manifestacions que els altres han fet sobre l'Absolut. Només amb el cor i amb el silenci pot l'home arribar a l'Etern i a les seves expressions.

- [155] Santa Teresa anomena al quart estadi precisament la "Pregària de la Unió" la pregària que és Ioga, i és un estat que se situa més enllà de la concentració, o recol·lecció, de la meditació i de la contemplació. És l'estat més elevat al qual pot arribar l'ànima humana, el seu esdevenir es deté i és "pur Ésser"¹⁵². És representatiu comparar la terminologia emprada per Mascaró, amb la traducció dels *YS* feta per BKS. Iyengar: "La pràctica i el despreniment desenvolupen tres castes de *samadhi*: l'auto-anàlisi, la síntesi, la benaurança i l'experiència de pur

¹⁵¹ Mascaró (1971: 17)

ser."¹⁵³ L'estat de *pur Ser* transcendeix el *samprajñata samadhi* ¹⁵⁴ o *énstasi* *diferenciat*¹⁵⁵, el *samadhi* que es produeix com a conseqüència del procés meditatiu, i arriba a ser *asamprajñata samadhi* o *énstasi*¹⁵⁶ *no diferenciat*, o rapte místic en el qual fins i tot desapareix la consciència mateixa. És l'alliberament final en el qual el iogui extingeix *-nibbana, nirodha-* tots els continguts del *samskara*, aboleix els *vrttis*¹⁵⁷ i es converteix en un alliberat en vida, un *jivanmukta* que deixa de ser esclau del temps per viure un etern present.¹⁵⁸ En l'*asamprajñata samadhi* es produeix el col·lapse de la consciència que arriba a convertir-se en pur Ésser, la pura consciència sense moviments mentals i sense res que la suporti ja que no hi ha cap subjecte al qual poder-li ser suport de la consciència: subjecte i objecte desapareixen però la consciència continua ja que no estam en l'estat de somniar, estam en l'estat de *turiya*. Tot això és equivalent a la joia, una altra vegada ens referim a *Sat-Cit-Ananda*. En la literatura budista es parla de nirvana amb restes (dels sentit, de les sensacions agradables i desagradables, de la ment, del subjecte conscient...) i de nirvana sense restes (consciència pura sense suport).¹⁵⁹

Aquest moment de ser rep diversos noms d'acord amb les diferents tradicions: *Om, Brahman, Atman, Elohim, Déu, Nirvana, Tao, Allah*. També Ioga ja què és la unió entre aquell que coneix i allò que és conegut. La consciència de l'ego desapareix, Mascaró ens diu:

"...el pintor de l'arbre s'ha convertit en l'arbre. En l'estat normal de consciència la ment és com una llàntia que vacil·la amb els vents del temps, però en la suprema unitat:

Aleshores la seva ànima es una llàntia de la qual és ferma, perquè crema a un refugi a on els vents no hi arriben. *Bhagavad Gita* 6.19 "¹⁶⁰

¹⁵² Mascaró (1971: 17)

¹⁵³ IS (1.17)

¹⁵⁴ Iyengar (1993: 64)

¹⁵⁵ Eliade, M. (1962: 64)

¹⁵⁶ El neologisme *énstasi* fou emprat per Eliade com alternativa al mot *èxtasi* ja que aquest darrer té un sentit de *sortir de* que és contrari al de recolliment intern que propugna el Ioga.

¹⁵⁷ Impressions kàrmiques en l'ànima

¹⁵⁸ Eliade, M. (1962: 73)

¹⁵⁹ Panikkar, R. (1996: 105)

¹⁶⁰ Mascaró (1971: 18)

[156] A continuació cita un text que escrigué el difusor de la filosofia zen Daisetz T. Suzuki dos dies abans de morir:

"El Zen ens ensenya que per entendre una muntanya com és en la manera Zen, primer s'ha de negar l'experiència -una muntanya no és una muntanya- i és només quan aquesta negació és entesa quan l'afirmació "una muntanya és una muntanya" esdevé Realitat."¹⁶¹

El nostre objectiu vital ha de ser arribar a aprehendre la realitat, a extingir (*nirvana*) la ignorància (*avidya*¹⁶²) per poder arribar a veure la Realitat. Citant el *Chandogia Upanishad* ens mostra com el camí de l'Infinit ens duu a progressar i com aquest progrés es converteix en creació que ens produeix joia la qual ens duu a l'Infinit.

[157] La il·luminació -en Zen *satori*- és una aprehensió abrupta que canvia la nostra percepció de la Realitat, una intuïció que és sempre més enllà de les paraules, de la lògica, de la ment. L'estat és totalment inefable, però ens condueix a la joia autèntica i a la superació del sofriment i de la por. Com diu la cita del *Taittiriya Upanishad*:

"Les paraules i la ment va a ell, però no ho trobem i retornen. Però aquell que coneix la joia de Brahman, no tem més."¹⁶³

[158] I una vegada més, Mascaró travessa i mescla las diferents tradicions espirituals ens parla de Sant Joan de la Creu, per al qual l'estat d'Ioga és visió de Déu i de les seves qualitats: amor, omnipotència, saviesa, compassió, justícia... Totes juntes constitueixen la llàntia de l'Ésser que és Déu, l'U que es troba al final del camí i que constitueix l'essència de Tot. I cita també Plotí que ens insta a fer-nos semblants a Déu, fer-nos bons i bells per així poder acostar-nos a Déu. I cita Keats fent un joc d'equivalències entre Veritat, Bellesa, Amor, Vida... Tot ens condueix a la Veritat, a Déu.

¹⁶¹ Mascaró (1971: 18)

¹⁶² *Avidya* és l'antònim de *Vidya* o *Visió Transcendent*. Tot i això, en la filosofia índia la ignorància no és només manca de coneixement, és coneixement erroni, coneixement contaminat del vel de la il·lusió (*maya*). Extingir *Avidya* no és acumular coneixement sobre una *tabula rasa*, és precisament netejar la *tabula* per deixar que la Llum de la Veritat (*Jñana*) pugui passar i il·luminar (*Vidya*) la nostra consciència amb puresa.

¹⁶³ Mascaró (1971: 19)

c) L'anti-metafísica budista. El camí

[160] El camí del *Dhammapada*, la seva tecnologia iòguica, rebutja tot intent d'explicació metafísica, com diu Panikkar, és el silenci del *buddha*: "L'Il·luminat calla"¹⁶⁴, o com diu el *Tao Te Ching*: "El que sap no parla, el que parla no sap"¹⁶⁵. El camí del Buddha es resumeix en el vers 183 del *Dhammapada* que cita Mascaró i que té dues parts; la primera, de caire ètic, de fer el bé i evitar el mal, que correspon a les normes ètiques de PATANJALI: *yama* i *niyama*; i la segona d'autodisciplina, d'autocontrol (*tapas*): mantenir la ment pura. Aquest darrer manament s'obté mitjançant la pràctica (*sadhana*) dels estadis del Ioga o dels viaranys del camí mig del Buddha:

"No facis allò que és dolent. Fe allò que és bo. Mantén la teva ment pura. Aquest és el missatge del Buddha."¹⁶⁶

[163] Els desitjos egoistes (*raga*) ens allunyen del camí, són una separació, una divisió entre el jo i l'objecte desitjat. Són l'anti-ioga, són un dels *kleshas* de PATANJALI o obstacles en el camí. El camí del budisme és el camí del mig (*Madhyamika*) entre els desigs terrenals i els anhels divins, entre la indolència i l'excés de zel. Podem tornar a la metàfora del fil de la navalla o a la qualitat de la postura (*asana*) del Ioga ferma (*shtira*) i còmoda (*sukkam*) o a l'equilibri dels oposats en el *Tao*, a l'equilibri entre el *Ying* i el *Yang*. La moderació en tot, àdhuc en els aspectes més quotidians de la vida és requisit imprescindible en la via budista. El rebuig als desitjos no ens pot dur mai a la mortificació ascètica, però tampoc no hem de caure en la indolència de l'hedonisme: el camí no és "ni per als que hi menjen massa ni per als que no menjen gaire". El missatge del *Buddha* és un missatge d'harmonia en la vida, un camí de perfecció:

"Buda diu que el desig és l'origen del sofriment i la llibertat del desig és l'origen de l'alliberació."¹⁶⁷

¹⁶⁴ Panikkar, R. (1996: 100)

¹⁶⁵ LVI

¹⁶⁶ Mascaró (1971: 21)

¹⁶⁷ Mascaró (1971: 22)

Com diu Sant Joan de la Creu en boca de Mascaró, a un costat del camí trobam l'abisme del desig per les coses terrenals i a l'altre l'abisme del desig per les coses del Cel.¹⁶⁸ Resulta important destacar que el rebuig del desig no és només dels desitjos terrenals, també hem de rebutjar el desig de les coses sobrenaturals, la virtut del mig en aquest cas és l'equanimitat.

[166] La finalitat del camí és l'alliberament del dolor que s'obté amb la unió perfecta amb la Veritat, i aquest estat tant es pot anomenar estat de totalitat, com estat de no-totalitat. *Brahman* és tot i no és res, és inefable, l'Absolut és Tot, però també és Buit. El Budisme empra per definir aquest estat termes negatius: *nibbana*, *sunyata*; el mateix feien els *Upanishads* (*neti, neti*), el *Ioga* (*nirodha*), Sant Joan de la Creu (*la nada*, *música silenciosa*) o Santa Teresa (*anonadamiento*). “Buida el bot de la teva vida”¹⁶⁹ ens recorda Mascaró citant el vers 369 del *Dhammpada*: la superació de la ignorància (*avidya*) és sobretot un procés de neteja d'allò que és i obstaculitza la visió de la Realitat.

[167] A més, és important adonar-se que tot això no és res que s'hagi d'esperar en el futur, després de la mort. Buddha ens insta el sentit d'urgència, *la Vida* és aquí i ara i ens diu en el vers 146 que cita Mascaró:

“Com pot haver-hi rialles, com pot haver-hi plaer, quan tot el món sencer està cremant? Quan estàs en profunda foscor, no demanes una llàntia?”¹⁷⁰

d) Els vuits estadis del camí

[168] Les *Quatre nobles veritats* del budisme ens duen als vuit viaranyes del *Madhyamika*: com hem de realitzar la nostra pràctica i com hem de conduir la nostra vida. Quan *Buddha* ens parla dels vuit estadis del camí per l'acabament del dolor, no

¹⁶⁸ Mascaró (1971: 25)

¹⁶⁹ Mascaró (1971: 26)

¹⁷⁰ Mascaró (1971: 28)

podem sinó intentar relacionar-los amb els vuit membres (*ashtanga*) del Ioga de PATANJALI, i per tant, a continuació els presentem en forma paral·lela:

L'òctuple viarany cap al Nirvana

- *Samma ditthi* o recta visió¹⁷¹
- *Samma sankappa* o determinació correcta
- *Samma vaca* o rectes paraules
- *Samma kammanta* o recta acció
- *Samma ajiva* o recte mitjà de vida
- *Samma vayama* o esforç correcte
- *Samma sati* o atenció perfecta
- *Samma samadhi* o il·luminació perfecta

Els *ashtanga* de PATANJALI

- *Yama* o principis ètics externs
- *Niyama* o principis ètics personals
- *Asana* o postura
- *Pranayama* o control de l'alè
- *Pratyahara* o interiorització de la consciència
- *Dharana* o concentració
- *Dhyana* o meditació
- *Samadhi* o il·luminació

Els estadis del *Buddha* presenten una estructura molt semblant als *ashtanga* amb les següent diferències:

- Comencen amb una indicació de cap on volem anar, com si d'un mapa es tractàs. Insta a la determinació de seguir el camí i acaben en la meta de la il·luminació. PATANJALI ens els presenta com una ascensió per una escala passa a passa, des del més extern (l'ètica) a la il·luminació.
- Després de la determinació explícita tres normes ètiques molt generals¹⁷², no pretén ser exhaustiu. Els *Yoga Sutras* al contrari pretenen esgotar les possibilitats d'explicació i incloure-hi tot el camí, les dificultats, la meta, etc.
- Introdueix tres variants sobre normes ètiques de caire extern (*yama*): l'expressió correcta, recta acció i el mitjans de vida correctes.
- Les actituds mentals de l'adepte (*niyama*) queden dividides en: *esforç correcte i atenció perfecta*. No explica aspectes tècnics com *asana*, *pranayama* o *pratihara*, només parla d'*esforç correcte*.

¹⁷¹ *Samma* té una ampla gamma de significats: *recte, correcte, perfecte, complet...* Hem adaptat la traducció que ens ha paregut més apropiada

- *L'atenció perfecta* ja entra en el que PATANJALI anomena *Samyama* (*Concentració, Meditació i Contemplació* a la vegada).

Quant a l'ordre com es presenten, PATANJALI ordena els seus *angas* d'acord amb l'ordre en què les disciplines entren en joc amb la pràctica. El Buddha, al contrari, parteix de l'actitud mental del subjecte i com aquesta actitud guia el camí de l'adepte. Així, Buda estructura el camí d'acord amb l'ordre subjectiu de com sorgeix la motivació, des de la intenció a la il·luminació: recta comprensió, recte pensament, recte mode d'expressió, recta acció, recte mitjà de vida, recte esforç, recta atenció i recta concentració. El Buddha ens dóna unes línies generals mentre que *Patanjali* vol ser sistemàtic i incloure-hi totes les variants. Al capítol sobre *Vida* ho explicarem més àmpliament i d'acord amb concepció que empra Mascaró en la seva Introducció.

Per finalitzar, l'explicació del darrer estadi, que és l'estat d'Ioga, precisa ser explicat més detalladament. El final del viatge és *samadhi*, que etimològicament està relacionat amb: subjectar, suportar, sostenir; i que suggereix la idea d'unió o de comunió amb *Brahman*, amb Déu o amb *Nirvana*. Mascaró compara els quatre estadis del *samadhi* que descriuen les escriptures budhistes una altra vegada, amb els quatre estadis de la pregària de Santa Teresa:

- El primer estadi, el de la ment pura, correspon al de recolliment i meditació.
- A continuació s'atura el pensament, és l'estadi de contemplació. En aquests estadis hi ha consciència de joia i de pau.
- En el tercer, la consciència de joia desapareix, però la de pau és manté; encara, àdhuc que molt feble, hi ha consciència del *jo* i del seu lligam amb el temps.
- Finalment, quan s'arriba a l'estat de nirvana, el lligam del *jo* i de la vida cau, per sempre. Es produeix un canvi radical en la vida del qui l'experimenta, que s'allibera definitivament de les cadenes de la il·lusió del món sensible, del dolor intrínsec de l'existència, del concepte de *jo*, per assolir la llibertat de l'Infinit.

¹⁷² No és l'únic lloc on s'expressen les normes ètiques budistes, existeixen molts de textos on s'expliquen les normes ètiques tant del monjo com del laic: *Sigalovada Sutta*, *Dighanikaya*, *Dhammika Sutta*, etc.

3.7 Conclusions

Pensem que només amb el contingut d'aquest capítol ja hem demostrat les tesis que ens havíem proposat al començament:

- Mascaró era un Iogui, coneixia i practicava el Ioga i la seva obra n'és una mostra: per a ell era una forma de *Karma Ioga* i era una part del seu *Dharma*.
- El compromís amb el Ioga, considerat en sentit ampli, era total, tota la seva vida i obra l'envolten i intenta explicitar aquest compromís. A més, aquesta difusió no és més que un intent de ser *guru*, de conduir i motivar el proïsme pel camí de la perfecció espiritual
- Les influències són clares i repetides: Les obres que traduï, els místics espanyols, Ramon Llull, els poetes anglesos, J. Xirau... i les podem trobar quasi totes a la seva recopilació *Llànties de Foc*.
- Parlar d'imparcialitat en la traducció de les obres resulta quasi infantil, al contrari, es comprometia totalment amb el contingut espiritual, cercava la poesia i no l'erudició o el significat de les paraules.
- Per a ell, la Veritat és una independentment de com s'expressi o dels continguts culturals que es puguin mostrar en les seves diferents manifestacions: cristianes, budistes, hinduïstes, etc. De fet, podem observar com evita l'ús del sufix -ISME, l'important és el missatge no les etiquetes que li puguem penjar.

A continuació ens quedarà sobretot associar les paraules *Llum*, *Amor* i *Vida* amb els camins iòguics *Jñana*, *Bhakti* i *Karma*, i rastrejar a la *Creació de la Fe* com Mascaró expressa el seu desenvolupament conceptual des de les obres que estudià fins la seva pròpia manifestació de l'essència de la Realitat i de la Veritat.

4 LLUM: el camí del jñana ioga

*El qui té les seves arrels en Tao mai no serà desarrelat.
 Aquell a qui Tao abraça mai no serà perdut.
 La seva memòria serà venerada pels seus fills durant totes
 les generacions.
 Tingues Tao en tu mateix i seràs u.
 (...)
 Tingues-lo al món i el món serà u.
 Així com per un mateix hom pot veure l'U.
 (...)
 Pel propi món hom pot veure un Món perfecte.
 Com só jo que el món pot ésser així?
 Ho sé pel Tao: per la Llum que hi ha dintre meu.*

Tao te Ching LIV

4.1 Jñana loga o el camí de la Llum

D'acord amb Mascaró, el camí iòguic exposat en els *Upanishad* és bàsicament el camí del coneixement, de la saviesa, de la gnosi, és el *Jñana Marga*. L'objectiu d'aquesta via és el de la unió mística a través del coneixement de la nostra vertadera natura divina i de l'autotranscendència, de sobrepassar els límits del nostre concepte limitat i ordinari de *jo*. La saviesa (*jñana*, *vidya*) és, en aquest cas, la que s'encarrega de dissoldre les cadenes de la ignorància (*avidya*) i la il·lusió (*maya*) de la substancialitat del món sensible per retrobar-se amb la Realitat, amb el Jo real (*atman*), arribar a la intuïció que la nostra essència real és *atman* i que aquest *atman* és la manifestació de l'Absolut: *Brahman*, que és la essència unitària de tot l'Univers. El coneixement és la identificació del coneixedor, del jo, amb el Subjecte Transcendental que no és diferent en res d'allò que és conegut. El jo real és *atman* i *Atman* és *Brahman*, per tant la nostra essència més íntima és divina. Aquest és el missatge primordial dels *Upanishads* i que és expressat per la frase TAT TVAM ASI: *Tú ets això*.

La saviesa espiritual és de natura diferent a la del coneixement que podem adquirir a través dels sentits o del que podem obtenir a través de la raó. K. Wilber diferencia l'ull de la carn que és equivalent al coneixement procedent del sentits, l'ull de la raó que és el coneixement racional i l'ull de la contemplació que correspon a la saviesa espiritual intuïtiva, al *Jñana*:

"El ojo de la contemplación es al ojo de la razón lo que el ojo de la razón al ojo de la carne. (...) Así como la razón no puede reducirse al conocimiento carnal ni originarse en él, la contemplación tampoco puede reducirse ni originarse en la razón. El ojo de la razón es transempírico pero el ojo de la contemplación es transracional, translógico y transmental."¹⁷³

"Casi quinientos años antes de Kant, el sabio budista Nagarjuna (...), llegó a la misma conclusión (...): La razón no puede captar la esencia de la realidad absoluta y, cuando lo intenta, sólo genera paradojas dualistas."¹⁷⁴

La saviesa no és doncs el resultat del raonament, és una percepció directa de la Realitat, per això la metàfora mascaroniana *-llum, visió-* s'ajusta al tipus de aprehensió en que consisteix *jñana*: la saviesa es *veu*, no es dedueix. Realment la saviesa no aporta cap contingut informatiu, és simplement la Veritat, la Realitat del Jo autèntic, l'Essència -la nostra i la de l'Univers-. Si cercam davall de la impermanència¹⁷⁵ del món sensible, de *maya*, trobarem la Realitat, la Unitat absoluta i aquesta és idèntica a l'Home Perfecte: *atman*.

El procés lògic de la recerca en el *jñana ioga* té un caràcter negatiu, consisteix en la dissolució radical de la nostra ignorància (*avidya*): les nostres opinions, temors, idees, expectatives, etc. Així es rebutja la pròpia identificació amb un individu, o amb un cos, o fins i tot amb la ment, per retrobar-se amb la Consciència Absoluta (*Cit*) que és l'Ésser Real (*Sat, Brahman*), el Jo Autèntic (*atman*). Aquesta via és la característica del *darshana* anomenat *Vedanta* que advoca, en una de les seves branques, per una metafísica no dualista (*advaita*): "*Només existeix l'U i tot el demás és il·lusori*". Tot allò que no és Jo Real (*atman*) és il·lusió (*maya*) i viure en aquest

¹⁷³ Wilber, K. (1983: 17)

¹⁷⁴ Wilber, K. (1983: 33) Per informació més acurada sobre aquest tema, vegeu el nostre article «Irracionalitat, racionalitat i transracionalitat en el pensament de Joan Mascaró». A: *Taula, Quaderns de pensament* 33-34. Gener-desembre 2000. Universitat de les Illes Balears. Palma. 2001

¹⁷⁵ Introduïm aquest neologisme català com a traducció de mots semblants en castellà o en anglès. El significat, en aquest cas, fa referència al fet que el món sensible no és etern, està subjecte a un principi i a un fi, per això metafísicament no pot tenir essència.

estat és equivalent a viure en un somni. L'autorealització, l'alliberament consisteix en despertar d'aquest estat, d'arribar al quart estat de consciència (*turiya*)¹⁷⁶ més enllà dels estat de consciència ordinària. La consciència ens duu a la sensació de ser i aquesta ens porta a la Joia Infinita.

El camí que s'ha de seguir és el camí del discerniment (*viveka*) entre allò que és real i allò que no ho és, així com la del desafecte (*vairagya*) de tot allò que no sigui el Jo real. Es pot interpretar aquesta actitud de renúncia (*samnyasa*) com una renúncia al món, cosa que implica abandonar-lo, retirar-se'n. També es pot interpretar com una actitud psicològica interior a l'estil dels *niyamas* de Patanjali o dels Sublims estats de la ment de Buddha. Però per l'autèntic *jñānin*, l'actitud de renúncia arriba espontàniament com a conseqüència d'una profunda comprensió de la realitat, d'adonar-se de la identitat del Jo Real amb la Divinitat. Quan l'adepte s'adona que *ell* és la Consciència Suprema, l'Ésser Real, i que el món, el seu cos, el jo psicològic, són il·lusoris, quan arriba a aprehendre de forma no racional sinó intuïtiva aquesta Veritat, llavors el fet de sentir-se *desaferrat*¹⁷⁷ del món sensible, alliberat de les cadenes de la il·lusió és només una conseqüència, el resultat d'una nova forma de *veure* la realitat com Realitat.

¹⁷⁶ Els altres tres estats són: el de vigília, el de somni profund i el de somni amb somnis. Aquesta distinció apareix en el *Mandukya Upanishad*

¹⁷⁷ Introduïm aquí com a neologisme el verb *desaferrar-se* amb el sentit de romandre neutral davant de la possible possessió psicològica o física de qualsevol cosa o persona.

4.2 Mascaró i el *jñana*.

A continuació recollim fragments d'articles i cartes de Joan Mascaró en els quals s'expressen idees lligades al *Jñana ioga*, (que, repetim, en el cas de Mascaró és sinònim de *Llum*) i les “doctrines” que s’hi relacionen amb aquest concepte que fou desenrotllat principalment en els *Upanishads* i en la filosofia *Advaita Vedanta*. Normalment fan referència a l'equació *Atman=Brahman*, o a la recerca de l'Esperit Suprem dins de nosaltres mateixos. Escoltem-ho:

"Quina és la idea central dels *Upanishads*? És una afirmació, la suprema afirmació d'un Esperit de l'univers (*Brahman*) que habita en l'home com a autèntica essència de la seva consciència i de la seva vida. (...) les seves tres característiques són pur ésser, pura consciència i pura joia. (...) La paraula més sagrada als *Upanishads* és OM. (...) Què és l'Esperit? *L'Upanishad Kena* respon: "Allò que no es pot dir amb paraules, però fa que les paraules es diguin (...) Allò que no es pot pensar amb la ment, però fa que la ment pugui pensar.(...) (On és?) "se'l veu a la naturalesa en la resplendor del llamp. Ens ve a l'ànima en la resplendor d'una visió. (...) Hi ha un pont entre el temps i l'Eternitat; i aquest pont és *Atman*, l'Esperit en l'home. Ni el dia ni la nit travessen aquest pont, ni la vellesa, ni la mort ni el dolor."¹⁷⁸

En aquest curt paràgraf, Mascaró resumeix magistralment el contingut bàsic dels *Upanishads*: la identitat *Atman-Brahman*, la idea que en trobar la Pura Consciència, trobem l'Ésser Absolut i la Joia Infinita (*Sat-Cit-Ananda*), i el concepte lligat a la síl·laba sagrada *OM* que representa Déu, *Sat-Cit-Ananda*, el quart estat de la consciència...

"Els *Upanishads* són per llegir, meditar, contemplar i viure en uns moments de visió suprema. ¡Tasca d'una vida per sentir l'Eternitat!"¹⁷⁹

Però recordem-ho, per a Mascaró la Veritat és Una i considerava que els savis de les diferents tradicions quan expressaven les seves troballes ho feien d'acord amb la seva llengua i tradició, però la troballa era la mateixa, la veritat dels *Upanishads* és la mateixa que la de totes les tradicions espirituals. En el fragment següent trobam

¹⁷⁸ López, G. (1997: 68) De l'article *Una Estrella d'Orient. Un comentari sobre el Bhagavad Gita*.

també una clara referència al Ioga i al Karma Ioga: "Hores de treball i silenci...", en les qual també trobam el ressò de Sant Joan de la Creu i també la metàfora de la Llum que "...il·lumina tota l'obra...". Silenci és l'estat de Ioga i Treball és el Karma, el treball fet amb silenci de l'ànima és pur Karma Ioga, Mascaró ens confirma que ho practicava i també ens manifesta la seva exquisida sensibilitat per al treball ben fet.

"La lluita podrà ésser llarga, però l'Esperit de l'home ha de volar lliure dins el cel de la llibertat. Dins pocs dies li enviaré els meus *Upanishads*. M'agradaria molt que la crítica a la "Revista de Catalunya" fóra de vosté. Tinc tan poca confiança en alguns dels "crítics"! Hores de treball i silenci han precedit la traducció de cada versicle, gairebé de cada paraula. (...). Un Esperit de l'Univers intuït per tots els místics de qui emana l'Univers, i la gran evolució, un Déu que és la nostra pròpia personalitat, tant que afirmant-lo ens afirmen o ens neguem nosaltres mateixos, una llei espiritual que regula l'evolució del món interior, un regne del el en nosaltres mateixos més enllà del despertar, del somniar i del dormir, i una llum de gran poesia que il·lumina tota l'obra satisfan, crec, els anhels del cor i de la raó pura."¹⁸⁰

El missatge mascaronià fa referència sempre a les paraules *llum, amor i vida*. *Llum* és *jñana*, la intuïció espiritual que il·lumina el camí de l'home. Com veurem a continuació aquesta Veritat no és el resultat d'un sincretisme religiós, és *Una* veritat comú:

"Llànties de foc a la glòria de Déu, no en els corrents dels vents d'una religió sintètica, sinó en el temple del silenci de l'ànima on la Llum que és Una brilla sempre nova, sempre Una. Aquesta Llum il·lumina la visió clara i comprenedora d'aquest parlament"¹⁸¹

"Ara us copiaré el primer i darrer paràgraf del meu assaig sobre el Gita: "La llum dels *Upanishads* es tornen vida i amor en el *BG* (...). En els *Upanishads* tenim paraules de llum per a uns pocs. En el *BG* escoltem paraules de vida i amor per tots. (...). El *BG*, aquesta cançó de Vida i Amor, ens pot ajudar, per què el *BG* no és un llibre; és un esperit."¹⁸²

Ja hem dit que el coneixement, o millor dit la saviesa o gnosi, no és qualcom intel·lectual, no és un contingut més o menys elaborat, de fet, aprehendre la Llum no afegeix cap contingut intel·lectual al que arriba a albirar-la. *Jñana* se sent com la

¹⁷⁹ Mir, G. (1998, I: 265) D'una carta a Laura Masip de l'any 1975

¹⁸⁰ Mir, G. (1998, II: 171) D'una carta a Carles Riba de l'any 1938

¹⁸¹ Maimó, J. (1990: 83)

Llum, és una intuïció que és inefable, està més enllà del pensament racional. En aquest cas Mascaró ens parla de *sentir*:

"El nostre Déu és per totes les terres i en tots els temps, i sobretot el podem *sentir* en un És més enllà dels temps i dels espais. És en aquesta regió eterna on jo *sent* un esperit selecte com el vostre"

"Venim de Déu, vivim en Déu, anam a Déu"¹⁸³

Aquesta expressió quasi panteïsta que acabam de reproduir, és la que repetia constantment i la que figura en el seu epitafi.

Ésser, consciència i joia (*sat, cit, ananda*) són l'essència de la Realitat, són la Veritat més enllà del petit jo que viu dins del món sensible i transitori. Més endavant analitzarem aquesta idea amb més profunditat, de moment, escoltem En Mascaró parlant-nos de l'Ésser, de Déu, dels valors...

"I com va Amèrica? Molt de materialisme? Quin món! Tots el homes i no tan sols els polítics! volen que el altres homes siguin bons i tinguin totes les virtuts humanes i divines. És a dir, volen la virtut per als altres. Això demostra com tots nosaltres som altruistes! Egoïsta? Ningú, o ben pocs, ho són. Quant pocs d'homes volen la virtut per ells, absoluta, neta de vanitat de riquesa, vanitat de saber, o vanitat de virtut, la més perillosa! El vertader egoïsta vol l'EGO seu prop de Déu, i res més. Deu ésser un morir per un viure. No comencem a pensar! Ja ho faig dia i nit, fa anys i el pensar no resol gaire les coses: és l'ésser, espiritualment, que ens acosta a la Veritat. D'això n'estic ben segur."¹⁸⁴

Ja hem vist que el coneixement que anomenam *jñana* no és de tipus intel·lectual, se situa més enllà de la raó. Mascaró parla metafòricament de *pensament que sorgeix del cor*, la llum del cor és la llum *d'atman*, per tant és la llum de Déu. El cor, els sentiments són considerats espiritualment superiors a la raó.

"El gran problema de simpatia i comprensió és un problema d'intel·ligència i de cor. La poca intel·ligència superior ens duu a l'egoisme: la intel·ligència superior ens duu a l'altruisme intel·ligent. El cor pot resoldre problemes que la intel·ligència tota sola no pot resoldre. Voluntat i treball poden fer miracles,

¹⁸² Mir, G. (1998, I: 139) D'una carta a Miquel Ferrà de l'any 1947

¹⁸³ Maimó, J. (1990: 94) La cursiva és nostra.

¹⁸⁴ Mir, G. (1998, II: 157) D'una carta a Carles Pi i Sunyer de l'any 1934

però no basta una gran voluntat: per a resoldre els grans problemes de pau i justícia també és indispensable una Gran Voluntat Bona."¹⁸⁵

"...la llum de la raó superior és també la llum de Déu. Però res no pot ser més lluny de l'esperit del Gita que una concepció de la vida merament intel·lectual (...) El botànic i el poeta poden mirar la mateixa flor, però el poeta no la veu només amb la ment: la veu amb el cor. I així Wordsworth pogué dir: "To me the meanest flower that blows can give me thoughts that do often lie too deep for tears". Abans de tenir gramàtica hem de tenir paraules vives, i abans de tenir teologia hem de tenir experiència espiritual: abans de tenir una interpretació de la vida hem de tenir vida"¹⁸⁶

La idea *d'atman* com essència última de l'home és una constant en la filosofia *Advaita Vedanta* i Mascaró parlant d'educació, de llengua, introdueix idees referents a la unió (ioga) transcendent amb Déu superant les limitacions del jo transitori. És la intuïció que l'essència de l'home és divina, és *Atman*, és *Brahman*. La pedagogia, per a Mascaró, és un camí d'evolució que finalment ha de ser un camí d'evolució espiritual, en aquest fragment bota des de l'educació al Ioga i al concepte *d'Atman*.

"Imponer a un niño en su primera escuela un lenguaje diferente del que se habla en su región (..) es un error educativo (...). Educar es conducir en forma natural y armónica de lo conocido a lo desconocido (...). Todo idioma hablado es la expresión viva de una cultura, del alma de un pueblo. Es el aire de su vida espiritual. La riqueza de las palabras y expresiones de un idioma es el índice de su valor cultural (...). Sólo aprendiendo la lengua de un pueblo podemos comprenderlo, podemos conocer su alma. Todos deberíamos poseer dos lenguas, además de la materna (...) la palabra catalana "seny", que significa comprensión, buen juicio, moderación, el evitar los extremos. Es una palabra que españoles de habla castellana deben aprender todos y practicar, y palabra que los catalanes no deben nunca olvidar. (...) es necesario vaciarnos en lo que podamos del "yo" limitado nuestro y llenar el espíritu a cada momento del "yo" de los demás, procurando sobre todo unir nuestra voluntad individual a algo universal que es Dios, el "Yo" del universo."¹⁸⁷

Mascaró és optimista i té fe en el fet que l'espiritualitat triomfarà perquè pensa que és la culminació de l'evolució de l'home, l'evolució és evolució espiritual i l'home

¹⁸⁵ Mir, G. (1998, I: 239) D'una carta a Joan March i Ordines de 1955. En totes les tradicions el cor és considerat el lloc on rau l'amor, la intuïció, etc. Mascaró considera que la saviesa no radica en la raó: només una aprehensió transracional ens pot permetre *veure* la Llum. A més, la raó superior és la raó de Déu i només es pot obtenir per la seva gràcia.

¹⁸⁶ López, G. (1997: 72) D' "Una Estrella d'Orient"

¹⁸⁷ Mir, G. (1998, II: 304) D'una conferència a Ceilan de 1941

cada vegada s'acosta més a la divinitat. Pot semblar que el desenvolupament del materialisme contradiu les seves idees però, per a ell, tant materialista és el materialisme científic com ho és el dogmàtic i eclesiàstic, les manifestacions d'autèntica religiositat tenen poc a veure amb la religió institucionalitzada.

"El temps de la bellesa i l'espiritualitat han de tornar amb glòria, perquè l'home és esperit i té necessitats espirituals. (...) En els monuments de la seva paraula l'home ha deixat el millor de la seva ànima, i són pous d'aigua viva i llocs de repòs a la terra del seu pelegrinatge. En mig dels renous dels temps moderns troba silenci etern, i en els dies de desolació troba pau i força. Els clàssics són la millor companyia per una vida noble i els millors amics per a una noble mort. Els dies que la fe flaqueja ens poden donar fe i vida. Sorgeixen de l'etern en l'home cap a la glòria del seu Déu."¹⁸⁸

"...no pierdo [la] fe en el espíritu humano porque creo en su origen divino. ¡Lástima que el materialismo científico y el materialismo dogmático-eclesiástico retarden las visiones supremas de amor y supremo servicio! La visión de las cosas divinas en todas las religiones debería ser el mayor anhelo, nuestro egoísmo supremo ya que en ellas sentimos nuestro "Ego" individual y universal. Sólo en ellas sentimos la gloria de nuestra resurrección. Todo otro egoísmo es vanidad. Sólo en el querer no ser para Ser hay grandeza."¹⁸⁹

Aquesta referència a la vida de Confuci ens dóna una lliçó sobre què és el *dharma* i la conducta ètica que s'ha de seguir: "Sé fiel a ti mismo y bueno con el prójimo", la necessitat d'autocontrol de *tapas* i la idea d'actuar sense preocupar-se del resultat de l'acció (Karma ioga), són tot missatges que apareixen a la *Bhagavad Gita*. També ens prevé contra la tendència d'ofegar l'ànima amb coneixements desvertebrats, el camí ha de ser un camí de neteja, de llum.

"Su vida [de Confuci] y su obra nos dan la impresión de una calma serena, una bondad infinita y una sabiduría profunda que ha contemplado el misterio del alma humana y ha entrevisto en ella un algo divino. El centro de su doctrina es: "Sé fiel a ti mismo y bueno para con el prójimo" (...) Del gobernante nos dice que lo primero que ha de hacer es gobernarse a sí mismo. (...) ...enfatisa el bien y la virtud por sí mismos, no por deseos ulteriores."¹⁹⁰

¹⁸⁸ López, G. (1997: 55) De "Clàssics hindus per a lectors anglesos" (1944)

¹⁸⁹ Mir, G. (1998, I: 198) D'una carta a Salvador de Madariaga de 1941

¹⁹⁰ López, G. (1997: 57) De "China y la guerra en Asia" (1945)

"...la bella Lanka ha perdut l'ànima. Com pot Lanka recuperar la seva ànima, trobar-la de nou? Només amb noves actituds mentals pel que fa als problemes de l'esperit, i l'educació és un problema de l'esperit (...)

L'educació consisteix a obrir les innumbrables possibilitats del bé a la immensitat de l'ànima humana. L'educació no és més que el conreu de les millors llavors de l'anima humana (...) L'educació és un procés natural que consisteix a desplegar l'esperit que viu en nosaltres, no un procés artificial d'esclafar-lo amb una càrrega pesada i desplaent de coneixements aliens. (...)

En el procés de desplegar les possibilitats de l'anima sempre hi ha una joia, ja que la joia prové de la realització i de l'ús dels propis poders espiritual. I en la joia hi ha una alliberació de l'ànima. L'educació és la supervisió de l'evolució de l'ànima humana, un procés de màxim interès. L'autèntica educació sempre serà una joia per a tots, mestres i alumnes a la vegada. (...) ...qualsevol sistema d'educació que pretengui desenvolupar el millor de l'ànima col·lectiva i de la consciència de la gent ha de ser un sistema nacional d'educació."¹⁹¹

El *neti, neti*, la idea de coneixement com alliberament de les il·lusions, del cos, de la ment, etc. el procés lògic negatiu del *Vedanta* en la recerca de la Veritat també té lloc en aquests fragments. De la mateixa manera que presenta de forma constant la idea de la poesia com a vehicle d'expressió d'allò que és inexpressable. És més, "...les paraules buides són el pecat original de l'home...", alliberar-se és alliberar-se també de l'orgull de l'erudició injustificada.

"Jo encara no he arribat al "no res"! En els darrers quatre anys he recollit unes quatre mil planes de notes i pensament. Tot això s'ha de reduir a unes 100; i ha de tenir almenys un valor literari. Veurem(...). Per a poder escriure poc hi cal treballar molt. Paraules buides són el pecat original de l'home!(...). Ens manca una visió gran de vida i de salut, física i moral."¹⁹²

"Sempre me recordarà que me vàreu dir un dia que un descobriment professional vostre fou resultat del pensament filosòfic. Això és interessantíssim. I voleu creure que el pensament gran és quelcom que ve d'un Esperit gran, que té sa visió independent de la ciència experimental que és la dels homes de ciència més petits. Les grans visions dels homes de ciència semblen venir d'aquella regió gran d'on vénen les intuïcions poètiques grans: una regió on la veritat, bondat i bellesa són en un Infinit, i no són relatives a les limitacions del temps i espai."¹⁹³

La Llum, el coneixement Autèntic ens dona també un sentit d'humilitat, d'amor. L'orgull és un obstacle en el camí espiritual.

¹⁹¹ López, G. (1997: 27) De "Ideals educatius al Ceilan modern" (1931)

¹⁹² Mir, G. (1998, II: 257) D'una carta a Josep Trueta de 1972

¹⁹³ Mir, G. (1998, II: 247) D'una carta a Josep Trueta de 1949

"Això de minories culturals està molt bé; però han d'ésser minories que no se tanquin i s'allunyin del poble... La vertadera cultura és de minories, però no és orgullosa, i viu en l'amor per tothom (...) Ham d'omplir la fosca dels nostres pensaments amb la claror d'un sol d'amor espiritual; aleshores els perdonem, no els critiquem gaire, i els fem el bé que podem"¹⁹⁴

Ja hem vist que una de les característiques del *jñanin* és la de l'espontània transcendència del món sensible; es desaferra de les cadenes que el lliguen amb la permanència. La seva actitud davant de la mort com culminació d'allò que significa el dolor de l'existència demostra el grau d'evolució espiritual. A més, Mascaró també ens mostra el missatge metafísic bàsic dels *Upanishads* i del *Vedanta*: l'Eternitat com a essència de la nostra individualitat que és Una.

"Davant les coses terribles de la vida sols en queda la nostra Eternitat que sempre tenim dins el fons de l'ànima. Allà hi ha l'únic refugi a on els vents del temps no hi arriben. Però som humans i plorem les coses humanes, i sentim dolors ben humans. (...). La fe en la salut obra miracles, i qui sap si el miracle no podria ésser? (...). Jo, sempre davant la vida amb dificultats interiors per arribar a la vida interior espiritual que voldria, i amb dificultats de no tenir mai una vida econòmica lliure. (...). És l'Esperit del BG que ens pot ajudar per anar de cap a la nostra Eternitat dins la nostra vida."¹⁹⁵

A continuació comprovam de quina manera Mascaró s'enfronta al dolor i a la mort de persones que hi estimava: l'ànima és eterna, és Una i tots la compartim, sempre queda alguna cosa de la persona estimada en nosaltres.

"No puc pensar gaire en el nostre plorat amic En Miquel Ferrà. El buit de dolor és per a sempre. Per a mi era el símbol de les coses nostres que tant estimem. (...). La veu de l'Esperit que ens parla en tots els llibres sagrats diu les mateixes paraules: "Tot passa, tot ha de passar. Ens queda però sempre l'Eternitat", la d'En Miquel Ferrà, la vostra, la de tots, la meva. Això és l'únic, l'únic consol."¹⁹⁶

"Vaig sentir íntima i sincera simpatia en el vostre gran dolor de la mort del vostre marit, company d'amor de la vida, el Sr. Sellarés. Se troba en l'univers infinit de *Brahman* a on tots som, i a on hi ha la nostra eternitat. La recordança que sempre guardaré d'ell serà la seva bondat. Era un home bo, i això és per la meva ànima el valor més gran d'un home.(...). Rebeu de nou la

¹⁹⁴ Mascaró, March (1993: 38) Carta de 1948

¹⁹⁵ Mir, G. (1998, I: 168) D'una carta a Rafel Griera de 1962. *L'atman* és etern i és un refugi a on el dolor no hi arriba, per això la seva aprehensió és vital, és l'objectiu del camí espiritual i l'alliberació del dolor.

¹⁹⁶ Mir, G. (1998, I: 145) D'una carta a Miquel Forteza de 1949

meva simpatia sincera, i esperant que el Déu d'amor del BG us doni la pau infinita del *Brahman* suprem."¹⁹⁷

Aquesta idea que el progrés espiritual és un alliberament dels condicionants de la nostra vida petita, que l'autèntica llibertat és quelcom cosa íntima que, a més, ve lligada amb un sentiment de joia (*ananda*), queda clarament descrita en el següent fragment:

"¿Y qué es libertad? No es ciertamente hacer lo que a cada uno se le antoje, lo que a cada uno le dé la gana. Libertad es destruir las cadenas que interiormente nos atan a lo más bajo de nuestra naturaleza y no nos permiten la armonía con lo bueno y lo bello en ella. "Donde hay el Espíritu de Dios hay Libertad" (...) porque sólo allí hay la alegría infinita que es concordia, armonía y paz"¹⁹⁸

Aquest progrés espiritual és una evolució, ja que l'evolució és un camí cap a la llibertat, els animals són més lliures que les plantes, l'home és més lliure que els animals i l'home espiritual és el que s'ha alliberat totalment dels condicionants de la vida. L'evolució vendrà sempre acompanyada d'humilitat. A més, no hi ha només una forma per arribar-hi, s'hi pot arribar per molts camins.

"Nuestro urgente problema nacional, y tal vez internacional, es un problema de cultura, de elevación espiritual. (...). Y toda verdadera elevación espiritual irá acompañada de humildad intelectual, humildad que no es humillación sino calmada sinceridad. De esta humildad intelectual nacerá la tolerancia y simpatía, base de agradable convivencia con nuestros coactores en el gran teatro del mundo."¹⁹⁹

"...sólo en Dios y nada menos que en Dios creo que pueda nuestra razón y nuestro corazón reposar y creer (...) ...toda utopía basada meramente en una emoción humana, o en una lógica científica, no construye sobre base sólida. La única base sólida es una emoción espiritual universal. (...). Poco importa como formemos nuestro espíritu mientras lleguemos a Dios. El camino no importa, pero Dios sí que importa." ²⁰⁰

Una de les constants en el pensament mascaronià és la de la consideració que tot missatge espiritual autèntic vendrà expressat en forma de Poesia: la poesia és la veritat de la Religió, la vertadera poesia expressa allò que és inefable, *jñana* només es pot aprehendre a través de la poesia, del missatge que està situat més enllà de les

¹⁹⁷ Mir, G. (1998, II: 217) D'una carta a Maria Solà de 1966

¹⁹⁸ López, G. (1997: 45) De "Unidad en la diversidad" (1944)

¹⁹⁹ Mir, G. (1998, II: 300) De "La reforma universitaria" (1933)

paraules. La raó és la línia divisòria entre la fe i el fanatisme, l'eina que ens ajuda en el camí a diferenciar la imaginació creadora de la fantasia.²⁰¹

"...por encima de la razón hay fe racional. Por debajo, el fanatismo irracional. La poesía e intuición nos dan algo eterno en nuestro tiempo y espacio. El vuelo espiritual es poesía del Infinito. Poesía y valores espirituales es lo mismo. Nos dan verdades poéticas y espirituales que están más allá de las verdades matemáticas, hijas una y otras de la facultad de síntesis y visión, y de la facultad de análisis y razonamiento. Debajo de la línea hay toda la literatura sin valor creador. La imaginación la defino como "that faculty which most Oxford or Cambridge dons do not possess or only possess in a very minor degree."²⁰²

La Llum, poder arribar a l'aprehensió d'allò que és més enllà del pensament racional, no és res que depengui de nosaltres; a més de l'esforç i de la devoció, de l'amor, és necessària la gràcia de Déu que fa possible arribar a la il·luminació. A més, el progrés és interior, és necessari cercar dins de la nostra ànima què és el que hi ha més a prop de Déu.

"L'amor mena a la Llum, però la Llum no és nostra: ens és donada, ens és donada com a recompensa pel nostra amor i les nostres bones accions (...) el qui té bona voluntat i s'esforça mai no perd, i que en la batalla per la vida eterna no pot haver-hi mai una derrota a no ésser que hom s'escapi de la batalla.

L'autèntic progrés de l'home és el progrés d'una visió interior (...). I contrariament a les lleis materials segons les quals donar més significa tenir menys, en la llei de l'amor com més dones més tens."²⁰³

Mascaró diferenciava de forma molt clara entre la religiositat organitzada i la religiositat espiritual, entre la vertadera espiritualitat i les institucions religioses, el seu món espiritual se situava més enllà de les convencions religioses de les "coses eclesiàstiques". També se situava més enllà de la raó i del pensament lògic, entrava dins del tercer ull del coneixement de Wilber citat abans.

"La seva paraula (de J. Xirau), claror i foc, (...) Crec que hi ha valor espirituals eterns. No tenen res a veure amb les coses eclesiàstiques, però se troben en els llibres sagrats de les religions semítiques i hindús (...) ...els

²⁰⁰ Mir, G. (1998, I: 200) D'una carta a Salvador de Madariaga de 1941

²⁰¹ Vegeu el nostre article «Irracionalitat, racionalitat i transracionalitat en el pensament de Joan Mascaró». A: *Taula, Quaderns de pensament* 33-34. Gener-desembre 2000. Universitat de les Illes Balears. Palma. 2001

²⁰² Mir, G. (1998, I: 212) D'una carta a Salvador de Madariaga de 1942

²⁰³ López, G. (1997: 259) De Joan Maimò (1990: 91)

valors espirituals es troben més enllà del pensament lògic i científic si bé no el contradiuen. La raó és camí, uns dels camins (però). La vida material està enfora de la plena explicació intel·lectual, i la vida espiritual molt més enfora."²⁰⁴

Rebutjava les institucions religioses, però acceptava els llibres religiosos com a poesia que ens ajuda a albirar la Realitat. Si bé la raó és incompetent per al coneixement espiritual, la raó no és incompatible amb l'espiritualitat.

Resumint, per Mascaró la Llum és la llum eterna de Déu que il·lumina el camí de l'home en el seu trànsit en l'espai i el temps. Aquesta llum es troba en la part més profunda del cor i la podem aprehendre quan arribem al silenci interior que és el ioga. Però el camí més senzill per arribar-hi és el de l'amor, l'amor és el pont entre l'home i Déu, entre món sensible i l'Etern.

²⁰⁴ Mir, G. (1998, I: 59)) D'una carta a Gabriel Alomar de 1941

4.3 *Jñana en la introducció a "Llànties de foc"*

[62] El títol de l'obra *Llànties de Foc*, procedeix d'un text de Sant Joan de la Creu i constitueix en si mateix una metàfora de la *Llum*, la descripció de la saviesa representada metafòricament com un aspecte visual, com *visió* que en veure-la ens *il·lumina*. Mascaró ens explica en la seva introducció que cada un dels fragments del llibre són, com el seu nom indica, *llànties de foc*, resplendors de llum que il·luminen l'ànima de l'home en el seu camí cap a la llibertat, a la alliberació. Cada fragment ens vol mostrar, doncs, la Llum, són "*bocins*" de llum, però sense perdre de vista que la Llum no es pot "tallar", la "llàntia de Déu" és la mateixa que la llàntia que hi ha en cada un de nosaltres.

Els fragments del llibre provenen de fonts molt variades – de la Bíblia, dels filòsofs grecs, de la mística cristiana, de la saviesa oriental, del filòsofs moderns...- però tenen en comú l'idea de ser paraules de *vida*, per a ell "les més grans i més belles", paraules amb les quals ens volia ajudar a trobar la solució als problemes i aspiracions espirituals.

"...he recollit les pàgines més grans i més belles dels llibres sagrats i de saviesa universals: l'esperit de Ramon Llull viu en mon cor una mica (...). "I have tried to present in a moderate compass the finest utterances of man of all times on his eternal problems and spiritual aspirations (...). The grouping of the passages is also an important feature of book" (...) he posat una plana de Ramon Llull! (...) del Tao Te ching hi ha bastantes planes. Com no sé gairebé res de xinès, vaig consultar totes les traduccions angleses i vaig fer una versió clara amb paraules precises."²⁰⁵

La llum que ens mostra cada fragment no és més que un reflex de la llum de Déu. *Jñana* és així l'aprehensió intuïtiva de l'Ésser absolut i els fragments que ens presenta Mascaró volen mostrar-nos l'aroma d'aquest Ésser, a la vegada que intenten apropar-nos-hi. La seva obra ens vol transmetre aquest missatge i l'origen de la seva intenció no és més que el seu *Amor*, amor pels fragments que recull i amor al lector potencial, el seu esforç és Karma ioga dirigit al proïsme.

²⁰⁵ Mir, G. (1998, I: 76)) D'una carta a Pere Bosch de 1950

El sistema filosòfic *Advaita Vedanta* rebutja la realitat i la considerant *maya*, il·lusió. Només és real l'equació *atman=brahman*. En contra d'aquesta visió, i seguint la concepció del ioga clàssic, Mascaró no rebutja la realitat immanent, col·loca l'ànima de l'home dins dels límits espai-temps, límits que li provoquen l'angoixa existencial i l'ansia de saber, d'obtenir resposta a l'eterna pregunta sobre quina és la nostra identitat autèntica, però també és un anhel de llibertat. La llum de les llànties que ens regala Mascaró té com a finalitat ajudar a l'home a progressar, a aprendre al llarg de la seva estada terrenal.

El ioga té sempre una finalitat soteriològica: la recerca de la salvació, l'alliberament del dolor. Precisament el camí de la Llum, de l'aprenentatge, de la saviesa, de la comprensió transcendent, el *Jñana Ioga*, n'és un que ens pot dur a l'alliberació.

Mascaró classifica les seves llànties en tres grans apartats; *Llum*, *Amor* i *Vida*. Malgrat aquesta classificació *Llànties de Foc* és un recull de fragments clarament alineats amb el *Jñana Ioga*, amb la Llum. També ens parla d'Amor i de Vida, però sempre des del punt de vista més lligat amb la saviesa, amb el saber transcendent. Quan ens parla de l'Amor, no ens parla de la pràctica del *Blakti Ioga*, i quan parla de Vida no ens parla del camí de l'Acció desinteressada, del *Karma Ioga*; ens parla amb la idea de trobar la comprensió, de trobar la visió i la fe. Els fragments, per ser precisament només això, textos, no són pràctiques de *Bhakti* o *Karma Ioga*, són llànties que il·luminen el nostre camí. El primer pas per a la seva possible aprehensió ha de ser la lectura que està lligada amb el pensament lineal, per això estan lligats al coneixement i no a la pràctica del *bhakta* o del *karmin*.

Malgrat que la Llum ens pot dur a l'Amor i a la Vida, estam en el camí del *Jñana* del coneixement. Fins i tot el treball de la recollida del material fou considerat per Mascaró una mena de Karma Ioga, com la pràctica de l'acció desinteressada, i així ho expressà en 1966 una carta a Maria Solà, on defensava també la integritat de l'obra i es negava al fet que es fes una edició resumida.

"N'estic preocupat. Va ésser tota la meva feina durant prop de dos anys, i vaig fer tot el que vaig poder i donant-m'hi la meva vida passada i present. El valor de l'obra és en sa totalitat, no en seleccions, si bé se podria fer una prospecte d'unes planes per a trobar subscriptors (...). El domini d'un idioma per

expressió bella és un art que pocs dominen. I als passatges de Lamps of Fire s'hi ha de donar el millor que poguem(...). El valor de LF és el tot: la relació d'uns passatges amb els altres. Si l'Editor no s'atreveix a publicar tot el llibre, i si els traductors no poden arribar a una perfecció literària jo estimaria molt més que no se publiqués. (...). Hem de treballar en l'esperit del Karma Yoga!"²⁰⁶

Mascaró ens mostra la *Llum* a través de la seva obra que a la vegada és reflex de la seva *vida*, o millor: un *reflex de Vida*.

Però aquesta Llum, aquest coneixement no és mai un coneixement teòric, és un coneixement "viu" i que, a més, no és assequible a tothom. Quan el deixeble està preparat i només quan està preparat, sorgeix el mestre. Llavors pot entendre, pot aprehendre i veure la llum que s'amaga darrera de les paraules o darrera d'unes taques negres impreses en un paper: "El qui tingui orelles per escoltar, que escolti"²⁰⁷. El llibre, més que un cúmul de teories, és poesia viva que ens ajuda en el camí. L'esforç no és suficient per arribar a *Jñana*, és necessari també haver estat escollit. *L'Atman* no pot ser aprehès intel·lectualment i, a més només revela la seva glòria als elegits o a aquells que han rebut la gràcia de Déu.²⁰⁸

Mascaró ens descriu en la introducció tres nivells de "coneixement", de formes de "veure" la Realitat. A un extrem, la fe que ens mostra la Llum; al mig, la raó que ens pot ajudar a veure-la i a l'altre extrem, el fanatisme que ens allunya i ens condueix a la foscor. La Llum pura només la podem veure a través de la Fe i de la Visió pura. Però fe i visió s'assemblen molt al fanatisme i a la il·lusió, malgrat que els primers ens duen a la Llum i els segons a la foscor. El problema és: com podem distingir entre Fe i fanatisme, entre Visió i il·lusió? Mascaró ens proposa observar els fruits, les conseqüències d'aquestes formes de veure-hi; observar la conducta i l'actitud d'aquells que diuen seguir la Fe. L'element clau per esbrinar-ho és la relació de la presumpta Fe amb la raó superior, amb el *logos*. Fe i Visió estan per damunt de la raó, però l'accepten i són acceptades per aqueixa. El fanatisme i la il·lusió estan per davall de la Raó i es rebutgen mútuament. La Raó, doncs, no ens pot dur per si mateixa a la Veritat, però sí que ens pot ajudar a trobar el camí de la Fe i a allunyar-nos de la foscor del fanatisme. I, sobretot, ens ajuda a diferenciar-les. Podríem parlar

²⁰⁶ Mir, G. (1998, II: 211)) D'una carta a Maria Solà de 1966

²⁰⁷ Mascaró (1958: 9)

de transracionalitat, de racionalitat i de irracionalitat; de saviesa, raó i fantasia; de *Jñana*, de *Logos* i de Mite.

[63] El camí que ens duu a la vida espiritual s'inicia amb el reconeixement de la insignificança de l'home davant de la meravella que representa l'Univers. Aquest reconeixement ens duu a la humilitat, una humilitat que significa pau, que significa silenci, silenci interior i que ens ajuda a *veure* la Realitat. L'orgull pertorba la ment, igual que ho fa la ignorància, l'egoisme, el desig, l'odi i el fet d'aferrar-se a la vida²⁰⁹. La humilitat de l'adoració silenciosa és l'inici de la vida espiritual i ens acosta a l'estat d'Ioga: "*yogah cittavritti nirodah*"²¹⁰, a voler aturar els moviments de la ment.

El silenci de la contemplació, del *Dhyana* o meditació, transcendeix el pensament lògic. El pensament lògic veu la varietat, és analític; la imaginació superior, que es lliga amb l'estat meditatiu, ens permet percebre la Unitat dins la varietat d'una forma que va més enllà de la mera síntesi, és visió poètica d'unitat. Aquesta visió és l'única que permet el progrés real del pensament. Més enllà del raonament subjecte a les lleis de la lògica, és possible l'existència de salts qualitius que estan lligats amb la intuïció. Emprant la terminologia de Thomas Kuhn²¹¹, els canvis paradigmàtics, tant en la ciència com en el pensament individual, només són possibles mitjançant la imaginació superior que només pot ser desenvolupada en un estat de silenci interior, en un estat de Ioga²¹². El silenci interior fa possible que salti l'espurna de la intuïció, del pensament creatiu, de la vertadera creació artística, del progrés de la ciència i, a la fi, com diu textualment Mascaró: "...l'autèntic progrés del pensament".²¹³

El pensament pot aprehendre, al menys en part, el món material, el món sensible; però l'Esperit queda sempre més enllà de les potencialitats del discurs lògic. L'U és més enllà de les paraules i s'allunya de l'erudició. De fet la aprehensió espiritual no afegeix cap contingut intel·lectual a la ment de l'home. Com es diu en el *Tao Te*

²⁰⁸ Katha Upanishad (1.2.23)

²⁰⁹ YS (II.3) D'acord al *Ioga* de PATANJALI, tot són *kleshas* o obstacles en el camí espiritual que, a més, produeixen dolor.

²¹⁰ YS (I.2)

²¹¹ (1962)

²¹² Podrem trobar moltes referències de com, per exemple, el procés creatiu és fruit d'un bot que es situa més enllà del funcionament lineal de la raó, és una intuïció sobtada que afegeix una nova dimensió en *veure* l'objecte o el problema. Un altre exemple n'és el famós *¡Eureka!* d'Arquímedes.

²¹³ Mascaró (1958: 10)

Ching, en el fragment 71 de *Llànties de Foc*: "El qui coneix no parla: el que parla no coneix...". Per accedir al coneixement transcendent és necessari apropar-se a l'espiritualitat de forma fresca, ingènua, és necessari abandonar la pretensió d'aprehendre'l a través de l'erudició i la lògica. Només el silenci interior, només una visió interior ens pot acostar a la *Llum*, a *Jñana*. Aquesta visió interior ens produeix una immesurable joia que ens fa comprendre la impossibilitat del coneixement racional de la Llum. L'Esperit pot veure la Llum, i aquesta *Llum* ens porta la *Fe* amb la transcendència, i les paraules de *Llum* i *Fe* es converteixen en *Vida*.

Quan la vida pot ser viscuda amb Llum, es transforma, canvia el seu aspecte de dolor i es converteix en joia, arribam a *crear* la nostra vida. Així el coneixement compleix la missió d'alliberar-nos del dolor: "En la India, el conocimiento metafísico tiene siempre un finalidad soteriológica"²¹⁴. La Llum ens il·lumina, ens desperta. El sofriment és el resultat de la ignorància. Quan la ignorància rep la Llum desapareix i amb ella desapareix el dolor que és substituït per una joia infinita. A més, la Llum apareix abruptament, en forma de visió que els *Upanishads* comparen amb el resplendor d'un llamp.

Els fragments de la literatura espiritual recollits per Mascaró són qualificats de *llànties de foc* perquè precisament ens poden guiar, des de la perspectiva espiritual, en el camí de les nostres vides i no només guiar-nos, també ens poden servir d'ajuda per passar els mal moments, per superar les males hores del dolor, com magistralment ens diu Mascaró són: "...un refugi en la tempesta."²¹⁵.

Per finalitzar la seva introducció, ens diu que les paraules de *Llànties* ens recorden el món platònic de les idees, de la Bondat i de la Bellesa, en una paràbola que coincideix amb la idea de la Llum del Mite de la Caverna. Però també ens torna a introduir la idea típicament upanishàdica que més enllà de la veritat de les idees, hi ha la realitat del nostre ésser, és a dir, una altra vegada l'equació: *Atman = Brahman*. La Veritat del nostre ésser és que el Jo autèntic és igual a l'U. La Llum de la caverna platònica en els *Upanishads* està en la part més fonda de la nostra ànima, dels nostres

²¹⁴ Eliade (1954: 23)²¹⁵ Mascaró (1958: 10)

cors. Aquesta Llum és la nostra essència real que és Déu. Quan transcendim les idees i la ment trobam la Veritat.

4.4 *Jñana en la introducció a la "Bhagavad Gita"*

a) Introducció

"La llum dels *Upanishads* esdevé vida i amor al *Bhagavad-Gita*. (...) Hi ha, de totes maneres, una resplendor al centre de la *Gita* que ens recorda la llum de l'ànima als *Upanishads*. És la saviesa, la saviesa suprema, *Jñana*, vista pels veritables filòsofs, aquells qui Plató anomena "amants de la visió de la Veritat". Per al *Bhagavad-Gita*, aquesta *Jñana*, la saviesa espiritual, la visió espiritual, és en veritat la Llum de Déu (...) ...la llum de la saviesa esdevé el foc de purificació, i llavors l'acció es transforma en saviesa, l'egoisme de les accions es crema i qualsevol cosa que es fa esdevé una ofrena sagrada"²¹⁶

[48] La *Bhagavad Gita* (BG) era considerat per Mascaró com uns dels llibres espirituals més importants, per no dir el més important. Com va dir en el seu article *Una estrella d'Orient. Un comentari sobre el Bhagavad-Gita*:

"El *Bhagavad Gita* és un dels més universals dels llibres de Llum. Als qui volen pensament els dóna pensament; als que volen amor els dóna amor, a tots dóna una vida viscuda en la bondat i en la bellesa i en la més sublim de totes les possessions, la possessió d'un mateix (...) si el sol de l'Amor brilla a les nostres ànimes tindrem algunes visions parcials de bellesa (...) aquesta cançó de Vida i d'Amor, ens pot ajudar en el nostre viatge; perquè el BG no és un llibre; és un esperit. En la fosca de la nostra nit és una estrella que ve de l'Orient i en mena cap a la llum d'un nou matí."²¹⁷

Com podem comprovar, Mascaró considerava que en la *BG* es recollien els tres *margas*, o camins principals del Ioga (*Jñana*, *Bhakti* i *Karma*), que els representava amb les paraules *Llum*, *Amor* i *Vida*. El considerava un llibre que podia transmetre el seu missatge espiritual a tothom, ja que ens mostrava els camins principals cap a l'U, al Ioga, i que cada un podia triar el que més s'adapta al seu caràcter o història personal. Un llibre universal, un llibre per a tots, un llibre que ens pot mostrar la Llum del coneixement Autèntic (*Jñana*) o dur-nos a l'Amor incondicional a Déu (*Bhakti*), o ensenyar-nos com transformar la nostra vida en autèntica Vida mitjançant l'acció executada amb rendició total a Déu (*Karma*).

En el mateix article que he citat, ens torna a introduir la idea mascaroniana ja citada en la introducció a *Llànties de Foc*, del paper de la raó com a factor que ens pot

²¹⁶ López, Mas (1997: 69)

ajudar a diferenciar la Fe del fanatisme. A més, en unes poques línies ens mostra les dues concepcions bàsiques sobre el Ioga, com a camí i com a meta de la vida espiritual:

"El camí del Gita és el camí del mig (...) és el camí estret com el tall d'una navalla. A una banda del camí tenim el camí del fanàtic, i a l'altra banda el camí de l'home que dubta. Són camins amples: és fàcil caure en el fanatisme o en la indiferència (...) Una fe que permet que la raó jugui el seu paper (...). El Déu del Gita vol que nosaltres conduïm la nostra vida i no que la vida ens condueixi a nosaltres. El Ioga del Gita és una comunió d'amor, però és també una vida d'harmonia. Aquesta vida té les arrels a l'eternitat: en aquesta vida hi ha pau interior"²¹⁸

[65] En la seva introducció, Mascaró ens presenta els móns de Grècia i de l'Índia com a complementaris. L'un, Grècia, com el que cerca la joia de la bellesa eterna en el món exterior. L'altre, l'Índia, busca la joia de l'Infinit en el món interior. La ment grega persegueix la veritat i la Bellesa. La ment índia mai no s'ha cansat de cercar la Llum. La Llum és per a la filosofia índia el factor que pot canviar qualitativament el nostre pensament: la Llum el pot il·luminar i la meditació, el silenci interior, és el camí que ens pot dur a aquest pensament il·luminat, que transcendeix les limitacions del pensament lògic i de l'erudició.

b) Antecedents. Els *Vedes*.

[66] Per a Mascaró, els *Vedes* representen metafòricament l'alba de la Llum que il·lumina el pensament humà. L'home se sent immersit en la Natura i sent joia en la seva bellesa, és part de la natura i l'estima com estima el seu creador i li ofereix el seu sacrifici. L'admiració per la natura es transforma en devoció cap el seu creador i no existeix cap frontera insalvable entre l'home i la natura.

[68] Però a la vegada, en el *Vedes*, l'home comença amb la indagació filosòfica, comença a demanar-se qüestions transcendents semblants a les que provocaren també el sorgiment de la Filosofia a Occident: "Qui coneix en veritat? Qui ens pot dir

²¹⁷ López, Mas. (1997: 75)

²¹⁸ López, Mas. (1977: 72). És la mateixa idea del *Madyamika* budista, el camí del mig entre fanatisme i indolència, entre materialisme pur i l'espiritualisme "somiatriutes", o en el Ioga de PATANJALI: *Shtira Sukkham*: firme pero comfortable.

d'on i com sorgí aquest univers? Els déus són posteriors al seu origen: qui sap, doncs, d'on ve aquesta creació?"(*Rig Veda* X.129)²¹⁹.

Els savis *vèdics* ja intuïren que la Llum, la resposta a aquestes preguntes, es troba dins dels nostres cors. La llum és dins nostre, i l'Amor, que sorgeix de l'U, és la llavor de l'ànima. Dubte i Fe són, d'acord amb els *Vedes*, els motors del progrés del coneixement, són els factors que ens permeten acostar-nos-hi, entreveure-hi la Llum.

c) Els Upanishads.

[69] Els *Upanishads* constitueixen, per a Mascaró, una visió completa i madura de l'experiència espiritual. Ja anteriorment, en unes primeres traduccions que va realitzar dels principals *Upanishads*, els va qualificar, i fins i tot titular: *Himalaies de l'ànima*, volent deixar clar la importància transcendental que tenen dins de la literatura espiritual. Així ho explica en una carta de l'any 1972 a Josep Trueta:

"El Bhagavad Gita ha estat el gran amor de la meua vida, i serà, espiritualment, l'adéu de ma mort. Considero els Upanishads encara més grans que el Gita, ja que en llurs visions hi veig les supremes visions espiritual de l'home sobre la terra; i ho dic a la plana 43 [de la seva introducció als Up]."²²⁰

[70] Com diu Mascaró són "...la plena esplendor d'una visió interior"²²¹, és a dir, els *Upanishads* ens mostren la Llum en forma plena, però a més, ja ens deixen ben clar que la Llum no és qualcom cosa exterior a nosaltres, res que qualcú ens pugui mostrar, la Llum només es pot veure en l'interior de cada un de nosaltres, on tots som el mateix. Quan l'home descobreix quina és la seva naturalesa real, descobreix que la seva realitat autèntica és l'U, que el seu *Atman* és el mateix que el *Brahman* suprem. La Llum és el descobriment vivencial de la identitat de la realitat de la nostra Veritat interior, que s'anomena *Atman*, i la realitat de l'Univers, que s'anomena *Brahman*.

[72] *Atman* i *Brahman* reben el nom de la síl·laba sagrada: *Om*. Aquesta síl·laba es divideix en tres sons A-U-M que representen els tres estats de la consciència ordinària: vigília, somni, somni profund; i la unió de tots tres, que és silenci i els

²¹⁹ Mascaró (1962: xiii)

²²⁰ Mir, G. (1998, II: 257)) D'una carta a Josep Trueta de 1972

²²¹ Mascaró (1962: xiv)

transcendeix, representa el quart estat de la consciència, la consciència pura, més enllà de tota comprensió i de la dualitat (*advaita*). Aquest estat, anomenat *turiya*, és la meta del iogui, on el Jo Universal es manifesta, on desapareix la dualitat Jo-Univers, *Atman-Brahman: Om*²²².

A continuació, Mascaró fa un recorregut pels conceptes i idees, en la seva opinió claus, dels *Upanishads*. Però també, primer de tot, ens diu que més enllà dels continguts formals, de les històries, de les preguntes i respostes, dels raonaments i teories filosòfiques que hi trobam; apreciava apassionadament la poesia, la Llum que els *Upanishads* ens revelen. La poesia que ens acostava a l'Esperit:

"És molt interessant que l'essència de la poesia, *la gran poesia* d'En Guillén, és l'essència dels *Upanishads*; la diferència i relació del "ser" i del "estar". ¡com la Veritat que troba la poesia és Una! I que bé diu el nostre gran poeta Guillén:

¿Siempre chirría la historia?
Yo a los silencios, me atengo.

Sí, admirat i noble amic. De cada dia el meu refugi és dins la Veritat que trobam en "los silencios" de l'art i la poesia. I qué és misticisme? Ho puc dir ara en una sola paraula: "Misticismo es poesía". Ho dic en castellà, l'idioma de san Juan de la Cruz, el poeta espiritual més gran que ha produït la humanitat, deixat de Jesús de Natzaret."²²³

Com podem veure, Mascaró insisteix de forma constant en la idea que la poesia és qualque cosa més que unes paraules més o menys belles, la poesia és realment *Ioga*, el vincle d'unió de nosaltres amb l'Esperit. En aquest sentit, considerava la llengua com alguna cosa sagrada²²⁴ i la poesia com el vincle possible de l'home amb la Llum. Això explica la seva precisió i escrupolositat a l'hora d'expressar les seves idees en un parell de línies.

"Tot l'univers, mogut per un Esperit Creador, és sagrat, i tot idioma és una cosa sagrada, ja que és el millor recurs que té l'home per alabar Déu, Si l'home és l'ésser suprem de la Creació. La paraula és la suprema creació de

²²² OM representa també *Sat-Cit-Ananda*, l'estat de Ser Absolut, Consciència Pura i Joia Infinita

²²³ Mir, G. (1998, I: 225)) D'una carta a Salvador de Madariaga de 1966. La poesia en duu al silenci i, com a conseqüència, al misticisme i a l'espiritualitat.

²²⁴ Sense llengua no és possible el pensament ni per tant la humanitat ni l'espiritualitat. Paradoxalment, per arribar a l'espiritualitat pura hem de transcendir el pensament per arribar al silenci mental, és semblant a la idea de la *retroprogrèssió* que empra S. Paniker (1992)

l'home (...) Quina eternitat degué transcórrer per arribar a la paraula viva!
(...)"²²⁵

La poesia és així l'equivalent a la religió, el camí de l'espiritualitat és el camí de la comprensió poètica de l'Univers i així ho expressava en una carta a R. Xirau:

"...les veritats poètiques i espirituals, són veritats més prop de l'essència de l'Univers, més prop de Déu, que no la veritat del sentit comú, o fins i tot la veritat que no creu ni pot veure més enllà del raonament lògic científic. Entre el poeta i l'home espiritual no hi veig més que una diferència: el poeta veu l'Etern i l'Infinit en el temps i l'espai, el vident de l'Esperit veu la gran unitat directament, més enllà de la gran varietat. Els dos van a l'Eternitat. El camí del poeta prepara tal vegada l'altre. Per això els grans llibres sagrats són gran literatura i gran poesia. Llur saviesa té quelcom d'etern. Ara bé tot el procés educatiu és preparar l'esperit perquè pugui sentir l'alegria de la poesia eterna de totes les coses, perquè pugui sentir la llibertat que se troba quan l'esperit està en harmonia amb ell mateix, qual canta la tonada i melodia de sa pròpia llei, de la llei que ell s'imposa per alliberar-se."²²⁶

I així ho expressa el seu deixeble W. Radice, compilador del llibre *La creació de la Fe*:

"Per mi, l'afirmació més important en "La creació de la fe" es troba a l'inici de la Secció 15: "La poesia de la religió és la veritat de la religió. Si la religió s'en va, la poesia queda" (...). "I perquè estim la vida, sé que estimaré també la mort" (...) Per les seves traduccions, els seus escrits, les seves cartes, la seva conversa i la seva personalitat, Don Joan agregà valor a les nostres vides"²²⁷

La Llum de la poesia era per tant la part més important de qualsevol text de caràcter religiós o espiritual, perquè la poesia continguda en cada una de les paraules és el vincle que ens pot permetre albirar l'aroma del coneixement vertader, del coneixement intuïtiu de l'U, del *Jñana*.

[70] Tornant a la Introducció, Mascaró ens cita el *Kena Upanishad* i en un fragment que ens recorda el *Tao Te King* ens defineix *Brahman*: "Allò que no es pot pensar amb la ment, però fa que la ment pugui pensar. Sàpigues que és Brahman, l'Esperit; i

²²⁵ Maimó, J (1990: 70) La idea de l'evolució passada i futura fascinava Mascaró que considerava que encara estam en evolució cap a l'espiritualitat

²²⁶ Mir, G. (1998, II: 276) De 1942

²²⁷ López, Mas (1997: 264)

no això que la gent adora per aquí"²²⁸ *Brahman* és més enllà del pensament, només es pot apprehendre intuïtivament com a *Jñana*, només és pot veure com la Llum.

Davant del sofriment que representa la mort i de la pregunta sobre si amb la mort desapareixem o no, ens remet a l'idea de la identitat Atman-Brahman, citant ja en aquest cas la *Bhagavad Gita*: "L'Atman, l'Ésser, no ha nascut mai i mai morirà"²²⁹. És a dir l'Atman, té les mateixes qualitats que *Brahman* per que són la mateixa realitat: ambdós són eterns.

[70] A la pregunta sobre on podem trobar *Brahman*, les respostes ens duren en dues direccions oposades. Per una banda, ens porten a la recerca sobre quina és la verdadera identitat d'Atman i on el podem trobar. D'una altra, ens duu a cercar-lo dins dels nostres cors. És uns esperit tan gran que conté tot: accions, desigs, ment i vida, llum i veritat, els grans espais..., però que a la vegada és molt petit, més petit que un gra d'escaiola. Està dins del meu cor a la vegada que és més gran que la terra i que el cel. Quan trobam el nostre Esperit pur (*Atman*) llavors trobem *Brahman* que ho és tot.

Per un altre costat, *Brahman* és a les manifestacions belles de la Natura, de l'Univers, com a manifestació extàtica de la Llum, o bé com a percepció interior de la il·luminació que ens omple de joia infinita. Com diu el *Kena Upanishad*: "Hom podem veure a la naturalesa en el prodigi del resplendor d'un llamp. Ell ve a l'ànima en una meravellosa flamarada de visió"²³⁰. Així ens adonem que dins i fora són la mateixa cosa, que el nostre *purusha* temporal, el que creiem que som, no és realment *purusha*: Ésser real. És un agregat de pensaments, records, sensacions... L'Ésser real és *Brahman* i nosaltres som també *Brahman*. Com ens recorda el *Tao Te Ching*, citat en *Llànties de Foc*:

"Sense sortir de la meva porta
Puc conèixer totes les coses de la terra.
Sense mirar per la meva finestra
Puc conèixer els camins del cel.
Perquè com més lluny viatges
Menys coneixes.

²²⁸ Mascaró (1960: xv)

²²⁹ Mascaró (1960: xv)

²³⁰ Mascaró (1960: xv)

El savi per tant
 Arriba sense viatjar,
 Tot ho veu sense mirar.
 Tot ho fa sense fer."²³¹

La Llum de la visió del *Brahman* la podem trobar a la natura, a l'Univers; però el lloc on és realment més accessible és dins del nostre interior²³².

[71] *Brahman* és més enllà del temps i de l'espai, és infinit; més enllà del pensament i de la imaginació, no pot ser aprehès per la Raó. Però quan Mascaró ens vol definir allò que *És*, ens remet precisament a un estat de consciència i fa un salt, des de l'ontologia a la psicologia. El concepte més pròxim a la entitat ontològica de *Brahman* que pot arribar a tenir un ésser humà és una percepció psicològica situada més enllà del pensament racional i de les categories d'espai i de temps. És la percepció *Sat-cit-ananda*, de la Unitat de Ser, Consciència i Joia; un estat del jo real, de l'*Atman*, en el qual identifica el seu Ésser amb la Consciència pura en un estat de Joia infinita. *És* i *no És*, *és Tot* i *és Res*. *Sat-cit-ananda* és *Atman* i és *Brahman*. Ser, Consciència i Joia es presenten de forma inseparable. Des del punt de vista psicològic i espiritual aquesta afirmació dels *Upanishads* té una importància cabdal: quan *realment som*, som pura consciència i pura joia. És la revelació de tots els místics de totes les tradicions espirituals.

[73] El resum que ens fa Mascaró dels *Upanishads* en aquesta introducció es redueix a tres paraules: TAT TVAM ASI, "Tu ets això"²³³. La interpretació d'aquestes paraules fa referència a la ja citada equació: *Atman=Brahman*. El TU real és l'*Atman*, l'essència del Jo Autèntic, i Això és *Brahman*, l'essència de l'Univers.

L'acte o l'efecte soteriològic dels *Upanishads* és *Jñana Ioga*, la comunió amb la Veritat: quan trobam la Veritat, la Llum, assolim la Victòria, l'Alliberació. La joia de l'Infinit sempre ha estat amb nosaltres, quan ens adonem d'això és perquè hem vist la Llum, o millor, la Llum és adonar-se que nosaltres som realment l'Infinit. Com

²³¹ Mascaró (1958: fr. 48)

²³² Tot i això, trobar-ho és un procés de desidentificació, de negar allò que creiem que som, però que realment no som: "NETI, NETI: no és això, no és això" diuen els *Upanishads*

expressa Mascaró: "El coneixement real de l'Ésser no ens condueix a la salvació: és la salvació"²³⁴. El coneixement de l'Ésser no pot ésser intel·lectual, ni tant sols poètic. El Ioga, la Unió amb Ell, és conèixer-lo i, a més, és la prova suprema de la seva existència. Els *Upanishads* ens mostren que més enllà del nostre passar per la vida hi ha el nostre Ésser, que més enllà del sofriment i les penes hi ha la Joia eterna, que més enllà dels tres estats de la consciència ordinària hi ha un quart estat de Consciència suprema anomenat TURIYA. Una altra vegada Ser, Consciència i Joia (*Sat, Cit, Ananda*).

Nogensmenys, Mascaró ens recorda que la mera lectura, les meres paraules no poden substituir, ni tant sols acostar-nos a l'experiència del Ioga (unió) amb l'Ésser suprem. És l'experiència de la Consciència suprema la que ens pot dur a la comprensió i a l'alliberament. No és un problema de paraules sinó de Vida. A més, les paraules de totes les religions poden parèixer diferents, però el seu missatge de Vida és el mateix. L'esperit de totes les religions és per a Mascaró el mateix: un esperit de Vida, de Vida eterna.²³⁵

Tot i la seva admiració, Mascaró ens prevé que el camí dels *Upanishad*, -que és el camí de la Llum o del *Jñana Ioga*- no és a l'abast de tothom. És un camí minoritari: "Els Himalaies de l'Ànima no són per a tots. Els homes necessiten un Déu, o malgrat sigui, una imatge esculpida de Déu. Necessiten una norma de vida, i sobre tot, necessiten amor."²³⁶ El camí del *jñanin* és molt difícil, només apte per a uns privilegiats, i la grandesa de la *Bhagavad Gita* és, sense rebutjar el *Jñana*, introduir-nos en els camins del *bhakta* i del *karmin*.

[74] Els darrers *Upanishads* ja avancen el contingut de les idees de la *Bhagavad Gita* i Mascaró, per segons ell la seva importància, cita íntegrament el contingut de l'*Isa Upanishad*. Hi trobem diferents idees, entre d'altres la idea clau del *Karma Ioga*: la acció feta en Déu, no lliga l'ànima amb el seu resultat. També la del paral·lelisme metafòric entre l'Esperit i la Llum, l'equació repetidament expressada fins i tot en

²³³ Mascaró (1960: xvii) *Tú el cercador, la teva ànima (atman) ets equivalent a això, a l'ànima de tot (Brahman) Ets és Sat i Sat és Sat-cit-ananda.*

²³⁴ Mascaró (1960: xvii)

²³⁵ Mascaró (1960: xvii)

²³⁶ Mascaró (1960: xviii)

formes diferents: *Atman=Brahman*, la desidentificació del Jo amb la realitat sensible del cos, la Visió de la Llum com alliberament de les penes i afliccions.

Una idea clau i que és expressada magistralment en aquest *Upanishad*, és la idea que la Llum, el *Jñana*, no pot ser exclusivament un referent de l'immanent, però tampoc no es pot referir exclusivament al transcendent: "En profunda tenebra cauen aquells que segueixen l'immanent. En una tenebra encara més profunda cauen els qui segueixen el transcendent."²³⁷ El coneixement real, la saviesa, ha d'incloure el coneixement d'ambdós, que són, al cap i a la fi, el mateix. L'immanent ens duu a *Atman* i a la superació de la mort, el transcendent ens duu a *Brahman* i a la immortalitat. És molt curiós i interessant observar com Mascaró emprava després el mateix estil de redacció per parlar, en clau subtilment irònica, de temes que aparentment no hi tenen relació però que a la llum d'aquest paral·lelisme cobren una nova dimensió en el seu significat. Així ens ho conta el seu deixeble John Shaw:

"Sempre em va impressionar que el tema de Cervantes fou sempre present amb Juan (...). De vegades, era difícil saber qui parlava a les nostres converses: Don Quijote o Sancho Panza! (...). Ell em va ensenyar a assaborir la deliciosa ironia que si tu segueixes Sancho Panza, l'home de l'apetit físic els plaers bàsics i la utilitat, estaràs a la fosca; però, si segueixes Don Quijote, l'home del aprenentatge i dels ideals nobles, estaràs a una foscor més encara profunda! Juan valorava l'esperit pràctic de Sancho i la distinció important entre un bon vi i un de dolent; la diferència entre un *sí* i un *no*!"²³⁸

L'espiritualitat no pot ser doncs una fugida del món, tampoc no ens hem de refugiar en el món sensible. La Vida autèntica ha de discórrer dins l'equilibri, o com diria Mascaró, pel tall de la navalla que separa la Fe del Fanatisme, les fantasies de semblança "espiritual" del materialisme groller. Així ho expressa en una carta de 1941 a G. Alomar:

"El materialisme científic, filosòfic o polític és el perill més gran que veig en els temps d'ara. Anhels de justícia i veritat i fins i tot d'humanisme il·luminen amb ràpida claror de llamp la fosca d'egoismes individuals i nacionals, però sols el Sol de l'altruisme, d'un altre "Jo som" etern, ens ensenya el camí i la fi (...). El gran problema no està en donar vida a coses mortes sinó en trobar la vida de les coses eternes. (...) ...jo crec més en la visió platònica que en la

²³⁷ Mascaró (1960: xix)

²³⁸ López, Mas (1997: 218)

lògica aristotèlica però sobre tot en les visions de vida espiritual de tots els llibres sagrats.²³⁹

[75] Tornant a la introducció, compara el *Vedes* amb els *Upanishads* i expressa la idea que l'home evoluciona des del món exterior al món interior. El sacrifici exterior dels *Vedes* no és suficient per l'home que aspira a trobar el camí cap a Déu. Precisa de la actitud interior dels *Upanishads* en la qual el sacrifici exterior és substituït pel sacrifici interior del JO SOM finit, que s'identifica amb el JO SOM infinit. L'Infinit és en nosaltres i el sacrifici interior ens pot conduir al Ioga, la unió del finit, del nostre petit *jo*, amb l'Infinit, el nostre *Jo* real. En la ment finita es pot crear, podem entendre el JO SOM infinit. JO SOM no és únicament el nostre Jo immediatament sensible, del Jo fenomenològic més proper, és el JO SOM de Tot, el JO SOM de l'Univers, de *Brahman*: TAT TVAM ASI

Mascaró interpreta i analitza breument però magistralment aquesta afirmació, que és clau en els *Upanishads*: TAT TVAM ASI: "Això est tu". Ens ofereix dues formes d'interpretar aquesta afirmació, d'una banda la consideració que allò únic que és real en mi és el JO SOM, que és equivalent a *Brahman*, a *Atman* o a Déu, la meua personalitat individual no significa, no és res. Parteix doncs d'una expressió que va dirigida a l'individu, el "Tu" és la persona que rep el missatge i que ha de comprendre que el seu JO SOM real és *Brahman*. D'una altra, significa que només Déu És. És a dir, en aquest cas el "Tu" és Déu i per tant ens trobem davant d'una pregaria de l'individu cap a Déu on li diu que només TU ETS. Ambdues interpretacions signifiquen l'extinció de la personalitat individual i si arribam al quart estat de consciència TURIYA, al l'estat de Ioga, podrem assolir la comprensió intuïtiva d'aquesta veritat. És a dir: "Jo sóc Brahman", "Jo sóc Atman", "Jo sóc Déu".

[76] Després d'aquesta descripció dels conceptes més importants dels *Upanishads*, Mascaró fa un parèntesi en la seva exposició i, just abans de començar a expressar les seves idees sobre la *Bhagavad Gita*, ens presenta un resum d'allò que representen els tres camins que són precisament l'objecte del present treball: Llum, Amor i Vida,

²³⁹ Mir, G. (1998, I: 60) D'una carta a Grabriel Alomar de 1941

JÑANA, BHAKTI I KARMA. Comença remetent-se Ramakrishna en una cita que mereix ser reproduïda:

"Hi ha tres camins diferent per assolir el Suprem: el camí del Jo, el camí del Tu i el camí del Tu i Jo.

D'acord al primer, tot allò que és, fou o alguna vegada serà, és Jo, el meu propi esperit superior. En altres paraules, Jo som, Jo vaig ésser i Jo seré per sempre en l'Eternitat.

El segon diu que Tu ets, Oh Senyor, i que tot és teu.

I d'acord al tercer, Tu ets el Senyor i jo som el Teu servent, o el Teu fill.

En la perfecció de qualsevol d'aquests camins, un home trobarà a Déu."²⁴⁰

Mascaró fa una interpretació, tal vegada discutible, sobre la equivalència d'aquests tres camins amb camins procedents de la tradició cristiana. El primer és el camí de *Jñana*, representat pels *Upanishads* i per la filosofia índia (*Darshana*) anomenada *Vedanta*. Un camí molt difícil, reservat a uns escollits.

El segon és el camí de l'Amor el camí de Maria als Evangelis cristians. Un camí per a tots, camí de devoció, d'amor desinteressat i pur cap a Déu.

I el tercer és el camí del servei, de Marta, del *Karma Ioga*. Camí de l'acció desinteressada, del servei als altres.

[77] El tres camins salven l'home fent-li comprendre que per damunt de la seva petita personalitat hi ha una realitat transcendent que la podrà anomenar: "Jo som", "Tu ets" o "Tu ets el meu mestre"; segons el camí que segueixi però que en el fons són el mateix, una mateixa realitat que fa desaparèixer el nostre ésser insignificant. Però també ens prevé, el *Jñana Ioga*, la unió amb *Brahman* a través del coneixement, és un camí molt difícil. Implica un procés de aprofundir en el nostre pensament, immersir-nos-hi totalment, però amb la necessitat, la missió, de transcendir-lo. El pensament ha de ser com una escala que ens ha de permetre la percepció directa de la Realitat, percepció situada més enllà del mateix pensament; es converteix, amb paraules de Mascaró, en "Visió de Llum". És com intentar buidar la ment omplint-la de contingut. Mascaró recomana els camins de l'Amor i del treball, del *Bhakti Ioga* i

²⁴⁰ Mascaró (1960: xx)

del *Karma Ioga*, per considerar-los més senzills: l'amor és el pont entre la *Vida* i la *Llum*. D'aquí la funció i la importància de la *Bhagavad Gita*.

d) La Bhagavad Gita.

Segons Mascaró els *Vedes* fan referència al món exterior, al món de l'acció del immanent. Els *Upanishads* es refereixen al món interior, al coneixement de l'Esperit Transcendent i a l'harmonia entre acció i coneixement, entre l'immanent i el transcendent, la comprensió que totes les accions exteriors poden ser mitjans per arribar al significat intern de les coses. La gran aportació de la *Bhagavad Gita* és la d'establir quin és el pont entre acció i coneixement, entre l'home i Déu: l'Amor. L'Amor converteix la Vida en Llum, uneix el finit amb l'Infinit,²⁴¹ ens duu des de l'acció exterior al coneixement interior. Tot amor autèntic és amor a l'Infinit que resideix en l'objecte estimat i aquest infinit és precisament *Llum*.

Per a Mascaró la *Bhagavad Gita* és sobretot un llibre d'Amor, però també és un llibre de Vida on també hi trobarem referències a la Llum, al coneixement. La Llum de la Gita és la Llum que ens permet superar el desig que és l'enemic de l'ànima i superar el dubte que és producte de la ignorància. També hi trobarem expressada l'equació upanishàdica *Brahman=Atman* en comprendre que Déu és dins d'un mateix igual que hi és per Tot²⁴². D'aquesta aprehensió intuïtiva deriva l'imperatiu ètic mascaronià per antonomàsia: ferir els altres és el mateix que ferir-se un mateix.

Mascaró ens adverteix també que la *Bhagavad Gita* és Llum però la dificultat és: com convertir aquesta Llum en Vida?²⁴³ Com convertir la Visió d'Eternitat en l'essència de la nostra vida?.

e) La simfonia de la Gita.²⁴⁴

²⁴¹ Mascaró (1960: xxi)

²⁴² BG (13.28)

²⁴³ Mascaró (1960: xxiv)

²⁴⁴ *Gita* vol dir *cançó*. En conseqüència la metàfora que compara la *Cançó* amb una simfonia no fa més que ressaltar de forma poètica la importància que donava Mascaró a la *Bhagavad Gita*, la *Cançó del Senyor* és converteix en la *Simfonia del Senyor*.

[80] El poema, la *Cançó del Senyor* és un Tot; malgrat l'existència de capítols i de la possibilitat de fer-ne un estudi analític, per assimilar el seu missatge és necessari beure'l de forma integral, veure'l com una única Llum que pot il·luminar el nostre camí. Per explicar-nos el poema empra una paràbola musical i el compara amb una simfonia per a la qual escull com autor virtual a Beethoven. Així cada part de la Gita és converteix en un motiu de l'estmentada simfonia.

Com el considerava bàsicament un llibre que ens mostra el *camí de l'amor*,²⁴⁵ al capítol referent a l'Amor analitzarem més detalladament la exposició de Mascaró sobre la *Gita*. Tot i això, a continuació hi extraurem les principals idees que fan referència de forma més acurada al *Jñana*, reservant per al capítol corresponent les referències creuades amb *Bhakti* i *Karma*.

f) El *samadhi* i el camí de *Jñana*

[82] *Jñana Ioga* és en la imatge virtual musical que ens descriu Mascaró, notes de silenci etern, una visió.²⁴⁶ Queda doncs molt clar que el coneixement anomenat *Jñana* no és un coneixement discursiu, és precisament el contrari, quan s'atura el moviment de la ment arribem al silenci, i el silenci és l'estat de Ioga és "YOGAH CITTAVRITTI NIRODHAH"²⁴⁷, la cessació del moviments de la ment. Només en aquest moment podem arribar al coneixement autèntic que transcendeix el coneixement ordinari. A més, *Jñana* tampoc no és un discurs, un raonament; *Jñana* apareix com una visió, un resplendor de Llum que veiem o no veiem. No hi ha aproximacions a la il·luminació, connectem amb la Llum o no, "sentim" el Silenci o no, estam en "Ioga" o som sords al silenci. Només l'experiència espiritual ens pot ajudar a *veure* la Llum.

El camí cap al *Samadhi* és un camí d'estabilització, de pau. D'acord amb Iyengar el silenci de les emocions ens duu a la tranquil·litat dels sentits, després a la de la ment i finalment, a la més difícil: la tranquil·litat espiritual. Aquí, "...el yogui se torna

²⁴⁵ Mascaró (1971: 21)

²⁴⁶ Mascaró (1960: xxv)

²⁴⁷ YS (I.2)

consciente del poco común y puro estado del ser –una percepción consciente total, el estado divino del hombre.”²⁴⁸

La raó és per la *Bhagavad Gita* d’una importància crucial i el *Buddhi Ioga*, el ioga de la raó és superior a l’acció interessada. L’home és digne de Déu, és digne d’arribar l’estat d’Ioga quan aconsegueix depurar la seva raó, això no significa res més que arribar a MACHCHITTA, la consciència que no pensa fixa en l’*Atman*.²⁴⁹ Mascaró ens repeteix i amplia allò que considera la funció de la raó en el camí espiritual del home i que ja va expressar en la introducció a *Llànties de Foc* i ens diu: "La raó es la facultat donada a l’home per distingir la emoció pura del fals sentimentalisme, la fe del fanatisme, la imaginació de la fantasia, una visió vertadera d’una il·lusió visionària"²⁵⁰. La raó es converteix en una eina de creixement espiritual, l’espiritualitat no està en contra de la raó, la transcendeix sense rebutjar-la i, d’altra banda, la raó reconeix allò que constitueix fe vertadera i ho distingeix d’allò que és només fanatisme que, per tant, sempre serà irracional. Parlam altra volta de transracionalitat, racionalitat i irracionalitat: fe, raó i fanatisme. Mascaró cita la *Gita* que ens parla de la necessitat de mantenir la raó en estat de puresa, de claredat, de silenci...

[86] Ens recorda Mascaró que *Jñana* és el centre dels *Upanishads*. Però també ens diu que la *Bhagavad Gita* reconeix la superioritat de l’home que està en *Brahman* i que les manifestacions de Déu (*Sat*, *Cit* i *Ananda*) que es concreten en l’U són també presents, i de forma constant en la *Gita*. La *consciència pura* és Joia infinita; inexplicable i inexpressable, tant oralment com mentalment, és pau i és Ésser Pur que està unit al Tot, en "Ioga" amb Déu, visió de Llum. Per il·lustrar el *Sat*, *Cit*, *Ananda*, Mascaró cita el seu estimat Sant Joan de la Creu, que a més de semblar un lector dels *Upanishads*, ens recorda la lògica paradoxal del *Tao Te Ching*: "Per ésser-ho Tot, no desig ésser res. Per conèixer-ho Tot, no desig conèixer res. Per trobar la joia en Tot, no desig gaudir de res"²⁵¹: Ser, Consciència i Joia (*Sat*, *Cit* i *Ananda*)

²⁴⁸ Iyengar, B.K.S. (1981: 113)

²⁴⁹ *Bhagavad Gita* (18, 57). En la versió de R. Pla.

²⁵⁰ Mascaró (1960: xxviii)

²⁵¹ Mascaró (1960: xxx)

[85] Per a la *Gita*, *Jñana* no és un mitjà per arribar a Déu, *Jñana* és Déu mateix, i el mitjà per arribar-hi, el pont entre l'home i el Diví, és l'Amor. Amor i Llum estan estretament lligats. Al capítol dedicat a l'Amor en la introducció a la *Gita* ens estendrem més sobre les relacions entre Llum, Amor i Vida.

[91] Mascaró ens descriu un matís molt important en la metàfora de la Llum com a coneixement superior, com *Jñana*. Veiem el sol gràcies a la seva llum, però malgrat la Llum no és nostra, ens és donada, podem veure l'Esperit per la Llum del nostre esperit. És la nostra actitud interior la que pot il·luminar el nostre camí i l'actitud interior adequada és l'actitud de l'estat d'Ioga, de buidar els continguts de la consciència mental. Quan arribam a aquest estat, arribam a l'estat de contemplació i en aquest estat podem veure l'Etern, la Bellesa i la Veritat en les coses impermanents. La poesia vertadera i les ensenyances dels vidents tenen com a objectiu mostrar-nos aquesta veritat que no és res més que la veritat del nostre Ésser, la nostra identitat autèntica és la veritat sobre l'Ésser.²⁵²

Déu és doncs *Jñana*, és la *Llum* que il·lumina el nostre camí, la nostra vida. I la Llum és també Amor que transforma la nostra percepció de la realitat. Aquesta és la Veritat única que hi ha darrera de totes les experiències espirituals, una veritat que es pot expressar de moltes formes d'acord amb la tradició de procedència de la persona que la descriu. Però Mascaró insisteix: la Veritat és Una i és la Veritat del nostre Ésser.

La *Gita* presenta una visió espiritual, una visió que ens duu a la fe i ens crida a l'Amor i a la Vida autèntica. Pot una vida sense Llum i Amor arribar a ser una Vida autèntica? La resposta de Mascaró és molt clara: la Vida només és possible si estam il·luminats per l'Amor de Déu.

En la *Bhagavad Gita* hi ha per tant reflectits els tres camins principals del Ioga tot i que la seva contribució primordial és la d'introduir el camí de la devoció del *Bhakti Ioga*.

²⁵² Mascaró (1060: xxxvii)

4.5 *Jñana en la introducció als "Upanishads"*

"Aixó que dieu de resumir la Introducció és cosa de pensar-ho bé. Hi ha idees que són la meua vida, tota la meua visió del gran problema espiritual de l'home, i no voldria de cap manera que les idees no hi fossin, o se transformassin reduint la Introducció que és part essencial de la meua obra. És a dir, jo hauria de tenir tota la traducció i reduir-la. Feina! Però ho veis essencial. Perdoneu."²⁵³

a) Introducció. Els Vedes.

[103] Entre la trilogia de les seves traduccions, així com la *Gita* era un llibre fonamentalment d'Amor i el *Dhammapada* de Vida, Mascaró considerava que els *Upanishads* constituïen la quinta essència del *Jñana Ioga*, de la Llum. El camí que ens mostren és bàsicament un camí de saviesa, tot i veure com s'entrellaça amb les vies del *Bhakti Ioga* i del *Karma Ioga*.

Comença la introducció analitzant el significat del mot *upanishad* que tradueix com: "rebre instrucció als peus del Mestre", la transcripció d'una lliçó espiritual transmesa inicialment en forma oral. En aquesta línia, classifica al *Sermó de la Muntanya* com un *Upanishad*, com també ho fa amb la *Bhagavad Gita*.

A continuació ens en fa una petita introducció històrica i ens dóna una idea de la seva extensió: tots plegats ocuparien un volum similar al de la Bíblia. Per tant, la traducció que presenta constitueix una selecció dels que considerava més importants.

Després i de forma magistral, ens resumeix el contingut, el missatge principal dels *Upanishads*, i ho fa citant dues frases del *Nou Testament*: "Jo i el meu Pare som u" i "El reialme de Déu és dins teu". Hi trobam doncs l'equació fonamental del *Vedanta*: *Atman=Brahman*, TAT TVAM ASI, és a dir, en el fons del nostre Jo, una vegada que hem eliminat totes les fantasies i enganys de la ment trobam la nostra essència pura que és la nostra ànima, o millor dit la vida, l'Ésser de la nostra ànima: *Atman*. I l'*Atman* és igual a l'Ésser absolut, l'Ésser indivisible que constitueix la realitat: *Brahman*. L'essència última de l'home és per tant divina i el camí de la Llum és el

²⁵³ Mir, G. (1998, II: 235) D'una carta a Maria Solà de 1972.

que ens acosta a la nostra divinitat íntima que és la mateixa de l'Univers. Hem de ressaltar que no és casualitat que el resum procedeixi d'un text que pertany a una tradició espiritual tan allunyada de la hindú. Ja ho sabem, la Veritat és Una, independentment de com sigui expressada.

La *Gita* és també una *Upanishad* així com qualsevol text o discurs, que fins i tot es pogués compondre avui, que extraguí la inspiració d'aquesta font única i comuna a totes les religions.²⁵⁴

Mascaró ens parla breument de les diverses traduccions dels *Upanishads*, des del 17è segle, a diferents llengües. També ens parla de la forta influència que tingueren en Schopenhauer qui considerava que havien estat el cònsol de la seva vida i que ho serien de la seva mort. Com podem comprovar, el sentit soteriològic és primordial tant en aquesta com en totes les obres que traduï.

En la seva introducció, igual que va fer amb la de la *Gita*, comença amb una petita explicació sobre els *Vedes*. L'home, quan contempla la natura (el foc, el sol, l'aigua, etc.) es meravella i la contempla amb sorpresa i veneració. Mascaró compara aquesta adoració amb l'amor per la natura de Sant Francesc que veurem amb més atenció al capítol dedicat a l'Amor.

[105] A continuació compara els conceptes de *Purusha* dels *Vedes* amb el de *Brahman* dels *Upanishads*. El primer és l'Univers però com a principi generador. D'acord amb R. Pla és el principi de la Vida, el gra de llavor que és el vertader ser en si mateix de cada ésser. És el testimoni de les operacions de *Prakriti* que és la natura, tant la creada així com la indiferenciada. *Brahman* és allò que és i no és Suprem a la vegada, l'Esperit Universal, i els seus dos aspectes són *purusha* i *prakriti*. Altres traduccions ens parlen d'esperit i de matèria, o d'ànima i natura, àdhuc els comparen amb el *Ying* i el *Yang* del taoisme on *Tao* seria sinònim de *Brahman*.²⁵⁵ La cita que fa Mascaró dels *Vedes* descriu *purusha* com la suma de tots els éssers i el cel: tot l'univers.

²⁵⁴ Mascaró, J. (1964: 8)

²⁵⁵ Gómez de Liaño i altres (1999: 59)

[106] Mascaró considera que en els *Vedes* podem trobar també les qüestions, l'expressió de les inquietuds que impulsen a l'home a la recerca de la Llum i que després trobaran resposta en els *Upanishads*: Què existia abans de la creació? Quina energia hi havia? Era tot un abisme d'aigües insondables?...²⁵⁶ Però els *Vedes*, com escriptures sagrades de la Índia, varen ser contaminades per ritualisme de la religió organitzada que els veren fer perdre el sentit espiritual. Mascaró considerava que els *Upanishads*, incloent-hi la Gita, foren una reacció: intentaven recuperar l'aspecte espiritual de les escriptures sagrades en contra de la religió externa que els convertia en un ritual buit. Resumeix aquesta reacció en una frase genial: "Aquesta és la lluita permanent entre la lletra que mata i l'esperit que dona vida"²⁵⁷, i també citant el *Svetasvatara Upanishad*: "De què serveix el *Rig Veda* per qualcú que no coneix l'esperit d'on ve el *Rig Veda*?"²⁵⁸ La importància d'una escriptura espiritual no radica en el seu significat lingüístic, sinó en l'esperit que hi ha darrera de les paraules.

b) El Upanishads.

[107] El poeta autèntic aconsegueix acostar-se al coneixement que no es pot aprehendre amb la ment dualista ordinària: *jñana*. D'acord amb Nissargadatta, ment i saviesa són entitats oposades: "La mort de la ment és el naixement de la saviesa"²⁵⁹ El poeta, en el moment que pot expressar qualche cosa més enllà de la realitat ordinària, se situa en el món de la Llum i en el camí de la joia de l'alliberació del dolor del món sensible. Els autors dels *Upanishads* eren poetes que ens mostren el camí de la Llum. Aquesta idea de la poesia com a aproximació a la mística és molt freqüent en els escrits de Mascaró i ell mateix es pot classificar alhora com un poeta i un místic. Així ho expressa Joan Maimó:

"Cal que el pensador sigui poeta alhora, ja que la poesia que ens allunya del que diem realitat, ens eleva envers una realitat molt més alta, on les limitacions donen pas al goig de l'alliberació" (...) ...un místic de la paraula, però el seu misticisme és sa i producte d'una fe infrangible (...). Possiblement, dins el nostre segle en cap altre intel·lectual mallorquí no s'havia donat un cas

²⁵⁶ Mascaró (1964: 9)

²⁵⁷ Mascaró (1964: 10)

²⁵⁸ Mascaró (1964: 10)

²⁵⁹ Nisargadatta Maharaj (1988: 586)

tan peculiar, tan definit d'un pensador poeta, en el sentit íntegre de la paraula
... Jo crec que la sang del seu cor arrossegava la saviesa del camí invisible"²⁶⁰

I així expressa Jordi Grier la sublim concepció de Mascaró de poesia, silenci i bellesa:

"Veure Déu en cada un de nosaltres, aquesta era la gran lliçó que ell donava en un minut i de manera tan convincent (...) Ell no et deia mai: això ho has de fer així, o d'aquella altra manera; mai. Ell et mostrava el camí amb l'exemple i així el llegia una poesia espiritual (...). Joan Mascaró em va mostrar com només des del silenci es pot fer poesia i com la poesia duu al silenci (...). "Sense bellesa no hi ha veritat" (...). Per a un home que el silenci és Déu, el soroll ha de ser el dimoni (...). I jo l'estimava per què era bo i parlava dolç"²⁶¹

El poeta, i això era Joan Mascaró, pot així superar les limitacions de la ment discursiva i acostar-nos a la transcendència, a la saviesa.

[107] Els *Upanishads* ens mostren que l'Esperit superior no pot ser aprehès per l'aprenentatge. Només la unió amb Ell, l'estat de Ioga ens permet conèixer-lo.²⁶² Podem llegir-los i quedar-nos només amb les paraules que contenen, sense arribar a comprendre la unitat de significat que es troba sota els conceptes i les idees expressades en la dimensió de la ment. La varietat, la dualitat pertanyen a la ment ordinària, la realitat és Unitat, és *Brahman*, i és més enllà de la ment, per això la ment mai no pot arribar-ne a la seva aprehensió. El jo real, *Atman* és també Unitat. La filosofia *Advaita* ens adverteix que no podem dir: "també és part d'aquesta Unitat" ja que l'U no pot tenir parts.

El substrat dels *Upanishads*, el seu esperit és l'Esperit de l'Univers, *Brahman*. Un cristià diria Déu. Però més enllà dels noms i les barreres que formen, ja que són part del llenguatge i aquest és part de la ment dual, només el podem "sentir" com inefable. Les paraules, la lògica no arriben, ni de bon tros, a poder transmetre allò que és la Llum. Aquesta inefabilitat es tradueix en conceptes com: "... **Nada** (*neti, neti*: ni esto - ni aquello; no-thing; nada objetivo) y **Vaciedad** (*Sunyata*) frecuentemente utilizadas en las tradiciones advaita y budhista respectivamente para

²⁶⁰ López, Mas (1997: 140)

²⁶¹ López, Mas (1997: 121)

²⁶² Mascaró, J. (1964: 11)

caracteritzar a lo Absolut" ²⁶³. Pel que fa a aquesta lògica negativa dels *Upanishads*, és molt revelador que en una comparació entre el poema de Parmènides i aquells que fa Marisol Catena, es defineix i qualifica l'Ésser Suprem amb formes negatives: "...inengendrable, imperecedero, íntegro, inenestremecible, etc..." ²⁶⁴

[108] Mascaró compara el terme *Brahman* amb l'Esperit Sant del cristianisme ²⁶⁵ i explica que ambdós reben menys adoració que el Pare i el Fill en el cristianisme, o que *Shiva*, *Krishna*, *Vishnu* en l'hinduisme. Àdhuc, l'aspecte creador de *Brahman*, que no hem de confondre amb *Brahma*, tampoc no rep el mateix nivell d'adoració. Ens torna a recordar que els *Upanishads* no són una religió per a la majoria, malgrat que el seu esperit és equivalent al tema central de totes les religions que ens el mostren de moltes formes meravelloses.

[109] A continuació, Mascaró ens explica l'equació *vedàntica* segons la qual Déu en la seva transcendència i immanència, *Brahman*, és també l'esperit de l'home, la seva essència última, *Atman*. ²⁶⁶ La referència d'ambdós mots és idèntica, només canvia els punts de vista relatius a la seva consideració; l'un és realitat absoluta des del punt de vista objectiu, l'altre és els fons últim de tota la subjectivitat. Déu no s'ha de considerar com quelcom llunyà: "Allò que cerques és tan a prop teu que no hi ha espai per un camí". ²⁶⁷ L'Ésser és en nosaltres, dins dels nostres cors, i transcendeix les limitacions del nostre petit "ésser". Quan ens automillorem quan cercam allò que és millor en nosaltres cercam a Déu dins de nosaltres, acostar-se a allò que és el millor en nosaltres, *atman*, és acostar-se a *Brahman*. Aquest procés és el que anomenam *sadhana*: Ioga com a pràctica.

[108] Per al savi la definició de Déu és silenci, *Brahman* és inefable: "El *Tao* que pot ésser dit no és el vertader *Tao*" ²⁶⁸. Mascaró ens diu que quan demanam per Déu a un savi dels *Upanishads* per resposta ens ofereix el silenci. Però si insistim en la pregunta sobre la definició de *Brahman* trobam dues respostes: la primera, en la lògica negativa que ja hem vist, és: "*neti, neti*". La segona és "TAT TVAM ASI", "Tu ets

²⁶³ Gómez de Liaño i altres (1999: 69)

²⁶⁴ Gómez de Liaño i altres (1999: 188)

²⁶⁵ Mascaró, J. (1964: 11)

²⁶⁶ Mascaró, J. (1964: 12)

²⁶⁷ Nisargadatta (1988: 337)

²⁶⁸ Tao Te Ching (I)

això", és a dir, tu, la teva identitat última, ets Déu. La teva essència última és *Atman*, i *Atman* és *Brahman*, l'essència de l'Univers.

Els *Upanishads* ens ensenyen que la realitat de Déu només pot ser aprehesa en un estat de consciència pura, que és joia, i que és més enllà de la consciència ordinària. L'Ésser pur és consciència pura i la ment ordinària no pot arribar a aprehendre'l. Interessant i il·lustrativa per entendre aquest embolic és l'explicació i classificació que fa Mònica Cavallè sobre l'essència del Jo. Primer, hi ha Jo únic, que és consciència pura, allò que jo som de forma absoluta i "l'únic que És": *Brahman*. Després, la persona individual que és essencialment el Jo únic, però en una dimensió individual referida a un vehicle psicofísic expressat en l'espai i el temps; "allò que és en forma relativa": *Atman*. Finalment, l'ego, el jo pensat producte de la meua història i dels meus condicionaments, separat i enfrontat a tota la resta de la realitat; "allò que crec que som": *asmita*.²⁶⁹

La veu de *Brahman* és una cançó eterna de silenci i pau. Per explicar-nos la dificultat d'aprehensió de l'Etern i l'efecte que hi té la Llum, Mascaró cita un fragment del *Taittiriya Upanishad*: "Les paraules i la ment van a ell, però no ho troben i tornen. Però aquell que coneix la joia de *Brahman* no tem mai més".²⁷⁰ Trobam una altra vegada la idea que la Realitat és Joia, i també Ser i Consciència: SAT, CIT, ANANDA.

[109] L'única forma de poder arribar a l'Etern és a través de l'eternitat que hi ha dins de nosaltres mateixos, així podem fer realitat la frase: "Jo som Ell". El procés per poder arribar a aquesta aprehensió, per anar del no-Ser al Ser, el camí per ascendir de la inconsciència a la consciència i d'aquí a la Consciència suprema és un procés de negació, Mascaró diu que és un procés de superació de l'egoisme.²⁷¹ Les fronteres artificials que defineixen allò que crec que és el meu Jo són els obstacles per comprendre que el meu Jo real que és Consciència i Joia pura. Ken Wilber ens diria que enderrocar les fronteres de la consciència és acostar-nos a allò que *És*, és una

²⁶⁹ Gómez de Liaño i altres (1999: 101)

²⁷⁰ Mascaró, J. (1964: 12)

²⁷¹ Mascaró, J. (1964: 13)

camí per superar la *consciència* per arribar a la *Consciència*.²⁷² Per Mascaró és el camí des de la inconsciència a la consciència i d'aquí a la Consciència Suprema.²⁷³

Mascaró ens explica la cosmogonia dels *Upanishads* en un paràgraf en el qual explica quin és el motiu de l'existència de la creació i de l'evolució, és un joc que es redueix a una sola paraula: *Joia*. La creació és un joc (*lila*) i el seu motiu és la joia (*ananda*), per a Mascaró el mal és la manca de bé.

Brahman és tot: l'immanent i el transcendent, allò que hi ha dins tot però també hi és defora. El Déu transcendent crea la matèria immanent que està en evolució per tornar a la transcendència. I tot això per la joia de la creació. El problema de l'existència del mal, de la foscor el resol Mascaró dient que és el contrast el que fa possible que el Bé i la Llum puguin lluir més. El problema de l'existència del sofriment és justificat per ser l'escola de l'ànima, per ensenyar-nos la joia del sacrifici.

[110] Però tot d'una insisteix en els dos enigmes, els dos problemes de comprensió que presenten els *Upanishads* al lector: el problema de la personalitat, de la identitat del Jo, i el problema de la unió final amb *Brahman*. S'explica aquí la concepció de *maya*: la il·lusió de les coses que passen, de les coses que no són eternes i per tant no Són, estan mancades de Realitat. La matèria i l'ego, la nostra personalitat inferior, només tenen una realitat relativa i per això són considerades com coses sense importància real. Rebutgem el nostre estimat jo inferior, "el que creiem que som". Significa això oblidar aquesta nostra petita personalitat? Sí, però només quan l'ésser impermanent és transcendent per assolir l'Ésser Etern: conèixer a Déu és convertir-s'Hi. La metàfora que emprava Mascaró és la de presentar l'alliberació com a una immersió en el Jo Absolut que és dins de nosaltres i per tot, com una gota d'aigua que es submergeix dins l'oceà.

La consciència del nostre petit jo divideix la nostra percepció mental de forma dual: jo - el món, la ment - el cos. Però la Consciència Absoluta no té fronteres i nosaltres, des del moment en què podem rompre els nostres condicionaments mentals, ens adonem que som part d'aquella, que som Ella, la meva consciència és igual a la

²⁷² Wilber (1979: 67 i ss.)

²⁷³ Mascaró, J. (1964: 13)

Consciència Absoluta, i per arribar a aquesta intuïció només he d'abandonar-me, observar allò que passa en la meva ment i en el meu cos (els pensaments, les reaccions, el dolor, etc.) sense aferrar-m'hi: observar. En som testimoni sense identificar-me amb els seus continguts, sense cap valoració, sense cap intenció. Quan no m'hi identifico - i el concepte de jo ho n'és un (de contingut de la consciència) - i puc observar-los sense aferrar-m'hi, llavors som consciència pura i per tant joia.

[111] La unió amb Déu no pot ser inconscient ja que Déu és consciència. Submergir-se en l'oceà de la Consciència, és submergir-se en Déu i és alliberar-se dels condicionaments duals de la nostra ment per assolir un estat de joia total que es descriu amb diferents paraules: *samadhi*, *nirvana*, *ioga*, il·luminació, etc. Mascaró, amb la seva concepció de la Veritat com a Una, i traspassant les fronteres de les tradicions, ens presenta diverses descripcions d'aquest estat que és unió (*ioga*) i joia (*ananda*). Ens parla de Sant Joan de la Creu que descriu l'Amat com: "música callada" o "sonido de soledad". De Santa Teresa que, quasi com en un *Upanishad*, descriu el ioga com: "aigua que cau del cel en un riu o una font, i llavors es transforma en aigua, i no és possible dividir o separar l'aigua del riu d'aquella que caigué del cel; o quan un petit riu entra dins la mar i de llavors ja no és possible la separació".²⁷⁴ Finalitza el seu viatge per les descripcions de l'estat de ioga, amb un poema del seu estimat Joan Maragall:

"Tot semblava un món en flor
i l'anima n'era jo"²⁷⁵

c) A la recerca de l'*Atman*.

El procés de millora de l'home en aquesta vida no pot anar més enllà de la visió dels *Upanishads* ja que aquesta visió ens diu que nosaltres *ja som* l'Ésser Suprem. La nostra consciència *ja és* Consciència i la nostra vida *ja és* Vida. Si no tenguéssim Consciència, si no En fóssim parts, no podríem tenir consciència. Per això la via per conèixer l'Ésser és dins de nosaltres mateixos, és la resposta a la pregunta: Qui som?:

²⁷⁴ Mascaró, J. (1964: 15)

²⁷⁵ Mascaró, J. (1964: 15)

svadhyaya.²⁷⁶ Aquesta lluita de l'home per arribar a comprendre la vida, a comprendre la ment que li permet el pensament, passa per un pressupòsit, que veurem amb més profunditat en el capítol dedicat a la Vida: la seva comprensió només és possible a través de la seva vivència, com diu Mascaró, l'aliment i el gust d'una fruita només es pot assolir menjant-la. Pensar, descriure, disseccionar ... la fruita no ens acosta al seu gust.

[112] Mascaró critica enèrgicament l'integrisme i el dogmatisme religiós. Ja ho va fer, fins i tot de forma més subtil, en la introducció a *Llànties de Foc* quan parlava de la raó com un factor discriminatori entre la fe autèntica i el fanatisme. Aquí ens presenta el fanatisme religiós com una forma de violència en contra de l'enemic que sempre és aquell que està fora del grup de referència. Aquest fanatisme és fruit de l'egoisme, de l'autoengany, de la venjança, de la fúria, de la indignació i finalment, de la separació entre nosaltres i la resta que sempre són una amenaça. La religió així entesa no és més que violència, una violència més subtil que la merament física, però violència al cap i a la fi.²⁷⁷

[113] La descripció de l'univers d'acord amb paràmetres exclusivament materials és un fet, és la referència de l'home actual basada en el materialisme, el mecanicisme i el científisme. Però Mascaró es demana si aquesta interpretació de l'univers és raonable, i encara amb més èmfasi, si és possible un humanisme científic, entenent "científic" com alguna cosa mecànica i material. Evidentment la resposta ha de venir dels *Upanishads* i Mascaró els interpreta així:

"ATMAN, el misteri de la nostra vida, la llum de la nostra ànima, l'amor que és la font de la joia infinita, la visió de bondat i bellesa que és font de tot allò bell i bo que l'home pot crear en la terra, és qualche cosa que és per damunt de la raó i per tant no pot mai ser assolit per la raó sola."²⁷⁸

El pensament, doncs, és impotent per obtenir *jñāna*; però tampoc no ho el podem assolir a través dels ensenyaments sagrats, qualsevol esforç intel·lectual per acostar-nos-hi ens n'allunya. Només la senzillesa, el buit interior (el *śūnyata* budista) ens pot fer albirar la Llum. Wittgstein deia que els límits del nostre llenguatge, que són els

²⁷⁶ Y.S. (2.1) Estudi de l'Ésser, de les escriptures o de la pròpia essència

²⁷⁷ Mascaró, J. (1964: 16)

de la nostra ment, són els límits del nostre món.²⁷⁹ La ment no pot anar més enllà de la pròpia ment, per això, recordam la cita de Nissargadatta: "La muerte de la mente es el nacimiento de la sabiduría".²⁸⁰ Mascaró expressa la mateixa idea citant les paraules de Jesús: "...si no us convertiu en nins, no entrareu al regne del cel".²⁸¹

Tot això serveix a Mascaró per explicar que més enllà de la visió materialista del món en la qual tots som àtoms i energia, hi ha un univers d'esplendor espiritual i l'univers material n'és un reflex. El cos humà no és només una màquina meravellosa, tampoc ho és el cervell com subjecte de la consciència com una emanació energètica de la màquina mental i tampoc ho és l'univers com un conjunt de quantitats i d'abstraccions intel·lectuals. Tot això està sotmés a la impermanència, a la mort i la desintegració. Més enllà d'aquesta visió, si la ment es meravella de l'univers físic, l'ànima es meravella encara més, perd l'alè, davant de la infinita bellesa de l'Esperit. Aquesta intuïció es repetida i expressada, de diferents formes, per profetes, místics i poetes de tots els temps i tradicions espirituals.

[114] Mascaró cita a continuació visions de diferents poetes que fan referència a aquest món com un reflex del món real, com el vel *maya*, que impedeix veure la realitat que és més enllà de la percepció sensorial. Cita a Bradley, a Tagore, a Shelley els quals ens parlen de fe, de poesia, de l'esplendor del món real, de creació, del món sensible com un tímid reflex de la bellesa real, de l'engany que constitueixen totes les coses impermanents.

Malgrat els seus impressionants avanços i la seva visió cada vegada més propera a la visió dels místics, de la poesia i de l'espiritualitat, la ciència, com una part del pensament dual, no pot arribar a assolir la comprensió de *jñana* que ens duu a la joia i a l'alliberament. Mascaró cita el *Kaushitaki Upanishad*, en una sentència que ens fa comprendre el canvi del centre de gravetat en la recerca de la Llum: "No és el pensament allò que tindríem que voler conèixer: tindríem que conèixer qui és el que pensa."²⁸² La pregunta clau fa referència, doncs, a la identitat del pensador. És una

²⁷⁸ Mascaró, J. (1964: 16)

²⁷⁹ Tractatus L.P. (5.6)

²⁸⁰ Nissargadatta (1988: 586)

²⁸¹ Mascaró, J. (1964: 17)

²⁸² Mascaró, J. (1964: 18)

pregunta crucial dins la filosofia del *Vedanta*: "Qui soc jo?". La resposta per a la ment de l'anomenat "pensament ingenu" és fàcil i normalment fa referència a les etiquetes socials que figuren en la nostra documentació personal: nom, llinatges, etc. És suficient aquesta resposta? Aprofundint més, podem arribar a la conclusió que la meua continuïtat de consciència des que era nin és qualcom constant que és el meu jo. Ens hauríem de demanar si realment existeix aquesta continuïtat de consciència, o si realment el jo de quan tenia 14 anys és el mateix que avui quan llegim aquestes línies. O és el mateix jo el que es presenta en la ment variable, de vegades tranquil·la i de vegades excitada, de vegades molt activa i de vegades inconscient? *Neti, neti*, si eliminam aquestes concepcions ingènues sobre la nostra identitat, arribarem, d'acord als *Upanishads*, a l'*Atman*.

[115] A continuació fa una descripció de tres formes de coneixement que són també tres actituds de enfrontar-se a la realitat. Primer, parla de l'actitud d'amor o contemplació, que correspon al coneixement pur en el qual veiem l'Eternitat en les coses impermanents i l'Infinit en les coses finites, és a dir: la veritat és l'aspecte transcendental de la realitat. Segon, l'actitud d'interès intel·lectual, en la qual veiem la realitat com si fos un afegit de diversitats amb limitacions i divisions. I finalment, l'actitud de possessió, que és fruit de la ignorància, de l'egoisme i de pensar que una cosa ho és tot. Per il·lustrar aquesta idea, Mascaró cita W. Blake:

"Per veure un Món en un gra de sorra,
I un Cel en una flor salvatge
Agafa l'Infinit amb la palma de la teva ma,
I l'Eternitat en una hora"²⁸³

I també la *Gita* (XVIII. 20-22), on parla de la diferència entre *coneixement pur*, on veiem l'Eternitat i l'Infinit en el tot; el *coneixement impur*, on veiem la diversitat, i la *ignorància*, on l'egoisme ens fa veure una cosa com el tot.

Però és molt més interessant analitzar la imatge que ens presenta parlant d'una flor i que simbolitza els successius graus de relació amb la realitat. Mascaró ens mostra, en aquest cas i com a mostra, l'exemple de la flor, però les diferents formes de relació amb la realitat són traslladables a qualsevol aspecte de la vida, del proïsme o, fins i

tot, de la nostra relació amb nosaltres mateixos. La flor pot ser objecte d'intercanvi comercial, de possessió, de valor econòmic. Però també pot ser objecte d'investigació científica, d'abstracció. Finalment pot ser objecte de joia, de poesia, de bellesa i de veritat.²⁸⁴ En aquesta darrera forma de relació, la flor es converteix en una finestra que ens pot dur a veure de extàticament la meravella de la Bellesa i de la Veritat en l'Univers i, encara més important, dins de la nostra ànima. La Bellesa i la Veritat absolutes són en realitat *Brahman* i són exactament iguals en el món exterior com en el nostre interior. Bellesa i Veritat són Llum i en veure-la ens és indiferent d'on prové, és la mateixa Llum que il·lumina el nostre camí en el viatge finit i limitat que anomenam "la nostra vida". Aquest coneixement pur és Joia i és Vida.

Aquestes formes de coneixement, i "d'actitud en front de -", prenen una dimensió més completa i enriquidora quan les aplicam a les persones perquè, en aquest cas, la nostra actitud davant de "l'altre" qualifica la nostra qualitat moral. *Veure a la persona com un potencial d'Infinitat*, de Llum, en comptes d'un animal més o menys racional, alimenta la nostra pròpia espiritualitat. *Analitzar la persona merament des d'un punt de vista intel·lectual*, com unes estadístiques o com una màquina ens degrada, tant a la persona o persones analitzades com a nosaltres. I ja no en parlem de considerar *la persona com objecte de transacció econòmica*, sigui per esclavitud, prostitució, possessió i gelosia en la parella tradicional, per manipulació, com a consumidor potencial, etc. Quan més degradam l'altre amb la nostra actitud en front d'ell, més ens degradam nosaltres. Podem deduir l'imperatiu moral de Mascaró, que seria el mateix de Sant Agustí: "Estima i fes el que vulguis", sempre i quan l'amor sigui autèntic: l'amor de la *Bhagavad Gita*.

[116] Retornem a la suprema pregunta sobre la pròpia identitat: *conèixer-te a tu mateix*, com propugnava l'oracle de Delfos, és la saviesa suprema. Mascaró analitza com és possible aquest coneixement i de quin tipus seria. D'una banda la psicologia, que pot arribar a descobrir moltes coses interessants i útils sobre la ment humana. Però aquest coneixement és un coneixement de la ment com a objecte. Si la recerca fa referència al coneixement d'un mateix, hem de conèixer la ment com subjecte,

²⁸³ Mascaró, J. (1964: 18)

com ésser que produeix pensaments i, el que és més important, consciència. Aquest coneixement només és possible a través de l'experiència. Coneixem la nostra vida interior, els estats emocionals que es van produint al llarg de la nostra vida: calma, excitació, por, fàstic ... Però la pregunta clau sobre la meva identitat real no pot fer referència als estats mentals o emocionals, als pensaments o sensacions. Fa referència al fet de conèixer què o qui ens permet ser conscients de la nostra pròpia consciència, o també quina és l'essència que ens fa viure, sentir, pensar, tenir emocions.

Quin és el subjecte real que fa possible la consciència? Qui és conscient? Qui és el testimoni dels continguts i buits mentals? La resposta és *Atman*. Arribar a conèixer-lo de forma intuïtiva com la nostra pròpia essència, com el meu jo real, és equivalent a comprendre que *Atman* és Déu, que nosaltres som, en la nostra essència última, Déu.

Quan arribem a aquesta aprehensió arribem a ser conscients que *vivim*, però amb una major intensitat, amb més plenitud, i que hi ha un centre en nosaltres que ens uneix amb allò que anomenem *Consciència*, que és el pont que lliga íntimament les nostres petites vides amb la unitat de l'Univers.²⁸⁵ Així ens adonem que podem ser u amb l'U i que el nostre *Atman*, que és la nostra identitat real, és *Brahman*.

Aquest descobriment, aquesta percepció, no és res merament intel·lectual que puguem llegir, comprendre, acceptar, i que a partir d'aquest moment sigui la resposta al manament de l'Oracle. Arribar a aprehendre la nostra pròpia identitat és una aventura que només pot ser realitzada de forma personal, cercant més enllà del pensament i de la consciència ingènua. Mascaró ens mostra la metàfora de l'ascensió a una muntanya, fins que no hem arribat al cim no podem gaudir plenament de la visió del que hi ha més enllà.

Però mentre realitzam l'ascensió, visions de llum il·luminen el nostre camí i ens transmeten fe en el coneixement que hi ha en la nostra vida interior i no en els llibres. Descriu dos obstacles que representen una negació de la Llum per entrar en la foscor i que per tant suposen una negació de nosaltres mateixos. D'una banda la peresa, que

²⁸⁴ Mascaró, J. (1964: 18)

és precisament allò oposat al concepte de *tapas*²⁸⁶, i d'una altra l'orgull intel·lectual, que limita la possibilitat de veure-hi més enllà del món de la ment, de transcendir les limitacions del raonament dual.²⁸⁷

d) Ésser i amor. Estat i camí

[121] Mascaró considerava que els problemes més profunds de la vida i la visió espiritual giraven al voltant de dues idees claus: la idea de l'Ésser i la idea de l'Amor.²⁸⁸ El primer és el que fa referència a *jñana*, a la pregunta: "Qui sóc jo?" i és el motiu subjacent al *Upanishads* i al *dharshana* anomenat *Vedanta*.²⁸⁹

[122] La visió central dels *Upanishads* és *Brahman* i la concepció que malgrat la seva inefabilitat, sí que és possible sentir-lo. Aquest sentiment íntim ens revela que el nostre propi ésser és *Atman* i és una expressió individual de l'Ésser Suprem. Mascaró cita fora del seu context les paraules de Hamlet: "To be or not to be: that is the question", i en el nou context dels *Upanishads* substitueix la pregunta clàssica sobre quina és la meua identitat real per l'esmentada cita, que es converteix així en la qüestió clau de la vida espiritual de l'ànima de l'home: "Hi ha un Ser infinit en l'univers endins i més enllà de la vastitud de l'espai i de les òrbites de les estrelles?".²⁹⁰ A més, aquesta constitueix la pregunta sobre l'existència de l'Ésser infinit, de Déu. És a dir, la qüestió sobre la meua identitat i la qüestió sobre l'existència de Déu, és, des del punt de vista dels *Upanishads* la mateixa qüestió. L'essència del jo real és la mateixa que la de l'Ésser, si no hi hagués Ésser no existiria cap Jo real, només seríem un trànsit sense cap essència.

Mascaró diu que la resposta *upanishàdica* a la pregunta sobre l'existència de Déu i de l'esperit de l'home és "sí". La paraula que resumeix l'existència de una essència

²⁸⁵ Mascaró, J. (1964: 20)

²⁸⁶ devoció ascètica, autodisciplina, passió per la pràctica

²⁸⁷ Mascaró, J. (1964: 20)

²⁸⁸ Mascaró, J. (1964: 24)

²⁸⁹ *Darshana* literalment vol dir "punt de vista" i vénen a ser les escoles o sistemes del pensament Indi. *Advaita Vedanta* és un dels sis *darshanas* clàssics i bàsicament és una exhaustiva interpretació monística dels *Upanishads*.

²⁹⁰ Mascaró, J. (1964: 24)

en l'univers i en l'ànima de l'home és la síl·laba sagrada OM que tradueix com *sí*,²⁹¹ la resposta a la pregunta és doncs Om (*pranava*). Aquesta afirmació no és arbitrària, el camí per arribar a aquesta resposta, a *jñana* és el silenci, el silenci de l'ànima. Quan arribam al silenci aprehenem la Realitat. El silenci és l'objectiu i l'estat del Ioga, com ho feia saber al seu amic Joan March Ques en una carta de desembre de 1956:

"El perill dels grans entusiasmes és somniar coses grans, i deixar de fer les coses petites. Allò pagès de "a poc a poc s'encèn el foc" és una gran veritat; procurem perfecció en les coses petites, silenci interior, visió calmada del camí, i anem caminant. (...). ...mirem el nostre finit espai, i el nostre curt temps. Feina i silenci! (...). No es fer molt, sinó fer allò que podem fer, segons les forces que Déu i natura ens ha donades. Tot això cal meditar-ho; però sols l'experiència ens ho ensenya de bon de veres."²⁹²

El silenci interior és l'indicador del veritable coneixement, de la intuïció espiritual. Mascaró ens diu que només en aquest estat podem estar en unió amb nosaltres mateixos. Quan arribam a unir-nos amb la nostra essència real arribem a *jñana*. Descriu breument els quatre estats de la consciència. En els tres primers - consciència ordinària, somni profund i somiar - no podem arribar a ser conscients de l'aspecte espiritual de la nostra existència. És en el quart estat, el de *turiya*, on trobam una dimensió diferent de la realitat, on ens situem més enllà de l'autoconsciència, on podem unir-nos amb la nostra essència real. El mecanisme és actuar com a testimonis de la consciència ordinària, és "pujar un escaló" en el nostre nivell de consciència i així situar-nos en el centre de l'ànima, la qual cosa significa estar en unió amb el meu Jo, que és l'Ésser. Com diu Mascaró: "...només quan l'home està en unió amb Déu, està en unió amb ell mateix, u amb si mateix i amb tota la creació."²⁹³

[123] La Llum, per tant, no està situada a qualsevol lloc que ens és aliè. La Llum és Llum interior situada en la profunditat de les ànimes de cadascun dels homes. A més, aquesta Llum il·lumina tota la creació, és única, és eterna, és Déu: el JO REAL és etern. Arribar a l'estat místic és arribar a ser de forma real, i la vida de cadascun no és més que una petita part del silenci etern. I en aquest estat d'Ésser i Consciència hi

²⁹¹ Mascaró, J. (1964: 25) La síl·laba sagrada OM significa veritat, el quart estat de la consciència, *Sat-cit-ananda*, Ioga, etc.

²⁹² March Ques (1883: 53)

²⁹³ Mascaró (1964: 25)

trobam, com sempre, de forma inseparable, la Joia. Mascaró ens cita un poema de Jorge Guillén on hi ha resumides les paraules SAT, CIT, ANANDA:

"Ser, nada más. Y basta.
Es la absoluta dicha."²⁹⁴

Mascaró continua cercant les idees dels *Upanishads* entre poetes més propers a la nostra tradició: Isaïes, Wordsworth, Blake, Coleridge, Shelley, Keats... Cita extensament *The Prelude* de Wordsworth on la revelació del rapte místic és semblant a la que expressa Guillén: "Vaig veure una vida, i vaig veure que era joia"²⁹⁵. O també:

"Els nostres anys sorollosos pareixen un moment en el ser
del silenci etern".²⁹⁶

Per Mascaró aquest rapte demostra que Wordsworth sentia el *Brahman* dels *Upanishads*: sentiment de desplegament de l'Ésser, sensació de ser transportat cap a dalt, comunió amb totes les formes de criatures, amor a Déu... I no és casualitat que indagui entre els poetes perquè precisament considerava que les veritats espirituals sempre són poètiques. Bellesa i santedat vénen plegades, i dins l'autèntica poesia hi ha sempre un sentiment d'espiritualitat. La poesia de les religions és la veritat de les religions.

[124] L'anàlisi estètica i espiritual de la poesia li serveix per tornar a presentar les tres dicotomies -explicades en la introducció a *Llànties de foc*- que enfronten la saviesa espiritual autèntica amb la superstició que de vegades ens és mostrada com a religió: *imaginació, fe i visió espiritual*; en front de *fantasia, fanatisme i superstició*. La Imaginació creadora, la que expressa una espiritualitat profunda i vertadera, té poc a veure amb les creences pies o amb l'activitat intel·lectual. Compara poesia amb poètica, llengua viva amb gramàtica, visió espiritual amb teologia. No és la mateixa cosa una vivència que la seva racionalització. La raó ens pot ajudar a comprendre, però no a tenir la vivència espiritual o estètica, les quals s'assemblen des del punt de vista vivencial. Però escoltem a Mascaró: "La visió espiritual, igual

²⁹⁴ Mascaró (1964: 25)

²⁹⁵ Mascaró (1964: 26)

²⁹⁶ Mascaró (1964: 25)

que la visió poètica, no és anàlisi, no és síntesi: és la joia de la veritat revelada a una ànima vivent."²⁹⁷

La Imaginació és Llum i la llum il·lumina les visions espirituals i poètiques dins l'ànima de l'home. Fa possible la Fe, la Visió i la Creació. En front l'ull del coneixement de la carn i de la raó, l'ull de l'esperit hi veu a través de la llum de la Imaginació. La mancança d'imaginació condueix a l'home a la misèria de l'egoisme, la injustícia, la crueltat... Però no hem confondre *imaginació* i *fantasia*. La fantasia pertorba el funcionament de la ment, mentre que la imaginació la il·lumina. La fantasia ens duu al fanatisme, a la superstició, a la destrucció, i la imaginació ens duu a la fe, a la visió espiritual, a la creació. Aquestes concepcions són tan confuses i difícils d'esbrinar i estan tan relacionades amb la història de les religions que no és estrany comprovar com, per manca de discriminació espiritual, a través de la història es distorsionen les idees religioses i la gent s'aferra a idees religioses o anti-religioses sense arribar a connectar amb la religiositat autèntica. La imaginació fa possible l'existència i l'actuació de l'amor espiritual, d'altre forma no serien possibles. Els termes *visió*, *imaginació* i *fe* no són més que unes pobres expressions dins del limitat i incompetent llenguatge humà i només són accessibles mitjançant l'experiència mística. *Jñana* és el producte d'una intuïció mística i no d'un raonament més o menys agut.

[125] Continuant amb el paral·lelisme entre els poetes occidentals i els *Upanishads*, Mascaró, citant Coleridge, interpreta els conceptes de *Brahman* i d'*Atman*, com formes de la Imaginació: *Imaginació primària* i *Imaginació secundària*. *Brahman* és la Imaginació primària que és el primer agent de la percepció humana i la repetició dins de la ment infinita de l'acte etern de creació en l'infinit JO SÓC. *Atman* és la Imaginació secundària que és un eco de la primera i hi és idèntica diferint només en el seu grau i forma de funcionament.

Al contrari, la *fantasia* transforma les visions que són creació de la fe en *fanatisme*. La pregunta torna a ser: Com diferenciar fe i fanatisme, imaginació i fantasia, visió i superstició? Aquesta és la funció de la saviesa, *jñana*. I la saviesa la trobam quan

²⁹⁷ Mascaró (1964: 26)

arribam a l'estat d'Ioga, de silenci interior i som amor. Així la Llum il·lumina la nostra ànima fins que *l'Atman* és sempre en nosaltres. Mascaró advoca per un criticisme espiritual que permeti distingir els valors espirituals autèntics de les seves imitacions; que ens ajudi a distingir l'autèntic mestre del professor. Tot ajut extern ha de passar la prova de la nostra raó i de la nostra observació i pregària. Però Mascaró ens recorda que sempre hi ha un Mestre dins nosaltres, que en la profunditat de la nostra ànima hi ha Déu, que nosaltres som Déu.

e) Déu.

[127] El concepte de *Brahman* no és uniforme en tots els *Upanishads*. Els primers, presenten un concepte més pur que després evoluciona, en *l'Isa i Svetasvatara Upanishads*, cap a una concepció més propera al *Blakti* de la *Bhagavad Gita*: l'amor es converteix en el camí per arribar al coneixement de Déu. Mascaró analitza i compara les expressions de la *Gita* -“entra en l'Eternitat – el meu Ser”- i la clàssica expressió TAT TVAM ASI -tu ets això- dels *Upanishads*. Presenta diverses idees sobre la natura de Déu i la seva relació amb l'home i amb el terme *Brahman*:

- L'Ésser de Déu és *Brahman* de la mateixa forma que el centre del nostre Ésser (*atman*) és Déu.
- Allò que és més enllà de la creació és *Brahman*, mentre que la manifestació de *Brahman* en el Univers és Déu.
- Mitjançant l'amor, l'home arriba a conèixer -*jñana*- Déu i això significa entrar en el seu Ésser que és *Brahman*, que és sinònim de trobar *l'Atman* dins la seva ànima.

Ambdós conceptes (*Brahman* i *Atman*) constitueixen l'expressió eterna -en el sentit *atemporal*- de la divinitat; el primer, més enllà de la impermanència de l'Univers; i el segon, de la il·lusió de la identitat del subjecte coneixent. *Brahman*, doncs, és el Principi Primordial, allò inefable, el *Tao*; i s'expressa a l'Univers i a la creació com Déu, mentre que en el centre de l'ànima de l'home s'expressa com *Atman*.²⁹⁸ *Jiva*²⁹⁹ i Déu serien expressions espacio-temporals que correspondrien respectivament a les expressions eternes d'*Atman* i *Brahman*.

²⁹⁸ Mascaró, J. (1964: 29)

²⁹⁹ *Jiva* és ànima de l'home encarnat lligada al temps i a l'espai del món sensible.

Precisament, per explicar el concepte de *Brahman*, Mascaró remet al concepte de *Tao* expressat per *Lao Tzu*, una concepció que a causa de la seva inefabilitat, es basa en la paradoxa per poder expressar-se. Les cites que presenta Mascaró parlen d'infinitud, de la impossibilitat de definició, d'allò que és més enllà del principi; en paraules de la *Bhagavad Gita* és qualche cosa que està "...més enllà d'allò que és i d'allò que no és".³⁰⁰

[128] L'objectiu final del procés soteriològic és l'alliberament *-mukti-* de l'ànima de les cadenes del món sensible. Per a R. Panikkar els termes *mukti*, *nirvana*, *jñana*, *ananda*...³⁰¹ són sinònims. De la mateixa forma, Mascaró identifica l'alliberament amb la Veritat, amb la Llum. L'expressió de la Llum és la consciència de *Brahman* que se situa més enllà de la consciència ordinària, és un coneixement al qual només es pot arribar a través d'una intuïció mística, o com diria Mascaró, d'una *visió espiritual*.

Considerava els *Upanishads* com un llibre de Llum i el *Jñana Marga* com el camí superior cap a *mukti*, ja que arribar a la visió significa comunió amb Déu, identificació del nostre *Atman* com a *Brahman*. Quan es produeix aquesta identificació té lloc un canvi qualitatiu en la visió vital d'aquell que hi arriba. Arriba a l'immortalitat en el sentit que deixa d'identificar-se amb el cos, el jo, la ment; per arribar a una *Conciencia sin fronteras*³⁰², a travessar a l'altra vorera, de l'Ésser i de la Joia eterna.

A més, Mascaró insisteix en el fet que aquest missatge no és exclusiu de la tradició *upanishàdica*. Tots els Mestres espirituals, independentment de la tradició de procedència, intenten fer-nos arribar a aquesta visió, intenten expressar allò que no pot ser expressat. Una altra vegada ens mostra la seva idea de la unitat de l'experiència religiosa autèntica.

³⁰⁰ BG (13. 12)

³⁰¹ (1997: 147) alliberament, extinció, saviesa, joia

³⁰² Wilber, K. (1979)

[129] El final del camí de la saviesa, de *jñana*, de comunió amb el Suprem, és expressat en el capítol 13è. de la *Gita*, i els termes que usa per a definir-lo fan referència a: immortalitat, identitat amb Ell, a la situació paradoxal que es dona quan intentam definir el que és indefinible, Llum, visió, consciència del fet que Ell habita en tots els cors... *Brahman* és el substrat de tot, i és idèntic dins el cor de l'ànima pròpia, així com dins el cor de tot:

"I quan un home se n'adona que el Déu que és en ell és el mateix Déu que és en tot, no es fa mal fent mal en els altres: llavors va de veritat per el camí Superior"³⁰³

Brahman es troba sempre al darrera de la nostra consciència, si eliminam allò que és impermanent en la consciència -els pensaments, les sensacions...- arribarem al nostre *Atman*. Que és, a més, idèntic a l'*Atman* del nostre proïsme. Aquesta intuïció dona un nou sentit a l'imperatiu ètic ja que el *jo* i l'*altre* són fonamentalment idèntics, són essencialment el mateix. Aquesta és el fonament de l'ètica mascaròniana: "danyar a l'altre és danyar-se un mateix".³⁰⁴

[131] Per explicar l'experiència mística, cita extensament Bergson. Els termes amb els quals s'expressa fan referència a l'amor, tant a l'amor de Déu, com a Déu com a finalitat de l'amor. En aquesta cita,³⁰⁵ Bergson compara l'amor de Déu amb l'amor que un artista sent per la seva obra, i com Déu és en el centre del nostre cor, com la manifestació d'una consciència que està més enllà de la consciència ordinària, com la consciència absoluta que a la vegada constitueix la nostra essència íntima. Aquesta constatació mística ens fa entendre la creació com un acte d'amor de Déu que ens fa participants de la Seva obra i objecte del Seu Amor.

[133] Recolzat en els *Upanishads*, Mascaró presenta una peculiar interpretació espiritual del problema del *Samsara*, de la transmigració de les ànimes, i del problema de la vida després de la mort, que al capítol sobre Karma tractarem amb més profunditat. Malgrat l'indubtable interès de la seva interpretació,³⁰⁶ el més important és la consideració mascaròniana que totes aquestes teories son quelcom

³⁰³ BG (13. 27). Citat per Mascaró (1964: 31)

³⁰⁴ Mascaró, J. (1964: 31)

³⁰⁵ Mascaró, J. (1964: 33)

que no té gens d'importància espiritual, el que importa és la realitat de la nostra immortalitat essencial, que en cap cas vol dir gaudir d'una vida més extensa o sense fi. Immortalitat consisteix en prendre consciència que som *Atman*, que més enllà de la mortalitat del cos i de l'ànima, en la profunditat del nostre *jo*, som Esperit Etern, i que el moment present és Eternitat. Jo som immortal ja que el moment present és en realitat Eternitat, més enllà de la consciència ordinària som *Atman*. D'acord amb això, Mascaró considerava que totes les teories sobre la transmigració, l'eternitat, la vida després de la mort, etc. no tenen importància espiritual, el que realment importa és "aquí i ara", tenir Visió, Amor i Vida. És el mateix missatge del Buddha davant les qüestions metafísiques i és també el missatge de W. Blake: "l'Eternitat en una hora, l'Infinit en el palmell de la mà".

f) El ioga.

[134] En tot allò que és realment espiritual hi ha un element de bellesa que és veritat, i és això mateix el que descobrim a la fe, però que no trobem al fanatisme i a la superstició. Lligada amb la fe hem de gaudir d'un sentiment de bellesa sublim i un ànsia de trobar a Déu, Déu considerat com a Veritat, com la Llum que il·lumina la nostra ànima. Mascaró compara aquesta ànsia amb l'ànsia del científic per arribar a la veritat, però amb la diferència que mentre aquell cerca la veritat en els fets externs que pot percebre pel microscopi, telescopi o altres mitjans, l'home espiritual tracta d'aprehendre una experiència interior, en el seu món interior, que és el mateix món en l'ànima de cada un dels homes. Cerca en el fons del seu cor l'experiència d'Ésser, Amor i Veritat.³⁰⁷

Tant els fets del món exterior com els fets del món interior lligat amb la ment (*citta*) són externs al nostre *Atman*, al nostre Ésser superior. L'*Atman* se situa més enllà de l'espai i del temps, és el suport de la consciència i està darrera de *citta*, impertorbable. Quan ens situam en l'interior del nostre cor, quan som *Atman*, podem observar els fets del món exterior i el funcionament de la ment ordinària, el flux del pensament, sense aferrar-nos-hi, observar-los de forma equànime com qualche cosa

³⁰⁶ Bàsicament ens diu que la salvació és ara i aquí i que en el vertader camí espiritual no hi ha lloc per esperar una salvació més enllà de la mort: sigui el Cel, sigui la reencarnació, sigui l'extinció total, etc.

³⁰⁷ Mascaró, J. (1964: 41)

"que ocorre". Mascaró cita les paraules de Jesús "Observa i prega"³⁰⁸ que ens recorda el missatge dels ocells de la novel·la de A. Huxley, *L'illa*: "Atenció, atenció". Aquest missatge es basa en la tècnica budista de mantenir sempre la consciència desperta, en tot allò que fem, que sentim, que pensam. Un pensament, en aquest context, és i té el mateix valor que una percepció sensorial, la ment és un sentit més, l'única diferència és que, a més, genera ella mateixa el contingut de les percepcions que rep la consciència³⁰⁹. El camí iòguic cap a la llum passa per l'observació: del món exterior, però també del món interior, de la ment, de les passions, del dolor, etc.

[143] Mascaró finalitza la seva introducció fent un panegíric d'allò que signifiquen els *Upanishads* entre tots els llibres de la literatura espiritual i sagrada. Repeteix el qualificatiu d'"Himalaies de l'Ànima"³¹⁰, ja que els considerava, malgrat la dificultat que suposa seguir el seu camí, com l'obra suprema de l'espiritualitat universal. A continuació, i de forma molt ràpida, resumeix els seus trets característics que podem a la vegada resumir en:³¹¹

- El descobriment intuïtiu que l'Esperit Etern és dins de nosaltres i de qui rebem la llum de la nostra consciència i l'energia de la nostra vida.
- La grandesa de les preguntes que plantegen i la senzillesa sublim de les respostes que presenten.
- La joia que transmeten quan comprenem que el Suprem mora dins les nostres ànimes i que la seva llum és la mateixa que il·lumina la nostra consciència.
- Les paradoxes i contradiccions on podem trobar la veritat viva.
- La presentació de les veritats espirituals i metafísiques en la forma d'exemples d'històries simples comprensibles per tothom.
- La visió en forma d'espurnes de la grandesa infinita del nostre món interior real.
- La seva concepció de *Brahman* que es presenta en una gran diversitat de formes però amb una absoluta unitat conceptual.

³⁰⁸ Mascaró, J. (1964: 41)

³⁰⁹ En la tècnica meditativa budista anomenada *Vipassana*, quan sorgeix un pensament i prenim consciència d'ell, no se l'intenta apartar ni s'hi lluita en contra, senzillament s'en pren nota i se l'observa sense judici, se'l veu passar com un nigul en el cel. La mateixa tècnica s'empra amb qualsevol altre contingut de la consciència: sensacions, dolors, etc. És un exercici d'atenció pura aplicada a la consciència.

³¹⁰ Que li va servir per titular una versió anterior dels *Upanishads* publicada l'any 1938

³¹¹ Mascaró, J. (1964: 43)

- La fe en el fet que l'ànima de l'home és la mateixa que l'Ànima de l'univers i la inspiració que es deriva d'aprehendre aquesta intuïció.
- La transmutació dels rituals *vèdics* externs en una interpretació simbòlica de caràcter espiritual i que serveix d'inspiració per trobar l'autèntic camí d'alliberament, sigui quina sigui la tradició espiritual o religiosa de procedència del lector.
- Per constituir la llavor de moltes idees psicològiques i filosòfiques.
- La possibilitat que la seva saviesa pugui satisfer la set de llum de ments de tota casta.
- Les seves imatges espirituals simples i que llavors trobem repetides en poetes i sants de totes les èpoques i tradicions malgrat no tenir coneixement de l'existència dels *Upanishads*. Això ens confirma, en opinió de Mascaró, la unitat essencial de totes les visions espirituals i la vida espiritual.
- La seva imaginació ens presenta els seus creadors com germans d'esperit de tots els grans creadors de bellesa.
- I ens mostren com convertir la nostra vida en una obra de bellesa seguint el camí que ens marca el nostre *dharma*.

[144] Finalitza, com no podia ser d'altra forma, entrecreuant i fusionant les tres paraules que estructuren la seva obra: "...tot són com trompetes tocant la glòria de *llum* i *amor* i, sobre la foscor de les dubtes i la mort, proclamant la victòria de la *vida*."³¹² La vida, en aquest sentit, és la Vida Eterna, la vida de *Brahman*, d'*Atman*, que és la essència darrera del nostre Ésser real, que ens duu a sentir l'Ésser, la Consciència i la Joia (*Sat, Cit, Ananda*).

Així demostrem que el concepte mascaronià de Llum és equivalent a coneixement transcendent o saviesa i, per tant, a *Jñana*. Els *Upanishads* són per a Mascaró bàsicament un llibre de Llum i en la seva introducció ens ha explicat les doctrines bàsiques que hi podem trobar: identitat *Atman-Brahman*, *Sat-Cit-Ananda*, *neti neti* com a eina de recerca, el significat de la síl·laba Om, la descripció del estats de la consciència, etc.

³¹² Mascaró (1964: 44) [la cursiva és nostra]

4.6 Jñana en la introducció al "Dhammapada"

a) Introducció. El *Dhamma*.

Un dels conceptes claus en el budisme és el concepte d'il·luminació. De fet, la paraula *Buddha* significa *l'il·luminat* o *el despert* i *Buddhi*, *la il·luminació*. No és, doncs, gens estrany que per parlar de *saviesa* Mascaró utilitzàs com a paraula-símbol la de *Llum*, *il·luminar-se* no significa res més que veure la Llum, tenir la Visió espiritual de la Veritat Absoluta. En aquest context *Nibbana*, que és el final del camí budista i que entre moltes traduccions possibles podríem traduir com alliberament de la individualitat, seria sinònim de Llum *-neti*, buit, salvació...-. En el cas budista *nibbana* significa extinció, té un caràcter negatiu, semblant al concepte upanishàdic *neti, neti* o al iòguic *nirodha*. La interpretació és molt simple, quan treiem els obstacles, quan netejam el mirall de la nostra ànima llevant-li tot allò superflu, la Llum es reflecteix amb tota puresa i esplendor,³¹³ alliberant l'home del dolor.

El progrés de l'home, de la vida és un lent despertar, un augment de la consciència. Seguint un símil evolucionista, quan més evolucionada està una espècie o un individu, més conscient és. El camí espiritual és un camí cap a la Super-consciència. D'acord amb els *Upanishads*, és un camí cap a *Brahman* i *Brahman* és *Consciència Pura*, a més *És* i *és Joia* -SAT, CIT, ANANDA-.

Ja hem vist la importància que donava Mascaró a la poesia i a l'art, els considerava una forma d'albirar la visió espiritual, d'un inici al deixondiment, com petites espurnes de Llum. Però, més enllà d'aquest albirar l'infinit i l'etern -la *Llum*- contingut en l'expressió artística, en les creacions més sublimes de l'esperit humà, existeix el Gran Despertar, la Llei del Dharma, el Nirvana, el Regne del Cel, la Llum. A continuació cit dos fragments de cartes seves on es relaciona la poesia amb la percepció religiosa i on expressa l'espiritualitat de la poesia:

³¹³ Martín, J. (1999: 245)

"Tot aquest cúmul de ciència és vertaderament meravellós, però més enllà del telescopi i més enllà del microscopi hi ha el món de poesia a on no arriba el pensament de la prosa. Més enllà de l'espai, l'Infinit, l'Eternitat"³¹⁴

"El poeta ha d'ésser si cal profeta, i si cal creador de fe. Ja sabem que el món va mal: més que mai cal que el poeta ens doni materials per a bastir un món interior. El voler expressar desharmonies sense que un resplendor de bellesa les il·lumini, crec que és un manca de vertadera visió poètica. Si el poeta no té un sentit d'Eternitat amb el que supera les misèries del temps, de tots els temps, no és un gran poeta."³¹⁵

b) Biografia del *Buddha*.

[148] Quan ens explica en forma breu la vida de *Buddha*, la primera cosa que destaca és precisament la seva condició espiritual: després de sis anys de dur treball espiritual despertà a la Llum infinita. El seu missatge, igual que el de tots els grans mestres espirituals, és un missatge de Llum que pot guiar l'home d'avui a seguir el seu camí. A més, les paraules de Llum són eternes, cita Jesús: "El cel i la terra passaran, però les meves paraules no passaran".³¹⁶

[161] El viatge del *Buddha* és un viatge des de la foscor a la Llum³¹⁷, des d'estar dormit a estar despert, des del món dels desitjos terrenals, que són irrealment i que a llarg termini condueixen al dolor a la Realitat, de la mort a la Immortalitat. Mascaró interpreta simbòlicament la seva partida de palau, de nit i sense acomiadar-se, com "la nit obscura de l'ànima" de Sant Joan de la Creu. El savi veu la foscor en què es troben aquells que pensen que és de dia. La consciència de foscor és el primer requisit per anar a la recerca de la Llum. Per *Buddha*, la consciència que el món és en la seva essència dolor,³¹⁸ és el motor per a la recerca de l'alliberament. El *Buddha* abandona el palau de nit i se submergeix en allò que és Desconegut; simbòlicament, s'adona del seu estat d'angoixa i assumeix la responsabilitat personal de l'alliberament, inicia la recerca malgrat això signifiqui més dolor, arribar a

³¹⁴ Maimó, J. (1990: 53)

³¹⁵ Mir, G. (1998, I: 87) D'una carta a Pere Bosch de l'any 1952

³¹⁶ Mascaró (1971: 11)

³¹⁷ Foscor-Llum es tradueix literalment per la paraula *guru* que també vol dir: el que ens ajuda a recórrer el camí des de la forcor a la llum

³¹⁸ S'ha qualificat el budisme com un ateisme religiós de caire pessimista però el *Buddha* el que fa és mostrar un camí d'esperança de salvació. Ocultar el dolor de la vida i de la mort sota una societat

l'alliberament del dolor passant a través del dolor. La consciència del propi dolor i la responsabilitat personal per superar-lo implica entrar en el Camí, un camí que és també dolor i foscor, sense altre Llum que la del propi cor i la de l'anhel de trobar a la fi el camí de l'alliberament. És a dir, la consciència òptica del dolor ens duu a un camí, que també és dolorós, que ens permeti alliberar-nos d'aquesta percepció existencial.

c) El Nibbana.

La troballa del *Buddha* és el *Nibbana*, l'extinció de les cadenes que ens lliguen al món, al temps, al dolor, al jo: la unió del finit i de l'Infinit, és la Veritat, la Llum que se situa més enllà del pensament i que és pau infinita. *Nibbana* és Llum. Compara aquesta intuïció vivencial amb la concepció d'Ésser en els *Upanishads*, a la visió del Suprem de *Brahman* en el nostre *Atman*. A la intuïció upanishàdica, s'hi arriba per un camí de negació: *neti, neti*. El Ioga també té un caràcter negatiu, de llevar coses : "...no és consciència interior ni exterior, ni semiconsciència ni inconsciència', és una condició que és 'pau i amor'"; com també és de caràcter negatiu el concepte budhista de nirvana "[és una condició] 'que no és ni consciència, ni espai ni buit. No és venir, ni és anar, ni és romandre, ni és un descens, ni un ascens'".³¹⁹ *Nibbana* és buit però més enllà del buit, és *neti, neti*; dels *Upanishads* : "...l'Esperit no és això, no és això."³²⁰; és *nada* o *anonadamiento* dels místics cristians; és *nirodha* dels *Ioga Sutras*. Al final del camí hi ha l'U que hi és en tots i en cap, on tots anam, i qualsevol intent d'expressar-lo està condemnat al fracàs, sempre serà *neti, neti*. Com diu R. Panikkar quan parla de la Llum que és coneixement: "La intuición Del Iluminado "ve más allá. ¿Qué ve?... Nada. *Sunyata, nirvana*."³²¹ És el silenci del *Buddha*.

[158] A la part contrària, l'expressió positiva de la transcendència farà referència a conceptes com *Bell, Bo, Veritat, Llum...*, mentre la negativa, *Neti, nada, nibbana...*

hedonista i consumista com la nostra no és superar el dolor, és oblidar-se'n fins el moment que resulta tan evident que ja no en podem escapar.

³¹⁹ Mascaró (1971: 19)

³²⁰ Mascaró (1971: 26)

³²¹ Panikkar, R. (1996: 142) Aquest llibre és un referent ja clàssic en la literatura religiosa contemporània i, amb l'excusa del silenci del Buddha, analitza molts conceptes religiosos i filosòfics a priori aliens al budisme.

perquè l'essència de Déu, de Brahman, de Tao, no és ni negativa ni positiva, ni masculina ni femenina, se situa més enllà de la dualitat i del coneixement racional, és visió de Llum. Mascaró cita Plotí que ens diu que fer-nos bons o fer-nos bells és acostar-nos a ser Déu i Ell és Bellesa. I cita Keats, la mateixa cita que ja va fer en a introducció a la Gita:

"La Bellesa es Veritat, la veritat bellesa, - això és tot
el que tu coneixes en la terra, i tot el que necessites conèixer."³²²

Aquest coneixement és l'únic necessari per recórrer pel camí espiritual, és el coneixement suprem. "Veure la bellesa de la natura i de l'art és veure la veritat de l'art i de la natura, i veure la bellesa de l'univers és veure la veritat de l'univers."³²³ La bellesa és la resposta autèntica a la pregunta essencial de l'home. En la bellesa d'una simple flor, hi podem trobar la veritat de l'univers. Com en un poema *haiku* del poeta *Zen* japonès, *Basho* (1644-94):

"Quan observo acurat
veig la nazuna florint
devora la tanca ! "³²⁴

D'acord amb D.T. Suzuki, el signe d'admiració final expressa el sentiment de bellesa que transcendeix el món impermanent. "!" és inefable, és *Tao*, *Brahman*, *Bellesa*, *Veritat*. I la Bellesa, que és Veritat, és també Amor. Quan el sentiment d'Amor, o Bellesa omple el nostre cor totalment ens trobam davant de la Veritat, de Déu, de *Nibbana*.

El camí del *nibbana* és el camí cap on res i no res és l'Infinit. L'objectiu de la vida espiritual és poder arribar a romandre en el buit, d'acord amb Lao tse:

"Crea en tu la vacuïtat perfecta!
Guarda la més completa calma!
Llavors, tot por sorgir a la vegada,
contempla el seu canvi
(...)
El *Tao* és allò que es permanent
Arribar al *Tao* és deixar de corre perill."³²⁵

³²² Mascaró (1971: 20)

³²³ Mascaró (1971: 20)

³²⁴ Suzuki, Fromm. (1960: 9)

El buit es correspon amb el *sunyata* budista i per explicar-lo Mascaró acudeix a cites de Sant Joan de la Creu, del pare A. Baker, del *Bhihad-Aranyaka Upanishad* i del *Dhammapada*. D'una banda, quan la recerca de plaer, de coneixement, de possessions, de ser es fa en les coses ens allunyam del camí espiritual, hem de cercar el plaer en *nada*, no conèixer *nada*, no posseir *nada*, no voler ser *nada* (Sant Joan de la Creu). Com ja hem vist, l'estat de Ioga tant es pot descriure com un estat de totalitat com un estat de buit, de no res. El *Dhammapada* ens aconsella buidar el bot de la nostra vida, i això no és res més que arribar a la silenciosa pau dins de la ment i aquesta ens produeix la joia eterna de contemplar la llum de la Veritat.

[160]Mascaró considerava el *Dhammapada* essencialment un camí de Vida³²⁶, però les paraules del *Buddha* són paraules de Veritat, un missatge de joia, són la Llum que serveix de nord a la nostra vida; com diu al final de la introducció:

"En el *Dhammapada* podem sentir la veu de Buddha. Aquest evangeli de llum i d'amor està entre els més grans treballs espirituals de l'home. Cada vers és com una petita estrella i la totalitat té el resplendor de l'Eternitat."³²⁷

³²⁵ Tao Te Ching (XVI)

³²⁶ Mascaró (1971: 21)

³²⁷ Mascaró (1971: 33)

4.7 Conclusions

Jñana és per a Mascaró equivalent a *saviesa*, que no a *coneixement*, i també és equivalent a la paraula *Llum* ja que la *saviesa* es manifesta com una aprehensió de la Realitat més enllà de les possibilitats de la ment racional. L'aprehensió transcendent, que consisteix en arribar a la *Llum*, és ni més ni menys que la de l'equació upanishàdica clau: la identitat d'*Atman*, o la meua ànima, amb *Brahman*, amb l'Absolut. Aquest darrer concepte és en terminologia de R. Pannikar homeomòrfic³²⁸, que en cap cas és equivalent amb el concepte cristià *Déu*.

La quintaessència literària de *Llum* són els *Upanishads*, que expressen la filosofia (*darshana*) anomenada *Advaita Vedanta*, la qual podriem traduir aproximadament per: “el coneixement no-dualista posterior als *Vedes*”. La *Llum* per tant és Una, és “veure” la Realitat tal com és, més enllà de la il·lusió (*maya*) del coneixement sensorial. A més, és un coneixement viu i que transforma la forma de percebre la realitat quotidiana i que és lliga amb el conceptes de *Fe*, *Imaginació Creadora* i *Silenci*. De fet, no arribam a la *Llum* a través del pensament, al contrari, només quan som capaços de detenir el pensament i arribar al silenci mental, llavors podem “veure” la Realitat tal com És.

Aquesta percepció de l'Ésser constitueix un estat de Consciència Pura i ve acompanyada dels sentiments de pau i Joia Absoluta; és la concepció upanishàdica de *Sat-cit-ananda*. Aribam al silenci de forma negativa quan negam que la Realitat sigui això o allò altre (*neti, neti*). Aquesta aprehensió de la Realitat en clau negativa és semblant a la concepció budista de *Nirvana* (*extinció*) i de *Sunyata* (*buit*) i també a la del ioga *Nirodha* (detenció) que s'aplica a la definició del Ioga de PATANJALI *Yoga Citta Nirodha*: detenció del moviments de la ment.

³²⁸ Citat per Merlo (2002: 122)

5 EL CONCEPTE D'AMOR EN LES INTRODUCCIONS DE JOAN MASCARÓ (*Bhakti loga*)

*Teologia e Filosofia, Medicina e Dret encontraven l'amic,
qui els demanà de noves is havien vist son amat.
Teologia parlava, Filosofia dubtava, Medicina e Dret s'alegraven.
E és qüestió què signifiquen cascú dels quatre significats a
L'amic qui va cercar son amat.*

*Angoixós e plorós anava l'amic encarricar son amat
per vies sensuals e per carreres intel·lectuals.
E és qüestió, en qual dels dos camins entrà
primerament dementre cercava son amat,
ni en qual l'amat se mostrà a l'amic pus declaradament.*

Ramon Llull. *Llibre d'Amic e Amat*. (350, 351)

5.1 La concepció d'Amor de Joan Mascaró. La contextualitat amb Llum i Vida.

El concepte d'amor és una de les idees centrals dins del pensament de Joan Mascaró. És un concepte que apareix constantment dins de la seva obra i que lliga tot el seu pensament impregnant tota la seva vida i tota la resta de les seves concepcions filosòfiques, des de la idea d'educació, fins a la crítica del científisme integrista; des de la concepció poètica de l'espiritualitat, fins a la crítica d'allò que, per vergonya de tots nosaltres, amb el temps s'ha arribat a denominar "balearització".

Ara bé, com arriba el concepte d'amor a prendre una posició tan central dins del pensament de Mascaró? Bàsicament s'hi poden trobar tres influències claus que durant la seva joventut i desenvolupament intel·lectual i espiritual construïren el seu edifici poètic i conceptual de l'amor, que d'acord amb Mascaró ha de ser el centre de qualsevol vida que valgui realment la pena de ser viscuda.

En primer lloc, ens trobam amb la *Bhagavad Gita*. Mascaró va tenir el seu primer contacte amb aquesta joia de la literatura espiritual quan era molt jove. Interessat per

l'ocultisme, la teosofia, l'astrologia, l'hipnotisme i altres coses semblants va trobar la poesia de la *Gita* que el va encisar immediatament i li va produir una empremta tan forta que des de aquell moment va conduir la seva vida: per poder llegir-la directament sense traduccions, va aprendre sànscrit i després va convertir en la seva missió vital (*dharma*) la de traduir-la al anglès, cosa que més tard repetí amb els *Upanishads* i el *Dhammapada*. A mida que creixia el seu esperit crític va anant establint un contacte més estret amb el missatge espiritual de la *Gita* que així es va convertir en l'obra cabdal i la guia de la seva vida:

(Llegir-lo). Sempre és un començament, un alè de fe i d'esperança. (...) un amor (*Gita*) fa més gran l'altre amor (Evangelis)"

"El Bhagavad Gita Ha dirigit la meua vida. Si jo som res, jo som el Bhagavad Gita. Ell m'ha duit a la Bíblia, als llibres sagrats de les religions, a l'art i poesia de moltes terres, a sentir un poc el SER i l'AMOR del nostre univers"³²⁹

Com ja hem dit, la *Gita* va dur en Mascaró a l'estudi del sànscrit, a la lectura de la literatura espiritual de totes les tradicions, a convertir-se en un orientalista coneixedor de les tradicions hinduistes i budistes, i tant és així que la traducció de la *Gita* del Sànscrit a l'anglès és tal vegada la més llegida i la més influent que ha existit fins ara:

"És un llibret que conec des de jovenet i que me va induir, entre altres coses, a estudiar sànscrit. (...) Crec que el vertader predicar és la nostra vida i les nostres obres. No són paraules, moltes vegades buides, allò que el món d'ara i de tots el temps vol, sinó vida, i amor, i resplendor dins l'ànima. El món vol grans valors morals i espirituals."³³⁰

En el segon lloc de les influències en el seu concepte d'amor, ens trobem amb la impressionant figura de Ramon Llull³³¹ i sobretot el seu *Llibre d'amic e Amat*, en el qual la idea d'amor és el centre de tota la pregària quotidiana, l'amor és el pont que uneix l'home -l'amic- a Déu -l'Amat-. Una de les cites que més li agradaven i repetia provenia del paràgraf 5è. d'aquest llibret:

³²⁹ Maimó, J. (1990: 78)

³³⁰ Mascaró, March (1993: 49) Carta de 1954

"Les flors d'amor creixen en diverses èpoques i en diverses terres, i malgrat llur semblances són diferents (...) l'aspiració mística mai no s'ha expressat més bellament que en les paraules de poesia puríssima del nostre gran Ramon: -"Dix l'Amic a l'Amat: Tu que omplis lo sol de resplendor, umple el meu cor d'amor"³³²

A continuació trobam uns fragments de cartes dirigides al seu amic Joan F. March Qués en els quals expressa la seva admiració i veneració a la figura de Ramon Llull:

"...traduir al angles uns versicles sànscrets sobre l'amor de Déu que Ramon Llull hauria estimat molt. Ell sabia bé que és això. Com diu el versicle: "L'amor de Déu no es pot dir en paraules: és com un mut que no pot parlar del gust d'una fruita".

Heu llegit *Blanquerna* de Ramon Llull? Sobre tot el *Llibre d'Amic i Amat*? Llegiu *Blanquerna* per amor de Déu. Llegiu Ramon Llull. "Tu qui omplis lo sol de resplendor, omple mon cor d'amor" (...) "Déu és amor"³³³

Aquesta influència el connectà, per una banda, amb la tradició cristiana dels evangelis i dels místics cristians, sobretot amb Sant Joan de la Creu i amb Santa Teresa-. D'altra banda, el connectà una altra vegada amb el món oriental. Aquest pic a través del món musulmà, amb els místics sufís, els folls d'amor per Déu, practicants d'un camí espiritual que fenomenològicament és idèntic a allò que a l'Índia es diria *Bhakti Ioga*,³³⁴ i del qual, curiosament, la *Bhagavad Gita* en representa la seva quintaessència. De fet, el mateix Ramon Llull afirma que el *Llibre d'amic e Amat* és un llibre sufí, escrit a la manera dels "sufies".³³⁵ Fins i tot, qualche autor arriba a la necessitat de defensar-lo d'una possible acusació de plagi.³³⁶ En el següent fragment d'una carta a R. Panikkar ens mostra com d'unides trobava la poesia amb l'espiritualitat dels *Upanishads* i la tradició mística cristiana amb la obra de Ramon Llull i, podríem deduir d'acord amb el raonament anterior, amb la mística sufí:

"Fa uns anys vaig enviar els *Upanishads* a l'amic i gran poeta Jorge Guillén, i tinc l'atreuiment d'enviar-vos una fotocòpia de la seva lletra. Ell no coneixia els *Upanishads*, però va sentir llur esperit dient:

³³¹ Vegeu el nostre article «La influència de Ramón Llull en el pensament de Joan Mascaró Fornés.»

A: *Estudis Baleàrics* 68/68. Octubre 2000/maig 2001 Palma. 2001

³³² Maimó, J. (1990: 57)

³³³ Mascaró, March (1993: 25) Carta de 1948

³³⁴ Martín, J. (1999: 155)

³³⁵ *Llibre d'amic...* (27)

³³⁶ Veure: Galmes de Fuentes, Alvaro (1999)

Ser, i nada más. Y basta.
Es la absoluta dicha.
¿Con la esencia en silencio
Tanto se identifica!

¿No us sembla que això sembla dels *Upanishads*?

Jo sempre amb San Juan de la Cruz, el sant de la meva devoció. Ell ens diu que la Veritat de l'univers és un Déu de poesia no una ciència de prosa. Vaig ara a Mallorca per unes sis setmanes. Sols me'n duré el "Llibre d'Amic e Amat" del nostre Ramon Llull (...)...sols l'artritis me fa pensar que no tinc 20 anys!"³³⁷

Finalment, també hi podem trobar fàcilment la influència d'un dels seus millors amics, el filòsof i pedagog Joaquim Xirau³³⁸ amb qui va coincidir durant els principis dels anys 30 a la Universitat de Barcelona, i de qui, a més a més, Mascaró es considerava un deixeble. Precisament, una de les seves obres més important es titula: *Amor y Mundo*, on la idea d'amor és el *leiv motiv* de l'objectiu de la filosofia. Xirau considerava la filosofia una necessitat ineludible de l'home ja que és el camí que segueix per salvar-se de l'aparent manca de sentit de la vida i de l'existència. L'Amor és precisament allò que pot donar sentit a la vida humana. En una carta a Xirau de l'any 1941 ens parla d'Amor i de les seves influències, de Llull, dels sufís, de la unitat essencial de les religions...

"És una gran lluita guanyar la guerra, després vindrà la lluita encara més gran de guanyar la pau: creació de valors de justícia i pau. És el gran problema espiritual: Sols en amor hi ha pau, i sols en Déu hi ha amor. (...). Hauré de llegir i penetrar amb amor les paraules del nostre Ramon Llull. Crec que el va llegir algunes obres sufís. Així ho diu. (...). Ell i Dante segurament foren influenciats per gran amor dels sufís. Sols els conec en traducció. Quina meravella! (...). Abans de Ramon ja Ramanuja a l'Índia dels himalayas havia parlat d'amor i més enllà abans de Crist ja Krishna ens diu en els seu cant diví "Sols per Amor me pot conèixer i comprendre la meva essència"³³⁹

La filosofia de Xirau és una filosofia cristiana, una filosofia en la qual l'accés a Déu només és possible a través de l'experiència mística basada en la imitació de Crist, del

³³⁷ Mir, G. (1998, II: 148)

³³⁸ Vegeu el nostre article «Influències del concepte d'amor de J. Xirau sobre l'espiritualitat de Joan Mascaró i Fornés» a: *Taula, quaderns de pensament* 35-36/2001. UIB

³³⁹ Mir, G. (1998, II: 267) D'una carta a Joaquim Xirau de 1941

qual podríem dir que, com a home, constitueix la quinta essència del *Bhakti Iogui*: el místic que uneix la seva ànima amb Déu a través de l'Amor. Tot el missatge moral del cristianisme no és més que seguir el manament d'estimar el proïsme com a si mateix, com diu Mascaró en una carta a Salvador de Madariaga de l'any 1941:

"...el punto donde llega Santa Teresa cuando dice "que estotro poco importa". Es el punto cuando la evidencia espiritual se revela con más fuerza que la conciencia misma de la vida normal. Entonces comienza el camino que conduce a Marta y a María, al servir y al amar. Entonces se puede comprender lo que antes sólo se entrevé, lo que mi compatriota del siglo XIII dice tan bellamente: "Amor és aquella cosa qui los francs met en servitut, e a los serfs dóna llibertat."³⁴⁰

O en un programa de radio de la BBC, de l'any 1944:

"El Cristianismo es amor, y las armas del amor son amor; y palabras y obras de amor. Esto lo sabia bien nuestro Ramón Lull (...). El sol del amor no ha brillado mucho en mis islas ni en España durante los últimos diez años. Egoísmos, fanatismos y errores humanos lo han nublado. (...). El orgullo nacional, la voluntad de ser, no de ser en la voluntad de amor, sino en la voluntad de poder y de imponer ha separado en todos los tiempos al hombre de su Dios, del Dios del amor de Ramón Lull el gigante espiritual de mi tierra (...) su cielo, su mar, sus montañas, [de Mallorca] fueron mis maestros."³⁴¹

La visió de la filosofia de Xirau com a eina per donar sentit a la vida xoca amb la concepció materialista del món modern i amb l'intel·lectualisme dels erudits. Mascaró critica de forma oberta aquesta pèrdua del sentit profund de la vida i reflecteix aquestes idees en diferents cartes:

"La gran cultura d'Europa sembla ara atacada, de dintre, pel materialisme mecànic; i, de fora, se troba atacada dels USA i de la URSS. I, malgrat tot, tots són homes. Si procurem no ser "pobres d'amor", com diu Ramon Lull, crec que ens és més fàcil comprendre els homes, perdonar-los, estimar-los."³⁴²

"Del Bhakti, o amor que adora, de l'escola d'amor de l'Índia antiga ningú en sap res [a Oxford] ni en volen saber. (...). És l'eruditisme realista o més ben dit materialista de tants d'erudits. És el materialisme psicològic destructor de

³⁴⁰ Mir, G. (1998, I: 201) D'una carta a Salvador de Madariaga de 1941

³⁴¹ Mir, G. (1998, II: 312) De la conferència "Mallorca, recuerdos y anhelos" de 1944

³⁴² Mir, G. (1998, I: 78) D'una carta a Pere Bosch de 1950

valors, o un dogmatisme tradicional mort que encara domina moltes esglésies, sense perfum ni color, ni poesia, és a dir sens vida espiritual. (...). Vaig deixar Oxford per a sempre."³⁴³

Precisament fent a Xirau un comentari sobre el llibre *Amor y Mundo*, li expressa una altra vegada la idea de la importància de la filosofia com una forma de donar sentit a la vida:

"És un llibre escrit amb amor que pensa i amb pensament que ama. Els resplendor de Plató i del sol del Cristianisme se troben en una mateixa claror en la seva visió. És pensament filosòfic expressat en forma bella: l'ideal grec on els pensadors eren artistes. No crec que el Prof. Broad ni l'Escola filosòfica de Cambridge estimarien el seu llibre. Això és un honor per a vosté. El pensament esdevé més i més científicament petit. Sols volen "facts" i se'ls escapa l'Esperit i la vida de les coses. Per a mi el pensador poeta és el suprem pensador. Ho foren els grans vidents dels Upanishads, ho fou Plató i Sant Agustí. La poesia és la vida de tot pensament gran i bell. I la poesia és amor.(...). La paraula de Déu creadora que va dir "Fiat lux" és l'amor creador. L'amor que crea les coses belles."³⁴⁴

Una altra idea bàsica en el pensament de Mascaró es la del fet que estimar tothom, amar Déu, l'amor incondicional a tot, ens ha de dur a estimar la natura i a magnificar-la convertint-la en un autèntic mestre, una forma de connexió del *Atman* individual amb el *Brahman* absolut. Ja hem vist a la cita referent al programa de la BBC la consideració de la natura com a mestre. Aquesta concepció de la natura³⁴⁵ com a guia de la nostra vida és molt semblant a la idea expressada en la filosofia taoista del *Tao-Te-Ching* de *Lao-Tse*. Aquesta obra és uns dels llibres més citats en *Lamps of Fire* i Mascaró expressà en moltes ocasions la seva admiració per les idees que hi ha contingudes, per exemple, aquí en cartes dirigides a Miquel Forteza i a Bartomeu March:

"...he re-traduint uns 50 capítols del TAO TE CHING, obra d'uns 250 abans Crist (...). He procurat emprar un anglès pur, sempre amb melodia i harmonia. Això és l'ànima de la nostra Mallorca que m'inspira! (...). Les pedres de les nostres muntanyes són per a mi sagrades. (...) ...ja sé que la humilitat en tot -i sobre tot en els judicis dels altres-, i l'amor absolut del proïsme són el

³⁴³ Mir, G. (1998, II: 275) D'una carta a Joaquim Xirau de 1942

³⁴⁴ Mir, G. (1998, II: 267) D'una carta a Joaquim Xirau de 1941

³⁴⁵ Podríem parlar de la natura tant en l'aspecte de natura exterior (*prakriti*), com de la natura essencial de l'home que portaria l'home a una conducta que s'hi harmonitzàs (*dharma*)

fonament de tota vida espiritual, d'aquella vida que per a mi és tot el meu anhel."³⁴⁶

"Un idioma que m'agradaria conèixer una mica és el xinès, per poder traduir Lao-Tzu (...). Però vos puc copiar un proverbi xinès: Es a dir "Escolta parlar de Déu el matí, i el vespre pots morir content." (...)

"Per aquells que són bons soc bo

per aquells que no són bons soc també bo, per així convertir-los en bons." (...)

"Sense sortir per la meva porta puc conèixer totes les coses de la terra

Sense mirar a través de la finestra puc conèixer tots el camins del cel."³⁴⁷

Fins i tot, en 1981, va arribar a publicar una selecció dels fragments del *Tao Te Ching* que aparegueren en el seu *Lamps of fire*, amb el títol *Tao*.³⁴⁸

Amb aquesta demostració d'amor a la natura que acabam de citar, no seria comprensible que Mascaró fos indiferent a la destrucció d'aquest lloc que tant estimava anomenat Mallorca. Primer, en un article que apareix al principi de l'edició de *La creació de la Fe*, es presenta a sí mateix com un enamorat de l'illa i ens diu en forma poètica:

"Nasqué a una illa de la Mediterrània, al lloc més bell de la terra. Era a començaments de segle, quan el soroll dels cotxes encara no havia destorbat la pau de les carreteres i dels camins, i quan el clar blau del cel encara no havia estat profanat pel renou brutal dels aeroplans."³⁴⁹

Amb aquestes idees d'enyorança del silenci i de la bellesa de Mallorca de principis de segle, no és gens estranya la crítica brutal que feia del desenvolupament turístic a Mallorca i la consegüent destrucció de la natura:

"La destrucció de l'encant de Mallorca per manca de seny i cultura és terrible. Les cales meravelloses de Mallorca, amb arenes blanques i mar blava podien ésser llocs de bellesa, i la bellesa ens ensenya molt, més que mestres i llibres, i ens purifica. Hotels i cases s'havien d'haver construït al menys mig quilòmetre lluny, amb un bon gust; i no permetre cases, ni hotels, ni brutor i botelles rompudes vora les platges. El mal ja està fet. Sols queden alguns recons de roques a on encara no ha arribat el turisme groller. Hi ha turistes que són gent de bon gust, i ells ploren tant o més com els millors mallorquins

³⁴⁶ Mir, G. (1998, I: 144) D'una carta a Miquel Forteza de 1949

³⁴⁷ Mir, G. (1998, I: 241) D'una carta a Bartomeu March de 1949

³⁴⁸ Maimó, J. (1990: 116)

³⁴⁹ Mascaró, J. (1993: 39) Es tracta del text introductori a la recopilació *La Creació de la Fe*.

la destrucció de molta bellesa de Mallorca. I que vagin alerta els egoistes constructors d'hotels que no pensen més que en fer diners(...). Esperem que poc a poc hi hagi més seny, cultura, i bona voluntat. De vegades el mal gust és cosa més gran. (...). Per la platja de Peguera i Santa Ponsa, per exemple, bastaria un "municipal" armat d'un bon garrot..."³⁵⁰

Aquest fragment que acab de citar és d'una carta al batle d'Andratx, Francesc Moner, de l'any 1960!. Què en pensaria ara? Podríem citar moltes més referències sobre la crítica de Mascaró a la destrucció de la natura per part de persones mancades d'una mínima sensibilitat ecològica i ferides d'un egoisme i un sentit materialista de la vida que eren per a Mascaró l'antítesi d'una vida autèntica, d'una vida connectada amb la espiritualitat.

La poesia era un altre del seus amors. Mascaró intentava sempre connectar amb la veritat transcendent de la mística i de la espiritualitat, i considerava que aquesta espiritualitat es podia expressar a través de la poesia, que així es converteix en una forma d'expressió de l'ànima, en una forma d'expressar allò que és inexpressable, d'anomenar allò que és inefable:

"Entre el poeta i l'home espiritual no hi veig més que una diferència: el poeta veu l'Etern i l'Infinit en el temps i l'espai; el vident de l'Esperit veu la gran unitat directament, més enllà de la gran varietat. Els dos van a l'Eternitat. El camí del poeta prepara tal vegada l'altre. Per això els grans llibres sagrats són gran literatura i gran poesia. Llur saviesa té quelcom d'etern"³⁵¹

Per tant, considerava que la religió vertadera només es podia expressar a través de la poesia. La poesia és l'essència de l'espiritualitat i l'única alternativa a aquesta és el silenci: silenci i feina. Des de la Creació de la Fe, a programes de ràdio on va participar, o, simplement, en cartes als amics, relaciona poesia amb religió.

"La poesia de la religió és la veritat de la religió. Si la religió se'n va, la poesia queda. (...). Un poema és una creació de l'ànima. La prosa és una construcció del pensament."³⁵²

³⁵⁰ Mir, G. (1998: II: 133) D'una carta a Francesc Moner de 1960

³⁵¹ Mir, G. (1998, I: 33) D'una carta a J. Xirau de l'any 1942

³⁵² Mascaró (1993: 93)

"Yo creo que el amor, la poesía y la religión tienen el mismo fondo ideal y eterno. El amor verdadero, o sea el amor bueno y bello, es poesía; y en Dios encontramos la poesía cósmica de la eternidad. Y como en el mundo moderno la psicología ha querido destruir el amor, y el materialismo quiere olvidar a Dios, la época de ahora no es muy propia a la poesía."³⁵³

"El perill dels grans entusiasmes és somniar coses grans, i deixar de fer les coses petites. Allò pagès de "a poc a poc s'encén el foc" és una gran veritat; procurem perfecció en les coses petites, silenci interior, visió calmada del camí, i anem caminant. (...). ...mirem el nostre finit espai, i el nostre curt temps. Feina i silenci! (...). No es fer molt, sinó fer allò que podem fer, segons les forces que Déu i natura ens ha donades. Tot això cal meditar-ho; però sols l'experiència ens ho ensenya de bon de veres."³⁵⁴

Res millor com a indicador dels interessos i de la base del pensament de Mascaró que examinar la seva motivació per a la redacció i recopilació de texts en la seva primera obra important: *Lamps of fire*.

"...leí todo lo más importante de las literaturas sagradas y filosofía espiritual del mundo, escogí muchos pasajes que reduje finalmente a 355 (...). De momento le he dado el nombre de "Lamps of Fire" recordando nuestro San Juan de la Cruz (...). Después [de la traducción] lo ordené todo con el fin que cada pasaje esté relacionado con el que le precede y el que le sigue. En fin, creo que ha resultado una obra buena, y claro que no temo la comparación con cualquier obra semejante de las que conozco. Si la hubiera, no le escribiría"³⁵⁵

I parlant de *Lamps of fire*, el concepte mascaronià d'amor no es pot deslligar dels altres dos conceptes que li serviren per classificar els fragments d'aquest llibre: *Llum* i *Vida*. Mascaró va ordenar i classificar els fragments que va seleccionar de les diferents tradicions espirituals sota tres capítols anomenats per aquest ordre: *Llum*, *Amor* i *Vida*. Aquests conceptes són, en la nostra opinió i juntament amb el de *Ioga*, el fil conductor de tota l'obra de Mascaró i coherentment amb aquesta idea el treball sobre la seva obra l'hem estructurat seguint aquesta classificació com a fil conductor de l'anàlisi i de l'exposició.

³⁵³ Mir, G. (1998, II: 327). Transmissió de ràdio de la BBC de 1944. *El desarrollo de la poesia en Inglaterra*.

³⁵⁴ Mascaró/March (1993: 53) Carta a March Qués de l'any 1956

³⁵⁵ Mir, G. (1998, I: 219) D'una carta a Salvador de Madariaga Xirau de 1949

"Us vaig parlar d'uns versos d'un sant de l'Índia que moria uns cent anys abans de néixer Ramon Llull? Me semblen d'una gran profunditat espiritual (...). "Doneu-me, Senyor, la gràcia de servir-vos amb aquell amor que surt de conèixer-vos: no conec altre camí" (...). Aquests dos versos ens parlen d'unes idees que fa temps tinc en el cor i en els pensaments: Light, Love, Life."³⁵⁶

Malgrat allò que acabam de dir, la divisió del pensament mascaronià en aquests tres conceptes no deixa de ser una mica artificiós. Constitueixen un marc de referència molt clar, però Mascaró els mesclava constantment. Així ho fa, per exemple, en aquesta carta a R. Panikkar (1967) on els conceptes de Veritat (Llum), *Karma* (Vida) i Amor els presenta de forma conjunta.

"Crec que l'Esperit de l'Upanishad em revelà una mica sa poesia: sa Veritat. Jo crec que la poesia de l'Univers és la Veritat de l'Univers, i la poesia de cada cosa és la Veritat de cada cosa. Entretant jo voldria, com Ramon Llull, voldria amor. ¿Per què? Per ésser ric, i poder fer rics els altres. Ja sé que "jo voldria" és, o pot ésser, el "Karma" que hem d'evitar: preguem que "Thy Will be done: for thy Will is love". ¿No ho penseu?"³⁵⁷

La idea d'espiritualitat i la seva importància per a la vida de l'home és una constant del seu pensament. Aquí trobem dos fragments que ens recorden el *Karma Ioga* (Vida) i la visió interior que és Llum (*Jñana Ioga*).

"...en les biografies i obres supremes dels Sants que conec no me recorda haver llegit que ells pensassin o volquessin ésser sants. Ells procuraven tenir l'Amor Suprem, i fer obres bones, i miraren el Sol; però no volgueren ésser. El "voler ésser" és la vanitat suprema. Tots els grans homes "son" no "volen ésser" (...) La humilitat absoluta, que no vol dir humiliació, és el fonament absolut de tota grandesa..."³⁵⁸

"l'autèntic progrés de l'home a la terra és el progrés d'una visió interior (...). No n'hi ha prou en tenir més, ni tampoc en saber més, cal viure més, i si volem viure més, hem d'estimar més (...) no podem canviar tot el món, però podem canviar el nostre món interior", es a dir, perfeccionar la nostra consciència moral a través de l'amor -comprensió activa i pacient de l'altre- i de l'acceptació d'una visió transcendent de la vida"³⁵⁹

³⁵⁶ Mir. G. (1998, I: 136). Carta a Miquel Ferrà de 1946.

³⁵⁷ Mir, G. (1998, II, 140) D'una carta a Raimon Panikkar de 1967

³⁵⁸ Mascaró, March (1993: 51) Aquí trobem la idea de PATANJALI de *Vairagya* o desixeiment que juntament amb la pràctica (*Abhyasa*) són el camí per obtenir la cessació dels moviments de la ment, (IS. I. 12 a 16)

L'Amor, molt en línia amb el pensament de J. Xirau, és un factor que transforma la percepció vital, és una eina soteriològica que ens allibera del dolor que comporta l'existència i la mort, ens condueix al silenci interior que és pau i eternitat. Així donava el condol al seu amic R. Grieria en una carta de l'any 1962:

"Els dolors del altres no són consol sempre dels nostres, però quan el dolor va unit amb l'amor pot ésser font d'elevació espiritual. També sentí dolor la mare del Mestre de Galilea, i la seva vida fou amor i dolor. (...). Que la Gran Vida de que vós i jo formem part us doni la força de la pau interior per a poder anar endavant. (...). El nostre temps passa, passen els pensament i les coses que passen per la nostra consciència: queda la nostra fe absoluta, eterna en la gran Eternitat del Tot. I la nostra amistat és part dels valors eterns."

"Les paraules no poden expressar aquestes coses infinites. Sols el gran misteri d'amor dins el gran misteri de dolor ens pot donar una idea del misteri del nostre Univers. Morim però queda l'Univers, queda la Gran Vida Eterna, queda el misteri d'amor. No, la nostra fe ha de quedar, bon amic. El dolor ens ha de fer sentir el silenci gran a on anem. Dins el silenci hi ha ressons d'eternitat. El meu dolor, compartit de la meva esposa, a la vostra i als vostres, i sobre tot a vós, noble i bon amic del meu cor."³⁶⁰

Rastrejant la concepció ètica de Mascaró, hi trobarem ben aviat la influència de J. Xirau, i per tant una ètica de l'amor.³⁶¹ El millor resum del seu imperatiu moral el constitueixen les paraules de Sant Agustí: "Estima i fes el que vulguis", la conducta ètica es resumeix en estimar al proïsme. D'altra banda, considerava també que l'amor era el factor que podia resoldre els problemes socials, els problemes de la convivència. Transcrivim a continuació uns fragments de cartes seves en els quals expressa les seves idees sobre la relació entre amor, moral i conflicte, i que crec que expressen de forma insuperable la seva concepció ètica, individual i social.

"Naturalment que això vol dir morir a l'egoisme i reviure en l'altruisme de Déu en totes les coses. Aleshores, de les paraules sagrades dels evangelis de tots els temps esdevenen vida i alegria, i pau i justícia. La justícia, que és l'equilibri de la balança quan troba la pau, ja que ha dat a cada cosa el valor i la mesura que els pertoca, regna en els nostres cors i pensaments. És una justícia que és dinàmica, ja que els valors canvien i a cada moment se necessita un nou equilibri de justícia; però l'amor, que en dóna el sentit de la

³⁵⁹ Mir, G. (1998, I: 11)

³⁶⁰ Mir, G. (1998, I: 172) D'una carta a Rafel Grieria de 1962. Aquí Mascaró ens presenta el dolor com un agent motivador de l'estat del Ioga, del "silenci gran".

³⁶¹ Vegeu el nostre article «Influències del concepte d'amor de J. Xirau sobre l'espiritualitat de Joan Mascaró i Fornés» a: *Taula, quaderns de pensament* 35-36/2001. UIB

justícia, també ens dóna la pau. (...). Allò que més fa falta al món d'ara és força moral, i aquesta és força d'amor i sacrifici, força de claror, d'amor i de vida."³⁶²

"I la veritat, la bondat i la bellesa tenen un denominador comú: l'Amor (...). "Amor! Sí, admirat amic, és el nostre gran refugi. Amor que és claror d'una consciència eterna" (...). "L'amor ens posa en comunió amb l'Amor de Déu en totes les coses". "La llei de l'amor resol tots els problemes socials de l'home." "L'amor no pot ésser ensenyat, però pot ésser donat." "Només l'amor pot redimir l'home. Hi ha una crucifixió i una resurrecció"³⁶³

"...si volem viure més, hem d'estimar més. L'Amor és el tresor amagat en un camp, i aquest tresor, d'acord al Bhagavad Gita, és la nostra pròpia ànima (...) contràriament a les lleis materials segons les quals donar més significa tenir menys, en la llei de l'amor com més dones més tens"³⁶⁴

"Crec que el que cal és treballar molt, estimar molt, i no odiar gens ni mica: és la manera única de fer-se estimar de les persones bones; i de les dolentes no hi ha que esperar gaire cosa bona. De tota manera ens diuen que Jesucrist i Lao Tzu i tant d'altres que sols el bé pot millorar el mal."³⁶⁵

"Val més ésser un home bo, i morir de fam, que no ésser milionari i ésser un lladre. La bellesa d'una posta de sol està molt per damunt de l'explicació meteorològica. Un bon cor i bona voluntat està i és molt superior als estudis de cardiologia."³⁶⁶

I no només expressava la seva convicció que l'amor és una eina per esbrinar quina ha de ser la conducta correcta, volia que la seva vida fos un exemple de conducta coherent amb el seu *dharma*.³⁶⁷ Aquest concepte sànscrit presenta un paral·lelisme i un homorfisme increïble amb la idea de vocació, de missió vital, que constitueix una de les idees claus de J. Xirau.

"El meu camí no era el de béns de riqueses materials. Però voldria que el llibrets foren més coneguts per a bé dels que puguin llegir-los amb el cor i els pensaments i amb tota llur vida. A les introduccions del Gita i Upanishads hi he posat la poesia de la meua vida, vida trencada, com la vostra i la de tots

³⁶² Mir, G. (1998, II: 155). Carta a C. Pi i Sunyer de 1947

³⁶³ López, G. (1997: 138)

³⁶⁴ Maimó, J. (1990: 85)

³⁶⁵ Mir, G. (1998, II: 157) D'una carta a Carles Pi de 1948. Aquí hi ha una expressió del principi ètic de la no-violència (*ahimsa*) que va emprar tant el seu admirat Mahatma Gandhi.

³⁶⁶ Mascaró, March (1993: 55) Carta de 1956

³⁶⁷ Llei moral que ha de seguir cadascú d'acord amb la seva naturalesa espiritual

aquells que pensàvem en els grans ideals educatius. Procurem viure els anys que ens queden dins la GRAN VIDA i dins l'AMOR PUR que ve de l'ÉSSER nostre i de l'Univers."³⁶⁸

Podríem parlar de les seves idees i del seu amor per les llengües, especialment per la catalana que n'era la seva llengua materna. Va ser un defensor actiu del català i va recolzar econòmicament la gran obra del *Diccionari Català-Valencià-Balear* de Francesc de B. Moll, demanant, a més, totes les ajudes que va poder. Però mai no es va tancar en el català, va estimar totes les llengües com a instrument de comunicació i de pregària.

També resulta peculiar, i molt important degut a ser la seva tasca més coneguda, la seva actitud com a traductor a la recerca de l'esperit més que de la lletra³⁶⁹. Però no és el nostre objectiu fer una anàlisi d'aquests aspectes, ja que en mereixerien un estudi més acurat. Ens limitarem a mostrar qualche detall, un esbós, en aquest cas lligat amb l'amor pel poble mallorquí i amb la crítica a la intolerància lingüística de la dictadura franquista.

"¡Quin món tan gran el de l'amor d'un poble que ens va donar aquestes cançons [cançoners de Mallorca]! I quina feina la d'encendre el foc de l'amor entre els que tenen ara una ànima freda mig-morta culturalment, ignorants de la terra i el poble que el ha donat la vida. (...). Un bon Menéndez Pidal dient als alumnes catalans "No se encierren Vds. En su catalán", ¡i ell "se encerró" en el seu Cid Campeador! Val més "encerrarse" dins Ramon Llull."³⁷⁰

Qualque vegada mesclava la passió per la cultura de tot el món amb les seves vivències personals.

"Hi ha tres móns culturals que si tingués tres anys lliures els dedicaria a conèixer-los (semític, eslau i xinès) podeu veure que jo estic en perill de caure dins l'erudició i el llegir massa llibres! No crec que sigui anhel d'erudició, Déu me n'alliberi. No és un anhel d'amor universal que sent viu com un foc, flama i claror dins els fons de l'ànima.(...). Dels homes he sofert molts de desenganys i ha caigut de vegades en depressió i una mica de misantropia; però això dura poc. En el fons del cor crec que estim tots els meus germans, i quan el sol del cor brilla aleshores brilla sobre els bons i els

³⁶⁸ Mir, G. (1998, II: 213) D'una carta a Maria Solà de 196641

³⁶⁹ Per més informació vegeu l'article d'Oscar Pujol en Lòpez, G. (1997)

³⁷⁰ Mir, G. (1998, II: 81) D'una carta a Francesc de Borja Moll de 1967

dolents, sobre els justos i pecadors, sobre els bons poetes i sobre els poetes dolents (aquest és el moment d'amor suprem!); però això és quan el sol brilla."³⁷¹

Un altre aspecte que mereix un estudi específic és el relatiu a les seves idees educatives i el paper que ha de fer la Universitat en la formació d'una societat més humana i propera a la evolució espiritual, que constituïa el seu ideal de societat. Tampoc no entrarem a fons en aquest aspecte³⁷², tan sols unes pinzellades pel que fa a la manera de relacionar la seva idea d'amor amb la cultura i l'educació.

"Mai no podem deixar de banda el concepte humanístic de la cultura i per tant és necessari eixamplar la seva acció dins les aules de totes les escoles"

"Jo tinc la certesa que com a futur de la cultura tota ensenyança i particularment la universitària ha de tenir per ideal l'home integral, amb tot el desenvolupament de les seves possibilitats espirituals i tècniques, però per damunt de tot una taula de valors sòlidament establerta (...)"

"Ha de palpitari l'amor, la confraternitat afectiva i viscuda entre professor i alumne (...)"³⁷³

"Una de les tasques de l'educació és revelar que la joia del infinit és la joia de l'amor"³⁷⁴

L'evolució social, per arribar a ser, ha de ser un progrés de l'amor a través de la superació de l'egoisme.

"..parla de tres estadis possibles en l'evolució dels homes i dels pobles: exclusió, confusió i comunió. En el primer estadi, els homes i els pobles es tanquen en el seu egoisme brutal i es promouen guerres civils o entre els pobles. En el segon estadi, es produeixen les imposicions oficials que donen lloc a la confusió. Al tercer estadi, el de la comunió, hi arriben pocs homes i potser cap poble. És l'estadi superior. Hom és allò que és. L'ànima creix forta i sola caminant cap a Déu. Però avança en comunió d'amor envers els altres homes i envers totes les coses. (...) perdona les febleses dels altres tot recordant les pròpies i enfortint-se en l'amor a allò que és etern en tot, homes i coses, i fent brollar l'obra creativa"³⁷⁵

³⁷¹ Mir, G. (1998, I: 111) D'una carta a Miquel Dolç de 1950

³⁷² Per més informació vegeu el llibre de Munar, M. (1997)

³⁷³ Maimó, J. (1990: 51)

³⁷⁴ López, G. (1997: 231)

³⁷⁵ López, G. (1997: 143)

L'egoisme és evidentment l'antònim de l'amor i el causant de, per exemple, la destrucció de Mallorca ja esmentada abans. La superació de l'egoisme ha de suposar també la superació de les diferències religioses i nacionals.

"Segon en Karl Marx tota propietat és un "robo", castellanisme nostre segons el Sr. Moll. La picardia del nostre poble ha dit que "qui no roba, no duu roba" i la pesta del turisme ens diu la veritat. Karl Marx té raó i ens fa pensar en el problema de la propietat."³⁷⁶

"Perdida la confianza y esperanza en el hombre que pasa [2ª Guerra Mundial], siento más que nunca en momentos de vida -muy pocos- el anhelo de unión con lo divino en el hombre y el universo. El siglo XX necesita una religión que le dé la fuerza y la paz en la fe; pero quizás las de una fe que más allá de las religiones llegue a la Religión, que más allá de la nación llega a la humanidad. Pero tal vez el dolor sea el camino que conduzca al amor y aún no hemos sufrido lo suficiente."³⁷⁷

Com podem comprovar no tenia una visió negativa del dolor, el dolor és part de la vida i una oportunitat de creixement espiritual.

"...creguin que el seu dolor ressona en el meu cor. (...). Davant l'Eternitat l'ànima esdevé silenci, i el dolor d'amor és Eternitat. La persona tan estimada se'n va. Nosaltres anirem a ella, però ella no retornarà. Però ella viu en els cors que són amor, i el Déu que no desampara una floreta del camp no desampara la vida de la persona amada. L'amor que esdevé dolor ens deixa l'ànima desolada i silenciosa. Però la fe i l'esperança ha d'omplir el buit del cor, i en la calma del silenci del dolor podem sentir la vida eterna de la persona que pensem morta. La mare de la seva esposa no és morta: viu allà on viurem nosaltres, en el cel de salvació de les coses. Els dolor ens ha de donar la força i esperança. Ens ha de fer oblidar les petites coses de cada dia que passen, i en fa pensar en l'ànima d'una mare que viu en Déu i en el cel. I en nom d'ella, en nom d'una persona amada hem de viure. La nostra ànima purificada de dolor i d'amor."³⁷⁸

"Quan ploram els que se'n van, ploram moltes vegades el nostre dolor i el buit del nostre cor; però ells se'n van a la pau de la vida eterna de la que els moment de pau vertadera sobre la terra ens donen un pressentiment, una mica de visió. Aquesta serenitat de l'esperit, reposant en el Déu d'amor que tant ens estima, jo l'anhel per a vós de tot mon cor. En el silenci de la nostra ànima quan se'n van aquells que estimam, sentim una mica el silenci d'amor etern; i

³⁷⁶ Maimó, J. (1990: 106)

³⁷⁷ Mir, G. (1998, I: 194) D'una carta a Salvador de Madariaga de 1939

³⁷⁸ Mir, G. (1998, II: 270) D'una carta a Joaquim Xirau de 1941

el dolor se transforma i transfigura en el gran Amor d'on venim i a qui anam."³⁷⁹

Malgrat tots els problemes i dificultats, l'angoixa que li produïa la guerra, o la crítica feroç a destrucció la de la natura, al materialisme, etc., Mascaró era però essencialment un optimista.

"Els pensadors són a Cambridge més i més científics i de vegades una mica pessimistes. Però jo crec que l'essència de l'home i de l'univers és positiva i no negativa, és vida i no mort, és a dir és espiritual, transcendència sobre la vida i la mort. El problema de l'amor espiritual sempre m'interessa, però veig més bé que abans el valor del coneixement. (...). Per això diu Ramon Llull: "Demana l'amic a l'enteniment e a la voluntat, qual era pus prop a son amat: e corregueren abdos, e fo ans l'enteniment a son amat que la volentat.". Per altra banda Kabir, el gran místic de l'Índia medieval diu: "aquell que estima comprèn". Amor que encén la flama i llum del coneixement. Coneixement que condueix a l'admiració i a l'amor. I de tots els coneixements, crec que la gran visió dels místics de totes les terres representa una visió de Déu, l'essència nostra i de l'univers, (...). [quan el pensador és també místic]. És el gran pensament poètic que ens dóna visions de la veritat de l'univers, no el pensament científic que sols ens dóna veritats parcials que sintetitzà el pensament poètic creador."³⁸⁰

I aquest optimisme li feia trobar dins del missatge espiritual de totes les tradicions l'esperit que li donava vida i que anomenava Poesia.

"Si en Confucio hay un sentido noble y bueno profundamente humano, en Lao-Tzu hay un sentido aún más elevado, que es el sentido divino de las cosas. En sus palabras hay la poesía de lo eterno..., más de seiscientos años antes de Jesucristo, nos dice: "A los que nos odian, démosles amor". (...) Cuando leemos las obras piadosas y teológicas de varias religiones leemos prosa, pero al leer las grandes obras creadoras de religiones leemos poesía: visión, vida y creación."³⁸¹

L'amor és doncs la idea central en el pensament de Mascaró i al seu voltant giren les seves altres idees, les bàsiques: Ioga, Llum i Vida; així com les transversals: educació, ètica, poesia, etc.

³⁷⁹ Mir, G. (1998, II: 192) Aquí hi trobam l'expressió d'allò que és el Ioga i que el silenci nostre (*Atman*) és equivalent al silenci de Déu.

³⁸⁰ Mir, G. (1998, II: 284) D'una carta a Joaquim Xirau de 1943

³⁸¹ López, G. (1997: 58) De la conferència de 1941 "China i la Guerra en Asia"

5.2 El concepte de *Bhakti ioga*. L'amor en la tradició hindú.

El *Bhakti ioga* és el ioga que segueix el camí de l'amor i la devoció. Amb altres noms, és un dels iogues que més apareix dins de les tradicions espirituals de tot el món. Així en el missatge de Jesucrist trobam constants referències a l'Amor que constitueix l'essència bàsica del seu missatge i de molts dels desenvolupaments posteriors del cristianisme. De la mateixa forma, els sufís musulmans feien de la devoció a Déu, de l'Amor foll per Ell la raó de ser de tota la seva doctrina: la recerca de la unió mística amb Ell. Com deia Ibn al-'Arabi: "los que aman a Dios merecen el calificativo de locos de amor, más que los que aman a las criaturas".³⁸² L'amor és l'intermediari entre el món de l'home i la divinitat, el pont que pot conduir l'ànima de l'home a la unió amb Déu.

Dins del context hindú el *bhakti* sorgí com a via independent amb l'aparició, sobre la meitat del primer mil·lenni aC, de les religions teistes dedicades a *Krishna* (avatar de *Vishnu*) o a *Shiva*. És justament en la *Bhagavad Gita* on apareix per primera vegada i amb força *Krishna* com la quinta essència de l'Amor. El Suprem impersonal (*Brahman*) es personalitza i el camí es converteix en passió mística. L'adepte estima sense esperar res a canvi, incondicionalment i impertorbablement i manté una actitud obstinada de fidelitat cap el seu Amat. Així ho expressava Mascaró i així definia de forma magistral quin és el concepte de *Bhakti Ioga*:

"...és l'amor, *Bhakti*, que transforma la llum en vida. I *Bhakti*, amor, és el vincle d'unió entre l'home i el seu Déu. Sòcrates ens diu que l'amor és el missatger entre els deus i l'home. En paraules de Sant Joan de la Creu, "És només l'amor el que uneix l'ànima amb Déu". Santa Teresa, a la seva manera casolana, diu que "el que importa no és pensar molt sinó estimar molt (...) l'amor de Déu no s'ha de construir a la nostra imaginació sinó que s'ha de demostrar amb obres (...)

Krishna és un Déu d'Amor, i diu a Arjuna que és perquè l'estimava que l'ha pogut veure: "Ni amb els Vedes, ni amb una vida austera, ni amb almoines als pobres, ni amb ofrenes rituals, puc ser vist tal com tu m'has vist. Només amb amor l'home em pot veure (...) no hi ha amor suprem. Aquest amor és la

³⁸² Cit. Galmés, A. (1998: 86)

recompensa d'una ment pura, més enllà de les tempestes i de les passions humanes (...) la gràcia de Déu és la recompensa a l'amor de l'home."³⁸³

El *bhakta* -el practicant del Bhakti ioga- estableix comunicació amb la Divinitat a partir de diferents rituals, tècniques místiques, abandonament a la Seva voluntat, etc. amb l'objectiu de arribar-hi a la unió mística. Dasgupta descriu el devot de la següent forma:

"Tan intensa es la pasión que siente por Dios que ésta consume todas sus pasiones terrenales... El bhakta lleno de tal clase de pasión no la experimenta tan sólo como una corriente de gozo que riega lo más profundo de su corazón, sino como un torrente que inunda su alma y penetra todos sus sentidos.(...) Una persona así, con su amor a Dios, se trasciende a sí misma. Canta, ríe, baila y llora. Ya no es una persona que pertenezca a este mundo."³⁸⁴

Els *bhaktas* accepten, normalment i en contra del *darshana advaita Vedanta*, una metafísica dualista. Fins i tot, arriben a negar la possibilitat d'arribar a la perfecta unió, al ioga, ja que el Creador està radicalment separat de la creació i la seva distància és insalvable. Malgrat això, no deixen de cercar, de forma entusiasta aquesta unió ja que només en la unió amb la Divinitat es pot trobar autèntica joia. En aquest camí recorren diferents etapes que, emprant la terminologia de Ramon Llull, podríem resumir en:

- 1) Anhel d'estimar que converteix la vida ordinària en qualque cosa sense interès.
- 2) Dissolució de l'amic dins de l'abisme de l'Amat.
- 3) Amic i Amat es confonen en una unió que provoca confiança cega.
- 4) Aquesta experiència d'unió duu a l'amic a desconfiar de tot allò que és fora de Déu.
- 5) La passió devocional transforma, transfigura la realitat que es converteix així en una expressió de l'Amat.
- 6) La sensació d'unió es profunditza i l'Amat perd la seva identitat i la consciència d'unió. Es transforma en SAT-CIT-ANANDA.
- 7) L'amic està totalment posseït per la seva passió i apareix com un foll.³⁸⁵

³⁸³ López, G. (1997: 70) De "Una estrella d'Orient"

³⁸⁴ cit. en Feuerstein, G. (1996: 30)

³⁸⁵ Varenne, J.M. (1988: 82)

Una de les formes de canalitzar l'Amor a Déu és estimar tothom i tot. Amar és allò que fa possible gaudir de la vida i aquest amor esdevé complet quant arriba a l'estat de silenci, quan és Ioga. Mascaró deia:

"L'amor espiritual m'interessa més i és un problema que hem de resoldre en aquesta vida. És bo de fer amar un poc: la família, els amics, la terra que ens dona la vida, amar el bé, la veritat, i la bellesa; però el problema és el d'amar SEMPRE, tothom, sobre tot els homes que ens semblen plens de mal, amar Déu que se troba en tot. ¡Quin món tan gran seria el nostre! Després, el silenci del SER, no el renou de l'estar"³⁸⁶

D'acord amb això, l'Amor només es pot manifestar de forma íntegra com joia suprema, quan és sinònim de Ioga com estat, de *samadhi*. Quan des del silenci de la ment sentim l'Amor podem veure la Llum. L'Amor ens condueix des del renou, del món impermanent, a l'Ésser, al silenci, a la joia... al Ioga.

L'amor humà és un dèbil reflex de l'amor diví i totes les tradicions descriuen l'amor diví fent referència a l'eròtica humana comparant de forma més o menys explícita el rapte místic amb l'orgasme. Aquest rapte que és joia infinita és allò que duu a Vivekananda a dir que la follia d'amor per Déu és després de tot, el millor que ens pot passar.³⁸⁷ Citant els aforismes de *Bhakti* de Narada, ens diu que l'amor en proporciona llibertat eterna, perquè:

"*Bhakti* és amor intens cap a Déu. Quan un home l'assoleix, ama tot i no odia res, torna satisfet per sempre. Aquest amor no pot ésser comparat a qualsevol benefici terrenal."³⁸⁸

Vivekananda també considerava que el *Bhakti marga*, era el camí més fàcil i natural per arribar a la divinitat. Però també ens recorda que en les seves formes més baixes degenera en un fanatisme obscur. Ja veurem com Mascaró compartia aquesta concepció i com era de prop de les interpretacions esmentades anteriorment.

³⁸⁶ Maimó, J. (1990: 83)

³⁸⁷ Vivekananda, S. (1964: 100)

³⁸⁸ Vivekananda, S. (1964: 31)

5.3 L' Amor en la introducció a la *Bhagavad Gita*

"...coses grans. Gràcies a Déu, la soledat i la natura i la intuïció em dugueren a sentir-les" (...). "El *Bhagavad-Gita* ha dirigit la meua vida. Si jo som res, jo som el *Bhagavad-Gita*. Ell m'ha dut ...a sentir un poc l'ésser i l'amor del nostre univers"³⁸⁹

a) Introducció. Els *Vedes*.

D'acord amb allò que diu en la seva introducció al *Dhammapada*, els *Upanishads* són el camí de la Llum, el *Dhammapada* és el camí de la vida i la *Bhagavad Gita* representa el camí de l'Amor.³⁹⁰ Un camí d'Amor, però, que també és de Vida, i que ens ensenya a viure per així poder arribar a la Llum. D'aquesta manera ho explica en una carta de l'any 1973 a J. Trueta. La funció que poden tenir els llibres traduïts seus i com poden funcionar d'acord amb la forma de ser de la persona hi que accedeix, com el poden ajudar a trobar el propi camí i a seguir-lo:

"Ara tinc el plaer d'enviar-vos el darrer llibre de la meua trilogia: el *Dhammapada*. Dels *Upanishads*, de llur grandesa còsmica de *Brahman*, tal vegada la més gran de l'home sobre la terra, crec que vénen les visions de savis de vida el *Gita* i del *Dhammapada*. La visió sublim dels *Upanishads* és per a un R. Tagore, i per als pocs que senten la visió espiritual una i única que trobem en els llibres sagrats; però el BG és per a un Gandhi, l'home pràctic que aplica a la vida les gran idees espirituals que transformen una mica la bèstia humana i en fan un esperit de llum, claror i amor; i ens donen les visions del bé, bellesa, justícia i tantes altres que senten els homes grans, com vós. (...). Si un dia teniu uns minuts lliures tal vegada me direu si heu llegit els meu *Dhammapada*, no el meu, el d'un home, com vós gran, i que del dormir del temps que passa va despertar, va ésser Buddha, un home que ha despertat dins una cosa que ell va dir Nirvana, i que sabem és veritat aquells que ho han sentit un poc per poc que sia."³⁹¹

³⁸⁹ López, G. (1997: 136)

³⁹⁰ Mascaró (1971: 21)

³⁹¹ Mir, G (1998, II: 258) D'una carta a Josep Trueta de 1973

Quan Mascaró ens explica el *Jñana Marga*, el camí per a l'autorealització a través del coneixement, ens adverteix sobre la gran dificultat d'aquest camí i que no és un camí per a tothom. Els *Upanishads* que representen el camí de la Llum, són qualificats per Mascaró com *Himalaies de l'Ànima*. L'home corrent necessita, ens diu, una norma de vida, una direcció cap a on caminar en el seu trànsit terrenal, necessita un Déu o una imatge d'un Déu a la qual poder adorar i, per damunt de tot han de menester Amor. El camí de l'Amor, *Bhakti Marga*, i el camí de la Vida, *Karma Marga*, són molt més assequibles. En concret, la via de l'amor la trobam en totes les tradicions espirituals i és la base del cristianisme més pur, dels místics *sufís* i cristians, del camí que R. Llull va recollir dels *sufís* i va expressar al *Llibre de l'amic e Amat*.

En la seva introducció a la *Bhagavad Gita* ens descriu dues direccions de l'amor. D'una banda, l'amor de Déu que fa possible l'existència de l'Univers i de nosaltres mateixos com a subjectes que ens podem dirigir a Déu. Així ens mostra la pregària que ja apareix en els *Vedes* en la qual l'home prega a Déu que li doni el seu amor. D'acord amb els *Vedes* el requisit per rebre l'amor de Déu és estimar-lo. L'amor fa possible el perdó dels pecats i només amb la gràcia de Déu és possible alliberar-se de les afliccions. D'altra banda, l'amor és un mitjà que pot emprar l'home per acostar-se a Déu. D'acord amb els *sufís*, l'amor incondicional a Déu, la bogeria per Déu no condueix a l'alliberació, és l'alliberació. Aquest és també el missatge de la *Gita*.

[68] Seguint amb la descripció dels *Vedes*, als principis hi trobarem dues idees claus. La primera és la de l'amor com a primera llavor de l'Univers. El primer acte de la creació és la aparició de l'amor que sorgeix de l'U. Sense l'amor metafísic de l'U, l'Univers no podria existir, la creació és un acte d'amor. La segona ens explica que aquesta idea no és una convenció arbitrària. És el producte d'una experiència vivencial dels savis. Aquesta veritat la trobaren precisament en l'interior de llurs cors. L'Amor místic és una vivència que ens revela la veritat de l'Univers i aquesta veritat és la mateixa que la del cor. L'amor és a la vegada instrument i objecte del coneixement espiritual: *Jñana*.

b) Els *Upanishads*.

[71] També en els *Upanishads* trobam referències a l'amor. Mascaró cita el *Mandukya Upanishad* el qual quan ens descriu els estats de la consciència en arribar al quart, (a l'estat de *turiya*) ens exposa que és un estat de consciència suprema en el qual s'expressa l'*Atman* com el mateix Esperit. La prova de la seva existència n'és precisament la unió en què, en aquest estat, trobam pau i amor.³⁹² La naturalesa de l'Esperit es manifesta com amor i és Amor. La recerca de la Llum es fa precisament per mitjà de l'amor ja que el lloc on la trobarem és precisament a la part més fonda del nostre cor. I no l'hem de posar en les possessions, l'hem de posar en Déu i així trobarem la joia de l'Etern. Les accions fetes amb el cor en Déu no lliguen l'ànima.

L'Isa Upanishad ens sintetitza en unes poques línies la interrelació entre la Llum, que és Déu, l'Amor que és joia, i la Vida (la acció) que és consciència. Podem doncs recollir les paraules SAT, CIT I ANANDA, com Llum, Vida i Amor. SAT és Ésser, és Llum, és *Jñana*. CIT és consciència, és Vida, *Karma*. ANANDA és Joia, és Amor, *Bhakti*. Com podem veure qualsevol classificació ens pot ser conceptualment útil, però és falsa, la Veritat és Una i en el fons Llum, Amor i Vida són sinònims.

[76] La imatge dels tres camins que ens presenta Mascaró citant-nos Ramakrishna³⁹³ ens serveix com a referència conceptual, però en el fons sempre hi ha *Brahman*. En la seva introducció, Mascaró ens sintetitza de forma magistral les relacions entre les tres vies:

"Aquesta visió d'acció [com mitjà d'assolir el significat intern de les coses] amb consciència del seu significat està entrellaçada en la *Bhagavad Gita* amb la idea d'amor. Si vida o acció és el finit, i consciència o coneixement és l'Infinit, amor és el mitjà per convertir la vida en Llum, el pont d'unió entre el finit i l'Infinit. El tot amor autèntic hi trobem l'amor a l'Infinit en la persona o cosa que estímem"³⁹⁴

[77] Una paràbola perfecta per explicar els dos sentits de l'Amor: .En el primer, el punt de partida de la vida individual, es converteix en Vida, en Llum, mitjançant

³⁹² Mascaró (1960: xvi)

³⁹³ Mascaró (1960: xx)

³⁹⁴ Mascaró (1960: xxi)

l'Amor de l'home a Déu. En l'altre la Llum es converteix en Vida, il·lumina les nostres vides per l'Amor de Déu que ens atorga la possibilitat de veure-la. Llum i Vida es lliguen i arriben a ser U per l'Amor.

c) La *Bhagavad Gita*.

[77] La *Bhagavad Gita* és una paràbola on la guerra entre els *Pandava* i els *Kurus* per recuperar el tron robat pels segons als primers, és una al·legoria de la lluita interior de l'ésser humà entre el *Dharma* i l'*Adharma*; és a dir entre seguir la llei que dóna sentit a la nostra vida o anar-hi en contra. El terme *dharma* no fa referència estricta a una llei moral, sinó a la finalitat de la vida de cadascun. És la llei sagrada que ha de seguir cada home, però que l'home tria seguir o no seguir lliurement. Si la segueix el pot conduir al Fi Suprem de la seva Vida. Per això, precisament la batalla es du a terme en *dharmaksetre*, el camp del *dharma* on lluiten les forces de la Llum amb les tenebres. El diàleg entre *Arjuna* i *Krishna* és el missatge que la Gita ens transmet per ajudar-nos a conduir les nostres ànimes. *Krishna* és la font i suport de la realitat eterna situada més enllà de la realitat fenomènica. *Arjuna* és l'ànima de l'home que vacil·la i cerca quin és el camí que ha de seguir, el seu *dharma*, el seu codi de Vida.

[78] Mascaró analitza l'al·legoria de la quadriga i de totes les que cita, emprades també per altres autors i tradicions, tria la del budisme com a més interessant pel missatge espiritual que transmet. En el camí cap el Nirvana -la realització espiritual on som alliberats de la por- l'esforç correcte és representat per les rodes. El conductor ha de ser el *dharma*, que en la *Bhagavad Gita* ens és mostrat per *Krishna*.. La quadriga és *Arjuna*, l'ànima de l'home. El missatge és molt senzill: si deixam que el *dharma* que ens mostra *Krishna* condueixi la nostra Vida, amb consciència de les nostres accions i sense aferrar-nos-en al resultat, arribarem a la Llum, a alliberar-nos del dolor de l'existència. El motor, la força que ens transportarà i guiarà és precisament l'Amor.

En aquesta al·legoria és també important prendre consciència de l'actitud d'Arjuna. Dubta, té por i cerca justificacions per no lluitar i allunyar-se de la batalla. És més

fàcil fugir, evitar l'acció que enfrontar-se a la pròpia Vida, anar a la recerca del propi *dharma* i seguir-lo. La resposta de Krishna és contundent:

"2. D'on ve aquest desànim melangiós. Arjuna, en aquesta hora, l'hora de la prova? Els homes forts no coneixen la desesperació, Arjuna, ja que així no guanyen ni el cel ni la terra.

3. No caiguis en una debilitat degradant, impròpia d'un home que sigui home. Espolsa aquest indigne descoratjament, i alça't com un foc que crema tot davant seu"³⁹⁵

Això explica perquè la metàfora és una batalla, el camí no és fàcil, és una lluita i l'home que vol enfrontar-se al seu *dharma*, per seguir la seva llei personal, ha de ser com un guerrer³⁹⁶.

Les paràboles i metàfores són part important de la literatura espiritual, cosa que és molt normal ja que, com la Veritat no pot ser expressada amb el llenguatge corrent, utilitza el símbol per expressar allò que és inexpressable i aquest és precisament el sentit de la *Gita*, tota ella és una gran paràbola. Les paràboles no són la Veritat, són símbols que ens poden dur a la Veritat. La *Gita* està farcida de paraules relacionades amb la guerra però que ens revelen el sentit de la batalla espiritual de l'ànima. Així ens parla de "matar el desig", "matar el dubte", "l'enemic de l'ànima", "l'espasa de la saviesa"... Per explicar-nos el contingut de la *Bhagavad Gita*, Mascaró ens adverteix que és impossible que a través d'un estudi analític s'ens pugui revelar el significat d'un poema espiritual. Per explicar-la utilitza justament una metàfora: la d'una simfonia virtual de Beethoven.

[79] Però, abans de passar a analitzar les imatges de la simfonia, crec que és interessant mencionar dos exemples de metàfores espirituals citats a la Introducció. La primera la idea de Sant Joan de la Creu presentant-nos la imatge d'unes noces com la comunió suprema d'amor amb Déu. Molt interessant és la interpretació mascaroniana del ritual hindú del bany a l'*Hitopadesa*:

³⁹⁵ BG (2.2 i 2.3)

³⁹⁶ La metàfora del guerrer espiritual es prou emprada en diverses tradicions des de la *Gita*, al Budisme Tibetà i al Zen japonès, etc.

"L'Esperit en tu és un riu. El lloc sagrat de bany és la contemplació; les seves aigües són la veritat; els seus marges són la santedat; les seves ones són amor. Vés en aquest riu per purificació: la teva ànima no pot tornar pura només amb aigua."³⁹⁷

En primer lloc apareix la idea de l'Esperit com qualche cosa dinàmica, un riu; el seu moviment, les ones, són precisament l'Amor. És dins de nosaltres, dins el nostre cor, quan el percebem, percebem Amor, s'ens manifesta mitjançant l'Amor. A més, ho abraça tot i no el podem veure, ni en el temps ni en l'espai, ni veure'n el principi ni el final. Després, sorgeix la idea que les seves aigües són la veritat; l'essència del riu, de l'Esperit, és Llum. Finalment, consideram que la purificació, l'acte de banyar-se al riu, és la contemplació, l'estat d'ioga on podem veure la Llum. Quan realment ens banyem en les aigües del riu, és quan aconseguim aturar el moviment de la ment mecànica (*manas*), que és la que produeix els moviments mentals o *vruttis*. Així deixam que es manifesti el silenci interior i del qual sorgirà la consciència d'*Atman*, del l'Ésser. El camí espiritual és un camí de neteja interior, d'anar traient contingut a la nostra ànima; *neti, neti*: no és això, no és això. Quan arriba al buit total (*shunya*) de la consciència ordinària, ens trobam davant de la Pura Consciència (*Cit*) que sempre ha estat dins de nosaltres, és un retorn a l'Estat Original, al *Tao* xinès. Immergir-nos en l'aigua de l'Ésser és acabar amb els moviments del jo il·lusori, i també a l'inrevés, quan aturam els moviments de *manas* arribam a l'Ésser real (*Sat*).

d) La simfonia de la *Gita*.

[80] Abans d'entrar en la descripció de la *Gita* a través de la metàfora simfònica, Mascaró ens fa partícips de les seves tribulacions a l'hora de traduir-lo. No és un problema de traducció de paraules sinó de l'intent de traduir-ne de les paraules a la vida. Així recull Oscar Pujol la visió personal que tenia Mascaró sobre el traductor:

"L'ideari de Mascaró com a traductor es pot trobar breument explicat a la seva *Note on the Translation* a la *Bhagavad Gita*...: 1. Desig d'incloure a la traducció totes les explicacions necessàries per a la comprensió del missatge (without notes or commentary). 2. Rebuig de certes accepcions establertes d'un mot a fi de ser més fidel a l'esperit que a la lletra (letter kills, but the spirit gives life). 3. Oferir una versió personal del text que confii en la pròpia

³⁹⁷ Mascaró (1960: xxiii)

llum de la raó... 4. El traductor no ha de ser només fidel al text, sinó a si mateix... 5. Privilegiar el significat connotatiu per damunt del denotatiu... 6 ...fer les seves traduccions en una prosa clara i lluminosa... 7. La musicalitat és també un criteri de fidelitat, com si for l'aspecte fònic de la lluminositat abans esmentada (...) ...la traducció és un intent, una possibilitat, una ofrena, mai un producte acabat. La traducció és un acte d'amor"³⁹⁸

La importància que donava a cada paraula queda expressada en aquesta carta a F de B. Moll de l'any 1943:

"Estic traduint el BG, obra d'amor i saviesa, del sànscrit a l'anglès. Procur fer una obra bella on cada paraula és mesurada, pesada, pensada i sentida. Els traductors del sànscrit a l'anglès sembla que en general hagin sentit una atracció especial per la paraula lletja i artificial: jo procur redimir un poc aquesta vergonya. En el temps de Shakespeare la llengua anglesa era sols parlada per uns cinc milions d'ànimes, però tenia més vida i més forta que ara quan la parlen 200 milions. Tenim quantitat però poca qualitat. És el problema cultural del món industrial, allunyat de la terra i de la bellesa. (...). Els pobles volen pau, però sols en l'amor hi ha pau, i sols en Déu hi ha amor."³⁹⁹

Amb el seu treball de traducció Mascaró seguia escrupolosament el missatge de la *Gita*: era el seu propi *Karma Ioga* i un acte d'Amor cap a tots els possibles lectors. Aquesta actitud de treball es veu encara més al següent fragment d'una carta dirigida a J.B. Trend i que va remetre a Miquel Ferrà l'any 1947:

"Una bona traducció ha d'obrir una finestra a un nou món de l'esperit, una traducció incorrecta crearà un prejudici i fins i tot un dany permanent en la ment del lector (...) si no puc escriure en un gran anglès, almenys intentaré escriure en un anglès clar (...). El meu treball és simple, llegeixo l'original, llegeixo totes les traduccions que puc trobar; i treball fort el problema del significat, la interpretació filosòfica, etc. Oblit tot sobre això, i després de molt de temps torn a l'original que llegeixo una vegada i un altre, baix tots els possibles estats de la ment; és un procés llarg de meditació i de moments de profunda contemplació. D'aquí venen les paraules simples com: "Només per l'amor l'home em pot veure, em pot conèixer i venir cap a jo." (BG, XI, 54)"⁴⁰⁰

³⁹⁸ López, Mas (1997: 199). Mascaró considerava el so com a part del significat, així ho expressa en les recomanacions que fa al lector just després de la seva introducció als *Upanishads*.

³⁹⁹ Mir, G. (1998, I: 282) D'una carta a Francesc de Borja Moll de 1943

⁴⁰⁰ Mir, G. (1998, I: 126) D'una carta (no cursada) a J. B. Trend de 1947

La descripció de la simfonia virtual de la *Gita* és molt il·lustrativa ja que, no només ens descriu l'estructura de l'obra, sinó que, a més, vol fer-nos arribar les sensacions emocionals subjacents a una lectura minuciosa, profunda i sentida, com ho pot ser una traducció de la *Gita*. Amb la paràbola musical, ens intenta mostrar quin és el missatge des d'una perspectiva que transcendeix les paraules i que vol arribar a la aprehensió de l'impacte emocional que ha de provocar el poema si realment l'entenem i si estam preparats per a la seva comprensió espiritual. La clau de la lectura és el silenci interior, l'estat de Ioga, és a dir, per aprehendre toda la seva riquesa espiritual, s'ha de llegir des del silenci de l'ànima.

"la grandesa del Bhagavad-Gita és la grandesa de l'univers; però així com la meravella de les estrelles del cel només es revela en el silenci de la nit, la meravella d'aquest poema només es revela en el silenci de l'ànima. (...) A més d'un llibre de Llum i d'Amor és, principalment, un llibre de Vida" (A Sant Joan de la Creu)...els hauria impressionat la saviesa humana i visió espiritual del gran poema, que és part de la meua vida"⁴⁰¹

S'inicia la descripció amb els prolegòmens de la batalla interior i amb l'angoixa que sent l'ànima davant de la possibilitat de la mort, tant de la mort del cos físic, com de la mort dels desitjos i de les passions. Davant d'aquest so terrible, *Krishna*, que representa l'esperit de l'Ésser dins del cor de l'home, ens reconforta i consola dient-nos que el nostre jo real, *l'Atman*, és immortal. La imminent batalla és la batalla del nostre alliberament dels lligams del món sensorial, que és dolor, i que ens durà a la Joia Infinita (*ananda*) de la Consciència Pura (*Cit*). Quan aconseguim alliberar-nos de les passions, dels desitjos inferiors i de les pors, arribam a un estat de pau i de serenitat. La metàfora musical ens reclama l'acció desinteressada del *Karma Ioga*, i ens porta després al *Jñana Ioga* que és Llum i queda representat pel silenci etern. Després de descriure la baixada de l'Etern en el temps, la pregària del silenci i la revelació de Déu en totes les coses, Mascaró ens fa arribar clímax de la simfonia:

[81] "Aixecant-se per damunt de les immenses harmonies d'aquest moviment, escoltem una nota d'infinita tendresa. És amor. És amor que tota la vida ofereix en adoració al Déu d'Amor, i Déu accepta l'ofrena d'un cor pur"⁴⁰²

⁴⁰¹ Maimó, J. (1990: 77)

⁴⁰² Mascaró (1960: xxv)

Déu transmet amor, crea amor, rep amor de la vida i accepta amor de l'home que s'hi acosta amb el cor pur: Déu és Amor. Però Déu, que és Déu de vida, també ho és de mort. Déu de creació i també de destrucció.

La personificació i representació de Déu com a Déu d'Amor, com auxili i recolzament de l'home en el seu camí, en la seva lluita espiritual, és *Krishna*. Estimar-lo de forma incondicionada (*Bhakti Ioga*), fa possible arribar l'*Atman* que és l'U, *Brahman*. Per l'amor arribem a l'U que "habita" totes les coses i a través d'ell arribem a l'U transcendent: de l'U en tot, passem a tot en l'U. Tornam trobar una variant de la idea que sempre roman en el pensament de Mascaró: l'Amor és la clau per conduir la nostra Vida a la Llum. La devoció de Bhakti ens duu a la Llum del coneixement (*Jñana*).

[82] Després la simfonia passa a l'*Allegro finale* en el qual els temes entren de forma un poc caòtica: llum, foc, fosca; que corresponen als tres *Gunas*, qualitats o forces de l'Univers, moviment del cel a la terra, i viceversa, la creació del mal, melodies terrenals i melodies lligades als sons sagrats, l'infinit. I totes les melodies i temes de la simfonia s'enllacen en Un. Els *leit-motiv* de l'obra de Mascaró: Llum, Amor i Vida, ...

"...esdevenen un cant de tendresa i bellesa sobrenaturals, la simple cridada de Déu a l'home: "Vine cap a mi per a la teva salvació".⁴⁰³

La paràbola de la simfonia ha arribat al seu fi. Ens ha dut des de la por, el dubte i el desànim previs a la batalla per al nostre alliberament, a la crida de Déu, del seu infinit amor que ens emporta a la Pau Infinita, al Silenci de l'ànima en Déu i a la Joia que ens allibera del dolor.

e) Els camins.

[82] A continuació, després de mostrar-nos com s'articula la simfonia de la *Gita*, Mascaró passa a remarcar i analitzar els temes que considera que hi destaquen per damunt de la resta. En primer lloc ens parla del Ioga, i ens en descriu dos conceptes.

En primer lloc, el ioga com a mitjà, com a camí d'alliberació, i ens confirma que el ioga de la *Gita* és el de l'amor, el *Bhakti Ioga*. És una de les possibles accepcions del mot. Però, també ens recorda que Ioga vol dir unió, unió amb l'objecte de contemplació. És el Ioga que ens descriu *Patanjali* en els *Yoga Sutras* que ja hem analitzat. Ioga és aquí sinònim de *Samadhi*, que és l'estat final de llibertat absoluta: *moksha*, la meta de la vida. Però que també és el llindar que ens duu a l'altra vorera, a una forma diferent de veure la vida, el nostre concepte de *jo*, la natura...

Introdueix a continuació una idea recurrent dins del seu pensament: la poesia és la contemplació dirigida a un objecte o a un ésser de la creació, mentre que la Llum és la contemplació en l'origen, en la causa de la creació. En una carta a J. Xirau de l'any 1942 li explica la diferència entre el poeta i l'home espiritual:

"...les veritats poètiques i espirituals, són veritats més prop de l'essència de l'Univers, més prop de Déu, que no la veritat del sentit comú, o fins i tot la veritat que no creu ni pot veure més enllà del raonament lògic científic. Entre el poeta i l'home espiritual no hi veig més que una diferència: el poeta veu l'Etern i l'Infinit en el temps i l'espai, el vident de l'Esperit veu la gran unitat directament, més enllà de la gran varietat. Els dos van a l'Eternitat. El camí del poeta prepara tal vegada l'altre. Per això els grans llibres sagrats són gran literatura i gran poesia. Llur saviesa té quelcom d'etern. Ara bé tot el procés educatiu és preparar l'esperit perquè pugui sentir l'alegria de la poesia eterna de totes les coses, perquè pugui sentir la llibertat que se troba quan l'esperit està en harmonia amb ell mateix, qual canta la tonada i melodia de sa pròpia llei, de la llei que ell s'imposa per alliberar-se."⁴⁰⁴

A Madariaga, li explicava també aquesta relació entre poesia i espiritualitat en una carta de l'any 1941:

"Y esto es la visión espiritual: una poesía más allá de la poesía, la visión real del cosmos en su unidad que el poeta ve en su variedad. (...). Más allá de todo ello hay un silencio del alma donde lo más noble y puro del espíritu humano se siente, y se manifiesta en acción y en amor. Esta es para mí la base más sólida, la única en la que podemos construir nuestro edificio interior y todo edificio nacional o internacional permanente. (...) ...sólo en la proporción en que esta base y fuerza y visión espiritual obre en el pensamiento y acción de

⁴⁰³ Mascaró (1960: xxvii)

⁴⁰⁴ Mir, G. (1998, II: 276)

políticos y reformadores, de maestro y directores de almas, en la misma proporción adelantaremos en el camino que todos deseamos".⁴⁰⁵

La poesia era per a Mascaró un mitjà per poder arribar a aprehendre la Llum i expressar el significat autèntic de l'Amor. Considerava la literatura espiritual autèntica com poesia en la qual les paraules no són importants. Allò realment important és l'aspecte emocional que ens pot transmetre l'obra per damunt del significat de les paraules, l'empatia amb els sentiments que l'escriptor volia expressar. La poesia ens ha de transmetre experiència emocional, sinó, no és poesia i la poesia suprema és la poesia que ens transmet la Llum i l'Amor. Aquesta visió explica la gran exigència que tenia Mascaró amb les seves traduccions, ja que no es tractava de traduir més o menys fidelment el contingut semàntic de les paraules, sinó d'expressar la Vida qui ha darrera de les paraules amb paraules d'una altra llengua. Les escriptures en si no són importants, poden presentar contradiccions. El que realment importa és l'experiència i els textos; des del moment en que poden representar per a nosaltres poesia poden ser mitjans que ens acostin a l'experiència espiritual. Arribar al *samadhi*, a l'estabilització de la ment i a la visió de la Llum, representa transcendir-ne el contingut. En una famosa paràbola són com l'escala que empram per pujar i una vegada que hem arribat al lloc desitjat en podem prescindir.

[83] Mascaró parla dels anhels de l'home i diferencia dues regions, la primera és la del desig, de les passions, la regió de tenir, on posam els nostres cors en les coses finites. Quan desitjam perdem la possibilitat de gaudir de la Joia infinita. El desig és una limitació i desitjar impedeix la possibilitat d'arribar a Ser. Ens llançam a l'exterior, al món sensible. Contrariament, en l'altra regió, l'Amor autèntic a qualsevol cosa o ésser és un reflex de l'Amor Etern. Arribar a l'Ésser és un procés de sostracció, de llevar coses, de buidar-nos de desitjos, de la renúncia a Tot. Quan arribem a la Renúncia absoluta, sentirem l'Amor de Déu a nosaltres i el nostre cap Déu; que, a més, és el mateix: SAT, CIT, ANANDA: Ésser, Consciència i Joia.

La contemplació, la meditació en les coses concretes ens duu a la poesia, la contemplació dirigida cap a l'Origen de la creació, ens dirigeix a la Llum, a *Jñana*.

⁴⁰⁵ Mir, G. (1998, II: 202)

Una idea interessant és la relació entre l'amor i la renunciació. Per què *Krishna* recomana a *Arjuna* que renunciï a tot? Mascaró ens remet a Sant Joan de la Creu: "Cuando reparas en algo, dejas de arrojarte al Todo"⁴⁰⁶. L'amor per ésser autèntic ha de ser amor d'Eternitat. Només en l'Infinit l'home pot trobar conhort a la seva angouxa existencial, pot salvar-se. Les passions són un amor mentider que ens enganya. El problema és que si estimam les coses finites sense que aquesta estimació sigui un reflex de l'Amor autèntic que és amor al Tot, ens movem en el món de les passions que omplen el nostres cors tot impeding que el puguem omplir d'amor. Hem de buidar l'ànima dels desitjos per les coses finites i desitjar a l'Ésser Suprem que hi ha en tot. La diferència qualitativa entre desig i amor radica en el fet que l'amor és sempre transcendent, ens connecta amb el Jo Superior que hi ha en tot. Aquesta connexió la percebem en forma de pau interior, com cita el Gita: "...el savi sent desigs però sempre és u en la seva pau infinita"⁴⁰⁷. Si no podem deixar de desitjar, no podrem assolir cap experiència espiritual.

Ens cita a continuació Sant Pere d'Alcàntara en un fragment que podria ser un comentari als conceptes de *dharana* i *samadhi* dels Ioga Sutra de PATANJALI des del punt de vista d'un *Bhakti Iogui*. La meditació és una recerca per intentar sentir l'amor, sentiment que simbolitza com una espurna de foc. Arribar a la contemplació, al *samadhi*, és adonar-se de que l'Amor és i sempre ha estat amb nosaltres. L'ànima contempla la Llum transcendent el raonament i arribant al silenci i a la pau infinita. L'Amor és la clau que ens porta a l'alliberament, a la transcendència.

A més, l'Amor presenta sempre una lògica paradoxal. Quan més amor dones més amor tens, però a més, amar *Krishna*, pel camí i la forma que sigui, significa trobar el seu Amor. L'amor que projectam ens torna a nosaltres mateixos. La figura del Déu, la "imatge" personal que cada un pugui tenir sobre qui o què és Déu no és important. La projecció d'Amor cap a la transcendència ens allibera independentment del mot que li vulguem posar o del concepte o imatge psicològica personal d'allò que consideram que és la divinitat.

⁴⁰⁶ Mascaró (1960: xxvii)

⁴⁰⁷ Mascaró (1960: xxvii)

[84] L'Amor és el pont de l'home amb la divinitat, amb la transcendència, amb la Llum. A més, l'Amor autèntic és sempre transcendent i estimar qualsevol cosa és estimar allò que és transcendent en aquella cosa. L'amor a les coses finites, si és autèntic amor, és amor a Déu. L'amor és el camí que ens duu a la Llum que hi ha per tot i en tot. Mascaró ens cita Jesús, Sócrates, Sant Joan de la Creu i Santa Teresa, i tots ens donen aquest mateix missatge: pensar menys i estimar més. Però estimar no ha de ser un acte de la nostra imaginació, s'ha de traduir en obres que tinguin Vida. La Llum és la gràcia de Déu, i Déu ens atorga com a premi pel nostre Amor per Ell.

[87] Metafísicament, l'Amor és la força, l'energia de l'Univers. La creació, l'evolució, el naixement i la mort (la vida), l'energia són actes d'Amor. Les manifestacions de l'Univers ens mostren, ens envien, un missatge d'amor. Són una cançó d'amor per a l'ànima de l'home. Mascaró entrellaça Llum i Amor:

"L'Amor condueix a la Llum: Bhakti condueix a Jñana, i Jñana és la joia de Brahman, la joia de l'Infinit"⁴⁰⁸.

La ment pot reduir qualsevol cosa a una equació matemàtica, l'ànima pot reduir qualsevol cosa a la joia de l'Amor infinit. L'Amor autèntic, la joia infinita, els podem trobar doncs en la Llum de *Brahman*, en la profunditat del nostres cors i en qualsevol manifestació de la Creació.

Aquesta propietat de l'Amor que permet transcendir les coses finites per arribar a l'Infinit que resideix en tot queda definida de forma clara en un fragment del *Brihad-Aranyaka Upanishad* que cita Mascaró:

[88] "(...) No és per l'amor dels infants per el que els infants són estimats; sinó per l'amor de l'Ànima en els infants és per el que els nins són estimats. No és per l'amor del tot per el que tot és estimat; sinó per l'amor de l'Ànima en tot és per el que tot és estimat."⁴⁰⁹

Allò que realment és important per la vida humana és, segons Mascaró, precisament la Vida, viure més. Com deia L. de Crescenzo, no es tracta d'allargar la vida (tot i

⁴⁰⁸ Mascaró (1960: xxxii)

que volguéssim no ens és possible), sinó d'eixamplar-la.⁴¹⁰ "Tenir" o "saber" més no és suficient, seguint el raonament del seu amic Xirau, que evidentment apareix en la *Gita* de forma permanent, només "estimar més" ens permet "viure més". L'amor és un tresor i aquest tresor està amagat, d'acord amb la *Gita*, en la nostra ànima, que és, per tant, el lloc on l'hem de cercar.

"I al contrari de les lleis materials on donar més significa tenir menys, en la llei de l'amor quan més un dona més un té."⁴¹¹

L'amor ja hem vist que és el motor de l'Univers, però també és el motor del cor de l'home. Mascaró ens parla d'una llei de gravitació espiritual que atreu l'ànima de l'home cap a l'ànima de l'Univers. Per veure el sol l'home en necessita la llum, per veure l'Esperit necessita la llum del seu propi esperit.

L'Amor és el camí que ens permet viure una Vida autèntica, que només serà possible si ens acosta cada vegada més a la Llum. Els tres conceptes són realment intercanviables i en qualsevol combinació ens donen *Ioga*.

⁴⁰⁹ Mascaró (1960: xxxii)

⁴¹⁰ De Crescenzo, L. (1986: 87)

⁴¹¹ Mascaró (1960: xxxvi)

5.4 L'amor en la introducció als *Upanishads*

a) Introducció. Els *Vedes*.

Mascaró considerava els *Upanishads* bàsicament un llibre de Llum, un llibre on s'explicava el concepte de *Jñana*, o més ben dit, on s'expressava *Jñana*, el coneixement transcendent que porta a qui l'obté a l'alliberació de les cadenes del món sensible. Malgrat això, a la seva introducció el concepte d'Amor, igual que el de Vida, hi apareix de forma repetida, i tot i la utilitat conceptual de descriure'n les tres (Amor, Llum i Vida), constitueixen una trilogia indivisible ja que, espiritualment cada un d'ells comprèn els altres.

[104] La primera referència la fa en parlar i descriure de forma resumida els *Vedes* que, com a forma externa d'espiritualitat, sempre ens remetent a la natura, al sacrifici extern, al món exterior. L'home observa el món meravellat i s'hi troba en comunió, en un estat de joia, i sense ser víctima de l'alienació de la natura que ha portat a la humanitat a l'intent de dominar-lo i a la seva progressiva destrucció. Aquesta comunió primordial de l'home amb la natura, l'expressa Mascaró citant a Sant Francesc d'Assís en un text que és una manifestació d'amor que és en sintonia amb l'esperit dels *Vedes*. La creació és un regal de Déu i els subjectes de les seves manifestacions - el sol, el vent, l'aigua, el foc - són germans de l'home al qual transmeten bellesa i joia, i tot, per la Glòria de Déu.

[106] Però els *Vedes* no arriben tan enfora com Sant Francesc perquè no arriben a completar l'ascensió de la multiplicitat cap a l'U, precisament perquè no hi trobam l'expressió de l'amor de l'home a Déu ni el de Déu a l'home. Mascaró considera precisament l'amor com el concepte que diferencia, des de el punt de vista espiritual, qualitativament els *Vedes* dels *Upanishads*, de la *Bhagavad Gita* i de *Buddha*. Així i tot, qualche vegada mostren alguna espurna de la més alta espiritualitat i és justament en els moments en què s'expressa l'amor a la divinitat - qualificat com "...la

joia d'ésser els teus servents." ⁴¹²- o com l'anhel de rebre l'amor de la divinitat. Mascaró cita el *Rig Veda* (X.129) on, en un dels seus fragments podem comprovar la importància de l'amor, tant des del punt de vista metafísic, com des de el punt de vista d'alliberament espiritual de camí al *jñana*:

"I en l'U sorgí amor: l'Amor és la primera llavor de l'ànima. Els savis trobaren aquesta veritat en els seus cors: cercant amb saviesa en els seus cors, els savis trobaren la unió entre l'Ésser i el no-ésser." ⁴¹³

b) Els *Upanishads*.

[107] Quan descriu els Upanishads un dels conceptes claus és la diferència entre coneixement - dual, lògic, lineal... - i Llum que només pot ésser obtingut amb l'estat d'Ioga i no per acumulació de coneixements. Un indicador d'aquesta diferència és la potencialitat de la Llum de poder fer-nos arribar a sentir Amor, o en una dimensió i sintonia similar, la possibilitat de veure la Bellesa. El coneixement dual no ens pot transmetre sentiments, se situa en el cervell i no en el cor.

[112] L'Amor ens dona joia, ens fa sentir la Bellesa, ens acosta a l'esperit de Déu; però per damunt de tot ens allibera. Mascaró ens parla de les cadenes de l'odi, de la violència, de la venjança. La llei de *Manu*, l'ull per ull, - malgrat que els teòrics del Dret modern hagin compensat l'aspecte merament retributiu de la norma amb altres aspectes més humanístics - està profundament arrelada en les lleis humanes. Però també està escrita en la ment humana, i normalment, quan menys desenvolupada espiritualment està la persona, més fort és el lligam que l'esclavitza al fet de respondre la violència amb violència. L'Amor ens allibera d'aquesta cadena, romp amb aquesta llei, ens dona llibertat absoluta més enllà del condicionament.

c) La recerca del *Atman*.

⁴¹² Mascaró (1964: 9)

⁴¹³ Mascaró (1964: 10)

[117] Aquest anhel de llibertat és un dels motors del creixement espiritual de l'home. Ser lliure significa poder viure una Vida autèntica, perdre les cadenes dels condicionaments socials i psicològics per obtenir joia infinita. Aquesta joia i aquesta llibertat, no es troben a l'exterior de l'home, estan arrelades a l'interior de l'ànima i del cor de l'home que és en el camí de l'espiritualitat. L'anhel de l'home real en la recerca de l'*Atman*, és trobar la Llum i l'Amor. Una altra vegada trobam lligats els tres camins per l'alliberació: la Llum és l'anhel suprem de l'home, l'Amor és el lligam de l'home amb Déu i l'únic que pot conduir la vida de l'home a la Llum de forma que es converteixi en Vida. I la Llum, l'Amor i la Vida - que són respectivament *jñana*, *bhakti* i *karma* - es contraposen amb el coneixement dual i les preguntes metafísiques, l'egoisme i el sentit de possessió, i amb la vida mecànica, la vida viscuda de forma bestial. Parlant de qüestions metafísiques, Mascaró es refereix així a Buddha:

"És per això que Buddha refusà contestar qüestions metafísiques: ell donà el camí d'amor que condueix al Nirvana, el Regne del Cel, on totes les preguntes seran contestades, i la resposta serà vida."⁴¹⁴

[118] Mascaró ens parla dels elements que ens poden conduir a *Atman*, a la glòria de l'Esperit dins de l'ànima de l'home. Primer ens parla de fe, fe en els valors espirituals, fe que ve de la vida i fa possible la Vida. Però la fe en la vida no és suficient, a més és necessari tenir fe en la ciència i fe en l'home. Aquesta fe ens duu al compromís ètic de fraternitat, de puresa moral, d'honestedat... El camí de l'Esperit s'ha de basar en un humanisme científic que ha d'estar il·luminat per l'Amor i per la Llum de la Bellesa. L'Amor és el camí suprem i estimar la divinitat és trobar l'amor de Déu. L'Amor mai no és unidireccional, projectar Amor autèntic és equivalent a rebre Amor autèntic i Estimar Déu, sigui pel camí que sigui, significa trobar-s'Hi.

Sobre la idea d'Amor i la idea d'Ésser giravolten els problemes més profunds del pensament, de la vida espiritual i de la vida. L'Amor ens duu a l'Ésser perquè amb l'amor assolim la unió amb Déu i només quan hi estem units podem estar en comunió amb a nosaltres mateixos i arribar a Ser. Aquesta unió significa també la comunió amb tota la creació. Amor i Ésser esdevenen així una espècie de massa espiritual que

ho comprèn tot, i que podem anomenar *Brahman*, del qual *Atman* és la manifestació individual dins l'ànima de l'home. *L'Atman* s'expressa dins l'home precisament quan la seva pregària és amor pur i silenci, i és en aquest moment quan la Llum de *jñana* il·lumina i crea la nostra vida, una Vida autèntica.

d) Déu

[127] L'Amor és la eina que ens pot dur a la Llum, i veure la Llum és entrar en comunió amb Déu. A nivell conceptual podem separar Llum, Amor i Vida, podem seguir un dels *margas* que ens ajudi a arribar a l'estat de Ioga, però a efectes del camí espiritual tot tres van sempre junts. A més, aquests mots són també sinònims de la paraula *Déu*. *Brahman* és a la vegada l'Ésser de Déu i el centre del nostre Ésser, i això ens permet amar-lo així com sentir el seu Amor, cosa que constitueix la joia de l'experiència mística. I com dèiem, quan Mascaró es pregunta perquè és amor, ens cita el mot TAO i el presenta com a sinònim de les paraules *Déu* i *Amor*. També cita a LAO TZU emprant conceptes d'infinitud, d'impossibilitat de definició, de conèixer el seu tamany... A més, demanar-se per la natura de l'amor ja constitueix una demostració de estar allunyat del camí espiritual pràctic i real. Cita el Tao Te Ching:

"El que ama no discuteix:
el que discuteix no ama"⁴¹⁵

[128] Les paraules, les discussions espirituals... no serveixen per expressar ni per seguir el camí. El Camí és sempre un camí pràctic, un camí de Vida i les elucubracions intel·lectuals no poden explicar mai com seguir el camí. El que és important és amar, no demanar-se què és l'amor, quina és la seva natura, etc. La inefabilitat de l'Amor, la impossibilitat que la ment pugui arribar a comprendre allò que significa estimar, és de la mateixa dimensió que la inefabilitat de Déu. Citant Ramon Llull, només es pot expressar l'Amor per les seves conseqüències: l'Amor com a alliberació de l'esclavitud del món impermanent. I la llibertat *-mukti-* només

⁴¹⁴ Mascaró (1964: 21)

⁴¹⁵ Mascaró (1964: 30)

pot ser assolida amb la comunió amb l'Infinit. Amor, Alliberació, Déu... són en aquest sentit sinònims.

[129] Mascaró ens presenta els *Upanishads* com un llibre de Llum -*jñana ioga*- mentre que, el seu complement, la *Gita* és un llibre de Amor -*bhakti ioga*- i de treball realitzat en l'Amor -*karma ioga*-. Els *Upanishads* donen una nova dimensió al manament evangèlic "Estimaràs el teu proïsme com a tu mateix", perquè en aprehendre l'equació *Brahman=Atman*, ens adonem que el nostre *Atman*, la nostra essència, és idèntica a la del nostre proïsme. Amar al proïsme és amar el Déu que habita en la profunditat de tots el cors, incloent el nostre. Danyar els altres és danyar-nos a nosaltres, quan està arrelada en la intuïció espiritual dels *Upanishads*, l'ètica de l'amor és molt senzilla: *jo, tu i Déu som el mateix*. Mascaró anomena aquest imperatiu moral com "...la llei de la gravitació espiritual".⁴¹⁶

[130] L'indicador més clar de l'Amor és el sentiment de joia. Però ens adverteix que joia no és sinònim de plaer. La joia és eterna, és il·limitada i és l'elecció de l'home savi; el plaer, en canvi, és transitori, lligat al món sensible, impermanent. Un del objectius de l'educació ha de ser mostrar-nos que la joia de l'Infinit és la joia de l'Amor, i que la joia autèntica només la podem trobar en el món de l'Infinit, en el món finit no hi ha joia, només hi ha plaer i dolor com una dualitat inseparable. I parlant d'Amor, què millor que citar els folls d'Amor per Déu, els *sufís*? Cita OMAR KHAYYÁM i SADI per als quals Déu és converteix en: "la font de la joia", "el Creador del Món", però també en: "el que sosté la copa del dolor". L'Amor cap a Ell, em proporciona la fe necessària per a la meva salvació, per curar-me del dolor; i també, l'Amor a tota la Creació, com obra i representació Seva.

[131] Déu és Amor, i la creació és un acte d'Amor. Així, Bergson, compara la Creació, amb la creació de l'artista. L'Art manifesta allò que és abstracte des del que és concret; és la materialització de l'Amor. Funciona en sentit contrari al de la ciència que converteix les coses concretes en abstractes. De la mateixa forma, els *Upanishads* converteixen el Déu abstracte, el de l'Amor -aquell que hem d'estimar i que ens estima- en un Déu concret, un Déu que habita en el centre de la nostra ànima

en forma de suport de la consciència. L'experiència mística és una experiència d'Amor, la comprensió que Déu és Amor i, a la vegada, l'objecte del nostre Amor. El místic no pot explicar ni descriure la seva experiència, però sí que ens diu que: "...aquest amor diví no és qualque cosa que pertany a Déu: és Déu Mateix".⁴¹⁷

El text de Bergson citat relaciona l'aspecte intel·lectual amb l'aspecte emocional emprant l'art, en aquest cas la música, com exemple de sublimació d'un acte material de caire intel·lectual cap a l'expressió d'una emoció que està més enllà de l'acte i també de la seva vessant mental. Una simfonia de Beethoven, ens diu, constitueix una estructura perfecta, elaborada intel·lectualment emprant unes tècniques definides -harmonia, contrapunt, forma...-. Però no és una expressió intel·lectual, amb la música intenta transmetre una o unes emocions que se situen més enllà de la ment que la compon i de la mateixa música. De forma molt semblant, en la introducció a *Llànties de foc*, utilitza la raó, l'intel·lecte com factor discriminador entre les baixes emocions, situades per davall de la ment, i les altes que només poden estar sota el control de la voluntat. L'Art és així un pont entre el món material i les emocions, i les emocions se semblen a l'Amor sublim que el místic aprehèn com l'essència de Déu. De forma semblant a l'art, l'experiència mística és el bot des del món impermanent cap a l'Etern.

[132] L'Amor constitueix el suport, o fins i tot l'essència, de l'experiència mística. Déu és Amor, ens transmet Amor i el nostre amor per a Ell és el que ens permet travessar a l'altre costat, arribar a la comunió amb Ell, arribar al Ioga. La pregària del místic és la d'arribar a poder ser Amor pur cap a Déu, ja que ser Amor és arribar a ser Déu. Amor és Bellesa, Joia, és la Veritat de l'Univers, és Llum. Amor és *ananda* de *Brahman*, però no és res llunyà, és aquí i ara. El sentit d'urgència de les doctrines soteriològiques s'hi mostra molt clarament; no hem d'esperar l'alliberament com quelcom aliè que només poden assolir les persones evolucionades espiritualment. Dins de la tradició *zen* se'ns recorda constantment la necessitat de tornar a la innocència, la ment il·luminada és la ment ordinària i pensar que ens acostam a la meta ens allunya:

⁴¹⁶ Mascaró (1964: 31)

⁴¹⁷ Mascaró (1964: 33)

"Cuando la mente está vacía, se encuentra siempre dispuesta a cualquier cosa, abierta a todo. A la mente del principiante se le presentan muchas posibilidades; a la del experto pocas" ⁴¹⁸

[134] Mascaró finalitza aquest paràgraf de la introducció citant el *Taittiriya Upanishad* que ens descriu l'experiència mística com la comprensió de la identitat entre amor, joia i creació:

"I llavors va veure que *Brahman* era joia: de la joia totes les coses han vengut, per joia totes viuen i a la joia totes tornaran.
Déu és amor, i amor és joia. Tot el univers ha vengut de l'amor i a l'amor totes les coses tornaran." ⁴¹⁹

e) loga.

[136] Quan ens parla del Ioga intenta fer-nos comprendre la diferència que hi ha entre la simple anàlisi i la vivència real. Posa precisament l'exemple de poder arribar a sentir, encara que sigui una espurna d'amor universal. Fins i tot l'amor es converteix en el principal suport espiritual de les tècniques iòguiques, cita a Sant Joan de la Creu que ens diu: "Mai deixis, passi el que passi, bo o dolent, de mantenir el teu cor tranquil i calmat en la tendresa de l'amor". ⁴²⁰ És mateix missatge de la *Bhagavad Gita*: siguin quins siguin els esdeveniments de la vida, agradables o no, relacionats amb la nostra vida exterior o amb les nostres vivències interiors; hem de mantenir l'equanimitat d'esperit mitjançant la pau de l'amor: "...la nostra vida ha de respirar perpètuament l'aire d'amor, perquè l'amor és l'aire vital de l'ànima." ⁴²¹ Aquest amor és el de la Gita, un amor que ens fa a sentir empatia amb les penes i plaers dels altres com si fossin pròpies. L'amor és la primera condició per entrar en el camí, i la meditació, l'ànsia i el dolor són els condicionants que ens acosten a l'anhel de trobar-lo. Per tant, per arribar al camí espiritual, la primera cosa que s'ha de fer és imbuir-nos d'amor, sentir com l'amor es converteix en part integrant del nostre món interior inundant-lo completament. Sense amor cap a nosaltres, cap el proïsme, cap a l'Univers, cap a Déu.... no és possible entrar en el camí que condueix a *Brahman*.

⁴¹⁸ Suzuki, Sh. (1987: 24)

⁴¹⁹ Mascaró (1964: 35)

⁴²⁰ Mascaró (1964: 37)

⁴²¹ Mascaró (1964: 37)

[142] El signe més evident d'estar en el camí no és el de tancar els ulls i posar la ment en blanc o el de poder arribar a tenir poders psíquics, és el de ser amor i actuar amb amor. Cita Santa Teresa que recomana a les seves deixebles oblidar les pregaries que haurien de fer, de cercar la unió amb Déu, de creure que un petit moment de tranquil·litat és signe d'unió amb Déu o d'acostar-si'n. Només recomana pregar a Déu perquè els concedeixi amor perfecte per al proïsme, i deixar que Ell en faci la resta. El camí no és una qüestió de teories o de fugir del món, és una qüestió de vida, de les nostres accions. Paradoxalment, el camí ens exigeix desaferrar-nos del món sensible, però la nostra manera d'actuar-hi i l'actitud amb què ens hi enfrontam, són indicadors del nostre progrés en el camí. L'actitud ha de ser mostrar amor per tot i en tot.

5.5 L'amor en la introducció al *Dhammapada*

a) Introducció. El *Dhamma*.

L'amor juntament amb la compassió, l'alegria i l'equanimitat, és un dels quatre estats incommensurables de la ment anomenats *Brahmaviharas*, estatges de *Brahman*: *metta*, *karuna*, *mudita*, *upekkha*. Aquests estatges són actituds mentals que s'han de practicar que quan arriben a inundar per complet la ment i l'ànima de l'home el fan trobar *Brahman*. Són els quatre elements de l'amor autèntic. D'acord amb el filòsof budista del segle II Nagarjuna:

"La pràctica de l'Incommensurable Estat de l'Amor extingeix la ira en el cor dels éssers vius. La pràctica de l'Incommensurable Estat de la Compassió extingeix el dolor i l'ansietat en el cors dels éssers vius. La pràctica de l'Incommensurable Estat de l'Alegria extingeix la tristor i la manca d'alegria en els cors dels éssers vius. La pràctica de l'Incommensurable Estat de l'Equanimitat extingeix l'odi, l'aversion i el fet d'aferrar-se en els cors dels éssers vius."⁴²²

El *dhamma buddhista* és una religió d'amor, el buddha va transmetre el seu missatge soteriològic per amor a tots els éssers vius, per ajudar-los a alliberar-se del dolor. Fins i tot la part essencial dins el *budisme mahayana*⁴²³ és la de la figura del *Bodhisattva*, que és aquell que ha expandit totalment el cor de la saviesa, però per amor renuncia a l'alliberament final: "Perquè hi ha la voluntat que tots els éssers conscients s'alliberin en conjunt, no abandonaré el meu proïsme."⁴²⁴ Per amor, per ajudar tots els éssers a alliberar-se, renuncia a la il·luminació absoluta, a l'extinció total anomenada *parinibbana* (pali) o *parinirvana* (sàncrit).

⁴²² Thich Nhat Hanh (1997: 8)

⁴²³ El Gran vehicle en contrapartida de l'*hinayana* anomenat també *theravada* -dels antics-. És el budisme estès per Tibet, Xina, Corea i Japó. El *Mahayana* defensa la salvació de tots els éssers sensibles i el seu ideal és el del *Bodhisattva*: aquell que renuncia al *parinirvana* per ajudar els altres a trobar el camí de l'alliberament. El *Theravada* es basa més aviat en la recerca personal de la meditació i el seu ideal és el de l'*Arhat*: el savi que ha arribat a la il·luminació.

⁴²⁴ Coomaraswamy, A. (1964: 164)

[148] Per a Mascaró la Llum del *Buddha* ens transmet un missatge de saviesa i amor, els quals ens ajuden a trobar el nostre camí. Precisament la seva vida es converteix en un acte d'amor, per amor transmet el seu *dhamma*, l'esperança i la forma de superar el dolor intrínsec de l'existència. El missatge i la vida del *buddha* són un acte d'amor en el sentit que l'*amor* es concreta en la voluntat de cercar la felicitat de l'altre. Mascaró cita Sant Joan de la Creu per fer-nos comprendre que fins i tot l'anhel d'alliberament, cercar la Llum, és un anhel d'amor, de donar i de rebre, que ha d'estar guiat pel cor:

"Sin otra luz y guia,
Sino la que en el corazón ardía."⁴²⁵

Compara la ciència amb la poesia i les considera totes dues necessàries pe al progrés de l'home, una per les coses de la terra i l'altre per damunt d'aquelles. Progrés és peregrinació i aquesta és transpassar les cadenes del temps. Més enllà de les cadenes del temps, hi trobem l'Eternitat i el pur Ésser del qual ve l'Amor, allò que és Bell i allò que és Bo, i la ciència no pot aprehendre'ls mai, són més enllà del món sensible pel qual treballa. Mascaró no rebutjava la ciència però la contraposava a l'esperit, ja que considerava que ella sola no podia donar contingut autènticament humà, cultural i espiritual a la nostra vida:

"La cultura no augmenta, sinó que disminueix. Vivim en els començaments bàrbars d'un temps de ciència on els valors morals, espirituals i de bellesa compten per ben poc... Els homes d'ara dominen la naturalesa en lloc d'estimar-la, com fa el poeta; dominen la matèria, però dominen ben poc llur esperit; d'això venen lluites, egoismes i totes les fonts del mal. Vivim en el temps on ens manca fe, en lloc de fanatisme, visió espiritual, en lloc de negacions i intoleràncies, un sentit gran i universal de la vida, en lloc de petiteses humanes o inhumanes."⁴²⁶

b) Amor i religió

[157] L'Amor és allò que fa créixer espiritualment a l'ànima de l'home, les obres realitzades amb amor nodreixen el nostre esperit i el fan apropar-se a Déu. Quan ens

⁴²⁵ Mascaró (1971: 14)

⁴²⁶ Mascaró/March Ques, J. (1993: 32) Carta de 1948

explica els quatre estadis de la pregaria de Santa Teresa, empra el sentiment d'amor, per indicar l'evolució de l'ànima i l'associa sempre amb el sentit de joia, però no de plaer. L'amor és doncs el motor de l'evolució espiritual i, a la vegada, junt amb sentiment de joia, l'indicador d'aquesta evolució. De fet, descriu l'estat de Ioga o el *nibbana buddhista*, no amb relació a la consciència ja que no podria expressar la seva inefabilitat, sinó amb les paraules 'pau i amor'.

[160] Mascaró considera l'amor com un ingredient imprescindible de totes les religions fins i tot de religions que podríem qualificar de molt allunyades del concepte més actual de religió. Per exemple, ens diu que l'amor a la Bellesa era la veritable religió de la Grècia clàssica tot citant els versos de Keats: "Bellesa és veritat, veritat és bellesa..."⁴²⁷ Creia que totes les religions autèntiques compartien un mateix substrat i, per tant, les idees claus com Bellesa, Veritat, Amor, Llum..., hi eren recurrents. La veritat de les religions no està relacionada amb els seus continguts metafísics sinó amb l'Amor: "Amor és bellesa i bellesa és veritat, i és per això que podem veure en la bellesa d'una flor la veritat de l'univers."⁴²⁸ A continuació cita el *Majjhima Nikaya*, en el qual el *Buddha* transmet un missatge d'amor que ens recorda el missatge de Jesús: amor incondicional per a tothom, fins i tot per a aquells que ens fan mal. El *Buddha* parla d'inundar el món d'amor, d'omplir-lo:

"A més, si uns lladres os ataquessin i os tallessin en bocins amb una serra, membre a membre, si un de vosaltres sentís odi, aquest no és un seguidor del meu evangeli."⁴²⁹

Hem de destacar que aquí l'ètica buddhista no fa referència a la conducta externa, sinó fa referència a l'actitud mental a l'estat de la ment. Amb una espècie de broma diria: "Queda prohibit sentir odi". Per poder arribar a aquest nivell de llibertat mental és imprescindible control i disciplina.

L'amor, malgrat la inexistència ontològica d'un Déu subjecte passiu de l'amor diví, és un dels ingredients claus del *dhamma buddhista*, així com també ho és de totes les

⁴²⁷ Mascaró (1971: 20)

⁴²⁸ Idem. (21)

⁴²⁹ Idem

religions. Mascaró trobà al *Dhammapada* el mateix missatge que trobà a la *Bíblia*, a la *Gita*, als *Upanishads*... un missatge d'Amor, de Vida, de Llum, de Joia però també de bellesa, de poesia perquè:

"La poesia de la religió és la veritat de la religió. Si la religió se'n va, la poesia queda."⁴³⁰

⁴³⁰ Mascaró (1995: sec. 15)

5.6 Conclusió

L'amor és una idea clau dins del pensament de Mascaró i en la seva obra podem localitzar diversos punts o eixos "d'entrada" del concepte. D'una banda, la *Bhagavad Gita*, que és el primer llibre que va traduir, presenta les vies més importants del Ioga, però si n'hi ha una d'especialment important en aquesta obra és el *Bhakti Ioga*, el Ioga devocional, el Ioga de l'amor. El mateix Mascaró manifesta que la *Gita* és sobretot un llibre d'amor. En segon lloc, el pensament de Ramon Llull reflectit especialment en el *Llibre d'amic e Amat*, que és una expressió del "ioga" devocional cristià, però també del sufisme islàmic, ja que el mateix Llull diu que és un llibre escrit a la "manera" dels sufís. A continuació, i molt relacionada amb aquesta influència, tenim en compte la figura dels místics cristians des de Sant Agustí a Sant Joan de la Creu. Finalment, no podem deixar de citar la influència del seu mestre J. Xirau i de la seva obra més important *Amor y Mundo*.

Podem afirmar que el concepte d'amor és el concepte central del seu pensament i entorn del qual giren les seves altres idees bàsiques: Ioga, Vida, Llum. L'amor és el factor que canvia la percepció de la realitat ordinària i ens ajuda a aprehendre la Realitat Suprema. És el pont entre el nostre món i el món espiritual, entre l'home i Déu. A més, és una expressió de Déu, la creació és un acte d'amor diví.

L'amor terrenal és un reflex de l'amor diví i com més pur és aquest amor -que vol dir amor alliberat de l'egoisme- més s'acosta a l'amor diví, a la devoció que ens permet arribar a l'aprehensió de Déu. Aquest és el camí de tots els Bhaktas: des dels místics cristians, els sufís, etc.

6 VIDA O EL KARMA IOGA

*Per veure un món en un gra de sorra
i el cel en una flor salvatge
posa l'Infinit en la palma de la teva mà
i l'eternitat en una hora.
Qui s'aferra a una alegria
destrueix la vida alada
qui besa l'alegria mentre vola
viu en l'albada de l'Eternitat.*

William Blake

6.1 El concepte de Karma ioga

El camí del *Karma Ioga* és el camí de l'acció desinteressada, de l'acció feta sense preocupar-se'n del resultat o del benefici que se'n pugui obtenir. L'espiritualitat *vèdica* voltava entorn del concepte de sacrifici, un sacrifici que havia d'anar acompanyat d'una actitud meditativa. El *Upanishads* canviaren aquesta concepció d'espiritualitat posant el centre de gravetat de la vida espiritual en la recerca de la saviesa (*jñana*) mitjançant la meditació i la renúncia al món sensible, cosa que constituïa una mena de sacrifici intern. Així, tradicionalment es presentava la distinció entre el sacrifici ritual que constituïa l'acció sagrada o *karman*, i el sacrifici intern, la recerca de la saviesa o *jñana*.

A mitjans del primer mil·lenni aC, la *Bhagavad Gita* constituí el primer esforç per integrar *jñana* i *karma*, afegint-hi la intensa capacitat de devoció o amor anomenada *bhakti*. Davant la trilogia Llum, Vida, Amor, podem comprovar com el pensament de Mascaró fou influït profundament per la *Gita*, estam. El missatge de *Krishna* és primordialment un missatge d'Amor, de devoció, però inconcebible sense fer referència als aspectes relacionats amb la saviesa i amb l'acció desinteressada. El *Karma Ioga* consisteix en l'execució dels deures, de les feines assignades de forma exquisidament correcta sense aferrar-se als possibles beneficis de l'acció.

La *Gita* dedica el capítol 3r. a descriure aquest Ioga, si bé el concepte d'acció desinteressada apareix en tot el llibre. El missatge bàsic ens diu que la inacció és impossible i per tant l'única alternativa és la de canviar el sentit, la motivació de l'acció. Quan es realitza de forma desapassionada i de forma correcta, quan és acció pura llavors condueix al Suprem.

"Posa el teu cor en l'acció, però mai en la seva recompensa. No treballis per a un resultat, però mai no deixis de fer la teva feina."⁴³¹

Molt lligat amb el mot *karma* figura el de *dharma*. La guerra d'*Arjuna* contra els *kurus* era la de restablir l'ordre moral. En cap cas l'esperit del *Karma Ioga* pot justificar accions *adhàrmicas* que vagin en contra de la moral o de la raó de ser espiritual del que les realitza. El *karma iogui* intenta disminuir el desordre (*adharma*) de la seva vida augmentant l'harmonia, i la virtut (*dharma*). Vol superar les limitacions de la naturalesa del jo individual alienat del Jo real (*Atman*) i que viu submergit en els desitjos, els dubtes, la ignorància, la por, l'egoisme, la manca d'atenció, etc.

Les accions pures són aquelles que són guiades per la saviesa i estan lliures d'estimació, a les quals no ens aferram i que són realitzades amb equanimitat. Comparant els *samkyas* -contempladors introvertits en la recerca de *jñana*-, amb els ioguis, G. Feuerstein els descriu com: "El ioguis (...), són místics extravertits que cerquen el regne de Déu en la vida activa, en les accions realitzades en l'esperit d'íntima renúncia."⁴³²

L'esperit del Karma Ioga trenca amb la idea del iogui com algú que renuncia a viure en el món com un *sanyasin*. Com diu Swami Vivekananda:

"L'home ideal és aquell que en mig de del més gran silenci i soledat troba la més intensa activitat i en mig de la intensa activitat troba el silenci i la soledat del desert. Ha après el secret del control, s'ha controlat a si mateix."⁴³³

⁴³¹ Bhagavad Gita (2.47)

⁴³² Feuerstein, G. (1974: 100)

⁴³³ Vivekananda, S. (1997: 11)

"...jo dedic el meu temps a l'ensenyament de la literatura anglesa, traduccions del sànskrit i noves idees educatives per als dies que vindran, (...). El que més sent de ma soledat és la manca d'esperits amb idees i amb poesia per a parlar alguns moment. Cambridge i Oxford estan científicats i una mica deshumanitzats, i no me sap greu la companyia dels turons, i dels arbres i de la terra aquí en el camp. Aquí en la fosca procur recollir moments de claror espiritual. Passen dies amb poca vida, però hi ha també moment grans de visions belles,"⁴³⁴

"*Karma*" també està lligat al concepte hindú de "*samskara*" que vol dir aproximadament "empremta". Cada acció que realitzam ens produeix una "marca" en la nostra ment, i el resultat d'allò que som ara és el resultat de la suma total de les nostres accions, de les "empremtes" que ens hem produït. Bones accions produeixen bones "empremtes", que a la vegada produeixen bon caràcter i ens condueixen a viure una vida "bona". El contrari passa si realitzam males accions. Quan l'acció és desinteressada, quan es realitza sense perseguir-ne cap resultat, llavors no produeix cap empremta i per tant ens fa lliures. L'acció realitzada amb amor ens allibera dels seus resultats, no ens fa caure en l'esclavatge. Treballar en llibertat és treballar en l'amor.

"El deure és dolç només a través de l'amor, i l'amor brilla no més en llibertat. És llavors llibertat ser esclau dels sentits, de la por, de la gelosia, i de cents de petites coses que ocorren diàriament en la vida humana?"⁴³⁵

Un concepte que per tant apareixerà de forma reiterada en el pensament de Joan Mascaró és el de *karma*, de la pròpia vida com a creació. En aquest sentit, *karma* significa aquella sèrie d'accions que condueixen a la meta de la vida, no és només acció, fer; és fer-se un mateix, crear la pròpia vida, realitzar-se. Ja hem vist com vida i amor estan relacionats. Però també:

"...la *Gita* que dice: 'todas las acciones sin excepción culminan en (el) conocimiento'. No deberíamos separarlos, pues la acción auténtica supone conocimiento y el verdadero conocimiento conduce a la acción"⁴³⁶

⁴³⁴ Mir, G. (1998, II: 279) D'una carta a Joaquim Xirau de 1949

⁴³⁵ Vivekananda, S. (1997: 58)

⁴³⁶ Panikkar, R. (1997: 117)

El tres conceptes Llum, Amor, Vida (*jñana, bhakti, karma*) tornen a presentar una interrelació tan forta que resulten pràcticament inseparables. D'acord amb Raimon Panikkar constitueixen els tres filosofemes índics que lliguen amb les paraules occidentals: *obra, devoció, enteniment*.⁴³⁷

⁴³⁷ Panikkar, R. (1997: 113)

6.2 Joan Mascaró i el Karma

Vida, treball, i karma són tres mots que Mascaró emprava pràcticament com si fossin sinònims. Una vida sense treball difícilment pot arribar a ser una vida autèntica; la seva concepció de la vida es lliga amb l'acció, amb el treball constant:

"El treball ens allunya de tres grans mals: l'avorriment, el vici i la necessitat. De la meua talaia contemplant el meu món i procur enfrontar-me a la vida sense por i amb fe"⁴³⁸

"Siento mucho que sus ocupaciones le impidan venir, aunque celebro tenga mucho que hacer, ya que obrar es vivir y el ocio es muerte."⁴³⁹

L'esperit vital que permet que la vida tengui sentit és precisament el treball, i aquest sentit que té la vida plena és sinònim de joventut. La joventut no és una qüestió de la quantitat d'anys que hem viscut, és un esperit, una actitud vital.

"...sent alegría de veure que teniu un poema que us ocuparà tot l'estiu. Això és vida, l'única vida jove. Vaig llegir que En Picasso diu, fa poc, el que jo pens degué dir en Francés: "Il faut du temps pour devenir jeune!". Sí, calen molts d'anys per tornar joves."⁴⁴⁰

Totes aquestes idees sobre el treball, l'actitud vital jove no són asèptiques, es a dir, no poden estar separades de la missió en la vida que ens hem proposat o que les circumstàncies i els imperatius espirituals ens imposen. Aquesta concepció està molt lligada al concepte de *dharma*, de llei moral. Parlant del seu antic company i paísà Joan March ens transmet la importància no només de *fer*, sinó també de saber *què fer*, de les motivacions últimes de l'acció. A més, sempre amb l'esperit d'humilitat de *karma ioga*.

"Tot això de tenir idees grans no va mal, però el cas concret és el silenci interior i la humilitat. (...) Un pensava que si ell (en Joan March) era gran (gran intel·ligència aplicada a coses petites com és fer diner, és clar) un també

⁴³⁸ Maimó, J. (1990: 78)

⁴³⁹ Mir, G. (1998, I: 206) D'una carta a Sal vador de Madariaga de 1941

⁴⁴⁰ Mir, G. (1998, I: 107) D'una carta a Guillem Colom de 1972

podria fer coses grans. Tot això es perdre temps. (...) Humilitat i silenci i feina.⁴⁴¹

En el fragment que reproduïm a continuació intenta convèncer Joan March i Ordinas, perquè faci qualche obra amb aquest esperit, una obra desinteressada que serveixi per millorar el "balanç" final de la vida, de les obres realitzades.

"Que poc he fet en la vida! Però una cosa no he feta: crec no haver fet mal a ningú, i bé a alguns. (...). Si no arribeu a ésser com ell (viure més de cent anys), sempre podreu arribar a una bona edat. Però no són els anys que mostren la vida de l'home: l'home viu en ses obres, en les coses que un ha fetes, i vós heu viscut moltes de vides i molts de cents anys. Una cosa me surt del cor, i vos he de dir. Els milionaris d'Amèrica i molts d'Europa dediquen diners a algunes obres de cultura, o socials. Els anys passen, i hem de morir. No pensareu en alguna obra que sigui un monument vostre per tots els temps?".⁴⁴²

Evidentment el primer afectat per aquesta actitud havia de ser ell mateix, la seva aspiració vital.

"El meu ideal en la vida és bo i noble. No anhel riqueses materials, ni pompa ni vanitats: però si del més íntim del meu esperit anhel augmentar els meus coneixements perquè, ajudats pels meus propis pensaments i emocions, pugui publicar alguns llibres que siguin útils i contribuir amb el meu granet de sorra al benestar de la humanitat"⁴⁴³

Aquesta aspiració a més, ha d'existir, és un requisit vital. Una vida sense aspiració, sense una visió d'allò que hem de ser, no pot ser una vida plena.

"(...) Jo no aspir a tant, però tinc ànims de fer qualche cosa. I aquestes esperances i ànims són vida. Després de tot, els qui no aspiren a res i tenen pocs delits viuen una pobre vida"⁴⁴⁴

⁴⁴¹ Mascaró, March (1993: 57) Carta de 1959. Humilitat, silenci i feina són mots que Mascaró repeteix constantment, sobretot els dos darrers que provenen de Sant Joan de la Creu i que mostren en dues paraules què és el Karma Ioga.

⁴⁴² Mir, G. (1998, I: 233) D'una carta a Joan March i Ordinas de 1951

⁴⁴³ López, G. (1997: 151)

⁴⁴⁴ Maimó, J. (1990: 47)

I les vides de tots els homes grans és un exemple, una motivació; o millor, una inspiració per arribar a convertir la nostra vida en *Vida*.

"Aquesta ha estat la gran tasca dels homes grans, vertaderament grans que hi ha hagut en el món. Són els nostre mestres. Ells en donen les grans riqueses de la vida: ells ens donen vida, gran vida. Jo he tingut la gran sort de poder llegir i pensar allò que ells han dit. Procurem viure aquesta gran vida. El món vol pau, però com tenir pau? (...). El homes volen viure bé. Viure bé! Quina gran il·lusió és això de voler viure bé si un no ha sentit mai la vida de pau i amor, encara sia un sol moment. Les energies del món, i més del món d'ara, se dediquen una tercer part al mal: morts, robos, assassinats, guerres, odis. (...). Quantes energies se dediquen a la pau, a preparar, estudiar i ajudar la pau? Els valors dels diners, valors materials, tots ho comprenem. Comprenem els valors interiors d'alegria de l'esperit? Valors culturals, humans, valors d'amor, el gran tresor de bondat i bellesa?"⁴⁴⁵

"Entre emocions i pensaments vaig vivint una vida de creació, però s'ha d'expressar en escrit i bellesa i claredat i això, si bé ho vaig aconseguir en les meves introduccions a valors espirituals d'orient no es fàcil d'aconseguir en les meves emocions de bellesa espiritual que si bé són sols ressons de llibres de saviesa hi voldria afegir una visió ideal d'un mon també ideal però possible"⁴⁴⁶

La concepció del *karma* com a retribució, una conseqüència de les nostres accions i pensaments; la concepció de la voluntat com a modeladora de la nostra vida, és expressada també per Mascaró.

"Us envio la meva traducció del DHAMMPADA, i el primer vers sembla dir el que diu Tolstoy uns 2500 anys abans. Em va costar molta feina traduir el primer vers; però la idea és clara: sols la bona voluntat ens pot dirigir en el camí de la perfecció."

Tolstoy: "todas las grandes revoluciones en las vidas humanas suceden en el pensamiento. Cuando ocurre un cambio en el pensamiento de un hombre, la acción sigue la dirección del pensamiento como el barco sigue la dirección del timón" (De Guerra i Paz)

Dhammapada: "El que som ara ve de els nostres pensaments d'ahir, i el nostres pensaments d'avui construeixen la nostra vida futura: la nostra vida és la creació de la nostra ment."⁴⁴⁷

⁴⁴⁵ Mir, G. (1998, I: 260) D'una carta a Joan March i Servera de 1964

⁴⁴⁶ López, G. (1997: 140)

⁴⁴⁷ Mir, G. (1998, II: 165) D'una carta a Lluís Racionero de 1974

Una crítica que es fa de forma recurrent a aquells que es dediquen a la vida espiritual és la de l'egoisme, que només es preocupen de la seva salvació, de l'alliberament del seu dolor oblidant el dels altres. Mascaró considerava que per ajudar als altres era imprescindible tenir primer un determinat nivell de "bondat" ja assolit⁴⁴⁸. El camí per ajudar els altres ha de començar per ajudar-nos a nosaltres mateixos.

"Naturalment que allò que els pares són influeix molt, després les escoles, mestres, o persones que tinguin relacions constants amb ells. Jo voldria que els meus fills sentin la bellesa, bondat i veritat. I que tinguin bon seny per anar pels camins de la vida, evitant caure, i aprenent l'art d'aprofitar la nostra ànima. El fer bé a la nostra ànima és fer bé als altres, ja que els influïm una mica això com som. És a dir, els tresors de l'esperit no són com els tresors d'un Banc: quan més un té, més pot donar, com més un dona més pot donar. (...). Jo voldria una història de la cultura dels pobles més bé que la història de les guerres, batalles, i petiteses anomenades grandeses que el pobles han fet. (...). Tot això s'hauria d'aprendre d'una manera viva, interessant, anant sempre d'allò conegut a allò desconegut, amb la il·lusió d'un que va a descobrir móns nous, sense pedanteria pedagògica."⁴⁴⁹

Però no sempre se sentia connectat amb l'espiritualitat. Tenia també moments de dubte, tal vegada de depressió. Així ho expressava al seu amic J. Xirau en una carta de l'any 1947:

"Una de les coses més difícils de aconseguir és evitar el sentit de personalisme, que no és igual a la personalitat. No és fàcil oblidar les ofenses, perdonar les petites coses humanes que ens amarguen la vida i fan que sia menys bella del que podria ésser. Hem de sortir de nosaltres mateixos, per a trobar-nos a nosaltres mateixos. És una lliçó que fa temps la sé de memòria, però les paraules de Veritat han d'esdevenir vida: això és el problema. (...). De totes maneres el que crec que me fa falta és una canvi espiritual, una nova vida interior. És la vida dels meus somnis i anhels. No sé si vindrà algun dia. Tinc una fe que sí, i és fe que no és sols esperança. (...). Me falta trobar-me en un treball actiu, on sentís que les forces interiors trobessin un camp d'activitat. Hi ha moments que sent la mort espiritual, la nit fosca de l'ànima. Altres moments que sent la vida eterna. Com veu sens dar-me compte escric la forma "sent" en lloc de la continental "sento". Així ho deia Ramon Llull. Penso molt a Mallorca."⁴⁵⁰

⁴⁴⁸ La idea que els principis ètics són requisit per a la vida espiritual són recurrents en la literatura que estudià Mascaró: l'Ashtanga Ioga, l'octuple viarany del Buddha, etc.

⁴⁴⁹ Mir, G. (1998, I: 247) D'una carta a Joan March i Servera de 1952

⁴⁵⁰ Mir, G. (1998, II: 287) D'una carta a Joaquim Xirau Colom de 1943

En l'esperit més pur del *karma ioga*, la fe i el treball són les eines per acostar-se a l'alliberament, a la Llum.

"Jo visc retiradíssim, i visc en el meu treball. He tingut moments de gran defalliment, però com la meva fe és la meva vida, sempre retorn a la meva tasca silenciosa, i poc coneguda."⁴⁵¹

"LA TEVA FE T'HA SALVAT". Aquestes paraules ens poden fer pensar molt. Què és fe sinó una unificació absoluta de l'ànima quan l'esperit nostre és senyor i mestre d'una idea. És un estat de pau reposada quan el dubte no pot entrar en els pensaments conscients o subconscients. La Fe és creadora, és un foc petit que pot arribar a ésser gran i consumir la malaltia. La Fe és vida, és un foc de vida, que és després flama d'amor pur, i després claror, llum, d l'ànima. Ara, la Fe unifica el foc, la flama i la Llum, i crea, salva, i ens dóna salut del cos i de l'ànima. Ara bé, l'aprendre a tenir fe, és tasca de tota una vida: parlo de la FE gran i creadora, la que ens unifica i dóna salut; i la que ens porta a la comunió amb la Unitat de l'univers: Déu."⁴⁵²

La concepció del *Karma ioga* que trobem en la *Gita*, la realització de l'acció sense aferrar-se'n a les conseqüències, rep en la següent cita una matisació important: perseguir un resultat espiritual, realitzar l'acció amb l'esperit de residir en l'Eternitat és, des del punt de vista de Mascaró, *kàrmicament* legítim.

"La meva obra literària va poc a poc. Jo faig feina en paraules vives, i no de diccionari, i això es cosa que si ha de tenir valor ha de sortir de tota l'ànima i del cor; i no únicament de l'erudició. Jo he procurat veure i trobar els grans valors de Bellesa i de Bondat de totes les literatures sagrades, de l'Orient i de l'Occident. Hi ha unes 40 traduccions d'una obra del Sànskrit antic, el Bhagavad Gita; i jo en faig una altra! El motiu és que no tenen les altres cap valor literari, i jo vull fer una cosa que duri, si pot ésser, per a sempre. Un procura no escriure per als temps d'ara que passen, sinó per a temps que han de venir, i sempre amb el cor i els pensaments de cap a l'Eternitat. És cosa de vida interior: de visió i creació(...). Però com que aquesta obra és una vida, i aquesta està en mans de Déu no s'acabarà fins a la mort."⁴⁵³

L'atemporalitat de les accions així com la seva motivació són doncs indicadors del seu valor *kàrmic*.

⁴⁵¹ Mir, G. (1998, I: 159) D'una carta a Rafael Griera de 1950

⁴⁵² Mir, G. (1998, I: 158) D'una carta a Rafael Griera de 1949

⁴⁵³ Mir, G. (1998 I: 244) D'una carta a Bartomeu March de 1951

"El que hi ha estic segur que és perfecte i no cal retocar res, és a dir, és allò que jo puc fer més perfecte. En la vida, quan hem fet tot allò que puguem fer no podem fer més i estam contents"

Acabat de copiar dins pocs dies ve la feina gran d'escriure unes quaranta planes d'introducció. Déu m'ajudi! He d'escriure un escrit clar i pur i de valor literari i que com la meua traducció es pugui llegir dins tres-cents anys i tingui un valor permanent. Això és almenys l'ideal"⁴⁵⁴

Aquest "valor" va moltes vegades en direcció contrària a la dels valors establerts. Criticava l'intel·lectualisme del professors universitaris que s'aferren a un discurs ple de paraules buides, a les paraules sense vida.

"Estic molt content de veure que viviu una vida de gran karma-yoga dins el bhakti de coses grans. ¡I quina feina hi ha a fer! Enhorabona. (...). Mirant els meus "Upanishads" i "Gita" pensava que de vegades vaig transformar un poc de plom en or; ¡però mai crec haver canviat l'or en plom, com fan els "scholars"! (...) P.S. Jo era com un fill del Dr. E. Thomas, l'autor de "Buddists Thought" i "Life of Buddha"; i soc l'hereu dels drets dels seus llibres. "The most learned man in Cambridge". Deien del Dr. Thomas."⁴⁵⁵

La vida és el gran repte de l'home i la cultura autèntica, l'humanisme és una de les formes d'aconseguir una vida plena, de crear la nostra vida. Aquesta "cultura" és contrària a la mera acumulació d'informació o de paraules sense vida.

"La cuestión cultural, que es la que interesa de cerca, es aquí muy seria. Hay mucha cantidad, pero falta calidad, la vida mecánica y artificial ha arrinconado mucho la vida humanamente bella y reposada: faltan elementos espirituales de cultura. (...). El arte de la vida me parece uno de los más difíciles (...) aprender a conocerse y armonizarse a sí mismo con lo superior en uno mismo debe ser más difícil, pues tanto deja que desear en el progreso aún de los directores de cultura y del espíritu.(...). Para escribir bien se necesita reposo y tiempo y paz, tres cosas que nos faltan en este mundo de ahora."⁴⁵⁶

I dins de les manifestacions culturals, la poesia n'és una de les que més s'acosten a l'experiència espiritual, a poder expressar allò que és inexpressable.

⁴⁵⁴ Maimó, J. (1990: 88)

⁴⁵⁵ Mir, G. (1998, II: 140) D'una carta a Raimor Panikkar de 1967

⁴⁵⁶ Mir, G. (1998, II: 292) D'una carta a Joaquim Xirau de 1943

"És impossible explicar (...) què és poesia (...). Només podem sentir la poesia a través la nostra pròpia poesia (...) ...només podem jutjar una experiència espiritual amb la referència de la nostra pròpia experiència espiritual (...) ...Sant Juan de la Cruz ha dit més sobre aquesta vida [la espiritual] que ningú que jo sapi (...) ...sent que necessitem atracar-nos als seus poemes no amb només les nostres facultats de crítica literària, sinó també amb la nostra experiència espiritual i això és un problema de la vida, no de paraules escrites."⁴⁵⁷

Per finalitzar, podríem escriure moltes planes sobre la veneració que tenia Mascaró per totes les llengües. Això feia que defensàs el català com la seva llengua materna, però mai no va caure en la temptació d'enfrontar-la amb altres llengües, rebutjar-les o caure en allò que podríem anomenar *fundamentalisme lingüístic*.

"..., tot idioma és una cosa sagrada, un mitjà que té l'home per alabar al seu Déu (...). Tota ciència és prosa, surt del pensament. Tot art és poesia, surt del sentiment (...). La ciència ens fa pensar, la poesia és vida, una vida més gran (...). Negligir o fins i tot perseguir un idioma és un pecat d'ignorància o de petitesa d'ànima"⁴⁵⁸

⁴⁵⁷ Mir, G. (1998, I: 128) D'una carta (no cursada) a J.B. Trend de 1947

⁴⁵⁸ López, G. (1997: 77) De "Introducció a Lectures Mallorquines, Vol. II"

6.3 Vida en la introducció de la "*Bhagavad Gita*"

"A veure si un dia llegireu el *Bhagavad Gita*. Vull dir llegir-lo amb l'ànima, no fullejar-lo. Ja sé que això és cosa de vida, de tota una vida. Del meu GITA ja han venut 400 mil exemplars. Això és un secret entre vós i jo; no vull vanitats inútils."⁴⁵⁹

a) Introducció. Els *Vedes*. Els *Upanishads*.

[66] Ja hem vist que el *Karma* és el conjunt d'accions que ens acosten o allunyen de la meta de la vida. A través d'ell ens feim a nosaltres mateixos, ens realitzem; posam en pràctica les idees sobre allò que hauria de ser. És el camí de l'acció i qualsevol acció ha de tenir l'objectiu del coneixement, *Jñana*.⁴⁶⁰ Ja en la descripció que fa Mascaró dels *Vedes* queda clarament definida la importància del aspecte pràctic de l'ensenyança espiritual. El poeta dels *Vedes* demana a Déu que el deixi conduir la seva vida pel camí de la justícia, per evitar el pecat, així com li demana temps suficient per poder assolir-ne els objectius espirituals. L'home és incapaç de viure la seva vida sense l'ajuda de Déu i per això li demana ajuda per aconseguir que les seves accions siguin rectes i s'excusa dels pecats que ha comès i que són causats per la debilitat de la voluntat humana. En els *Vedes* ja ens son presentats els problemes de la vida espiritual però encara no ens donen la solució per conduir la nostra vida en el camí cap a la Llum, el *Karma Marga*.

[72] A la descripció dels *Upanishads* sí que hi ha expressada la idea que ens pot servir per conduir la nostra vida, les nostres accions. Mascaró ens cita Hamlet:

"Sobre tot, sigues sincer amb el teu propi esperit;
i se'n seguirà, com la nit al dia,
no podràs llavors ésser fals a cap altre home"⁴⁶¹

⁴⁵⁹ Mir, G. (1998 II: 100) D'una carta a Francesc de Borja Moll de 1973

⁴⁶⁰ *Bhagavad Gita* (IV, 33)

⁴⁶¹ Mascaró (1960: xvii)

b) El *Dharma*

Aquesta cita ens lliga d'una banda amb el pensament ètic de J. Xirau i el seu imperatiu moral de: "ser fidel a un mateix", amb el respecte absolut per la pròpia autenticitat⁴⁶² i, d'altra banda, ens lliga amb el concepte sànscrit de *Dharma*. Aquest terme, de difícil i molt discutida traducció, ve a significar en aquest context alguna cosa semblant a "missió personal de la Vida", o "raó de ser de la nostra vida". La paraula que emprà Shakespeare fou "*own self*" i he respectat la traducció de E. Abenya per "propí esperit" malgrat que el concepte és molt més ric. Qualque vegada Mascaró ho tradueix com "deure", si bé hem de considerar que és un concepte ampli de deure que transcendeix l'aspecte merament moral, és "DEURE": Una acció que ens duu pel camí correcte d'acord amb allò que som, amb la nostra missió vital és una acció *dhàrmica*, una acció que va en contra de la nostra autenticitat, és una acció *adhàrmica*. Mascaró ho expressa de forma magistral en el seu article *Una estrella de l'orient. Un comentari sobre el Bhagavad-Gita*:

"Però el Bhagavad Gita és, per damunt de tot , un llibre de Llum i d'Amor; i també de Vida (...) Karma en primer lloc significa 'treball', i treball és vida (...) ...en la nostra secreta vida interior podem anar pel camí que mena a l'esclavatge o pel camí de l'alliberació (...). "Ofereix-me totes les teves accions i reposa la teva ment en el Suprem (...). La salvació és per a tots quan el nostre treball és fet en l'Altíssim (...) "... Morir complint el propi deure és la vida: viure complint el d'un altre és la mort" El sentit del propi deure ha de venir de la pròpia llum interior"⁴⁶³

La virtut suprema en la conducció de les nostres accions és doncs actuar d'acord amb el nostre *dharma*. A més, la joia (*ananda*) no és una recompensa per dur una vida *dhàrmica*. Parafrasejant Spinoza, Mascaró ens diu que la vida autèntica és joia, viure complint el propi deure és Vida, anar en contra del nostre *dharma* mai no ens permetrà gaudir de la joia, és mort en vida. Joia, virtut, vida, *dharma* són en aquesta dimensió sinònims, s'han de presentar sempre junts.

c) El *Karma*.

⁴⁶² Sánchez (1997: 33)

⁴⁶³ Lòpez, Mas (1997: 71) De "Una Estrella d'Orient"

A continuació ens parla de la Llum en els *Upanishads* però tot d'una arriba a una conclusió important. El coneixement, *Jñana*, fa referència al coneixement transcendental de la nostra pròpia identitat com *atman-brahman* que és, a més, la salvació. Però aquest coneixement no és ni pot ser mai un coneixement merament teòric, paraules més o menys ben expressades. Aquesta aprehensió s'aconsegueix en la comunió amb l'Ésser suprem i només podem arribar-hi a través de la Vida. *Jñana* i *Karma* no es poden presentar separats: arribam a la Llum a través de la Vida i la Llum il·lumina el nostre camí perquè sigui Vida autèntica. Amb teories i paraules no caminam per la via de la superació espiritual, és imprescindible que la nostra vida i les nostres accions donin fe del nostre compromís d'autorealització.

Malgrat aquesta petita referència al *Karma Ioga*, Mascaró ens adverteix sobre la dificultat que tenen les doctrines dels *Upanishads* les quals no són assequibles per a tothom: són els *Himalaies de l'Ànima* i normalment no ens donen una norma de vida. En l'*Isa Upanishad*, però, sí que hi trobem una petita referència al *karma*: "...Només les accions fetes en Déu no lliguen l'ànima de l'home"⁴⁶⁴ Figura aquí molt resumida l'essència de la Vida que, però, està incrustada en un text que ens parla de Llum.

A continuació Mascaró ens descriu de forma esquemàtica els tres camins principals (*marga*) cap a la salvació de l'ànima. Ens relata els temps dels *Vedes* com uns temps d'acció on els sacrificis als déus eren les accions més importants. Es tracta d'un sacrifici material semblant al de l'Antic Testament. Però el sacrifici exterior no és suficient, és necessari un compromís interior, una ofrena que ha de sorgir de l'ànima i en la qual els signes externs no tenen importància.

[76] Dels tres camins descrits, el camí del *karma* és el camí del servei, el camí de Marta, en el qual l'ànima de l'home es presenta davant de la divinitat com un servent seu, com un fill. El camí de la Llum, del JO SOM, dels *Upanishads*, és molt difícil; el camí de l'Amor i del Treball són més fàcils de seguir. El *Vedes* posen èmfasi en el món exterior i ens parlen de sacrificis a la divinitat. Però tota acció si es realitza amb consciència, pot ser un mitjà per assolir la transcendència, per passar del món

⁴⁶⁴ Mascaró (1960: xviii)

exterior al món interior, i aquesta consciència, aquest pont entre Llum i Vida no és altre cosa que Amor.

d) La *Bhagavad Gita*.

[78] Quan descriu la *Bhagavad Gita*, de tot d'una ens adonem que el problema d'Arjuna és un problema d'acció, és fàcil defugir la batalla de la nostra alliberació, però si no lluitam romandrem lligats al món exterior. Un dels missatges importants de la *Gita* és precisament el de la necessitat de l'acció, el fet que no podem eludir el *karma* cercant refugi en la inactivitat. La *Gita* és un llibre d'acció, però d'acció en Déu, Vida amb Amor i cap a la Llum.

"la grandesa del Bhagavad-Gita és la grandesa de l'univers; però així com la meravella de les estrelles del cel només es revela en el silenci de la nit, la meravella d'aquest poema només es revela en el silenci de l'ànima. (...)

A més d'un llibre de Llum i d'Amor és, principalment, un llibre de Vida"

(A Sant Joan de la Creu)...els hauria impressionat la saviesa humana i visió espiritual del gran poema, que és part de la meva vida"⁴⁶⁵

Quan compara l'ànima amb una quadriga, Mascaró tradueix la paraula pali DHAMMA, corresponent a la sànscrita *dharma*, per Veritat, que és, d'acord amb la metàfora budista el conductor de la quadriga. Aquesta metàfora sobre el significat del concepte de *dharma*, quadra perfectament en l'explicació que hem donat abans. El *dharma* és la nostra raó de ser. Perquè les nostres accions ens acostin a l'alliberament de la nostra ànima ens hem de conduir d'acord amb el nostre *dharma* particular, en cas contrari estam actuant de forma *adhàrmica*, en contra de la nostra naturalesa espiritual.

[79] Els paral·lelismes de la literatura espiritual en l'ús de paràboles per intentar explicar allò que és inexplicable, porta Mascaró a cercar exemples de la *Gita* en els quals la idea d'acció és clau. Arjuna no pot defugir la lluita i les cites que tria Mascaró per aquest fet són molt eloqüents: "Sigues un guerrer i mata el desig, el poderós enemic de l'ànima"⁴⁶⁶; "Per tant, mata amb l'espasa de la saviesa el dubte que

⁴⁶⁵ Maimó (1990: 77)

⁴⁶⁶ Bhagavad Gita (III, 43)

neix de la ignorància que es troba al teu cor"⁴⁶⁷. La paràbola de la Gita és la guerra que representa la lluita interior de l'home per aconseguir la seva alliberació del dolor i de les cadenes del món sensible. L'acció de la *Gita* no és l'acció en el temps, és l'acció en l'Eternitat (Capítol tercer).

El capítol sisè és el que es dedica al *dhyana ioga*, al de la meditació o contemplació. Per a Mascaró aquest capítol també és una crida a l'acció, en aquest cas acció que és pregaria i pregaria que és silenci. Com podem comprovar la meditació no era per a Mascaró inactivitat o fugida del món; la meditació, o si preferim la contemplació, es quelcom que implica acció. El iogui practica l'ensinistrament de la seva ment i això és acció. Però és imprescindible que no esperi res, que no desitgi res, ha de meditar en l'esperit del *karma ioga*, sense cercar els fruits de les seves accions.⁴⁶⁸ És molt difícil per la nostra ment occidental compaginar aquesta paradoxa: rompre amb la idea que la meditació és mirar-se el melic en l'absoluta inacció i fugida del món i de l'activitat. La meditació és acció i silenci però ha de ser a la vegada una acció realitzada amb determinació (*tapas*)⁴⁶⁹, sense esperar res a canvi, sense aferrar-se als possibles resultats de la passió de la pràctica espiritual aplicada a la nostra acció.

Al final de la metàfora simfònica que ens serveix per comprendre l'estructura de la Gita, Mascaró enllaça els tres *margas* cap al Ioga: visió, amor i acció en l'Eternitat en una visió final de bellesa eterna i de la crida de Déu a l'home per a la seva salvació.

[82] Mascaró ens adverteix que les escriptures, per sublims que puguin ser, no poden constituir mai l'essència d'una vida espiritual. Només amb l'experiència personal, amb la vivència real i l'acció podem assolir una Vida autèntica. Un receptari de cuina mai no ens podrà fer sentir el gust dels plats que hi ha descrits. Endemés, l'experiència espiritual no pot anar mai en contra de la raó. La clau per arribar a aquesta experiència és transcendir les passions, però, com ja hem vist, aquesta absència de desig no ha de ser una excusa per la inacció; evitar l'acció no ens duu al creixement, allò que hem de fer és canviar la motivació de les nostres accions i les expectatives que hi tenim, així com l'actitud interior en el moment de realitzar l'acció

⁴⁶⁷ Bhagavad Gita (IV, 42)

⁴⁶⁸ Bhagavad Gita (VI, 10)

que ha de ser una actitud de pau i de silenci de l'ànima, realment: meditació en acció. L'acció feta amb l'ànima en l'Infinit ens dona pau.

e) El loga.

Una acció d'aquest tipus només es pot dur a terme si existeix autocontrol i la Gita ens recorda que el *Karma Ioga* només és possible quan el iogui es capaç de controlar les seves passions i la seva ment. En la pràctica iòguica, el *sadhana* del *karma ioga*, existeixen, d'acord amb PATANJALI, tres ingredients que fan possible anar pel camí del *samadhi*.⁴⁷⁰ D'una banda, *tapas* o esforç, autodisciplina, passió per cremar el desig. D'altre, *svadhyaya* o autoestudi, reflexió sobre allò que és el propi ésser. I finalment, *Ishvarapranidhanani* a on *Ishvara* significa Déu i que podríem traduir per devoció a Déu o abandonament als Seus designis. No és gaire difícil retrobar-nos amb les idees i la interpretació dels *margas* del ioga que fa Mascaró. En aquest ordre figuren la Vida, el *Karma Ioga*; la Llum o *Jñana Ioga* i finalment, l'Amor o *Bhakti Ioga*.

Veiem doncs que l'acció, per ser perfecta, ha d'estar sotmesa a la disciplina de qui la realitza, o millor dit, només qui té l'autodisciplina i autocontrol suficient pot realitzar una acció perfecta, una acció alliberadora i no una acció que ens fermi al finit.

Per a Mascaró la *Gita* era un llibre de Vida. Hi analitza semànticament la paraula *Karma* i la lliga amb la paraula *creació*. Considerant aquest significat, una frase clau en el concepte mascaronià de com conduir la nostra vida és: "Karma és treball i treball és vida"⁴⁷¹ i això ho lligam amb la gran vocació que tenia Mascaró de treballador infatigable:

"El treball ens allunya de tres grans mals: l'avorriment, el vici i la necessitat. De la meua talaia contemplant el meu món i procur enfrontar-me a la vida sense por i amb fe"⁴⁷²

⁴⁶⁹ ardor, cremar, autodisciplina, devoció ascètica, enllustrar.

⁴⁷⁰ YS. (II, 1 i 2)

⁴⁷¹ Mascaró (1960: xxxii)

⁴⁷² Maimó (1990: 78)

Llegint entre línies, Mascaró ens presenta una altra volta el *Karma ioga*: el treball, l'acció desinteressada, es converteix en una eina soteriològica. La vida sense treball, sense creació no és vida. Per això, *karma*, amb el significat de "creació" és Vida. També significa "acció sagrada", ritual religiós. En la lectura de la Gita s'ha de considerar aquesta accepció puix quan es contraposa *Jñana* a *Karma* es presenta el contrast entre l'acció externa i la vida interior. Mascaró considera que el gran avanç espiritual dels *Upanishads* és precisament el trànsit des del ritual extern a la visió interior. Tot i això, el concepte de *Karma* de la Gita és molt més profund, Mascaró el considerava una de les més sublimes concepcions de l'home. És el concepte d'home com animal d'acció, com animal capaç del treball o de l'acció, que transcendeix la mera reacció o els imperatius de la conducta determinada genèticament. Ell ho expressa de forma magistral, llegim-ho:

"Tota vida és acció, però tota petita acció finita hauria d'ésser una rendició a l'Infinit, de la mateixa forma que inspirar sembla ésser rebre el regal de la vida, i expirar una rendició a la Vida infinita. Cada petit treball en la vida, incloent el més humil, es pot convertir en un acte de creació i per tant un mitjà de salvació, per que en tota creació vertadera reconciliem el finit amb l'Infinit, d'aquí la joia de la creació. Quan la visió és pura i la creació és pura sempre hi ha joia"⁴⁷³

Veiem aquí la gran importància que donava Mascaró al treball, a l'acció. L'acció pura, l'acció efectuada d'acord amb el *Karma Ioga* de la Gita, és a dir sense esperar res a canvi i amb l'esperit en connexió amb Déu; és la quinta essència de la Vida, entenent "Vida" com aquella forma de viure que ens connecta amb un estat que d'acord amb els *Upanishads* podríem qualificar de SAT, CIT, ANANDA; Ésser, Consciència i Joia. Mascaró hi afegiria que una vida, si no es mou en aquesta dimensió, no és autèntica Vida Humana. L'acció, el treball, han d'esdevenir creació i així creem la nostra pròpia vida, i aquesta creació ens atorga la joia infinita. Això ho veurem en la traducció que va fer Mascaró del *Dhammapada* de Buda:

"Allò que som avui ve dels nostres pensament d'ahir, i els nostres pensaments actuals construeixen la nostra vida de demà: la nostra vida és la creació de la nostra ment."⁴⁷⁴

⁴⁷³ Mascaró (1990: xxxiii)

Des d'aquesta perspectiva ja no tenen sentit ni explicació els dubtes *d'Arjuna* que vol defugir la batalla. L'acció és inevitable, és la qualitat de l'acció allò que li donarà una dimensió de creixement espiritual o d'involució cap a estats de més animalitat. Aquí radica precisament l'espurna de la divinitat en l'home, en la possibilitat de crear la seva pròpia Vida a través de les petites accions de cada dia.

[89] Per aclarir encara més el concepte de *Karma*, recorre al llibre sisè de *l'Odissea* d'Homer on apareixen les donzelles de *Nausica* rentant la roba però amb una actitud de joia, el treball com a joc com a forma de gaudir la vida de forma plena. Mascaró ens parla de "pura joia", de "bellesa eterna", de "treball per l'Eternitat". Els actors fan els seu treball de forma bella i així comparteixen la joia de l'Eternitat. La joia en el treball, la joia de l'acció ens duu a la joia de Déu, és joia de Déu. El fet que les donzelles no siguin conscients de la grandesa d'aquesta forma d'acostar-se a la joia eterna fa aquesta acció encara més gran. ¡Què enfora queda la maledicció bíblica: "guanyaràs el pa amb la suor del teu front"!

Homer ens mostra que el treball, qualsevol treball, pot ser bell. La *Gita* ens mostra que el treball a més de bell, pot ser sagrat. *Krishna* demana a *Arjuna* que li ofereixi tot els seus treballs sense aferrar-se'n als resultats. La forma d'aconseguir-ho és treballant a la vegada que mantenim la ment en el Suprem. Romanem en pau en el nostre interior i això és acció mantenint-nos en l'estat de Ioga en el qual s'aturen les fluctuacions de la ment ordinària. Resultà un tant paradoxal, que després de renunciar a l'esperança vana i al egoisme, *Krishna* li recomani: "...amb pau interior, combat en la teva lluita"⁴⁷⁵. Fins i tot en el sofriment, ens demana sofrir per Ell. El sutra 3.25 de la *Gita* reuneix la Llum representada en el savi, ja que és un il·luminat; la Vida en la forma d'acció del savi i l'Amor que conforma els objectius i les motivacions de les seves accions:

"De la mateixa forma que l'ignorant treballa egoïstament en l'esclavitud de les accions egoïstes; el savi treballa de forma altruista per al bé de tot el món"⁴⁷⁶

⁴⁷⁴ Dhammapada (1,1)

⁴⁷⁵ Bhagavad Gita (3.30)

⁴⁷⁶ Bhagavad Gita (3,25)

L'home obté la salvació a través de l'acció quan assoleix la perfecció en el treball i aquesta perfecció es troba en la joia de cada acció que duem a terme. La joia en l'acció és el resultat de l'acció entesa com a pregària a Déu ja que Déu és joia.

[91] El resultat de les accions realitzades en Déu és la Llum i les accions són realitzades en Déu quan es mouen per l'Amor. Mascaró subratlla un dels missatges claus de la Gita respecte a l'acció, al treball. Qui lluita i s'esforça amb bona voluntat en la batalla de la Gita, en la batalla per la vida eterna, mai no pot sofrir una derrota. L'única possibilitat de ser derrotat és defugir la lluita. Una altra vegada ens apareix el missatge que ens és impossible evitar l'acció sense caure en una degradació d'allò que hauria de que ser Vida autèntica. Mascaró considerava que l'home estava subjecte a un procés evolutiu, de creixement, que no és més que el progrés de la visió interior. El *karma*, doncs, ens ha de dur pel camí d'aquesta millora contínua del nostre aspecte espiritual que és l'únic que ens pot alliberar de les cadenes del sofriment. La lluita per seguir en el camí, el treball en el *karma* ja és progrés, ja és Vida. Rendir-se, abandonar el camí és la mort espiritual i per tant la involució a estats que ens allunyen de la nostra pròpia divinitat. I el nord que ens serveix per orientar-nos per anar a la visió de la Llum no és sinó que l'Amor.

Per acabar la seva introducció, pel que fa al *karma* volem destacar dues idees. D'una banda, la Gita és una crida a l'Amor i a la Vida. La "Vida" amb majúscula només és possible quan la cream amb cadascuna de les nostres accions i aquesta creació és possible quan les nostres accions es mouen per Amor i en la Joia eterna. D'una altra, cada moment, cada petita acció que realitzam en l'esperit de la Gita, pot ser un mitjà de creixement espiritual, un mitjà per acostar-nos a la vida eterna. No és un missatge de grans accions i de grans propòsits, és un missatge en el qual cada acció, per petita que sigui, ens acosta o ens allunya del nostre camí segons sigui feta en l'esperit del *Karma Ioga* o no.

6.4 Vida en la introducció dels "*Upanishads*"

a) Introducció. Els *Vedes*.

[104] Malgrat que els *Upanishads* representen per a Mascaró bàsicament unes obres de Llum, mai no podem oblidar que la Llum té per objectiu conduir la nostra Vida, i que només podem arribar-hi mitjançant la Vida. Ja al principi de la introducció, quan cita Schopenhauer esmenta la relació dels *Upanishads* amb la seva vida com eina de consolació davant de l'angoixa vital. Els *Upanishads* són uns llibres eminentment soteriològics, que tenen la funció d'alliberar l'home del sofriment per la via de desfermar-se de les cadenes del món sensible.

Comença Mascaró, com ja va fer en la *Gita*, repassant breument el contingut dels *Vedes*, que constitueixen el substrat comú de tot el pensament espiritual i filosòfic de la Índia.⁴⁷⁷

Mascaró situa la vida de l'home en tres nivells. Primer, el nivell físic, del món exterior on l'home no té llibertat i està obligat a seguir les lleis de la natura i de Déu per així poder arribar a evitar, així com pugui, el sofriment. És un món que pot ser aprehès mitjançant la ment i la raó. Segon, el nivell del món interior on hi ha la possibilitat de negar la llum o negar Déu; un món on l'home es pot moure amb relativa llibertat ja que no està lligat a les lleis de la natura ni l'espai o el temps. Però, com a tercer, a la part més fonda de l'ànima de l'home trobam el món de l'Esperit, on la llibertat és absoluta. L'alliberament es troba, per tant, en la part més interior i profunda de l'ànima humana, en el nostre centre. Quan més negam l'essència profunda de la nostra ànima, el nostre *atman*, menys lliures som. Quan més centrats en la profunditat de la nostra ànima vivim, més podem sentir la joia infinita de *Brahman*. Però normalment en lloc d'anar al centre ens refugiam en falsos centres d'egoisme que no ens deixen entreveure la Llum del centre real. L'egoisme és més

⁴⁷⁷ Som conscients que parlar de "pensament espiritual" és, des del punt de vista del *jñana*, totalment absurd ja que l'Esperit se situa més enllà del pensament dual. Feim ús d'aquesta expressió per simplificar-ne la comprensió.

fort quan més allunyat estigui del centre i ens lliga i esclavitzava als nostres pensaments, accions, desitjos, pors ..., els quals esdevenen símptomes de la nostra manca de proximitat al centre. Estar centrat significa equanimitat de la ment i alliberació de l'esperit. La lluita, la competitivitat per aconseguir poder, possessions, plaer ens porta a la foscor i a la destrucció. La cooperació, el desafecte per les coses materials, l'amor i la compassió per tots els éssers vius condueixen a la joia de la llum. Tornem a trobar l'imperatiu moral d'"amar".

Tot i això, no hem de perdre de vista que encara que Mascaró descriu el resultat del comportament moral d'acord amb aquest imperatiu d'amar, segons el *Karma Ioga* de la *Gita*, no hem de realitzar les accions amb afecció pels seus resultats, l'acció ha de ser desinteressada. Des d'un punt de vista merament retributiu, la importància de qualsevol fet radica en la qualitat de l'acció independentment de les seves motivacions. En la dimensió mascaroniana, les accions són el resultat d'una actitud vital que en determina el valor. D'altra banda és important destacar que la retribució moral, la considera implícita a l'actitud. Una actitud que guiï la nostra acció des de l'amor, en primer lloc produirà una acció implícitament correcta o bona, i en segon lloc no haurà de menester cap retribució ja que la mera actitud ja implica una retribució moral en forma de joia transcendent.

b) Anti-metafísica i soteriologia.

[118] La recomanació dels mestres espirituals respecte de la recerca de la joia no és una recomanació que es basa en elucubracions metafísiques o en una fugida de les responsabilitats. El camí cap a la joia ha de ser una recerca pràctica, tant com la que l'home corrent empra per arribar a la il·lusió de la seva afirmació com ego o de l'obtenció del poder. El missatge per aconseguir la joia és sempre el mateix: la joia és en el més profund de l'ànima, la veritat la tenim just a l'abast de la nostra mà. Però la veritat de l'Esperit no la trobarem amb la recerca filosòfica o metafísica. Els problemes supremes, el coneixement real, *jñana*, són inefables; és més, d'acord amb la saviesa índia, si podem discutir sobre un determinat aspecte això demostra que aquesta discussió, des del punt de vista espiritual, no té valor. No es pot discutir sobre coses que estan situades més enllà del pensament. Mascaró ens relata una

història de Buda sobre un home que havia estat ferit per una fletxa. Abans de permetre que el cuessin volia saber tota la informació sobre la fletxa, l'arc, qui els havia fabricat, com, etc. Totes aquestes preguntes endarrerien la cura i conduïen el ferit a la mort que evidentment impedia trobar-hi resposta. De la mateixa forma, fer preguntes metafísiques com a pressupost per seguir el camí del Buda tendrien com a conseqüència la mort de l'home, d'acord amb el procés natural de la vida, sense trobar-hi resposta i perdent la possibilitat de seguir el camí soteriològic del budisme. Buda no pretenia respondre aquesta casta de preguntes ja que no les considerava profitoses per a la millora espiritual de l'home, no condueixen a la pau, a la saviesa suprema, a l'alliberament, al *Nirvana*. Només aspirava a ensenyar-nos el camí per alliberar-nos del dolor, que és la característica primordial de la vida terrenal. Com el Buda va dir en el *Majjhima Nikaya*:

"Perquè jo som aquell que diu: sigui el món etern o no ho sigui, hi ha naixement, hi ha mort, i sofriment, i pena, i lamentació i desesperança. I allò que jo ensenyo és el mitjà que condueix a la destrucció d'aquestes coses. Recorda per tant que allò que he dit, ho he dit; i allò que no he dit, no ho he dit. I per què no he donat resposta a aquestes preguntes? Perquè no són profitoses, no són el principi de una vida santa, no condueixen a la pau, a la saviesa suprema, al Nirvana."⁴⁷⁸

Aquesta cita conté una característica clau de la doctrina budista referent a la manera de conduir la nostra vida. És el sentit d'urgència en el camí de la recerca espiritual. Viure tant una vida despreocupada com una vida arrelada en la preocupació sobre les qüestions metafísiques, és una vida que no és Vida, és mort, ja que continuarem submergits en el món del dolor. Mascaró puntualitza que la vida ha de ser visió i creació, els dubtes i les preguntes no profitoses no ajuden a viure. Perquè arribem a viure una Vida real, és necessari que la creem, que construïm la nostra actitud interior davant dels canvis i problemes de la vida. O cream nosaltres la forma com ens relacionam amb el món exterior, o serem esclaus dels fets externs i dels nostres condicionaments. Emprant la terminologia d'A. De Mello, és necessari que ens desprogramem,⁴⁷⁹ que rompem amb els mecanismes psicològics que ens acosten a un funcionament psicològic automàtic basat en l'esquema estímul-resposta o acció-reacció. Si vivim automàticament, no Vivim. Per Viure hem de crear la nostra Vida.

⁴⁷⁸ Mascaró (1964: 22)

L'aspecte creatiu de la *Vida* i la necessitat existencial de *Crear*, de construir la nostra vida, és independent de la nostra relació amb la religió. Però, d'acord amb Mascaró, resulta imprescindible que hi hagi fe, fe en els valors espirituals de l'home. I aquesta fe només pot venir de la vida, de la profunditat, del nostre jo real, *d'atman*. Això significa que acostar-se a la nostra essència real ens nodreix, ens serveix per creure en la nostra transcendència essencial i ens permet créixer perquè ens mostra que els nostres condicionaments no són reals, que més enllà del petit món de la nostra vida corrent, feta de desitjos, reaccions més o menys automàtiques, de dolor... hi ha una Vida que és SAT, CIT, ANANDA; ésser, consciència i joia. I si la joventut és sinònim de despreocupació i de joia,

"Hem de procurar ésser joves tota la vida, i la millor manera d'ésser-ho és tenir bona salut i alegria, i fer molta de feina. Dins el temps que passa hi ha la nostra Eternitat, joventut eterna. Joventut o vellesa és sentir o no sentir l'alegria de les coses eternes. Hi ha joves que no són joves perquè com a bèsties ni pensen ni senten, o si pensen i senten són coses petites, com animalots. Hi ha homes vells plens de joventut perquè senten i pensen molt, i fan moltes de coses. Sobretot senten les coses grans, infinites i eternes, i aquestes són sempre joves, i font de juvenesa per a sempre. Jo te veig a tu més jove que mai, fent feina noble en el teu poble, estima de tothom, dins l'alegria de la família. Jo me sent jove com en els 30 anys, però més jove perquè pens i sent millor moltes de coses."⁴⁸⁰

c) La interpretació del *karma* i del *samsara*.

[130] Per arribar a la intuïció del sentit autèntic del *karma*, Mascaró ens parla de travessar el riu de la vida per situar-se a l'altra vora la qual cosa significa arribar a la comunió amb Déu, a veure a Déu en totes les coses, i totes les coses en Ell, i comprendre que som u amb *Brahman*. La Vida s'ha de conduir mitjançant l'Amor, conduir-la d'aquesta forma ens duu a la joia. Aquesta és la llei del *Karma*, que ens fa conèixer citant a Omar Kayyám:

"El Dit que es mou escriu: i, quan hi ha escrit,
Ja segueix el seu camí: ni tota la teva Devoció ni Intel·ligència

⁴⁷⁹ Mariño, M.Paz (1993: 53)

⁴⁸⁰ Mir, G. (1998, II: 132) D'una carta a Francesc Moner de 1960

Podran influir per cancel·lar ni mitja Línia
Ni totes les teves Llàgrimes podran netejar ni una Paraula"⁴⁸¹

Amb les nostres accions escrivim la nostra Vida futura, les accions fetes en l'Amor ens duen a la Joia, fan que creem Vida. El factor creador és el que dóna sentit espiritual a la Vida. Crear significa créixer, progressar i tant podem Crear la nostra vida com destruir-la. Optar per la Creació implica amar i ens duu a la Joia, i la Joia es troba sempre en l'Infinit, més enllà dels plaers impermanents. És el imperatiu ètic per si mateix, com diu en una carta a M. Solà de l'any 1972:

"Ja Ramon Llull que tenia la gran imaginació vident i creadora, que podia dir "Lo meu amat és UN, e en sa Unitat s'uneixen en una sola voluntat mos pensaments i mes amors" podia dir aquestes paraules de vident saviesa: "Fantasia representa algunes vanitats". (...). El punt crític més important és el distingir valors. És el punt crític de la vida. Si donem el cor i l'ànima a la baixa fantasia i als anti-valors que d'ella vénen ens tanquem dins la fosca, i ens allunyem del camí que ens duu al Sol. A la plana 26, i la 27 i 28 de la meua introducció als Upanishads vaig procurar posar en clar aquest problema suprem. Procuraré posar-ho més en clar en escrits a venir."⁴⁸²

[131] Cita Bergson qui compara l'amor de Déu per la seva creació amb l'amor de l'artista per la seva obra. L'acte de crear és un acte d'amor i joia. *L'Atman* és el suport de la nostra consciència que està situat en la part més profunda de l'ànima de l'home, i és "... la Vida que dóna vida a la nostra vida."⁴⁸³ És important comprendre la dimensió real de la Llei del *Karma* que està molt allunyada del concepte popular del *samsara* o transmigració. La saviesa popular interpreta el *samsara* com una sèrie de transmigracions que prenen forma d'acord amb uns principis retributius: un balanç positiu, en el sentit de bones accions, en la nostra vida, ens durà, després de la mort, a una transmigració a una vida millor, i viceversa. I això ens porta ràpidament al fatalisme, tot allò dolent que ens passa en aquesta vida és resultat de males accions realitzades per nosaltres en vides anteriors.

Ben al contrari, Mascaró ens recorda que "El regne del cel és aquí". L'Amor, la Joia, no és res que hàgim d'esperar que ocorri en un futur més o menys llunyà segons el

⁴⁸¹ Mascaró (1964: 32)

⁴⁸² Mir, G. (1998, II: 228) -

⁴⁸³ Mascaró (1964: 32)

mèrits de les nostres accions presents. Cita un fragment del *Maitri Upanishad* en el qual ens diu que el *samsara* ocorre en la ment i quan la ment és pura l'home és *Atman*.⁴⁸⁴ Espiritualment la transmigració, la vida després de la mort, no té gens d'interès. Allò que realment importa és arribar a la consciència d'immortalitat, a l'aprehensió que som *Atman*, que l'Esperit de la Eternitat és la nostra essència, situada més enllà del nostre cos i consciència mortals. La immortalitat només és possible en la comunió amb Déu. Immortalitat no és superar el naixement i la mort, és situar-se en una altra dimensió: "...travessar el riu de la Vida". El savis espirituals no volien ni necessitaven de les paraules, volien vida i Vida immortal. El text de Kabir ens dóna el sentit d'urgència, el sentit de la recerca aquí i ara. Hem d'arribar a Ell, ara, mentre vivim. Ens hem d'alliberar mentre vivim, no podem ser alliberats, i molt menys alliberar-nos quan hem mort. O arribam a la comunió amb Déu ara o en morir habitarem la mort. Diu Mascaró: "Sí, aquest amor que és la Joia de l'Infinit, *ananda* de *Brahman*, aquest amor que és Déu, és aquí i ara."⁴⁸⁵

Expressà aquestes idees moltes vegades, com per exemple en una carta a J. Trueta de 1947, en la qual descriu breument l'estat de Ioga i el seu significat existencial:

"...la felicitat està més enllà dels anys de la vida i del cos mortal; ja que és la unió del temps, dels nostres pensaments amb una Eternitat més enllà dels nostres pensaments. El Bhagavad Gita diu que Déu és el fil que uneix els móns i totes llurs coses com en una colla. Els nostres pensaments sempre volen de cosa en cosa, o, com un oruga, s'aferren de fulla en fulla. Quan el pensament és silenci, profund -o elevat, que és el mateix- aleshores podem veure l'Eternitat entre dos pensaments."⁴⁸⁶

Ananda, ens diu, no és res que puguem trobar en el món impermanent. Aquí només trobarem plaer terrenal. La joia es deriva de la comunió amb Déu, i això s'aconsegueix quan arribam a detenir el moviments de la ment, quan arribam a l'estat de Ioga. I quan podem veure a través de l'espai que hi ha entre un pensament i un altre, quan podem sentir el silenci de la ment, albiram què és l'estat de joia autèntica.

⁴⁸⁴ Mascaró (1964: 34)

⁴⁸⁵ Mascaró (1964: 35)

⁴⁸⁶ Mir, G (1998, II: 246) -

d) Vida i mort. Silenci i loga.

La idea de vida, com no pot ser d'altra manera, ve lligada amb la de mort. Venim de Déu, de l'Amor, i , com diu al final d'aquest paràgraf de la introducció,⁴⁸⁷ hi tornam, totes les coses retornen a Déu. Quan Mascaró volia consolar els seus amics per la pèrdua d'un ésser estimat, els transmetia idees lligades amb aquesta concepció de la vida com una part, un estat de *Brahman*:

"Comprenc el vostre dolor i vos envii una abraçada d'íntima simpatia i condolència. Venim de Déu i anam a Déu. De cada dia ho sent més; i, en el emocionant recordatori del vostre germà hi ha paraules de bellesa i esperança. Amb fe i esperança podem anar de cap a l'Eternitat. I què curta és la vida! Però la gran obra vostra la fa llarga. (...).

...l'art de la vida en aquesta vall de llàgrimes és de transformar el dolor en amor, i el mal en bé."⁴⁸⁸

"De nuevo mi íntimo pésame. Su esposa es [sic] en el Ser de todos: el universo no muere. ¿No hay un más allá de la vida y la muerte? A veces lo sentimos."⁴⁸⁹

És important adonar-se que aquesta concepció no és res que puguem descobrir mitjançant la ment racional. Ens parla sempre de *sentir*, no de comprendre o saber. També hagués pogut dir *veure*, què és visió de Llum. És, al cap i a la fi, una intuïció personal que pot ocórrer si les condicions espirituals són les apropiades, si podem arribar a fer parlar el silenci.

Quan parlem del Ioga com a tecnologia de l'èxtasi, estam parlant d'un catàleg de tècniques més o menys elaborades que tenen per objectiu arribar a l'estat de Ioga, d'alliberament, que es caracteritza pel silenci mental. Totes aquestes tècniques són part de la vida, són accions i per tant, per ser espiritualment vàlides, han d'estar imbuïdes de l'esperit del *karma ioga*, en el despreniment dels resultats i la manca d'intencionalitat de l'acció. Les tècniques realitzades amb l'ànim d'arribar al millorament espiritual o l'obtenció de determinats beneficis o de poders psíquics condueixen l'home a l'orgull i la foscor. La lliçó del *karma* ens ensenya que és imprescindible treballar sense esperar res a canvi. Com diu Santa Teresa, les

⁴⁸⁷ Mascaró (1964: 35)

⁴⁸⁸ Mir, G. (1998, I: 332) D'una carta a Francesc de Borja Moll de 1952

tècniques o les pregàries que s'empren, o els signes i percepcions que es poden rebre quan es practiquen no són importants, de fet ens allunyen del camí. Déu espera treball, espera que les accions siguin pures, espera que demostrem amor pur pel proïsme. El camí autèntic consisteix en treballar en aquesta direcció i deixar que Déu faci la resta, és a dir, treballar correctament i abandonar-nos a la voluntat de Déu.

Els *Upanishads* són una font d'inspiració constant per ajudar-nos a seguir el camí, una porta que ens mostra la llum. El seu objectiu suprem de servir-nos com d'eina que ens permeti crear la nostra vida: "...l'esplendor de la seva imaginació romàntica [dels Upanishads] fa als seus creadors germans en l'esperit del creadors de bellesa de tots els temps, i ens mostren com fer de la nostra vida una obra de bellesa"⁴⁹⁰. Per tant, són també un llibre de Vida, un llibre que ens serveix per viure una vida plena, una vida bella.

⁴⁸⁹ Mir, G. (1998, I: 229) D'una carta a Salvador de Madariaga de 1970

⁴⁹⁰ Mascaró (1964: 43)

6.5 Vida en la introducció al "*Dhammapada*".

a) Introducció. El *Dhamma*.

[146] Mascaró comença explicant l'etimologia de *Dhammapada*. *Dhamma* és l'equivalent pali de la paraula sànscrita *Dharma*, i ens recorda que és precisament la primera paraula de la *Bhagavad Gita*. Abans de res, el pali és una llengua emparentada filològicament amb el sànscrit i en la qual estan escrits els textos budistes de la tradició *Theravada*⁴⁹¹, estesa per Sri Lanka, Ceilan i Indochina. Perquè prenguem consciència de la importància d'aquest llenguatge i dels textos budistes, ens diu que les escriptures en Pali tenen una extensió aproximada d'onze vegades la Bíblia, a més ens recorda que hi ha una gran extensió d'obres budistes en sànscrit, a part de traduccions i obres posteriors sobre el tema en xinès, tibetà, japonès, coreà...

La traducció de *Dharma* que va fer Mascaró en la *Gita* va ser la de *Veritat*. Sense ànim de criticar la traducció, ja que en aquest cas, venia determinada per un context molt concret, el significat de *Dharma*, com ell mateix diu en la introducció, es relaciona amb conceptes com: "la llei, la llei moral, la llei eterna de l'Univers, la voluntat de Déu...". Com ja hem vist, en la concepció índia més clàssica, *Dharma* significa qualche cosa així com "la finalitat existencial de la vida". Realitzar una acció *dhàrmica* significa ser fidel a la nostra vocació existencial-transcendental, realitzar-la de forma *adhàrmica* seria el contrari. Com diu Panikkar:

"Aceptando conscientemente el *dharman* y viviendo de acuerdo con és, el ser humano comparte la función, y con ello el destino de los Dioses. El hombre se hace consciente de la dignidad y la libertad humanas. El compartir el *dharman* constituye el paso de un orden objetivo y puramente cósmico a un orden humano subjetivo y cognitivo."⁴⁹²

Per tant el *dharma* ve a ser una llei personal que determina i encarrila la forma com hem de conduir la nostra vida en harmonia amb l'Univers. És la Veritat de la nostra

⁴⁹¹ "dels antics" o "dels ancians"

⁴⁹² Panikkar, R. (1997: 119)

vida, o per explicar millor el concepte: "per viure una *veritable* vida hem de respectar la llei de la *Veritat*, del *dharma*", és la Llei.

L'equivalent budista, en Pali *dhamma*, té uns matisos semàntics que fan que el concepte vegi ampliada, encara més, la seva importància espiritual. *Dhamma* és la Doctrina, la Disciplina, la Religió -en sentit transcendent, no sociològic o organitzatiu- del Buddha, del despert. *Pada* és sinònim de *passa*, *peu*, és a dir, de camí. *Dhammapada* és doncs el *Camí del Dhamma*. Mascaró ens defineix magistralment el significat del títol de l'obra lligant els tres conceptes de *dharma-dhamma* expressats fins ara: llei, doctrina i veritat. Així és "...el camí correcte de vida per el qual realitzem les nostres pròpies passes, nostres pròpies accions, i que ens condueix a la *Veritat* suprema."⁴⁹³ Altres termes que emprava són: camí de veritat, camí de llum, camí d'amor, camí de vida, camí del Nirvana, el camí suprem, el camí de Perfecció i, en termes més cristians, el camí de Déu. Com podem comprovar per la seva varietat i extensió, la qüestió de la semàntica de la paraula *dhamma* no és gens fútil, constitueix l'essència de la religiositat autèntica. Com traduiríem ara el principi de la Gita "En el camp del *Dharma*"?

b) El *Buddha*.

[147] *Buddha* significa: el despert, el conscient, el que coneix, -o més usualment- l'il·luminat. S'hi lliga etimològicament amb la paraula *Buddhi*, que significa: raó, intel·ligència, saviesa, il·luminació. Per a Mascaró és la facultat que permet distingir allò que és bo, bell i veritable, de allò que és dolent, lleig i fals; i és per això que ens ajuda a caminar pel camí que ens duu a la Veritat, a la Llum i a la Immortalitat. La Belleza és l'objectiu de la vida, així ho expressava en una carta a J. Xirau de l'any 1943:

"La idea de belleza como vía hacia la Belleza suprema espiritual me posee más y más de cada día. Hace poco me encontré con un diálogo de Buda y su discípulo amado, Ananda, en que éste decía al Maestro: "La mitad de la vida de Espíritu es la amistad con lo bello, compañía de lo bello, la comunión con lo bello". "No lo digas así, Ananda, no lo digas así" le contesta el Maestro.

⁴⁹³ Mascaró (1971: 9) (la cursiva és nostra)

"No es la mitad de la vida del Espíritu. Toda ella es amistad con lo bello, compañía con lo bello, comunión con lo bello". El sentido espiritual y el sentido de lo bello no aumenta en el mundo nuestro de ahora."⁴⁹⁴

Per trobar la Bellesa en nosaltres hem de menester Llum, il·luminar-nos. En la introducció per parlar-nos de *despertar*, de la necessitat vital de cercar la il·luminació, cita Kabir i el místic sufi Rumi. En ambdues cites apareix un factor important, el sentit d'urgència. Quan no estam deserts, dormim i perdem la nostra vida. La Vida és aquí i ara, i de nosaltres depèn arribar a poder *viure-la* autènticament:

"Oh amic, desperta, i no dormis més! La nit ha passat, vols perdre també el dia? Has dormit innumerables edats; no despertaràs aquest matí?"⁴⁹⁵

[148] O com diu la cita de Rumi: "..., és temps d'abandonar el món; (...) Llàstima per aquesta vida tan lleugera, desperta d'aquest son tan pessat. (...). Anit del món naixerà el món etern."⁴⁹⁶ No estar despert és perdre's la vida, i la Vida és ara.

La mítica vida del *Buddha* és prou coneguda, després de passar la infància i la joventut aïllat del món i del dolor, de forma abrupta i com "un decret del destí", es troba amb la veritat que existeix la vellesa, la malaltia i la mort. Com l'angoixa vital no el permetia trobar descans davant de la realitat existencial i vivencial del dolor, es proposà cercar la forma d'alliberar-se'n. Davant de la impermanència del món sensible buscar quelcom real. L'anhel de trobar un món millor, una forma de viure la vida millor, de trobar consol a les penes o acabar amb elles... és una de les constants en totes les religions. En aquest sentit cita Jorge Manrique: "Deixa que la nostra ànima dormint recordi, i estigui desperta i estigui viva, en contemplació, de com la nostra vida passa, de com la nostra mort ve cap a nosaltres, tan silenciosament."⁴⁹⁷ Sorprenentment el missatge és pràcticament idèntic al del *Buddha*: la vida passa, és impermanent, és un trànsit cap a la mort; per viure-la autènticament és imprescindible ser conscient, despertar la consciència. Si "dormim" la vida passa però no arribem a Viure, només vegetam i en silenci passam. Una vida autènticament

⁴⁹⁴ Mir, G. (1998, II: 291) D'una carta a Joaquim Xiarau de 1942

⁴⁹⁵ Mascaró (1971: 10)

⁴⁹⁶ Mascaró (1971: 11)

humana ha de ser una vida conscient, desperta; no estar despert és perdre la vida. Seguint la forma d'expressió de Mascaró, viure entre desitjos i pors, il·lusions i contradiccions, poders i plaers, és viure una vida petita i morir una mort petita, buida.

Aquesta angoixa existencial dugué al Buddha a abandonar-ho tot: la seva família, l'esposa i el fill, els seus palaus, els amics..., per poder trobar la salvació, l'alliberament del dolor intrínsec a l'existència. Perquè la seva salvació era el camí per la salvació de tota la humanitat, i entre ells, dels qui va deixar en el palau. I el va deixar de nit, sense acomiadar-se dels seus éssers estimats. El camí que llavors inicia és una gran aventura basada en l'anhel de superar el dolor per arribar a la Vida però, a més, el camí és treball, *karma*, no lluita contra el dolor, es submergeix en ell per aprendre'l, per observar-lo, analitzar-lo i sense mirar enrera. Després de sis anys de dura recerca, de dejunis, de mortificacions, d'ascetisme, de disciplina (*tapas*)... arriba a la determinació heroica d'asseure's seure sota l'arbre de *Bodhi* per alliberar-se definitivament o bé morir. Per superar el dolor necessita submergir-s'hi i treballar, observar com s'hi relaciona.

c) L'ensenyança del Buddha.

[152] El descobriment del *Buddha*, la seva doctrina, el *dhamma buddhista* es resumeix en cinc grans conceptes: la *Roda de l'esdevenir*, les *Quatre nobles veritats*, el *Camí de les vuit perfeccions*, el *Camí del Mig* i finalment el *NIBBANA*, que en aquest cas Mascaró tradueix per *La Veritat*. A continuació descriu i defineix el *Nibbana* comparant la concepció buddhista amb la d'altres tradicions espirituals, així com el camí per arribar-hi, el Ioga.⁴⁹⁸

La vida, la seva qualitat, és determinada pel camí de l'alliberament. Quan PATANJALI ens parla dels *Ashtanga* -les vuit parts o constituents- que ens condueixen al Ioga, comença parlant de *Yama* i *Niyama*, que són normes de conducta que fan referència tant a la conducta exterior, regles ètiques que s'han de seguir amb el proïsme; com a

⁴⁹⁷ Mascaró (1971: 12)

⁴⁹⁸ Vegeu el capítol dedicat al Ioga

la conducta interior, actitud mental apropiada.⁴⁹⁹ La forma de vida és el primer pressupost per al camí espiritual, el buddha ens parlarà de les vuit perfeccions: el camí és la vida i la forma de viure-la és d'acord amb les perfeccions, amb les normes que el buddha trobà i descrigué.⁵⁰⁰

La missió de l'home en la terra és retrobar-se amb la Realitat que és més enllà del món impermanent, despertar del somni despert. La vida que avança per aquest camí és Vida, la que no és només somni, engany: una vida petita. Cita un fragment del *Chandoya Upanishad* en el qual figura una descripció del camí de la vida. Per progressar, per avançar en el camí és necessari que hi hagi creació; només creant la nostra vida podem avançar en el camí. A més, on hi ha creació hi ha joia, la natura de la joia requereix creació. Finalment, on és l'Infinit hi ha joia, i la joia no es pot trobar en el món finit. És un camí bidireccional, ja que no es presenta com una successió d'estadis, quan som en l'Infinit, trobem joia, que és creació de la nostra vida; de la mateixa forma, la nostra vida progressa mitjançant la creació que ens duu a la joia que és l'Infinit.

[153] La cita de Santa Teresa ens mostra la diferencia entre el món dels desitjos i dels plaers i el món de la joia, de l'Infinit:

"Comencem per perdre el nostre anhel per les coses d'aquesta terra; i sense astorament, perquè veiem clarament que ni les riqueses, ni el poder, ni els honors, ni els plaers, poden ni per un moment, ni en un obrir i tancar d'ulls, donar aquesta joia autèntica."⁵⁰¹

Aquesta joia només es pot obtenir quan arribam a l'estat de Ioga, quan som u amb l'Infinit. A més és inefable, per això Mascaró, emprà totes aquelles paraules, des de *Om* fins *Brahman*, passant per *Tao*, *Nirvana*...⁵⁰² i hi podríem afegir *Llum*, *Amor* o *Vida*; o també *Sat*, *Cit* i *Ananda*. Les paraules no poden expressar mai la transcendència. Qualsevol proposició sobre la Realitat no té lògicament sentit:

⁴⁹⁹ IS (2.29 al 2.44)

⁵⁰⁰ Recta comprensió, recte pensament, rectes paraules, recta acció, rectes mitjans de vida, recte esforç, recta atenció i recta concentració. Rahula, W. (1959: 69)

⁵⁰¹ Mascaró (1971: 19)

⁵⁰² Mascaró (1971: 17)

"..."Todo es Brahman" no es una simple proposición lógica, sino una revelación experimental (...). Ahora bien, aunque la traducción verbal de la experiencia de "Todo es Brahman" carezca de sentido, la experiencia en sí deja bien claro que no existe nada fuera del Absoluto. Como diría Wittgenstein, aunque no pueda *decirse*, sí que puede *mostrarse*."⁵⁰³

El vident espiritual és un poeta perquè les seves paraules, la seva vida radia Bellesa. Perquè la nostra vida sigui autèntica és necessari que la creem amb Bellesa, que sigui una vida Bella, que siguem *artistes* de la nostra vida, si no ho aconseguim la nostra vida es converteix en un autèntic desastre. Com diu Suzuki, parlant de teràpia psicològica:

"Pero el hombre dedicado al zen puede decirles [a l'home modern neuròtic] que todos han olvidado que nacieron artistas, artistas creadores de vida y que, tan pronto como comprenden este hecho y esta verdad, se curarán de la neurosis o psicosis o como le llamen a su trastorno."⁵⁰⁴

[159] Mascaró, per la seva banda, cita el Buddha dient al seu deixeble Ananda que la comunió amb la Bellesa no és una part de la Vida Sagrada, és la Vida Sagrada.

Els tres camins que descriu Mascaró els relaciona amb les seves tres traduccions. La llum (*jñana*) s'expressa bàsicament en els *Upanishads*. L'amor incondicionat del *bhakti* és el camí expressat en la *Bhagavad Gita*. El *Dhammapada* representa el *Karma Marga*, el camí de la vida. Rebutjant les qüestions metafísiques, el *Buddha* ens vol donar la recepta per superar l'equació existència=dolor: senzillament viure, despertar a la vida, *crear* la pròpia vida. És una via que exigeix pràctica, tenir un comportament èticament correcte i mantenir la ment pura, és un missatge molt fàcil d'entendre, però conèixer-lo o comprendre'l no té cap utilitat. Només caminant el camí, practicant-lo podem acostar-nos a l'alliberament de les cadenes del món impermanent.

d) Les quatre nobles veritats.

⁵⁰³ Wilber, K. (1983: 287)

⁵⁰⁴ Suzuki, Fromm (1960: 24)

[160] A continuació passa revista als conceptes més importants i característics del *dhmma buddhista* començant per la doctrina de *les quatre nobles veritats*, que n'és el concepte central. Hem d'anotar que dins del *buddhisme* la revelació divina no té cabuda, tot el *dhmma* es basa en l'experiència humana, i fins i tot els deixebles se'ls exhorta a no creure en res que no puguin corroborar amb la seva pròpia experiència, a rebutjar fins i tot les mateixes paraules del Buddha. Així doncs, els principis, les doctrines del *dhmma* no són articles de fe, són orientacions en el camí que precisen ser verificades amb la pròpia experiència vivencial. En una conferència de l'any 1945 en què parlava de les influències espirituals en la cultura xinesa, ja demostra el seu coneixement sobre el budisme, més enllà de les etiquetes més "populars":

"...hay dos ideas negativas populares divulgadas por la ignorancia de cosas que exigen estudios serios, y mucho pensar. Es la idea que el Budismo niega la existencia del alma, de Dios, y que su Nirvana, o felicidad suprema, es la nada, una absoluta negación. (...) "nirvana ha sido traducido por la palabra aniquilación, pero el budismo niega expresamente que Nirvana sea la aniquilación del individuo". Yo por mi parte lo compararía a una unión espiritual mística y positiva. Leamos lo que nos dicen de ella Santa Teresa y San Juan de la Cruz".⁵⁰⁵

La primera noble veritat és la de l'existència del sofriment, del dolor (*dukkha*), fruit de la transitorietat (*anicca*) essencial de totes les coses. L'existència ve lligada sempre amb el dolor. Mascaró ja ens introdueix en la diferència entre la vida transitòria, que com hem vist és dolor, i la vida eterna que són espurnes de Llum que ens permeten gaudir de la vida en el món passatger. Eternitat no vol dir *un temps molt llarg* sinó una dimensió que transcendeix els esquemes mentals de temps i espai. Seria més apropiat anomenar-la *atemporalitat*. El temps i l'espai són categories mentals, però la Veritat està més enllà de la ment i per això és Eterna.

[161]La segona noble veritat és l'explicació sobre la causa del sofriment, el sorgiment de *dukkha*: *Samudaya*. La set de plaer, el desig per coses transitòries, aferrar-se a allò que és impermanent oblidant allò que és Etern i que hi viu; és la causa del sofriment. Mascaró considerava aquesta troballa del *Buddha* com una contribució psicològica i espiritual fonamental i profunda al problema existencial de

⁵⁰⁵ López, G (1997: 59) De "China y la Guerra de Asia" (1945)

l'home. Tot i això, ens diu que l'anhel d'Eternitat i la il·luminació són encara per a una minoria. L'home arribarà a realitzar-se com a espècie quan la llum d'aquests privilegiats sigui la llum de la majoria. L'evolució espiritual de l'individu és important i és requisit per a l'evolució espiritual de la humanitat. La idea de la salvació de la Humanitat, de la millora de l'home com a col·lectivitat era un tema que preocupava Mascaró. La millora o la salvació de l'individu és important per ell, però també és important perquè és un requisit per a la salvació de la Humanitat. Així ho diu al seu amic Xirau en una carta de l'any 1941:

"La guerra ha esdevinguda normal. La guerra d'ara sembla que és guerra de màquines i coses pràctiques que lluiten per idees i emocions de l'esperit. (...). La guerra mecànica se va guanyant, i el dia de victòria és segur. Però la guerra d'idees continuarà en els cors dels homes, ja que és la guerra eterna per arribar a la victòria del Déu d'Amor. La nostra tasca d'educadors és sagrada i eterna. De cada dia sent una infinita responsabilitat davant jo mateix, és a dir davant el Déu que ens dona la vida. Dues onades d'amor jo sent en el cor dels homes: l'una és creació i l'altra és visió. Les paraules de Crist i la poesia de *l'Amic i Amat* s'il·luminen de cada dia en nova claror."⁵⁰⁶

Aquesta orientació mascaroniana que vol la salvació de *l'home* com a espècie, la millora espiritual de la Humanitat, no pot deixar de recordar-nos l'ideal del *bodhisattva* del budisme *Mahayana*: la responsabilització no només de la nostra felicitat, de l'extinció del propi dolor individualment considerat; sinó també de la felicitat i de l'extinció del dolor de tots els éssers.

Nirodha, la cessació de *dukkha* és la tercera noble veritat i s'obté quan cessen els desitjos. L'alliberació dels desitjos és la font de l'alliberament del dolor. Seguint les idees de la cita que acab d'introduir, Mascaró ens diu que de l'alliberament de l'anhel resulta la pau, tant la pau individual, interior i psicològica; com la pau entre els homes. *Nirodha* duu implícit factor soteriològic, que com hem vist és individual i un requisit per a la salvació col·lectiva; i un altre d'ètic, ja què elimina la causa de les accions contràries al benestar del proïsme, extingeix l'egoisme derivat d'aferrar-se al món transitori. L'alliberament de les cadenes dels desitjos és una condició de la visió espiritual i el primer objectiu i premissa irrenunciable del camí espiritual. Per recolzar aquesta afirmació del budisme, i en coherència amb la seva consideració de

la unitat dels missatges espirituals, cita la *Bhagavad Gita*, Sant Joan de la Creu, Tagore i el *Tao Te Ching*.

L'extinció del desitjos suposa trobar la pau eterna. Però no és suficient la voluntat de l'home per alliberar-se car també és un desig, voler *no voler* ens duu l'absurd-. D'acord amb la Gita és necessària també la gràcia de Déu (2.55). Tot i això, *Krishna* diu a *Arjuna* que ell és la força dels forts quan estan exempts de delers egoistes. Però precisament quan el desig no va en contra del *dharma*, d'allò que és correcte en el camí espiritual, no només és correcte sinó que és *Krishna* mateix, és un anhel que és la gràcia de Déu.⁵⁰⁷ La Gita és una batalla de vida, una batalla que té com objectiu la destrucció de les passions egoistes que són l'enemic de l'ànima en la lluita pel creixement i la realització espiritual.⁵⁰⁸

[162] Amb paraules de Sant Joan de la Creu⁵⁰⁹ els desigs que estan en harmonia amb el *dharma* ens acosten a l'estat de Ioga, són comunió de la voluntat de l'home amb la voluntat de Déu, mentre que els petits desitjos egoistes són separació, divisió, ens allunyen del camí.

I com diu la cita del *Samyuta Nikaya* del *Buddha*:

"En el moment que no tens desigs per coses que no estan en el teu pensament o sentits, no tens desigs per coses que estan en els teus sentits i els teus pensaments. Aquest és el camí que condueix al fi del sofriment.- 'he entès, Mestre.'

I el fill de Malunkya veié la Veritat, i deixà el Mestre amb joia en el cor."⁵¹⁰

La cita de R. Tagore ens recorda la paradoxa d'aquell que acumula riqueses materials amb esforç sense adonar-se que les mateixes riqueses són les cadenes que el fermen a la transitorietat: "...[quan] vaig despertar em vaig adonar que era presoner en la meua

⁵⁰⁶ Mir, G (1998, II: 270) D'una carta a Joaquim Xirau de 1941

⁵⁰⁷ Bhagavad Gita (7. 11). En la versió de Roberto Pla. En aquest cas *dharma* és correspon amb la llei que guia la destinació de l'home, la seva missió espiritual. No confondre amb el *dhamma* -doctrina-budista.

⁵⁰⁸ Bhagavad Gita (3. 43)

⁵⁰⁹ Mascaró (1971: 23)

⁵¹⁰ Mascaró (1971: 24)

pròpia casa-tresor"⁵¹¹. Mascaró en *la Creació de la Fe* ens recorda "Som posseïts per les nostres possessions en comptes d'ésser lliures".⁵¹²

[163] Per finalitzar amb les cites referents a l'extinció de *dukkha*, ens esmenta el *Tao Te Ching*, en concret el vers 47, que ens diu que la búsqueda autèntica no es pot realitzar fora d'un mateix, el coneixement real és dins de nosaltres i recercar els desigs defora és perdre el camí. Acaba la cita amb un vers que explica l'essència de la lògica paradoxal taoista, del fer sense fer, l'acció sense acció (*wu wei*) i que per poc que l'analitzem ens adonarem de la seva connexió amb la idea de *karma ioga*:

" (...)El savi per tant
Arriba sense viatjar,
Ho veu tot sense mirar
Ho fa tot sense fer."⁵¹³

Aquesta actitud és l'única que fa possible l'acció amb un objectiu espiritual sense caure en les cadenes que representen els desitjos egoïstes.

e) La "teràpia" del dolor existencial

[164] Una vegada diagnosticat el problema essencial de l'home referent a l'equació existència=dolor, la transitorietat de totes les coses, el desig com font de dolor; i expressada l'estratègia terapèutica -l'extinció del desig-; queda per explicar com s'ha de realitzar la teràpia existencial, quin camí -*magga*, en sànscrit *marga*- és el que ens pot conduir a la cessació de *dukkha*. La primera característica del *magga buddhista* és la de evitar caure en els extrems: ni plaers dels sentits, ni mortificació ascètica; és *el camí del mig*. En el context del Ioga clàssic, el Ioga '...no és ni pel que menja massa, ni pel que menja massa poc; ni pel que dorm massa ni pel que dorm massa poc'.⁵¹⁴ Mascaró parla de l'estret camí que duu a la muntanya i que en un costat hi ha el desig de coses terrenals i de l'altre el desig de coses celestials. En la meditació Zen

⁵¹¹ Mascaró (1971: 24)

⁵¹² Mascaró (1993: 47)

⁵¹³ Mascaró (1971: 47)

⁵¹⁴ Bhagavad Gita (6.16)

se diu al practicant que ha de ser com un tigre, totalment relaxat, però a la vegada a punt per botar sobre la presa, i això tant a nivell físic com a nivell mental.

El camí és un camí de moderació, d'higiene física, psicològica i espiritual, d'harmonia en la vida, el *buddha* prevé els seus deixebles tant de la indolència com de l'excés de zel. I al final del camí: *nada, nibbana, sunyata, buit...*

Després de fer una petita introducció històrica sobre el *Dhammapada* i una comparació amb la literatura índia de l'època –pel que fa l'aspecte ètic del *dhamma* d'acord amb el qual tots els homes són germans i el fet que la nostra conducta s'ha d'ajustar a aquest principi-, Mascaró fa una sèrie d'afirmacions que segons el nostre parer reflecteixen la seva admiració per l'obra i el seu profund coneixement del *dhamma*. Primer ens diu que l'esperit del *Buddha*, les seves idees són acceptades universalment, tant pels seus seguidors com pels erudits. És molt difícil, des de l'honradesa humanística, rebutjar l'autèntic missatge del *buddha*. Després ens parla de l'objectiu de detenir la *Roda de l'Esdevenidor*. Normalment, la interpretació més popular d'aquest concepte fa referència a la detenció del procés de transmigració de l'ànima. Mascaró no parla d'això, al contrari, *detenir la roda* és: "...reposar en el centre de l'Ésser.", i també ens diu:

"El seu missatge és un missatge de vida, de vida aquí i ara, en aquest precís instant, per tal que cada moment de la nostra vida sigui un progrés en el camí de la perfecció. En quant a qüestions metafísiques, guarda silenci, suggerint que la realitat de la metafísica és que el Suprem està mes enllà de les paraules."⁵¹⁵

Mascaró considerava que el *Buddha* no es preocupava de la vida del més enllà, es preocupava de la vida *ara*, el seu missatge cercava la salvació, l'alliberament del dolor *aquí i ara*, i que allò que *ara* és realment important és el moment present. L'idea de camí ens evoca la idea de recorregut entre punts en un temps determinat, però el camí autèntic és *aquí i ara*, en aquest moment despertam o no despertam mai. Finalment, ens parla del rebuig del *Buddha* per les qüestions metafísiques. La idea de la transmigració de les ànimes, del *nibbana* com un *setè cel* i moltes altres que han

⁵¹⁵ Mascaró (1971: 27)

passat a engrossir el contingut de moltes sectes budistes, tenen un suport eminentment metafísic. Per tant, no tenen cabuda en el missatge original del *Buddha*. El seu missatge és un missatge de present, de superació del dolor *d'ara* i que hem de aconseguir *ara*!

[167] Aquesta recerca de l'alliberament del dolor *ara*, a més de referir-se al fet que l'alliberament no és res que s'hagi d'obtenir en una altra vida o transcorregut un temps, també té un sentit d'urgència, la il·luminació no pot esperar ja que és Vida. Viure sense despertar no és viure realment, caminar en la foscor no és caminar. Mascaró cita el vers 146 del *Dhammapada*:

"Com pots estar aquí rient, com pots estar aquí gaudint plaers, quan el món sencer està ardent? Quan estàs en la profunda foscor, no demanes una llàntia?"⁵¹⁶

El mateix Mascaró respon dient que el *Dhammapada* és una llàntia que guia l'home en seu camí i, recolzant-se'n en el dos primers versos, fa una interpretació de la *lleï del karma* que en transcendeix la concepció popular i ingènua basada en la idea de la transmigració i la recerca de la Llum per a una altre vida: com ja hem dit la Llum és ara. L'estat de la ment crea la nostra vida, i la nostra vida és el resultat de l'estat de la nostra ment d'ahir. Una ment pura condueix a la joia, mentre que una ment impura condueix al dolor, però la joia o el dolor no pertanyen a una vida futura, són per la vida d'ara. Res millor per rompre la interpretació popular índia de la *lleï del karma* que citar una escriptura sagrada índia que fa referència expressament al *Samsara* -la transmigració-: el *Maitri Upanishad*. Afirmar que la ment és el *samsara* que ocorre en la nostra ment. Per això, des del punt de vista budista, parlar de la vida més enllà de la mort no és coherent amb la idea que la vida és ara, la transmigració és ara. Però vegem que en diu Mascaró:

"Cada moment de la nostra vida és una nova vida i una vella mort: morim en un passat que ja ha fugit i vivim en un futur que ha de venir, i d'aquesta manera la nostra vida en la terra és una transmigració perpètua,"⁵¹⁷

⁵¹⁶ Mascaró (1971: 28)

⁵¹⁷ Mascaró (1971: 28)

f) El noble viarany cap a l'alliberament.

[168] Per acabar d'explicar el camí del *buddha*, com no podia ser d'una altra manera, introdueix el *Noble Viarany Òctuple*, les vuit perfeccions que ens duen de forma progressiva i seqüencial al *nibbana*. I Mascaró cita una altra volta el *Maitri Upanishad* per recordar-nos la importància del silenci:

"El so de *Brahman* és OM. Al final de OM hi ha silenci. (...). 'Déu és so i silenci. El seu nom és om. Assoleix per tant la contemplació - contemplació en el seu silenci.'"⁵¹⁸

Silenci és probablement la paraula que Mascaró considerava que s'acostava més a la de *nibbana*. *Silenci* és extinció del renou de la ment, dels sentits, dels desitjos, és *nibbana*.

Mascaró torna a citar el "concepte" de *lleï de gravitació espiritual*, i posa com a exemple de descripció clara la que fa el *Dammapada* al explicar el camí del *dhamma*. *Estadis* són també *perfeccions*, perquè cada un d'ells es recolza en tot els altres i és impossible arribar a la perfecció en un d'ells aïlladament, s'han de treballar de forma més o menys simultània ja que són inter-dependents. Pràcticament totes les ensenyances del *buddha* tenen per objectiu explicar aquest octuple viarany. Segons els receptors dels seus discursos emprava paraules diferents, però l'essència de tots ells és l'explicació d'aquest itinerari espiritual.

Recta visió és el primer estadi d'aquest camí, veure les coses tal com són per damunt de la ignorància (*avidya*), el món és transitori (*anicca*), l'existència és dolor (*dukkha*) i el jo no té existència real (*annata*) La forma d'obtenir-la és mitjançant una ment pura. Mascaró, perquè ho entenguem, utilitza la metàfora de la ment com mirall: un mirall net, lliure de pols i brutícies, reflectirà les coses tal com són. Una ment així no jutjarà ni s'aferrarà a conceptes basats en la ignorància, només reflectirà allò que rebí.

En aquest estadi trobam allò que Mascaró bateja com *les quatre virtuts del buddhisme*, però que en una traducció més ajustada al seu significat real se'ls

⁵¹⁸ Mascaró (1971: 29)

anomena: *Els quatre estats sublims de la ment*. No són, com pot semblar, unes virtuts ètiques relatives al comportament que s'ha de seguir, són estats de la ment, són la realització de la *ment pura*, són actituds vitals de caire mental que transformen la nostra visió del món perquè sigui allò que el *Buddha* deia *recta visió*: el primer estadi del *camí del mig*. Mascaró les universalitza manifestant que són les virtuts budhistes: "... i en efecte de totes les religions espirituals o humanisme."⁵¹⁹ La universalitat del missatge del buddha, així com ho varen ser els de la *Bhagavad Gita* i els dels *Upanishads*, és un aspecte que Mascaró recalca una i una altra vegada. L'essència de la religió autèntica és universal i el suport essencial de totes les tradicions religioses, fins i tot d'aquelles que són laiques i que no reben el nom de religió.

En Pali: *metta*, *karuna*, *mudita*, *upeksha*, són els quatre estats sublims de la ment. La traducció en la meua opinió més acurada és: *amor*, *compassió*, *alegria per tots i equanimitat*. *Amor*: desinteressat, sense límits, sense desig de possessió, per tot i tothom, sense exclusions, amor que és força. *Compassió*: compartir el dolor dels altres, despertar al dolor de totes les criatures, compassió que dóna força per seguir el camí per poder superar el dolor. *Alegria*: compartir la felicitat dels altres, irradiar alegria cap els altres, sense motiu, alegria altruista. *Equanimitat*: equilibri de la ment, basada en la vigilància de la ment i no en l'apatia o la indolència, basada en l'ensenyança *buddhista* del no-jo (*anatta*).

Aquests estats ajuden l'home a seguir pel camí, més encara, els hi són imprescindibles. Finalitza Mascaró dient que *recta visió* és una visió pura de les *quatre nobles veritats*.

Recta determinació -o motivació- és el segon estadi del camí. És la voluntat infrangible de seguir el Camí de la Perfecció. Mascaró, en l'ànim d'universalitzar el missatge segueix mesclant textos de diverses tradicions, cita els *Upanishads* i els evangelis: "Cap home, que hagi posat la seva mà en l'arada, i miri enrera, esta preparat per regne de Déu."⁵²⁰

⁵¹⁹ Mascaró (1971: 29).

⁵²⁰ Mascaró (1971: 30)

[170] Els tres estadis següents tenen un caire ètic, és refereixen a les normes de conducta exterior. Observam com els dos primers eren merament psicològics de caràcter intern, ara en trobam tres que regulen la vida externa i els tres darrers que tornen a la vida interior, però en aquest cas més lligats amb les disciplines que s'han d'acomplir -*tapas*-.

Rectes paraules és refereix tant a dir la paraula adequada en el moment adequat –per transmetre pau, amor, compassió, alegria...-, com a la importància de la Veritat a com factor soteriològic per a l'home. *Rectes accions* és l'ideal del *Karma Ioga* de la *Bhagavad Gita*, accions bones i pures com una ofrena d'amor. Concepte paral·lel al que trobem en una altra cita de l'evangeli: “fes el bé a aquells que t'odien”.⁵²¹ *Rectes mitjans de vida*, un home que segueix el *dhamma* no pot basar la seva subsistència en un treball que no sigui útil, que produeixi danys o que sigui dolent. Mascaró introdueix aquí el concepte de moral col·lectiva, de l'ètica que podríem denominar ecològica, ja que fa referència a la relació de l'espècie humana amb el seu entorn.

Pel que fa a Mallorca, i partint de la filosofia budista, no podem deixar de referir-nos a la crítica que Mascaró feia del fenomen -i mitjà de vida- anomenat *turisme*, que tant va canviar la Mallorca que estimava. Així, l'any 1960⁵²², li deia a Miquel Forteza en una carta:

"La meua impressió de Mallorca del mes d'agost bastant dolenta. El turisme va matant Mallorca i va matant els mallorquins molts d'ells vivint dins un egoisme brutal de fer diners. La destrucció de les platges de Mallorca és un crim internacional. Hotels grans fora de tota proporció damunt la platja. Cases grans, moltes de mal gust, casetes de bany, papers d'anuncis als arbres, anuncis monstruosos damunt roques i terres belles, i munt de papers, botelles rompudes i porqueria per les platges, fa plorera a aquell que com jo les recorda totes quan de jovenet, sempre tot sol, i caminant per les muntanyes i vora el mar ho sentia tot amb l'ànima de poeta. (...)

Bé, ja tenim la carretera [d'Andratx a Estellencs] d'autos per als turistes. Està bé. Però la recepta per a la destrucció de tanta bellesa és fàcil i els metges del turisme la saben: uns anuncis grollers sobre les roques i entre els arbres, algun "bar" en alguns racons del paisatge amb ràdio i gramòfon, algun hotelet, i

⁵²¹ Mascaró (1971: 30)

⁵²² Ens resulta difícil imaginar com era Mallorca llavors i quines transformacions ha sofert des d'aquells dies.

munt de papers i botelles rompudes i grolleria dels mallorquins i dels turistes que hi aniran amb autobusos per fer alguna "festa; i ja tenim un dels pocs llocs meravellosos de l'Illa destruïts. El malaurat "Fomento del Turismo" sap aquesta recepta del metges d'hotels. I què fa? El que a Mallorca li manca és un "Fomento de Cultura", i no un "Fomento de Turismo" (...). Per què la grolleria i manca de sentit de bellesa no és cosa pròpia de Mallorca; però dins la bellesa única de l'Illa ella se veu més. (...)

La platja magnífica de l'Arenal, també un lloc de contemplació durant la meua juvenesa, amb muntanyes de fil de ferro, casetes vora la mar, hotels, i vulgaritat. I ja no se pot desfer el fet(...). Generacions de gent de bon gust maleiran llur obra (...) ...el verí de les coses lletges i dolentes (Palma de noche!), la destrucció de platges i paisatges, i monuments, se fa a poc a poc. Les forces orbes d'egoismes de diners i mal gust se fan amunt i (sic) poc. No ens donem compte i ja tenim el "consumatum est"⁵²³

Què en pensaria avui Mascaró si pogués veure avui en què hem convertit Mallorca? No és estrany que consideràs el missatge del *dharma* budista universal: lliures d'egoisme, seguint el *camí del mig* i amb el respecte a la natura que propugna, no hauríem arribat a l'actual nivell de destrucció de l'illa. El sentiment de desesperació es fa més evident l'any 1972, com podem veure en aquesta carta a Guillelm Colom:

"...una besada al vostre nét, esperant lluiti un dia per a la nostra Mallorca, la nostra, la que els egoismes infernals han substituït amb un turisme desmesurat, desenfrenat. La nostra illa que era tan bella, tan plena de seny i mesura en els dies de glòria dels avantpassats. I meu dolor és massa gran. Sols queda el consol que els homes no poden destruir la bellesa còsmica de l'Univers, i que el món nostre no és tot. (...). En res ja crec sinó en Déu, l'Omnipotent, l'Omnivident, el Jesús d'amor."⁵²⁴

Recte esforç fa referència a la concentració, al *dharana* de Patanjali. L'esforç correcte significa ni massa tensió ni massa relaxació. És recte si no hi ha consciència que sigui un esforç. La cita intercultural de rigor ens duu en aquest cas fins Epictete qui considera la voluntat un factor per construir la nostra vida.

Recta atenció. En el budisme és molt important la idea de la pràctica constant de l'atenció en tot allò que realitzam, en totes les nostres percepcions, vivències... En les tècniques meditatives budistes és bàsica la idea de desaferrar-se, d'observar desapassionadament els continguts mentals i la seva impermanència. Per això, el

⁵²³ Mir, G. (1998, I: 148) -

⁵²⁴ Mir, G. (1998, I: 105) -

recte esforç no és un esforç que genera tensió, és un equilibri entre tensió i relaxació que consisteix en observar, estar atents a allò que es presenta davant de la consciència, ja siguin percepcions sensorials o mentals, i deixar-les passar. Quan l'esforç és el correcte arribam a la Recta atenció, a l'estabilització de la ment en l'objecte de meditació *-dhyana-*. Important i molt aclaridora és la terminologia que emprà Mascaró: “una tranquil·la observació de la vida”, “Desperta! Observa. Recorda i no oblidis!”. O seguint amb cites interculturals, en aquest cas del cristianisme: “observa i prega”, “silenci i treball”. I finalitza dient: "El camí espiritual és observar, indagar i retornar"⁵²⁵

El darrer estadi és el de *recte samadhi*, que ens duu directament al *nibbana*, a l'extinció del dolor, al Ioga, al final del viatge, al silenci.⁵²⁶

En la clausura de la introducció Mascaró recorda allò que significa el *Dhammapada*, el camí del *dhamma*, i ens parla de: joia, puresa, saviesa, Veritat, Llum, Amor, Vida, despertar, universalitat, harmonia, visió... Hi volem destacar tres idees. La primera, la idea que el *dhamma* és una crida per despertar des d'una vida de somnis a una vida superior, una Vida d'Amor i Llum. La segona fa referència a la universalitat del missatge, independentment de les tradicions religioses de cada lloc. Finalment, ens interessa destacar el rebuig del Buddha per l'acceptació acrítica de les doctrines o ensenyances. Només l'experiència pròpia ens pot indicar quin és el camí correcte. El *Buddha* recomanava als seus deixebles que no acceptessin cap doctrina si no l'havien poguda experimentar, ni tant sols la d'ell mateix. Els recomanava desconfiar fins i tot d'allò que els estava dient i que aprofundissin en la seva pròpia experiència.

"En el *Dhammapada* podem sentir la veu de Buddha. Aquest evangeli de llum i d'amor està entre els més grans treballs espirituals de l'home. Cada vers és com una petita estrella i la totalitat té el resplendor de l'Eternitat."⁵²⁷

⁵²⁵ Mascaró (1971: 32)

⁵²⁶ Veure el capítol sobre el Ioga

⁵²⁷ Mascaró (1971: 33)

6.6 Conclusió

El *Karma Ioga* és el camí de l'acció dessinteressada, de l'acció realitzada sense esperar els seus fruits. En la obra de Mascaró trobam referències a la necessitat de treballar o d'actuar amb aquest esperit, en l'esperit del treball per si mateix sense aferrar-se als fruits. Mascaró repeteix “..hem de treballar en l'esperit del *Karma Ioga*”.

També és important la idea de Karma com a creació, la necessitat de “crear” la nostra vida. Només podem arribar a viure autènticament si construïm la nostra vida, si ens alliberam dels condicionaments i som lliures. L'acció desinteressada és la eina bàsica per aconseguir-ho. Treballam sense preocupar-nos pel resultat i així cream, donam forma a la nostra vida, una vida lliure i autèntica. Només som lliures quan ens desprogramem del nostres condicionants psicològics i socials. D'altra banda, si Vivim arribem a la Llum i la Llum il·lumina el nostre camí en la vida.

El paradigma literari d'aquestes idees està expressat en el primer vers del *Dhammapada*: “Allò que som avui ve dels nostres pensaments d'ahir (...) la nostra vida és la creació de la nostra ment.” De fet, per a Mascaró, el llibre que representa millor el camí del Karma Ioga, el de la Vida Autèntica és precisament aquesta obra del Buddha.

Resulta interessat la interpretació mascaroniana de la idea índia del *karma* i del *samsara*, de la reencarnació després de la mort d'acord amb els mèrits de la vida present. Per a Mascaró, l'alliberament ha de ser Ara, preocupar-se pel que passarà després de la mort, espiritualment, no té cap sentit. L'Eternitat no és un temps molt llarg que no té principi ni fi. L'Eternitat consisteix en transcendir la dimensió ordinària del temps per arribar a la Consciència pura de l'Ésser que ens duu a la Joia infinita (*Sat-cit-ananda*). L'Eternitat és Ara. La Joia autèntica, la Vida en majúscules

està més enllà del món ordinari, només la podem trobar en l'Eternitat i Lluminositat de *l'Atman*⁵²⁸.

⁵²⁸ Acabar un capítol sobre el budisme parlant de *l'Atman* no deixa de ser paradoxal ja que el buddha defensava precisament la inexistència de cap ànima (*anatman*). Tot i això, pensem que més enllà de les paraules trobem un sentiment d'eternitat que travessa les diferents concepcions espirituals i que ens retorna al sentiment de plenitud que és al mateix que el de buit (*sunyata*).

Universitat de les Illes Balears
Departament de Filosofia

TESI: EL IOGA DE JOAN MASCARÓ I FORNÉS
Segona part (Volum 2 de 3)

***Llànties d'Amor: Una reconstrucció de La creació de la
fe sota els termes Llum, Amor, Vida, Ioga i Budisme***

Tesi que presenta Joan Miquel Mut i Garcia
per optar al títol de Doctor en Filosofia

Director de la Tesi: Dr. Francesc Casadesús
Titular d'Universitat del Departament de Filosofia
De la Universitat de les Illes Balears

Palma, juny de 2003

TESI: LLUM, AMOR, VIDA, IOGA A JOAN MASCARÓ I FORNES.

Segona part: *Llànties d'Amor*.¹ Una reconstrucció de *La Creació de la Fe*

1.	INTRODUCCIÓ.....	4
2.	LLUM, JÑANA IOGA EN LA CREACIÓ DE LA FE.....	8
2.1	DÉU.....	8
2.2	LA CREACIÓ.....	13
2.3	ATMAN I BRAHMAN.....	16
2.4	UNIVERS, TEMPS, ESPAI.....	19
2.5	MAYA: LA IL·LUSIÓ.....	24
2.6	UNITAT VS. DIVERSITAT.....	26
2.7	OM.....	27
2.8	BONDAT, BELLESA I VERITAT.....	29
2.9	EL GURU.....	33
2.10	SAT-CIT-ANANDA.....	34
2.11	EL PROBLEMA DEL DOLOR I LA MORT.....	39
2.12	RAÓ, FE; IMAGINACIÓ, FANTASIA.....	43
2.13	LLIBERTAT.....	51
2.14	POESIA.....	53
2.15	RELIGIÓ.....	56
3	AMOR, BHAKTI YOGA EN LA CREACIÓ DE LA FE.....	59
3.1	CONCEPTE.....	59
3.2	IOGA I LLIBERTAT.....	61
3.3	DÉU.....	65
3.4	LA CREACIÓ.....	67
3.5	PROÏSME.....	69
3.6	ÈTICA.....	72
3.7	JOIA.....	75
3.8	PAU, VIDA.....	77
3.9	L'AMOR COM A EINA D'ALLIBERAMENT.....	79
3.10	FE, RELIGIÓ.....	81
3.11	POESIA, ART.....	85
4	LA VIDA, EL KARMA YOGA.....	88
4.1	EL FI DE LA VIDA.....	88
4.2	DÉU.....	90
4.3	KARMA IOGA.....	92
4.4	IOGA.....	98
4.5	KARMA.....	100
4.6	VIDA INTERIOR.....	102
4.7	IMMORTALITAT.....	103
4.8	JOIA.....	107
4.9	LLIBERTAT.....	109

¹ 370.- "Qualsevol amor que tinguem no és més que un reflex de l'amor que Déu ens ha donat. "Llànties d'amor" podria ésser el títol del meu llibre." De *La creació de la Fe* (95)

4.10	ÈTICA.....	111
4.11	L'EGOISME.....	117
4.12	ECONOMIA.....	119
4.13	EDUCACIÓ.....	124
4.14	FE, VERITAT.....	125
4.15	POESIA.....	127
5	IOGA.....	130
5.1	ELS IOGA-SUTRAS DE PATANJALI "COMENTATS" PER MASCARÓ. CAPÍTOL I: SAMADHI PADA: EL CAMÍ DEL SAMADHI	133
a)	<i>Silenci Mental.....</i>	133
b)	<i>Les fluctuacions de la ment</i>	134
c)	<i>La interiorització que aquieta la ment</i>	135
d)	<i>Camí vers el samadhi</i>	135
d)	<i>El Senyor</i>	136
d)	<i>Mantram.....</i>	136
e)	<i>Els obstacles del camí i com es poden vèncer</i>	137
g)	<i>La pràctica cap a la serenitat.....</i>	137
5.2	CAPÍTOL II. SADHANA PADHA: EL CAMÍ DE LA DISCIPLINA ESPIRITUAL	139
a)	<i>Kriya Yoga: el ioga de l'acció purificadora</i>	139
b)	<i>Les cinc afliccions</i>	139
c)	<i>ashtanga</i>	141
d)	<i>Yama.....</i>	141
e)	<i>Niyama</i>	143
f)	<i>Asana.....</i>	144
g)	<i>Pranayama</i>	144
h)	<i>pratyahara.....</i>	145
5.3	CAPÍTOL III. VIBHUTI PADHA: CAMÍ DE LES MANIFESTACIONS DIVINES.	146
a)	<i>Concentració.....</i>	146
b)	<i>Meditació.....</i>	146
c)	<i>Contemplació</i>	147
d)	<i>El domini perfecte</i>	148
e)	<i>El cos.....</i>	148
f)	<i>Eternitat.....</i>	148
g)	<i>Alliberament.....</i>	149
5.4	CAPÍTOL IV. KAIVALYA PADHA: CAMÍ DE L'ALLIBERAMENT.....	151
a)	<i>El Jo, l'acció i les tendències latents.....</i>	151
b)	<i>Temps</i>	151
c)	<i>Consciència i discerniment.....</i>	152
d)	<i>Alliberació de l'ego.....</i>	152
e)	<i>Purificació i llibertat.....</i>	153
6	EL IOGA BUDISTA.....	155
6.1	BUDISME.....	155
6.2	ATENCIÓ, ARA I AQUÍ, IL·LUMINACIÓ	159
6.3	NIRVANA	161
6.4	EL CAMÍ AL NIRVANA	163
6.5	DESPERTAR.....	166
6.6	LLIBERTAT.....	167
6.7	EL SILENCI I EL BUIT	168
6.8	EXPERIÈNCIA	169
6.9	VIPASSANA	171
6.10	ZEN.....	172
6.11	DHARMA, EDUCACIÓ.....	174
7	CONCLUSIONS A LA SEGONA PART	176
8	CONCLUSIONS GLOBALS.....	178

9	ANNEXOS	181
	ANNEX PRIMER: AUTOSUGGESTIÓ.....	181
1.	INTRODUCCIÓ.....	181
2.	TRANSCRIPCIÓ CONTINGUT QUADERN DE DATA 7/4/35	182
3.	COMENTARI	185
	ANNEX SEGON: CRISTIANISME, RELIGIÓ I IOGA AMB JOAN MASCARÓ I FORNÉS	
	190
1.	INTRODUCCIÓ.....	190
2.	EL PARE NOSTRE COM A CAMÍ.	191
3.	COMENTARI	192
4.	IOGA I CRISTIANISME.....	193
	BIBLIOGRAFIA	198

1. Introducció

La Creació de la Fe havia de ser l'obra definitiva de Mascaró, el compendi de tot el seu pensament espiritual a més del company permanent i de la motivació per seguir el camí espiritual.

1.- "100 pàgines escrites amb paraules clares serien un amic per la vida."
(99)²

Per començar, Mascaró ens recorda constantment que *Llum* és la metàfora per excel·lència del coneixement transcendents i del seu íntim propòsit de redactar llibre que fos l'obra que culminàs la seva vida i escrit sota la il·luminació de l'Etern: un llibre des de la *Llum* per conduir-nos a la *Llum*.

2.- "Es podria escriure un llibre a la llum de l'Eternitat." (80)

Joan Maimó, amic íntim de Mascaró, descriu el procés de redacció d'aquesta obra i ens parla de vint anys de feina diària per reduir unes cinc mil pàgines de comentaris de les obres espirituals a cinc-centes que després haurien de transformar-se en les 100 pàgines de què parlavem abans: "Tota la meua vida va de cap a cent planes ben escrites" ³. Mascaró no va poder concloure la seva obra capdal però ens hem de conformar amb la versió de *La creació de la Fe* de W. Radice. Fins i tot el títol triat per Radice pot ser objecte de polèmica. Maimó, per exemple, denfensa que el títol d'aquest llibre havia de ser *Una nova vida*. Radice explica i justifica, no sens dubtes, el procediment per triar el títol en les planes 18 i 19⁴ de la seva introducció. No entrarem en l'anàlisi i la possible polèmica sobre aquest aspecte per considerar-lo, en certa manera, secundari; el important és el missatge de Mascaró i mai no sabrem el títol que hi hagués triat. Per distingir les dues recopilacions, i sense que serveixi de

² La referència numèrica correspon a la numeració de les pàgines de l'edició de *La creació de la fe* de William Radice (1993). Els aforismes estan agrupats en 100 capítols que havien de coincidir amb les pàgines de l'edició. Suposam que per problemes de maquetació, en l'edició catalana, no coincideix la paginació de Radice amb la paginació de l'edició. La numeració que empram és la de la paginació teòrica de Radice. El títols de les pàgines hi varen ser afegits després per suggeriment de l'editor.

³ Maimó, J. (1990, 105)

⁴ Mascaró, J. 1993

polèmica o de proposta ferma, a la nostra versió li donarem el nom de *Llànties d'Amor*.

Mascaró pretenia poder expressar en només 100 planes l'essència de l'espiritualitat des de la seva peculiar posició de cristià i de coneixedor de les obres religioses claus de l'Índia. Com ja hem vist, la recopilació publicada fou compilada pel seu deixeble W. Radice amb ajuda de la vídua. Dissortadament, tampoc no podrem saber com hagués seleccionat i classificat els seus pensament el mateix Mascaró, però, sense dubte, en aquesta obra, sí que hi trobam en forma aforística la part troncal del seva reflexió i, per tant, no cal més que agrair a Radice el seu esforç de compilació i d'amor per a l'obra de Mascaró la qual cosa ens permet gaudir-la tot i que li podríem discutir la selecció i classificació dels aforismes. No hem d'oblidar que el treball fou ingent, unes dues-mil fitxes, i que el mateix Radice confessà la "pressió"⁵ de l'editor, Francesc Moll, per posar títol a cada una de les teòriques cent planes que no coincideixen amb la paginació de l'edició catalana que empram. Radice també proposa una lectura no-lineal del text presentant-lo com un cercle, "...amb tots el punts equidistants del Centre i sense començament ni final. O potser és com l'oceà: en pot prendre una tassa i tot l'oceà resta igual."⁶

Per aquests motius, acceptam la selecció dels aforismes publicats per Radice i, sense menysprear la seva recopilació i classificació, hem tornat a adoptar una altra vegada els quatre conceptes claus en l'obra de Mascaró, *Llum, Amor, Vida i Ioga*, i hem reclassificat els aforismes d'acord amb aquestes idees i amb les subdivisions que ens sembla que poden ajudar el lector a no perdre's.

Així tancam el cercle: en la seva primera obra "*important*", *Llànties de foc*, Mascaró estableix les línies mestres per a la classificació dels fragments de la literatura espiritual de totes les tradicions i cultures, parlam, òbviament, de *Llum, Amor i Vida*, que ens han servit també per estructurar la feina d'anàlisi de la primera part d'aquesta tesi. Ara reclassificam els aforismes de la seva obra pòstuma, *La creació*

⁵ En el bon sentit de la paraula ja que l'editor pretenia, amb la seva "imposició" d'afegir títols, ajudar el lector a captar l'essència de l'obra mascaroniana.

⁶ Mascaró, J. (1993: 18)

de la Fe, sota aquests mots, afegint el de *Ioga*. També hi presentam un petit afegit sobre el budisme ja que en els aforismes n'hem trobat moltes referències al respecte i per això ens ha paregut que hi mereixia un apartat específic. No cal oblidar que l'interès primer de Mascaró estava més lligat a la filosofia índia ortodoxa i que l'interès pel budisme fou posterior, de fet, la traducció del *Dhammapada* és la darrera que realitzà més de trenta anys després de les seves primeres aproximacions a la traducció de la *Bhagavad Gita*.

Per tant, respectant la selecció d'aforismes realitzada per Radice⁷, en farem una reordenació tot classificant-los d'acord amb els conceptes mascaronians claus, i els subclasificarem d'acord amb idees que puguin ajudar el lector a trobar-hi punts de connexió. Com excepció al procediment general, en l'apartat dedicat al Ioga, la subclassificació s'ha realitzat sota l'ordre i contingut dels *Yoga Sutras* de PATANJALI, que és l'obra de referència obligada en parlar del Ioga. Hi hem afegit una numeració pròpia correlativa a tots els aforismes perquè pugui servir de referència ulterior. Presentam dues versions, una amb els comentaris nostres i una altra en què només figuren els aforismes de Mascaró classificats, ordenats i numerats d'acord amb els criteris esmentats.

Evidentment, no podem pretendre que els criteris de classificació i ordenació que proposam estiguin exemptes de possible controvèrsia, però creiem que aquesta classificació constueix un mapa que permet al lector comprendre millor el pensament de Mascaró.

Com és natural, els conceptes claus que rastrejarem en la primera part de la tesi tornaran a sorgir una i una altra vegada. No hem d'oblidar que l'obra pretenia ser una síntesi de tot allò que Mascaró considerava important per a la vida espiritual, és a dir, havia de ser un replantejament i reesposició acurada dels temes considerats per Mascaró de “sempre”. Per tant, hi tornarem a trobar tots les idees claus del seu

⁷ Pretendre fer-ne una nova selecció suposaria accedir a tots els quaderns de Mascaró i repetir la tasca de Radice amb altres criteris. L'abast d'aquesta possibilitat queda fora de l'objectiu i possibilitats d'aquesta tesi.

pensament i de les obres que traduï: *Jñana, Karma, Om, Brahman, Maya* i un llarg etc.

2. Llum, *Jñana Ioga* en *La Creació de la Fe*

Ja hem vist que per a Mascaró, *Llum* o *Visió* són mots equivalents a *Jñana*, a *Coneixement*, a *Déu*. A continuació presentarem les idees sobre el *Jñana Ioga* que podem trobar en la recopilació de *La Creació de la Fe*, classificades d'acord amb els conceptes que ens han semblat més adequats. Per assolir aquest objectiu, en primer lloc hem seleccionat els aforismes que segons el nostre parer recullen les idees mascaronianes sobre *Jñana*, els hem agrupat sota conceptes més generals que servin al lector de guia i hi hem afegit les introduccions i els comentaris adients. Aquest procediment es repetirà successivament a l'hora d'afrontar l'anàlisi de les altres línies mestres de l'edifici conceptual de Mascaró: *Bhakti*, *Karma* i *Ioga*, és a dir: *Amor*, *Vida* i *Silenci*.

2.1 *Déu*

a) de l'experiència de Déu

Mascaró era un home religiós, creient. Però, què entenia per *Déu*? En què consistia la seva religiositat? Quin era el seu concepte de religió? El primer que podem fer és investigar quina concepció semàntica donava a la paraula *Déu*. Probablement estaria d'acord amb els postulats de la Filosofia analítica que considera els termes metafísics com qualcom sensesentit ja que no tenen un *referent* clar. Una paraula sense referent és una paraula buida de contingut. Però, més enllà del problema del referent dels mots -considerat des d'un punt de vista exclusivament intel·lectual- Mascaró defensava l'existència d'un referent espiritual, un referent transracional que més que pensar-se, s'experimenta. Déu és una experiència –o millor, un sentiment-, no un pensament, un concepte o una creença, ni tan sols el significat d'una paraula. Déu és més enllà de les paraules i del pensament. Poèticament, diríem que només s'hi pot accedir mitjançant el cor:

3.- "L'únic Déu que podem acceptar és el Déu que sentim dintre nostre per

experiència: el Déu que ens guia a tot allò que és bo, bell i veritable." (4)

4.- "L'Infinit no és un més o un menys, d'ara o de després. No pot ésser pensat, però pot ésser sentit, no sentit amb la ment, però sentit amb l'ànima." (7)

b) de la inefabilitat de Déu

Un dels que trobem dins el pensament mascaronià és el de com podem expressar allò que és inefable. El nom no pot expressar allò que és més enllà del pensament, però és una eina per intentar assenyalar d'alguna manera el Suprem. La paraula es converteix en una eina de comunicació que no pot abastar, però, tot allò que li serveix de referent, és com el dit que ens senyala la Lluna. Aquí podríem recordar el primer vers del *Tao Te Ching*, que expressa de forma clara la idea de Mascaró sobre la inefabilitat de l'Absolut⁸: "El Tao que pot ésser definit no és el Tao vertader. El Tao que pot ésser anomenat no és el Tao vertader."⁹ Tot i això, el nom ens permet el pensament sobre l'Absolut.

5.- "Hi ha idees que no es poden definir perquè són indefinibles. És per això que Déu, el TAO, no es poden definir." (80)

6.- "Un nom fixa l'objecte i fa possible el pensament." (78)

7.- "Totes les paraules són ombres. La paraula "llum" és una ombra de llum." (51)

c) de la paraula "Déu"

Malgrat la inefabilitat de Déu, del *Tao*, de *Brahman* o de qualsevol paraula que vulgui expressar el Suprem, el significat espiritual d'aquests mots constitueix la pedra angular del sentiment transcendent de Mascaró, és la *Veritat*. La paraula no pot, ni tan sols de forma aproximada acostar-nos al significat real de la grandesa divina. Cap paraula pot acostar-se a l'expressió de la grandesa, la bellesa, la bondat de Déu, i molt menys de la seva essència. En aquesta línia podem diferenciar entre *Déu* com a paraula, com a eina de comunicació i de pensament, i *Déu* com a concepte, que en tot cas és inefable, és més enllà de les paraules.

⁸ Com no podria ser d'una altra forma, la traducció de *Tao* com *Déu* es presta a molta polèmica. En el sentit mascaronià la polèmica no té sentit ja que la paraula no pot expressar el que és inexpressable i el referent al qual al·ludeixen ambdós mots no és en cap cas real, és només una eina de comunicació.

⁹ En la seva sinopsi del *Tao Te Ching*, Mascaró tradueix aquest versos de la següent forma: "Camino que puede ser definido no es el Camino Eterno. Nombre que puede ser pronunciado no es el Nombre

- 8.- "És una llàstima que s'hagi abusat de la paraula Déu en els temps passats i presents. Però no són les paraules el que compta: es la Veritat." (78)
- 9.- "Déu és l'objecte més alt del pensament." (78)
- 10.- "Quan Déu és una paraula ja no és Déu." (64)
- 11.- "L'u és fora del nombre: no té límit per dins ni per fora. És més enllà de la definició." (6)
- 12.- "El mot "Déu" ens hauria de transmetre com a mínim una sensació de grandesa infinita." (62)
- 13.- "La paraula "Déu" és només una paraula." (43)

d) de l'existència de Déu

Malgrat la seva inefabilitat, l'existència de Déu és per a Mascaró inqüestionable:

- 14.- "Hi ha d'haver un Altíssim al nostre univers, conegut o desconegut." (78)
- 15.- "No hi ha res a recordar ni res a oblidar: Hi ha només l'Esperit, omnipresent, sempre present, Infinit." (30)

e) de Déu i de l'ànima de l'home

La seva existència és part de l'existència de l'ànima de l'home, negar Déu és negar la nostra possibilitat de transcendència. Trobem per tant el reflex de l'equació vedàntica *Atman=Brahman*, si negam el segon perdem la possibilitat d'aprehendre el primer, la possibilitat de gaudir d'una vida espiritualment plena.

- 16.- "La negació de Déu és la mort de l'ànima: la negació de la llum és la foscor." (14)
- 17.- "Dubtar de Déu és matar el Déu en nosaltres." (14)

f) de la recerca de Déu

És més, la nostra essència ja és divina, desaferrar-nos dels conceptes i deixar-nos dur per la nostra naturalesa espiritual és trobar a Déu. Una altra vegada hi trobam la influència del *Vedanta*, en aquest cas sota la idea que la recerca de Déu s'ha de fer per la via negativa. Eliminam els obstacles a la seva aprehensió emprant com a eina l'expressió *no és això, no és això (neti, neti)*. La llibertat transcendent (*moksha*) de l'ànima individual (*jivatman*) és el resultat d'arribar a l'estat de comunió (Ioga) amb Déu que s'aconsegueix quan deixam d'aferrar-nos a tot.

Eterno." (1981). Com podem comprovar, Mascaró tradueix el terme *Tao* de forma diferent segon el context.

18.- "Què has de fer per trobar a Déu? Res. Quan no t'aferres a res ets lliure, i estàs davant Déu cara a cara." (40)

g) de la impotència de la raó

Però l'aprehensió de Déu no és mai quelcom intel·lectual, una concepció que provengui de la ment, és una intuïció personal. Afirmar-ne l'existència o declarar-se ateu són postures dogmàtiques, no es poden demostrar; la dicotomia teisme/ateisme és un sense sentit, o *sentim* l'Absolut en el nostre cor o no el sentim. Només la intuïció espiritual ens pot conduir a l'aprehensió del Suprem.

19.- "Dir que no hi ha un Déu és un dogma. Dir que hi ha un Déu és també un dogma." (52)

20.- "La infinitat és a tot arreu. "Pren aquesta tassa de te!". " (74)

21.- "Si Déu és una creació de la nostra imaginació, qui és el creador de la nostra imaginació?" (80)

h) de la unitat de Déu i de l'Univers

Aquesta concepció de Déu com a Absolut, com a *Brahman*, ve lligada a la idea que és també una part de nosaltres, la més profunda (*atman*), i també és part de l'univers de totes les coses, per no dir que és totes les coses, és a dir, el nostre *atman* és el mateix que podem trobar a totes les coses i al cor del proïsme. Altra vegada, ens tropam amb la influència de l'*Advaita Vedanta*, de la concepció del panteisme monista el qual considera *Brahman* l'Ésser absolut que tot ho abasta.

22.- "El sol de l'Esperit brilla sobre totes les coses i és la vida de totes les coses." (45)

23.- "El Déu que és al nostre cor és també al cor de tots." (79)

24.- "Els núvols fan els molts; el sol és u." (45)

25.- "Tot a l'univers és una part d'una ànima infinita." (70)

26.- "Tot és energia." (70)

27.- "A fora Ell és molts, però a dintre Ell és U." (72)

28.- "Brahman està lligat per la seva Veritat i és lliure en la seva Joia." (70)

29.- "Frueix l'Infinit en el finit. Brahman no és alguna cosa en algun lloc. És a tot arreu." (96)

i) del concepte occidental i oriental de Déu

Resulta molt significativa la diferència que posa de manifest a continuació Mascaró entre la concepció sobre l'essència de l'Univers de Occident i de l'Índia:

30.- "L'Occident parla del "Déu de l'Univers". L'Índia parla de "l'Ànima de l'Univers." (40)

j) dels efectes de l'aprehensió de Déu.

Però el que importa no és l'existència abstracta de Déu, sinó quin és l'efecte de l'aprehensió de Déu per part de l'home, quina és la relació entre Déu i l'home i quin és l'efecte que té la unió de l'home amb Déu: quan El coneixem ens convertim en Ell.¹⁰ L'aprehensió no és més que la unió amb Ell, el Ioga.

31.- "Si tens Déu ho tens tot. No desitges res." (41)

32.- "Els plaers de la possessió ens separen dels altres homes, però les joies de l'Ésser ens uneixen amb tot." (61)

33.- "Pensem en l'esplendor de la llum de Déu." (70)

34.- "L'electricitat pot portar llum i foc a totes les cases. De la mateixa manera la llum i el foc interior de l'Esperit haurien d'arribar a totes les cases." (35)

k) de la matèria i l'Esperit

Lligat amb el concepte de Déu hi podem trobar la concepció de matèria i esperit, que aproximadament equivaldrien als conceptes hindús de la filosofia *Samkya*, *Purusha* (l'esperit, el suprem, ...) i *Prakriti* (la creació, l'univers, ...). Mascaró es declara novament monista, un *advaitin* i recull la concepció del *Vedanta advaita* sobre la unitat essencial de l'Univers.¹¹

35.- "Si feim una distinció absoluta entre la matèria i l'esperit ens equivocam.

¹⁰ Mundaka Upanishad (3,2)

¹¹ Pel que fa a les diferents concepcions índies de la realitat (monisme, dualisme, etc.) resulta interessant el següent paràgraf de Swami Sivananda citat per Vicente Merlo (2001: 187): "El dualismo (*dvaita*), el monismo qualificado (*vishistadvaita*) y el monismo (*advaita*) son las tres escuelas principales del pensamiento metafísico. Son etapas en el camino hacia la Verdad última, es decir, Para-Brahman. No son contradictorios; al contrario, se complementan. Estas etapas se hallan armoniosamente arregladas en una serie graduada de experiencias espirituales. Dualismo, Monismo qualificado, Monismo puro, todo ello culmina finalmente en la realización vedanta advaita del Absoluto o el *trigunatita ananta Brahman* transcendental. (...) La gente posee temperamentos y capacidades diferentes. Por ello, son necesarias tambien diferentes escuelas de filosofía. El peldaño más elevado es la filosofía advaita. Un dualista o un monista cualificado finalmente se convierte en un *kevala advaitin*."

La matèria és esperit espès i l'esperit és matèria subtil." (65)

36.- "Ni ment ni matèria, sinó una cosa prèvia a totes dues." (65)

1) de la unitat del concepte de Déu

Per finalitzar aquest apartat sobre Déu, mencionarem dues característiques lligades amb el pensament de Mascaró: d'una banda, la idea de la unitat de la religió, la religió és una però es presenta de diferents formes d'acord amb el substrat cultural de cada moment. D'altra, la idea de Déu com a Llum, llum que s'oculta a la visió de l'home per mor dels pensament, dels conceptes, dels prejudicis... Una altra vegada ens trobem amb la idea d'arribar a l'aprehensió de Déu mitjançant la negació d'allò que no és (*neti, neti*), apartant els obstacles que n'impideixen la percepció.

37.- "Crist és u amb Déu, així com Krishna és u amb Brahman." (43)

38.- "El sol sempre resplandeix. Els núvols que amaguen el sol són molts."
(16)

2.2 La Creació

a) de l'Ésser i l'esdevenir

Déu és l'Absolut, en terminologia del *Samkya* és *Purusha*,¹² la font de tot l'univers. A l'altre costat de la moneda trobem la natura, la creació, l'Univers o *Prakriti*. En la nostra recerca sobre la "metafísica" mascaroniana és normal que ens ocupem d'aquest segon aspecte de la Realitat i de la seva relació amb Déu. L'Esperit Absolut és la font de l'Univers de la creació. De les qualificacions de l'Absolut (etern, infinit, ser, unitat...) provenen les qualitats del món sensible (espai, temps, esdevenir, multiplicitat...).

39.- "De l'U vénen els molts, de l'Infinit ve l'espai i de l'Eternitat ve el temps." (75)

¹² *Purusha* és la Consciència Pura o també l'Esperit Pur, però, d'acord amb el *Sankya* és immutable, inactiu i difícilment es pot qualificar de Déu, és un sistema ateu. El *Vedanta* parla de *Brahman*, l'Absolut, l'U sense segon i que no té consciència de ser, és un sistema panteista. D'altra banda el *Ioga* parla d'*Ishvara*, Déu en el seu aspecte subjecte a devoció que és la consciència de *Brahman* i que crea l'Univers (*Prakriti*). Les concepcions teístiques en el pensament hindú presenten doncs diferents matisacions d'acord amb el sistema metafísic que postulen cada una de les visions (*darshanas*)

40.- "L'Ésser és la font de l'esdevenir." (75)

41.- "El visible ve de l'invisible." (45)

42.- "Ésser és l'u; quan irradia els molts esdevé nombre." (68)

b) de la unitat essencial de la Realitat

Mascaró emprà diverses terminologies per referir-se a Déu, segons amb l'aspecte que a Mascaró li interessa recalcar: l'U, l'Infinit, l'Eternitat, l'Ésser. Cada un dels aspectes de *Prakriti*, o món sensible, correspon a un aspecte, a un nom de *Purusha*, món transcendent. Molt en línia amb la filosofia *Vedanta*, Mascaró no considera les dues cares de la Realitat com entitats independents, com algunes coses separades entre si: l'existència de l'u implica de manera forçada l'existència de l'altre, la Realitat és *advaita*: u sense segon.

43.- "Hi ha aquest món i el món transcendent." (44)

44.- "Ni Déu fora de l'univers ni l'univers fora de Déu." (56)

c) de l'origen de la matèria

Però, de on prové la matèria, la natura? Déu creà l'Univers, la matèria, n'és l'origen. A més, és la joia divina la que manté el funcionament del món material, el suport i raó de ser de la Creació és el joc (*lila*) de Déu.

45.- "Si deim que la consciència és un "mirall de la natura" podem demanar

46.- "Quina és la natura del mirall?" o "Qui féu el mirall?" (79)

47.- "La matèria ve de l'u" (97)

48.- "L'U és l'origen de tots els nombres i els transcendeix tots." (82)

49.- "La matèria ve de l'Esperit, no l'esperit de la matèria. La matèria és una emanació de l'Esperit que usa la matèria per a la seva obra de creació." (97)

50.- "La joia de Déu mou les estrelles." (96)

d) de la consciència

L'acte de creació inclou tant la matèria com la vida i, fins i tot, la consciència.¹³

¹³ Metafísicament, en la filosofia Índia la consciència és una part clau de la realitat i de fet el camí de l'evolució, tant de l'home com espècie com de la creació, és el de l'acostament progressiu a la Consciència Suprema que coincidiria amb el concepte de Brahman. Quant més "primitiu" és un objecte o animal, menys consciència té. L'home és el cim de l'evolució, de moment, perquè és l'animal amb un major grau de consciència i continua evolucionant cap a la Superconsciència. De la mateixa manera, l'home individual evoluciona espiritualment a mesura que incrementa els seus nivells de consciència.

51.- "Les llavors de la matèria, la vida i la consciència eren a la nebulosa d'energia que formà el sol." (79)

e) del silenci transcendent.

La percepció de la divinitat sota la percepció dels fenòmens immanents arriba a prendre un caràcter quasi panteista. Mascaró empra la metàfora auditiva que també ens serveix per recordar-nos la metàfora de l'estat de *Ioga* com a silenci: l'esdevenir és el so, l'Ésser és el silenci. Déu és silenci i el nostre silenci mental ens uneix en comunió (*ioga*) amb Déu, és la mateixa idea que la de Sant Joan de la Creu: "música callada".

52.- "L'Ésser fa possible l'esdevenir perquè tot l'esdevenir ve de l'Ésser. El silenci de Déu és darrere els sons de la creació." (60)

f) de l'Esperit i la matèria.

Les característiques de *Prakriti* i *Purusha* queden definides en el següent fragment. És important recalcar que la idea de llibertat queda lligada a l'espiritualitat. Des del punt de vista de l'ànima de l'home, això implica que el camí a la vertadera llibertat és el camí de l'espiritualitat, només l'Esperit de l'home (*Atman*) pot gaudir de llibertat absoluta.

53.- "L'essència de la matèria és la pesantor, l'essència de l'Esperit és la llibertat." (82)

54.- "Ésser en Déu és ésser en el cel, fins i tot ara." (82)

g) de la unitat essencial de la Realitat.

Altres sinònims de *Prakriti* i *Purusha* que empra Mascaró són *Samsara* i *Nirvana*, però, en aquest cas els mots són emprats quan entra en joc la percepció de l'home: la percepció de *Purusha* per part de l'home és el Nirvana, i *Prakriti* aplicada l'ànima de l'home es converteix en *Samsara*. Independentment de la denominació, la dualitat transcendent vs. immanent constitueix part d'una mateixa Realitat, de l'Ésser.

55.- "L'oceà i les ones de l'oceà són u: Nirvana i Samsara són U." (86)

56.- "Nirvana i Samsara semblen oposats, però són part d'una sola veritat."
(56)

2.3 *Atman i Brahman*

a) de la concepció del Jo.

Els conceptes de *Brahman* i *Atman* són centrals dins tot el pensament ortodox hindú (*astika*)¹⁴, però sobretot al *Darshana Vedanta*. *Brahman* és l'Esperit de tot, l'Absolut, l'Ésser. *Atman* és l'Ésser real de l'home, l'expressió de l'Absolut en l'ànima de l'home, allò que se situa en el fons de la seva ànima. Un dels ensenyaments claus dels *Upanishads* és la de considerar l'esperit de cada home idèntic a tots i, a més, idèntic a l'Esperit Suprem de l'Univers: TAT TVAM ASI, tu ets això, la teva essència autèntica és Déu. El "Jo" real és únic i compartit per tot els homes i per totes les coses, és l'Absolut; el "jo" inferior, l'ego és una il·lusió, no és el Jo; la percepció del Jo real, d'*Atman* és alliberació i joia. Conèixer *Atman* és conèixer *Brahman* i qui coneix *Brahman* és converteix en *Atman*, aquesta és la vertadera superació de la ignorància, de la manca de Llum (*avidya*). El centre de la nostra ànima és Déu i per tant és també el centre de l'Univers.

57.- "El jo inferior és un molts: el jo superior és U." (68)

58.- "El meu Jo és el jo de totes les coses." (51)

59.- "Si trobam la nostra ànima, trobam el Centre de l'univers." (20)

60.- "1. Accepta allò que és bo. 2. Rebutja allò que és dolent. 3. Sàpigues que el nostre jo inferior és una il·lusió mortal." (42)

61.- "L'experiència del "Jo Som" pot ésser l'experiència més alta de la nostra vida." (20)

b) del Jo superior dins l'home.

Això ens duu a una percepció panteista de l'existència, però apreghesa des de la perspectiva de l'individu, des del jo inferior, al jo superior i d'allà a la transcendència de l'Ésser Absolut que tot ho abasta. Dins del cor de l'home habita l'Infinit.

¹⁴ *Astika* són els sis Darshanas clàssics (ortodoxes) perquè reconeixen l'autoritat dels Vedes de la revelació (*sruti*) en contraposició del pensament *nastika* (heterodox), com el jainisme o el budisme, que rebutja l'autoritat vèdica.

- 62.- "Jo som en el Tot i el Tot és en mi." (66)
- 63.- "L'U és el Tot, el "jo som"." (90)
- 64.- "Només l'Infinit en nosaltres pot revelar l'Infinit." (21)
- 65.- "L'Infinit en l'home veu l'Infinit en la flor." (34)
- 66.- "Fins que no trobes el teu Déu interior que és llum, vius en major o menor foscor." (59)
- 67.- "Com conec Déu? El conec per la Llum de Déu que hi ha en mi?" (45)

c) de l'Eternitat del jo

L'Ésser real transcendeix les fronteres del temps i de l'espai, és etern i infinit; quan veiem més enllà de l'espai i del temps llavors "jo som" Ell. L'ànima no és nostra ja que és l'Absolut, pertanyem a l'Absolut. L'esdevenir és part de la il·lusió (maya) que constueix el món sensible, només l'Ésser immutable És.

- 68.- "No hi ha anada ni tornada. Només hi ha l'Etern "Jo som"." (63)
- 69.- "Al centre del nostre cor hi ha joventud immortal." (84)
- 70.- "L'Ànima que mai no mor no és una cosa que ens pertany, sinó una cosa a la qual pertanyem." (7)

d) del procés de trobar Déu.

La nostra existència terrenal és un camí de descobriment d'aquesta realitat essencial, és un camí cap al Nirvana, a la il·luminació i a l'alliberament. És la nostra essència divina interior la que ens fa aprehendre, unir-nos a Déu, arribar al Ioga. La recerca de Déu no es produeix de forma positiva, al contrari, totes les tradicions espirituals ens parlen de la via de la negació (*neti, neti*), de l'extinció (*nirvana*), del silenci mental (*nirodha*), com a vies per arribar-hi.

- 71.- "El meu "Jo som" és amor, i no és meu. M'és donat així com m'és donat el cos. M'és confiat per un temps curt." (20)
- 72.- "El creixement i cura de l'ànima ha de venir de dintre." (35)
- 73.- "Com un home es pot salvar ell mateix? El seu jo superior ha de salvar el seu jo inferior." (41)
- 74.- "Si poguéssim saber què som, sabríem què és Déu." (57)
- 75.- "No cerquis trobar a Déu: mai no l'has perdut. No cerquis trobar el que mai no has perdut." (40)
- 76.- "Nirvana és la fi del transitori, i el començament de l'Ésser." (43)

e) de la immutabilitat del Jo real.

El Jo real, el subjecte transcendent se situa més enllà del món sensible, és U, és Déu. El trobem més enllà de l'espai i del temps, és infinit i etern, perquè és *Atman*, perquè és l'Absolut. A més, quan superam el nostre petit jo egoista, quan eliminam tot allò que no és (*neti, neti*), ens trobam directament en l'esfera de l'U, de l'Absolut i compartim aquesta unicitat amb tota la creació.

77.- "L'etern jo som" és aquí, ara, no va i ve." (93)

78.- "El meu Atman mai no ha esta ferit ni insultat." (44)

79.- "Ésser d'un ésser humà és ésser molt més gran que ens imaginam." (83)

80.- "El més elevat de l'home sempre serà allà on Déu és." (3)

81.- "El jo inferior és un molts: el jo superior és U." (68)

e) de la identitat del Jo amb l'Univers

Aquest *Jo real* és també la Realitat de totes les coses: una vegada que eliminam tot allò que està subjecte a l'Esdevenir, trobam l'Ésser que és U.

82.- "El meu Jo és el jo de totes les coses." (51)

83.- "En el temps i en l'espai tot som diferents. En la nostra Eternitat i Infinitat tots som u." (61)

f) de la via a la Realitat

L'*Atman*, l'essència de l'Absolut que es troba en mi, és la via que em condueix a la comprensió de l'Infinit. El nostre centre, la nostra "realitat" és el centre i la Realitat de tot, el nostre ésser revela l'Ésser Absolut, la nostra consciència és la Consciència de l'Absolut. El camí ha de ser doncs un camí cap endins. Com diu el *Chandogya Upanishad*, el no-res que es troba al centre de la llavor d'una figa és el mateix que trobam al centre del nostre cor.¹⁵

84.- "Només l'Infinit en nosaltres pot revelar l'Infinit." (21)

85.- "Si trobam la nostra ànima, trobam el Centre de l'univers." (20)

86.- "L'Infinit en l'home veu l'Infinit en la flor." (34)

87.- "Com conec Déu? El conec per la Llum de Déu que hi ha en mi?" (45)

88.- "Ésser d'un ésser humà és ésser molt més gran que ens imaginam." (83)

¹⁵ Ch. Up. VI, 12, 1-3

f) de la unitat de l'experiència transcendent

La nostra experiència transcendent ens uneix amb l'Absolut que és dins el nostre proïsme, per davall de la diversitat de l'experiència ordinària hi ha la Unitat transcendent: *Brahman* i la seva *aprehensió* són l'experiència més alta de la vida espiritual: la Llum del coneixement (*Jñana*). Coneixem *Brahman* i per tant ens convertim en *Brahman*, en la comunió amb Déu perdem la nostra identitat per convertir-nos en una identitat única.

89.- "En el temps i en l'espai tot som diferents. En la nostra Eternitat i Infinitat tots som u." (61)

90.- "La idea de l'u no depèn de sentir res extern: és una pura idea." (90)

91.- "El nostre petit safareig no és la mar: però és una part de la mar." (36)

92.- "El creixement i cura de l'ànima ha de venir de dintre." (35)

93.- "No cerquis trobar a Déu: mai no l'has perdut. No cerquis trobar el que mai no has perdut." (40)

94.- "Com un home es pot salvar ell mateix? El seu jo superior ha de salvar el seu jo inferior." (41)

95.- "Jo som, Vós sou, Jo som el Vostre servent" Les tres formes són una." (42)

g) d'allò que no és el Jo real

El jo real no és el mateix que el jo ordinari, el real és immutable, etern, no està subjecte a la transitorietat. Tot allò que és impermanent no és, en el sentit espiritual, real.

96.- "Cos, sensacions, percepcions, predisposicions, consciència, no són el Jo" (36)

2.4 Univers, temps, espai

a) de les dues dimensions de la Realitat

Metafísicament Mascaró se situa a cavall entre la filosofia monista *Advaita Vedanta* i

la dualista atea del *Samkya* la qual divideix la realitat en dues realitats definides, d'una banda *Purusha*, o l'Esperit Etern, que correspondria a l'Univers invisible, a l'Absolut; de l'altra *Prakriti*, o realitat manifestada en la natura que correspon a l'univers sensible. D'acord amb el *Vedanta* dels *Upanishads*, la Realitat Suprema és més enllà del temps i de l'espai, per la seva pròpia essència és Etern i Infinit. A més i com ja hem vist, Mascaró considerava que l'aprehensió espiritual és idèntica en tots els llocs i temps, les diferents tradicions venen determinades més pel context cultural que no per un missatge diferent. Aquí ens presenta l'experiència upanishàdica com idèntica a la de Sant Joan de la Creu.

97.- "Darrere l'univers visible hem de sentir l'univers invisible." (91)

98.- "A l'ensenyament suprem dels Upanishads tenim l'Esperit de l'univers que és més enllà del temps i més enllà de l'espai. Sant Joan de la Creu confirma la visió dels Upanishads." (98)

b) de l'experiència transcendent

L'aprehensió humana de l'Etern ha de ser quelcom que també estigui més enllà del temps i de l'espai, no pot ser una experiència, ha de ser consciència pura (*cit*), que ens lliga amb l'Ésser pur (*Sat*) i amb la joia absoluta (*ananda*). Aquesta percepció espiritual és atemporal però potencialment se situa darrere de qualsevol moment: ara i aquí podem trobar la poesia de l'existència; l'infinit és *aquí*, l'etern és *ara*.

99.- "L'experiència de l'Infinit no és una experiència, perquè tota experiència és en el temps i en l'espai." (98)

100.- "Tota experiència en el temps, fins i tot la religió, es desgasta." (41)

101.- "El temps mai no és vell. Tenim un sol nou cada dia." (95)

102.- "Veim l'Etern en les coses que es consumeixen: hem de veure l'Etern en la nostra consumpció." (39)

103.- "L'Infinit i l'Etern s'han de sentir darrere cada moment del temps, darrere cada àtom de l'espai." (41)

c) de l'anhel d'Infinit

Com podem alliberar-nos dels condicionaments del món sensible, del temps i de l'espai? Veient la Llum, il·luminant-nos. Il·luminar-se és precisament aprehendre la

diferència entre allò que és transitori i l'Essència eterna, entre *Prakriti* i *Purusha*. Aquest és l'anhel que condueix l'home a la recerca espiritual.

104.- "La roda de l'Esdevenir volta i volta en el temps i en l'espai. Podem aturar la roda?" (41)

105.- "La ment és finita i anhela l'Infinit." (41)

106.- "Canvia la teva ment i el teu cor: de l'esdevenir a l'Ésser, de la foscor a la Llum, de la mort al Més Enllà de la vida i de la mort." (39)

107.- "Quan ve la llum veim la diferència entre l'Ésser Absolut i l'esdevenir transitori." (95)

108.- "L'univers és una escola de perfecció, una evolució cap a coses superiors." (95)

109.- "L'Infinit en nosaltres és nou sense fi i bell eternament. Dóna l'únic sentit al nostre jo temporal." (21)

d) de l'Esperit en l'home

Aquest camí de perfecció, de recerca espiritual ens duu en una direcció molt concreta, al centre del nostre cor on hi ha el més sagrat de nosaltres mateixos i que és idèntic a l'Absolut. En el nivell del microcosmos humà hi tenim una reproducció del macrocosmos: una part física, el cos que és una part de *Prakriti*, i una part espiritual, l'ànima que és un reflex de l'Esperit, de *Purusha*, de *Brahman*.

110.- "Al centre mateix del cor del món hi ha joventut immortal." (26)

111.- "Al centre de l'ànima hi ha l'Esperit de Déu. És per això que hi ha d'haver alguna cosa bona en cada home." (98)

112.- "L'home és un ésser espiritual. Té un cos, però l'Esperit és el propietari del cos." (96)

e) d'abandonar-se a la voluntat de Déu

L'explicació ontològica del concepte *Atman* queda aclarida en el primer dels següents aforismes. El fet de compartir dins nostre l'essència divina fa que la concepció de Déu com alguna cosa aliena a nosaltres no tingui sentit, l'amic i l'Amat es confonen en una concepció unitària del binomi Déu-home. *Evolucionar* significa acostar-se a la unió amb Déu i amb la identificació d'ambdues voluntats: la voluntat divina i la voluntat humana; quan ens rendim totalment (*surrender*) a la voluntat

divina estam amb comunió amb Ell.

113.- "El Creador vol una creació: l'Absolut vol un relatiu. Els éssers creats són miralls on l'Absolut es reflecteix més o menys segons el seu estat d'evolució." (95)

114.- "L'essència de Buda, de Jesús i de tots els llibres sagrats és que del transitori podem anar cap a l'Etern." (41)

115.- "L'Infinit i l'Eternitat són sempre amb nosaltres." (96)

116.- "Perquè Tu i Jo poden esdevenir u, "Faci's la teva voluntat" és també

117.- "Faci's la meva voluntat." (13)

118.- "Faci's la teva voluntat" vol dir que la voluntat superior i la nostra voluntat pot ésser una." (13)

f) del temps i de l'espai

Temps i espai són els aspectes que determinen el funcionament de *Prakriti*, de l'Univers. Al contrari, *Purusha*, l'Esperit Suprem és més enllà d'aquestes magnituds: és en tot, sobretot en nosaltres, i és etern, no té ni principi ni final, és ara i sempre. Tot és part de l'Ésser Suprem. Des del punt de vista de l'home, el desig i el *samsara* ens empresona en el temps i en l'espai, el *nirvana* és l'alliberació d'aquestes cadenes, l'Ésser es manifesta de forma absoluta *Sat*, *Cit*, *Ananda*. Arribar a la perfecció és transcendir el temps i la finitud, dins nostres encontram l'Infinit i l'Etern.

119.- "L'Ésser és l'etern en nosaltres i en tot: sense magnitud, no subjecte al temps." (7)

120.- "Tot és Nirvana, Nirvana en el temps i Nirvana més enllà del temps." (56)

121.- "El desig és en el temps i l'espai; però l'Ésser és més enllà del temps i l'espai." (71)

122.- "L'essència és més enllà del temps i de l'espai." (49)

123.- "La perfecció és quan l'Infinit esdevé finit o quan el finit esdevé Infinit." (21)

g) de la immortalitat

Encontrar Déu és el mateix que trobar la immortalitat perquè ens situam més enllà del temps, arribam a ser lliures de l'esdevenir per convertir-nos en Pur Ésser. I aquest Déu no és res aliè a nosaltres, no ve de l'exterior, el trobam en la profunditat nostra i en la resta de cada persona: dins del nostre cor trobam l'espai i el temps infinit, sense

límits; i aquesta infinitud és Déu. Tot això sense perdre de vista que Déu ho és tot, *Brahman* És, inclou *Purusha* i *Prakriti*.

- 124.- "Per conèixer la Immortalitat has d'esdevenir immortal." (71)
- 125.- "Som immortals només en Déu." (71)
- 126.- "Immortalitat i Déu són la mateixa cosa." (71)
- 127.- "Al fons de l'objecte, al fons de l'acció hi ha l'immens Oceà, la Persona, l'Infinit." (47)
- 128.- "Hi ha el centre de l'Ésser i la roda de l'esdevenir; però el centre i la circumferència són U." (46)

h) de l'estat de Ioga

La forma d'arribar a aprehendre aquest coneixement és a través de la unió amb l'Infinit, assolint l'estat de Ioga. Tot és transitori, quan aturam l'esdevenir, quan assolim l'absolut silenci mental, llavor arribam a percebre l'Etern, som ioga amb Déu i aquesta comunió il·lumina la nostra percepció de la Realitat, ens atorga *Jñana* (coneixement transcendent) que no és res més que aturar el temps, aturar les fluctuacions de la ment.

- 129.- "Quan el finit és u amb l'Infinit esdevé Infinit. Quan l'Infinit és u amb el finit fa Infinit el finit." (46)
- 130.- "Tot l'ensenyament de Buda és: "Tot és transitori. Atura el transitori. Assoleix l'Etern." (72)
- 131.- "Quan la llum del Nirvana il·lumina allò que és transitori, notam la diferència entre el transitori i l'Etern." (49)

i) dels condicionaments de l'Ésser

L'Ésser real és més enllà dels condicionaments de la natura, gaudeix de llibertat absoluta i no condicionada per les categories de l'espai i del temps, de la causa i de l'efecte, de les lleis que governen *Prakriti*.

- 132.- "Ésser és més enllà de causa i efecte." (72)
- 133.- "L'Esperit és espiritual, no és al temps ni a l'espai, sinó d'allà on vénen el temps i l'espai." (91)
- 134.- "El finit i l'Infinit són u: tot ve de l'Infinit i retorna a l'Infinit." (90)

j) de l'esdevenir i de l'Ésser

Mascaró recull la idea budista de la impermanència de les coses, però manté també la concepció més upanishàdica que darrera del món sensible subjecte a l'esdevenir existeix l'Ésser immutable, l'Absolut, *Brahman*.

135.- "Tot és un esdevenir, però darrera de tot esdevenir hi ha un retorn a l'Ésser." (14)

j) del límits de la Realitat

Resulta il·lustrador revisar què entenia Mascaró per Eternitat o per Infinit. La raó ingènua situa aquestes concepcions en una dimensió relacionada amb la magnitud, amb la quantitat. Ell ens parla més de l'aspecte qualitatiu, de la pèrdua de la dimensió lligada amb l'Univers, amb *Prakriti*, per arribar a una dimensió situada en l'esfera de l'Ésser: quan arribam a aprehendre l'Absolut, les dimensions de la consciència ordinària perden la seva dimensió ingènua. En aquest sentit, *Infinit* és allò que se situa més enllà dels límits (finituds), *Etern* és allò que se situa més enllà del temps.

136.- "Eternitat no significa més i més temps, Infinit no significa més i més espai, Immortalitat no significa una vida més i més llarga. Són fets espirituals per ésser sentits com a vida, amb el suport de la raó a cada passa i mai contradits per la raó." (66)

137.- "L'Infinit és un tot en el qual no pots distingir sense dividir." (21)

138.- "Gran i petit, ara i després, aquí i allà, bé i mal, tots perden el seu significat a l'Infinit." (25)

139.- "Totes les coses són més grans del que són. En una gota d'aigua hi ha un mar de vida." (91)

140.- "L'Esperit més enllà del temps usa la matèria i la ment i la vida que són al temps." (25)

141.- "La circumferència és temps, el Centre és Eternitat." (7)

2.5 Maya: la il·lusió

a) de la Realitat i de l'aparença

Uns dels conceptes claus de la filosofia *Advaita Vedanta* és el de considerar el món sensible, la matèria com una il·lusió; l'única Realitat és *Brahman*, l'Ésser Suprem que tot ho abraça. La realitat és U sense segon, és l'Esperit. El món sensible no és real, és il·lusió (*maya*). *Maya* i *avidya*¹⁶ són el mateix, la primera des d'una perspectiva objectiva mentre que la segona des d'una perspectiva subjectiva, són com les altres cares de la moneda de *Brahman* i *Atman*.¹⁷

142.- "Només l'Esperit és real. La resta és aparença." (21)

143.- "La matèria és una il·lusió." (21)

b) de la unitat de la Veritat

L'aprehensió de la veritat (*vidya*¹⁸) per part de l'ànima de l'home consisteix precisament en adonar-se de la unitat essencial de la Realitat i en la capacitat de distingir allò que és real d'allò que no ho és, és veure que és real i distingir-lo de la il·lusió.

144.- "En la pura visió hi ha unitat." (46)

145.- "Totes les coses són una ombra de la realitat. Deixa l'ombra i seràs cara a cara amb la Realitat." (91)

146.- "Els fets són molts, però la veritat és una." (21)

c) de la il·lusió del jo

I és precisament en l'intent de comprendre allò que és més proper, de comprendre quin és el nostre ésser real, on l'home troba la veritat. El "jo" és una il·lusió, no és real, és també *avidya*. L'home percep una sèrie de processos, d'accions, de sentiments...; considerar que són reals o que estan lligats a una entitat real anomenada jo, mi,... és ignorància (*avidya*); el "jo" i els fenòmens que s'hi lliguen estan mancats d'existència real, només l'Absolut és real.

147.- "El "jo" passatger és un concepte, no una realitat eterna." (51)

¹⁶ *Avidya*: la incapacitat ontològica de veure la realitat tal com és

¹⁷ vegeu V. Merlo (2001: 191)

¹⁸ *vidya, videre, visió...* tenen la mateixa arrel indoeuropea *vid-* (R. Panikkar. 1997: 131)

148.- "Hi ha sofriment, però no sofridor. Hi ha accions, però no actor. Hi ha un camí, però no un viatger." (74)

149.- "Això passa" és saviesa. "Això em passa a mi" és ignorància." (55)

150.- "Ansietats, pors, ira, agitació, són tots il·lusions, no realitats." (92)

2.6 Unitat vs. Diversitat

a) de l'U i de la resta

Si Mascaró, seguint l'esperit de *l'Advaita Vedanta*, considerava la Realitat com a Unitat, havia d'explicar de qualque manera com aquesta Unitat essencial es pot manifestar en la natura i presentar-se davant de la percepció de l'home com a diversitat. En primer lloc, hi trobem les expressions de la Realitat com a Unitat: l'U és Tot i Tot és U, fóra de l'U no hi ha res.

151.- "El natural i el sobrenatural són u, no dos." (54)

152.- "L'U és fora del nombre i és a la vegada una unitat i un Infinit." (82)

153.- "L'U no és el nombre que mena cap al dos. L'U no és un simple nombre: és el Tot." (10)

b) de la immutabilitat de l'U

El bot des de l'U al dos el presenta com una part de la percepció humana de la realitat: l'U permet que puguem percebre la diversitat. Darrere del temps i de l'espai on percebem la multiplicitat, hi trobem l'Ésser absolut, podríem dir que són dos nivells de la realitat, però que només el transcendent és vertaderament real. La unitat se situa més enllà de les parts, en el centre de la realitat. La nostra percepció de les coses està sempre enllaçada a la percepció del tot com unitat.

154.- "El temps és un esdevenir, però darrere l'esdevenir hi ha un Ésser. Els dos són U, perquè sense u no pot haver-hi dos." (60)

155.- "Eternitat, Infinitat i Immortalitat són U. El temps, l'espai i la vida són molts." (21)

156.- "L'U no és un nombre: transcendeix les parts." (65)

157.- "Un centre és una unitat independent." (70)

158.- "Segons Spinoza, veim totes les coses com a part del tot." (80)

c) dels universals

Un altre aspecte lligat amb la idea d'unitat i diversitat és el dels anomenats Universals. Mascaró enfronta l'esperit universal, quelcom especial, contra el cosmopolitisme que consisteix en uniformitat, vulgaritat. Etiquetar una cosa és llevar-li la seva particularitat, perdre la joia del descobriment, de la sorpresa d'allò que és nou. En contra del cosmopolitanisme, en la particularitat trobam la grandesa de la Unitat.

159.- "En l'universal l'home esdevé més ell mateix. En el cosmopolita, menys. Al primer hi ha una comunitat de grandesa: al segon hi ha una monotonia d'igualtat." (66)

160.- "Al cosmopolitisme allò que és personal i únic esdevé impersonal i vulgar. A l'universal allò que és gran i personal per a un és gran i personal per a tots." (73)

161.- "La petita papallona que vola i passa de llarg és única en tot l'univers. Mols més és única cada persona. Mira cada persona com u en molts i mira els molts en u." (98)

162.- "Cada persona és molt més gran del que sembla. En la seva vida interior cada persona és una ànima. Etiquetes com "turista" o "motorista" redueixen l'home al qual s'apliquen." (69)

d) de la unitat de l'experiència individual

Cada persona, cada criatura de l'Univers, és única. La grandesa de l'home radica en la particularitat de cada un de nosaltres.

163.- "Tot podem tenir opinions diferents perquè el nostre lloc en el temps i en l'espai és únic i les nostres experiències són úniques." (98)

2.7 Om

a) del significat transcendent d'*Om*

La síl·laba sagrada Om constitueix, des del punt dels *Upanishads*¹⁹, l'essència, la representació de l'Absolut, és la síl·laba originària de tot, la vibració de l'Univers i l'eina d'expressió que té l'home per expressar l'inefable. En aquest sentit és molt semblant a la paraula verb del cristianisme quan formula: "I el verb es va fer carn". Primer hi podem encontrar la concepció d'*Om* com l'Absolut.

164.- "L'OM és l'U, l'Infinit perdurable." (75)

b) de l'*Om* dins de nosaltres

Però, a més, aquest absolut es troba dins de l'ànima de l'home i dins tota la creació. *Om* és, en aquest sentit, sinònim d'*Atman*, l'ànima suprema de l'home, ser Ésser Real, que és també equivalent a *Brahman*. En aquests aforismes ens sembla estar llegint el *Mandukya Upanishad*, que diu: "OM. Aquesta Paraula eterna ho és tot: allò que era, allò que és, allò que serà, i allò que és més enllà és en l'eternitat. Tot és OM. (...) La paraula OM és el quart estat (*turiya*) de la consciència suprema. Està més enllà dels sentits i és l'acabament de l'evolució. És no-dualitat i amor. Va amb el seu ésser cap a l'Ésser suprem que coneix això, que coneix això."²⁰

165.- "L'OM de l'univers és en nosaltres i en tot." (98)

166.- "La immortalitat és més enllà del temps. L'OM transcendent és la nostra immortalitat. El Krishna immanent és l'amic de la nostra vida en el temps." (75)

c) del so i del silenci de l'*Om*

Però *Om*, que és el so de *Brahman*²¹, quan es manifesta en la ment de l'home ho fa en forma de silenci. Quan la ment queda en silenci, llavors el so de *Brahman* (*sat*), la joia (*ananda*) es manifesten a l'home el qual se'n adona de la unitat de la ment amb l'univers, de la transcendència de l'*Atman* i de la seva característica essencial: la Unitat amb la Realitat.

¹⁹ vegeu sobretot el *Prasna Upanishad*, i el *Mandukya Upanishad*

²⁰ versió nostra a partir de la traducció de Joan Mascaró (1965: 84)

167.- "El so de Brahman és OM. D'aquest so anam al silenci de Brahman, a la joia silenciosa." (100)

168.- "A l'OM la ment és Una." (92)

d) de la inefabilitat de Déu

Però no ens hem de confondre, la realitat de l'Absolut és sempre més enllà de les simples paraules. L'estat de Ioga és l'estat de silenci absolut de transcendència de tots els sons.

169.- "L'Infinit no és una paraula, no és el so d'una paraula, però és més enllà del so, més enllà de la paraula." (90)

2.8 Bondat, Bellesa i Veritat

a) de la unitat de la Bondat, de la Bellesa i de la Veritat

Mascaró considerava la Bondat, la Bellesa i la Veritat com a sinònims de Llum i, per tant i des del punt de vista espiritual, equivalents entre elles, són la mateixa "cosa".

170.- "La Bondat i la Bellesa són més enllà del mal i la lletjor." (60)

171.- "Bé, Bellesa i Veritat". Cap dels tres és pur si no és que els altres dos siguin presents. Això és el tres en u." (90)

172.- "Bellesa, Veritat, Bondat. Cadascuna és l'altra. La veritat és bella i bona. La bellesa és vertadera i bona. La bondat és vertadera i bella." (22)

173.- "La bellesa, la bondat i la veritat són llum: la lletgesa, el mal i la falsedat són fosc." (4)

b) de la insubstancialitat dels contraris

A més, considerava que la veritat, la possibilitat de ser era només factible amb

²¹ vegeu *Prasna Upanishad* (cinquena qüestió). OM es converteix en AUM. A, U i M representen respectivament els tres primers estats de la consciència (vigília, son amb somnis i son sense somnis), tots plegats representen el quart estat (*turiya*) de la Consciència (vegeu el *Mandukya Upanishad*)

bellesa i bondat. La lletjor i la maldat no tendrien essència real, serien només manca de llum. Bondat i Bellesa són (*sat*), i tot allò que és ens transmet sentiment de joia (*ananda*). Ésser i joia són en realitat inseparables; l'ésser es manifesta en la consciència (*cit*) de l'home en forma de Llum, de Bellesa, Bondat i Veritat, i aquesta manifestació produeix joia. La metàfora de la llum resulta molt il·lustrativa, la foscor és la manca de llum i a més, en línia amb la psicologia Gestalt, compondria el fons que fa possible la percepció de la imatge feta de llum.

174.- "El be i el mal, la bellesa i la lletjor, són fets de la vida i de la natura; però el bé i la bellesa són vertaders, mentre que el mal i la lletjor són falsos." (32)

175.- "En el cercle de la foscor, com més gran és el cercle de llum més petit és el cercle de foscor." (63)

176.- "El silenci implica so. La llum implica fosca. El bé implica mal. La bellesa implica lletjor." (37)

177.- "Si tot fos llum o si tot fos fosca, podria haver-hi qualitat i valors?" (37)

178.- "Veritat, bellesa i bondat donen joia." (66)

179.- "La joia és l'essència de l'univers i de la nostra vida." (90)

180.- "El sentit de bellesa, de veritat, i de bondat, tot tres són tres formes d'una única joia central." (81)

c) de la naturalesa de l'home

L'home és atret per aquests valors espirituals, el moviment evolutiu natural de l'ànima de l'home és en direcció a Déu, l'home busca la llum i vol, per naturalesa, allunyar-se de la foscor, la rebutja. Així l'home, rebutja allò que no és bell, bondat o veritat.

181.- "L'home vol salut, bondat, bellesa i veritat. No vol malaltia, mal, lletjor ni mentida." (81)

182.- "Tenim un esperit de salut que té cura del nostre cos, i un esperit bo i bell que té cura de la nostra ànima." (84)

183.- "La llum del sol brilla pertot arreu: no està dividida. Així és la llum de Déu.

184.- "La bellesa és irradiació de Déu." (9)

185.- "A un baix nivell tenim fets. A un alt nivell tenim valors." (86)

d) de la Bellesa com a manifestació del Suprem

La bellesa constitueix de fet la manifestació de la divinitat en l'Univers, és la Llum de Déu. Però Mascaró ens recorda: només en el silenci de l'ànima, en l'estat de Ioga, es pot manifestar la joia de la bellesa. Poèticament, com si fos un *Haiku*²² japonès ens vol fer veure que la bellesa d'una flor ens fa participar de la bellesa de l'Univers.

186.- "La bellesa és "el missatger de l'Infinit." (75)

187.- "Una flor no parla" (45)

188.- "Tot en la creació és una flor." (45)

189.- "Una flor petita, en aquest lloc petit, esclata de bellesa. Floreix en silenci i s'esvaeix en silenci. En aquest lloc petit, tot el món floreix." (45)

e) de la Bellesa absoluta i la bellesa particular

També ens prevé de l'engany que consisteix en aferrar-se a les coses que manifesten bellesa. La il·luminació de l'ànima de l'home implica oblidar les coses, els desitjos per les coses sensibles. En el seu lloc, l'home ha d'aprehendre de la Bellesa pura, la manifestació de Déu en l'Univers. Mascaró busca la percepció estètica i espiritual de la Bellesa, però no l'ànim de possessió de les coses bel·les. Aprehendre la bellesa d'alguna cosa, que és només un indicador del camí cap a l'Absolut, és molt diferent de posseir-la, la possessió ens allunya de la sensació de bellesa.

190.- "L'home que estima les coses bel·les està somniant: el qui estima la Bellesa en les coses bel·les està despert." (4)

191.- "Vegem la bondat i la bellesa en les coses que passen i llavors intentem anar més enllà cap a la bellesa absoluta de l'univers." (1)

f) del dolor i de la bellesa

Fins i tot, quan l'expressió del dolor es fa de forma bella, el que fa es connectar en un procés empàtic la profunditat de l'ànima dels homes; la bellesa manifesta el sentiment de dolor de forma universal. De fet, davall de totes les manifestacions del món sensible resta sempre l'Esperit Universal (*Brahman*), que en l'ànima de l'home es manifesta en forma d'*Atman* que, a més, és idèntic per a tots els homes.

²² poema japonès de tres estrofes curtes amb un remarcad caràcter espiritual.

- 192.- "Quan l'aflicció s'expressa amb bellesa esdevé personal per a tots: universal." (63)
193.- "Quan el dolor s'expressa bellament esdevé personal a tots: esdevé universal." (40)
194.- "Davall la superfície de les coses hi ha una cosa infinitament més gran que allò que veim. Una granera pot esdevenir una obra d'art. Vistos per Velàzquez, una paella i dos ous poden esdevenir una obra d'art." (66)

g) de l'Espiritualitat, la Bondat i la Bellesa

Per això, la recerca del camí espiritual és vers la Bondat i la Bellesa, vers la Llum.

- 195.- "Cultura, vertadera cultura espiritual, gust, un sentit de la bondat i de la bellesa. Això és el que cal." (89)
196.- "La roca de la nostra fe és allò que hi ha de bo i de bell en tu i en tots nosaltres." (54)

h) de la Veritat

La Veritat és una manifestació de Déu, Déu i Veritat són, de fet, espiritualment sinònims. La Veritat, l'Ésser Suprem estan amb nosaltres en cada moment. La Bellesa és un indicador de la Veritat i viceversa.

- 197.- "La Veritat de tot l'univers és davant nostre a cada moment de la nostra vida."
198.- "Hi ha la Veritat d'aquest univers. El podem anomenar l'Ésser de l'univers, que és en nosaltres i en tot." (98)
199.- "La bellesa de l'univers és la veritat de l'univers." (60)
200.- "La veritat de l'univers és més gran que els seus fets innumbrables." (95)

i) de la Bellesa i de la Veritat

Bellesa i Veritat són manifestacions paral·leles que se situen en l'esfera del món espiritual, més enllà del món sensible subjecte a l'espai i al temps.

- 201.- "La veritat de les paraules espirituals és la seva bellesa." (45)
202.- "La veritat cerca l'ajuda de la bellesa." (63)
203.- "Quan una idea és més bella que una altra, es probable que sigui més vera." (84)
204.- "El camp de la Veritat és el Transcendent. El camp de batalla de la vida és l'Immanent." (58)

2.9 El Guru

a) dels requisits del mestre espiritual

Guru vol dir textualment fosc-llum. El guru és doncs aquell que ja s'ha realitzat, s'ha alliberat perquè ha vist la Llum i per això ens pot conduir des de la foscor de la ignorància essencial a la llum del coneixement transcendent, a *Jñana*. Dins del pensament oriental, Mascaró ens recorda que només aquell que ha vist la Llum pot mostrar el camí per arribar-hi, haver aplehès l'Infinit és un requisit per ajudar els altres en la seva recerca espiritual. El guru és el despert que ens condueix al despertar.

205.- "Despertar de les ànimes: de la fosca a la llum." (95)

206.- "Només pot donar saviesa a qui ja és savi." (53)

207.- "Només aquells qui han sentit l'Infinit poden transmetre les seves sensacions als altres." (19)

b) de l'educació

De fet tota educació ha de ser un procés d'il·luminació, d'esclariment de la confusió mental, la dissolució de la ignorància (*avidya*) que consisteix en confondre Realitat amb il·lusió.

208.- "En la vertadera educació anam de la foscor a la llum." (100)

c) de la independència del deixeble

El camí, però, només pot ser recorregut per cada un, el guru orienta, assenyala, guia... però la llum ha de ser aplehida directament per aquell qui busca. A més, mostrar el camí és un deure per aquell que ja l'ha recorregut, és l'ideal del *bodhisattva* del Budisme Mahayana, aquell que ja ha obtingut el Nirvana però que

per amor i compassió per a la resta dels éssers renuncia al *Parinirvana*²³ per mostrar-los el camí d'alliberació del dolor, de l'error i de la confusió, és precisament el que va fer el *Buddha* històric després de la seva il·luminació, és el paradigma del guru.

209.- "Assenyala el camí de manera que els altres puguin trobar el camí per ells mateixos." (53)

d) del *neti, neti*

Un altra idea lligada clarament amb els *Upanishads* és la idea que el coneixement no és un valor afegit, és alguna cosa que ja existeix en l'ànima de l'home: el procés d'il·luminació és un procés de descobriment interior d'eliminació de la ignorància. A través del procés de *neti neti* (no és això, no és això) eliminam l'error, la confusió. El pensament discursiu ens allunya de la saviesa, la base de la saviesa és el silenci mental.

210.- "No és el que posam dins l'estudiant el que compta: és el que en treim fora." (77)

2.10 Sat-cit-ananda

a) de l'Ésser, la Consciència i la Joia

Sat-Cit-Ananda; Ésser²⁴, Consciència i Joia són, d'acord amb els *Upanishads*, la verdadera essència de *Brahman*: la concepció de *Brahman* més propera que podem tenir és un estat de consciència més enllà del temps on *Sat*, *Cit*, i, *Ananda*, Ésser, Consciència i Joia són U. Aprehenem *Brahman* quan acomplim l'estat de Ioga que és la unió del pur ésser, la pura consciència i la pura joia; és a dir, aquests estats de consciència, que són inseparables, ens arriben a mostrar que la nostra essència

²³ L'extinció total: del jo, del desig, del dolor...

espiritual és també l'essència de Déu: el meu jo és Déu.

211.- "Entrellaçat amb el món de la matèria hi ha el món de l'esperit, i l'esperit és Ésser, Consciència i Joia. " (52)

212.- "Jo som és Déu: pur Ésser." (74)

b) de la Unitat

Però; *Ésser*, *Consciència* i *Joia* es presenten sempre units, són la mateixa cosa: la consciència de l'ésser ens duu a la joia i viceversa en qualsevol combinació dels tres mots.

213.- "El món exterior és quantitat. El nostre món interior és qualitat." (73)

214.- "Ésser és pura consciència, i pura consciència és pura joia." (97)

215.- "Ésser és un fet i aquest fet és veritat. Aquesta veritat i aquest fet han estat compresos pels grans vidents espirituals." (82)

c) de la immediatesa de l'Ésser

Però aquest estat transcendent no és alguna cosa llunyana, el "jo som", *l'Atman* és aquí i té lloc dins del cor de l'home i ara es realitza en l'eternitat que no és el temps més enllà del temps, l'eternitat és la transcendència de l'instant actual. L'eternitat, Déu és ara i aquí, és consciència, és joia, *Sat-Cit-Ananda*. Hem de transcendir la il·lusió de l'esdevenir per trobar l'Ésser real rendint-nos a la voluntat de l'Absolut.

216.- "És ara, en l'ara sempre present, que trobam la joia de l'eternitat. En l'ara i aquí hi ha el vertader "Jo som" (47)

217.- "Podem ésser en el centre del nostre Ésser." (30)

218.- "El nostre esperit és més enllà del temps passat o present, més enllà de la vellesa o de la mort." (98)

219.- "El Tot de l'univers és sempre a tot arreu, i només hem d'orientar la nostra ment cap a aquest Tot per ésser u en voluntat amb el Tot." (88)

220.- "Sigues en l'Ésser, per damunt de l'esdevenir. "Faci's la vostra voluntat"." (96)

d) de la consciència

²⁴ Mascaró en la seva versió del *Taittiriya Upanishad* tradueix *sat* com *Truth* (Veritat), a més en majúscula (1965: 109)

La consciència és el vincle entre l'Ésser i la Joia, entre l'home i Déu, entre l'*Atman* i el *Brahman*. Mitjançant la Consciència pura l'home pot transcendir la il·lusòria immersió en el món sensible per apprehendre el món de l'Etern, és un estat de consciència més enllà del raonament, del moviments interior en la ment de cada home i que estan subjectes al temps. Consciència pura és consciència sense pensament, el quart estat de la consciència (*turiya*), que no es pot pensar, ni experimentar, se sent i és Eternitat.

221.- "L'eternitat és pura consciència." (57)

222.- "La consciència en el temps pot venir del cervell, però la consciència en l'Eternitat és incorpòria." (82)

223.- "L'Infinit no és espai ni temps. L'Infinit se sent en consciència pura. Aquest és l'Infinit espiritual." (97)

224.- "L'experiència de l'Infinit no és una experiència, perquè tota experiència és en el temps i en l'espai." (98)

e) del procés de neteja de la consciència

Per arribar a la pura Consciència és imprescindible alliberar-se de tot allò que impedeix, que distorsiona la percepció de la realitat, sigui física o sigui mental. El procés d'il·luminació és un procés negatiu (*neti, neti; nirodha, nirvana...*), és treure tot allò que no és, per així poder veure (*vidya*) la Llum. Cal recordar, que el món de la ment ens és més pròxim que el món físic, la consciència pot aprendre en primer lloc el nostre món interior, el mental; el món exterior només el podem percebre a través de la imatge mental que ens feim en cada moment. La apprehensió *directa* de la realitat exterior resulta impossible, sempre l'aprehenem a través de mecanismes mentals com la sensació, la percepció, la memòria, etc. Per això, quant més lliure estigui la ment de prejudicis, d'imatges preconcebudes, de "brutor"; més pura pot ser la percepció, la consciència de l'única realitat a la qual podem arribar de forma directa: a la realitat del nostre món mental.

225.- "La consciència és la Llàntia de la nostra ment, però si la llàntia és plena de pols la llum s'esmoreeix." (47)

226.- "El món de la ment és segurament més a prop nostre que el món de la matèria: és al nostre món interior allà on vivim, on té lloc la felicitat o la desgràcia, la pau o l'agitació, la joia o la tristesa, el plaer o el dolor." (6)

f) del subjecte de la consciència

A més d'estar més enllà de la ment, del pensament, la consciència és també més enllà de la idea de jo. El subjecte és una il·lusió, una construcció de la ment, sense dubte imprescindible per donar suport a l'activitat psíquica, però està mancada de veritable essència.²⁵ La consciència dóna valor a l'experiència, dóna qualitat a la vida: una vida sense consciència és una vida que no arriba a poder qualificar-se de *humana*.

227.- "Hi ha el misteri de la nostra consciència." (88)

228.- "La vertadera consciència no té subjecte." (51)

229.- "El cos és quantitat. La consciència és qualitat." (82)

230.- "La consciència espiritual és una forma superior de consciència poètica." (86)

f) de la consciència i de la joia

Arribar a la pura consciència significa també arribar a la pura joia: Ésser és Consciència, Consciència és Joia, Ésser és Joia o només en l'estat de joia realment som. Si aconseguim Ser Totalment, llavors transcendim l'esdevenir, el pensament, els prejudicis i ens instal·lam en la Pura consciència i en la Pura Joia. La Joia és Ésser Absolut.²⁶

231.- "Felicitat és ésser feliç: és Ésser, independentment de tenir. És com estar sa." (74)

232.- "Anam de joia en joia, tant si en la vida hi ha plaer com si hi ha dolor." (49)

233.- "La joia infinita és com l'oceà. Rius d'aigua no el poden fer créixer ni el poden fer minvar traient aigua de la seva immensitat." (40)

g) de l'Absolut i de la Joia

La joia és part de l'autèntica vida espiritual, si estam centrats en l'Ésser, en la Consciència Pura, independentment de la nostra situació en cada moment, vivim en

²⁵ Aquesta és una de les troballes que va fer també el Buddha: allò que és impermanent no és real i per tant la percepció del jo no és real ja que canvia d'acord amb l'estat mental, la situació emocional, el temps, etc.

²⁶ En la seva traducció del *Taittiriya Upanishad*, Mascaró diu: "...de LA JOIA HAN VINGUT TOTES LES COSES, PER LA JOIA TOTES VIUEN, I A LA JOIA TOTES TORNEN." (1965: 111), el podem comparar al seu epitafi: "Venim de Déu, vivim en Déu, anam a Déu." i és que per Mascaró, seguint molt d'aprop els *Upanishads*, Déu, Ésser, Joia, Consciència són mots equivalents.

la Joia. La consciència ens duu a l'aprehensió de l'Ésser i a transcendir el plaer i el dolor. Per això, la joia depèn de nosaltres, de la nostra actitud, dins el nostre cor la trobam, trobam l'Ésser, trobam a Déu.

- 234.- "Hi ha una energia en nosaltres amb la qual podem encarar esdeveniments interiors i exteriors. En aquesta energia hi ha pau i joia." (98)
235.- "La joia infinita és com l'oceà. Rius d'aigua no el poden fer créixer ni el poden fer minvar traient aigua de la seva immensitat." (40)
236.- "Tenim la joia de l'Infinit sempre en nosaltres, i també la joia de veure l'Infinit en les coses finites." (86)
237.- "Hom pot trobar la joia de Déu dins un mateix, i trobar la mateixa joia en el Déu dels altres; un Déu en tots." (72)

h) de la joia i del plaer

La joia ens situa en l'esfera de l'Infinit, per això transcendeix el plaer i el dolor que estan lligats a l'espai i al temps. La joia se situa en l'espai infinit del nostre cor. El mateix es pot dir de l'Ésser que és també més enllà del món sensible, el plaer se situa sempre en el món finit. Joia pot ser sinònim també d'*Atman*, és l'essència del Suprem de *Brahman*, que hi ha al nostre interior i que és idèntica a la que hi ha dins el nostre proïsme.

- 238.- "La joia i el plaer són dues coses distintes." (4)
239.- "La joia cerca l'Infinit: el plaer, el finit." (86)
240.- "En l'Ésser vivim. En l'esdevenir existim. L'Ésser és permanent, l'existència és transitòria." (52)
241.- "Ésser no és extensió. És un poder." (93)

h) de la procedència de la joia i del plaer

El darrer aforisme ens recorda un poema del taoista xinès LIN AN:

“La mayoría de las personas está vacía y se siente mal porque usa las cosas para deleitar su corazón, en lugar de usar su corazón para disfrutar de las cosas.”²⁷

²⁷ Citat per L. Racionero en la revista El Paseante 20-22 2ª Epoca

Només el que ve de dintre ens pot donar la joia, el món exterior i els seus objectes no poden omplir els nostres cors.

242.- "La joia ve de dintre; el plaer ve de les coses de fora." (86)

2.11 El problema del dolor i la mort

a) de la irrealitat de la mort

Per què sofrim? Per què morim?, són qüestions que l'home s'ha fet des del principi dels temps i de fet una gran part de la història de la filosofia està farcida d'idees per ajudar-nos a afrontar la mort; de fet, per a molts dels filòsofs la filosofia té com objectiu ser una preparació per a la mort. Mascaró recull de la filosofia índia la idea que allò que és Real (*atman*, *brahman*, tao...), és la nostra essència vertadera, i no pot morir mai perquè no està lligada al temps i a l'espai, per tant, la mort és il·lusòria, és part de *maya*, del vel de l'engany del món sensible. El Real és immutable, *és*, i a més és idèntic al jo real a *atman*. L'esdevenir és part de la il·lusió (*maya*) que constueix el món sensible.

243.- "L'U és l'ànima, més enllà de la vida, més enllà de l'esdevenir, més enllà de la mort. Mai no nasquè i mai no morirà." (88)

244.- "No hi ha mort. Només hi ha el final d'una llum i una llum nova ens il·lumina." (44)

245.- "El Real no es pot acabar." (44)

246.- "No hi ha anada ni tornada. Només hi ha l'Etern "Jo som"." (63)

247.- "La terra sembla plana i el sol sembla que surt i es pon. L'home sembla que neix i mor." (30)

b) de la irrealitat de la nostra mort

Si l'Ésser (*Brahman*) És, és Etern, per tant mai no pot morir. Si el nostre esperit (*Atman*) se situa més enllà del temps i de l'espai és Pur Ésser, Pura Consciència i Pura Joia, per tant no pot morir.

248.- "L'irreal no existeix, el Real mai no deixa d'existir." (54)

249.- "En nosaltres hi ha un ego que pot ésser vell, o malalt, o pot morir: però per sobre d'ell hi ha un Esperit que no pot ésser vell, ni malalt, ni pot morir." (52)

250.- "El "jo som" no ha nascut i per tant no pot morir."

c) de la comunió amb Déu

Per això, el ioga ens diu que quan estam en comunió amb Déu, quan ens adonam que som la mateixa essència de l'Absolut, de *Brahman*, llavors trobam la joia que es troba més enllà de les fluctuacions del món sensible. El nostre centre és *atman* i per tant és immortal.

251.- "En comunió amb Déu podem ésser feliços: en la malaltia, en el perill, en l'exili, en la desgràcia, en la mort, la joia de Déu és darrere de tot." (91)

252.- "Al centre del nostre cor hi ha joventud immortal." (84)

253.- "L'ànima no pot morir perquè és més enllà de la vida i de la mort. Més enllà del nostre cos mortal tenim la nostra ànima immortal." (75)

d) de la dimensió real de l'Eternitat

El concepte d'immortalitat està lligat a la concepció que acabam de descriure, la immortalitat no és una vida més llarga, una vida sense límits temporals, sinó una vida que transcendeix el temps i l'espai, una vida que se situa més enllà dels fenòmens sensorials. Amb la mort no desapareixem, la nostra essència real és immutable i no està lligada a les transformacions i als canvis temporals. El fet de néixer ja implica estar lligat al temps, tot allò que neix és impermanent, com diria el *Buddha*, tota concepció d'un nou ésser és el principi d'una nova mort i per tant generació de dolor (*dukkha*).

254.- "La immortalitat de l'home és una part de la immortalitat de Déu." (7)

255.- "L'univers mor a cada moment del temps i reneix al moment següent, però darrere de la vida i de la mort hi ha Déu i la seva immortalitat." (82)

256.- "La immortalitat no és un després de la vida. És una cosa per damunt de la vida i de la mort." (96)

257.- "No podem veure l'Esperit ni en la vida ni després de la mort, perquè és

més enllà de la mort i de la vida." (34)

258.- "Ésser en Eternitat significa ésser més enllà de la mort." (34)

259.- "Després de la mort del cos queda l'Esperit Etern, i el cos mort pren una nova forma." (90)

260.- "El foc només transmuta: cada àtom sobreviu després de la cremació." (66)

261.- "On hi ha un naixement hi ha d'haver una mort. On hi ha una aurora hi ha d'haver una posta." (84)

e) de la mort del cos

Lligat amb el tema de la mort i de l'Etern, hi trobem una altra vegada la idea de consciència. La Consciència pura és Eterna, està més enllà del temps i de l'espai, és l'essència de *Brahman*, és *Sat*, *Cit*, *Ananda*. L'existència de cada home és un instant en el qual un cos es lliga a la consciència. La consciència dóna vida espiritual al cos i el cos permet a la consciència gaudir del temps i de l'espai.

262.- "Si matam el cos, matam la consciència? No, només transformam la consciència en consciència silenciosa." (82)

263.- "El cos tot sol no pot sufrir, i la pura consciència no pot sufrir." (69)

264.- "El cos mor, però nosaltres som més que el cos." (85)

f) de la por a morir

Per això, hem de passar per damunt de la por, la vida espiritual, l'anhel d'Eternitat ens allibera de la por a la mort, que és a més un dels obstacles en el camí espiritual, una de les afliccions de la ment (*kleshas*) que descriu PATANJALI en els seus *Yoga Sutras*²⁸ i que originen fluctuacions mentals (*vruttis*) que impedeixen arribar a l'estat de Ioga. La por és misèria, el darrer aforisme dels següents bé podria ser part de la *Bhagavad Gita*, ens recorda els consells de *Krishna* a *Arjuna* al principi del Cant segon: "... Espolsa't aquest indigne descoratjament i alça't com un foc que tot ho crema davant seu."²⁹

265.- "He de tenir por de morir? Un soldat militar no té por de morir. N'ha de tenir un soldat espiritual?" (44)

266.- "Si sentim el gran "Jo som" de l'univers podem dir, "A qui he de

²⁸ II, 3

²⁹ BG (2, 3)

témer?" (44)

267.- "L'home viu en el temps, però la seva ànima anhela l'Eternitat." (34)

268.- "El nostre Jo ha de passar per contínua vida i mort." (30)

269.- "Tota la misèria ve de la por: descobreix la immortalitat i la por de la mort s'esvairà." (30)

g) de la mort com a retorn

L'essència de l'home és immortal, per tant no podem morir, la mort és retornar a la nostra essència pura, el cos que pertany al món sensible no afecta a l'essència vertadera, quan el cos desapareix jo no deix realment d'existir, hi ha alguna cosa més enllà del cos que és eterna. Morir no és més que tornar al nostre estat primitiu, al nostre estat abans de néixer. Per això no cal tenir por a la mort, al contrari, retrobar-se amb l'Etern hauria de ser un moment de joia.

270.- "La mort és un retorn." (14)

271.- "Només en l'Etern pot haver immortalitat." (14)

272.- "L'U és immortal: els cossos de l'U tenen vida i mort." (14)

273.- "Quan un és u amb el Tot llavors un és immortal. El Tot mai no mor." (14)

274.- "No puc desaparèixer del Tot." (30)

275.- "En la joia de la mort entram a la resplendor de l'Eternitat." (30)

h) del cos

Som el nostres cossos? O vivim dins dels nostres cossos? Som les nostres ments? O som la consciència que és darrera de cada ment?

276.- "L'Esperit esdevé una ànima vivent, i pren un cos per tenir experiència." (30)

277.- "Mentre un home és viu no sabem si ell és el seu cos, o és dins el seu cos, o és altra cosa que el cos. Com podem dir que després de la mort del cos ell és mort?." (61)

i) de la insubstancialitat del mal

Pel que fa al problema del bé i del mal, Mascaró es recolza en la metàfora de la llum, el bé absolut és la Llum absoluta, que a més podem identificar amb Déu, el mal no té

identitat real, és només com la foscor, així com és una manca de llum, el mal és una manca de bé. A més, no són valors absoluts, de la Llum absoluta a la Foscor absoluta, hi trobem una infinitat de matisos, de “grisos”. Déu és perfecció absoluta, bellesa absoluta, bé absolut..., en la mesura que estic amb Ell gaudeixo de la seva joia, quan me n'alluny trob el dolor i el sofriment.

278.- "Així com no hi ha foscor, sinó menys i menys llum, tampoc no hi ha pur mal, només menys i menys bé." (8)

279.- "Surt el sol sobre el bé i sobre el mal." (44)

280.- "El mal és una desharmonia del bé." (56)

281.- "Qualsevol dolor o sofriment és una separació de la perfecció de Déu." (72)

j) del dolor com a camí

Tot i això, el dolor no és quelcom totalment negatiu, és una oportunitat de créixer, d'acostar-nos a la saviesa, a l'expressió sublim de l'art. Sense sofriment la llavor de la saviesa difícilment pot créixer.

282.- "La tristesa i l'amor són el pare i la mare de la saviesa." (40)

283.- "La tragèdia és l'art més gran. Ens comunica alguna cosa més gran que la mort." (44)

k) de l'alliberament del dolor

L'estat de Ioga, la comunió amb Déu ens allibera del dolor, de la mort, és joia. En aquest sentit immortalitat torna a no ser una vida més i més llarga sinó un moment més enllà del temps i de l'espai.

284.- "En comunió amb Déu podem ésser feliços: en la malaltia, en el perill, en l'exili, en la desgràcia, en la mort, la joia de Déu és darrere de tot." (91)

2.12 Raó, fe; imaginació, fantasia

a) de la imaginació i de la fantasia

Ja hem tractat abans i també en altre treballs les relacions entre *fe* i *fanatisme*; *Llum*, *raó* i *il·lusió*; *imaginació* i *fantasia*;³⁰ i com podrem comprovar a continuació, constitueix un dels temes recurrents de Mascaró i que ja tractà profundament en la seva Introducció a *Llànties de Foc*, on explicà el paper de la raó en la discriminació entre imaginació i fantasia. En els següents aforismes trobam un resum de la concepció mascaroniana de raó i el seu paper discriminador entre la *imaginació* i la *quimera*, entre la *fe* i el *fanatisme*.

- 285.- "La imaginació és forta i creativa. La quimera és feble i passiva. Un al·lucinació és una quimera poderosa que subjuga la raó. La imaginació és creativa i per damunt de la raó. La quimera és passiva i davall de la raó. Aquesta és també la diferència entre la fe i el fanatisme. La fe és per damunt la raó. El fanatisme és per davall de la raó." (68)
- 286.- "Visió sense raó -misticisme quimèric. Raó sense visió -auto-decepció." (39)
- 287.- "La quimera treballa amb l'inconscient, però la imaginació superior treballa amb el conscient." (68)
- 288.- "El fanatisme és una forta quimera." (68)
- 289.- "L'autèntica imaginació és forta i activa, i és ajudada per la raó. La fantasia és feble i desconnectada: és passiva. L'al·lucinació és una fantasia poderosa, que supera la raó." (12)

b) de les limitacions de la raó

Com no podia ser d'una altra manera, l'interès de Mascaró per aquests temes sempre ve relacionat amb el món de l'espiritualitat, de com es relacionen amb el progrés espiritual de l'home. En primer lloc, la raó és una part transcendental de la qualitat *humana*, però no és suficient per poder arribar a l'autorealització, a l'alliberament. Això no vol dir en cap cas que es rebutgi la raó, sempre és millor i ens acosta a la transcendència més que la carència de raonament. El pensament, les definicions, les icones mentals... no són suficients per arribar a la transcendència, però són útils per al camí espiritual.

- 290.- "La raó tota sola pot no ésser suficient per a l'autorealització, però és

³⁰ vegeu el nostre article *Irracionalitat, racionalitat i transracionalitat en el pensament de Joan Mascaró Fornés* (Mut, J. 2000 a *Taula* num. 33-34)

millor que la manca de raó." (81)

291.- "Hi ha un Déu, una ànima, una vida després de la mort?" Aquestes preguntes no es poden respondre amb el pensament; són més enllà del pensament, i només el nostre Ésser més enllà del pensament les pot respondre." (52)

292.- "La definició és una limitació, útil i sovint indispensable." (80)

c) de la raó i de la *Llum*

En el pensament mascaronià trobam un cert aroma neoplatònic: el món de les Idees que determina el món sensible i més enllà de la lògica i de la filosofia, la Llum que és inefable, que transcendeix el pensament ordinari.

293.- "El raonament de la lògica: dels moixos al moix. El raonament de la metafísica: del moix als moixos." (68)

294.- "Més enllà de la lògica i de la filosofia hi ha la resplendor de la lluna plena." (86)

d) de la raó en l'Eternitat

El pensament ordinari se situa en el temps i en l'espai, la visió espiritual els transcendeix, és eterna i inefable, és pau i joia. Però més enllà del pensament se situa l'inefable i, com si en fos una part, la causa de la raó, que és també més enllà de la raó en si mateixa.

295.- "La major part del pensament científic té lloc en el temps. La visió és més enllà del temps." (12)

296.- "Hi ha un Déu, una ànima, una vida després de la mort?" Aquestes preguntes no es poden respondre amb el pensament; són més enllà del pensament, i només el nostre Ésser més enllà del pensament les pot respondre." (52)

297.- "La causa per a qual la raó pot raonar és superior a la raó." (91)

e) de la racionalitat de la natura

La raó no és, però, una cosa exclusiva de l'home, d'acord amb Mascaró i de forma sembla al pensament de la tradició hinduista, la natura es comporta de forma racional, la intel·ligència és l'ordre de la natura que fa transcendir l'atzar.

298.- "Com pot la natura cega comportar-se tan racionalment i amb una intel·ligència tan miraculosa? Perquè la raó i la intel·ligència també són a la natura. L'Esperit de creació crea atzar i fat i permet la imperfecció, perquè d'aquesta imperfecció pugui sorgir la perfecció." (46)

299.- "El Tot de l'univers és sempre a tot arreu, i només hem d'orientar la nostra ment cap a aquest Tot per ésser u en voluntat amb el Tot." (88)

f) de la impotència de la raó

La raó és impotent per aprehendre l'inefable, de la mateixa forma la ciència és impotent per explorar el nostre món interior, el que se situa més enllà de les neurones, el mateix podem dir de l'aspecte emocional, de la poesia, de l'espiritualitat. El món psicològic interior de cada un queda fóra de l'observació científica: com pot l'observador ser observat? *L'Atman* és encara més endins que la ment i la raó.

300.- "Ni el telescopi ni el microscopi poden explorar el nostre món interior." (57)

301.- "Les qüestions de sentiments són fora de l'àmbit de la ciència." (89)

302.- "Hi ha un silenci que és més enllà de la raó." (12)

303.- "No podem veure amb la raó allò que és més enllà de la raó." (12)

304.- "El "jo som" dins nosaltres és més endins que allò que sobrevé dins el nostre enteniment." (71)

f) de l'anàlisi i de la síntesi

Més enllà de l'anàlisi, de la dissecció de la realitat hi encontrem la sinèrgia de la vida real, la ciència analitza, separa, estudia... però quan més separa i analitza més s'allunya de la Vida, més veu els arbres i s'allunya de veure el bosc. L'anàlisi l'ús creatiu de la ment ens dona plaer, la síntesi, arribar a veure el bosc, a intuir l'U ens dona joia o, com diria Mascaró, *és joia en si mateixa*.

305.- "La ciència observa la matèria i la vida i ens dona els resultats de les seves vastes i laborioses observacions. Però l'univers no és una màquina. La grandesa de les coses no es pot veure només per anàlisi." (53)

306.- "Els component d'un carro col·locats en un munt no són el carro." (53)

307.- "El bosc és els arbres i els arbres són el bosc." (72)

308.- "Hi ha el plaer de l'anàlisi i la joia de la síntesi." (94)

g) de la unidimensionalitat de la raó

D'una altra banda, la raó pura no pot fer més que embolicar-se més i més, complicar-se cada vegada més perdent la perspectiva i la possibilitat de trobar allò que se'n situa més enllà.

309.- "Amb pensaments tot sols, només podem tenir pensament més complicat. No podem tenir res per damunt del pensament." (78)

310.- "El pensament tot sol no pot assolir mai l'essència de l'univers." (57)

311.- "El nombre és la meravella del pensament pur." (82)

h) de la raó com a motivador espiritual

Però la raó sí que ens pot ajudar a plantejar les preguntes correctes, a plantejar preguntes que ens motivin en la recerca de les respostes realment importants per a la Vida, un impuls vers la vida espiritual.

312.- "Com podem fer preguntes que són més enllà de les respostes?" (34)

313.- "L'intel·lecte planteja preguntes que no pot resoldre per ell mateix." (53)

314.- "Si no podem respondre preguntes, siguem com a mínim capaços de plantejar-les." (67)

i) del so de les paraules

Cal destacar la *Nota sobre les traduccions* que fa Mascaró en la seva versió dels *Upanishads*, ens diu: "...han d'ésser llegits (els *Upanishads*) en veu alta, sigui oralment o mentalment (...) el so és part del significat."³¹ Amb aquesta concepció del so no ens ha de resultar estranya la meticulositat de Mascaró a l'hora de traduir un simple vers, no buscava solament el sentit literal, recercava el sentit poètic i musical de les paraules.

315.- "Hi ha un so en les paraules d'una frase que és més enllà del seu significat lògic." (78)

³¹ Mascaró (1965: 45)

j) de la funció del cervell

Si podem transcendir la dimensió del pensament i veure-hi per damunt podem adonar-nos que el cervell és un instrument, que està al nostre servei, que no som el meu pensament, que puc ser lliure de la trampa que suposa el pensament lineal que ens atrapa i ens mou en un nivell unidimensional de la nostra existència.

316.- "El cervell és el meu instrument de pensament. Sent que el meu cervell és el meu servent." (78)

k) de la fe i de la raó

La Fe és el nivell que ens situa per damunt de la raó, és més enllà de la raó però hi troba recolzament, és més enllà de la creença, és com una escala que ens permet acostar-nos a la transcendència, un instrument per superar les limitacions de la raó. La fe és creació però necessita del recolzament de la raó per no caure en el fanatisme.

317.- "La nostra fe ha de trobar recolzament en la llum de la raó i del sentit comú." (81)

318.- "La nostra fe s'ha de basar en les visions superiors de l'home, la seva raó superior i el seu sentit comú." (53)

319.- "La fe és espiritual. La creença és intel·lectual." (86)

320.- "Fe és creació. Aquest és el missatge de Jesús, que ens diu que si pregam amb fe, si pregam amb una gran fe, aconseguirem grans coses." (81)

321.- "La fe és una visió i una creació." (72)

l) de la unitat de la Fe

I la Fe s'ha de basar en el concepte d'U, de Déu; independentment de les tradicions espirituals a les quals estigui lligada, dels noms que s'hi relacionin (*Brahman, Allah, Yaveh, Tao...*) a què la Fe autèntica és una i és lliga amb la Consciència pura, a *Sat, Cit, Ananda*.

322.- "Una fe per a tots. U en tots." (72)

323.- "Una pintura reflectida a miralls diferents és una en molts, la mateixa. Així és Déu." (72)

324.- "L'única fe que és en tots nosaltres s'ha de trobar." (99)

325.- "Què és fe? Déu és fe." (52)

326.- "La nostra consciència ordinària treballa amb dos: la nostra consciència superior treballa amb u." (44)

327.- "L'home necessita una nova fe clara com la llum, que cremi com el foc." (88)

m) de la imaginació i de la Fe

La imaginació és l'instrument de la Fe, és el pont que ens pot ajudar a botar des del nivell de la raó al nivell de la Fe, la imaginació ens ajuda a albirar el sentiment d'unitat transcendent. És l'instrument que pot ajudar l'home en l'aprehensió de la Realitat Suprema. En cap cas, però, és rebutja el paper de la raó, per en Mascaró la raó no és suficient però ens ajuda en el camí espiritual.

328.- "El pensament és molt: la imaginació és u." (9)

329.- "Les idees vénen de la imaginació." (94)

330.- "La intuïció és una experiència, no un pensament." (57)

340.- "L'aprehensió real de la suprema veritat és a l'abast de tots el homes." (39)

341.- "Només la raó i la imaginació espiritual totes dues juntes poden fer l'home autosuficient: la raó i el Déu que ens ha donat la raó." (1)

n) de la imaginació activa i de la imaginació passiva

Mascaró distingeix entre imaginació activa i imaginació passiva, la primera és positiva, creativa, ens ajuda en el camí espiritual; la segona no és més que fantasia. La imaginació ens assisteix per reunir les parts per aprehendre el tot, la Unitat.

342.- "Hi ha la imaginació creativa de l'artista i la imaginació passiva del somiatruïtes." (1)

343.- "Hem de veure les parts, i després el tot." (89)

o) de la imaginació i de la fantasia

La diferència entre imaginació i fantasia és cabdal, és la diferència entre despertar i dormir, d'anar cap a l'alliberament o a la presó de la superstició. La raó, en aquest

cas l'educació o la instrucció ens ajuden a diferenciar-les.

- 344.- "Hi ha la religió de la imaginació i la religió de la quimera i la superstició." (1)
- 345.- "La imaginació és activa. La fantasia és passiva. La imaginació ens desperta: la fantasia ens fa adormir." (12)
- 346.- "Posseim imaginació. Som posseïts per la fantasia" (12)
- 347.- "Instrucció sense imaginació és no res: imaginació sense instrucció és un perill." (24)

p) de la imaginació i la consciència

Imaginació i intel·ligència són nivells de la potencialitat humana d'aprehensió de la realitat, com més desenvolupades estan més conscients som de les seves limitacions. Tot i això, la qualitat de totes dues és diferent, mentre que el pensament és lineal, és mou en una dimensió molt determinada, la imaginació és com la llum, una intensitat sense dimensió temporal i lligada a la consciència pura.

- 348.- "Fa falta imaginació per saber que la nostra imaginació és limitada, així com fa falta intel·ligència per saber que la nostra intel·ligència és limitada." (24)
- 349.- "La imaginació és una llum i un foc interiors." (80)
- 350.- "La imaginació és una intensitat de consciència." (12)

q) d'oblidar-se d'un mateix

Per això els mestres espirituals ens parlen del camí espiritual com un "oblidar-se" d'un mateix, com transcendir l'ego, la imaginació es lliga a l'experiència mentre que el pensament és lliga al concepte.

- 351.- "En la mesura que jo som universal la meva situació privada no existeix." (94)
- 352.- "És l'experiència allò que importa, no el concepte." (43)

r) de la imaginació com a eina de percepció

La imaginació ens permet transcendir l'experiència ordinària per poder veure la Unitat en les coses particulars. Mascaró cita el començament del cèlebre poema de William Blake.

353.- "Veure la grandesa en les coses petites. "Veure un món en un gra d'arena"." (34)

s) de la neteja de la consciència

Quan purifiquem el nostre interior podem *veure* la realitat tal com és, la imaginació és la eina que ens permet clarificar la nostra percepció de la realitat. Una altra vegada la idea de neteja dels òrgans d'aprehensió.

354.- "Si la visió interior és clara podem veure les coses tal com són. Si no podem veure-hi clarament només veim les ombres de les coses, no les coses mateixes." (39)

2.13 Llibertat

a) de la llibertat

L'objectiu del camí espiritual és la llibertat, l'ideal del *Ioga* i del *Samkya* és el *Jivamukti*,³² l'ànima alliberada. Però, alliberar-se de què? Alliberar-se del temps, de l'espai, dels condicionaments de la nostra ment limitada. L'existència autèntica és lliure del desig, del plaer i també del dolor.

355.- "A la joia de l'Infinit hi ha llibertat, llibertat del temps." (82)

356.- "En el temps i en l'espai els esdeveniments actuen damunt nosaltres: no som lliures. En l'Eternitat som lliures." (61)

357.- "Podem ésser lliures en qualsevol moment de la nostra vida és la mort de la nostra vida inferior en el temps i una resurrecció immortal." (49)

358.- "Si no ens sentim deslligats del cos i de la ment no podem ésser lliures del cos i de la ment." (55)

359.- "Quan jo som, som lliure del desig." (71)

³² *Jivatma* és l'ànima individual de l'home en contraposició a *Paramatma* que és l'expressió de l'Absolut en cada ànima i el qual, segons el *Vedanta*, té tres aspectes *Sat-Cit-Ananda*. *Jivamukti* és l'alliberat vivent, aquell que ha realitzat la seva identitat ontològica *atman-brahman*. (Panikkar, R. 1997a: 107)

b) de les possessions

L'ànim de posseir és uns dels factors que més ens esclavitzen, quant més posseïm menys lliures som, més estam lligats a les nostres possessions, realment les nostres possessions ens posseeixen, limiten la nostra llibertat. Aferrar-se a les possessions i a les ànsies de posseir ens encadenen al món sensible. Les nostres possessions són grillons, d'or, però grillons. Només quan ens instal·lem en el nostre Jo Superior, en el nostre *Atman*, quan ens unim a Déu podem ser lliures.

360.- "Si l'ànima no sent la seva grandesa i la seva joia en Déu, per força serà esclava de les possessions, del poder i del plaer." (4)

361.- "Els doblers donen llibertat externa, però la llibertat interior ve del Déu qui hi ha en nosaltres." (63)

362.- "Som posseïts per les nostres possessions en comptes d'ésser lliures." (11)

363.- "Grillons d'or" són grillons." (92)

364.- "El jo inferior empresona l'home. El Jo Superior el fa lliure." (58)

c) de l'essència lliure de l'home

Només en Déu trobam la llibertat. Ell transcendeix totes les limitacions i les lleis de la natura, només quan som U amb Déu som lliures perquè estam assentats en l'Infinit. A més, la llibertat és part de la nostra pròpia essència, per naturalesa l'ànima humana és lliure, només cal adonar-nos d'aquesta llibertat intrínseca.

365.- "Només la llibertat de Déu ens fa lliures." (63)

366.- "L'existència és governada per lleis. Ésser és lliure." (63)

367.- "La voluntat és lliure en l'Infinit; en el finit està determinada." (71)

368.- "El cost de la llibertat és el destí." (63)

369.- "Sempre som lliures però no ho sabem." (83)

d) de la realitat

Però per adonar-nos de la nostra llibertat no podem rebutjar la realitat, hem d'obrir-nos a la realitat, a la nostra essència, a la Veritat. La llibertat, doncs, està lligada sempre a la Veritat i, per tant, a la Bellesa i a la Bondat; la Llibertat és en essència equivalent a Déu. No el podem veure, però el podem sentir; la llibertat rau en el fet

d'obrir o tancar els ulls, la resta és una conseqüència.

370.- "No som lliures de veure el sol si tencam els ulls." (27)

371.- "El pensament ha de tenir llibertat per pensar. Però només hi ha llibertat en la veritat. No som lliures de pensar que $2 + 2 = 5$! Si ho feim no som lliures: som en l'esclavatge de l'error. (2)

2.14 Poesia

372.- "L'Infinit és pura poesia transcendent." (54)

a) de la poesia com a pont cap a l'Infinit

Mascaró considerava la Poesia com alguna cosa més profunda que podria ser una combinació artística de paraules amb una finalitat estètica. La poesia és el vehicle que permet expressar l'inefable, que permet arribar més enllà de les meres paraules, és el pont que pot permetre l'home botar des de la seva percepció finita, des del món sensible, a l'Infinit. Realment l'art sublim és la capacitat de comunicar amb l'Absolut, d'expressar allò que és inexpressable. Els artistes són canals d'expressió de quelcom distint. A més és, una reacció "bidireccional": la poesia ens mostra el que no es pot mostrar però, també la aprehensió de la Realitat, de l'Infinit és poesia.

373.- "La poesia és una zona fronterera entre el finit i l'Infinit." (75)

374.- "Cap artista pot ésser gran a no ésser que ens comuniqui una sensació d'Infinit." (45)

375.- "Fou la ment poètica de l'home qui veié déus, després Déu." (65)

376.- "La poesia és una nova dimensió de la realitat." (86)

377.- "Les visions espirituals són poesia." (57)

378.- "La poesia és veritat, la veritat de l'univers. Tota la resta són fets, fets en el temps i en l'espai, però la poesia és veritat, veritat per damunt del temps i de l'espai." (95)

379.- "L'Infinit és pura poesia transcendent." (54)

b) del sentiment espiritual

La poesia, però, no és suficient per arribar a transcendir-se, és necessària la intuïció espiritual, la poesia ens pot assenyalar el camí, però el camí s'ha de recórrer. El camí

espiritual és un camí de sentiment, d'aprehensió intuïtiva; no d'acumulació de coneixements. El verb espiritualment important no és *saber* o *conèixer*, és *sentir*.

380.- "Tenim el llenguatge de la prosa i el llenguatge de la poesia per expressar idees científiques i poètiques, però no tenim cap llenguatge per expressar la més alta experiència espiritual." (78)

381.- "La imaginació poètica transforma la matèria en bellesa. La imaginació espiritual transforma la poesia en llum." (75)

382.- "Sentim que la Veritat de l'univers és més prop de la poesia que de la ciència." (80)

c) del nivells d'aprehensió de la realitat

Mascaró expressa doncs tres nivells d'experiència humana: el nivell de la ciència, de la prosa, de la intel·ligència; el nivell de la poesia, de l'aprehensió estètica; i el nivell de l'experiència espiritual. Tots ells són nivells humans que precisen la intervenció, el suport de l'home. Per davall hi trobam la mera acumulació de dades, de conceptes, d'informació... són "infrahumanes", permeten un suport no-humanitzat com el d'un ordinador, un fitxer, una enciclopèdia... Així, de menys humà a més humà hi trobam: les dades, la intel·ligència, la poesia, l'Esperit.

383.- "Els conceptes intel·lectuals es poden posar dins un ordinador o dins un diccionari, però no la intel·ligència ni la vida ni la poesia." (57)

384.- "La poesia és el valor humà i espiritual d'una persona: el seu amor, el seu sentit de les coses grans. La poesia és la vida superior de l'home, la seva ànima. La prosa és la vida inferior de l'home, el seu cos. L'ànima és poesia, el cos és prosa." (91)

d) de la poesia i de la prosa

L'antagonisme, o millor dit, la polaritat poesia-prosa queda enriquida amb l'aportació de termes paral·lels, Mascaró ens parla de ciència, d'anàlisi i de síntesi, de ser i d'esdevenir... La poesia és sempre una expressió superior de la realitat. La Veritat sempre ha de ser expressada en forma poètica. La ciència, la prosa, el materialisme, els fets... són l'altra cara de la moneda. La poesia té la possibilitat de transcendir les limitacions del pensament y la gramàtica ens por ajudar a albirar el transcendent.

385.- "Poesia i ciència ens donen dues visions de l'univers." (68)

386.- "La poesia és creativa; la prosa, constructiva." (86)

- 387.- "Prosa és anàlisi. Poesia és síntesi, unitat." (65)
 388.- "Poesia: vida i amor. Ciència: protons i electrons. Quina de les dues és certa? La primera és subjectiva: ve de l'ànima. La segona ve del cervell." (91)
 389.- "L'univers és prosa per a l'home de ciència i poesia per a l'artista. La veritat de l'univers només es pot assolir per la poesia, no pel pensament." (95)
 390.- "La poesia és més veritat que la història" Sí, perquè l'eternitat és més veritat que el temps." (24)
 391.- "La història ens dona fets. La poesia ens dona coses més enllà dels fets." (24)

e) de la poesia, de l'Ésser i de l'esdevenir

La poesia permet expressar l'Ésser absolut, l'inexpressable, la prosa ens pot descriure i analitzar l'esdevenir, el món sensible.

- 392.- "Poesia és Ésser. Prosa és esdevenir." (65)
 393.- "Hi ha l'esdevenir dels fets i l'Ésser de la poesia." (91)
 394.- "Hi ha una interpretació física de l'univers i una interpretació espiritual. El finit és expressat en prosa, l'Infinit és expressat en poesia." (43)
 395.- "La prosa tracta amb l'aparença de les coses. La poesia tracta amb la realitat que hi ha darrere l'aparença." (91)
 396.- "L'univers vist amb el pensament és l'univers de la ciència. L'univers vist més enllà del pensament és l'univers de la poesia." (54)

f) de la poesia i del sentit de la vida

La poesia té, a més, una funció important: donar sentit a la vida de l'home. Una vida sense poesia és una vida sense sentit, sense valor espiritual; només l'aprehensió poètica de la realitat pot omplir la nostra percepció de color. La joia de l'existència s'assoleix de forma poètica. De forma semblant al pensament de J. Xirau, la poesia seria el equivalent de l'amor.³³

- 397.- "Traieu la prosa de l'Univers i l'univers és mort: mireu la poesia de l'univers i l'univers és ple de vida." (43)
 398.- "La poesia ens mena a un univers viu de consciència. Els conceptes intel·lectuals en menen a un món mort." (19)
 399.- "Els dogmes estrictes ens lliguen: els símbols poètics ens alliberen." (70)
 340.- "Necessitam elevar-nos del món dels fets al món dels valors." (19)
 341.- "L'espiritual sempre és poètic: sempre és bell i bo. És joia." (54)
 342.- "El Regne del Cel es pot comparar a la joia d'un infant que veu rodar una pilota." (91)

³³ per a més informació sobre la realció de Mascaró amb J. Xirau vegeu el nostre article *Influències del concepte d'amor de J. Xirau sobre l'espiritualitat de Joan Mascaró i Fornés*.

2.15 Religió

a) de la unitat de la Religió

El concepte mascaronià de religió era un concepte unitari: la religió és una, es pot manifestar de formes diferents d'acord amb el marc temporal i cultural on es manifesta, però l'essència de la religió, la Veritat autèntica -de la mateixa forma que l'Absolut- és una. A més, les diferències de marc cultural o lingüístic no eren considerades per Mascaró com un obstacle per a la comprensió mútua, més aviat al contrari, com un factor d'enriquiment i complementació entre les diferents tradicions. Mascaró pensava que veure la Realitat des de punts de vista diferents no era un problema sinó més bé, enriqueixia.

343.- "Només hi ha una Veritat a l'univers. La ciència és una i la religió és una, però hi ha moltes falses religions." (54)

344.- "L'Esperit és U, l'Esperit de la poesia és u i l'esperit de la religió també és u." (66)

345.- "Religions, cultures, llengües, grans pensaments i sentiment no són contradictoris. S'ajuden l'un a l'altre; són complementaris." (86)

b) de la Religió autèntica i de la religió organitzada

També és important destacar la diferència que establia entre la religiositat autèntica i la religiositat organitzada. Malgrat que es considerava profundament cristià, Mascaró rebutjava en gran mesura la religió organitzada i apostava per la recuperació dels valors originaris del Cristianisme. I no és que el Cristianisme en sigui una excepció, qualsevol religió quan s'organitza en institucions, en doctrines establertes de forma més o menys rígides, perd la seva essència per convertir-se en dogmatisme, fanatisme, superstició... Tot dogmatisme, sigui científic o religiós, limita l'home, li manlleva llibertat.

355.- "No és que el Cristianisme hagi estat rebutjat. La seva essència inclou el millor de l'humanisme i té un valor etern. El que ha estat rebutjat és una gran part de la "Cristiandat d'Església". (3)

356.- "Els símbols religiosos són creació de la imaginació i de l'amor. Tendeixen a solidificar-se en dogmes o reblanir-se en núvols de superstició." (80)

c) de la Religió com a necessitat

Malgrat això, la religió és una necessitat de l'home, de la societat; la religió ha de ser, en les seves paraules, una filosofia de vida, una ajuda per viure la vida de forma més plena. En la següent cita, hi trobam també la seva crítica al dogmatisme científic-tècnic, que amb la seva vanitat es considera potencialment omnipotent: Mascaró el col·loca al mateix nivell que el dogmatisme de les religions organitzades.

357.- "El món necessita una nova religió, una nova filosofia de la vida lliure del dogmatisme de la ciència i de la tecnologia i lliure del dogmatisme de la religió organitzada." (35)

d) de Jesús

Des del punt de vista cristià, considerava Jesús com un missatger de Llum i de Pau. També resulta interessant la distinció que realitza entre la idea de Jesús i la idea de Crist; Jesús és l'home, Crist és l'expressió divina, l'ésser diví de Jesús, podríem dir que és el seu *Atman* immortal. Així ens trobaríem amb dues dimensions que són les mateixes que hi ha en tots els homes, la dimensió humana (Jesús) i la dimensió espiritual, és a dir, Crist o *Atman*, Crist seria doncs una icona de l'*Atman*.

358.- "Jesús vengué amb l'espasa de l'Esperit per lluitar contra la ignorància i la guerra." (81)

359.- "No és Jesús qui diu "Jo som el camí". És el Crist immortal en Jesús." (49)

e) dels miracles

Els miracles no els considerava com a fenòmens físics, els considerava com a manifestacions simbòliques amb contingut espiritual; la importància, doncs, del miracle no radica en el fet que es realitzi en contra dels principis de la natura i de forma excepcional, sinó en el seu significat espiritual.

360.- "Els miracles mai són físics. Són espirituals i simbòlics." (65)

361.- "Un miracle mai no és físic, encara que pot tenir resultats físics." (57)

362.- "Els seguidors de Crist veieren després de la mort el seu cos espiritual, no el seu cos físic." (43)

363.- "L'ascensió de Jesús als cels és una veritat poètica. L'ascensió d'un aeroplà és la prosa d'un fet físic." (43)

f) de "l'ecumenisme"

Mascaró, en la recerca del seu missatge universal, mesclava de forma indiscriminada les concepcions religioses de les diferents tradicions espirituals, així ho va fer en *Llànties de foc* i així ho fa en *La Creació de la Fe*. Les font mestres d'aquest "ecumenisme" són per una banda el Cristianisme, i per una altra els seus llibres més estimats, els que va traduir: la *Bhagavad Gita*, els *Upanishads* i el pensament del BUDDHA. A més d'universal, considerava que el seu valor transcendia l'esfera estrictament religiosa o espiritual per situar-se en la esfera de la poesia i de la literatura. Són expressions de l'Infinit, de l'Absolut, manifestacions de Déu.

364.- "La Cançó del Bhagavad Gita és la Cançó de l'Univers." (86)

365.- "Buda és una harmonia entre el transcendent dels Upanishads i l'immanent del Gita." (75)

366.- "En la seva còsmica grandesa el Gita és potser la visió més gran en literatura." (86)

367.- "Cada paraula de Buda o de Jesús és com una finestra a l'Infinit." (84)

El major enemic de la religió és el dogmatisme, d'una banda el dogmatisme derivat de la institucionalització de la vivència essencial que ha de constituir l'experiència religiosa i, de l'altra, del materialisme científic que te fe cega absoluta en les potencialitats de progrés de la tecnologia.³⁴ L'experiència religiosa és convertida ràpidament en dogma i superstició, només quan arriba a ser part de la cultura complementa l'experiència humana i ajuda l'home a recórrer el seu camí.

³⁴ Per a informació complementària vegeu el nostre article *Irracionalitat, racionalitat i transracionalitat en el pensament de Joan Mascaró Fornés* a Taula 33-34/2000.

3 Amor, *Bhakti Yoga* en *La Creació de la Fe*

3.1 Concepte

a) l'Amor com a comunió

L'Amor, *Bhakti Ioga* o Ioga devocional, és tal vegada la pràctica religiosa més popular i estesa a totes les religions, tant de l'esfera més pròxima a la nostra cultura com de les religions orientals. El concepte de comunió mística amb Déu a través de l'Amor apareix en els místics cristians, en els sufís musulmans, en el judaisme..., però també en el *Bhakti Yoga* hinduista o en el Budisme on l'amor dirigit a Déu és substituït per una actitud amorosa i compassiva cap a tots els éssers. Així, no resulta estrany que Mascaró ens parla de l'amor com a eina d'unió espiritual.

368.- "Hi ha un amor que és el mateix en totes les coses i ens fa u amb l'U."

(23)

369.- "L'amor ens posa en comunió amb l'amor de Déu en totes les coses."

(23)

b) del títol *La Creació de la Fe*

Influït per Ramon Llull³⁵, per la *Bhagavad Gita* i pel seu amic J. Xirau³⁶, el concepte d'amor és tal vegada al que Mascaró donava més importància. Com a mostra, en el següent aforisme ens parla de la possibilitat de titular el seu llibre emprant la paraula *amor*, en lloc del que finalment va triar W. Radice.

370.- "Qualsevol amor que tinguem no és més que un reflex de l'amor que Déu ens ha donat. "Llànties d'amor" podria ésser el títol del meu llibre." (95)

³⁵ Vegeu el nostre article sobre Ramón Llull

³⁶ Vegeu el nostre article sobre J. Xirau

c) del *Llibre d'amic e Amat*

Entre tots els aforismes relacionats amb l'amor en podem trobar alguns que mostren la influència del *Llibre d'amic e Amat*, i que tenen el mateix aroma o que, fins i tot, podrien ser una pregària extreta d'aquest llibre o d'un llibre sufí.

371.- "Doneu-me el Vostre amor, la Vostra llum i la Vostra vida de manera que jo Us pugui estimar, Us pugui veure i viure per a Vós." (99)

d) de l'amor com a camí

L'amor ho és tot, és allò que se situa més enllà de la resta de coses del món i també hi és més enllà de les paraules de la ment, és el pont entre la natura *Prakriti* i l'Absolut *Purusha*. L'amor pot constituir la pràctica espiritual exclusiva, tot hi pot ser reduït i està més enllà de les paraules.

372.- "El meu amor és el meu culte i la meva adoració, la meva ofrena i el meu sacrifici." (79)

373.- "L'amor és un sol interior que brilla damunt totes les coses independentment de quines siguin aquestes coses. Això és amor universal." (79)

374.- "L'amor no és una definició d'amor." (98)

e) l'amor com a motor

L'amor és una llei universal que obliga l'home a expandir la seva estimació a tota la creació a més d'ajudar-lo a fer el seu camí espiritual. En la relació de l'home amb Déu l'amor és sempre allò que ens hi acostava i és també el nexa d'unió entre *Purusha*, *Prakriti* i l'home: l'amor de Déu i l'amor de l'home es realitzen en l'amor a l'Univers. És a dir, l'amor cap al món i a totes les seves coses és el manament fonamental que ha de guiar la conducta de l'home.

375.- "El nostre esperit és aquí, sempre prop de l'Eternitat de tot l'univers en el qual sempre som, i l'amor i l'ajuda del qual són sempre prop de nosaltres." (95)

376.- "Si el poder de l'amor obligà Déu a estimar el món, pot certament obligar l'home a estimar el món i totes les coses del món." (56)

f) de l'Om com equivalent de l'amor

Fins i tot, Mascaró interpreta la síl·laba sagrada *Om* com equivalent a *Amor*, l'amor és la força primordial de l'univers: amor de Déu, amor de l'home i amor de l'univers.

377.- "OM. L'amor de l'univers." (98)

3.2 Ioga i llibertat

a) De l'amor com a Ioga

Ja hem vist els diversos significats de la paraula *Ioga* que expressa d'una banda, unió amb el Suprem, de l'altre, un estat de ser caracteritzat pel silenci mental i per la sensació de *Sat-cit-ananda* (ésser, consciència i joia), també és una de les *Darshanas* de Índia i, finalment, constitueix una pràctica, un camí espiritual, una forma possible de *Sadhana*. En la primera dimensió, l'amor és únic, és el mateix tant en Déu com en l'home i, per tant, és un vincle d'unió de l'home amb Déu, l'amor és unificació, ioga amb Déu, i això ocorre a l'interior de l'home mateix. L'estat de Ioga és amor, Ioga és Amor, quan sentim amor vertader ens inunda una sensació d'unió.

378.- "No podem separar l'amor de Déu de l'amor a l'home: ambdós són U, perquè els homes són en Déu." (16)

379.- "En l'experiència ordinària el qui veu i el qui és vist són diferents. En l'experiència superior el qui veu i el qui és vist són u. L'amor és una unificació." (16)

380.- "L'amor és la sensació d'unitat." (32)

381.- "L'amor és el poder que uneix l'home amb el seu Déu dins ell mateix: i així uneix l'home amb el Déu de tot." (31)

b) de la universalitat del *Bhakti Ioga*

Ja hem vist també que hi ha camins, *iogues* o *margas* diversos, que s'adapten millor a la personalitat de cada un. El *Bhakti Ioga*, el Ioga de l'amor desinteressat és considerat justament el camí més senzill, el que és a l'abast de tothom; és el camí adequat per aquells que no poden dedicar-se al rigor de l'austeritat i de la meditació del *Raja Ioga* o no tenen l'agudesia necessària per al *Jñana Ioga*. L'acció desinteressada i l'esperit de sacrifici del *Karma Ioga* i la devoció, l'amor incondicional a Déu del *Bhakti Ioga*, són els camins que són a l'abast de tothom. L'amor, però, té un lloc predominant en el pensament de Mascaró, ja que mena també als altres camins, en la contemplació ens condueix al coneixement perfecte de *Jñana* i en l'acció a la vida del *Karma Ioga*. L'Amor aconsegueix la Llum i la Vida

382.- "La devoció desinteressada d'un cor humil". Aquest és el darrer recurs per als qui no poden treballar en la concentració o practicar-la." (74)

383.- "Els misteris més grans són per a uns pocs: la vida i l'amor són per a tots." (40)

c) de l'amor passiu i de l'amor actiu

Mascaró distingeix entre l'amor passiu que duu a la Llum, a la saviesa espiritual i l'actiu, que duu a la perfecció. El següent aforisme bé podria ser un fragment de la *Gita* recordant-nos que el Ioga de l'Amor és superior al Ioga del coneixement, que no podem defugir de l'acció o que l'acció desinteressada és el camí del *karma*.

384.- "L'amor en contemplació mena a la llum. L'amor en acció mena a la perfecció." (93)

d) de l'amor com a pont amb el Suprem

L'amor és el pont del dos a l'U, des de l'amic a l'Amat, la forma més fàcil d'arribar a la unió del Ioga amb Déu. Repetim: l'amor és Ioga.

385.- "L'amistat és U. L'enemistat és dos. L'amor és el pont que mena del dos a l'u." (38)

386.- "L'amor uneix el finit amb l'Infinit." (28)

e) de l'amor com a síntesi dels camins espirituals

Malgrat les diferències entre els distints camins iòguics (*margas*) que condueixen a l'alliberament, realment tots els Iogues estan imbuïts d'amor, fins i tot el que sembla més llunyà de l'aspecte emocional, el *Raja Ioga*, el Ioga sistematitzat per PATANJALI, és d'acord amb Mascaró equivalent a l'amor: els vuit estadis (*ashtanga*) del Ioga de PATANJALI són amor. L'amor està lligat als estats de consciència i els modifica.

387.- "Atenció, meditació, contemplació i unió són totes les fases de l'amor." (51)

388.- "L'amor és una nova dimensió de la consciència." (49)

389.- "Estimes per que és o pel que dóna? En contemplació estimam les coses pel que són." (93)

f) de l'amor com a superació de l'egoisme

L'amor és de fet una eina per superar la nostra autoconsciència ordinària, la consciència del nostre jo inferior (*jivatman*) que dificulta i és un obstacle per l'aprehensió del Jo Real (*paramatman*), l'amor ens fa oblidar a nosaltres per centrar la nostra consciència en *l'altre* i d'aquí podem arribar més fàcilment a la consciència de Déu. De fet, sense superar el jo inferior, el jo egoista, és impossible arribar a l'amor pur, que és una potència d'*Atman*, és una potència divina.

390.- "L'amor ens permet oblidar-nos nosaltres mateixos" (4)

391.- "L'amor pur és l'amor que no té connexió amb el nostre jo egoista." (59)

g) de l'amor com a eina d'alliberament

També és una eina que ens permet alliberar-nos d'altres obstacles (*kleshas*) del camí espiritual i finalment purificar la nostra ment per arribar a l'estat de Ioga, a la comunió amb Déu. L'amor ens ajuda també a l'acompliment dels principis ètics recollits ens els dos primers *angas* del Ioga de PATANJALI, dels *Yamas* i *Niyamas*.

392.- "L'amor ens fa lliures, lliures de les tensions de l'odi, la ira, la inquietud i la por." (63)

393.- "Un amor fort i pur pot controlar totes les passions, ens pot fer despresos, ens pot donar simpatia i comprensió, ens pot fer justos i caritatius, ens pot fer lleials i sincers, pot purificar la nostra ment de manera que poguem veure Déu i ésser al Nirvana." (62)

h) de l'amor com a expressió del Suprem

La realitat espiritual es feta de Silenci, de pur Ésser, i d'Amor, de pur joc. L'Absolut (*Purusha*) és silenci *Sat-cit-ananda*, l'Univers (*Prakriti*) és el joc (*lila*) de l'Absolut, és amor. Tota la Realitat es redueix a aquesta aprehensió existencial.

394.- "Hi ha Silenci de l'Ésser i la Cançó de l'Amor. Això és tot." (14)

i) de l'amor desinteressat

Però l'amor no és amor universal fins que ens lliuram del desig, de l'interès pel seus fruits, quan estimam sense esperar res a canvi. Ho podriem batejar com "*Karma Bhakti*".

395.- "L'amor només és pur quan no n'esperam res a canvi." (62)

j) de la llibertat pròpia i de la dels altres

L'autèntica llibertat està sempre lligada a la relació amb els altres, sense amor no és possible la llibertat, per això amar, i permetre ser amat és una via d'alliberació. Podem escollir estimar però l'acció d'odiar ens escull, som esclaus de la ira. Escollim estimar però som víctimes de l'odi. Quan algú aconsegueix el rol del *Guru*, quan ajuda el proïsme en la seva alliberació, llavors esdevé també lliure; per això el paper de *Guru* és un deure d'aquell que ja hi ha arribat. Constitueix una expressió d'amor.

396.- "En la llibertat interior hi ha ajuda als altres i ajuda dels altres." (31)

397.- "L'home esdevé lliure alliberant els altres." (31)

3.3 Déu

a) del Déu de l'amor

Déu no és un concepte buit o neutre, Déu és el sentit de la vida, el sentit de l'amor, és aquell que omple els nostres cors de Vida. En aquest context Déu té el mateix rol que J. Xirau aplicava a l'amor: transmutar la percepció vital de la realitat. A més, Déu és amor...!

398.- "La raó pot tractar amb abstraccions, nombres, coses i idees de coses. La raó és freda. En canvi la poesia és foc, un foc viu d'amor; i és la poesia la que ens dona els déus i a la fi l'omnipresent Déu vivent. Aquest Déu no és un somni, no és un miratge egoista, no és una cosa morta: és el Déu d'amor que ens estima i al qual podem estimar, que ens veu i al qual podem veure, que treballa per a nosaltres i per al qual podem treballar." (15)

b) de l'amor i de Déu

L'amor és la energia, la joia del Suprem, és l'energia que mou l'Univers. La voluntat de Déu és amor, amar és rendir-se a la seva voluntat, és més, la possibilitat d'amar és la Seva gràcia, el Seu do Suprem. La Seva voluntat ens acosta a la perfecció, és una força d'atracció amorosa cap al Bé i la Bellesa, l'amor és l'impuls cap a l'Etern, cap a Déu. L'Amor és a la vegada una eina i un impuls, un anhel natural per anar cap a l'Absolut.

399.- "L'amor és la joia de Brahman, la gran energia de l'univers." (72)

400.- "L'amor és la llum de Déu." (97)

401.- "La voluntat de Déu és la voluntat de l'amor. "Faci's la teva voluntat".(13)

402.- "Déu és amor i l'amor és el do de Déu." (60)

403.- "Sempre que les coses creixen cap a la perfecció són en harmonia amb la voluntat del bé i de la bellesa: la voluntat de Déu." (23)

404.- "Per l'amor coneixem el Déu de l'Amor: coneixem qui és, coneixem com és. Coneixem el Déu de l'Amor i així anam cap al seu Ésser." (3)

405.- "L'amor, segons Plató, és l'anhel constant del transitori per l'Etern." (23)

c) de l'amor com a camí a Déu

És a través de l'amor quan podem encontrar la joia, l'Eternitat del moment present que se'ns presenta ara i aquí, l'amor ens ajuda a transcendir el transitori. La vida autèntica és amor a Déu, estimant Déu trobam el sentit real i total de la nostra vida.

406.- "La joia vertadera és amor a Déu." (28)

407.- "Un pont d'amor ens mena del temps a l'Eternitat." (60)

408.- "Si estimes la teva vida, estima Déu, que és la teva vida." (67)

d) de l'amor com a essència

L'amor és la nostra essència real, el nostre Ésser, som *Atman*, *Atman* és *Brahman* i *Brahman* és Amor. Només cal alliberar-nos d'allò que impedeix veure quina és la nostra vertadera essència, que és amor.

409.- "El meu "Jo som" és amor, i no és meu. M'és donat així com m'és donat el cos. M'és confiat per un temps curt." (20)

410.- "L'essència de la nostra ànima és amor i en l'amor descobrim el nostre Ésser." (98)

411.- "L'Esperit d'Amor només pot ésser conegut per l'amor. Llavors podem conèixer la força que és l'origen de la creació, l'evolució, la transformació i la recreació." (89)

e) de l'amor en tot

Dins nostre trobam Amor, però també el encontram en tota la creació, pertot arreu, si miram amb amor, trobam Déu. L'amor transmuta l'experiència de la realitat tornant-la sublim, mostrant Déu en cada instant, en cada petita cosa de la creació. L'amor transforma el desig de possessió i de fer ús, en desig de gaudir, d'estimar, d'omplir la nostra vida d'amor. A través de l'amor a totes les coses arribam a l'amor a Déu, ja que Déu és en totes les coses.

412.- "No podem estimar Déu a no ésser que l'estimem en totes les coses, i estimam totes les coses perquè Ell hi és." (36)

413.- "Veu Déu en totes les coses. Que n'és de sublim aquesta sensació, però que fàcil d'oblidar. Amor, el donador d'amor." (99)

414.- "Estima l'Infinit en tot." (88)

415.- "Quan veiem el món des del punt de vista de l'amor de la nostra ànima, el veiem més com un objecte d'amor que de possessió. L'home i el món són usats menys i estimats més." (23)

f) de l'amor de Déu

La creació és un joc (*lila*) de Déu, una manifestació de la seva energia que és l'amor, per tant, la creació i nosaltres mateixos som manifestacions de l'amor i objectes de l'amor de Déu. De la mateixa forma que Déu ens estima i justament per això, ens ha donat la possibilitat d'amar.

416.- "Déu ens necessita per poder estimar-nos." (48)

417.- "El Crist en mi que sofreix els pecats i els dolors d'altres, dels qui són dolents i dels qui són bons. La seva llum resplendeix damunt tots els homes." (16)

418.- "Si estimem l'Esperit d'Amor, l'Esperit d'Amor ens estimarà." (97)

419.- "El Déu que mou l'univers també mou els nostres cors." (97)

g) de l'amor creixent

L'amor de Déu, en el seu joc etern, només aspira a créixer, a inundar tota la creació, a convertir el cor de l'home en amor, i l'amor de l'home només cerca unir-se a l'amor diví per fer-se infinit, l'amor és doncs una força de creixement, d'expansió espiritual.

420.- "L'Esperit d'amor no vol res més que un amor més gran, així com un foc petit no vol res més que esdevenir un foc més extens." (28)

3.4 La creació

a) de la creació com a amor

L'Univers és creat per amor, és conseqüència del joc amorós de Déu, és la seva Veritat, la seva essència divina; de la mateixa forma que la nostra pròpia essència espiritual també és amor.

421.- "La creació de l'univers és una creació d'amor." (87)

422.- "Ésser és amor, un amor pur per a tota la creació." (76)

423.- "L'amor és la Veritat de l'univers i la Veritat del nostre ésser." (23)

b) de l'amor com a energia

La vida prové de l'amor, l'energia és amor, la matèria és energia, doncs és amor; tot és Amor, tot és Déu, la Vida és amor.

424.- "L'amor és la font de la vida." (82)

425.- "La matèria no és material: és energia. És l'energia de l'amor que mou l'univers." (82)

c) de l'amor com a llei

La llei de l'amor és la llei suprema que transcendeix la Realitat, que mou i regula la Realitat. L'amor és la llei suprema, la llei interna que governa a totes les altres, en aquest sentit, l'amor és per tant equivalent a *Dharma*.

426.- "Quan governa la llei de l'amor, les lleis de la natura, o les fetes per l'home, es veuen com lleis externes." (70)

427.- "L'univers és mogut per una força espiritual." (82)

d) de l'amor com a anhel

L'amor ens duu a la perfecció, a la bellesa, per això l'hem d'alimentar, l'hem de fer créixer dins del nostres cors, així ens podrà conduir a la transcendència.

428.- "L'amor és una tendència de l'ànima cap a la bellesa." (82)

429.- "El gran amor és com un foc que usa la nostra vida com a combustible, però quan l'amor no és gran un petit destorb el pot extinguir." (70)

430.- "Sagetes de desig" són sagetes d'amor cap al centre de l'univers." (76)

431.- "L'amor universal inclou totes les coses passades, totes les coses present i totes les coses que han de venir." (40)

e) de l'amor a la Creació

L'amor cap a Déu només és possible quan estimam també la creació. De forma similar a la *Bhagavad Gita*, Mascaró considera que Déu és en totes les coses, que a través de l'amor a la creació l'estimam.

432.- "No podem estimar Déu a no ésser que l'estimem en totes les coses, i estimam totes les coses perquè Ell hi és." (36)

3.5 Proïsme

a) de la unitat transcendent de la humanitat

Nosaltres i el nostre proïsme som el mateix, aquest constitueix l'imperatiu ètic més fort: danyar el proïsme és danyar-nos a nosaltres mateixos, amar el proïsme és amar-nos. Ja no és tracta de comportar-se amb el proïsme *com* si fos nosaltres mateixos, és que el proïsme i jo som essencialment el mateix. Ens hem d'adonar que nosaltres i el nostres enemics som u.

433.- "Cada reacció contra la gent és com "empènyer una cosa dins nosaltres contra una cosa dins nosaltres"." (71)

434.- "Com podem "perdonar als nostre enemics" si no ens estimam? Amics i enemics haurien d'ésser u." (33)

435.- "Ajudar els altres és ajudar-se un mateix." (48)

b) de l'amor diví

Amar Déu implica amar el proïsme, no és una mera obligació, és el mateix ja que nosaltres, Déu i el proïsme som el mateix. L'amor diví és l'únic amor autèntic. Qualsevol acció que realitzem dirigida a *l'altre*, ens retorna: si li projectam bondat, rebrem bondat; si li projectam odi, rebrem odi...

436.- "La gent que estima el Déu d'amor també s'estimen els uns als altres." (87)

437.- "L'amor espiritual és amor transcendent." (87)

438.- "Només podem estimar els nostres enemics si tenim amor diví: l'amor del Gita i dels evangelis." (99)

c) de l'egoisme

L'egoisme és un obstacle per al creixement espiritual, només superant l'egoisme a favor de l'amor desinteressat ens podem col·locar en el camí del Ioga. L'egoisme ens allunya del vertader coneixement (*Jñana, vidya*), la idea de *jo* és part de la il·lusió metafísica (*maya*), és part de la ignorància metafísica (*avidya*). L'amor ens ajuda a superar la ignorància metafísica consistent en creure que la idea que tenim de *jo* és alguna cosa real, amb essència; la idea de *jo* és una il·lusió.

439.- "L'objectiu espiritual no pot ésser egoista, perquè no es pot aconseguir sense extirpar les arrels de l'egoisme." (55)

440.- "Tot egoisme és un núvol de foscor." (42)

441.- "L'amor ens permet oblidar-nos de nosaltres mateixos." (4)

d) de la no-violència

Una de les figures que més admirava Mascaró era la de Mahatma Ghandi, de fet al seu despatx tenia dos retrats, el seu i el del seu amic i paísà Joan March.³⁷ L'estratègia política de Gandhi es basava en la no-violència (*ahimsa*), en la idea de l'acció desinteressada (*Karma Ioga*), en la renúncia als fruits de l'acció, en l'amor com generador d'amor... idees totes que provenen de l'evangeli de la *Bhagavad Gita*, que era el seu llibre de capçalera i que aprengué de memòria i rellegia constantment.³⁸ A més, de la influència dels utòpics occidentals com Thoreau, Emerson, Mazzini... de qui emprà conceptes com el desobediència civil o de la resistència passiva, Mascaró recull en els seus aforismes aquestes idees i les relaciona, com no podia ser d'una altra forma, amb el concepte d'Amor. L'objectiu vital no pot ser un altre que el de viure d'acord amb l'amor, però d'una forma racional, l'important és *sentir* l'amor.

442.- "Resistència passiva és amor en acció." (33)

³⁷ Ferrer, Pere (2000: 28)

³⁸ Fisher, L. (2000: 49). *El Bhagavad Guita de acuerdo a Gandhi*.

- 443.- "L'amor és no-violència infinita." (86)
- 444.- "Rebutjar la violència és rebutjar l'odi i acceptar l'amor." (87)
- 445.- "L'amor és el qui dóna l'amor." (42)
- 446.- "La pura no-violència és amor." (23)
- 447.- "Què volem en el camí de la vida? Sentir la llei de l'amor com la veieren Tolstoi i Gandhi." (99)

e) de l'amor i de la guerra

A continuació sembla que estiguem escoltant fragments de la *Bhagavad Gita* en els quals la metàfora de la batalla se'ns presenta com un símbol de la lluita espiritual. L'Amor és l'arma absoluta per arribar a l'harmonia amb Déu que és present en totes les criatures, incloent els nostres enemics.

- 448.- "Lluita amb amor pel teu enemic i combat les idees, no les persones." (87)
- 449.- "Matam les idees errònies amb l'espasa de l'amor." (48)
- 450.- "Perquè Déu és en tots el homes i en totes les coses, poden estimar Déu en totes les coses i en tots els homes. Poden estimar Déu que és en totes les coses i que és en els nostres enemics." (99)

f) de l'amor al proïsme com a pont

En el camí de creixement espiritual, estimar el proïsme és una de les condicions claus sense la qual no és possible l'evolució. L'Amor és el "pont" que permet a l'home arribar a l'altra riba, a transcendir els lligams amb el món sensible. Així, ens unim, arribam al Ioga (comunió) amb l'Eternitat, amb l'Esperit Suprem, i aquest pont el trobam en el nostre interior.

- 451.- "1. Objectiu de recerca d'un mateix. 2. Bona voluntat universal. 3. Ajuda a tothom." (42)
- 452.- "Només podem ajudar a la gent si els estimam primer i els servim després." (77)
- 453.- "Certament hi ha un pont interior entre el nostre temps i la nostra Eternitat. Si creuam el pont som "a l'altra riba"." (55)

3.6 Ètica

a) de l'imperatiu ètic

L'imperatiu ètic mascaronià és molt senzill:

454.- "Amor per a tots, joia per a tots, pau per a tots." (95)

455.- "Amor per a tots" hauria d'ésser en tot moment i a tot arreu." (99)

b) de l'amor com a llei ètica

L'Amor és la llei ètica suprema i es "reparteix" de forma incondicionada i sense esperar res a canvi.

456.- "Dóna amor a tots. Als bons perquè són bons, i als dolents per ajudar-los a ésser bons." (58)

457.- "Els qui són dolents mereixen més amor i ajuda: el malalt necessita un metge més que el sa." (58)

c) de l'amor com a alliberador

Quan estimam incondicionalment ens veiem obligats, lligats a la llei de no fer mal al proïsme. El pecat és considerat per Mascaró com una esclavitud ja que normalment està lligat al desig, a l'odi o a l'egoisme: l'amor ens allibera mentre que el pecat ens esclavitza.

458.- "Només en l'amor som a la vegada lligats i lliures. La llei de l'amor ens fa lliures, però la mateixa llei ens obliga a ésser lliures de pecat." (40)

d) de la superació dels contraris

Mascaró recull la idea molt lligada amb la psicologia del Ioga que només un sentiment contrari, oposat, pot superar un sentiment no desitjat.

459.- "Només l'amor pot vèncer l'odi i només la vida pot vèncer la mort." (87)

460.- "L'odi és sotmès per l'amor." (42)

e) de l'amor com a via de redempció

L'amor és l'única possibilitat que té l'home per redimir-se, per superar el seu pecat, per superar-se a si mateix adonant-se de la seva vertadera essència, que és *Atman*, ànima immortal. Ajuda l'home a trobar una nova vida, una vida més enllà de les limitacions del món ordinari.

461.- "Només l'amor pot redimir l'home. Hi ha una crucifixió i una resurrecció." (70)

462.- "Quan l'home estimarà l'home i estimarà el Déu que hi ha dintre seu? Només l'amor pot redimir l'home, només una crucifixió i una resurrecció. El bé que hi ha en ell ha de redimir el mal que hi ha en ell i així morir en sofriment i renéixer a una nova vida." (8)

f) de l'amor i de les lleis ètiques

Amb el mateix sentit que la màxima de Sant Agustí "Estima i fes el que vulguis", Mascaró declara l'amor com la norma de conducta suprema, actuant amb amor totes les altes normes es tornen innecessàries. La llum que ens revela quina és la nostra essència, la Realitat divina del nostre ésser i la del nostre proïsme, i l'amor incondicional a Déu i a la seva creació garanteixen una actitud i una conducta pura.

463.- "La llei interior de la llum i de l'amor fa les lleis innecessàries." (31)

464.- "Fam i set de justícia. Un anhel d'ésser purs de cor." (36)

465.- "La llum en diu què he de fer i l'amor em diu com ho he de fer." (36)

g) de l'amor i de la felicitat

L'amor és així el bé suprem, si l'objectiu de l'home és la recerca de la felicitat, l'amor és la recepta més simple, el camí més fàcil. Així l'amor és camí i objectiu a la vegada.

466.- "Estimar és la manera més fàcil d'ésser feliç." (67)

467.- "L'amor és la recompensa de l'amor." (36)

h) de l'amor a Déu i del seu efecte

Estimar Déu és part important del “sistema” ètic mascaronià, aquest amor és sinònim de joia, és sinònim de virtut, és sinònim de bondat, d’evolució espiritual de l’home. Amar és el camí a la perfecció.

468.- “Joia, amor cap a Déu, no és el premi a la virtut, sinó la virtut en ella mateixa.” (2)

469.- “Com més estim Déu, més conec Déu i millor som com a home.” (4)

i) de l’amor com a factor diferenciador en la vida

Els estadis de l’evolució espiritual, si no van lligats l’amor són perillosos, l’amor dóna la qualitat a l’estadi, al valor espiritual de l’home; sense amor no és possible el vertader acostament a Déu, no és possible una vida autèntica, l’amor és Vida. Ser senyor de nosaltres mateixos sense amor ens pot desviar del camí espiritual, de la Vida autèntica.

470.- “Auto-control i auto-possecció poden ésser perillosos, molt perillosos, sense amor.” (70)

471.- “L’amor és una qualitat, no una quantitat.” (67)

472.- “En l’amor vivim.” (87)

j) de l’amor i de la guerra

La guerra constitueix la suprema negació de l’ètica, i la guerra neix de la por, l’antídot a la por ha de ser, si més no, l’amor. L’home d’amor no pot prendre part, seleccionar o plantejar limitacions, el seu amor és incondicional i tot ho abraça.

473.- “Només l’amor pot expulsar la por que és causa de la guerra.” (100)

474.- “La humanitat té altres tasques més elevades que la guerra. Els vencedors tornen estúpids, els vençuts venjatiu.” (3)

475.- “La llum de l’amor dissipa els núvols de la por.” (31)

476.- “Un home espiritual és per damunt de la política perquè té amor cap als dos costats i no pot lluitar contra una de les bandes.” (59)

k) de l’amor a l’home i la natura

La naturalesa humana és part de la natura i per això mereix el nostre amor.

477.- "Estima la natura humana tant com estimes la natura." (67)

3.7 Joia

a) de l'amor i de la joia

Amor i joia són entitats inseparables, si estimam trobam la joia i la joia no és possible sense amor. A més, la felicitat l'encontram d'una forma molt senzilla, sense cap cost, només estimant; l'amor ens dona la felicitat i la pau. El consell en aquests aforismes és amar i abandonar-se a la Vida.

478.- "Estimar és la manera més fàcil d'ésser feliç." (74)

479.- "L'amor crema els odis i els temors. L'amor és joia i pau." (23)

480.- "L'amor ens és donat, la joia ens és donada, sense doblers i sense preu." (95)

481.- "Que n'és de fàcil ésser feliç! Estimar-ho tot és ésser en pau, per damunt les tempestes de la vida, per damunt del bé i del mal de l'home, ara i en la història." (87)

482.- "La recompensa de l'amor pur és la joia pura. No hem de fer més que viure en aquest amor i deixar totes les altres coses al destí." (62)

b) de la necessitat de sentir l'amor

I com dèiem abans, l'important no és racionalitzar-lo, pensar-hi o posar-li nom; el que compta és el sentiment que transmuta la nostra vida convertint-la en joia, com deia Swami Sivananda: "Una unça de pràctica val més que una tona de teoria"³⁹. L'amor només té sentit quan és una vivència; la teoria, les lectures que s'hi relacionen no tenen valor espiritual.

483.- "No és pensar en l'amor el que compta. És sentir-lo, a la nostra vida interior. Llavors l'amor esdevé vida i la joia de la vida." (88)

484.- "La joia de l'amor no es pot demostrar: s'ha de fruir per conèixer-la." (79)

c) de la felicitat pròpia i del proïsme

³⁹ Citat a Duch (1998: 30)

Aquesta sensació d'amor pur no és possible tampoc sense la intervenció del proïsme, l'amor que sent fa possible la meva joia, però també la de l'altre. De fet, la joia de l'altre és un requisit per arribar a gaudir de la meva joia.

485.- "En l'amor pur podem ésser feliços i fer feliços els altres." (28)

486.- "Per ésser feliç has de deixar que el teu veí sigui feliç." (1)

d) de l'amor i de la independència personal

L'amor té un efecte transformador, transmuta la percepció de la realitat d'aquell que estima, el subjecte de l'amor canvia el seu judici emocional de la realitat. L'enemic deixa de ser enemic per obsequiar-nos joia i pau; ni tan sols és capaç de llevar-nos l'amor; la nostra actitud cap a ell transforma la nostra relació, vulgui o no ho vulgui.

487.- "El poder de l'amor, donat a tots, pot afectar o no els objectes d'amor, però sí que afecta al subjecte." (4)

488.- "Estima els teus enemics". Amor, joia i pau suprema." (99)

489.- "Els governants no ens poden donar amor, però no ens en poden prendre. El camí de l'amor mena a la joia de l'Infinit." (87)

490.- "En la pura joia de l'amor trobam la nostra alliberació." (61)

e) de Déu com a amor

Déu és Amor, és Ésser, Consciència i Joia (*sat-cit-ananada*), arribar a l'aprehensió de la Realitat de l'Univers és adonar-se que en el nostre centre trobem Déu, que és amor i joia. Quan hi mantenim la nostra ment, trobam l'amor i la joia, la nostra alliberació de les cadenes del món sensible.

491.- "Al centre d'aquest vast univers hi ha un amor que és joia." (66)

492.- "Manté la teva ment en l'Ésser, el coneixement i l'amor. La seva joia se't revelarà." (61)

f) de l'amor i de la Bellesa

La Bellesa ve lligada sempre amb l'Amor: quan aquest transmuta els sentiments canvia la seva qualitat, així plaer i sofriment es transformen en joia i tristor, a través de l'amor són percebuts d'una forma diferent. Seguint les idees de Xirau, l'amor transforma la percepció de la realitat, la vida vista a través del "vidre" de l'amor té

un altre color, més ple de vida, de sentiment, de sentit existencial.⁴⁰

493.- "Quan el plaer i el sofriment esdevenen bells, llavors es transformen en joia i tristor; i en la joia i la tristor hi ha amor." (40)

3.8 Pau, vida

a) de l'amor i de la pau

Una altra de les conseqüències de veure el món a través del vidre de l'amor és la de la sensació de pau, la percepció de l'amor ens fa viure interiorment la identitat de la nostra ànima amb *Atman* i per tant amb el *Brahman* immutable. Sentir Amor és sentir Pau i en l'estat de pau no sentim por, ens alliberam del dolor de la vida ordinària.

494.- "En l'amor pur hi ha pau perfecta: cap reacció interior a l'elogi al blasme, o l'ajuda o al destorb d'altres. Alguna cosa Infinita és en nosaltres i no podem ésser afectats ni per un més ni per un menys." (28)

495.- "Perdó i amor. Això és pau." (87)

496.- "En l'amor no hi ha por." (23)

b) de l'amor i de l'equanimitat

Per tant, ens aconsella emprar l'amor com una espècie de filtre ja que és una salvaguarda del dolor, si hi ha amor no podem ser ferits pels esdeveniments de la vida, l'amor ens "immunitza" contra el dolor.

497.- "Observa els esdeveniments bons i dolents en la pau de l'amor." (92)

c) de l'amor com a canvi en l'actitud vital

⁴⁰ per a més informació vegeu el nostre article sobre la influència de J. Xirau sobre J. Mascaró

Perquè l'amor transmuta la vida, canvia la nostra percepció la nostra vivència de la realitat, el món, des de la perspectiva subjectiva, canvia la seva fisonomia: els problemes es dissolen, els enemics desapareixen, la vida cobra una nova dimensió. Confiar en l'amor és confiar en la vida i donar-li una dimensió humana i aquesta és la suprema llei de vida. L'amor és per a Mascaró la recepta absoluta.

498.- "L'amor és una nova vida, on tot allò que és bell i bo és u." (28)

499.- "Quan l'amor esdevé vida, sofrim un canvi." (72)

500.- "L'amor és una intensitat de la vida." (9)

501.- "Tingues amor i tots els problemes de la vida estan resolts. Els teus enemics ja no són enemics, les teves aversions ja no són aversions. Naturalment veus el mal, però el veus amb un rerafons d'amor, un amor que és el rerafons de l'univers." (87)

502.- "Dia gris, però amb el sol a dintre. Confia la teva vida a l'amor. Amb això n'hi ha prou i por ésser el tot en tot." (4)

d) de l'amor com a necessitat vital

Per això, Mascaró no es cansa de recomanar la pràctica constant de l'amor, tenir sempre l'amor present i actiu. Però no basta parlar-ne, és necessari mantenir-lo actiu, sentir amor; si el sentim llavors vivim, l'amor és requisit indispensable per tenir una vida autèntica. A més, l'amor no és res exclusiu i privat, l'hem d'emetre a tothom i a tot, només així pren tota la seva dimensió.

503.- "Mantén el teu amor actiu a la teva ment: sempre, per sempre. Mantén encesa la flama de l'amor: sempre, per sempre." (88)

504.- "Quan sentim amor, vivim. Quan pensam en l'amor, parlam." (61)

505.- "Amor per a tota la creació." (100)

e) de l'amor com a una nova vida

L'aprehensió de l'amor és equivalent al *samadhi*, o al *nirvana*, o a la il·luminació; és una nova vida, una nova forma de veure-hi, d'il·luminar l'existència.

506.- "En contemplació l'amor ve i ens dóna una nova vida. Aquest amor pot venir a poc a poc, en evolució, o venir de sobta, en una revolució interior, un despertar, en una sobtada nova vida." (100)

507.- "L'amor és la pedra màgica, que tot el que toca ho converteix en or." (84)

f) de l'amor com a origen

De fet la nostra vida, de la més grossera a la més subtil, prové de l'amor que és Déu.

508.- "Hi ha un amor universal del qual ve la nostra vida." (98)

g) de l'amor humà

Fins i tot la forma més humil de l'amor, l'amor humà entre dues persones, és la millor eina per superar el dolor de la vida, en essència comparteix els elements de l'Amor absolut.

509.- "La dolçor d'un amor mutu és la millor ajuda per als sofriments humans." (63)

3.9 L'Amor com a eina d'alliberament

a) de l'amor i dels desitjos

Com estam comprovant, l'amor és una potent eina per superar les limitacions humanes, per alliberar-nos del dolor. D'acord amb el *Buddha* la font del dolor és el desig, l'amor és per a Mascaró un dels antídots per fer front al dolor existencial, la transmutació del dolor en joia. Amor i desig són, fins un cert punt, oposats: el desig sorgeix de l'egoisme però l'amor sorgeix de la joia.

510.- "La joia de l'amor atura tots els desigs." (40)

b) de l'amor i de la felicitat

c)

La felicitat és fàcil d'aconseguir si hi ha amor. Que sigui la forma més fàcil de ser feliç no vol dir que sigui fàcil, és necessari tenir la resolució heroica d'amar incondicionalment i a tota costa. Amor és poder perquè té la potència de transformar la vida.

511.- "Estimar el teu veí és la manera més sàvia de ser feliç tu mateix. La cooperació és millor que la competició." (1)

512.- "Si vols poder, tengues amor: l'amor és el poder més gran, només posseït per les ment heroïques." (28)

513.- "Quin és el nostre ideal de grandesa? Grandesa d'amor o de poder? I no és l'amor el poder més gran?" (3)

c) de l'amor i del coneixement

Lligant coneixement amb amor, Mascaró ens diu que l'amor canvia la percepció de la Realitat i per tant ens permet conèixer-la millor. De fet, amor és unió, és ioga, és vida; per tant és coneixement transcendent. El paper més important del mestre no és doncs ensenyar, el mestre ha de donar amor per permetre que l'amor del deixeble li permeti aprendre de la vida, trobar la joia de la vida. De fet l'amor permet a l'individu unir-se amb la humanitat, Mascaró és absolutament optimista, l'amor és la major potència transformadora de la societat, aquí ens pareix sentir les paraules de *Gandhi*.

514.- "Estimar més és conèixer més." (4)

515.- "L'intel·lecte coneix per separació, per anàlisi; però l'amor coneix per unió, per vida." (79)

516.- "L'amor no pot ésser ensenyat, però pot ésser donat." (28)

517.- "Els alumnes no poder ésser ensenyats. Tot el que un mestre pot fer és estimar els deixebles i donar-los la joia de l'estudi." (2)

518.- "Si l'un convenç els molts per mitjà de l'amor, canvia els molts. Si no, és exclòs dels molts." (68)

d) de l'amor autèntic

L'efecte que produeix l'amor ens indica si és realment amor o no ho és; si ens eleva, si ens duu a la superació, a la millora, a l'anhel de la sublimació; llavors és amor.

519.- "L'amor no és amor si no és bell i bo, si no eleva els amants cap a coses superiors." (54)

e) de l'amor com a alliberament

De fet, no arribam a la salvació, a l'alliberament a través de l'amor; l'amor és salvació i és alliberament, l'amor en si mateix inclou totes les potencialitats espirituals.

520.- "La salvació no és a través de l'amor: és l'amor." (31)

3.10 Fe, religió

a) de l'amor i de la fe

Fe és un altre dels conceptes claus dins el pensament mascaronià, en els següents aforismes ve lligada en aquest cas a l'Amor i a la Llum, a *Bhakti* i *Jñana*.

521.- "La fe ve de l'amor de l'ànima o de la llum de la raó." (65)

522.- "Fe i amor." (100)

523.- "Fe i Llum per tots." (96)

b) de la joia de l'amor

La fe autèntica, que no és fanatisme, no és basa en elucubracions racionals, és basa en l'amor. I la fe suprema és la fe en l'amor, en trobar dins el nostre cor l'autèntica Realitat que és joia i amor. L'amor és el camí i la meta, la fe és el recordatori de l'existència de l'Inefable i l'esperança de retrobar-nos amb la joia i l'amor.

524.- "La nostra fe s'ha de basar en un amor profund." (79)

525.- "Per terribles que siguin les dificultats en el Camí, hi ha una fe que renova la nostra vida; i per gran que sigui el nostre sofriment o les nostres penes, sentim al centre de la nostra vida transitòria que hi ha joia i amor." (61)

526.- "En la joia de l'amor anam cap al Gran Desconegut. En la fe retornam a Ell que ens donà la vida." (93)

c) de la pregària de l'amor

I quasi com un comentari al *Llibre d'amic e Amat*, Mascaró afirma que la pregària suprema és la pregària que demana tenir amor, Llull diria: "--- Tu qui umples lo sol de resplendor, umple mon cor d'amor..."⁴¹

527.- "La pregària és una acte de fe, una creació d'amor. La pregària més gran és la pregària que demana amor, més amor." (96)

d) de la superioritat de l'amor i de la fe

Amor i Fe són joia i són capaços de controlar les passions inferiors, com ja hem vist, Mascaró considerava que només sentiments superiors i contraris als no desitjats feien possible transcendir-los.

528.- "Només una joia superior pot controlar una passió inferior. L'amor controla l'odi i la fe controla la por." (27)

e) de la vivència de l'amor

El que importa no és el concepte teòric o la "idea", el que importa és experimentar, sentir l'amor; sinó ens perdem en el món de la fantasia.

529.- "Si som en el món de les idees en comptes del món de l'experiència, en "la idea" d'amor en comptes d'enamorats, llavors som en un món de fantasia, no de realitat ni d'imaginació." (71)

f) de l'esperit de la religió autèntica

I lligat amb el concepte de fe hi trobam l'esperit de les religions, i l'esperit de les religions, i també de l'humanisme és, d'acord amb Mascaró l'amor, el qual es dona i

⁴¹ Llibre d'amic e Amat. 5

rep sempre sense obligació, desinteressadament, sinó no és amor, no és religió autèntica.

530.- "L'Esperit del Cristianisme i de totes les religions i de l'humanisme és l'amor, i això no pot ésser mai donat ni rebut per obligació." (28)

g) de l'amor a Déu

Estimar Déu és trobar Déu, l'amor torna a ser camí i meta. En el camí religiós autèntic no cap a l'egoisme, la cultura "del nosaltres" és la que ens pot dur a la comunió universal, l'amor egoista per definició no pot existir, ha de ser compartit. Déu no és meu, és de nosaltres.

531.- "No puc sinó estimar Déu". Quan deim això, llavor trobam Déu." (16)
"Pare meu" seria una pregària d'egoisme. "Pare nostre" és una pregària de comunió universal." (28)

h) de les icones religioses

Les icones religioses solen ser símbols lligats a l'amor, d'aquí que sigui el mateix estimar *Allah*, *Krishna* o la *Verge Maria* constitueixen suports per a la pràctica religiosa, objectius cap on dirigir el nostre amor.

532.- "La Verge Maria pot ésser només una idea, però és una visió d'amor pur i de bellesa." (74)

i) del budisme com a religió d'amor

Per a Mascaró el budisme és també una religió d'amor, el *Buddha* transmeté la seva ensenyança per ajudar els homes a alliberar-se del dolor. Malgrat això, el budisme presenta un punt d'equilibri, no es tracta d'elucubrar, ni molt menys de caure en un sentimentalisme sense base, el missatge no té importància. L'important és experimentar, viure, sentir en el nostre interior l'amor, la fe, la llum... Les referències indirectes donades pels altres només ens poden servir de punts de referència, el *Buddha* rebutja les elucubracions mentals i defensa la necessitat de l'experiència, de

la vivència. Aquesta concepció lliga estretament amb la de la funció del mestre, el mestre ha d'ensenyar a experimentar, no pretendre ensenyar continguts buits.

533.- "El Budisme és la més altruista de totes les religions possibles." (41)

534.- "Buda incita a la raó i no a les emocions, i molt menys al sentimentalisme fantàstic, el qual condemna. Fins i tot més que a la raó incita a l'experiència." (41)

j) de l'amor com a Ioga

El concepte d'unió, de ioga és també clau en parlar de religió; la religió és un camí de retorn cap a la Unitat transcendent, és arribar a re-unir-nos amb l'U. A més, és important considerar que aquesta unió no és res llunyà, que s'hagi de posposar en el temps, la unió ha de ser *aquí* i *ara*, cada moment de la nostra vida és potencialment diví, només hem d'amar incondicionalment per trobar l'autotranscendència.

535.- "Al Paradís l'U esdevingué dos. En Crist retornam del dos a l'U." (38)

"A cada moment de la nostra vida hi hauria d'haver una comunió d'amor entre el nostre esdevenir i el nostre Ésser." (46)

k) de l'amor com a superació dels dubtes

L'amor ens allibera del dolor i ens trasllada a una vida religiosa en el seu sentit etimològic de lligar-se, unir-se amb el Suprem. L'amor torna a ser l'eina suprema de transcendència.

536.- "L'amor crema totes les discussions, dubtes, temors, ira, agitació i mort. Dóna certesa, coratge i heroisme, pau, vida i llum." (89)

l) de l'ètica de l'amor

L'amor torna a ser la regla màxima ètica, espiritual, humanística, política...

537.- "Dóna pensaments d'amor." (89)

538.- "L'ideal no és fer el pobre ric o fer el ric pobre. Hauria d'ésser fer tots els homes rics en amor." (89)

m) del Cel i de l'Infern

Finalment, Mascaró critica de forma molt subtil la concepció “religiosa” basada en la por, la religió lligada a la idea del judici final i del Déu venjador. La religió autèntica és una religió de joia, d’amor al Suprem i a tota la Creació, una religió de vida. La por és debilitat, rebaixa l’home i l’allunya del seu destí diví. Una consciència religiosa basada en la por és l’antítesi del que hauria de ser l’essència de qualsevol religió: l’amor.

539.- "La joia de l'amor i la por del càstig són dos camins diferents en la vida. La joia del Cel i la por de l'Infern són dues coses diferents." (14)

3.11 Poesia, art

a) De la Bellesa com a alliberament

El sentiment estètic és un indicador, un punt de referència en el camí espiritual. Hi trobam una semblança del que pot ser l’experiència espiritual. Sentir la Bellesa ens allibera del dolor, canvia la forma d’aprehendre’l, sentir l’amor és sentir la Bellesa, l’amor és Bellesa.

540.- "Bellesa és alliberació." (28)

541.- "L'amor no és plaer o dolor: però on hi ha amor, el plaer i el dolor esdevenen bells." (97)

b) de la natura poètica de l’amor

Si existeix una manifestació estètica que Mascaró aprecia de forma especial és sense dubte la poesia. L’expressió poètica és com “el dit que assenyala la lluna”. L’amor és poesia, el poeta veu amor pertot, el sentiment de l’amor és l’experiència estètica sublim, l’objectiu de l’art. Quan una poesia té la capacitat de acostar-nos a l’experiència de l’amor, llavors estam davant de poesia autèntica.

542.- "La natura de l'amor és poètica, sobrenatural." (82)

543.- "Tot és energia", diu el científic. "Tot és amor", diu el poeta." (40)

544.- "Sentir amor és poesia. Pensar sobre l'amor és prosa." (67)

c) de l'amor i de les paraules

Les paraules del poeta ens porten a l'amor, de la mateixa forma quan intentem expressar l'amor trobem paraules clares que són poesia; per això, el consell clau per al poeta és escriure amb amor i joia per tot.

545.- "Amor per a tots; per tant, llum clara que mena a paraules clares." (97)

546.- "Escriu amb amor per tot, amb joia per tot." (36)

d) de l'amor com a creació

Sentir Amor és crear, per això quan expressam el nostre amor Creem poesia.

547.- "La visió és llum, l'amor és creació." (4)

548.- "L'amor és creació i poder." (13)

e) de l'art com a contemplació

L'art enlaira l'ànima, l'ajuda a albirar la Llum, l'Amor i la Vida. L'autèntic art ens duu a la contemplació, és un estat de Ioga. D'una banda, l'artista quan crea l'obra ens mostra el seu estat contemplatiu; de l'altra, l'espectador quan comunica amb l'obra arriba a l'estat contemplatiu. L'art constitueix una metàfora o un índex de l'experiència espiritual. La contemplació i l'amor són per a Mascaró antagònics al sentiment de propietat.

549.- "Qualsevol art veritable hauria d'enlairar l'ànima." (15)

550.- "La pintura és contemplació, no possessió. L'amor vertader és contemplació, no possessió." (15)

551.- "Luxúria no és el mateix que amor. La pornografia no és art. L'art és contemplació, no possessió." (15)

f) de l'emoció i del sentimentalisme

Que des del punt de vista de Mascaró l'aspecte emocional sigui clau per a la vida espiritual no vol dir que estigui lliure de perills o de possibilitat de crítica. Diferenciava entre fe i fanatisme i entre emoció i sentimentalisme. La fe i l'emoció estarien per damunt de la raó mentre que sentimentalisme i fanatisme n'estarien per davall, anirien en contra de l'evolució espiritual.

552.- "L'emoció pot davallar fàcilment al sentimentalisme, la maledicció del fanatisme." (41)

g) del terme mig

Com no podia ser d'altra manera, el terme mig que defensava *Aristòtil* o el *Madhyamika Buddha*, és la clau del comportament humà i de l'ètica espiritual també. Parlant d'emoció a l'art, Mascaró situa a cada un dels extrems el Romanticisme i el Classicisme. El punt d'equilibri entre ambdues visions artístiques, quan està amarat d'Eternitat, ens duu a la transcendència.

553.- "Perill romàntic: dir més del que hom sent. Perill pseudo.clàssic: no sentir prou." (22)

554.- "El romàntic necessita limitació. El clàssic necessita Infinitat. L'essència de la poesia és romàntica, no clàssica." (22)

555.- "El gran poema romàntic té una perfecció clàssica si té el foc interior d'Eternitat." (22)

g) de la tragèdia

Finalment, la tragèdia representa l'art que supera les limitacions del dolor, és una catarsi, una purificació. La tragèdia és l'expressió poètica del dolor, perquè el dolor és vist a través del factor transmutador de la realitat que és l'amor.

556.- "A la tragèdia tenim sofriment i amor que superen el mal." (83)

4 La Vida, el Karma Yoga

4.1 *El fi de la vida*

557.- "El Gran Viatge. El Viatge de la Vida." (72)

a) de la finalitat de la vida

Per què vivim? Quin és l'objectiu de la nostra vida? Com podem viure d'una forma més plena? Com pot la nostra vida conduir-nos a Déu, al Ioga? Com podem arribar a la felicitat, a la joia? Aquestes són les preguntes claus que es fa Mascaró i que vol respondre *en La Creació de la Fe*. De fet, tota la seva vida i la seva obra estan impregnades d'aquesta recerca: viure una *vida autèntica* és l'objectiu de la nostra vida. L'objectiu final pot rebre molts noms, però tots volen ser sinònims: Esperit, Nirvana, Ioga, *Tao*, *Brahman*... Vivim per arribar a ser aquest objectiu, o a unir-nos (*Ioga*) amb aquesta Realitat transcendent. L'estat de Ioga, que en el budisme és equivalent a Nirvana, és Déu, Ésser Suprem, Consciència Pura i joia.

558.- "El fi de l'ànima és esdevenir Esperit." (30)

559.- "Ens hem de trobar a nosaltres mateixos." (67)

560.- "Santa Teresa anomena el quart estadi "pregària d'unió". És la culminació del més alt que l'home pot assolir, anomenat Brahman, Déu, Nirvana, Dhamma, Tao i altres noms." (62)

561.- "Nirvana és Brahman és Déu." (39)

b) de la naturalesa real de la persona

Paradoxalment, ja ho som, ja som Déu. És la il·lusió (*maya*) de la nostra vida ordinària la que ens enganya creant ignorància (*avidya*), creant separació entre el nostre Jo real (*Atman*) i la nostra ànima temporal (*jiva*): som Ésser, som *Brahman*; ara i aquí, estam més enllà del món impermanent.

562.- "La nostra vida corrent és l'ombra del nostre Ésser espiritual." (47)

563.- "Som al món, però no del món." (48)

c) de la Realitat i de la il·lusió

Quan podem dissipar *avidya*, podem veure (*vidya*: coneixement) la Realitat i adonar-nos de la transcendència de la nostra vida, veiem l'Infinit i ens convertim en *creadors*⁴² de la nostra vida, la convertim en art. Adonar-se de la Realitat és sinònim de transformar la nostra vida i la nostra relació amb els altres i amb la resta de la Creació.

564.- "Si poguessim veure l'Infinit en totes les coses, la nostra vida seria una bella obra d'art." (45)

565.- "Reverència per la vida és reverència per l'univers." (63)

566.- "És només quan comprenem que podem perdonar: quan veiem per què nosaltres i els altres som en la foscor, llavors podem tenir l'Esperit del Gita en tractar amb la gent i amb les coses." (18)

d) del camí a la Llum

La vida consisteix en la lluita per trobar-se a si mateix, aquesta és l'autèntica batalla d'*Arjuna* en la *Bhagavad Gita*, és la batalla per trobar la nostra essència que és Llum, Amor, Bondat i Bellesa. Amb altres paraules, el *Dharma* de l'home, el seu deure, la raó de la seva existència és aquest trobar-se a si mateix, aquesta és la victòria suprema ja que trobar-se a si mateix és també trobar Déu, ser u amb Ell.

567.- "La nostra vida és una batalla, una batalla per un regne que és a dins nostre." (33)

568.- "L'home és a la terra per trobar-se el mateix." (83)

569.- "La batalla de la llum contra la fosca, de l'amor contra l'odi, del bé contra el mal, de la bellesa contra la lletjor." (33)

570.- "En la batalla de la vida hi ha una victòria per guanyar." (78)

e) de la nostra relació amb el món

⁴² *Karma* prové de la arrel sànscrita *KR*- que vol dir *creació*

La nostra relació amb el món ha de ser una relació basada en els principis del *Karma Ioga* i del *Bhakti Ioga*: acció sense aferrar-se'n al resultat i amor incondicional, sense esperar res a canvi. Sinó perdem el valor, la joia que ens pot transmetre el món. La Vida espiritual rau en abandonar-se a la vida superior.

571.- "Si només volem aprofitar-nos d'aquest món, el món perd el seu valor."
(83)

572.- "Reposa la teva vida en una vida més gran." (72)

f) del lloc de la ment

I tot això se situa més enllà de l'esfera de la ment, la ment és enfora de la Realitat, del jo autèntic, està allunyada del centre essencial que és el nostre *Atman*. Per això, hem de transcendir la ment, que està en la perifèria de la Realitat, per acostar-nos al nostre centre, a *Atman*.

573.- "Els nostres èxits intel·lectuals tenen a veure amb la perifèria de la vida." (37)

4.2 Déu

a) de Déu com a Vida

Déu és Vida, si no estam en Déu no *Vivim*. La nostra vida només es pot convertir en Vida autèntica quan és part de Déu, quan ens adonam que *som* Déu.

574.- "Déu és la vida de la nostra vida." (60)

575.- "Reposa la teva vida en una vida més gran." (33)

576.- "Hem d'ésser en Déu, no pensar en Déu." (83)

577.- "Que l'esperit de la resurrecció sigui en tu." (72)

b) del sentit de la vida

La gran pregunta de la vida és la que demana per la forma d'arribar a la unió amb Déu, la manera de retornar a la nostra essència, la pregunta per al camí que hem de seguir per arribar al *Ioga*.

578.- "Hem oblidat el nostre país, i el Pare que ens donà la vida. Com hi anirem?" (69)

c) de la gràcia de Déu

Però aquest camí no es pot recórrer tot sol. És la gràcia de Déu la que ens permet tenir la capacitat d'amar i obrar de forma que ens permeti créixer com persones. L'ajuda de Déu és imprescindible en la vida espiritual, de fet, la autèntica vida prové d'Ell.

579.- "La gràcia de Déu és donada contínuament, però fa falta la nostra capacitat per rebre-la." (57)

580.- "Només podem guanyar la batalla de la vida si tenim l'ajuda de Déu" (42)

581.- "La nostra petita vida ens és donada provinent d'una vida més gran." (89)

582.- "Sense un Déu no podem resoldre el problema de la vida." (40)

d) de l'Ésser i d'esdevenir

Déu és allò que se situa més enllà de l'esdevenir, de les lleis de la natura, en el centre mateix de la vida.

583.- "Hi ha el centre i la circumferència de la vida." (97)

584.- "La lògica de la causa i efecte només pot tractar amb l'esdevenir. L'Ésser és més enllà de la causa i efecte." (52)

e) de la voluntat de Déu

Només quan ens abandonam totalment a la voluntat de Déu arribam a *viure*. La vida espiritual és abandonament (*surrender*) a Déu. Trobar la joia de Déu és l'única possibilitat de gaudir del món, de trobar *Vida*.

585.- "Faci's la vostra voluntat" és vida." (7)

586.- "Que la Vostra voluntat sigui una llum al nostre camí." (100)

587.- "Fins que no trobes la joia de Déu no pots gaudir del món." (67)

f) de la confiança en Déu

Abandonar-se a Déu ens permet arribar a la seva aprehensió, la confiança absoluta en Ell ens permetrà arribar-hi.

588.- "Tenim un esperit de salut que te cura del nostre cos, i un esperit bo i bell que té cura de la nostra ànima." (84)

g) de Déu en essència i de Déu en acció

La identificació de Déu amb *Brahman* i *Atman* ens duu a dos aspectes: el repòs de Déu és descans, immobilitat absoluta i eterna (*Brahman*); l'essència de cada home, la manifestació de Déu en cada individu (*Atman*) és treball etern. Com diria Sant Joan de la Creu: "Silenci i treball".⁴³

589.- "Déu en la seva essència: descans etern. Déu en les seves persones: treball etern." (72)

4.3 Karma ioga

a) del treball i del *Karma Ioga*

En la nostra descripció dels termes mascaronians hem assimilat el de *Vida* com equivalent a *Karma Ioga*, el ioga a través de l'acció desinteressada, l'acció sense aferrar-se'n als fruits. L'acció, el treball és una ofrena, una pregària a Déu, al Déu que se situa dins dels nostres cors. Quan el treball es realitza en un estat d'amor incondicional, llavors estam en el camí del *Karma Ioga*, és el plaer de la feina per la pròpia feina, no hem d'esperar res més, això és suficient. Quan el treball és joc (*lila*)

⁴³ Citat en Mascaró (1973: 31)

llavors és joia, per això l'actitud correcta davant de la vida és la actitud de l'infant que la gaudeix, que la viu com un joc.

590.- "El treball esdevé una ofrena a l'Esperit en tots nosaltres." (31)

591.- "Karma ioga: obres d'amor." (98)

592.- "L'amor que sentim per la feina i durant la feina és la vertadera recompensa de la feina." (31)

593.- "Treballa amb la mateixa joia que tens quan jugues." (93)

594.- "La joia de l'infant hauria de durar tota la nostra vida." (91)

b) del servei com a Ioga

El *Karma ioga* és considerat com una *Sadhana*, com una pràctica espiritual. El servei desinteressat a Déu és, però de fet *Ioga* (unió): quan servim desinteressadament ens adonem que el servei que feim és també per a nosaltres mateixos, que aquell a qui servim no sinó a nosaltres. L'acció en aquesta direcció ens pot permetre adonar-nos de la nostra identitat essencial amb el Suprem.

595.- "Jo som, Vós sou, Jo som el Vostre servent" Les tres formes són una."
(42)

c) del treball com a creació

Així el treball deixa de ser treball per convertir-se en joia, en unió amb *l'Absolut*, li donem el nom que li donem. El treball és pregària i fer el que puguem és fer-ho tot, i evidentment, també joia. A més, Mascaró ens parla del sentit d'urgència: hem de treballar ara, sense detencions, amb impaciència que no és mai angoixa, que és joia. El seu missatge és: "Fes!".

596.- "El millor treball és aquell que no és treball; la millor lluita és aquella que no és lluita." (32)

597.- "En el Karma Ioga hi ha sempre una visió eterna de perfecció, i en la joia d'aquesta visió treballam i el nostre treball és sempre una creació de joia."
(31)

598.- "La millor feina és la feina que no és feina." (92)

599.- "El meu treball és el meu culte." (92)

600.- "Que el teu treball sigui el teu culte." (61)

601.- "Fes el que puguis!" (99)

602.- "Treballa amb goig impacient." (56)

d) de l'acció i del silenci

En el *Karma Ioga* unim acció i contemplació, l'acció realitzada amb absolut desinterès pot dur-nos a l'estat de Ioga, al silenci mental, a la detenció dels moviments de la ment. El treball és pregària i l'atenció pura és silenci.

603.- "Acció i contemplació, acció i silenci poden ésser u." (60)

604.- "Observa i prega" significa silenci i treball. Treball és pregària.

Observar és silenci. Maria i Marta. Tot el treball és música i es fa amb una cançó." (34)

e) del nostre *dharma*

La realització de la nostra obra, el compliment del nostre *dharma* personal és la millor obra possible, per això és Bella i és Vera. Per això Mascaró prega per poder finalitzar el seu treball. Malgrat el nostre deure, l'acompliment del *dharma*, sigui dolorós ens condueix a la joia. Ens pareix sentir la resposta de *Krishna* davant a les tribulacions d'*Arjuna* en els moments previs a la batalla de la *Gita*. Complir el nostre deure, la vertadera raó de la nostra existència constitueix la possibilitat d'arribar a l'autèntica joia.

605.- "La nostra millor obra és obra de bellesa i veritat." (97)

606.- "Que el fil de la meua cançó no es talli mentre jo cant; que el meu treball no s'acabi abans del seu compliment." (100)

607.- "S'acompleix el deure per la joia d'acomplir el propi deure encara que signifiqui sofriment, tortura o mort. Per damunt de tots els dolors i sofriments de la vida hi ha la joia d'una cosa més alta: el deure de la nostra ànima és una ànima superior." (149)

f) del camí del *Karma Ioga*

La tècnica del *Karma Ioga* és molt senzilla i queda perfectament definida en les dues cites següents que expressen l'atenció absoluta i el despreniment dels fruits de l'acció.

608.- "Concentra la teva ment en el teu treball: no li permetis mai que vagui ociosa." (42)

609.- "Treballa en pau, sense anhels." (42)

g) de la grandesa del treball

Per això, el treball és tan gran. El treball ens permet transcendir la nostra ment i arribar al Ioga, per això el savi es concentra en ell. La creació de la nostra vida, el nostre treball existencial és més important que el nostre petit jo.

610.- "Que gran és el treball!" (100)

611.- "Un home corrent pensa en ell mateix. Un home savi pensa en el seu treball." (100)

612.- "La satisfacció de la feina difícil ben feta." (100)

h) del ioga cristià

D'acord amb la seva idea per la qual considerava que l'essència de totes les religions era la mateixa, descriu el *Karma Ioga* i el *Bhakti Ioga* emprant dues imatges que provenen de la tradició cristiana: el camí de Marta i el camí de Maria. El *Karma Iogui* aconsegueix en la seva persona l'acció i la contemplació, l'acció en estat de Ioga o el Ioga a través de l'acció: silenci i treball.

613.- "Hi ha amor en acció i amor en contemplació: Marta i Maria." (39)

614.- "Acció i contemplació, Marta i Maria, pot ésser una sola persona." (56)

i) de la relaxació en l'acció

Quan estam en harmonia, en pau, llavors l'acció es realitza sense esforç i en gaudim. PATANJALI quan parla de la postura de meditació ens diu que ha de ser *Shtira* i *Sukkam*⁴⁴, firme però relaxada

615.- "L'harmonia aconsegueix la millor acció amb el mínim d'esforç." (84)

⁴⁴ Y. S. (II. 34)

i) del treball desinteressat

El treball realitzat en l'esperit del *Karma Ioga*, fet més enllà dels condicionaments de la ment, ens duu a l'alliberació. Qualsevol passa, qualsevol avanç en aquest camí és una victòria ja que és un progrés; la derrota, si seguim el camí, no existeix. I el camí no és sinó comunió amb la Natura, amb *Prakriti*.

616.- "El treball egoista és treball fet en consciència d'un mateix, esclaus de la ment. El treball desinteressat és llibertat." (25)

617.- "No podem defallir o fracassar perquè la consciència interior més profunda no pot fracassar: no podem fracassar perquè cada passa endavant és una victòria." (14)

j) de l'esperit del *Tao*

LAO-TSE parla de *wu wei*, de l'acció sense acció, de seguir el corrent⁴⁵ del *Tao*.⁴⁶

618.- "Caminar pel camí és unir-se a les forces més profundes de la Natura." (33)

k) de l'autocontrol

L'autodomini, que és llibertat, consisteix en observar la vida de forma equànime. El treball realitzat en el *Karma Ioga* és l'observació tranquil·la de les nostres accions. En la tècnica del Ioga és observar des del testimoni interior que se situa més enllà de l'acció, del temps i de l'espai, situar la consciència darrera dels esdeveniments.

619.- "Auto-control és una tranquil·la observació de la vida." (67)

l) de l'actitud davant del treball

⁴⁵ Una de les metàfores favorites del taoisme és la de l'aigua que s'adapta al contínet i flueix, es va deixant fer per la seva naturalesa que és la de cercar els llocs més baixos. Així, *wu wui* és abandonar-se a la nostra naturalesa essencial, al nostre *dharma*.

⁴⁶ *Tao Te Ching* LXXXI i XLVII

El ritual és una metàfora del treball fet en l'esperit del *Karma Ioga*, a través del *karma*, de l'acció desinteressada, cream la nostra vida, l'escrivim moment a moment.

620.- "Preparar una tassa de te pot esdevenir un ritual religiós." (62)

621.- "Una nova idea de la vida. Una transformació dels objectius de treball."
(62)

m) de l'autosuggestió

L'autosuggestió i fixar la ment de forma quasi obsessiva en la meta és la garantia d'arribar-hi. Quan la meta és clara i està profundament arrelada en el nostre interior, les conseqüències ocorren de manera implacable. Per això és important alinear-se al costat positiu de la vida, així construïm la nostra vida, el nostre caràcter. Les nostres accions determinen allò que som, però a la vegada són determinades per allò que pensam. Els nostres pensaments determinen el que som.

622.- "Fixa la teva ment en la feina que has de fer: el teu subconscient trobarà camins i mitjans." (55)

623.- "Posa sempre la teva ment al costat positiu de la vida." (93)

624.- "Nosaltres ens feim nosaltres mateixos: el nostre caràcter." (13)

625.- "Allò que feim ve d'allò que som, i allò que som ve d'allò que feim."
(13)

626.- "Les circumstàncies fan l'home, però l'home pot fer les circumstàncies."
(69)

627.- "Els pensaments, sentiment i accions de l'home poden fer molt per determinar les seves circumstàncies." (94)

n) de l'acció sense acció

Hem de jugar amb la vida, no lluitar-hi en contra. Ens deixam dur pel corrent de la vida sense intentar nedar-hi en contra. És la mateixa idea que ja hem vist de l'acció sense acció (*wu wei*), de la filosofia taoista xinesa, no lluitar contra el *Tao*, al contrari, abnadar-s'hi. Això no significa, però, caure en el fatalisme, l'home pot intervenir, i de fet intervé, en la construcció de la seva vida, en la seva creació. De fet, *crear* ve de l'arrel sànscrita *KR*- que és la mateixa que trobam en la paraula *karma*, la creació suprema és la creació de la pròpia vida.

628.- "Flota a l'oceà de la vida: no lluitis, perquè si lluites t'enfonses." (40)

629.- "Què és el que més t'agradaria fer en aquest món?" Just el que estic fent ara." (40)

630.- "En qualsevol feina ben feta hi ha un control de la ment, un sentit de perfecció." (47)

631.- "La tasca de l'home a la terra és aprendre a llegir i escriure: a llegir la vida i escriure la vida." (62)

o) de la impossibilitat de defugir l'acció

De fet, no podem defugir l'acció, estam condemnats a actuar i serà la qualitat de l'acció la que determinarà el camí de la nostra vida.

632.- "L'acció és una necessitat. El pensament sense acció és un luxe." (13)

4.4 Ioga

a) del ioga com l'art de la vida

El camí del Ioga és l'art de la vida, caminar cap a la unió amb el Suprem és l'objectiu suprem de l'estada de l'home al món, per això viure en aquest camí és la suprema forma de vida, el seu centre. Si cream la nostra vida de forma bella, llavors és art i així es converteix en un camí, nosaltres som els que determinam la seva direcció.

633.- "Una fe sustentada en la visió és Ioga, l'art de la vida." (84)

634.- "El camí comença amb llum i acaba amb llum. El camí no és una teoria, ni un consol, ni una idea poètica ni una revelació sobtada. És el fet central de la nostra vida." (33)

b) de l'objectiu de la vida

L'objectiu del camí ha de ser la superació de la dualitat, la unió en l'U, la perfecció. Per a Mascaró Comunió amb el Suprem (*Ioga*) és equivalent a perfecció.

635.- "Eleva't per damunt el dos: sigues en l'U." (60)

636.- "No desitgis no desitjar; no desitgis ésser bo o perfecte, però treballa cap a la perfecció." (55)

c) de l'autocontrol

L'autocontrol és a la vegada l'eina i l'objectiu, és autèntica llibertat, en aquest estat som lliures de decidir i d'actuar; sinó som esclaus dels nostres desitjos i condicionaments, de la nostra història. Aquí torna a ser important el concepte d'acció relaxada (*sukha*).

637.- "Auto-control és millor que obediència externa." (67)

638.- "L'auto-control és pau. Si significa un esforç no és auto-control. Compareu tocar el piano, conduir un cotxe, anar amb bicicleta." (55)

d) de l'actitud mental

El Ioga ens ensenya a superar la dimensió de consciència ordinària, passem de moure'ns en una dimensió mental, seguint els moviments de la ment, a una posició neutra en la qual podem observar com la ment es mou i som capaços de detenir-los. Som l'observador de les fluctuacions mentals, no les fluctuacions. No ens identifiquem amb la ment, l'observem en pau i així som lliures.

639.- "No intentis conèixer; sigues el coneixedor." (55)

640.- "Si ens encaram a les idees emocionalment som controlats per elles. Si ens encaram en calma les podem considerar." (78)

e) de la visió des de la contemplació

I quan arribem a l'estat del Ioga, al *samadhi*, a la contemplació, canvia la percepció de la realitat, de la vida. La vida torna profunda, sagrada i plena de joia. L'observació de la vida s'ha de fer des de l'estat de silenci mental, llavors és joia.

641.- "La vida vista en contemplació no és la vida vista com una pel·lícula de cinema o de televisió." (76)

642.- "Quan la vida es veu com una pel·lícula, la vida és superficial; quan es veu en contemplació és profunda." (78)

4.5 Karma

a) del *karma*

La idea de *karma* és central en la filosofia i l'espiritualitat de l'Índia. Etimològicament la paraula està relacionada amb la catalana *creació*. Normalment se la tradueix en el sentit lligat a la retribució en la roda del *samsara*: les accions que realitzam tenen efecte sobre la nostra vida futura i la nostra vida actual és el resultat de les nostres accions en vides passades. Les nostres accions condicionen la nostra vida actual però també les futures i la nostra situació actual és conseqüència de les accions passades de la nostra vida i de les vides anteriors.

643.- "Sofrim el resultat de les nostres males accions i recollim la joia de les nostres bones accions." (38)

644.- "Allò que som ve d'allò que fórem." (33)

b) del *karma* com a creació de la nostra vida

Però també, com ja hem vist i sobretot, *karma* significa *fer-se un mateix*, *crear* la pròpia vida, la suma d'accions que ens condueixen a la realització de les metes de la vida.

645.- "La nostra vida interior és una creació i una destrucció, la creació de la bellesa, la bondat i la veritat i la destrucció de la lletjor, el mal i la falsedat." (38)

646.- "Bellesa, bondat i veritat són positives, el Sí de la vida. Lletjor, mal i falsedat són negatives, son el No de la vida." (32)

647.- "Quan et trobis enmig del sofriment accepta la teva culpa i intenta fer-ho millor." (61)

c) de la creació de la vida

Sense dubte, aquest darrer sentit és el menys conegut però el que més interessava a Mascaró, l'acte creatiu és una acte espiritual que ens duu a la Bellesa, a la Veritat i a

la Joia. De fet, cream la nostra vida, la nostra ànima. La facultat de crear és la característica diferenciadora de l'home, la creació és espiritualitat, la ment és racionalitat i la violència irracionalitat.

648.- "La vida creativa és un despertar." (13)

649.- "En el treball autènticament creatiu hi ha una visió de bellesa i de veritat i aquesta visió és joia." (2)

650.- "La teva ànima és la teva pròpia creació." (84)

651.- "Quan l'home crea la bondat i la bellesa és un ésser espiritual. En la mesura que té un cervell només tecnològic i matemàtic és només un animal, encara que un animal racional. La guerra el fa un animal irracional." (33)

d) de la salvació

La vida de cada un és sagrada i el nostre deure és crear-la dia a dia, arribar a la salvació.

652.- "La vida és sagrada; la creació de la vida és sagrada." (32)

653.- "Cada persona ha d'acomplir l'obra de la seva salvació." (33)

e) de la reencarnació

El renaixement, la transmigració no és el camí que ens duu a l'aprehensió del Suprem, és esdevenir, realment no és important des del punt de vista espiritual. La idea de reencarnació no és per a Mascaró res situat més enllà de la vida actual, *una nova vida*, el *samsara* és ara i aquí, allò que no aconseguim ara, no ho aconseguirem després de la mort. La idea de la reencarnació no és realment important en parlar del *karma*, l'Infinit és ara i aquí.

654.- "Renéixer és un procés d'esdevenir: no és Ésser." (52)

655.- "La reencarnació té lloc durant la nostra vida." (33)

656.- "No és el que passa després de la mort el que importa: és el que passa ara, en aquest moment." (41)

657.- "L'objectiu de la vida és la Vida Eterna." (41)

658.- "Mentre anam errant pel temps, hem de viure a l'Eternitat." (91)

4.6 Vida interior

a) de l'actitud interior

Les desgràcies i les alegries de la vida no depenen del que passa al món, la vida depèn de la percepció que tenim d'ella, si tenim una vida interior plena transformam la forma que tenim de viure la nostra vida. De fet, la vida mental és més prop nostre que el món, la vida és una successió de fets mentals. En realitat, la nostra vida passada no és més que una acumulació de dades en la memòria. Per això, si aturam la ment arribam a l'aprehensió de l'etern.

659.- "S'ha de trobar vida interior." (78)

660.- "Els problemes no són problemes si no és que el pensament faci que ho siguin." (81)

661.- "Vivim la nostra vida amb la nostra ment. La nostra vida és una successió de fets mentals. El món de la ment, de la consciència, és més prop nostre que el món de la matèria. Vivim aquest món." (20)

b) de la vida interior i de la vida exterior

La idea de l'existència de dues vides, la vida exterior lligada al món sensible i la vida interior lligada al món espiritual, és recurrent, i la prioritització mascaroniana és evident. Parla del jo lligat al pensament, a l'esdevenir, a *Prakriti* i del Jo, de l'*Atman* lligat al Silenci, a l'Ésser a *Purusha*, aquest darrer és el que importa realment.

662.- "Tenc dues vides: la meua vida interior amb Déu, i la meua vida exterior amb la natura i els homes. Com són misteriosos aquest dos móns!" (95)

663.- "No hi ha res a témer. Tenim una vida interior i una vida exterior. El dolor i la pena, els temors i les tribulacions pertanyen només a la nostra vida externa." (96)

664.- "És l'experiència d'allò que és més enllà del temps i de l'espai el que realment compta." (75)

c) de la filosofia de la vida

Aquest és el poder transformador de la vida espiritual, transformar la vida des de l'interior, transformar la percepció vital, la mort del jo per ressuscitar en l'*atman*, en l'esperit suprem que és dins de nosaltres. Aquest és l'objectiu suprem.

665.- "El món vol una filosofia de vida." (96)

666.- "Com el cuc de seda, hem de teixir la nostra seda i el cuc que hi ha en nosaltres ha de morir per esdevenir una papallona." (52)

667.- "Sapiguem què estam cercant" (81)

d) de la particularitat de cada camí

Canviar el punt de vista és la clau de la transformació, per això el camí és personal, ningú no pot fer el camí per nosaltres, viure l'experiència autèntica de la vida, la immortalitat. Ningú no pot accedir a la nostra vida interior, l'hem de crear per nosaltres mateixos.

668.- "Podem mirar a l'univers des del punt de vista de la mort o des del punt de vista de la vida." (32)

669.- "Hem d'eleva la nostra ànima cap a la grandesa de totes les coses." (75)

670.- "Cada persona ha de resoldre a la fi els seus problemes interiors: tots hem de viure la nostra vida interior." (20)

4.7 Immortalitat

a) del camí a la immortalitat

L'objecte final de la nostra vida és arribar a la immortalitat, però la immortalitat no és viure més enllà de la mort, o tenir una vida consistent en l'acumulació d'anys; és transcendir les nostres limitacions espacio-temporals, anar més enllà de l'esdevenir per trobar el nostre autèntic Ésser que és Consciència Pura i Joia Absoluta. Aquest és l'anhel suprem de l'home. La immortalitat no és res llunyà, o és ara, o no és mai; hi és en la nostra vida actual o hi no és mai. Esperar res després de la mort no té sentit, l'únic que té sentit és el moment present: l'Eternitat és ara!

671.- "El Gita, el Càntic de Déu, vol que ens encarem a la mort amb coratge. Aquest és el fi de la batalla de la vida." (96)

672.- "El desig de l'home pel seu Déu és l'anhel del finit per l'Infinit." (46)

673.- "La gran emancipació és viure per sempre en la vida de l'Infinit." (46)

674.- "Sospiram per una vida que no mori." (60)

675.- "La nostra vida finita pot ésser connectada amb la vida Infinita." (60)

676.- "Vida immortal no és llarga vida." (60)

b) de l'abast de l'Eternitat

Mascaró va més enllà de la concepció espiritual ingènua que creu que després de la mort es produirà un judici i d'acord amb la nostra conducta moral al llarg de la vida obtindrem un càstig o una recompensa anant, segons el cas, a un lloc anomenat *Infern* o *Cel*. La imatge mascaroniana de cel no s'assembla a cap lloc espacialment o temporalment ubicat; el cel consisteix més bé en compartir l'essència de l'Eternitat que no és, bàsicament, sinó que la comunió amb Déu i, que a més, és ara i aquí: l'estat de Ioga.

677.- "El Regne del Cel no és per a després de la mort física, sinó una cosa Eterna que és abans de la vida, durant la vida i després de la vida i que és eternament a l'abast." (65)

c) de la visió des de l'estat de ioga

Quan aturam la ment, aturam el temps, ens adonam de la nostra vertadera essència i podem *veure* la Realitat més enllà del món impermanent, i és immortal, Eterna: la nostra essència (*Atman*) és immortalitat; i d'això ens adonam precisament quan arribam a l'estat de Ioga, al silenci de la ment.

678.- "Podem aturar el temps i creuar el riu de la vida." (55)

679.- "El centre de la vida és immortal." (7)

680.- "La nostra vida és joventut immortal." (26)

681.- "Mort? És la vida, aquest moment de vida, el que importa, perquè darrere cada moment de vida hi ha immortalitat." (79)

c) de la vida i de la mort

Realment hem de morir, hem de finalitzar amb la nostra vida ordinària, morir a cada instant, per així poder arribar a gaudir de l'autèntica vida. Si ens lligam al passat, als records o al futur, perdem el present, perdem la Vida.

682.- "La vida només pot tenir lloc després de la mort de la vida anterior."

(41)

683.- "Mor mentre vius, llavors tot va bé." (46)

d) de la impermanència

El temps tot ho transforma i duu a la mort, només transcendent el temps podem transcendir la mort.

684.- "El foc del temps crema totes les coses." (60)

e) de l'actitud davant de la mort

Però no només aquesta mort simbòlica és important per a la vida espiritual, l'actitud davant de la mort real canvia radicalment. Primer, ens adonem de la impossibilitat que el nostre vertader Ésser mori. Després prenem consciència que la nostra vida és un regal que ens permet gaudir, créixer, poder arribar a tenir la possibilitat d'aprehendre la vida autèntica.

685.- "El que és més enllà del nostra naixement i de la nostra mort no pot morir." (82)

686.- "En l'Ésser no hi ha mort." (79)

687.- "La meva darrera espurna de vida encén la meva nova vida." (72)

688.- "Anem cap al darrer llarg somni donant gràcies perquè se'ns ha permès ésser aquí." (72)

f) del repòs en l'Eternitat

Per aconseguir això, és necessari canviar la nostra forma d'enfrontar-nos a la vida, trobar el seu sentit, rompre els lligams que ens fermen a l'esdevenir per assentar-nos en l'Ésser. Quan transcendim el temps i l'espai trobam la immortalitat.

689.- "Sigues al centre d'Eternitat i llavors observa la circumferència i prega per ella." (26)

690.- "Reposa en l'Etern i en tot." (99)

691.- "Hem de trobar l'Eternitat, i així ésser capaços de davallar la mirada cap als esdeveniments transitoris de la nostra vida." (67)

692.- "La solució del significat de la vida en el temps i en l'espai és més enllà de l'espai i el temps." (52)

693.- "causa i efecte" només poden tractar amb l'esdevenir. La immortalitat és l'Ésser." (39)

g) de l'acció i de la reacció

Vivint d'aquesta manera rompem els lligam de la llei del *karma*, ja no ens limitam a reaccionar davant dels estímuls externs, arribam a ser lliures, a actuar sense estar condicionats pels antecedents de l'acció ni pels seus possibles resultats, actuam des de la pau interior. La reacció als esdeveniments va en contra de la llibertat. La pau és l'antídot a la passió, les passions és pateixen,⁴⁷ vénen de l'exterior i en contra de la nostra llibertat.

694.- "En la pau de l'amor, la vida es viu sense reaccions." (79)

h) de fluir

L'autèntica vida ens allibera dels condicionaments del passat per poder viure la vida des d'una nova perspectiva, poder arribar a viure de forma absolutament incondicionada, lliure. Per això, hem de deixar d'arferar-nos a la vida, al temps finit i deixar fluir la nostra vida. Paradoxalment per tenir Vida hem de renunciar a la vida, no podem viure de forma plena si ens aferram a la nostra vida limitada.

695.- "El que compta no és el que has estat, sinó el que seràs." (46)

696.- "Deixa el passat darrere, deixa el futur darrere, deixa el present darrere. Llavors ets més enllà del riu de la vida." (84)

697.- "La vida hauria d'ésser un corrent d'aigua clara, fluint cap a l'oceà de l'Eternitat." (93)

i) de la por

Hem d'emprar la nostra vida present per créixer i gaudir, però sense aferrar-nos-hi. Quan ens hi aferram, tenim por de perdre-la i la por impedeix tenir Vida, per això és important renunciar-hi, és el mateix missatge que ens ofereix la *Gita*, acció sense aferrar-se al seu resultat: viure sense aferrar-se a la nostra petita i limitada vida.

⁴⁷ Marina. J.A. (2001: 45)

698.- "Hem de tornar allò que ens fou donat i renunciar-hi." (89)

699.- "Per damunt de tot, no tengueu mai por. Millor morir que tenir por. Una vida amb por, no val la pena viure-la. La por és un senyal perquè facem alguna cosa i té la seva utilitat: quan ja hi hem fet el que hi podem fer, descansem en pau." (8)

670.- "La vida és una petita llàntia. La mort és un sol ixent." (72)

j) de l'actitud en el moment de la mort

Però és necessari tenir confiança, tenir Fe. Déu, a través de la seva expressió, la natura, ens ajuda, ens dóna tot allò que és necessari per avançar en el camí espiritual. Només el fet d'haver pogut gaudir de la nostra vida és suficient present i mereix el nostre agraïment i el nostre amor cap a Ell. Mascaró anhela que el darrer instant de la nostra vida sigui una acció joiosa, de comunió amb Déu, d'abandonament al Suprem.

671.- "La natura ens dóna la salut del cos i l'harmonia normal de la ment." (50)

672.- "Que el nostre darrer alè de vida sigui un sospir cap a l'Infinit, i que el nostre darrer pensament sigui un pensament d'amor per a Ell que ens ha donat la vida." (60)

4.8 Joia

a) de la joia com a naturalesa de l'ànima

Si hi ha alguna característica que pugui descriure la vida autèntica és la de joia: quan vivim autènticament sentim joia, si no la sentim no vivim, i la joia és pau, el silenci és pau i és joia.

673.- "La joia guanya la batalla interior i la victòria és la pau." (67)

674.- "Som feliços o infeliços segons si se'ns canvia pel millor o pel pitjor. Quan som per damunt dels canvis som en l'Eternitat. Quan som per damunt de l'espai som a l'Infinit." (17)

675.- "La felicitat no és una idea. És un fet." (57)

b) del plaer a la joia

Però la joia no és equivalent al plaer, el plaer es limitat, transitori; la joia ens uneix amb l'Etern, i l'objectiu de la vida és arribar a sentir la joia, malgrat sigui a través del dolor o de l'esforç. Així arribam a viure una vida bella, en la qual el dolor o el plaer no signifiquen res, no jutjam, no etiquetam la nostra experiència i així la gaudim de forma plena.

676.- "El creixement de la vida és aquest: anar del plaer a la joia." (34)

677.- "La joia és l'objectiu de la vida, encara que la joia s'obtingui amb el sofriment o amb un esforç heroic." (2)

678.- "Tots nosaltres podríem tenir una vida bella." (93)

c) de l'origen de la joia

La calma interior i la nostra actitud davant de la vida són els "generadors" de la joia. És la nostra actitud interior la que dóna color a les nostres experiències. Una actitud equànime davant de la vida ens duu a la pau i a la joia. Quan classificam, quan escollim perdem la vertadera essència de la realitat.

679.- "Feliç l'home que pot escoltar discussions amb quietud interior" (12)

680.- "Gràcies per tot". Aquest és el secret suprem de la felicitat. (56)

681.- "No és el que els altres són, sinó el que nosaltres som allò que importa: la nostra felicitat o la nostra misèria depèn del que som." (17)

682.- "Les coses que passen simplement passen. Són les nostres reaccions el que ens pertorba." (55)

683.- "Quan s'ha assolit la joia els plaers signifiquen poc o no res." (91)

684.- "No jutgis" és no establir el que t'agrada en contra del que et desagrada." (59)

d) del valor de les paraules

Però no hem d'oblidar mai que les paraules no tenen valor real, només l'experiència, la vivència vital ens pot arribar a fer sentir la joia. És el mateix consell que va donar

Buddha als seus deixebles: “Accepteu les meves paraules només quan les hagueu comprovat per vosaltres mateixos.”⁴⁸

685.- "Les paraules només tenen veritable sentit quan esdevenen vida." (51)

4.9 Llibertat

a) de la llibertat i de la joia

La conseqüència de la llibertat és la joia i de la joia la llibertat, *joia* i *llibertat* són des d'aquest punt de vista sinònims.

686.- "La joia de la vida és llibertat absoluta." (51)

b) del desitjos

La llibertat està relacionada a la superació dels lligams del desig. El desig -de posseir, de no perdre les possessions, de no perdre la vida, etc.- és el factor que més ens esclavitzava: fins i tot el desig de no tenir desitjos. No hem de confondre, però, entre superar el desig i ser pobre d'esperit, una vida sense aspiracions no pot ser autèntica vida, no és el mateix *ser lliure en front del desig* que *no tenir desitjos*.

687.- "Ésser lliure dels desigs és ésser lliure del desig d'ésser lliure del desig!" (51)

688.- "La llibertat enfront del desig dóna pau al cor de l'home i a les seves relacions amb els altres." (67)

689.- "Ésser "pobre d'esperit" és no tenir desigs ni ànsies." (56)⁴⁹

⁴⁸ citat per Marina. J.A. (2001: 56)

⁴⁹ Sembla que ens trobam amb una contradicció: És el desig un obstacle en el camí i per tant l'hem de superar, o bé si no tenim desitjos som "pobres d'esperit"? Tal vegada, ens trobam davant un problema semàntic o, tal vegada, "ànsies" estaria relacionat amb el camí espiritual i "desigs" amb la vida material. Probablement, el referent de "desigs" en aquest aforisme és diferent als dels anterior i es relacionaria amb a un desig de caire espiritual. D'altra banda, Mascaró escrivia en anglès i la traducció "pobre d'esperit" té en català un sentit negatiu mentre que sembla que si llegim els aforismes 808 i 809 el sentit que donava a la esmentada expressió seria espiritualment positiu, ho podríem traduir per "tenir esperit de pobresa" en el sentit de Sant Francesc d'Asís. Amb aquesta interpretació quan més pobre és el nostre esperit menys necessitats tenim de riqueses materials,

c) del desitjos i de la llibertat

Per entendre aquesta paradoxa ens serveix comprendre l'actitud possible davant de les possessions o dels hàbits, poder arribar a veure'ls en perspectiva permet transformar la qualitat de la seva influència sobre nosaltres mateixos. Llibertat significa tenir el control sobre tot allò que ens passa, si el que ens passa ens controla perdem la llibertat; el desig, el plaer, l'aversion... ens empresonen. La llibertat no és innata, la llibertat implica l'esforç d'alliberar-se de l'esclavitud de les passions, del desig i de l'aversion.

690.- "Podem posseir idees i emocions o ésser posseïts per idees i emocions."

(17)

691.- "Som posseïts per les nostres possessions en comptes d'ésser lliures."

(11)

692.- "Si no puc deixar de beure o de fumar som lliure o som un esclau?" (18)

693.- "El lliure albir només pot ésser lliure quan no és mogut pel desig ni per l'aversion." (11)

d) de la llibertat i del *dharma*

La llibertat no és deixadesa d'acció o acció egoista motivada per la recerca del plaer, la llibertat autèntica està lligada a l'ètica de l'acció. Ens obliga a fer allò que és correcte, adoptar una conducta *dhàrmica*, la conducta *adhàrmica* ens esclavitza. La llibertat consisteix en seguir la Llei, en abandonar-se al *Tao*, seguir la corrent del *wu-wei* que ens duu a la nostra naturalesa.

694.- "Ho puc fer. Ho hauria de fer, ho he de fer. Això és vertadera llibertat."

(27)

695.- "Llibertat és saber el que està bé, ésser capaç de fer-ho i llavors fer-ho."

(89)

696.- "Llibertat és fer allò que volem si allò que volem és bo, bell i vertader."

(22)

697.- "En els nostres plaers som limitats o empresonats. En la joia del bé som lliures." (25)

698.- "Ets lliure de tocar al piano notes equivocades, però això no produirà música. La llibertat per fer música ve de tocar les notes correctes." (33)

699.- "Només quan la corda de l'arpa està sotmesa a regles fixes aconsegueix la llibertat de la música." (22)

700.- "Podem tenir lliure albir, però ens l'hem de guanyar! No se'ns dóna de franc." (26)

701.- "Cercar alguna cosa és esclavatge. No cercar res és llibertat." (55)

e) de la llibertat com a essència

El nostre destí és trobar la llibertat, i la llibertat no l'hem perduda mai, és part de nosaltres, només cal eliminar allò que ens impedeix ser lliures, és el nostre egoisme el que ens esclavitza.

702.- "En la voluntat de l'univers som lliures." (55)

703.- "La nostra llibertat construeix el nostre destí." (55)

704.- "Sempre som lliures, però sempre ens lligam nosaltres mateixos." (50)

4.10 Ètica

705.- "Joia per a tots. Salut per a tots. Pau per a tots. Tristor per a ningú." (64)

a) de l'imperatiu ètic

Aquest és la llei o el principi ètic clau: la intenció, la voluntat de benestar pel proïsme. Aquesta és la pregària que Mascaró recomanaria a tothom. Lligat amb el concepte de *Vida*, hi trobam la necessitat de comprendre com conduir-la, d'esbrinar quines són les regles que ens poden permetre *Viure* més enllà de les meres reaccions; per això l'ètica està lligada a la vida, és el conjunt de regles que ens ajuden a conduir la nostra vida per transformar-la en *Vida*. Mascaró emprà la metàfora del jardí, si hi plantam bones llavors, si en tenim cura i n'arrabassam les males herbes, llavors florirà ple d'esplendor. I tenir cura del jardí de la vida és adonar-se de la llum que és part de la nostra ànima, transmetre amor incondicional a tot, incloent-nos a nosaltres mateixos. La conducta correcta està lligada a la llum que és el Bé, però també a

l'amor. Sense amor i llum no hi ha Vida, la Vida autèntica està connectada a la Bondat i a la Bellesa.

706.- "La nostra vida és un jardí. Què en farem?" (17)

707.- "Una vida viscuda en llum i en amor és una gran vida." (51)

708.- "Només vivim quan estimam." (70)

709.- "L'amor és el secret de la vida." (91)

710.- "Visquem la bellesa de la santitat." (91)

d) de l'harmonia amb el *dharma*

L'indicador clau d'una conducta èticament correcta és intrínsec a la natura humana; l'home és *Atman* que és Bondat, Bellesa i Veritat, quan actuam amb harmonia seguint el millor de nosaltres, el nostre *dharma*, llavors la nostra conducta ens fa gaudir de la Vida de forma autèntica. I al contrari, quan actuam en desharmonia, en contra de la llei natural, de forma *adhàrmica*, sofrem directament les conseqüències de l'acció. Les nostres accions produeixen de forma automàtica unes conseqüències en la nostra ment, positives o negatives d'acord amb la qualitat de l'acció. Mascaró defensa, doncs, una moral natural: quan la consciència està depurada sentim repugnància natural pels fets contraris a aquesta moral mentrestant que la conducta adequada ens omple de satisfacció interna. És a dir, la consciència pura ens porta a la conducta adequada i aquesta ens duu a la joia, mentre que la conducta inadequada ens destrueix.

711.- "Recordem que el Millor en nosaltres és el bé, la bellesa i la veritat. Tot el que hi estigui en harmonia és correcte i tot el que hi estigui en desharmonia és erroni. Aquesta és la pedra de toc." (76)

712.- "El bé és una harmonia. El mal és desharmonia. La maldat és una desharmonia activa. També hi ha un bé actiu, una harmonia activa." (64)

713.- "Hi ha alguna cosa en nosaltres que anhela la perfecció. Si aquest anhel no es satisfà hi ha reaccions de diferent formes." (65)

714.- "'Penedir-se' és canviar la pròpia ment, trepitjar un camí nou." (41)

715.- "Hi ha lleis morals que contradiuen les lleis dels governs que la nostra consciència no pot acceptar." (94)

716.- "La virtut és felicitat. En una vida moral tot el que dones se't retorna amb interès." (17)

717.- "El que els altres fan malament els fa mal; el que jo faig malament em fa mal a mi." (87)

e) de la pràctica del bé per si mateix

Per això el discurs ètic de Mascaró repeteix en interminables variables el mateix missatge: el bé com valor absolut, practicar el bé per si mateix, sense esperar res a canvi. A més, s'ha de *fer* el bé, no ens hem limitar a *no fer* el mal, l'acció ha de ser positiva.

718.- "Ajuda: no facis mal." (61)

719.- "Lluita contra el mal amb el bé." (42)

720.- "No ha de voler ésser virtuós per veure què en pots treure de la virtut." (89)

721.- "Fes el bé: no confiïs en no fer el mal." (42)

722.- "Feim el bé per al nostre bé i per al bé dels altres." (42)

723.- "Els bons necessiten ajuda: els dolent necessiten molta més ajuda per tal de tornar-los bons." (42)

f) del cercle viciós

Les accions contràries a l'esperit ètic adrecen a un cercle viciós, ira comporta més ira, vici més vici, odi més odi, etc. Només la conducta en harmonia amb el Bé pot rompre aquest cercle i superar el conflicte, la guerra, l'estadi particular d'evolució espiritual de cada home. La revolució de la humanitat ha de partir de la revolució de la vida interior. Realment la batalla contra el mal és heroica i Mascaró no pot evitar referir-se a la batalla de la *Bhagavad Gita*, al *dharma* d'Arjuna. Quan superam la mera reacció, quan podem respondre al mal amb el bé, llavors estam units a Déu, participam de la seva essència. Quan podem respondre a la violència amb pau, llavors estam instal·lats en el nostre *atman*.

724.- "El vici és la recompensa del vici." (58)

725.- "La ira no pot aturar la ira, la por no pot aturar la por, l'ansietat no pot aturar l'ansietat, la guerra no pot aturar la guerra, l'odi no pot aturar l'odi, el foc no pot aturar el foc." (59)

726.- "Transforma el que és una brutal guerra externa en una batalla sense fi cap a la perfecció: i el que és una revolució externa en una revolució interna." (93)

727.- "Millor morir que odiar i témer." (87)

728.- "No lluitis contra la guerra amb guerra." (87)

729.- "No lluitis contra el mal amb mal." (87)

730.- "A la batalla del Gita la perfecció lluita contra la imperfecció, la veritat contra la falsedat, el bé contra el mal, la bellesa contra la lletjor, la justícia contra la injustícia. Llavors, una victòria final." (81)

731.- "Que les paraules del Gita i les paraules espirituals de la Bíblia siguin la teva vida, i arribaràs a la fi del viatge." (81)

732.- "Respondre a la violència amb la violència és natural: però respondre a la violència amb pau és sobrenatural." (81)

e) de la violència

La conducta contrària a l'ètica porta la violència, el camí del mal condueix al mal, el camí del Be duu al Be i, com ja hem dit, només el Bé pot acabar amb el mal. La nostra experiència ens mostra quin és el camí correcte, què és millor i què és pitjor.

733.- "La injustícia crea violència." (64)

734.- "La injustícia és violència." (64)

735.- "L'experiència humana ens diu quins són els elements positius i negatius de la vida, i sabem que l'amor és millor que l'odi, que el bé és millor que el mal, que la veritat és millor que la falsedat." (48)

f) de la recerca de l'home bo

Perquè no tots el homes són iguals, existeixen diferències qualitatives entre ells; un home ètic és millor que un que no ho és. La consciència moral és el principi i el requisit de la vida espiritual, no endebades PATANJALI en el seus *Yoga Sutras* estableix que els primers estadis en el camí del Ioga són els preceptes ètics: *Yama* i *Niyama*,⁵⁰ que s'apliquen tant al proïsme com a un mateix. L'objectiu de la vida passa doncs per la conducta ètica, pel compromís individual en el camí del Bé. De fet, l'obligació de l'home és ser feliç, cercar la unió amb l'Infinit, aquest deure es pot expressar de moltes maneres, però el significat final és el mateix.

736.- "Un home bo és un home millor, així com un bon vi és un vi millor." (89)

737.- "Si no podem tenir una consciència espiritual tenguem almenys una consciència moral." (62)

738.- ""per què el mal?" més aviat demana, "Què puc fer jo per alliberar-me del mal?" (42)

739.- "Objectius de la vida? Una ment en calma, un cos sa una sensació de joia i joventut, fe basada en els llibres sagrats." (81)

⁵⁰ Iyengar, BKS (1993: 27)

- 740.- "El deure de l'home és ésser feliç perquè és el seu deure estar en contacte amb l'Infinit que és joia." (21)
741.- "El deure de l'home a la terra és trobar-se el mateix." (25)
742.- "L'home vol una nova vida, una nova fe, una nova ànima, un nou món." (64)

g) de l'esforç personal

És important l'observació de Mascaró del fet que volem que els altres siguin bons, que ens respectin, que no ens facin mal; però, sovint ens oblidam d'esforçar-nos en ser bons, en millorar-nos. La nostra responsabilitat vital rau en nosaltres mateixos.

- 743.- "Volem que els altres posseeixin aquelles qualitats encantadores per a les quals nosaltres ens oblidam d'esforçar-nos." (61)
744.- "Cerca't tu mateix." (38)
745.- "Hem de trobar solució al problema de la vida." (70)

h) de l'acció

El camí és un camí d'acció, acció desinteressada, però acció; no constitueix un anhel abstracte, no és tracta de voler ser bons, és tracta d'exercir bondat, exercir amor. Podem errar, podem cometre accions inadequades, però si la resolució és forta i clara i seguim el camí, avançam cap a la joia, a la justícia i a la pau. L'importat és la nostra actitud, si és l'adequada ens durà al nostre objectiu independentment de les accions incorrectes que eventualment puguem cometre.

- 746.- "Voluntat és acció, no desig." (38)
747.- "La vida és un poder sense magnitud." (93)
748.- "Som perdonats per una llei de perdó interior." (42)
749.- "En l'evolució dels valors l'home va de la injustícia a la justícia, del plaer a la joia, de la guerra a la pau." (70)
750.- "La pau és una acte suprem de creació." (70)
751.- "El bé i el mal són relatius." (64)
752.- "Si caus set vegades, però després te n'aixeques una, avances una passa." (100)

i) de la llibertat i de la creació

Quan descobrim la nostra llei moral ens alliberem de la simple reacció, de l'esquema conductista *Estímul-Resposta*, així arribem a la llibertat, ens convertim en senyors de

nosaltres mateixos. Estar ancorats en el nostre Jo superior ens permet allunyar-nos del funcionament merament reactiu: la reacció no és creació.

753.- "El nostre sentit de la veritat ens dóna la llei de la creació, i el nostre sentit de la bellesa ens dóna l'harmonia de l'univers. El descobriment de les lleis de la natura ens dóna poder sobre la natura física: el descobriment de les lleis de la nostra natura moral ens dóna poder sobre nosaltres mateixos i ens fa lliures." (20)

754.- "Com més a prop som del nostre Ésser menys reaccionam i la nostra ment és més clara per actuar." (71)

j) de la conducta interior i de l'exterior

Així construïm el nostre propi món, creem la nostra vida ja que som lliures per harmonitzar la nostra conducta i la nostra actitud amb el Bé suprem que és Déu. Aquesta és la necessitat vital, l'objectiu transcendent: crear una vida interior millor per així contribuir a millorar l'exterior. Quan la nostra conducta s'ajusta als principis ètics, llavor nosaltres en som els principals benefactors.

755.- "Facem un món millor dins nosaltres mateixos." (73)

756.- "Que la força que usa l'ànima per aconseguir una victòria externa, l'usi per obtenir una victòria interior." (42)

757.- "Hem de trobar una criteri de vida i una norma de vida." (73)

758.- "L'interés propi ens hauria de conduir a una vida moral." (73)

k) de la dependència i de la independència personal

Però en aquest camí no estam sols, la nostra vida no és res aïllat del món, vivim en el món i hi trobam altres persones que reben el resultat de la nostra conducta. Però és important ser independent, lliure de la conducta dels altres, la nostra conducta moral s'autojustifica.

759.- "És essencial en la vida no ésser influït pel que els altres fan, o pel que no fan." (71)

760.- "Si perdonam i oblidam ara, som lliures de la temptació i del mal ara." (48)

761.- "La conducta dels altres és assumpte seu. La nostra conducta, els nostres pensament i les nostres paraules són assumpte nostre." (71)

762.- "Si lluitam contra el mal amb el mal, ens tornam dolents." (73)

763.- "Els bons han de sofrir pels dolents, per fer-los tornar bons." (8)

k) de la democràcia

Mascaró, fins i tot, critica la possibilitat que la democràcia es torni el valor absolut, la voluntat de la majoria ens pot dur a l'extermini de les minories, a la destrucció irreversible de la natura, a la injustícia, etc. Els principis ètics han d'estar per damunt dels principis polítics.

764.- "El dret diví de les majories, si es du massa lluny, pot esdevenir gairebé tan tirànic com el dret diví dels reis." (11)

4.11 L'egoisme

765.- "El perill rau en usar els poders de la ment per a fins egoistes i per ideals equivocats." (59)

a) de l'ego com a obstacle

No podem abandonar totalment el món de l'ètica sense referir-nos al problema de l'egoisme. El concepte i la idea de *jo* com una entitat essencial és un obstacle per a una conducta en harmonia i per a la vida espiritual. La pau, el silenci mental és incompatible amb la percepció de l'ego. De fet, en el fons, totes les criatures compartim la mateixa essència, tots som el mateix.

766.- "Ho hi pot haver pau vertadera mentre sentim el nostre "ego". (44)

767.- "L'essència de la vida és la mateixa en totes les criatures vivents." (75)

768.- "Hi ha la nostra cançó i la nostra cançó entre la coral." (56)

b) de l'egoisme i de la llibertat

L'egoisme és l'antítesi de la llibertat, el *jo* és un concepte il·lusori que ens lliga al desig i al dolor. Quan no hi ha ningú en la barca que constitueix la nostra

consciència, llavors som lliures i la càrrega més pesada de la barca és precisament la idea que existeix un *jo* amb existència real. Hem deixar anar la idea de *jo* per així trobar la llibertat.

769.- "L'egoisme és la negació de la llibertat." (11)

770.- "L'egoisme és la presó de la nostra ànima." (27)

771.- "El desig és la càrrega de la vida, la càrrega del cristià. Buda diu:

"Buideu la barca"." (50)

772.- "Amolla les idees inútils així com amolles un pes que tens a la mà." (50)

c) de l'esforç autèntic i de l'esforç banal

L'evolució interior de l'home és un progressiu despreniment de la idea del *jo* per arribar a la unió amb l'Absolut, per això és imprescindible renunciar, abandonant-lo tot, obtenim Tot; *buidant la barca*, l'omplim d'Infinit. Buidam la barca no a través de l'esforç, quan ens relaxam i abandonam l'ego i els seus desitjos llavors vivim una Vida gran.

773.- "1. Un animal no és moral. 2. Un home immadur és egoista. 3. Un home madur és desinteressat." (93)

774.- "Que banals semblen els esforços de l'home per "estar bé" per mitjà de la competició, l'enginy, l'astúcia i l'egoisme! Que banals!" (48)

775.- "La causa de les baralles no és "això o allò és correcte", sinó "jo vull això o allò." (64)

776.- "Renuncia a tot i tindràs el Tot. És la renúncia interior el que compta." (38)

777.- "Renúncia no és deixar-ho córrer. És deixar caure la càrrega." (59)

778.- "En la batalla de la vida la força del desig és destruïda per altres forces." (38)

779.- "L'egoisme ve quan l'individu intenta esdevenir el tot." (83)

780.- "La idea d'esforç es compon de la idea d'ego i de no-ego. Si no hi ha ego, on és l'esforç?" (50)

781.- "Relaxa la teva vida en una Vida més gran." (83)

d) del judici

La renúncia ens porta a la suspensió del judici, ens acosta a l'extinció (*nirvana*) de la ment, a l'estat de Ioga. Jutjar implica posicionar-nos, col·locar el nostre jo en un lloc determinat, sense ego no hi ha judici. L'ego ens lliga a l'esforç, mentre que buidar-se, amollar-se, relaxar-se... ens duu a la llibertat. Això ho podem aconseguir si transcendim les fronteres del nostre jo més enllà de la ment, del bolic de pell que constitueix el nostre cos per viure en tot.

782.- "El "no jutjeu" de Jesús significa que els nostres judicis haurien d'ésser lliures de les nostres reaccions egoïstes." (92)

783.- "Viu dins les vides d'altra gent i d'altres coses." (37)

e) de la depressió

Exacerbar el jo, dur-lo a les seves darreres conseqüències ens porta o bé, en un extrem, a la Vanitat absoluta, o, en l'altre, a la depressió. La depressió és conseqüència d'una visió egoïsta de la realitat, de veure el proïsme i el món des d'una perspectiva centrada en el jo, com un medi per al nostre ego i no com una finalitat. La depressió es produeix quan les expectatives egoïstes sobre el proïsme i el món no s'acompleixen.

784.- "La depressió no és una forma d'egoisme?" (83)

f) d'escapar del món

Tot això implica que renunciar al món no és el camí adequat, hem de viure en el món i contribuir a fer-lo millor, escapar no és mai la solució correcta; el que hem de fer és renunciar al nostre jo, amollar-lo i abandonar-nos a la vida.

785.- "Jesús sempre té raó: no condemnem el món, sinó ajudem-lo." (77)

786.- "Viatjar és escapar-se d'un mateix. Compareu-ho amb aquell home que volia escapar de la seva ombra." (18)

4.12 Economia

a) del benefici

Considerant les característiques de l'obra de Mascaró, resulta bastant paradoxal dedicar un capítol a l'apartat de l'economia, però les idees que expressa bé en valen la referència. Com cal imaginar, la visió mascaroniana de l'economia és molt personal i crítica amb els models mentals que imperen actualment en la nostra societat. La riquesa no és de cap manera un bé absolut, la possessió de béns no té realment importància, ja ho deia quan parlava del seu paísà Joan March: "...una gran intel·ligència aplicada a coses petites com és fer diners,..."⁵¹, el diners són per a Mascaró *una cosa petita*. Si l'objectiu de la vida és el benefici, llavors hi ha alguna cosa equivocada.

787.- "En la lluita per la riquesa renunciis a tot per guanyar unes quantes coses." (74)

788.- "Hi ha d'haver alguna cosa moralment errònia en un sistema que té com a única motivació el benefici privat." (73)

b) de l'aritmètica paradoxal

En l'art de la vida ens trobam amb la paradoxa aritmètica que Mascaró repeteix una i una altra vegada: donar més és tenir més. L'art de viure ha de transcendir el desig egoista d'acumulació, tenir i ser són termes antagonistes. La "no-possessivitat" (*aparigraha*) és també un dels principis ètics externs (*yama*) del Ioga de PATANJALI⁵².

789.- "Com més dones, més tens." (25)

790.- "Si un home no té bona voluntat, com més té menys és." (77)

791.- "L'art de guanyar i gastar està relacionat amb l'art de viure." (86)

792.- "Un home pot renunciar a la joia d'Ésser pel plaer de tenir: com més té, menys és." (52)

c) de ser i de tenir

⁵¹ Mascaró, March Ques (1993: 57)

⁵² IS II. 30

Mascaró insisteix en l'antagonisme entre *ser* i *tenir*. L'aspecte material extern que suposa la propietat no és l'important de la vida, el que importa és ser; ser la nostra vida interior és el que ens pot donar autèntica riquesa.

793.- "És allò que som el que interessa a nosaltres i als altres." (71)

794.- "La gran qüestió de l'educació és "Que volem ésser?" i no "Què volem tenir?" (19)

795.- "En la vida interior tots podem tornar rics." (20)

d) de la llibertat i de les possessions

Les possessions no ens donen llibertat, al contrari ens encadenen i limiten; realment som esclaus de les nostres possessions.

796.- "Totes les possessions són limitacions." (31)

e) de la propietat

Resulta convenient recordar aquí la crítica que fa a la propietat i que expressà a Joan Maimó amb motiu del seu dolor per la destrucció de l'entorn natural de Mallorca a causa del turisme.

"Segons en Karl Marx tota propietat és un "robo", castellanisme nostre segons el Sr. Moll. La picardia del nostre poble ha dit que "qui no roba, no duu roba" i la pesta del turisme ens diu la veritat. Karl Marx té raó i ens fa pensar en el problema de la propietat." ⁵³

f) de la quantitat i de la qualitat

El món actual ha arribat a apropiat-se de la natura, però el problema de la humanitat no és el de la quantitat d'apropiació, sinó de la seva qualitat, la nostra cultura ens duu a l'acumulació de béns, però allò que és realment important per a la vida espiritual no està lligat a les lleis del mercat.

797.- "La gran mancança del món actual és de qualitat i no de quantitat, de grandesa, però no de més volum, de silenci i no de renou, de contemplació i no de possessió." (59)

g) de l'actitud davant la possessió

La joia i la llibertat depenen en gran mesura de la nostra actitud amb les possibles propietats que tinguem o que podríem arribar a tenir. L'important és crear la nostra vida, crear el nostre ser, posseir-nos, ser senyor de nosaltres. Les possessions exteriors no tenen valor real. Si som senyors de nosaltres mateixos, tenim la possibilitat de crear la nostra vida.

798.- "És la quietud interior el que compta, la joia d'Ésser, independentment de tenir. La nostra joia no hauria de dependre del que tenim ni del que no tenim." (77)

799.- "Pel mateix acte de possessió sabem que som més grans que les coses que posseïm." (77)

800.- "No és la possessió més gran la possessió de l'ànima?" (81)

801.- "Llibertat per crear, no per posseir." (1)

h) de la "possessivitat" equivocada

De fet, l'afany acumulador no és més que un substitut de la recerca de l'Infinit, sembla que l'infinit o l'etern no és sinó qualche cosa molt gran o una gran extensió de temps sense fi. L'Infinit i l'Etern s'obtenen transcendent l'espai i el temps, trobant el Déu que és dins tots nosaltres i no acumulant béns, és una qüestió de qualitat no de quantitat.

802.- "Cercar "més i més" és cercar l'Infinit, però de manera equivocada." (83)

803.- "Els doblers donen llibertat externa, però la llibertat interior ve del Déu que hi ha en nosaltres." (63)

h) de la dependència de les etiquetes

La pobresa o riquesa exterior no depenen de la quantitat de béns que posseïm, són relatives a la nostra actitud. La actitud que manifestam davant de les possessions és

⁵³ Maimó, J. (1990: 106)

el que ens fa rics o pobres, és necessari alliberar-se d'aquesta dependència externa. Hem d'arrelar-nos en el nostre jo autèntic.

804.- "Hem d'alliberar el pobre de la seva pobresa i el ric de la seva riquesa. Ambdues coses, pobresa i riquesa, són nocives." (3)

805.- "Tengueu joia en allò que sou; i així no us podran prendre el que teniu." (25)

i) de les possessions i de la vida

Hem de tornar a ser nins, a desprogramar-nos de l'anhel d'acumular possessions o de jugar al joc del consum, per jugar el joc de la vida. El paper de l'educació és clau, hem d'ensenyar a viure o hem d'ensenyar a sobreviure en el mercat?

806.- "Si la gent pogués ésser educada per viure en comptes d'ésser educada només per guanyar i gastar!" (19)

807.- "Els infants són feliços, sense cap problema de doblers. Per què oblidam la felicitat natural d'un infant?" (99)

j) de la "pobresa d'esperit" i de la pobresa material

En el fons, la possessió implica sempre un reforçament de l'ego, sempre que diem *posseir* ens hem de referir al posseïdor. Per això, la consciència de possessió és un obstacle per superar la consciència del jo i, per tant, un obstacle per arribar a la consciència pura del jo superior, *d'atman*, que és ésser i joia (*sat-cit-ananda*).

808.- "Benaurats els qui tenen l'esperit de pobresa, que són "pobres d'esperit". Quants pobres només volen ésser rics materialment!" (56)⁵⁴

809.- "Ésser "pobre d'esperit" és tenir les coses sense la sensació de "jo les tenc". (58)

⁵⁴ Vegeu la nota a l'aforisme 689

4.13 Educació

a) de la finalitat de l'educació

Un dels temes que més preocupaven Mascaró era el de l'educació⁵⁵, quins són els valors que hem d'inculcar a l'educand i, sobretot, com ensenyar-lo a viure una vida plena. L'educació ha de ser vida, llibertat autèntica, joia, *Karma Ioga*. Quan diem *educació*, tant ens referim a l'objectiu final del procés educatiu, com a la tasca mateixa de dur a terme aquest procés. L'educació autèntica no és per a Mascaró més que una *sadhana* cap al *Ioga*, un camí de creixement espiritual.

810.- "El fi de la educació és la llibertat. Les passions ens fan tornar passius. Només poden ésser controlades per l'acció." (19)

811.- "L'escola hauria d'ésser la vida, no a part de la vida." (69)

812.- "L'educació s'hauria de basar en la joia perquè la vida es basa en la joia." (76)

813.- "L'escola hauria d'ésser un lloc de felicitat i de lleure: vida dins la vida d'una comunitat." (86)

814.- "El veritable fi de l'educació és més vida, i el veritable fi de la vida és més joia." (29)

815.- "L'objectiu de l'educació és conduir el finit a l'Infinit." (94)

b) dels ideals de la vida

L'educació ha d'ajudar a seleccionar allò que ens és convenient i a superar la peresa, el rebuig per allò que sí ens aniria bé per trobar els valors que poden conduir la vida cap a la millora i a la perfecció. En aquest sentit l'educació és una eina per escollir allò que ens porta al creixement.

816.- "El cinema, els diaris, l'estudi, l'ensenyament: la vida mateixa és un problema de selecció. Com quan ens menjem un peix, llençam les espines." (69)

817.- "No ho sé i no ho vull saber" és el consol del peresós." (83)

818.- "Considerem els nostres ideals de vida, què volem, què hauria de voler el món." (94)

⁵⁵ Vegeu Munar, M. (1997)

4.14 Fe, veritat

a) de la fe i de la vida

La Fe i la Veritat són parts importants d'una vida plena. Sense Fe la vida no pot arribar a mostrar tota la seva absoluta dimensió, la fe ens acosta a l'aprehensió de la vida autèntica, sense fe la vida no pot arribar a tenir sentit. La fe, juntament amb l'amor, són les guies que ens han d'acompanyar en el nostre camí.

819.- "Tenir Fe és tenir una nova vida." (20)

820.- "Més vida més fe. Menys vida, menys fe." (32)

821.- "Fixa la teva ment en l'objectiu, mira clarament el que vols i fes el camí amb amor i amb fe." (88)

b) de la fe com a creació

Però la fe no és ens donada, transmesa per algú, per alguna autoritat, per la nostra família o per la nostra cultura. La fe és un acte de creació individual, cada un construeix, crea la seva fe; sinó no és fe. I la cream a través de la voluntat, per tenir fe cal tenir voluntat, voler trobar-se amb la Veritat. Primer, cream la nostra fe, la nostra visió, després, cream la nostra vida. Però la fe no és individual, quan encontram la fe autèntica ens adonam que aquesta fe és també universal.

822.- "La fe és un acte de creació." (32)

823.- "En la fe hi ha voluntat, i voluntat és creació." (68)

824.- "L'home necessita una fe, una fe universal i llavor una religió que uneixi tots els homes en aquesta fe. Quina és aquesta fe? És un acte de creació i de visió. Cream allò que esperam." (96)

825.- "Després de trobar una fe, l'hem d'aplicar a la vida." (96)

826.- "Al món fa falta una revolució, una revolució interior, una revolució que canviï el cor i la ment de l'home. Fa falta una nova fe, una fe humana universal." (18)

c) de la Veritat

Lligada de forma molt estreta a la concepció de fe, trobam la concepció de Veritat. Podríem dir, sense per d'equivocar-nos, que per a Mascaró *fe autèntica* i *Veritat* són sinònims, de fet Fe, Veritat, Vida, Amor, Llum... són mots en molt de casos equivalents.

827.- "No "la meua victòria" o "la teua victòria", sinó la victòria de la Veritat." (78)

828.- "La veritat és l'estel de la meua vida. La meua vida, la meua llum, el meu amor." (96)

d) de la fe i del fanatisme

El contrari de la *fe* no és l'escepticisme ni l'indiferència, és el fanatisme. La fe és una aprehensió superior de la realitat, és llibertat; el fanatisme és una esclavitud de la creença, de l'opinió de "l'autoritat", dels "llibres"... La fe, la religió autèntica sorgeix del nostre interior. L'objectiu de la nostra vida és caminar cap a la Visió de la Llum i la Llum és una, per això la fe de l'home ens és comuna. L'home necessita un anhel, una visió cap a on dirigir els seus esforços.

829.- "Necessitem menys fanatisme i més compassió i comprensió." (18)

830.- "El fanatisme permet que la gent sigui cruel amb una bona consciència." (87)

831.- "Hem de crear la nostra pròpia religió interior. Si no és així som en perill de superstició o d'indiferència irreflexiva." (38)

832.- "Volem estrelles de veritat cap a les quals tots poguem anar. Volem sentir la fe comuna que tots tenim. L'Home en aquesta terra potser no arribarà mai a les estrelles, però pot dirigir les seves passes en direcció a les estrelles." (97)

e) de la fe i de les paraules

Al contrari que el fanatisme, la fe se situa més enllà de la paraula i de les possibilitats del coneixement racional, és una experiència íntima personal, o millor *transpersonal*, ja que és una experiència a la vegada individual de cada home, però també la mateixa per a tots els homes que hi arriben a través de l'aprehensió mística. I és la fe

construïda sota l'experiència mística la que ens dóna seguretat, ens allibera dels dubtes.

833.- "No és el mateix la vida que parlar de la vida. Volem una nova fe, més enllà de les paraules, una fe que és vida." (98)

834.- "Una fe basada en l'experiència real és lliure dels dubtes i de les falses creences." (49)

f) de la fe i del Ioga

Un altra vegada hi trobam la idea que l'interior de l'home hi ha la seva ànima profunda (*Atman*) que és equivalent a l'Ànima universal i a l'Absolut (*Brahman*). Ens trobam amb la identificació i la unió (*Ioga*) de l'home amb Déu, en aquest cas la nostra fe s'ha d'identificar amb la voluntat de Déu.

835.- "Tengueu fe en el millor de l'home, el centre de l'home. Mai, mai, no deixeu defallir la vostra fe. Aquesta és la fe de la qual parlà Jesús. Tengueu la fe que Déu té. Que la vostra fe i la voluntat de Déu siguin u." (48)

4.15 Poesia

a) de les paraules i de la vida

I com no podria ser d'altra manera, seguim trobant la referència constant a la poesia com una possible eina descriptiva d'allò que no es pot descriure, la poesia ens condueix a la Vida, la racionalitat pura, sense res més, a la mort. Perquè la Realitat és més enllà de les paraules.

836.- "La poesia ens mena a un món viu, però els conceptes merament intel·lectuals ens menen a un món mort." (29)

837.- "Les grans coses són més enllà de les paraules i les coses insignificants s'haurien de resoldre amb poques paraules." (53)

b) de la ment i de l'Infinit

La ment és incompatible amb l'aprehensió espiritual, de fet aquesta aprehensió s'obté quan detenim la ment (*yoga citta vritti nirodha*). En el Budisme *Zen*, per exemple, el mestre planteja al deixeble *koans*, o endevinalles paradoxals lògicament irresolubles com: "Quin era el teu rostre abans de néixer?". La impossibilitat lògica de resolució destrueix els condicionaments de la ment i permet al deixeble arribar a la il·luminació, en aquest cas anomenada *satori*. La ment és un obstacle en el camí de l'alliberament.

838.- "Hi ha un misteri que afebleix la ment, però el misteri de la meravella mena cap a l'Infinit." (29)

c) de la vida com a poema

Mascaró compon una metàfora: la nostra vida com un poema; el camí de l'home és poesia, quan cream la nostra vida cream un poema, un poema que condueix al Ioga, a la comunió, que és el mateix que identificació, amb Déu.

839.- "El progrés de l'ànima és com el d'un poema viu. El poema és la nostra vida, i la idea central és Déu." (20)

d) de la poesia com a creació

Les manifestacions artístiques són actes de creació i a més en dos sentits, afecten tant el creador del suport artístic com aquell que el reinterpreta tot cercant el sentit que volia transmetre l'artista o el que ell mateix pot encontrar de la seva interpretació. Per això l'aprehensió artística expandeix la nostra vida. Crear poesia és expressar l'Inefable, interpretar poesia és crear l'aprehensió de l'Inefable.

840.- "L'apreciació d'un poema és un acte de creació pel qual ens endinsam en la vida més gran que ha creat el poema. Una expansió de la nostra vida."
(5)

e) de la ciència i de l'art

Quan comparem la ciència amb l'art, Mascaró els col·loca en dos extrems: una és interpretació, l'altra creació; una col·loca l'home per davall, l'altra el col·loca per damunt; una és instrument, l'altra vida. La poesia supera la matèria, mostra l'essència divina de l'home, mentre que la ciència se sotmet a la matèria.

841.- "L'art altera les coses: la ciència segueix les coses." (68)

842.- "La tècnica del científic és instrumental: però la de l'artista dóna vida." (68)

843.- "El científic té un problema concret per solucionar, i el poeta té un poema concret per crear." (62)

844.- "El científic mata. L'artista dóna vida." (37)

845.- "En l'art la persona controla el material. En la ciència el material controla a la persona." (68)

f) de la lògica i de la vida

La lògica no pot descriure la vida mentre que l'art pot descriure les virtuts de l'ànima i de la vida espiritual. Les virtuts són creacions plenes de poesia i ens permeten acostar-nos al Suprem.

846.- "Sí" i "No" només són veritat en la lògica, no en la vida." (37)

847.- "Prudència, justícia, força i temperança són totes harmonies." (68)

5 Ioga

Ja hem vist que el mot *Ioga* té diversos significats: vol dir unió amb el transcendent, camí espiritual, pràctica espiritual, és un dels *darshanas* del pensament hindú i també un estat de la ment: el de la detenció total de les seves fluctuacions. En aquest apartat ens centrarem en les cites que apareixen en *La creació de la Fe* que estiguin relacionades més directament amb el concepte de Ioga, en qualsevol dels seus significats. A efectes de l'estudi, però, ens cenyirem en les relacions amb l'obra clàssica que sistematitza el *Ioga* establint una estructura lògica, un “mapa” de la consciència i dels camins per arribar al *samadhi*, a l'alliberació de la ment del seu esclavatge del món sensible. Ens referim naturalment als *Yoga Sutras* de PATANJALI. Aquesta obra, datada entre els segles IV aC. i IV dC., està constituïda per una col·lecció d'aforismes classificats en quatre capítols en el quals es descriu el camí cap a l'alliberament. El primer capítol, *Samadhi padah* o camí vers el *Samadhi*, descriu l'estat de la ment en el moment del *samadhi* i les dificultats i obstacles per arribar-hi. Els capítols segon i tercer, *Sadhana Padah* i *Vibhuti Padah*, descriuen el camí dels vuit estadis (*ashtanga*⁵⁶) cap a l'alliberament i els poders (*siddhis*) que obté el practicant (*sadhaka*) a mesura que va progressant en el camí del Ioga. El darrer capítol, *Kailvalya Padah* o camí de l'alliberament, descriu les característiques de l'ésser alliberat.

D'altra banda, un dels grans ioguis de la història fou el *Buddha*. Ja que Mascaró fa moltes referències directes o indirectes al budisme relacionat amb el seu aspecte “iòguic” i a causa de la seva importància presentarem el Ioga budista en un capítol independent

Introduïrem tot seguit, una sèrie d'aforismes que emprà Mascaró al parlar i descriure el Ioga, per passar a continuació a classificar els aforismes mascaronians segons el sistema i estructura que emprà PATANJALI en els *Yoga Sutras*. És a dir, citarem un

⁵⁶ Ashto: vuit, anga: parts, estadis.

aforisme determinat dels *Sutras* i després citarem aforismes de Mascaró que tinguin un significat semblant, que puguin explicar, matisar o complementar l'aforisme primitiu o simplement que hi trobem més relació. En els casos que es consideri necessari hi introduïrem els comentaris imprescindibles per aclarir algun matís que pugui quedar obscur.

En primer lloc, els conceptes de *Ioga*, *unitat*, *u*, *unió*, *comunió*... són en sentit espiritual sinònims. Per aquest motiu no hi poden manca les referències amb aquest sentit d'unitat transcendent i al seu significat espiritual i místic: arribar a l'U és arribar a l'Infinit.

848.- "Sigues Un i tindràs l'infinit del Cel." (7)

849.- "Esdevenim immortals quan ens feim més i més u amb Déu." (7)

850.- "Ésser u amb Jesús o u amb Buda és ésser u amb l'Infinit." (83)

Una de les manifestacions de la unitat és l'estètica, quan desapareix la diferència entre l'objecte i aquell que l'aprehèn, llavors encontram la bellesa absoluta.

850, bis.⁵⁷ - "En bellesa el subjecte i l'objecte són u." (75)

De fet, el Ioga, la vida i l'art són indivisibles, mitjançant el Ioga aprenem a viure una vida autèntica, a crear la nostra vida com si d'una obra es tractàs d'art i de joia. Quan veiem la vida des de l'estat contemplatiu del Ioga, llavors sentim una sensació íntima de joia.

851.- "L'art del Ioga és l'art de la vida." (36)

852.- "Veu les coses en contemplació i sent la joia de la vida." (47)

L'estat de la consciència transmuta la percepció de la realitat, quan la nostra ment està en silenci, percebem la immensitat de l'Univers, arribam a l'aprehensió real, que, a més, no és res elitista, per a alguns, tots els homes poden arribar-hi, ja que és part de la seva pròpia essència, només cal buscar en el nostre interior i eliminar allò

⁵⁷ Aquest aforisme havia quedat sense numerar per descuit. Per no alterar tota l'estructura numèrica hem optat per aquesta solució.

que no és (*neti, neti*) i així trobarem la unió amb allò que mai no hem deixat de ser: *Brahman* o *Purusha*, l'Absolut. Mascaró ens remet a la poesia mística de W. Blake: "veure el món en un gra d'arena". Malgrat no ho sapiguem, som éssers espirituals i des del nostre interior es manifesta el Suprem.

853.- "Veure la grandesa en les coses petites. "Veure un món en un gra d'arena"." (34)

854.- "L'aprehensió real de la suprema veritat és a l'abast de tots el homes." (39)

855.- "El creixement i cura de l'ànima ha de venir de dintre." (35)

856.- "L'Infinit i l'Eternitat són sempre amb nosaltres." (96)

857.- "Perquè Tu i Jo poden esdevenir u, "Faci's la teva voluntat" és també

858.- "Faci's la meva voluntat." (13)

859.- "L'home és un ésser espiritual. Té un cos, però l'Esperit és el propietari del cos." (96)

Arribar al ioga és arribar a l'Infinit i a l'Etern, llavors el món sensible perd el seu interès, ens n'alliberam i podem, simbòlicament "retirar-nos al bosc", transcendir les limitacions de la vida ordinària i entrar en una altra dimensió. Evidentment, la retirada al bosc és metafòrica, no és un canvi de domicili, és un canvi d'actitud mental, un canvi en la forma d'aprehendre la realitat.

860.- "La roda de l'Esdevenir volta i volta en el temps i en l'espai. Podem aturar la roda?" (41)

861.- "L'home que ha superat l'estat és l'home que es retira al bosc." (94)

5.1 Els loga-sutras de Patanjali “comentats” per Mascaró. Capítol I: Samadhi Pada: el camí del Samadhi

a) Silenci Mental

I. 1 Aquí es presenta l'art del ioga.	862.- "Una fe sustentada en la visió és Ioga, l'art de la vida." (84) 863.- "El que volem és: quietud, buidor i amor sempre present." (53)
---------------------------------------	---

Per a molts d'interprets dels YS., la primera paraula del primer sutra és clau: *aquí* és en sànscrit *Atha* que vol dir també *ara* i *pregària*. També és la primera paraula dels *Brahma Sutra* i denota el sentit d'urgència en l'anhel de conèixer *Brahman*.⁵⁸

I. 2 Ioga és la cessació (<i>nirodha</i>) dels moviments de la ment	864.- "El Gita pot ésser vist en pensament o en silenci, en el pensament de la meditació o en el silenci de la contemplació." (88) 865.- "Hi ha una música de la ment, i el silenci de la ment." (29) 866.- "La fe és silenciosa." (60) 867.- "Què és la pregària? Essencialment la pregària és un silenci de la ment." (29) 868.- "La felicitat és aturar el moviments de la ment." (51) 869.- "En el sublim hi ha silenci; en la simple bellesa només harmonia." (68) 870.- "Una quietud d'enteniment és el tresor més gran de la vida." (71)
---	---

I. 3 Llavors, l'Ésser es manifesta en el seu vertader esplendor	871.- "Si aturem els moviments de la ment, podem sentir l'Esperit de Déu." (93) 872.- "Quan la ment és en silenci podem sentir la veu de Déu." (97) 873.- "Al Centre de la nostra ment hi ha silenci: l'Infinit." (10) 874.- "Podem sentir la veu del silenci." (94) 875.- "Observa el que passa amb una ment tranquil·la, i sense cap reacció." (59) 876.- "Sigues en silenci i sentiràs la veu del silenci." (60)
---	--

⁵⁸ Vegeu Iyengar (1993: 45)

	878.- "En la joia del silenci, ves més enllà del silenci." (54)
--	---

I. 4 D'una altra manera, el perceptor roman identificat amb les fluctuacions (<i>vruttis</i>) de la ment	879.- "Quan amb una ment clara consideram les idees, som en el camí correcte; però quan amb una ment confusa som posseïts per les idees, som en el camí de la foscor." (5) 880.- "Això passa" és un fet. "Això em passa a mi" és quelcom que afegim al fet." (53) 881.- "Atures els moviments de la ment així que penses que s'aturaran." (41) 882.- "La solució d'un problema és un fet. Com més gran és la pau de la ment, més fàcil és trobar la solució. Qualsevol preocupació, agitació o temor obstaculitza la solució." (23)
--	--

b) Les fluctuacions de la ment

I. 5 Hi ha cinc tipus de fluctuacions de la ment. Unes poden provocar aflicció, altres no .	883.- "Silenci és pau mental. En aquest silenci tenim el poder d'eleva-nos per damunt la jungla de la nostra vida." (85) 884.- "En l'autocontrol pur no hi ha esforç, ni dolor." (88) 885.- "El pensament interfereix amb la consciència." (41) 886.- "El pensament és útil per a l'acció, però inútil per a la contemplació." (80) 887.- "El poeta veu les paraules en contemplació, no en el mer pensament." (5)
---	--

I. 6 Aquestes són (les fluctuacions): coneixement correcte, coneixement incorrecte, il·lusió, son i memòria	888.- "Una ment en calma atura la por, l'ansietat, l'agitació, l'excitació." (88) 889.- "Quan tens un dubte, observa el dubte. No facis cap esforç per trobar la resposta. 890.- Quan la ment sigui clara la resposta vindrà." (50) 891.- "Si usam el pensament tot sol, només tendrem pensaments més complicats." (69)
---	--

c) La interiorització que aquieta la ment

I. 12 La cessació de les fluctuacions de la ment s'assoleix mitjançant la pràctica constant (<i>abhyasa</i>) i el deseiximent (<i>vairagya</i>)	892.- "La consciència no es pot pensar, ni mesurar, ni veure, ni sentir, ni cremar, ni matar. Només es pot experimentar." (65) 893.- "En la renúncia ens feim lliures de les cadenes del desig." (51) 894.- "Renunciació no és "abandonar-se": les coses s'abandonen totes soles i hi ha una sensació d'allugeriment." (43) 895.- "Feim millor les coses quan no estam pensant que les feim." (25)
I. 14 Aquesta pràctica esdevé fermament estable si es realitza durant molt de temps, sense interrupcions i amb atenció reverent	896.- "Quan una idea té força, el subconscient l'agafa i troba maneres i mitjans per aconseguir que es realitzi. Depèn de la força de la idea." (50) 897.- "Hi ha d'haver una col·laboració entre la nostra ment conscient i la nostra ment subconscient." (50) 898.- "Quietud primer conscient i després subconscient." (65)
I. 15 El deseiximent (<i>vairagya</i>) és la consciència d'autodomini que assoleix aquell que s'ha alliberat totalment del desig	899.- "Només aquells que són lliures de desig poden veure-hi." (47) 900.- "Els moviments de la ment amb les seves possessions, lligams, il·lusions, fama, honors, poder! Allibera-te'n i frueix de l'autèntica vida." (51)

d) Camí vers el *samadhi*

I. 17 <i>Samprajñata Samadhi</i> és el <i>Samadhi</i> acompanyat de raonament analític, visió de la seva natura, joia i experiència de pur ésser	901.- "Ja que la ment és la nostra vida, anem amb compte amb els nostres pensaments. Tenguem la joia de la veritat, la bellesa i la bondat." (42) 902.- "L'experiència del "Jo Som" pot ésser l'experiència més alta de la nostra vida." (20) 903.- "El silenci espiritual és pau i joia i amor." (34) 904.- "Hi ha una joia que és pau i en aquesta pau no hi ha pertorbacions, ni desigs, ni anhels." (79)
--	---

	<p>905.- "La joia és eterna. El plaer és transitori. En les possessions tenim plaer i dolor. En la joia tenim una cosa que és per damunt del plaer i del dolor." (17)</p> <p>906.- "Una joia profunda i tranquil·la més enllà del plaer i una pau profunda i tranquil·la més enllà del dolor." (53)</p>
--	---

d) El Senyor

I. 25 En <i>Ishvara</i> (el Senyor) resideix la llavor de l'omnisciència	<p>907.- "Silenci. Déu en nosaltres i en tot." (97)</p> <p>908.- "Escolta i escriu. Escolta el silenci de Déu i vindran les paraules correctes." (61)</p> <p>909.- "L'Infinit és silenci." (74)</p> <p>910.- "Hi ha una calma sempre present que té tot el poder de l'univers darrera ella." (4)</p> <p>911.- "Déu és una experiència." (81)</p> <p>912.- "L'Infinit és silenci. El finit és so." (39)</p>
--	--

d) Mantram

I. 27 OM és l'expressió del Senyor	<p>913.- "El Nom només hauria d'ésser pronunciat en silenciosa santedat." (35)</p> <p>914.- "Som grans quan som u amb la grandesa." (35)</p> <p>915.- "El sublim porta silenci a les nostres ments i llavors una harmonia després del silenci." (76)</p> <p>916.- "El silenci de l'Ésser, l'evidència de l'Invisible." (100)</p> <p>917.- "L'OM en silenci és el Brahman transcendent. L'OM sonor és creació perdurable." (66)</p>
<p>I. 28 La repetició del <i>mantra</i> condueix a la realització del seu significat</p> <p>I. 29 Llavors la consciència s'interioritza i desapareixen els obstacles</p>	<p>918.- "La repetició d'una paraula creativa, com "amor", "llum", "vida" és com carregar una bateria elèctrica." (76)</p> <p>919.- "Agafa una idea com per exemple "una ment tranquil·la". Considera el seu valor, definició i creació, el seu poder i la seva pau. Al final tens una ment tranquil·la, molt naturalment, sense cap esforç." (94)</p>

	<p>920.- "Tingues una paraula silenciosa com Amor, Déu o OM sempre en el fons de la teva ment." (85)</p> <p>921.- "Del so de la meditació anam al silenci de la contemplació." (100)</p>
--	--

e) Els obstacles del camí i com es poden vèncer

I. 30 Els obstacles que produeixen les distraccions de la ment són: la malaltia, la feblesa, el dubte, la negligència, la sensualitat, la peresa, l'error, la incapacitat de mantenir el terreny guanyat i la manca de fermesa.	<p>922.- "Quan un home pensa en la vida i en la mort oblida l'Eternitat." (34)</p> <p>923.- "La tristesa mena al pensament profund. El sofriment destorba el pensament: no és creatiu." (69)</p> <p>924.- "No hi ha problemes: només hi ha fets." (59)</p> <p>925.- "El cos de l'home és mogut, és mogut per les passions i és per tant passiu, no etern." (17)</p> <p>926.- "El subconscient no és una consciència inferior, sinó una consciència amagada." (50)</p> <p>927.- "Tots els neguits i ansietats són enganys auto-engendrats." (43)</p>
---	---

I. 32. Per eliminar-los s'ha de practicar sobre un sol aspecte de la Veritat	<p>928.- "La pau atura els moviments de la ment." (74)</p> <p>929.- "Reaccions d'agitació, por i passió són inútils, innecessàries o perjudicials." (96)</p> <p>930.- "Quan ve una sensació de por, l'hem d'encarar en silenci, i llavors desapareix." (58)</p> <p>931.- "Les reaccions del cos són molt similars en l'home i en els animals: la part animal del cos reacciona d'una manera similar: por, ira, desig, procreació." (17)</p> <p>932.- "Hi ha una quietud de la ment que ajuda les idees i les contradiccions." (78)</p>
--	--

g) La pràctica cap a la serenitat.

I. 33 Mitjançant el cultiu de l'amor (<i>maitri</i>), la compassió (<i>karuna</i>), la joia sense motiu (<i>mudita</i>) i l'equanimitat (<i>upeksha</i>), s'arriba a la serenitat i puresa de la ment ⁵⁹	<p>933.- "Silenci i amor. Això és el que compta." (98)</p> <p>934.- "Hem de conèixer la ment. Hem de controlar la ment. Hem d'alliberar la ment."</p>
---	---

⁵⁹ Cal recalcar que aquest quatre conceptes coincideixen totalment amb el quatre estats sublims del budisme (vegeu sobretot els capítol dedicat a Vida i al *Dhammapada* en la Primera part)

	<p>(50)</p> <p>935.- "Una ment tranquil·la no desitja res, no espera res." (50)</p> <p>936.- "Tenir la ment tranquil·la vol dir tenir-la silenciosa, mai espantada ni enfadada ni pertorbada." (50)</p> <p>937.- "Que l'home dolent torni bo i que el bo tengui pau. Que el qui té pau esdevingui lliure i el qui és lliure faci lliure als altres." (64)</p> <p>938.- "La pilota roda. L'infant sent joia. L'home veu la pilota i pensa." (34)</p> <p>940.- "L'home que està despert té la joia d'un infant i el pensament d'un home." (34)</p>
I. 37 O meditant en el cor d'una ànima alliberada de tot lligam mundà	<p>941.- "Possessió és la forma més baixa de relació." (62)</p> <p>942.- "La ment tranquil·la tranquil·litza altres ments." (50)</p>
I. 39 O per la meditació d'allò que el cor més aprecia	<p>943.- "Tot l'univers és davant nostre per a la nostra meravella, contemplació i educació." (98)</p> <p>944.- "La lletjor i el mal destorben la ment: la bellesa i el bé ajuden la contemplació." (83)</p> <p>945.- "L'amor ajuda la concentració: param atenció en allò que estimam." (36)</p>

5.2 Capítol II. Sadhana Padha: el camí de la disciplina espiritual

a) Kriya Yoga: el ioga de l'acció purificadora

<p>II. 1 L'ascesi (<i>tapas</i>), l'estudi dels textos, l'estudi d'un mateix (<i>svadhyaya</i>) i el lliurament al Senyor (<i>Ishvarapranidhana</i>) constitueixen el <i>Kriya Yoga</i></p>	<p>946.- "Amb visions correctes sabem que el camí no és una teoria. Amb intencions correctes tenim la decisió de seguir el camí." (49)</p> <p>947.- "No hem d'ésser governats per la ment: hem de governar la ment." (50)</p> <p>948.- "Silenci i treball." (100)</p> <p>949.- "L'home s'ha de superar ell mateix: de la humanitat a la divinitat." (83)</p> <p>950.- "Si tens Déu a la teva ment, per sempre, veuràs Déu en totes les coses; veuràs totes les coses a través de Déu il·luminades per Déu, que vénen de Déu i van cap a Déu." (54)</p> <p>951.- "L'autocontrol ni és tensió, ni relaxació. És perfecció." (92)</p>
---	--

<p>II. 2 El <i>Kriya Yoga</i> té l'objectiu de conrear el Samadhi i atenuar les afliccions</p>	<p>952.- "La lluita interior és necessària, però hauria d'ésser com un joc d'escacs." (12)</p> <p>953.- "Un cotxe només és lliure de córrer quan va per la carretera." (31)</p> <p>954.- "Si no et conquereixes tu mateix ets conquerit o bé conquereixes els altres." (99)</p> <p>955.- "L'auto-control és pau. Si significa un esforç no és auto-control. Compareu tocar el piano, conduir un cotxe, anar amb bicicleta." (55)</p> <p>956.- "Acció i contemplació, els dos en u." (52)</p>
--	--

b) Les cinc afliccions

<p>II. 3 Les cinc afliccions són: la ignorància, la consciència de l'ego, el desig, l'aversion i l'aferrament a la pròpia vida</p>	<p>957.- "El desig per allò que és transitori fa impossible la joia de l'Etern." (59)</p> <p>958.- "Fins i tot el desig de perfecció espiritual pot ésser un desig, una voluntat pròpia, un "la meua voluntat" en comptes de "la Teua voluntat". (59)</p> <p>960.- "Si no ens desapareix la passió, el prejudici i la ignorància no podem tenir opinions correctes." (44)</p>
--	---

	<p>961.- "Si no sentim la grandesa de Déu som esclaus de coses externes: doblers, plaer i poder." (81)</p> <p>962.- "no desig" significa no sensació de "jo" (51)</p> <p>963.- "Quan el molt és vist en el desig, només veiem el molt: quan és vist sense desig veiem l'U etern darrera el molt." (25)</p> <p>964.- "No tengueu apetències." (33)</p>
II. 6 La consciència de l'ego (asmita) és la identificació del perceptor amb el poder de l'instrument de percepció	<p>965.- "No diguis "tenc dolor". Digues "hi ha dolor"." (92)</p> <p>966.- "La mort del "jo", la mort de l'egoisme, i el naixement del "tu" i una resurrecció." (30)</p> <p>967.- "Quan l'ego ha partit, la feina és feta." (72)</p> <p>968.- "Humilitat és silenci." (29)</p> <p>969.- "El nostre ego perquè és petit limita la realitat, la fa petita." (58)</p> <p>970.- "El miratge de l'ego és el gran miratge." (71)</p> <p>971.- "Si dius "jo veig" no és una visió completa. Per què? Perquè l'acte de veure no és pur: esta enfosquit per l'ego." (51)</p> <p>972.- "La meva religió, el meu país, la meva família, jo mateix, el meus doblers". Tot això destorba la joia de la meditació i la contemplació." (53)</p>
II. 7 El plaer condueix al desig	<p>973.- "Tot desig és una tensió. El contrari és relaxació, però desitjar relaxació és també una tensió. No ens adormim per la tensió de voler-nos adormir." (92)</p> <p>974.- "En tot desig hi ha un conflicte." (83)</p> <p>975.- "El desig conscient és el gran enemic." (51)</p> <p>976.- "El desig és un buit, una mancança. El plaer, un més. El dolor, un menys." (17)</p> <p>El mer plaer impedeix les joies més pregones de la vida.(1)</p> <p>977.- "La joia de l'Infinit és sempre més enllà dels plaers efímers." (98)</p> <p>978.- "Desig és esclavatge tant si és satisfet com no satisfet." (33)</p> <p>979.- "El plaer ens pot ferar amb cadenes</p>

	d'or." (17)
--	-------------

II. 11 Les fluctuacions mentals causades per les afliccions se silencien mitjançant la meditació	<p>980.- "Renuncia als pensaments egoistes i als sentiments egoistes. Veu les coses en contemplació reposada, en quietud silenciosa." (83)</p> <p>981.- "La por i la ira tengueren la seva utilitat en la vida animal de temps remots, però ara haurien d'ésser controlades per la ment." (87)</p> <p>982.- "Quan tenim una idea clara d'una passió, deixa d'ésser una passió." (27)</p> <p>983.- "La ira, la por, l'excitació, la depressió, el plaer i el dolor vendran. Poden desaparèixer per mitjà de l'anàlisi, observant-los en pau." (41)</p>
--	---

II. 23 La unió entre el perceptor i allò percebut porta al coneixement de la seva naturalesa	<p>984.- "El deslligament només es pot assolir amb un lligament superior." (16)</p> <p>985.- "En la contemplació posseïm l'ànima de les coses." (34)</p>
--	--

c) ashtanga

II. 29 Els vuit passos del yoga són: <i>yama, niyama, asana, pranayama, pratyahara, dharana, dhyana i samadhi</i>	<p>986.- "Atenció, concentració, meditació, contemplació, comunió." (85)</p> <p>987.- "Només per mitjà de la meditació, la contemplació, el silenci i la unitat podem conèixer el nostre Déu interior." (71)</p> <p>988.- "Meditació és varietat. Contemplació és unitat-en-el-temps. Comunió és unitat en l'U." (46)</p>
---	---

d) Yama

II. 30 Els <i>Yama</i> són: <i>ahimsa</i> (no-violència), <i>asteya</i> (no robar), <i>satya</i> (no mentir),	989.- "No pensis mai en silenciar allò que no t'agradaria expressar en veu alta. Atura els
---	--

<i>brahmacharya</i> (continència) i <i>aparigraha</i> (no possessivitat)	pensaments frívols, inútils o perjudicials." (70) 990.- "Si aconseguim alliberar-nos d'una de les passions, aconseguim alliberar-nos de totes: si aturam els moviment de la ira també aturam els moviments de la por o de qualsevol agitació." (41)
II. 35 Quan la no-violència (ahimsa) està fermament arrelada, l'hostilitat desapareix de la nostra presència	991.- "Els problemes no són problemes. Són només fets perquè els encarem en pau." (92) 992.- "Quan la ment és en pau, no se la pot ferir ni pot ferir els altres." (70) 993.- "Molts són pacifistes, però no pacificadors. No han aconseguit la pura pau interior." (59) 994.- "Tenim por de les nostres pròpies pors interiors i ens enfadam amb la nostra pròpia ira." (59)
II. 36 Quan hom està fermament arrelat a la Veritat, gaudeix del fruit de les seves accions	995.- "Podem passar del control de moviment de la ment al control de les paraules." (23)
II. 39 Quan hom està fermament arrelat a la no-possessivitat (<i>aparigraha</i>), té la comprensió profunda del naixement	996.- "La gent desitja més i més, i així esdevé més i més egoista." (59) 997.- "El desig és por, i la por és la pitjor forma d'agitació." (38) 998.- "La consciència pot ésser una força directriu que usi la matèria, o por ésser empresonada i dirigida per la matèria." (88) 999.- "L'ànima sent grandesa només a l'Infinit. quan està lligada a les riqueses, als plaers, a les possessions no és lliure." (89) 1000.- "El sentit de possessió destrueix el sentit de contemplació." (62) 1001.- "Quantes coses veim als aparadors de les botigues que no volem comprar! Que n'és d'agradable ésser lliure de desigs." (59) 1002.- "Possessió i contemplació són emocions molt diferents." (93) 1003.- "Hi ha tenir i ésser: possessió i contemplació." (1)

e) *Niyama*

II. 32 Els <i>Niyama</i> són: <i>saucha</i> (puresa), <i>santosha</i> (contentament), <i>tapas</i> (autodisciplina), <i>svadhyaya</i> (estudi d'un i de les escriptures) i <i>Ishvarapranidhana</i> (autolliurament al Senyor)	
II. 33 Quan hom se sent destorbat per raonaments negatius, s'han de conrear llurs oposats.	1004.- "Una emoció només pot ésser controlada o destruïda per una altra emoció contrària més poderosa." (17) 1005.- "El guerrer més gran guanya la victòria de la llum sobre la fosca, de l'amor sobre l'odi, de la pau sobre la ira i la por." (28)
II. 41 Amb la purificació de <i>sattva</i> s'assoleix l'alegria i la bonesa de la ment, la concentració en un punt, la victòria sobre els sentits i la claredat per poder contemplar Atman	1006.- "Si comprem una cosa, no volem la millor? I no hauríem de voler el millor de nosaltres mateixos?" (17)
II. 42 Del contentament (<i>santosha</i>) neix la felicitat suprema	1007.- "Cada dia és un bon dia." (42) 1008.- "L'auto-control ve de la joia." (74) 1009.- "Si ens comparam amb els altres enfortim el nostre egoisme." (59)
II. 43 L'autodisciplina crema les impureses i encén la flama de la divinitat	1010.- "Autocontrol significa que el superior en nosaltres ha de controlar l'inferior." (81) 1011.- "Autocontrol és millor que coacció." (81) 1012.- "L'home vol poder sobre els altres més que sobre si mateix." (17) 1013.- "Els criminals no tenen control sobre algunes de les seves emocions." (38) 1014.- "En l'autopossessió hi ha una tranquil·la estabilitat interior." (88)
II. 45 Amb l'autolliurament al Senyor s'assoleix la perfecció del Samadhi	1015.- "Faci's la teva voluntat" vol dir que la voluntat superior i la nostra voluntat pot ésser una." (13) 1016.- "Quan "Jo" esdevé "Jo i Vós", Jo pot desaparèixer i només queda Vós." (16)

f) *Asana*

II. 46 La postura ha de ser ferma però còmoda	<p>1017.- "Una llaüt només pot tocar quan hi ha una tensió correcta i una relaxació correcta de les cordes." (74)</p> <p>1018.- "L'observació és relaxació." (50)</p> <p>1019.- "Relax, repòs, en contemplació del nostre Ésser, l'Ésser de l'univers." (92)</p> <p>1020.- "No confongueu un estat peresós de la ment amb un estat pacífic de la ment." (51)</p> <p>1021.- "Si no hi ha "ego" ni "jo" no hi ha tensió." (47)</p> <p>1022.- "Volem estabilitat interior. És realment vida o mort." (99)</p>
---	--

II. 47 La postura es realitza eliminant totes les tensions i meditant en l'infinit	<p>1023.- "En harmonia hi ha menys fatiga, menys energia inútil." (92)</p> <p>1024.- "No es necessita cap poder ni cap esforç per a la relaxació." (47)</p> <p>1025.- "Si no ens sentim deslligats del cos i de la ment no podem ésser lliures del cos i de la ment." (55)</p> <p>1026.- "En el plaer hi ha un cos: en la joia només hi ha l'ànima." (40)</p> <p>1027.- "Cada desig és una tensió. L'absència de desig és la relaxació perfecta, el progrés en el camí." (47)</p>
--	---

g) *Pranayama*

II. 50 <i>Pranayama</i> és inhalació, exhalació i retenció. La regulació del temps i nombre la fa progressivament més llarga i subtil	<p>1028.- "Si observes la inspiració i l'expiració normals, pots tenir una respiració rítmica, una respiració pausada." (74)</p> <p>1029.- "No diguis "estic respirant". Observa i digues "la respiració té lloc"." (92)</p> <p>1030.- "Inspirar i expirar és esdevenir." (52)</p> <p>1031.- "Així com podem ésser conscients de la nostra respiració i dels bateigs del nostre cor. I</p>
---	--

	<p>mai no s'aturen durant la vida, facem que la nostra vida sigui un corrent de consciència superior." (41)</p> <p>1032.- "Ens hauríem d'imaginar que les coses que s'han de fer es fan amb molta facilitat. Aquesta imaginació estable i tranquil·la comporta una respiració tranquil·la. Aquest és un gran tresor, fàcil de trobar." (92)</p>
--	---

h) pratyahara

<p>II. 54 Quan els sentits es retiren dels seus respectius objectes i la ment s'interioritza és <i>pratyahara</i></p>	<p>1033.- "El vent xiula fora, però hi ha una gran pau a dintre." (98)</p> <p>1034.- "Els esdeveniments interiors són més vertaders que els exteriors." (69)</p> <p>1035.- "Per a un home que duu sabates tota la terra és coberta de cuir." (41)</p> <p>1036.- "Sembla que la ment de molta gent moderna veu la vida com una pel·lícula al cinema. El cinema i la televisió ens donen vida en moviment, no contemplació." (3)</p> <p>1037.- "Si el món ens produeix ansietat o ira o por, aquestes reaccions depenen del nostre món interior." (58)</p> <p>1038.- "En el Centre de la nostra ànima no hi ha cap desig de mirar a l'exterior." (31)</p> <p>1039.- "El foc no és ni bo ni dolent. Quan escalfa dèiem: "Que bell"; quan ens crema dèiem: "que dolorós". (63)</p> <p>1040.- "El cel és a dins nostre: la joia del bé i la bellesa que és la Veritat. L'infern és a dins nostre, el dolor del mal i la lletjor, els enemics de la Veritat." (14)</p> <p>1041.- "L'Infinit és una experiència interior: ens ve de dintre." (25)</p>
---	--

5.3 Capítol III. Vibhuti padha: camí de les manifestacions divines.

a) Concentració

<p>III. 1 La concentració (<i>dharana</i>) és mantenir lligada l'atenció de la ment sobre un punt</p>	<p>1042.- "La concentració real és energia de pensament i així pot cremar pensaments interiors i exteriors." (47)</p> <p>1043.- "La concentració és com un lent d'augment." (25)</p> <p>1044.- "Només la joia i el plaer fan possible la verdadera concentració: ens concentram fàcilment en allò que ens dóna plaer o joia." (25)</p> <p>1045.- "Hi ha observació interior i experiment i observació exterior i experiment. De la primera ve la poesia, la visió espiritual i tots els valors humans; de la segona, la ciència i la tecnologia." (5)</p> <p>1046.- "El coratge, la pau, la calma i la concentració controlen la por, la ira, l'agitació i la confusió." (87)</p> <p>1048.- "Sigues conscient dels esdeveniments ralentint els moviments de la ment." (92)</p> <p>1049.- "La idea de "jo" o "mi" o "meu" destorba la concentració. És l'inici de la inquietud, de la por i de la ira." (53)</p> <p>1050.- "Observa sense pensar, això és pregària." (53)</p> <p>1051.- "La pura consciència no s'hauria de veure afectada per l'experiència: hauria d'observar l'experiència." (5)</p> <p>1052.- "Mira la gent i les coses com a objectes de contemplació." (78)</p>
---	--

b) Meditació

<p>III. 2 Meditació (<i>dhyana</i>) és el flux ininterromput de concentració sobre el mateix punt</p>	<p>1053.- "Per conèixer una cosa completament, t'has de transformar en la cosa: ésser la cosa. És un eixamplament de la consciència." (93)</p> <p>1054.- "Si jo esdevenc u amb la flor m'he trobat a jo mateix en la flor. He trobat Déu en mi i en la flor." (34)</p> <p>1055.- "En meditació tenim subjecte i objecte: en contemplació tots dos són u." (885)</p> <p>1056.- "La meditació pot menar a la</p>
---	--

	<p>contemplació." (94)</p> <p>1057.- "La educació és un moviment creatiu de la ment. La contemplació és el silenci de la ment. La meditació es pot usar per al pensament, bo o dolent. La contemplació és pur bé i joia." (99)</p> <p>1058.- "Els moviment transitoris de la ment es poden aturar en la meditació i la contemplació." (41)</p> <p>1059.- "Fes la ment bella i bona per mitjà de la meditació i la contemplació." (19)</p> <p>1060.- "La meditació no és pensar en la meditació. Ésser conscient del "jo som" és meditació." (51)</p> <p>1061.- "En la meditació silenciosa aprenem com actuar, no com reaccionar." (51)</p>
--	---

c) Contemplació

<p>III. 3 <i>dhyana</i> esdevé contemplació (samadhi) quan sols preval la natura de l'objecte i es perd l'autoconsciència</p>	<p>1062.- "El silenci és un estat de consciència desconnectat del temps i de l'espai." (74)</p> <p>1063.- "Totes les pertorbacions vénen del cos, però en la contemplació anam més enllà del cos." (69)</p> <p>1064.- "L'art és un mode de contemplació." (5)</p> <p>1065.- "L'home modern té poc temps per al pensament profund i la contemplació, i com més alta és la seva posició, sembla que té menys temps per a la contemplació i el pensament profund. (78)</p> <p>1066.- "Quan veiem les coses com a u, tenim silenci de pensament, i després el silenci més profund de la contemplació." (47)</p> <p>1067.- "Què és important en la contemplació? L'estat d'alerta i el silenci de la ment." (47)</p> <p>1068.- "La meravella és un silenci de la ment." (81)</p> <p>1069.- "Escoltem la Cançó del Silenci." (81)</p> <p>1070.- "En contemplació podem sentir el que sentí el creador." (85)</p> <p>1071.- "Si pens en una flor jo som dos. En la contemplació silenciosa jo i la flor som u." (71)</p> <p>1072.- "La nostra més alta contemplació hauria d'ésser la llum i l'amor de Déu. En el silenci d'aquesta contemplació tots els desigs s'esvaeixen i té lloc la pau infinita. Santa Teresa i Sant Joan de la Creu sabien bé què</p>
---	--

	significa." (99)
--	------------------

d) El domini perfecte

III. 4 Aquest tres passos (<i>dharana</i> , <i>dhyana</i> i <i>samadhi</i>) formen el domini perfecte (<i>samyama</i>)	1073.- "Hi ha una comunió que és més enllà de la contemplació així com la contemplació és més enllà de la meditació. La meditació és so, la contemplació és silenci." (5) 1074.- "Sigues capaç de mirar les coses o de considerar les coses amb un asossec silenciós." (74)
--	--

III. 5. Amb el mestratge del <i>samyama</i> s'obté una resplendent visió del món	1075.- "Com podem veure una obra d'art? En contemplació silenciosa." (85) 1076.- "Com podem saber què som? Només ho podem saber amb atenció, concentració, meditació, contemplació i comunió." (48) 1077.- "Hi ha un silenci interior que atura els moviments mentals de l'enteniment i usa la seva energia en la concentració i meditació que menen a la contemplació i finalment a la unió amb la Veritat final." (4)
--	---

III. 24 Fent <i>samyama</i> sobre l'amistat, la compassió, l'alegria i l'equanimitat, s'incrementa el poder d'aquestes qualitats	1078.- "Si tens pau pots donar pau als altres." (79)
--	--

e) El cos

III. 47 La perfecció del cos és una combinació de bellesa en la forma, l'encant o gràcia, la força i duresa del diamant	1079.- "El cos és quantitat. La consciència és qualitat." (82)
---	--

f) Eternitat

III. 53 Fent <i>Samyama</i> sobre un instant i la seva successió en el temps, s'aconsegueix el	1080.- "Analitzar el tot en les seves parts constituents és útil; però què me'n deis de la
--	--

Coneixement nascut del discerniment	<p>contemplació del tot? Ja que el tot és molt més que les seves parts i el tot no pot ésser comprès per anàlisi, sinó per síntesi, la síntesi de la contemplació. La contemplació és més enllà del pensament." (5)</p> <p>1081.- "Si aprofundeixes en el present, la teva ment no pot pensar en el passat, ni en el futur. Quan ets més enllà del present, ets a l'Eternitat." (39)</p>
-------------------------------------	--

<p>III. 55 La saviesa intuïtiva ens allibera de la ignorància i transcendeix la comprensió espacio-temporal</p>	<p>1082.- "Som presoners de l'espai i del temps. El nostre anhel és ésser lliures i així fer també lliures als altres." (2)</p> <p>1083.- "Quan tot el que és finit ha fugit de la nostra ment, aleshores queda l'Infinit." (63)</p> <p>1084.- "La roda de la vida i de la mort pot aturar les seves revolucions." (92)</p> <p>1085.- "Quan s'aturen els moviments de la ment, s'atura l'esdevenir i té lloc la consciència de l'Ésser, de Déu." (65)</p> <p>1086.- "Rera el temps que sempre controla l'enteniment, hi ha el silenci de la contemplació. Rera el brogit de l'enteniment, hi ha el silenci de l'Infinit." (94)</p> <p>1087.- "En el primer graó veiem l'Infinit darrere del finit; en el segon, l'Infinit i el finit són U." (30)</p> <p>1088.- "En la fosca nit de l'ànima dorm en el temps i em despert en l'Eternitat." (25)</p>
---	---

g) Alliberament

<p>III. 56. L'alliberament total (<i>kaivalya</i>) s'obté quan l'intel·lecte purificat s'igualava en puresa amb la Consciència (<i>Purusha</i>)</p>	<p>1089.- "La percepció pura té lloc quan aturem els moviments de la ment." (88)</p> <p>1090.- "El silenci més profund és un estat de consciència pura." (88)</p> <p>1091.- "Una determinació absoluta és molt silenciosa: els moviments de la ment s'aturen. No hi ha por, ni excitació ni còlera. Hi ha sensació de quietud interior i d'unitat interior. L'orgull, l'agitació, la por i la ira no hi són. Hi ha un estat d'alerta curiós i la ment sembla més desperta que de costum." (5)</p> <p>1092.- "Podem imaginar la consciència pura,</p>
---	--

	sense un cos, fruit de la contemplació." (30)
--	---

5.4 Capítol IV. Kaivalya padha: camí de l'alliberament.**a) El Jo, l'acció i les tendències latents**

IV. 4 Les diverses ments són creacions del sentit del jo (<i>asmita</i>)	<p>1093.- "El domini de la ment hauria d'ésser tan senzill com un sospir. No deixis que la il·lusió de l'ego digui "Tenc una idea". No facis subjectiu el que és objectiu." (50)</p> <p>1094.- "La vertadera consciència no té subjecte." (51)</p> <p>1095.- "Aquests pensaments no són "meus", perquè succeeixen i jo els observ." (62)</p> <p>1096.- "La superconsciència ens hauria de conduir, no la inconsciència ni la consciència de l'ego." (57)</p> <p>1097.- "L'ego" viu a la presó estreta del seu propi cel o infern, però el Jo és lliure." (64)ç</p>
--	--

IV. 5 La consciència és una, però dirigeix les nombroses manifestacions de les ments individuals.	<p>1098.- "L'harmonia del temps i el silenci de l'Eternitat són dos estats diferents de consciència." (95)</p> <p>1099.- "En la consciència superior el qui coneix i l'objecte conegut són u, no dos. U és abnegació, dos és egoisme." (44)</p> <p>1100.- "La consciència és una, però els objectes de la consciència són molts." (66)</p> <p>1101.- "En la bellesa eterna de la natura i de l'art podem veure l'u en el molts. En el silenci interior de l'ànima podem sentir el molts en u" (54)</p>
---	--

b) Temps

IV. 12 Passat i futur existeixen en el present d'una forma potencial, la diferència entre ambdós depèn de les formes de la seva manifestació	1102.- "La ment mortal observa els esdeveniments en el temps, la ment immortal observa els esdeveniments en l'Eternitat." (34)
--	--

c) Consciència i discerniment

IV. 18 Com que <i>Purusha</i> , el senyor de la ment, és immutable, les fluctuacions mentals (<i>vruttis</i>) són sempre conegudes per ell	1103.- "L'Ésser és revelat per experiència." (65) 1104.- "En la voluntat de Déu hi ha el lliure albir de l'home: com més prop de l'Ésser més lliures som." (31)
--	--

IV. 19 Essent un objecte percebut, la ment no té llum pròpia	1105.- "La llum del nostre sol interior és coberta per núvols de la nostra ment: com més els núvols desapareixen, més podem veure les autèntiques realitats de les coses." (88)
--	---

IV. 24 La ment, encara que és plena d'innombrables desitjos latents (<i>vasanas</i>), actua per servir <i>Purusha</i> , ja que només pot funcionar en associació amb l'Ésser	1106.- "El que importa és una experiència interior comprovada per la saviesa de la raó." (65)
--	---

d) Alliberació de l'ego

IV. 25 Aquell que ha vist aquesta distinció completament, s'allibera per sempre de la falsa noció de l'ésser individual	1107.- "En la contemplació el propi ego desapareix." (53) 1108.- "No hi deu haver una proporció de determinisme i una proporció de lliure albir? Com més ens elevam cap al Centre més lliures som." (11) 1109.- "Tenc un "jo" en el meu esdevenir que em fa difícil assolir el meu Ésser." (59) 1110.- "Quan l'ego sent la seva unitat amb tot, quan l'ànima sent la seva Eternitat, no sorgeixen preguntes sobre la vida o la mort." (30) 1111.- "En la mesura que jo som universal la meva situació privada no existeix." (94) 1112.- "Hi ha una experiència interior que és sentida per tots aquells qui cerquen i troben." (81) 1113.- "En el silenci de la contemplació i en les bones obres hi ha una renúncia d'auto-consciència." (83) 1114.- "En la contemplació no hi ha interès propi, ni luxúria ni ànsia de possessió." (31)
---	--

IV. 26 Aleshores, la ment s'inclina per la pràctica del discerniment i tendeix a la llibertat absoluta	1115.- "Sent el silenci profund dintre teu i hauràs sentit el Tot de l'univers." (85) 1116.- "Quan jo som lliure del desig, jo som: quan jo desig, jo no som." (31) 1117.- "No hi ha actor, només acció. No hi ha pensador, només pensament." (50)
--	--

IV. 30 Amb el <i>Samadhi</i> desapareixen totes les afliccions i el karma	1118.- "Ioga és alliberació." (49) 1119.- "Quan cessa la passió per les coses transitòries, l'home esdevé lliure i conscient que és lliure." (39) 1120.- "Si pots mirar dins la teva vida sense cap pertorbació de la ment, ets lliure." (49) 1121.- "Quan cessa la passió per les coses transitòries, l'home esdevé lliure i conscient que és lliure." (39) 1122.- "Si pots mirar dins la teva vida sense cap pertorbació de la ment, ets lliure." (49)
---	--

e) Purificació i llibertat

IV. 31 Llavors el coneixement, purificat de tot impediment i lliure de les impureses obscuridores, esdevé infinit, i el que resta per conèixer és insignificant.	1123.- "No miris res. Atura els moviment de la ment. Hi veuràs més clar." (48) 1124.- "El Ioga d'una ment pura és més enllà del "Sí" i del "No"." (50) 1125.- "En el silenci de l'Eternitat la remor del temps esdevé silenci." (72) 1126.- "El silenci de l'univers és en tots nosaltres." (72) 1127.- "La consciència és la Llàntia de la nostra ment, però si la llàntia és plena de pols la llum s'esmoreeix." (47) 1128.- "Un mirall ho accepta tot, però continua essent un mirall." (47) 1129.- "El mirall ha d'ésser net." (47) 1130.- "L'Eternitat se sent en el silenci de la contemplació." (39) 1131.- "Si tenim Déu, som en comunió amb el Tot, i si som en contacte amb el Tot, com podem desitjar?" (21)
--	---

IV. 34 L'alliberament ve quan el iogui ha transcendit els gunas i la consciència s'estableix en la seva puresa, en la puresa de <i>Purusha</i>	1132.- "Quan la ment s'atura, llavors tenim coneixement pur." (41) 1133.- "En la contemplació no hi ha reacció
--	---

	<p>(48)</p> <p>1134.- "La nostra ment ha de sofrir, per passar per l'experiència del plaer i del dolor. Només quan la ment és a l'Eternitat és una més enllà del plaer i del dolor." (40)</p> <p>1135.- "Hi ha moments en què l'ànima es desperta, en què els núvols d'il·lusió desapareixen, en què la fe interior es revela ella mateixa en perfecció." (97)</p> <p>1136.- "El poeta veu les seves paraules en contemplació." (78)</p> <p>1137.- "La comunió amb l'Ésser, que és comunió amb Déu, és la suprema Veritat." (84)</p>
--	--

6 El ioga Budista

1138.- "Nirvana és la fi del transitori, i el començament de l'Ésser." (43)

6.1 Budisme

La filosofia budista és una de les influències més importants en el pensament de Mascaró; per aquest motiu no resulta estrany que en una obra d'aquestes característiques trobem referències més o menys indirectes al budisme i a la seva filosofia. El budisme originari, més que una religió, és una via d'alliberació, un ioga que té com a missió ajudar l'home a superar el sofriment que constitueix, d'acord a l'ensenyança del Buddha, un fet que no es pot separar del fet de viure: la vida, per la seva pròpia naturalesa, està lligada a la mort i per tant al sofriment. El budisme en les quatre nobles veritats ens descriu la vida com a sofriment però ens dóna la via per superar aquest dolor, és una disciplina soteriològica, de fet, és un tipus de Ioga: a través del domini de les causes del dolor i de la ment podem alliberar-nos del dolor de l'existència. Aquest és el missatge transcendent del budisme.

a) de l'alliberament per a tothom

Ja hem vist que Mascaró considerava que davall de tots els noms, idees, ritus religiosos... , existeix una essència comuna; així el camí és el camí del Ioga amb les seves variants, el camí del cristianisme o el camí budista del *Dhamma*. A més, no és el nostre jo ordinari el que recorre el camí, és *l'Atman*, la nostra essència suprema⁶⁰.

⁶⁰ Des del punt de vista de la interpretació més ortodoxa del pensament budista resultaria totalment innacceptable parlar d'essència ja que el *Buddha* rebutjava l'existència de res que no fos impermanent, d'alguna cosa que estigués més enllà de l'esdevenir i de l'experiència de cada un. Malgrat aquesta observació, a l'hora de llegir Mascaró creiem que resulta adequat combinar visions espirituals que aparentment poden semblar contradictòries ja que com ell mateix manifestava: l'essència de les religions és una. Ja el primer aforisme citat en aquest capítol constituïria, des del punt de vista erudit, una contradicció interpretativa: *Nirvana* i *Ésser*, serien en aquest sentit incompatibles, però creiem que aquí, en el fet de traspasar les interpretacions erudites per trobar-se amb la poesia de la religió, és on Mascaró ens mostra la seva visió profunda de l'experiència religiosa, més enllà de la "lletra que mata" per trobar "l'esperit que dóna vida". (Mascaró. 1965: 10)

Buda parla del seguiment del propi *dharma*, i pretén, amb el seu missatge, “democratitzar” la possibilitat de la salvació, la vida espiritual. Aquest darrer missatge és un dels més importants del budisme: l’alliberament és a l’abast de tothom, només calen l’esforç i l’experiència correctes.

1139.- "Només podem caminar cap a la bellesa i la veritat seguint el Camí del Dhamma, i no caminam pel Camí del Dhamma amb els nostres peus." (61)

1140.- "El Dhammapada és el Camí de la Perfecció." (47)

1141.- "La llei moral de Buda es refereix a la nostra tasca en el temps. És per a tots el homes." (37)

b) dels diferents camins

Malgrat la seva unitat essencial, si que tenim a l’abast diferents formes d’enfrontar el camí espiritual de la nostra vida. És el mateix concepte que els dels diferents *margas* que descriu la *Bhagavad Gita*, recordem-ho el Jñana Ioga és un camí per a pocs, mentre que el camí del Buddha és per a tothom.

1142.- "Els Upanishads són per a la minoria: els rituals són per a la majoria. Buda vol una religió per a tots." (58)

1143.- "En Crist tenim una resurrecció, en Buda tenim un son i un despertar." (46)

c) del dolor essencial

Dukkha vol dir dolor i constitueix la primera noble veritat que expressà el Buddha, la vida esta subjecta a dolor, un dolor lligat amb la impermanència essencial de la realitat ordinària. La vida és un camí que ens porta a la mort, la salut és un camí que ens duu a la malaltia. Adonar-se d’aquestes percepcions, que la vida és dolor i acceptar que aquest dolor és una part indisociable de la vida, i adonar-se que tot és impermanent, són les primeres passes per l’alliberament.

1144.- "On hi ha un naixement hi ha d’haver una mort. On hi ha una aurora hi ha d’haver una posta." (84)

d) del budisme com a optimista

S'ha descrit el budisme com a pessimista, sembla que ens mostra un món gris, ple de dolor i desesperança. Però és més bé el contrari, el missatge del *Buddha* és un missatge d'esperança, un camí que ens duu a la joia, l'alliberament del dolor; i alliberar-se del dolor no és evitar pensar-hi, no és ocultar-lo davall d'una capa d'optimisme ingenu; és analitzar-ne la seva essència i transcendir-la amb el coneixement (*vidya, jñana*) transcendent de la Realitat, és la possibilitat d'extingir (*nibbana*) les causes del dolor.

1145.- "Les coses sorgeixen al seu moment i al seu moment s'esvaeixen. Això no és motiu de tristor, sinó de joia." (76)

e) del despertar

El que importa és l'alliberació, la comprensió de la Realitat, estar despert i comprendre que el dolor només és aparença. A més, aquesta aprehensió ha de ser personal, l'experiència dels altres no pot ésser la nostra, el *Buddha* ens repeteix constantment que l'important és esforçar-se, recórrer el camí per nosaltres mateixos, no creure res, ni tan sols el que ell ens diu si no ho hem pogut aprehendre per nosaltres mateixos. Caminam cap a la perfecció i així tornam a ésser allò que sempre hem estat, o que mai hem deixat de ser. Però la responsabilitat és nostra, el que importa no és la teoria, és la pròpia experiència.

1146.- "Sigues com aquell qui està despert entre els qui dormen." (35)

1147.- "És l'autorealització dins les nostres circumstàncies el que compta realment. No és el que altres poden fer, sinó el que tu pots fer el que compta." (77)

1148.- "Buda vol que tots nosaltres siguem mestres de nosaltres mateixos, i que siguem com un escultor que controla la pedra o com un escriptor que controla les seves paraules." (48)

1149.- "Esforçar-se cap a la perfecció". Aquest és el gran missatge de Buda." (52)

1150.- "L'home ha d'esdevenir allò que és." (52)

f) del pensar i del ser

La interconnexió entre la ment i la vida és una idea bàsica del budisme. De fet, el *Dhammapada* comença afirmant: “Allò que som avui ve dels nostres pensaments d’ahir, i els nostres pensaments d’avui construeixen la nostra vida de demà: la nostra vida és la creació de la nostra ment.”⁶¹ Mascaró ens diu:

1151.- "En cada moment de la nostra vida som allò que pensam." (49)

g) de la búsqueda autèntica

El budisme ens impulsa a la investigació de la veritat, a intentar trobar la veritat per nosaltres mateixos, i la Veritat la trobam a la Vida i dins de nosaltres mateixos. Per això, és necessari afrontar la realitat, no fugir-ne, enfrontar-nos a la vida, al dolor i a la vegada gaudir de la possibilitat de comprendre-la i arribar a la joia.

1152.- "Com Buda, hem de descobrir la Veritat que Buda descobrí." (49)

1153.- "Els homes fugen d'ells mateixos com el qui fuig de la seva pròpia ombra o del renou de les seves pròpies petjades." (58)

1154.- "Si no coneixem el misteri de la vida, com podem conèixer el misteri de la mort?" (52)

h) de la forma de vida

Però, a més de l’aspecte “gnoseològic”, o millor “Gnòstic”, del budisme, Buddha ens va transmetre una forma de *viure*, una forma de superar el dolor intrínsec que suposa viure: respecte per la vida, evitar el dolor propi o aliè. Com diu Suzuki: “hacer el bien, evitar el mal, purificar el propio corazón. Este es el camino del Buda”.⁶²

1155.- "El budisme és un camí de vida. És acció i amor, Marta i Maria." (56)

1156.- "L'essència del budisme és no fer-se mal a un mateix ni als altres." (56)

i) de l’equanimitat

⁶¹ Dhammapada 1. 1

⁶² Citat per Marina, J.A. (2001: 95)

El dolor és la veritat metafísica essencial del budisme, el dolor és una oportunitat d'aprenentatge espiritual. Però tot és impermanent, res té vertadera essència, la nostra tasca és cercar el lloc on estam més enllà del món impermanent per trobar l'Etern, el *Nibbana*. Canviam així la nostra percepció del món, deixant de pensar, detenint els moviments de la ment per convertir-nos en testimonis imparcials de la vida, per transcendir els nostres límits espacio-temporals... En els següents aforismes sembla que estam davant d'un curset accelerat de filosofia budista: l'acceptació del dolor i de la impermanència de tot com a detonant de l'anhel per seguir el camí espiritual

1157.- "La natura ens dóna dolor perquè sapiguem que alguna cosa no funciona i intentem corregir-la." (74)

1158.- "El fred i el calor vénen i van. Com ens en podem escapar?" "Has d'anar allà on no hi ha ni fred ni calor" (35)

1159.- "Mira les dificultats: no hi pensis." (74)

1160.- "Quan el Bé és l'estel conductor, el plaer es pot evitar, el dolor es pot acceptar i fins i tot la mort pot ésser benvinguda per donar un valor superior a la vida." (84)

1161.- "No anam cap a la mort. Anam cap a una reunió amb la vida Infinita i amb l'amor Infinit d'on hem vingut." (60)

1162.- "La vida i la mort són fets o esdeveniment de l'univers." (95)

j) de l'atenció

La *recta atenció*⁶³ és així de simple:

1163.- "No podem canviar tot el món, però podem canviar el nostre món interior." (62)

6.2 Atenció, ara i aquí, il·luminació

a) de l'atenció i del descuit

⁶³ Recta atenció és considerada com una de les vuit passes per apropar-se al *nibbana* que descriu el Buddha en el sermó sobre les quatre nobles veritats.

Aquestes tres idees són claus per entendre la forma de vida i l'actitud mental que propugna el budisme. El terme més conegut del budisme, en pali *nibbana* o en sànscrit *nirvana*, significa etimològicament *extinció*, però també en el context budista *il·luminació*, *despertar*. Extinció de la idea de jo, el jo és quelcom que afegim a la nostra consciència però que no té entitat real. Extingir el jo és arribar a la consciència pura i arribam a la consciència pura amb pura o recta atenció,⁶⁴ extingint el pensament, el funcionament de la ment. La "regla del polze" de la vida és viure-la amb atenció, aquesta és la missió que encomanà A. Huxley als ocells en la seva novel·la *La illa*: recordar constantment a tothom la necessitat de mantenir l'atenció desperta en tot allò que passa. Hem de superar la programació i l'automatisme que s'implanten en la nostra ment i conducta privant-nos de veure la vida amb ulls renovats a cada moment: o som conscients, estam desperts i vivim o som senzillament autòmats.

1164.- "La feina és feta o s'està fent: "jo l'estic fent" és una cosa que nosaltres afegim." (47)

1165.- "Observa els fets de la vida amb una consciència pura, no amb pensament ni sensacions egoistes." (47)

1166.- "Quan conduïm un cotxe hem d'estar alerta. No hem d'estar alerta també quan conduïm el cotxe de la nostra vida?" (47)

1167.- "Atenció és no fer res amb negligència. "Un pecat per descuit és pitjor que una mentida deliberada"." (62)

1168.- "Hi ha consciència i hi ha automatisme." (6)

b) del despertar

L'atenció duta al paroxisme és equivalent a viure despert, a despertar del somni de la vida ordinària; il·luminar la vida amb una nova forma de veure-la és estar il·luminat. Mascaró ho expressa clarament, despertar és una forma de viure més intensa. Quan superam les contradiccions i ens instal·lam en l'atenció pura, superam les contradiccions de la ment dualista per adonar-nos de la nostra essència.

1169.- "Estar despert és una intensitat de vida." (46)

⁶⁴ Mascaró, J. (1973: 31)

1170.- "Eleva't per damunt de les contradiccions. El nostre Esperit pur és més enllà de les contradiccions." (45)

c) de "l'ara!"

La vida espiritual no es basa en alguna cosa allunyada, situada més enllà de l'entorn de la nostra vida present, la *vida* és ara i aquí; hem de viure el present completament. Ara és *Atha*, la primera paraula dels *Ioga Sutras*, ara i aquí és la Realitat, el passat i el futur no tenen existència real.

1171.- "El moment més gran de la nostra vida és aquest moment, aquest mateix moment exacte." (60)

1172.- "Viu completament el present, de moment a moment, com un infant." (48)

1173.- "Enfronta't amb la vida amb tranquil·litat, silenci, esperança i amor. Encarat amb la vida amb fermesa, felicitat, amb l'estat d'ànim que Jesús i Buda volen que tinguem. "No et preocupis pel demà"." (96)

1174.- "L'etern Ara." (34)

1175.- "El que passa ara, avui, és molt més important que el que passa després de la mort." (53)

d) de l'especulació

Per això Buda no presentà cap model metafísic, no li interessava respondre les preguntes de l'intel·lecte; li interessava aprendre i ensenyar a viure, crear la nostra vida a través de l'acció.

1176.- "Buda es concentra en l'acció no en l'especulació." (48)

6.3 Nirvana

a) del nirvana com a ioga

El concepte més popular del budisme és el de *Nirvana*⁶⁵ que ha rebut per part dels estudiosos occidentals diverses traduccions i interpretacions. S'ha criticat el budisme de nihilista ja que aquest concepte central té etimològicament un significat negatiu: *extinció, dissolució del jo*, etc. *Nirvana* té un significat semblant al de *nirodha*, que com ja hem vist és el verb que apareix en la definició que fa PATANJALI del Ioga: "*Yoga citta vritti nirodha*"⁶⁶, Ioga és l'extinció dels moviments de la ment, Ioga i *Nirvana* són silenci, renúncia al pensament discursiu i a les seves impressions il·lusòries. La il·lusió més forta és la de l'existència d'un ego amb entitat substancial. El *jo*, per al budisme, no és més que un agregat de records i de sensacions que no té cap suport essencial. Quan trobam l'aprehensió d'aquesta Veritat, llavors ens alliberam del dolor i de la mort ja que ens des-identificam d'allò que, d'acord amb el budisme, no és real, arribem a la llibertat de la consciència pura, en termes *upanishadics* *Sat-cit-ananda*, ésser, consciència i joia. El nirvana és consciència i joia. Així ho expressa Mascaró:

1177.- "Nirvana o samadhi és una renúncia." (41)

1178.- "El Nirvana és la desaparició de l'ego." (49)

1179.- "El Nirvana és lliure del naixement, lliure de la decrepitud, lliure de la malaltia, i de la mort, lliure del dolor."

1180.- "El Nirvana és pura joia." (49)

b) del nirvana com a il·luminació

El nirvana és també Llum, és passar del son a estar despert; a més es presenta de forma sobtada, abrupta, passam de la consciència ordinària a la super-consciència, a estar realment desperts i *veure* la realitat, comprovar que la realitat ordinària és impermanent, transitòria i mancada d'essència real. Com afirmen també els *Upanishads*, l'univers *no és això (neti, neti)*, és Nirvana. *Neti, Nirodha, Nirvana*, no, *nada....*⁶⁷ deriven etimològicament de la mateixa arrel sànscrita. Metafísicament, des del punt de vista budista, la consciència i la realitat són *Sunyata*, buit. Resulta paradoxal el fet que *Nirvana, Sunyata, Nirodha...*, que des del punt de vista lingüístic

⁶⁵ Per obtenir informació més acurada vegeu Panikkar (1996: 97 i següents)

⁶⁶ YS (I. 2)

tenen una forta càrrega negativa, a la fi Mascaró els consideri equivalents a Déu, a *Brahman*, a l'Ésser... que tenen la mateixa càrrega lingüística però en sentit positiu. Això demostra la inefabilitat del Suprem: com expressions aparentment contradictòries poden intentar explicar, expressar, denotar allò que és per pròpia natura inexplicable, inexpressable i "no-denotable". El Suprem és més enllà de les paraules. Com diu el *Tao Te Ching*: "El *Tao* que pot ser anomenat, no és el *Tao* vertader."⁶⁸:

1181.- "Una il·luminació sobtada". Sovint ve pel xoc d'un dolor aclaparador o d'una joia aclaparadora." (36)

1182.- "A la llum del Nirvana veim el transitori com allò que és, com transitori." (85)

1183.- "Tot l'univers és en Nirvana." (43)

1184.- "El temps i l'espai són com un foc. Quan el combustible s'ha acabat, el temps i l'espai desapareixien i només roman el Nirvana." (39)

1185.- "Nirvana és Brahman és Déu." (39)

c) del nirvana en nosaltres

El Nirvana no és res aliè, allunyat de la nostra existència. De la mateixa manera que Déu és el mateix que *Brahman*, i *Brahman* és equivalent a l'esperit real de l'home (*Atman*), la il·luminació, l'autorealització, la facultat de despertar és intrínseca de l'existència humana, és un potencial que trobam dins l'ànima de cada persona. I quan aconseguim aquest estat, la nostra vida es transmuta, arribem a un estat pau, d'amor per a tota l'existència, ens alliberam del dolor per assolir la joia.

1186.- "L'esperit de Buda, de Crist, de Nirvana és en tots nosaltres." (39)

1187.- "Nirvana és pau i amor i una nova vida." (86)

6.4 El camí al Nirvana

⁶⁷ Els místics espanyols parlen de *a-no-nada-miento*, que en llengua castellana seria la negativitat duta al paroxisme. (vegeu Panikkar 1996: 99)

⁶⁸ num. 1

a) de les vuit passes per a l'alliberament

El gran descobriment del Buddha i el tema del seu primer discurs quan va començar el seu apostolat, fou el de les *Quatre nobles veritats*: 1.- l'existència és *dukkha*⁶⁹, 2.- la causa de *dukkha* és *tanha*⁷⁰, 3.- la superació de *dukkha* és possible quan superam *tanha*, i 4.- la forma de superar el desig és mitjançant el camí de les vuit passes. En el següent aforisme Mascaró, com si es tractés d'un manual de Filosofia budista, en aquest aforisme ens enumera directament les vuit passes que condueixen a l'alliberament:

1188.- "1. Opinions correctes 2. Decisions correctes 3. Paraules correctes 4. Acció correcta 5. Mitjans de subsistència correctes (no guerra) 6. Esforç correcte 7. Estat d'alerta correcte 8. Comunió." (85)

b) de les opinions correctes

Podríem recercar en tota l'obra mascaroniana l'explicació a cada una d'aquestes fases del camí, fins i tot les podríem emprar com criteri de classificació de tots els aforismes, però aquest seria un altre treball. A continuació recollirem algunes explicacions mascaronianes més lligades a la concepció budista. En el capítol sobre el Ioga, a causa de la similitud de les vuit passes budistes amb els vuit *angas* del Ioga de PATANJALI, hi podem trobar altres descripcions sobre cada una de les passes esmentades. En principi hi trobam tres estadis, el 3r, 4r i 5è, que fan referència a aspectes exteriors, de caire ètic. Normalment la conducta externa de l'home està relacionada causalment amb un aspecte lligat amb el coneixement. El coneixement ens porta a una actitud i a unes opinions, i aquestes, a la vegada, a les decisions que han d'orientar la nostra conducta. Si les opinions són correctes ens conduirà a decisions correctes i, per tant, a una conducta correcta.

1189.- "Una definició és una comprensió i una limitació." (43)

⁶⁹ traduït normalment com a *dolor* o *sofriment* però que té un significat més ampli: *dislocat*, *desordenat*...

⁷⁰ traduït com a *desig* però que té més el significat d'*aferrar-se*, de ser esclau d'allò que ens agrada o del rebuig d'allò que ens desagrada.

1190.- "Mata la teva ira i també mataràs la teva por. Si ets per damunt la ira, ets també per damunt la por." (85)

c) de la purificació de la ment

Una vegada que hem aconseguit purificar la nostra conducta externa, podem començar l'àrdua tasca de la purificació de la nostra ment. Curiosament aquesta purificació ens ajudarà a esbrinar quines són les opinions correctes, a mesura que netejam la ment, retroalimentam la qualitat de les nostres opinions. Aquesta purificació ens condueix a la joia i a la pau i, quan més en pau està la ment, més la netejam i més joia hi trobam.

1191.- "Si la ment no és pura, no podem saber què és bo; i sense saber què és bo, com ho podem fer?" (56)

1192.- "Controla la ment tal com controles un instrument i troba la joia de la perfecció." (92)

1193.- "Sigues com un mirall net, que ho veu tot i ho reflecteix tot, però no és destorbat per res." (84)

1194.- "Una tranquil·litat pacífica és el més important." (85)

d) De l'esforç correcte

L'esforç correcte és precisament l'esforç per mantenir opinions correctes. Les vuit passes són un tot que troba recolzament en totes i cada una de les seves parts, però s'ha d'iniciar a parir de les opinions correctes que adoptam precisament a mesura que recorrem la resta de les passes del camí. És a dir, començam recorrent el camí des del principi però a mesura que avancem a cada passa, les primeres canvien la seva qualitat. Millors decisions ens condueixen a millors opinions, millor conducta a millors opinions, millor ment a millors conductes, i així successivament i de forma holística.

1195.- "L'esforç correcte és omplir la ment amb bones idees i tenir-les sempre present a la ment: una bona voluntat permanent." (42)

e) de la contemplació

En aquest sentit, el camí mostra tot el seu esplendor quan assolim l'estat de contemplació, quan arribem al final. En aquest moment, les opinions, les decisions, les paraules, etc. són absolutament pures i mostren la seva plena dimensió.

1196.- "La veritat de Buda s'ha de veure no en el pensament, sinó en la contemplació. Això mateix s'aplica a la veritat del Cristianisme." (43)

e) del camí de la pau

El camí del Buddha és un camí de pau, de purificació, d'alliberament del dolor. Alguns aconseguen l'extinció del dolor, la resta al menys assoleixen trobar la pau. El camí del budisme és un camí per a tothom ja que tothom es pot beneficiar de les tècniques que el *Buddha* ens mostrà.

1197.- "Buda dona pau a tothom. A uns quants els dona el Nirvana." (56)

6.5 Despertar

a) del despertar

El *Buddha* significa *el despert*, per tant la doctrina del budisme és l'intent d'ajudar l'home a despertar de la il·lusió de la vida ordinària per arribar a ser conscient de la riquesa, de la joia intrínseca al fet de viure. De fet, sense consciència la vida no és Vida autèntica, la vida assoleix la seva màxima identitat quant està amarada de consciència quan despertem del miratge de la dimensió ordinària de la nostra existència.

1198.- "Estar despert és una investida de vida." (46)

1199.- "Viure sense dormir" no és el mateix que "viure despert." (51)

b) de l'observació equànime

Quan la ment està desperta els problemes perden el seu poder sobre nosaltres, *adonar-se* d'un problema i poder aconseguir *observar-lo* de forma equànime, *sense jutjar-lo* bo o dolent, amb consciència total, significa que el problema perd la seva força i es converteix en una cosa que passa. Quan ens adonem de la impermanència de tot l'Univers, ens adonem també de la impermanència dels problemes; si el problema és impermanent i no té substància, llavors no existeix. El Buddha se situa més enllà del dolor i del plaer, dels problemes i de la sort, de l'optimisme i del pessimisme..., se situa en l'equanimitat i en la pau d'esperit.

1200.- "Una ment que està desperta i observa no té problemes. El problema és que no tenim una ment així." (71)

1201.- "Tant el pessimisme com l'optimisme són il·lusions. La visió de Buda va més enllà de tot dos." (52)

c) de l'observació i del pensament

Per a Mascaró aquest estat d'equanimitat, de pau, d'atenció sense implicar-se en el joc emocional del plaer i del dolor, és precisament la pregària. Pregaria seria doncs afilar la navalla de l'atenció mantenint a la vegada un estat anímic imparcial situat més enllà de les meres reaccions. L'observació dels esdeveniments, físics i mentals, de forma equànime ens duu a la pau d'esperit i aquesta a la joia i al despertar. Alliberar-se és perdre l'esclavitud a les reaccions mentals automàtiques que no són més que el fruit dels condicionaments passats. Quan ens adonem de les reaccions automàtiques de la nostra ment podem arribar a transcendir-les i ser realment lliures. Aquest és el missatge soteriològic del Buddha: despertar dels nostres condicionaments per poder superar-los i alliberar-nos.

1202.- "Pregaria és pau: observar sense pensar. Aquesta pau mena a la joia i té lloc un despertar. Buda significa un que està despert." (74)

1203.- "En Crist tenim una resurrecció, en Buda tenim un son i un despertar." (46)

6.6 Llibertat

a) del ioga com a llibertat

Consciència, Nirvana, Ioga, Unió mística tenen com a denominador comú el de la llibertat. Paradoxalment, unir-nos amb el Suprem significa alliberar-nos dels nostres condicionaments. El *Nirvana* és Ioga, unió amb quelcom situat més enllà del nostre petit ego. El Buddha rebutjà l'existència dels déus hinduïstes però segurament hagués acceptat com a model de referència la possibilitat de transcendir l'ego mitjançant la unió amb quelcom superior, malgrat la impossibilitat de donar-li nom.

1204.- "Si som en Déu o en Buda som lliures de Déu o de Buda; llibertat i unió són u. En la unió amb Déu hi ha llibertat infinita." (93)

1205.- "En el Nirvana el qui coneix i l'objecte conegut són u. No hi ha lluita, no hi ha tensió: en l'amor del Nirvana trobam la nostra llibertat." (49)

6.7 El silenci i el buit

a) del silenci del Buddha

Ja hem vist que una de les metàfores més emprada per Mascaró per parlar de l'estat del Ioga o del Nirvana és la de *Silenci*. El silenci és l'essència de l'Univers i també l'essència de l'ànima de l'home, no podem deixar de relacionar aquest Silenci absolut amb l'equació vedàntica *Brahman=Atman*; *Brahman* és silenci i *Atman* és silenci.

1206.- "El silenci de Buda és tan profund com el silenci de l'univers." (34)

1207.- "Hi ha silenci a tot arreu al darrer del renou de tot arreu." (34)

1208.- "Aquest és el silenci de Buda. El misteri de l'univers és silenci." (34)

b) de la contemplació com a silenci

És precisament quan arribam al darrer dels vuit estadis que descriu Buddha quan trobam aquesta veritat: en la contemplació experimentar el silenci i l'equanimitat d'esperit, aturam *tahna*, el desig egoista i, per tant, d'acord amb les *Quatre nobles*

veritats, ens alliberam del dolor de l'existència. La contemplació és l'extinció (nibbana) del desig i, per tant, del dolor intrínsec de l'existència.

1209.- "En la contemplació, estam silenciosos, i així les coses ens vénen. El desig s'atura en la contemplació. En el plaer anam cap a les coses en el desig de possessió. En la contemplació no hi ha desig." (34)

c) de l'Eternitat i del Buit

I en el silenci encontrem finalment l'Eternitat, la Vida, el Buit (*Sunyata*) transcendent de l'Univers on l'Ésser i el no-Ésser es confonen.

1210.- "El temps està enamorat de l'Eternitat. Quan els vents del temps són silenciosos escoltam la veu del silenci i sentim la victòria de la vida." (84)

1211.- "Sunyata és no res i ho és tot." (43)

1212.- "L'Infinit és buidor i en aquest buidor totes les coses són." (43)

6.8 Experiència

a) de l'experiència

Malgrat tot el que hem dit, el *Buddha* insisteix en la necessitat que ho experimentem per nosaltres mateixos. El coneixement de "segona mà" no ens pot ajudar en la recerca de la nostra llibertat, és necessari que visquem, que experimentem, que siguem "...llànties per a vosaltres mateixos."⁷¹ Smith (1991) recalca les peculiaritats del budisme com a religió enfrontant-les a les característiques de les religions "normals". Parla de set característiques diferenciadores i que estan lligades a la necessitat *d'experimentar* la veritat en lloc que te la deixin en préstec. Així ens diu que és empíric i no derivat de l'autoritat, que és científic i desproveït del ritual, que és pragmàtic i no teològic, que és terapèutic en lloc de preocupar-se de la tradició, que és psicològic en lloc d'esperar la intervenció de la gràcia divina, igualitari per a tots els homes i, finalment, que està dirigit als individus com a tals.⁷² Mascaró també

⁷¹ Citat Smith, H. (1991: 109)

⁷² Smith, H. (1991: 104 i ss.)

ens recorda la importància de l'experiència. La consciència només es pot aprehendre per l'experiència, qualsevol explicació és impotent per ajudar-nos a arribar-hi.

1213.- "És l'experiència allò que importa, no el concepte." (43)

1214.- "La consciència no es pot pensar, ni mesurar, ni veure, ni sentir, ni cremar, ni matar. Només es pot experimentar." (65)

1215.- "Experiència és descobriment." (86)

b) de les creences i de l'intel·lecte

I és que tot allò que importa realment està més enllà de les paraules i de la possibilitat d'aprehensió de la ment, l'experiència és la única eina per a l'alliberament. Per això el Buddha evità les qüestions metafísiques, o l'exigència en una determinada fe o creences. L'important és fer camí i experimentar-ne les fases, el mateix camí i les experiències que ens permet gaudir són la resposta a totes les nostres requestes i preguntes.

1216.- "Les qüestions finals són més enllà de l'intel·lecte." (43)

1217.- "Buda evità de respondre preguntes metafísiques. Veia que aquestes qüestions es responen gradualment només si caminam pel Camí." (67)

1218.- "El budisme és una experiència espiritual. No ens demana que creguem en res." (45)

c) de l'experiència religiosa

De fet, Mascaró pensava que la religió autèntica va lligada a l'experiència i que l'experiència religiosa és una, independentment de la tradició religiosa que li doni suport en un primer moment. Per això l'experiència religiosa, i per tant la religió autèntica, és una, es pot presentar sota diferents aspectes, però essencialment és una.

1219.- "Si la ciència és una, la religió ha d'ésser una. La Ciència es basa en l'experiment, la religió s'hauria de basar en l'experiència." (45)

1220.- "L'experiència espiritual, com els experiment científics, està basada en l'observació dels fets." (21)

6.9 Vipassana

a) de la tècnica de la meditació

*Vipassana*⁷³ vol dir *visió real de l'existència*. A més, és una tècnica meditativa que s'empra com a tècnica bàsica en el *Budisme Theravada*⁷⁴, però també es emprada com a medi auxiliar en totes les tècniques meditatives d'origen budista, independentment de l'escola d'origen. Bàsicament es tracta que durant la meditació en el cas de que apareguin pensaments, sensacions, dolors... en lloc de lluitar-hi en contra, si són desagradables, o d'aferrar-nos-hi, so són agradables, ens hem d'abstenir de prendre-hi part i senzillament observar de forma equànime com apareix la sensació i com, a causa de la impermanència de totes les coses, desapareix sense deixar rastre sent substituïda, en el pitjor dels casos, per una nova sensació o, en el millor, pel silenci mental que ens apropa al Nirvana. La tècnica consisteix en observar l'esdeveniment i dir "succeeix". Mascaró descriu la tècnica acuradament.

1221.- "Quan ve un pensament desagradable, deixa'l tot sol: mai no pensis que el pensament és teu. Digues: "succeeix"." (59)

b) de posar distància

Aquest entrenament quotidià ens permet alliberar-nos de la pura reacció d'allò que passa per poder observar el pas de la vida de forma equànime i arribar a la pau. El missatge del Buddha ens permet aturar l'esdevenir, el moviment dels pensaments i sensacions, per trobar el silenci, la pau, la joia immutable en l'existència.

⁷³ Per a més informació sobre el *vipassana* vegeu Goldstein/Kornfield (1987)

⁷⁴ Textualment *Budisme dels ancians*, que és l'escola de budisme més estesa pel sud d'Àsia en contraposició del *Budisme Mahayana* (gran vehicle) estès per Tibet, Xina, Japó, Corea, etc. El primer pretén ser una aproximació al budisme originari mentre que el segon pretén la salvació de tota la humanitat i incorpora elements del Taoisme, de les religions xamàniques tibetanes, etc. segons la seva àrea d'expansió. L'ideal del *Theravada* és l'*arhat*, el savi alliberat, mentre que del *Mahayana* és el del *bodhisatva*, aquell que està alliberat però renuncia a l'extinció total per ajudar els altres a trobar el seu camí espiritual.

1222.- "Ens podem trobar embolicats en el riu dels esdeveniments i ésser arrosegats pel riu; o ens podem quedar a la riba i observar el riu." (61)

1223.- "Buda vol que aturem la roda de l'esdevenir de manera que puguem reposar al centre de l'Ésser." (61)

6.10 Zen

a) de la transreligiositat del Zen

Una de les escoles budistes amb més difusió a occident és la japonesa anomenada *Zen*. Deriva de l'escola de meditació (*dhyana*) xinesa *Ch'an* provinent del budisme Mahayana, que va penetrar a Xina des de l'Índia a través del patriarca BODHIDHARMA⁷⁵ i forçament influenciada per la filosofia taoista. Existeixen dues escoles principals, l'anomenada "*Soto*" que es basa sobretot en la meditació asseguda que persegueix la buidor total de la ment i l'escola "*Rinzai*" en què la meditació es practica intentant resoldre un problema paradoxal anomenat *koan*, com per exemple: "quin és el so d'una mà aplaudint?" o "quin era l'aspecte del teu rostre abans del naixement dels teus pares?". L'objectiu és transcendir les barreres del llenguatge per així arribar a l'experiència il·luminadora anomenada *Satori* que és equivalent a *Samadhi*, *Nirvana*, *Contemplació*, etc. *Zen* és equivalent a *Dhyana* o *Meditació*. Sense meditació⁷⁶ no és possible l'experiència religiosa, per tant per haver espiritualitat religiosa és imprescindible el Zen, és un element espiritual comú a totes les religions.

1224.- "El Zen és l'element espiritual que es troba a totes les religions." (66)

1225.- "El Zen es pot aplicar a qualsevol religió o filosofia. És un aprofundiment en la Realitat." (92)

⁷⁵ El mite ens diu que una vegada meditant es va dormir, furiós per aquesta circumstància es va arrancar les parpelles i les va tirar al terra, d'elles va néixer la primera planta del té que ajuda els monjos a no dormir-se al llarg de la meditació.

⁷⁶ Meditació no té perquè referir-se exclusivament a la imatge de meditació asseguda. La meditació més que una postura corporal, és un actitud mental d'atenció en allò que fem. De fet en l'escola Zen, per exemple, existeix la meditació ambulant, la cerimònia del té, el tir amb arc i d'altres que són intents de arribar a allò que Thungpa anomena: *meditació en acció*.

b) del Zen i de l'esperit de l'home

A través del Zen podem tenir contacte amb la nostra essència, arribar a conèixer qui som en realitat, és el missatge de l'Oracle de Delfos, o del *Vedanta* quan ens parla del nostre *Atman* o del Déu que Sant Agustí troba en el fons del seu cor, etc. En aquest sentit, Zen és *Atman*, és trobar-nos, aprehendre el nostre Ésser, és assolir la llibertat.

1226.- "El Zen és l'art d'entrar en contacte amb el nostre Ésser: de l'esclavatge a la llibertat." (84)

1227.- "Veure-hi dins la pròpia natura. Això és el Zen." (53)

1228.- "Zen és l'esperit de l'home." (45)

c) del Zen com a Ioga

A més de meditació, *Zen* vol dir també *Ioga*, unió mística i, paradoxalment, unir-se amb el Suprem és trobar la llibertat, l'Ego ens empresona, ens fa esclaus, mentre que si ens unim a Déu perdem les nostres fronteres personal, les nostres limitacions egoistes per fusionar-nos amb la Llibertat.

1229.- "Tenim Zen quan el subjecte i l'objecte són u." (60)

1230.- "L'intel·lecte veu una flor des de l'exterior: el Zen i la poesia des de l'interior. Per conèixer una flor ha d'esdevenir una flor." (34)

1231.- "El Zen vol la llibertat, fins i tot la llibertat enfront de Déu o de Buda. Si som u en Déu o en Buda som lliures d'ells: llibertat i comunió són u." (55)

1232.- "La vertadera bellesa esdevé una amb el Zen." (45)

d) de les contradiccions

La paradoxa, de la mateixa forma que ho és del Taoisme, és un dels elements claus del Zen. A través de la paradoxa, el *koan*, assolim superar les limitacions del llenguatge, ens alliberem de les seves cadenes. És, en sentit quasi literal, un trencaclosques, una eina per rompre el pensament lineal de la ment. El *Tao te ching*, en quant a que és una col·lecció d'aforismes paradoxals, constitueix en aquest sentit una col·lecció de *koans*. La influència del taoisme sobre el Zen és en aquest aspecte molt clara.

1233.- "Una identitat de contradicció és a la base de tot el pensament Zen
"Una muntanya no és una muntanya"." (60)

6.11 Dharma, educació

a) de la missió dels mestres

Per finalitzar aquest apartat sobre budisme, no poden deixar de costat la importància que donava Mascaró a l'educació. Rastrejarem referències creuades entre el concepte masacaronià d'educació i budisme. En primer lloc la crítica: serveix l'educació institucionalitzada per ajudar-nos a viure més intensament? Ens dona un domini de nosaltres mateixos? És una ajuda al creixement espiritual?

1234.- "Els mestres i els psicòlegs ens ensenyen com controlar les nostres ments?" (62)

b) de les prioritats de l'educació

La prioritat primera de qualsevol sistema educatiu no s'hauria de basar en l'acumulació d'informació, hauria de ser precisament una ajuda per despertar, per alliberar-se de les cadenes de la ment. És més, l'única educació veritable és la que ens mostra com despertar. En aquest sentit, el budisme seria la quintaessència del que ha de ser un sistema educatiu ja que el seu objectiu clau és justament el d'ajudar tothom a despertar.⁷⁷ El *dhamma* budista, com a camí, com a doctrina d'alliberament no és més que un "sistema" educatiu.

⁷⁷ Després d'arribar a la seva il·luminació el Buddha es va imposar, per amor i compassió cap a tots els éssers, la missió d'ensenyar la veritat de la il·luminació, el camí (*dhamma*) per alliberar-se del dolor intrínsec de l'existència. El Buddha, amb la seva vida, és un exemple d'allò que el Budisme Mahayana anomena *bodhisatva*.

1235.- "Tota educació veritable no és un aprenentatge: és un despertar." (29)

1236.- "L'únic ensenyament autèntic és ensenyar els altres a despertar." (51)

c) de l'educació com evolució

A més, tota la realitat està immersida en la Llei, en el *dhamma*, en aquest sentit *educació* i *evolució* són mots sinònims.

"L'educació és l'essència d'aquest vast univers." El procés d'evolució és un procés d'educació." (91)

7 Conclusions a la Segona part

Resulta relativament senzill reclassificar els aforismes de Mascaró sota els mots claus de la seva obra i pensam que, sense menysprear el seu treball, és una guia de lectura molt més adequada que la proposada per Radice, que sembla molt més aleatòria i deslligada dels grans camps d'interès del pensament mascaronià. La classificació original sembla una mica forçada i el mateix Radice reconeix que s'hi va afegir després com a suggeriment de l'editor, ja que volia facilitar la classificació, i que, per tant, no entrava en la previsió inicial de l'obra.

Creiem que respectar la classificació que emprà Mascaró en *Llànties de foc* i aplicarla en *La creació de la Fe* resulta molt més respectuós amb el “mapa mental” mascaronià.

També podríem qüestionar el títol triat per Radice i proposar altres com *Llànties d'Amor*, *Una nova vida...* suggerits per Mascaró o, fins i tot, cercar la integració dels mots claus com per exemple *Llum d'Amor i Vida*. Però pensam que faríem pures elucubracions que no venen tampoc a afegir valor al possible debat. Tot i això, per distingir clarament la recopilació i classificació de Radice de la nostra, presentarem, en forma d'annex final, la nostra proposta de classificació dels aforismes, però sense comentaris, i que anomenarem *Llànties d'Amor*.⁷⁸

En cap cas s'ha de considerar la “crítica” a la publicació de Radice de negativa. No podem sinó agrair-li l'esforç de compilació i classificació que ens ha permès accedir a almenys una part dels aforismes que escrigué Mascaró.

Esperem que la nostra aportació pugui enriquir el llegat mascaronià i potenciar la difusió del seu pensament i dels estudis sobre la seva figura i obra. Com deiem en la introducció, el nostre objectiu no ha estat mai, ni per les possibilitats que té l'estudi

⁷⁸ *Llànties* per tancar el cercle amb una referència a la seva primera obra i *d'amor* perquè consideram que dels quatre conceptes descrits és, creiem, el que més apreciava Mascaró.

de la seva obra, ni per les nostres potencialitats⁷⁹ com investigadors, “tancar Mascaró”, fer-hi l’obra definitiva. Al contrari, pretenem que aquesta tesi sigui un punt de partida d’una sèrie d’estudis sobre Mascaró que la superin i complementin, tant pel que fa al seu objectiu com per seu abast.

⁷⁹ Tant en quant a les nostres habilitats investigadores com a les possibilitats d’accedir a altre material complementari de o sobre Mascaró

8 CONCLUSIONS GLOBALS

Després de recórrer el nostre camí a través de l'obra de Joan Mascaró podem presentar les següents conclusions:

- Mascaró era un Iogui en el sentit que seguia una pràctica (*sadhana*) espiritual. Hem encontrat referències clares sobre el seu *Karma Ioga* personal, però també sobre el *Bhakti Ioga* i, indubtablement, tot l'esforç per aprendre dels clàssics espirituals eren una forma de *Jñana Ioga*.
- *L'Amor* era per a ell un factor d'acostament a Déu, tant de forma directa, com a través de l'amor al proïsme, l'amor a les criatures i l'amor a la Natura. I no podem oblidar el seu compromís constant amb el *karma*, amb el treball, l'acció desinteressada i la creació de la pròpia vida. Estava vitalment compromès en el seguiment del camí de l'alliberament.
- A través de l'estudi constant de les escriptures espirituals volia assolir la condició de *jñanin*, d'aquell que *sap* quina és l'autèntica Realitat. Estudiava les escriptures, no com un erudit, sinó com un cercador de la Veritat.
- Resulta més difícil de demostrar que era un Iogui en el sentit que havia arribat a l'aprehensió mística de la Realitat. Sí que trobam, però, indicis de que havia tingut algun rapte místic, sobretot en contacte amb la natura.
- També hem encontrat referències sobre pràctiques higienistes relacionades amb l'estil de vida, la dieta, etc. que demostren, al menys, interès per l'estil de vida que propugna el *Hatha Ioga*..
- A més, volia ser un *guru*, ajudar el proïsme a trobar el seu camí espiritual: la seva obra és una feina de *Karma Ioga* amb el sentit de compromís cap al lector potencial i a la seva evolució espiritual. Més enllà del caràcter una mica despectiu que ha adquirit aquest mot en occident, *guru* significa aquell que ajuda els altres a caminar des de la fosca a la Llum. Tota la seva obra reflecteix aquesta intenció: traduí les escriptures espirituals que considerà més importants per així ajudar els lectors a albirar el missatge espiritual que els podia alliberar del dolor intrínsec de la vida. Treballava per guiar el lector en el seu camí des de la foscor

a la Llum, del finit a l'Infinit. Per a ell, això era el seu *Karma Ioga*, que evidentment trobam imbuït de l'esperit del *bhakti*.

- Pel que fa a les influències, sense ànim de ser exhaustius podem citar:
 - Les obres que traduï: *Bhagavad Gita*, *Upanishads* i *Dhammapada*.
 - La literatura espiritual de totes les tradicions i èpoques sobre tot les esmentades en *Llànties de Foc*.
 - Ramon Llull i sobretot el *Llibre d'amic e Amat*.
 - El seu amic i mestre Joaquim Xirau.
 - Els místics cristians, sobretot espanyols: Santa Teresa, Sant Joan de la Creu, etc.
 - Els *Ioga Sutras* de PATANJALI.
 - Els poetes, sobretot anglesos: Blake, Wordsworth, Keats, etc.
 - Filòsofs, tant orientals com occidentals: Shankara, Sócrates, Bergson.
 - Estudiosos de la filosofia oriental com S. Radhakrishnan
 - I tota una constel·lació de persones amb les quals va mantenir correspondència: Salvador de Madariaga, R. Tagore, Gabriel Alomar, Francesc de Borja Moll, etc.
- No era imparcial a l'hora de traduir i analitzar les obres en les quals treballà. S'hi implicava personalment i les interpretava cercant la forma de transmetre, malgrat la traducció, el sentiment poètic original.
- Per a Mascaró *Llum*, *Amor* i *Vida* es corresponen, sense cap dubte, amb *Jñana*, *Bhakti* i *Karma*. A més, es relacionen respectivament amb *Upanishads*, *Bhagavad Gita* i *Dhammapada*. El *Ioga* és per a Mascaró *Silenci de l'Ànima*, per això cercava sempre el silenci físic i el silenci mental: "treball i silenci".
- En *La Creació de la Fe* trobam la representació (de *re-presentar*) de les idees bàsiques en què va treballar tota la seva vida amb el seu llenguatge poètic.

A més d'aquestes conclusions, que es refereixen a les hipòtesis de la investigació, és interessant destacar també que:

- Era espiritualment “ecclèctic”, si bé no hem de considerar aquest terme com una espècie de “diletantisme” espiritual. No mesclava concepcions espirituals d’una tradició amb unes altres, considerava que la seva essència –la de l’espiritualitat– era única i deslligada de la tradició d’origen. Considerava que l’experiència religiosa autèntica és Una i que era independent de l’entorn cultural i temporal on es manifestava cada una.
- Considerava que la poesia i l’art presentaven indicis de transcendència, que eren manifestacions humanes que ens acostaven a la manifestació de la divinitat.
- Pensava que l’educació era un element clau en el desenvolupament de la humanitat i en la seva evolució, que sempre, per pròpia naturalesa, seria evolució cap a l’espiritualitat que és la finalitat de tot procés de creixement.
- La seva ètica es basava en l’amor i en la idea que l’essència de cada un de nosaltres és sempre la mateixa i, per tant, el que fem al proïsme ho fem a nosaltres.
- Tenia una devoció especial per la natura que considerava mestre espiritual. Aquesta devoció lliga amb el concepte xinès de *Tao*.
- Creia que la mort és part de *maya*, que la nostra essència real (*atman*) és eterna i mai mor.
- Sostenia que l’espiritualitat no està en contra de la raó, al contrari, la ment ens ajuda a distingir entre la *fe* i el *fanatisme*, entre la *imaginació* i la *fantasia*.
- Afirmava que hem de *Crear* la nostra vida perquè així sigui vida autèntica.
- Parlar de reencarnació és fútil, la salvació és ara i aquí: veure “l’Infinit en un gra de sorra i l’Eternitat en una hora”. El que passarà després de la mort, des del punt de vista espiritual, no té importància si perdem *l’ara*.
- La llibertat autèntica consisteix en alliberar-se del desig per convertir-lo en Amor

9 ANNEXOS⁸⁰

ANNEX PRIMER: Autosuggestió

1. Introducció

Els temes com la suggestió, la hipnosi i similars foren un dels interessos del jove Mascaró, tal i com ho testifica la següent carta a Maria Solà de Sellarés, de maig de 1972.

"Jo vaig començar interessant-me per l'ocultisme, teosofia, hipnotisme, astrologia, màgia, i altres coses semblants. Com jo no tenia el sentit crític en els 15 anys -que molts no tenen en els 60-, i no tenia un bon director de seny i visió de poesia espiritual me vaig desorientar en lloc d'orientar-me(...). El valor d'ella [A. Bessant] era polític i social, però no era un valor, crec jo, ni literari, ni d'erudició, ni de poesia. Allà a on no hi ha valor de poesia no hi ha valor espiritual gran, ja que els alts valors espirituals, són almenys valors de bellesa i d'amor, és a dir valors de poesia. A dins les coses indicades (...) hi ha coses interessants però en els nivells més baixos hi ha perills grans per als joves i els vells que no tinguin el sentit crític, el sentit crític de poder distingir l'or del llautó, la poesia bona i vertadera de la imitació baixa, la fe, del fanatisme, l'alta imaginació creadora de la baixa i petita i desorientadora, fictícia, quimèrica, fantasia destructora de tota els alts valors espiritual que sempre són alta poesia."⁸¹

Com podem comprovar aquestes “afeccions” juvenils són analitzades amb un evident sentit crític. També podem comprovar el seu interès pel tema examinant el fons bibliogràfic que va cedir la vídua a la UIB on podem trobar llibres relacionats amb suggestió, hipnotisme. També Joan Maimó (1990) es fa ressò d'aquest interès dedicant un capítol al tema *Hipnotisme i autosuggestió*. A continuació reproduïm una cita textual de Mascaró que apareix al lloc esmentat, i on defineix el concepte de suggestió.

⁸⁰ Els annexos primer i segon estan basats en quaderns manuscrits de Mascaró propietat de Joan Maimó el qual va tenir la gentilesa de permetre'm fotocopiar-los i estudiar-los. El final, en volum apart, és la nova agrupació i classificació de *La Creació de la Fe*, amb el títol *Llànties d'amor*.

⁸¹ Mir, G. (1998, II: 227)

"La suggestió és la implantació en el nostre subconscient d'una idea o imatge. Si la llavor, el gra arrela en la terra del subconscient, aleshores es produeixen, matemàticament, uns resultats bons o dolents segons la naturalesa de la idea o conjunt d'idees implantades"⁸²

El senyor Maimó em va poder mostrar una sèrie de fotografies en les qual es pot observar a Mascaró practicant l'hipnotisme.

En *La Creació de la Fe*,⁸³ hi trobam també referències sobre la idea mascaroniana de suggestió i el funcionament del subconscient.

"Quan una idea té força, el subconscient l'agafa i troba maneres i mitjans per aconseguir que es realitzi. Depèn de la força de la idea." (50)

"Hi ha d'haver una col·laboració entre la nostra ment conscient i la nostra ment subconscient." (50)

"El subconscient no és una consciència inferior, sinó una consciència amagada." (50)

2. Transcripció contingut quadern de data 7/4/35

El següent text pertany a un quadern propietat del Senyor Joan Maimó i Vadell i que té data de 7 d'abril de 1935.

«No pots tu medicar a un esperit malalt, arrencar de la memòria un dolor arrelat, borrar [sic] les penes escrites en el cervell, i amb un antídol dolç d'oblidament alleugerir el pit d'aquella opressió perillosa que pesa sobre el cor?»

»Els fenòmens de l'autosuggestió són tan antics com la consciència humana sobre la terra, i els de la suggestió semblen ja coneguts a la Índia segles abans de Jesucrist.

»Tal vegada es conegueren a l'Egipte i altres pobles; i podem dir que molt de fenòmens de la màgia i de varies manifestacions religioses estan basats en les lleis de la suggestió. (sense voler dir que en el cas de -----)

»Estem així davant d'uns fenòmens mentals, espirituals, que han tingut i tenen una gran influència en la vida de la humanitat i de cada un de nosaltres. Cada

⁸² Maimó, J (1990: 44)

⁸³ apartat 50

dia de la nostra vida estem influïts per aquests fenòmens. El coneixement d'ells, fins i tot elemental, ens ajudarà a aprofitar millor les nostres forces espirituals, a despertar algunes de dormides, i ens donarà poder i control sobre nosaltres mateixos, vertadera llibertat que ens ajudarà molt en el nostre caminar pels camps de la vida.

»La suggestió és la implantació en el nostre subconscient d'una idea o imatge. Si la llavor, el gra, arrela en la terra del subconscient aleshores es produeixen, matemàticament uns resultats bons o dolents segons la naturalesa de la idea o conjunt d'idees implantades.

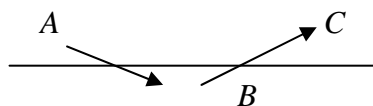
»En el capítol XIII dels Evangelis de Sant Mateu Jesús reconta a les multituds una paràbola, i diu:

"Mireu, una vegada un sembrador va anar a sembrar. I mentre sembrava unes llavors caigueren en el camí i vingueren els ocells i se les menjaren. Altres caigueren en terra de pedres on hi havia poca terra, i cresqueren aviat; però el sol vingué i les secà perquè no tenien arrels. Altres caigueren antre espines, i les espines no les deixaren créixer. Però altres caigueren en bona terra i donaren fruit, unes cent per u, altres seixanta per u, altres trenta per u. Qui tingui orelles per escoltar que escolti"

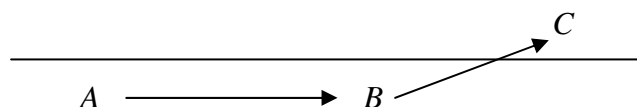
»I explica Jesús que (del cor de esperit) quan un sent les bones paraules i no les compren ve el mal esperit i cull el que havia estat sembrat en el seu cor. El sembrat en lloc de pedres és quan un escolta les paraules i s'entusiasma, però com hi ha poca terra aviat moren. I així passa també en aquell que les espines de les preocupacions no deixen créixer les llavors.

»I solament en aquell que escolta i accepta les paraules produiran fruit.

»No vull dir que Jesús parles de la suggestió, els teòlegs podrien protestar, però si que l'exemple pot aplicar-se al que passa amb la suggestió implantada en el nostre esperit. Sols quan el subconscient l'accepta produeix fruit. Podríem representar gràficament la suggestió

»I l'autosuggestió

»Un postulat de la suggestió és que la idea o imatge d'una idea o d'un estat produeix aquesta idea o estat. Imatges d'alegria produeixen alegria, i idees de

pena produeixen pena, imatges de por produeixen por i imatges de coratge ens donen coratge.

»La separació de la ment de les imatges indesitjables s'anomenava en la filosofia hindú Vairagya⁸⁴ i l'esforç calmat de concentració per replantar una autosuggestió Abhyasa.

abhyasa vairagyabhyam tannirodhah

»Les onades del pensament esdevenen ones més i més calmades fins que sols queda una ona i l'esperit s'uneix a ella.

Pratipathabhavana

Pratyahara dharana

»Lleis de l'autosuggestió

I. L'atenció com se produeix ningun esforç

II. L'esforç transformat

Quan una idea ha posat en marxa una suggestió, i mentre aquesta idea domina l'esperit els esforços per resistir la suggestió l'augmenten (bicicleta, precipici)⁸⁵

»Coué: "quan la voluntat i la imaginació estan en lluita la imaginació guanya"

III. Si l'emoció acompanya la idea la realització suggestiva se farà més aviat

IV. L'exemple del grup social

V. Estats afectius (educació dels nens) la por, etc.

VI. El somni

VII. pràctica autosuggestions bones

*l'educació domini de si mateix
forces físiques
capacitat de treball
màxim de resultats*

Perills i dificultats de practicar l'autosuggestió.

⁸⁴ Tots els termes sànscrits en l'original manuscrit estan escrits en caligrafia *devanagari* (la caligrafia usada en el sànscrit tradicional)

⁸⁵ Al marge apareixen els mots: Liebeault, Wingfield, Coué, Cagliostro, Rasputin, voluntat suggestió i emoció

Tot està en els matisos, en les gradacions.

»El Déu d'Amor que habita la nostra ànima és infinitament perfecte amb una voluntat immutable i amb pur amor. Mata totes les arrels d'amargor que són el dolor i turment dels amors terrenals més egoistes.

»Qui nega a Déu és nega a ell mateix. Qui l'afirma a ell mateix s'afirma. Déu és Amor, Llum, Veritat i Vida. Ell és el Déu Suprem.

7/4/35

*»Juan Alcázar
Joan Solé
Francesc Torolera
Josep Antoni Brugulat
Rosa Baró Vary Rosell
Maria Martí
Concepció González
Maria Gili
Josefina Serra Baldó
Agustina Costo Piell
Joana Just
Mª Angels Rodríguez*

»El Llibre de l'amic e Amat és un resum meravellós d'intel·ligència i d'amor, una reflexió ardent i fulgurant de la immensa veritat i bellesa de Déu, font de gràcia: de tot bé.»

3. Comentari

Comença Mascaró citant un text, d'origen desconegut, presentant una qüestió clau, es pregunta si és possible curar l'esperit de les seves malalties, del dolor, de les penes, d'allò que expressa com *opressió sobre el cor*. A partir d'aquesta pregunta comença a explicar el concepte de suggestió, els seus antecedents històrics, com funciona i quines són les lleis que en regeixen el funcionament.

Pel que fa als antecedents històrics, ens remet als començaments de la *consciència humana*, és a dir, en el moment que apareixeria el fenomen de l'autoconsciència, en el moment que l'home pot arribar a ser conscient de la seva existència, llavors ja seria possible la posada en funcionament dels mecanismes de la suggestió; *consciència* i *suggestió* serien doncs fenòmens que pertanyent a la *psique* humana que es donarien de forma inseparable, l'existència d'un pressuposa l'existència de l'altre. A continuació cita l'Índia, l'antic Egipte "i altres pobles": tot relacionant el fenomen amb la màgia i amb diverses manifestacions religioses.

Com a conseqüència, valora la suggestió no com alguna cosa marginal en la història de la humanitat, sinó com un fenomen mental de gran influència per a la cultura humana, però també per a cada un dels membres de la humanitat, ja que, gran part de la vida i de la conducta humana es desenrotlla en sota la influència de les lleis de la suggestió. Per tant, considera que conèixer el seu funcionament ens pot ajudar a millorar els nostres aspectes espirituals, a aprendre a tenir autodomini i per això, pot servir-nos en el nostre camí d'autolliberació i per ajudar-nos a viure de forma més plena. Aquesta és la justificació clau per entendre l'interès de Mascaró, no és una casta d'entreteniment de circ, sinó una eina de millora de la vida de l'home.

La suggestió és definida com la implantació d'una llavor, és a dir, d'una idea o d'una imatge en el subconscient, la qual produeix unes conseqüències relacionades amb la qualitat de la idea implantada. És la mateixa idea que la del *sankalpa*⁸⁶, que és emprada en la tècnica anomenada *Ioga Nidra*⁸⁷. Si aconseguim implantar una idea determinada en el subconscient, aquesta idea fructificarà en uns efectes d'acord amb la natura de la idea implantada; Mascaró, fins i tot, afirma que l'efecte es produeix "matemàticament". Per il·lustrar aquesta idea cita un fragment de l'Evangeli de Sant Mateu en el qual es menciona una paràbola en la qual ens diu que quan les llavors fructifiquen produeixen el seu fruit en una relació proporcional molt major que la d'u per u, i acaba amb la reveladora i coneguda cita: "Qui tingui orelles per escoltar que

⁸⁶ Resolució de caire afirmatiu que és repetida en un estat de profunda relaxació induïda amb la finalitat de "condicionar" el subconscient per realitzar un determinat efecte desitjat, és una ordre directa de la ment conscient al subconscient. Vegeu Digambarananda, Swami (1997: 286) xxx

⁸⁷ *Somni Ioguic*: Tècnica emprada en la *Bihar School of Yoga*, escola de Ioga fundada per SWAMI SATYANANDA que té la seva seu principal en Mungir, província de Bihar (Índia). (veure nota anterior)

escolti”. Mascaró interpreta la cita expressant la necessitat d’escoltar i acceptar les paraules, de tenir-ne cura perquè així donin el seu fruit. Mascaró, però, és prudent negant que defensi que Jesús parlàs de suggestió perquè: “...els teòlegs podrien protestar.”, i presenta la cita com un exemple del fet que es el subconscient, en el cas de la suggestió, que hauria d’*escoltar* i d’*acceptar*. A continuació ens mostra unes gràfiques sobre el procés de suggestió i autosuggestió.

Presenta un postulat de la suggestió pel qual les idees o estats “mostrats” al subconscient produirien com efecte justament la idea o estat presentat, és a dir, les imatges mentals construïdes condueixen a l’estat mental i físic que representen. Així, la presentació o visualització d’un estat emocional produiria aquest estat. Són les idees subjacents a totes les obres de l’anomenada *New Age* que parlen d’*autoajuda*, *autocuració* i d’altres; o de les obres de *Control mental* del DR. SILVA i altres tècniques psicològiques autosuggestives amb més o menys base i verificació científica.

A continuació, introdueix el concepte de *vairagya* que vol dir *llibertat del desitjos, renunciació*. En aquest context, Mascaró el tradueix per: “*La separació de la ment de les imatges indesitjables...*”. Curiosament, en el manuscrit, en parlar de filosofia apareix el qualificatiu *india* esborrat i substituït a continuació pel d’*hindú*. Si el comparem amb el seu text *Filosofia Índia*⁸⁸ podem comprovar com Mascaró ja diferenciava clarament entre els dos conceptes: *Filosofia Índia*, com a filosofia desenvolupada en el subcontinent Indi; i *Filosofia Hindú*, com a filosofia relacionada amb el sistema de pensament derivat dels *Vedes*. En aquest darrer cas parlariem dels sis sistemes (*darshanas*) ortodoxos de pensament: *Vedanta*, *Mimansa*, *Samkia*, *Ioga*, *Nyaya* i *Vaisesika*. Cita, sense expressar-ne la font, en sànscrit i emprant el seu sistema d’escriptura tradicional anomenat *devanagari*, l’aforisme I, 12 dels *Yoga sutras* de PATANJALI: “*abhyasa vairagyabhyam tannirodhah*” que BKS IYENGAR tradueix com: “La pràctica i el desferrar-se dels desitjos són els mitjans per calmar els moviments de la consciència”.⁸⁹ Mascaró interpreta *abhyasa* (pràctica) com “...l’esforç calmat de la concentració per implantar-se una autosuggestió”. La

⁸⁸ Vegeu-lo a la primera part

⁸⁹ Iyengar, BKS (1993: 57).

conseqüència de l'aplicació de *vairagya* i *abhyasa* és que les ones del pensament tornen més calmades fins que en queda només una, la de la percepció de l'*Atman*, i així l'esperit s'hi uneix i arriba a l'estat de Ioga.⁹⁰ Finalitzant aquest paràgraf, en *devanagari* apareixen les paraules: *Pratipathabhavana*,⁹¹ *Pratyahara*⁹² i *Dharana*⁹³, sense més explicació.

A partir d'aquí, hi trobam una descripció del que Mascaró anomena *Lleis de l'autosuggestió* que sumen un total de vuit. Primer, l'atenció (*dharana*) produïda de forma relaxada és la que pot arribar a sembrar la llavor de la idea que volem emprar per a la suggestió. Segon, quan hi trobam la idea implantada, una vegada que es posa en funcionament resulta inútil lluitar-hi, domina i quan més hi lluitam en contra més forta torna. Mascaró posa l'exemple del precipici i la bicicleta, anar en bicicleta devora un precipici facilita la suggestió de caure-hi, quan més lluitem contra la por de caure, més por cream. Cita a Emile Coué⁹⁴ que ens diu que en un conflicte entre voluntat (volar superar la por) i imaginació (imatge de caure pel precipici) guanya la imaginació⁹⁵.

La tercera llei expressa que la imatge suggestionadora associada amb aspectes emocionals té un impacte més ràpid i profund en el subconscient: l'aspecte emocional és un factor d'ajuda a la suggestió. La quarta parla de l'aprenentatge vicari; l'exemple, la imitació de conductes observades faciliten l'autosuggestió: *veure* l'efecte facilita la seva "suggestionabilitat". L'aspecte emocional, suposam que lligat al condicionament operant skinnerià, constituïria la quinta llei, Mascaró parla de: "Estats emocionals". El somni és la sisena llei. Dins de les tècniques del

⁹⁰ La traducció de Mascaró d'aquest sutra seria alguna cosa parellada a: "L'esforç calmat de la concentració i la separació de la ment dels objectes indesitjables, condueixen a la detenció dels moviments mentals."

⁹¹ L'ortografia *devanagari* de Mascaró no és del tot clara en aquest terme. *Prati*: contrari, oposat a. *Patha*: ¿...? . *Bhavana*: Sentiment, comprensió, reflexió

⁹² El cinquè dels vuit *angas* (*ashtanga Ioga*) o membres del sistema del Ioga de Patanjali. Vol dir retirar la percepció sensorial de la consciència, és a dir, introversió pel rebuig dels estímuls sensorials.

⁹³ El sisè dels vuit *angas* de Patanjali que vol dir concentració.

⁹⁴ (1857-1926) farmacèutic provençal interessat en el paper de l'autosuggestió i de la ment en els processos de curació. D'acord amb les seves teories quan plantam una idea de la imaginació en la ment aquesta s'imposa sobre la voluntat. Per això, defensava la utilització de *mantras*, la repetició de determinades paraules per suggestionar el subconscient. (Ingles/West. 1983: 173 i ss.)

budisme tibetà existeix la de la creació de somnis consistent en implantar la llavor desitjada just en el moment anterior a la conciliació del somni.⁹⁶ Finalment, la pràctica tot recomanant temes d'autosuggerió per l'educació: domini de si mateix, força física, capacitat de treball, màxim de resultats.

Per finalitzar el text, presenta diversos paràgrafs sobre la idea de Déu i una llista de noms. Expressa idees sobre les qualitats relacionades amb l'Amor, la seva capacitat soteriològica, d'alliberar-nos del dolor, de la identitat *Déu-Jo Real* que ens duu al ressò de la identitat entre *Brahman* i *Atman*. Dins del context d'aquesta tesi no podem deixar de citar aquest penúltim paràgraf ja que es lliga directament amb el tema d'aquesta:

“Qui nega a Déu és nega a ell mateix. Qui l'afirma a ell mateix s'afirma. Déu és Amor, Llum, Veritat i Vida. Ell és el Déu Suprem.”

Acaba amb un panegíric del *Llibre d'amic e Amat* de Ramon Llull, de la seva transcendència com a eina per la pràctica del *Bhakti Ioga*, del camí de la unió devocional amb Déu, és un camí per obtenir la gràcia divina.

⁹⁵ Citat textualment: “cuando la voluntad y la imaginación están en guerra, esta última, *invariablemente* consigue la victoria.” (Inglis/West. 1983: 174)

⁹⁶ Osho (1999, I: 147)

ANNEX SEGON: Cristianisme, religió i ioga amb Joan Mascaró i Fornés

1. Introducció

Mascaró era un home religiós, però en el sentit més profund del que significa religió, és a dir espiritualitat, era un home espiritual, profundament espiritual. De *La Creació de la Fe* extraïem quatre idees que defineixen la seva postura davant de la religió. En primer lloc la idea que la religió és una, que malgrat els diferents termes, ritus, postures metafísiques que es puguin emprar, l'essència de totes les religions és la mateixa, és única. A més, sempre ha d'estar basada en l'experiència personal, en l'aprehensió directa de la Veritat; les escriptures, l'autoritat, les tradicions particulars no són la religió autèntica. En aquest sentit, ens recorda la recomanació del Buddha: només l'experiència personal ens pot ajudar a veure la Veritat, no ens hem de fiar del que ens diuen els mestres, ni les escriptures, ni el mateix Buddha... ho hem d'experimentar de forma personal.

"Si la ciència és una, la religió ha d'ésser una. La Ciència es basa en l'experiment, la religió s'hauria de basar en l'experiència." (45)

I l'essència de la religió s'expressa poèticament, l'intel·lecte és impotent per arribar a l'experiència religiosa. L'única forma d'expressar l'inefable és mitjançant símbols poètics que ens puguin transmetre l'aroma de l'Etern, la poesia és com el dit que assenyalava la lluna. Si no podem tenir religió, que almenys puguem tenir poesia en les nostres vides.

"La poesia de la religió és la veritat de la religió. Si la religió se'n va, la poesia queda." (15)

Aferrar-se a la pròpia tradició i rebutjar la universalitat de l'experiència religiosa constitueix realment un obstacle per acostar-s'hi. En la contemplació transcendim els límits culturals i egoistes per unir-nos al Tot. Per aquest motiu i per la manca de

poesia Mascaró rebutjava el dogmatisme de la religió organitzada i advocava per una nova religió universal. És important adonar-se que *religió* en aquest cas significa *filosofia de vida*, és el guió que ha de conduir la nostra vida per que sigui una vida de joia, autèntica *Vida*.

"La meva religió, el meu país, la meva família, jo mateix, el meus doblers". Tot això destorba la joia de la meditació i la contemplació." (53)

"El món necessita una nova religió, una nova filosofia de la vida lliure del dogmatisme de la ciència i de la tecnologia i lliure del dogmatisme de la religió organitzada." (35)

Tot i aquesta posició universalista, Mascaró estimava Mallorca i estimava les tradicions que li varen transmetre els seus pares; acceptar la universalitat de la religió no significa rebutjar la particularitat, ni de la pròpia tradició ni la de les altres, sinó en de trobar en cada manifestació religiosa el sentit poètic i religions autèntic. Així ho podem comprovar en la següent carta que va remetre al seu cosí Joan Riera Fornés de Santa Margalida.⁹⁷

2. El Pare Nostre com a camí.

«28 South Street
Comberton,
Cambridge CB3 7DZ
Anglaterra

6 novembre 1979

»Molt estimat cosí Joan:

»Vaig estar content de parlar un poc amb tu per telèfon fa uns dies, i gràcies de sa seva carta donant la trista nova de l'anada al altre món del teu bon pare. És un camí que tots hem de fer, i esperam anar al Déu que ens va dur a la terra. Tu vores ésser un bon fíi, i ton pare va tenir molt d'anys de salut i vida. al cel sia.

»M'agrada el Pare Nostre en mallorquí, així:

1 Pare nostre qui estau en el cel,

⁹⁷ Volem expressar la nostra gratitud al Senyor Antoni Mas, de l'arxiu de l'Ajuntament de Santa Margalida, que va tenir l'amabilitat de cedir-nos una fotocòpia de la carta que a continuació transcriurem.

- 2 *Sia santificat el vostre sant nom;
vengui a nosaltres el vostre sant regne;*
- 3 *es faci la vostra voluntat, així en la terra
com se fa en el cel.*
- 4 *El nostre pa de cada dia donau-nos-lo, Senyor,
el dia d'avui;*
- 5 *i perdonau les nostres culpes, així com nosaltres
perdonam els nostres deutors;*
- 6 *i no permeteu que nosaltres caiguem en la temptació;*
- 7 *ans alliberau-nos, Senyor, de qualsevol mal. Amen.*

»Són 7 coses que demanam en el cel i la terra. Si un ho diu ben poc a poc, de pensament i de cor, ens ajuda molt.

»A veure si la teva salut va millorant. Sempre per a sempre hem de tenir fe i esperança. Besades a tots, i a tu i a Na Joana.

Es teu cosí que t'estima molt

»Joan Mascaró Fornés

*»P.S. Ja sé que es Pare Nostre
el sabem de nins petitets; però a mesura que els anys passen un ho
veu més clar: Un Pare, un Cel, un Regne, una Voluntat, un Pa de
cada dia, Temptació i Mal. Tot un camí de cap al Bé que és Veritat.»*

3 **Comentari**

Quan consola el seu cosí de la mort del seu pare sembla que Mascaró el remet al que després seria l'epitafi de la seva pròpia tomba: "*Venim de Déu. Vivim en Déu. Anam a Déu.*", una actitud d'absoluta religiositat. A partir d'aquí el remet senzillament al Pare Nostre i ho fa, no fent-ne una anàlisi o interpretació exhaustiva, sinó que li ofereix la possibilitat d'emprar-lo com un *mantram*, una oració profunda que serveixi de consol en els moments difícils. Mascaró recalca la importància de recitar cada una de les set peticions de forma molt lenta i posant tot el pensament i tot el cor en la pregària per així poder arribar a fer nostre el seu significat, tant el de les paraules, de caire intel·lectual, com el poètic, de caire emocional i espiritual.

D'acord amb Mascaró, aquesta tècnica recitativa, amb els anys de repetició, va transformant el seu significat, clarificant-se el seu missatge, un missatge que no és més que el del Ioga, en aquest cas entès com a camí de realització i que té com a fi el Bé i la Veritat, l'unió amb el Suprem. El camí (*marga*) que proposa el Pare Nostre és el camí del *Bhakti Ioga*, del Ioga devocional, hi trobam els elements típics d'aquesta forma d'entendre el progrés espiritual:

- Veneració absoluta per la figura divina, fins i tot pel seu nom.
- La invocació de rebre la gràcia de gaudir de la seva presència; d'arribar a l'estat de comunió o de Ioga.
- La submissió total a la seva voluntat.
- Pregar per fer possible la pròpia subsistència –tal vegada seria més important la subsistència espiritual que la subsistència física- que permetrà viure una vida d'acord amb les normes divines.
- Pregar perquè la figura divina ens ajudi a respectar les esmentades normes i que en el cas de defallir en el seu compliment demanar perdó per la possible debilitat i.
- Finalment, demanar la gràcia d'ésser alliberats de qualsevol mal.

Canviant l'estil i posant el nom de *Krishna* en lloc de Pare, bé podríem trobar-nos davant de fragments provinents de la *Bhagavad Gita*.

4. Ioga i cristianisme

El següent fragment és molt més antic, prové d'un quadern de Mascaró realitzat quan estava en el Doning College de Cambridge, i està datat el dia 12 d'octubre de 1928.⁹⁸

Aquí podem observar el seu interès per l'aspecte més físic del Ioga, del *Hatha Ioga*.⁹⁹

⁹⁸ Aquest quadern és propietat del Senyor Joan Maimó i Vadell que va tenir l'amabilitat de cedir-me una fotocòpia del text.

⁹⁹ Al *Hatha Ioga* se'l sol anomenar *Ioga físic*. Aquesta traducció no resulta molt afortunada ja que aquest tipus de Ioga té moltes altres implicacions: energètiques, espirituals, etc. *HA-THA* és una referència a la polaridad *Sol-Lluna* o en termes taoistes *Ying-Yang*, així *Hatha Ioga* seria la unió del principi energètic masculí amb el femení dins del cos, de la ment i de l'esperit de l'home.

«Els exercicis físics del ioga desenvolupen la capacitat respiratòria, la flexibilitat, la irrigació cerebral la força muscular i psíquica, en fi, el funcionament orgànic, així com el control físic i l'autodomini mental.

»El Cristianisme i el ioga tenen una possibilitat de convivència, és a dir el dilema de si el cristianisme pot practicar el ioga sense perjudici de les seves conviccions religioses, malgrat de les diferències doctrinals és factible a una cristià assistir als centres de ioga.

»Cal reconèixer que hi ha la possibilitat d'un ioga cristià i els avantatges d'aprofitar els exercicis iogas dins del més estrictes principis cristians. Record, fins i tot, els exercicis espirituals de Sant Ignasi, com a tècnica paral·lela en cert mode al ioga en alguns aspectes, a partir de la influència del cos en la tranquil·litat d'ànim i, recíprocament, de l'esperit sobre el cos, dins, és clar, dels distints horitzons religiosos de les dues doctrines.»

En primer lloc Mascaró parla dels beneficis del control respiratori (*pranayama*), del beneficis de les postures (*asanas*) per a la flexibilitat i força del cos, i de determinades postures invertides, que no menciona però que hi queden referides pels efectes físics descrits, les quals milloren la irrigació sanguínia del cervell. Una de les teories del Hatha Ioga, i que expressa també Mascaró, és que a través del control físic podem arribar al control mental i, recordem-ho, el control absolut de la ment, el silenci mental, és l'objectiu del Ioga, és la definició per antonomàsia de Ioga com a estat.

La pregunta clau: ¿és possible per a un cristià practicar el Ioga? Mascaró defensa la compatibilitat del Ioga amb el Cristianisme. Per això, el compara amb els exercicis espirituals de Sant Ignasi, tot recalcant el vincle existent entre *psique* i *soma*, la idea que l'estat de la ment influeix en el cos i viceversa. Aquesta constitueix una referència clara al sistema del *Hatha Ioga* entès com a eina psicofísica de perfeccionament humà.

GLOSSARI¹⁰⁰

Advaita	U sense dos. No dualista. S'aplica normalment quan parlem d'una tendència del <i>darshana</i> anomenat <i>vedanta</i> (<i>Advaita vedanta</i> : Vedanta no dualista) exposada pel filòsof <i>Shankaracharya</i> .
Ahimsa	No violència. Un dels <i>Yamas</i> de l' <i>Ashtanga Yoga</i> .
Anga	Membres (parts) del ioga clàssic. Són vuit membres (<i>ashtanga</i>)
Asmita	Orgull. Egoisme. Consciència del <i>Jo</i> .
Ashtanga	Vuit membres. Els estadis del ioga de PATANJALI
Atman	Expressió de <i>brahman</i> en l'ànima de l'home. L'ésser real de cada un. Nucli ontològic de l'hinduisme que en el budisme es presenta com merament impermanent, sense essència.
Arjuna	Protagonista de la <i>Bhagavad Gita</i> i que representa l'home impermanent.
Aum (Om)	Síl·laba sagrada de l'hinduisme
Avidya	Ignorància provocada pels sentits i per <i>maya</i> . Antònim de <i>vidya</i> (<i>saviesa</i>)
Bhagavad Gita	La cançó del senyor. Part de l'epopeia hindú <i>Mahabharata</i>
Bhakta	El practicant del <i>Bhakti ioga</i> .
Bhakti	Amor. Actitud mística de devoció. Un dels iogues de la <i>Bhagavad Gita</i>
Bodhisattva	Ideal del budisme mahayana: aquell que està il·luminat però que renúncia al nirvana total (<i>parinirvana</i>) per ajudar els altres.
Brahman	L'Absolut. L'U. L'Esperit Universal. Realitat absoluta idèntica a Atman, fonament de tot.
Buddha (pali)	Buda
Buddhi	Òrgan del coneixement. Intel·ligència.
Buda	L'il·luminat. Aquell que ha arribat al Ioga del Coneixement. El que sap.
Cit (Chit)	Consciència pura
Chitta	Consciència composta de tres factors: ment (<i>manas</i>), intel·lecte (<i>buddhi</i>) i ego (<i>ahamkara</i>)
Dhamma (pali)	Dharma.
Darshana	Visió. Punt de vista. Nom general de cada un dels sistemes filosòfics ortodoxos indis: <i>Nyana</i> , <i>Vaishesika</i> , <i>Samkya</i> , <i>Ioga</i> , <i>Mimansa</i> i <i>Vedanta</i> .
Dharana	Concentració. Sisè <i>anga</i> del Ioga
Dharma	Llei moral. Missió vital de cadascú. Codi de vida de cada un (<i>dhàrmic</i> vs. <i>Adhàrmic</i> : què està d'acord amb la raó de ser espiritual de l'home o no). Virtut. norma còsmica universal, llei natural i ordre ètic. Camí de l'espiritualitat budista.
Dhyana	Meditació. Contemplació sostinguda. Setè <i>anga</i> del Ioga
Gunas	Les tres formes o qualitats en què es manifesta <i>prakriti</i> . Són:

¹⁰⁰ Llevat que es digui el contrari, els mots recollits són paraules d'origen sànscrit.

	<i>sattva, rajas i tamas.</i>
Ioga	Unió amb el diví o ciència que té com objectiu aquesta unió. Un dels sis <i>darshanas</i> . Camí per aconseguir aquesta unió.
Jiva	Ànima individual. (<i>Jivamukti</i> : l'alliberat)
Jivatma	L'ànima individual en cada cos humà en contraposició de <i>Paramatman</i> .
Jivamukti	Alliberat-vivent, el que ha realitzat la identitat atman-brahman i es troba integrat, en comunió amb l'Absolut
Jñana	Coneixement no intel·lectual. Saviesa. Un dels iogues de la <i>Bhagavad Gita</i>
Jñani	Aquell que coneix. El que segueix el <i>Jñana Ioga</i> .
Kaivalya	Emancipació, alliberament etern.
Kama	Desig
Karma	Acció. Acció desinteressada. Un dels iogues de la <i>Bhagavad Gita</i> .
Karmi	Aquell que segueix el <i>Karma Ioga</i> .
Karuna	Compassió. Un dels quatre estats incommensurables del budisme
Klesha	Afliccions. Obstacles en el camí espiritual. D'acord amb <i>Patanjali</i> són cinc: ignorància (<i>avidya</i>), egoisme (<i>asmita</i>), desig (<i>raga</i>), rebuig (<i>dvesha</i>) i por a la mort (<i>abhinivesha</i>)
Krishna	Avatar de Vishnu. Protagonista de la <i>Bhagavad Gita</i> com a revelador
Kriya Ioga	Ioga de l'acció o accions del ioga. Inclou: <i>tapah</i> , <i>svadyaya</i> i <i>Ishvarapranidhanani</i> . (YS II.1)
Maitri	Amor. Un dels quatre estats incommensurables del budisme
Mahayana	Gran vehicle. Escola budista estesa principalment per Tibet, Xina, Japó i Corea. (vs. <i>Hinayana</i> o <i>theravada</i>)
Manas	Ment
Mantram	Tècnica espiritual que consisteix en la repetició continuada, verbal o mental, d'un so, mot o frase.
Marga	Camí espiritual. Divisió dels camins del ioga (<i>Bhakti marga</i> , <i>karma marga</i> , etc.)
Maya	Il·lusió que constitueix el món sensible.
Metta (pali)	<i>Maitri</i> .
Moksha	Alliberament. Identitat de l'ànima amb <i>brahman</i> .
Mudita	Alegria sense motiu. Un dels quatre estats incommensurables del budisme
Neti, neti	No és això, no és això. Tècnica espiritual vedàntica que respon a la pregunta: Qui soc jo?
Nibbana (pali)	<i>Nirvana</i> .
Nirodha	Cessació. Aturar (els moviments de la ment. YS I.II)
Nirvana	Extinció (del dolor). Alliberament en el budisme. Consciència absoluta
Niyama	Actituds ètiques interiors.
Om	Paraula sagrada dels Upanishads. El Verb. Mantram sagrat
Patanjali	Compilador dels Ioga Sutras. Fundador o reordenador del <i>darshana</i> , <i>ioga</i> .
Prakriti	La Natura. L'Univers
Prana	Principi vital que impregna tot el cos.

Pranayama	Control del <i>Prana</i> a través de la respiració. Quart <i>anga</i> del Ioga
Purusha	El Ser. El Suprem
Sadhana	Pràctica, treball, vida espiritual.
Samadhi	Possessió de si mateix. Alliberació en el ioga. Vuitè <i>anga</i> del Ioga
Samkya	Un del sis <i>darshanas</i> indis: dualista i ateu.
Samsara	Roda de les encarnacions.
Samyana	Darreres disciplines del ioga. (<i>dharana, dhyana, samadhi</i>)
Sattva	Un dels tres <i>gunas</i> o qualitats de la matèria. Els altres són: <i>rajas</i> i <i>tamas</i>
Sat-cit-ananda	Ésser, consciència, joia. Estat final, essència vertadera de l'ànima.
Sufi (àrab)	Escola mística islàmica. Arrel etimològica relacionada amb la llana amb el que es vestien els místics islàmics
Sunyata	Buit.
Svadyaya	Estudi del Ser. Auto-estudi. Estudi de les escriptures
Tao (xinès)	El transcendent. Allò que no es pot anomenar. L'inefable.
Taoisme	Escola espiritual xinesa fundada per Lao tse.
Tapas	Ardor ascètic. Zel. Un dels actes del <i>kriya ioga</i> recollit en el YS II.I . Meditació (la seva pràctica)
Theravada	Del antics. Escola budista estesa pel sud i sud-est d'Àsia. També anomenat <i>hinayana</i> (petit vehicle)
Turiya	Quart estat de consciència més enllà de la vigília, el somni i el somni profund.
Upanishad	Ensenyança als peus del mestre. Tercera divisió dels Vedes, considerades una revelació divina (<i>sruti</i>). Expressió de la filosofia <i>vedanta</i> .
Upeksha	Eqüanimitat. Un dels quatre estats incommensurables del buddhisme
Vairagya	Renúncia. Desaferrament.
Vedes	La revelació. Coneixement diví. Les més antigues i sagrades obres en sànscrit.
Vidya	Visió. Coneixement. Saviesa
Vipassana	Visió real de l'existència. És una tècnica meditativa budista.
Vedanta	Part final dels vedes. Principal sistema filosòfic de l'Índia. Té tres formes principals: <i>advaita</i> (no-dualista), <i>advaita</i> mitigada i <i>dvaita</i> (dualista)
Vrittis	Ones, moviments, fluctuacions. En els Ioga Sutras s'apliquen al moviment mental.
Wu wei (xinès)	Acció sense acció. Concepte molt semblant al d': acció desinteressada (<i>karma</i>)
Yama	Preceptes ètics del ioga
Yoga	Ioga. Unió amb el transcendent. Detenció dels fluxos de la ment. Camí espiritual. Un dels sis <i>darshanas</i> indis: dualista i teista. El ioga clàssic descrit per Patanjali
Zen (japonès)	(en Xinès <i>Chan</i> .) Escola budista mahayana influenciada pel taoisme

BIBLIOGRAFIA

- ANÒNIM *Bhagavad Gita*. Etnos Indica. Madrid. 1997
- ANÒNIM *El Bhagavad gita tal como es*. Fondo editorial Bhaktivedanta. Los Angeles. USA. 1984
- ANÒNIM *El Bhagavad Guita de acuerdo a Gandhi. Evangelio de la acción desinteresada*. Editorial Kier S.A. Buenos Aires. 1999
- ANÒNIM *Bhagavadgita. (La canción del señor). Introducción, traducción y notas de Francisco Rodríguez Andradós*. Edhasa. Barcelona. 1988
- ANÒNIM *The Bhagavad Gita. Commentary in the words of SRI AUROBINDO*. Sri Aurobindo divine life trust. Pondicherry. India. 2000
- ANÒNIM *Bhagavad Gita. Con los comentarios advaita de Sankara. Edición de Consuelo Martín*. Editorial Trotta. Madrid. 1997.
- ANÒNIM *The Bhagavad Gita. Translation and introduction by Eknath Easwaran*. Penguin arkana. Londres. 1985.
- ANÓNIMO *Todo es uno. Texto tamil del siglo XIX sobre el Advaita Vedanta*. Olañeta. Palma. 2001
- ANÓNIMO *Relatos de un peregrino ruso*. Olañeta. Palma. 2000
- AGUD, Ana
1995 *Pensamiento y cultura en la antigua India*. Akal ediciones. Madrid. 1995
- ALFONSO, Carlos
1997 *La tradición mística. Existencia y liberación*. Mra. Barcelona.
- ASSOCIACIO "LA VILA".
SANTA MARGALIDA *Joan Mascaró i Fornés*.
<<http://www.lavila.org/mascaró/premasca.html>>
(setembre 2002)
- AUROBINDO, Sri
1977 *Guía del Yoga Integral*. Tribuna de Plaza y Janés. Barcelona
- BORGES, Jorge Luis
1991 *Qué es el Budismo*. Emece editores. Barcelona
- COOMARASWAMY, Ananda
1949 *Hinduismo y budismo*. Paidós orientalia. Barcelona. 1997
- 1964 *Buddha y el evangelio del budismo*. Paidós. Barcelona. 1989
- 2001 *El vedanta y la tradición occidental*. Siruela. Madrid. 2001
- COULSON, Michael
1976 *Sanskrit. An Introduction to the Classical Language*. Teach yourself books. Chicago (USA). 1992
- CRUZ HERNÁNDEZ, Miguel
1977 *El pensamiento de Ramón Llull*. Fundación Juan March y Editorial Castalia. Valencia. 1977.
- 1999 (editor) *Filosofías no occidentales*. Editorial Trotta. CSIC. Madrid

- 2000 *Historia del pensamiento en el mundo islámico. 1. Desde los orígenes hasta el siglo XII en Oriente.* Alianza Editorial. Madrid. 2000
- CHINMOY, Sri
1996 *Commentaries on the Vedas, The Upanishads and the Bhagavad Gita.* Aum Publications. New York. 1996
- DANIÉLOU, Alain
1979 *Shiva y Dionisos.* Editorial Kairós. Barcelona. 1987
- DE CRESCENZO, Luciano
1983 *Historia de la Filosofía Griega.* Seix Barral. Barcelona. 1986.
- DEUTSCH, Eliot
1969 *Vedanta Advaita. Una reconstrucción filosófica.* Etnos. Madrid. 1999
- DIGAMBARANANDA
SARASWATI, SWAMI
1997 *Claves del Yoga.* Libros de la liebre de marzo. Barcelona
- DUCH I PLANA, Josep M.
1998 *Svadyaya yoga. Aforismes sobre la saviesa, l'amor i la meditació. Sutras i upanishads del Yoga.* Col·lecció Samadhi Marga. Barcelona
- DUMOULIN, Heinrich
1978 *Encuentro con el budismo.* Biblioteca de Filosofía. Herder. Barcelona. 1982.
- EDMONS, D. I EIDINOW, J.
2001 *El atizador de Wittgesnstein. Una jugada incompleta.* Península. Barcelona.
- ELIADE, Mircea
1948 *Técnicas del Yoga.* Kairós. Barcelona. 2000
- 1954 *Yoga. Inmortalidad y libertad.* La pléyade. Buenos Aires. 1988
- 1962 *Patanjali y el yoga.* Paidós. México. 1990
- FERRER GUASP, Pere
2000 *Joan March. Els inicis d'un imperi financer. 1900-1924.* Edicions Cort. Palma
- FEUERSTEIN, Georg
1974 *Introduction to the Bhagavad Gita. A quest book.* Illinois. USA. 1983
- 1980 *The philosophy of classical yoga.* Inner Traditions International. Vermont. USA. 1996
- 1996 *Yoga.* Oniro. Barcelona 1998
- FISHER, Louis
1954 *Gandhi. Su vida y su mensaje a la humanidad.* Javier Vergara Editor. Buenos Aires. 2000
- GALMÉS DE FUENTES,
Alvaro
1998 *Ramón Llull y la Tradición árabe.* Quaderns Crema. Barcelona. 1999.
- GARCÍAS PALOU, Sebastián

- 1981 *Ramón Llull y el Islam*. Palma. 1981
- GOLDSTEIN, J. Y
KORNFIELD, J.
1987 *Vipassana. El camino de la meditación interior*. Kairós. Barcelona. 1996.
- GÓMEZ DE LIAÑO, Ignacio
y otros
1999 *Hinduismo y budismo. Introducción filosófica*. Etnos. Madrid
- HALBFASS, Wilhelm
1981 *India and Europe. An essay in Understanding*. State University of New York. 1988
- HARRÉ, Rom
2000 *1000 años de Filosofía*. Taurus. Pensamiento. Madrid. 2002
- HEWITT, James
1977 *The complete yoga book*. Hutchinson Publishing Group. Londres. 1983
- HUXLEY, Aldous
1977 *La Filosofía Perenne*. Edhasa sudamericana. Barcelona. 1977.
- HUXLEY, A., MASLOW, A.,
BUCKE, R. Y otros
1972 *La experiencia mística y los estados de consciencia*. Kairós. Barcelona. 1980
- INGLIS, Brian. WEST, Ruth
1983 *Guía alternativa para la salud*. Folio. Barcelona. 1987
- IZUTSU, Toshihiko
1983 *Sufismo y taoísmo*. (2 vol.) Ediciones Siruela. Madrid. 1997
- IYENGAR, BKS
1981 *Luz sobre el pranayama*. Kairós. Barcelona. 1997
1987 *His life and works*. Timeless Books. Porthill. USA
1993 *Light on the Yoga Sutras of Patanjali*. Harper Collins publishers. New Delhi. 1993
2001 *Yoga. The path to holistic health*. Dorling Kindersley. Londres.
- JAREÑO ALARCON, Joaquín
2001 *Religión y relativismo en Wittgenstein*. Ariel Filosofía. Barcelona. 2001
- JASPERS, Karl
2001 *Los grandes maestros espirituales de Oriente y Occidente. Buda. Confucio. Lao-tse. Jesús. Nagarjuna. Agustín*. Tecnos. Madrid.
- KAPLEAU, Roshi Philip
1985 *Los tres pilares del Zen*. Arbol Editorial. México. 1990
- KUHN, Thomas S.
1962 *Estructura de las revoluciones científicas*. FCE. Madrid. 1977
- LAO TSE
Tao te ching. Trad. Richard Wilhelm. Sirio. Málaga. 1995

- LENOIR, Frédéric
1999 *El Budismo en Occidente*. Seix Barral. Barcelona. 2000
- LÓPEZ, Gonçal /MAS, Antoni
1997 *Joan Mascaró i Fornés (1897-1987)*. Universitat de les Illes Balears. Palma. 1997
- LLULL, Ramon
1277-1287 *Llibre d'amic e amat. Llibre d'Ave Maria*. Editorial Barcino. Barcelona. 1927
Llibre d'amic e amat. Editorial Moll. Palma 1991. Pròleg d'Antoni Oliver.
- MAIMÓ I VADELL, Joan
1985 *Joan Mascaró. Discurs amb motiu de la seva proclamació com a fill il·lustre de Santa Margalida*. Ajuntament de Santa Margalida. 1985.
1990 *Joan Mascaró i Fornés: Els múltiples espais de la saviesa*. Universitat de les Illes Balears. Palma. 1990
- MANRESA, Andreu
Biografia de Joan Masacaré.
<http://www.terra.es/personal3/qua-pul/Paginas.es/JMascaro-es.html> (setembre 2002)
- MARINA, José Antonio
2001 *Dictamen sobre Dios*. Anagrama. Barcelona
- MARIÑO BAÑOS, María Paz
1993 *Anthoni de Mello. Testigo de la luz*. PPC. Madrid. 1998.
- MARTÍN VELASCO, Juan
1999 *El fenómeno místico. Estudio comparado*. Editorial Trotta. Madrid. 1999
- MASCARÓ I FORNÉS, Joan
1935 (traducció) *BhagavadGita*. Cant XI, Universitat. Barcelona.
1938 (introducció i traducció) *Himalayas of the Soul*. J. Murray Londres. 1952
1955 (introducció i traducció) *Keats. Poems*. Exemplaria Mundi. Palma. 1955
1958 (introducció, recopilació i traducció) *Llànties de Foc*. Ed. Moll. Palma. 1986
1962 (introducció i traducció) *The Bhagavad Gita*. Penguin Books. Londres
1962 (introducció i traducció de E. Abeyà) *Bhagavad Gita*. Ed. Moll. Palma de Mallorca. 1988
1965 (introducció i traducció) *The Upanishads*. Penguin Books. Londres
1973 (introducció i traducció) *The Dhammapada*. Penguin Books. Londres
1981 (introducció i sinopsi) *Tao te Ching. El camino del poder divino. Sinopsis*. Versió castellana Rubén Vasconcelos. Mèxic
1993 (recopilació de W. Radice) *La Creació de la Fe*. Editorial Moll. Palma. 1993
1993 (recopilació de W. Radice) *La Creació de la Fe. The Creation of Faith*. Editorial Moll.

- Radice) 1993. Edició bilingüe.
- MASCARÓ FORNÉS, Joan
2001 *Diàlegs amb l'Índia..* (Recopilació de textos per Gregori Mir) Proa/Moll. Barcelona. 2001
- MASCARÓ, BROWN I
ALTRES
1973 *Ensayos sobre el Apocalipsis.* Kairós. Barcelona. 1973
- MASCARÓ FORNÉS, J.
/MARCH QUÉS, J.
1993 *Cartes d'un mestre a un amic.* El tall. Palma de Mallorca. 1993.
- MASSOT I MUNTANER,
Josep
1990 *Els escriptors i la guerra civil a les Illes Balears.* Publicacions de l'abadia de Montserrat. Barcelona. 1990
- MERLO, Vicente
2001 *La autoluminosidad del Atman. Aproximación al pensamiento hindú clásico.* Biblioteca Nueva. Madrid 2001
- 2002 *La fascinación de oriente. El silencio de la meditación.* Kairós. Barcelona. 2002
- MIR, Gregori.
1998 *Correspondència de Joan Mascaró.* Vol I i II. Ed. Moll. Palma de Mallorca 1998.
- MORENO LARA, Xavier
1979 *El Yoga clásico.* Mensajero. Bilbao. 1979
- MOSTERÍN, Jesús
1986 *Historia de la Filosofía. 2. La filosofía oriental antigua.* Alianza Editorial. Madrid. 1986
- MUNAR MUNAR,
Margarida
1997 *La idea d'educació en l'obra de Joan Mascaró i Fornés.* UIB. Palma. 1997.
- MUT GARCIA, Joan Miquel
2000 «Irracionalitat, racionalitat i transracionalitat en el pensament de Joan Mascaró». A: *Taula, Quaderns de pensament* 33-34. Gener-desembre 2000. Universitat de les Illes Balears. Palma. 2001
- 2001 «La influència de Ramón Llull en el pensament de Joan Mascaró Fornés.» A: *Estudis Baleàrics* 68/68. Octubre 2000/maig 2001 Palma. 2001
- 2001 «Influència del concepte d'amor de J. Xirau sobre l'espiritualitat de Joan Mascaró i Fornés» A: *Taula, Quaderns de pensament* 35-36. Gener-desembre 2001. Universitat de les Illes Balears. Palma. 2002.
- NISARGADATTA Mahararaj
1987, A *Ser.* Sirio. Málaga.
- 1987, B *Enseñanzas definitivas.* Los libros de la liebre de marzo. Barcelona. 1998.
- 1988 *Yo soy eso.* Sirio. Málaga

NITYABODHANANDA,

Swami

1979

Actualidad de las Upanishad. Kairós. Barcelona. 1985

NYANAPONIKA I

KHANTIMPALO

1989

Los cuatro estados sublimes. Ed. Alas. Barcelona. 1989

OSHO

1974

Yoga: La ciencia del alma. Comentario sobre los Yoga Sutras de Patanjali. (4 toms) Editorial Gulaab. Estellencs. Mallorca. 1999

PÁNIKER, Salvador

1992

Filosofía y mística. Kairós. Barcelona. 1999.

PÁNIKER, Agustín

2000

El Jainismo. Historia, sociedad, filosofía y práctica. Kairós. Barcelona. 2001

PANIKKAR, Raimon

1996

El silencio del Buddha. Siruela. Madrid

1997

La experiencia filosófica de la India. Trotta. Madrid

1998, A

Les icones del misteri. Edicions 62. Barcelona

1998, B

Invitación a la sabiduría. Espasa Calpe. Madrid. 1998

1998, C

La Trinidad. Una experiencia humana primordial. Ediciones Siruela. Madrid.

PI I SUNYER, Carles/

MASCARÓ, Joan

1994

Correspondència (1939-1951). Fundació Carles Pi i Sunyer d'estudis autonòmics i locals. Barcelona. 1994

RACIONERO, Luís

1977

Filosofías del underground.. Anagrama. Barcelona. 1977

1993

Oriente y Occidente. Anagrama. Barcelona. 1994

1993

“Prólogo” a: *El Paseante* 20-22. Ediciones Siruela. Madrid. 1993

RADHAKRISHNAN, S.

1923

Indian Philosophy. (2 Volúmens). Oxford Univesity Press. New Delhi. 1999

RAHULA, Walpola

1959

Lo que el buddha enseñó. Kier. Buenos Aires. 1978

RAJADHYADSHA, N.D.

1986

Los seis sistemas de la Filosofía India. Etnos. Madrid. 1997

REVEL, J-R/ RICARD, M.

1997

El monje y el filósofo. Ediciones Urano. Barcelona. 1998

RITAJANANDA, Swami

1991

Introducción al pensamiento hindú. Arias Montano editores. Madrid.

RIVIÈRE, Jean M.

Un yoga para occidente. El asparsha yoga. Etnos. Madrid 1993

RUBIÓ I BALAGUER, Jordi

1985

Ramon Llull i el lul·lisme. Publicacions de l'Abadia de Monstserrat. Barcelona. 1985

- ROMÁN LÓPEZ, Mª Teresa
2001 *Enseñanzas espirituales de la India*. Oberón. Grupo Anaya. Madrid.
- SADDHATISSA, H.
1971 *Introducción al Budismo*. Alianza Editorial. Madrid. 1990
- SAID, Edward W.
1978 *Orientalism*. Penguin. Londres. 1995.
- SÁNCHEZ CARAZO, José Ignacio
1997 *Xirau (1895-1946)*. Ediciones del Orto. Madrid. 1997
- SAMKARA
1990 *La esencia del vedanta*. Editorial Kairos. Barcelona. 1995
- SATYANANDA SARASWATI, Swami
1980 *Sure ways to self realization*. Bihar school of yoga. Munger. India. 1983
- SCHARFSTEIN, Ben-Ami
1998 *A Comparative History of Word Philosophy. From the Upanishads to Kant*. State University of New York. NY.
- SCHLOEGL, Irmgard
1975 *La sabiduría Zen*. Lidium. Buenos Aires. 1984
- SHAH, Idries
1964 *Los Sufis*. Editorial Kairós. Barcelona. 1996
- SILVA, J. Y GOLDMANT, B.
1988 *El método Silva de control mental. Dinámicas mentales*. Edaf. Madrid. 1989
- SIVANANDA, Swami
1987 *Concentración y Meditación*. Editorial Eyras. Madrid.
- SMITH, Houston
1991 *Las religiones del mundo*. Kairós. Barcelona. 2000
- SUZUKI, D.T., FROMM, E.
1960 *Budismo Zen y psicoanálisis*. FCE. México. 1985.
- SUZUKI, D. T.
1986 *Introducción al Budismo Zen*. Ed. Mensajero. Bilbao
- SUZUKI, Shunryu
Mente Zen, Mente de Principiante. Editorial Estaciones. Buenos Aires. 1991.
- TAIMNI, I.K.
1961 *La science du yoga. De l'humain au divin*. Editions Adyar. Paris. 1989
- THICH NHAT HANH
1987 *Enseñanzas sobre el amor*. Oniro. Barcelona. 1998
- 1998 *El corazón de las enseñanzas de Buda*. Oniro. Barcelona. 2000
- THUNGPA, Chögyam
1975 *Abhidharma. Psicología budista*. Editorial Kairós. Barcelona. 1988
- Meditation in action*. Shambala. Boston. 1991
- VARENNE, Jean-Michel

- 1984 *Los Yogas*. Ediciones Juan Granica. Barcelona. 1988
- VARIS
1997. NOVEMBRE *Sa revista de Santa Margalida. Homenatge a Joan Mascaró i Fornés*
- VIVEKANANDA, SWAMI
- 1915 *Jnana Yoga*. Advaita ashrama. Calcuta. Índia. 1997
- 1963 *Thoughts on the Gita*. Advaita ashrama. Calcuta. Índia. 1981
- 1964 *The complete works of -*. Advaita ashrama. Calcuta. Índia. 1997
- 1996 (impressió) *Raja Yoga*. Advaita ashrama. Calcuta. Índia
- 1997 (impressió) *Karma Yoga*. Advaita ashrama. Calcuta. Índia.
- WATTS, Alan
- 1971 *El camino del Zen*. Edhsa. Barcelona.
- 1976 *El camino del Tao*. Kairós. Barcelona. 1988.
- WEBER, Max
- 1921 *Ensayos sobre sociología de la religión, II*. Taurus Humanidades. Madrid. 1987
- WILBER, KEN
- 1979 *La consciencia sin fronteras*. Kairos. Barcelona. 1984
- 1983 *Los tres ojos del conocimiento*. Kairós. Barcelona. 1991
- WITTGESTEIN, Ludwig
- Tractatus Logico-Philosophicus*. Alianza Editorial. Madrid. 1973
- WOLPERT, Stanley
- 2001 *Gandhi*. Ariel. Barcelona. 2001
- XIRAU, Joaquim
- 1940 *Amor y Mundo (y otros escritos)*. Ediciones península. 1983
- ZIMMER, Heinrich
- 1935 *Yoga y Budismo*. Kairós. Barcelona. 1998

Universitat de les Illes Balears
Departament de Filosofia

TESI: EL IOGA DE JOAN MASCARÓ I FORNÉS
Annex final (volum 3 de 3)

***Llànties d'Amor: Una reconstrucció de La creació de la
fe sota els termes Llum, Amor, Vida, Ioga i Budisme***

Tesi que presenta Joan Miquel Mut i Garcia
per optar al títol de Doctor en Filosofia

Director de la Tesi: Dr. Francesc Casadesús
Titular d'Universitat del Departament de Filosofia
De la Universitat de les Illes Balears

Palma, juny de 2003

TESI: LLUM, AMOR, VIDA, IOGA A JOAN MASCARÓ I FORNES.

ANNEX FINAL

Llànties d'Amor.¹ Una reconstrucció de La Creació de la Fe

- 1.- "100 pàgines escrites amb paraules clares serien un amic per la vida."
(99)²
- 2.- "Es podria escriure un llibre a la llum de l'Eternitat." (80)

1. Llum, *Jñana loga* en *La Creació de la Fe*

2.1 Déu

a) de l'experiència de Déu

- 3.- "L'únic Déu que podem acceptar és el Déu que sentim dintre nostre per experiència: el Déu que ens guia a tot allò que és bo, bell i veritable." (4)
- 4.- "L'Infinit no és un més o un menys, d'ara o de després. No por ésser pensat, però pot ésser sentit, no sentit amb la ment, però sentit amb l'ànima."
(7)

b) de la inefabilitat de Déu

- 5.- "Hi ha idees que no es poden definir perquè són indefinibles. És per això que Déu, el TAO, no es poden definir." (80)
- 6.- "Un nom fixa l'objecte i fa possible el pensament." (78)
- 7.- "Totes les paraules són ombres. La paraula "llum" és una ombra de llum."
(51)

c) de la paraula "Déu"

- 8.- "És una llàstima que s'hagi abusat de la paraula Déu en els temps passats i presents. Però no són les paraules el que compta: es la Veritat." (78)

¹ 370.- "Qualsevol amor que tinguem no és més que un reflex de l'amor que Déu ens ha donat. "Llànties d'amor" podria ésser el títol del meu llibre." (95)

² La referència numèrica correspon a la numeració de les pàgines de l'edició de *La creació de la fe* de William Radice (1993). Els aforismes estan agrupats en 100 capítols que havien de coincidir amb les pàgines de l'edició. Suposam que per problemes de maquetació, en l'edició catalana, no coincideix la paginació de Radice amb la paginació de l'edició. La numeració que empram és la de la paginació teòrica de Radice. El títols de les pàgines hi varen ser afegits després per suggeriment de l'editor.

- 9.- "Déu és l'objecte més alt del pensament." (78)
- 10.- "Quan Déu és una paraula ja no és Déu." (64)
- 11.- "L'u és fora del nombre: no té límit per dins ni per fora. És més enllà de la definició." (6)
- 12.- "El mot "Déu" ens hauria de transmetre com a mínim una sensació de grandesa infinita." (62)
- 13.- "La paraula "Déu" és només una paraula." (43)

d) de l'existència de Déu

- 14.- "Hi ha d'haver un Altíssim al nostre univers, conegut o desconegut." (78)
- 15.- "No hi ha res a recordar ni res a oblidar: Hi ha només l'Esperit, omnipresent, sempre present, Infinit." (30)

e) de Déu i de l'ànima de l'home

- 16.- "La negació de Déu és la mort de l'ànima: la negació de la llum és la foscor." (14)
- 17.- "Dubtar de Déu és matar el Déu en nosaltres." (14)

f) de la recerca de Déu

- 18.- "Què has de fer per trobar a Déu? Res. Quan no t'aferres a res ets lliure, i estàs davant Déu cara a cara." (40)

g) de la impotència de la raó

- 19.- "Dir que no hi ha un Déu és un dogma. Dir que hi ha un Déu és també un dogma." (52)
- 20.- "La infinitat és a tot arreu. "Pren aquesta tassa de te!". (74)
- 21.- "Si Déu és una creació de la nostra imaginació, qui és el creador de la nostra imaginació?" (80)

h) de la unitat de Déu i de l'Univers

- 22.- "El sol de l'Esperit brilla sobre totes les coses i és la vida de totes les coses." (45)
- 23.- "El Déu que és al nostre cor és també al cor de tots." (79)
- 24.- "Els núvols fan els molts; el sol és u." (45)
- 25.- "Tot a l'univers és una part d'una ànima infinita." (70)
- 26.- "Tot és energia." (70)
- 27.- "A fora Ell és molts, però a dintre Ell és U." (72)
- 28.- "Brahman està lligat per la seva Veritat i és lliure en la seva Joia." (70)
- 29.- "Frueix l'Infinit en el finit. Brahman no és alguna cosa en algun lloc. És a tot arreu." (96)

i) del concepte occidental i oriental de Déu

30.- "L'Occident parla del "Déu de l'Univers". L'Índia parla de "l'Ànima de l'Univers." (40)

j) dels efectes de l'aprehensió de Déu.

31.- "Si tens Déu ho tens tot. No desitges res." (41)

32.- "Els plaers de la possessió ens separen dels altres homes, però les joies de l'Ésser ens uneixen amb tot." (61)

33.- "Pensem en l'esplendor de la llum de Déu." (70)

34.- "L'electricitat pot portar llum i foc a totes les cases. De la mateixa manera la llum i el foc interior de l'Esperit haurien d'arribar a totes les cases." (35)

k) de la matèria i l'Esperit

35.- "Si feim una distinció absoluta entre la matèria i l'esperit ens equivocam. La matèria és esperit espès i l'esperit és matèria subtil." (65)

36.- "Ni ment ni matèria, sinó una cosa prèvia a totes dues." (65)

l) de la unitat del concepte de Déu

37.- "Crist és u amb Déu, així com Krishna és u amb Brahman." (43)

38.- "El sol sempre resplandeix. Els núvols que amaguen el sol són molts." (16)

2.2 La Creació

a) de l'Ésser i l'esdevenir

39.- "De l'U vénen els molts, de l'Infinit ve l'espai i de l'Eternitat ve el temps." (75)

40.- "L'Ésser és la font de l'esdevenir." (75)

41.- "El visible ve de l'invisible." (45)

42.- "Ésser és l'u; quan irradia els molts esdevé nombre." (68)

b) de la unitat essencial de la Realitat

43.- "Hi ha aquest món i el món transcendent." (44)

44.- "Ni Déu fora de l'univers ni l'univers fora de Déu." (56)

c) de l'origen de la matèria

45.- "Si deim que la consciència és un "mirall de la natura" podem demanar

46.- "Quina és la natura del mirall?" o "Qui féu el mirall?" (79)

47.- "La matèria ve de l'u" (97)

48.- "L'U és l'origen de tots els nombres i els transcendeix tots." (82)

49.- "La matèria ve de l'Esperit, no l'esperit de la matèria. La matèria és una emanació de l'Esperit que usa la matèria per a la seva obra de creació." (97)

50.- "La joia de Déu mou les estrelles." (96)

d) de la consciència

51.- "Les llavors de la matèria, la vida i la consciència eren a la nebulosa d'energia que formà el sol." (79)

e) del silenci transcendent.

52.- "L'Ésser fa possible l'esdevenir perquè tot l'esdevenir ve de l'Ésser. El silenci de Déu és darrere els sons de la creació." (60)

f) de l'Esperit i la matèria.

53.- "L'essència de la matèria és la pesantor, l'essència de l'Esperit és la llibertat." (82)

54.- "Ésser en Déu és ésser en el cel, fins i tot ara." (82)

g) de la unitat essencial de la Realitat.

55.- "L'oceà i les ones de l'oceà són u: Nirvana i Samsara són U." (86)

56.- "Nirvana i Samsara semblen oposats, però són part d'una sola veritat." (56)

2.3 Atman i Brahman

a) de la concepció del Jo.

57.- "El jo inferior és un molts: el jo superior és U." (68)

- 58.- "El meu Jo és el jo de totes les coses." (51)
- 59.- "Si trobam la nostra ànima, trobam el Centre de l'univers." (20)
- 60.- "1. Accepta allò que és bo. 2. Rebutja allò que és dolent. 3. Sàpigues que el nostre jo inferior és una il·lusió mortal." (42)
- 61.- "L'experiència del "Jo Som" pot ésser l'experiència més alta de la nostra vida." (20)

b) del Jo superior dins l'home.

- 62.- "Jo som en el Tot i el Tot és en mi." (66)
- 63.- "L'U és el Tot, el "jo som"." (90)
- 64.- "Només l'Infinit en nosaltres pot revelar l'Infinit." (21)
- 65.- "L'Infinit en l'home veu l'Infinit en la flor." (34)
- 66.- "Fins que no trobes el teu Déu interior que és llum, vius en major o menor foscor." (59)
- 67.- "Com conec Déu? El conec per la Llum de Déu que hi ha en mi?" (45)

c) de l'Eternitat del jo

- 68.- "No hi ha anada ni tornada. Només hi ha l'Etern "Jo som"." (63)
- 69.- "Al centre del nostre cor hi ha joventut immortal." (84)
- 70.- "L'Ànima que mai no mor no és una cosa que ens pertany, sinó una cosa a la qual pertanyem." (7)

d) del procés de trobar Déu.

- 71.- "El meu "Jo som" és amor, i no és meu. M'és donat així com m'és donat el cos. M'és confiat per un temps curt." (20)
- 72.- "El creixement i cura de l'ànima ha de venir de dintre." (35)
- 73.- "Com un home es pot salvar ell mateix? El seu jo superior ha de salvar el seu jo inferior." (41)
- 74.- "Si poguéssim saber què som, sabríem què és Déu." (57)
- 75.- "No cerquis trobar a Déu: mai no l'has perdut. No cerquis trobar el que mai no has perdut." (40)
- 76.- "Nirvana és la fi del transitori, i el començament de l'Ésser." (43)

e) de la immutabilitat del Jo real.

- 77.- "L'etern jo som" és aquí, ara, no va i ve." (93)
- 78.- "El meu Atman mai no ha esta ferit ni insultat." (44)
- 79.- "Ésser d'un ésser humà és ésser molt més gran que ens imaginam." (83)
- 80.- "El més elevat de l'home sempre serà allà on Déu és." (3)
- 81.- "El jo inferior és un molts: el jo superior és U." (68)

e) de la identitat del Jo amb l'Univers

82.- "El meu Jo és el jo de totes les coses." (51)

83.- "En el temps i en l'espai tot som diferents. En la nostra Eternitat i Infinitat tots som u." (61)

f) de la via a la Realitat

84.- "Només l'Infinit en nosaltres pot revelar l'Infinit." (21)

85.- "Si trobam la nostra ànima, trobam el Centre de l'univers." (20)

86.- "L'Infinit en l'home veu l'Infinit en la flor." (34)

87.- "Com conec Déu? El conec per la Llum de Déu que hi ha en mi?" (45)

88.- "Ésser d'un ésser humà és ésser molt més gran que ens imaginam." (83)

f) de la unitat de l'experiència transcendent

89.- "En el temps i en l'espai tot som diferents. En la nostra Eternitat i Infinitat tots som u." (61)

90.- "La idea de l'u no depèn de sentir res extern: és una pura idea." (90)

91.- "El nostre petit safareig no és la mar: però és una part de la mar." (36)

92.- "El creixement i cura de l'ànima ha de venir de dintre." (35)

93.- "No cerquis trobar a Déu: mai no l'has perdut. No cerquis trobar el que mai no has perdut." (40)

94.- "Com un home es pot salvar ell mateix? El seu jo superior ha de salvar el seu jo inferior." (41)

95.- "Jo som, Vós sou, Jo som el Vostre servent" Les tres formes són una." (42)

g) d'allò que no és el Jo real

96.- "Cos, sensacions, percepcions, predisposicions, consciència, no són el Jo" (36)

2.4 Univers, temps, espai

a) de les dues dimensions de la Realitat

97.- "Darrere l'univers visible hem de sentir l'univers invisible." (91)

98.- "A l'ensenyament suprem dels Upanishads tenim l'Esperit de l'univers que és més enllà del temps i més enllà de l'espai. Sant Joan de la Creu confirma la visió dels Upanishads." (98)

b) de l'experiència transcendent

99.- "L'experiència de l'Infinit no és una experiència, perquè tota experiència és en el temps i en l'espai." (98)

100.- "Tota experiència en el temps, fins i tot la religió, es desgasta." (41)

101.- "El temps mai no és vell. Tenim un sol nou cada dia." (95)

102.- "Veim l'Etern en les coses que es consumeixen: hem de veure l'Etern en la nostra consumpció." (39)

103.- "L'Infinit i l'Etern s'han de sentir darrere cada moment del temps, darrere cada àtom de l'espai." (41)

c) de l'anhel d'Infinit

104.- "La roda de l'Esdevenir volta i volta en el temps i en l'espai. Podem aturar la roda?" (41)

105.- "La ment és finita i anhela l'Infinit." (41)

106.- "Canvia la teva ment i el teu cor: de l'esdevenir a l'Ésser, de la foscor a la Llum, de la mort al Més Enllà de la vida i de la mort." (39)

107.- "Quan ve la llum veim la diferència entre l'Ésser Absolut i l'esdevenir transitori." (95)

108.- "L'univers és una escola de perfecció, una evolució cap a coses superiors." (95)

109.- "L'Infinit en nosaltres és nou sense fi i bell eternament. Dóna l'únic sentit al nostre jo temporal." (21)

d) de l'Esperit en l'home

110.- "Al centre mateix del cor del món hi ha joventut immortal." (26)

111.- "Al centre de l'ànima hi ha l'Esperit de Déu. És per això que hi ha d'haver alguna cosa bona en cada home." (98)

112.- "L'home és un ésser espiritual. Té un cos, però l'Esperit és el propietari del cos." (96)

e) d'abandonar-se a la voluntat de Déu

113.- "El Creador vol una creació: l'Absolut vol un relatiu. Els éssers creats són miralls on l'Absolut es reflecteix més o menys segons el seu estat

d'evolució." (95)

114.- "L'essència de Buda, de Jesús i de tots els llibres sagrats és que del transitori podem anar cap a l'Etern." (41)

115.- "L'Infinit i l'Eternitat són sempre amb nosaltres." (96)

116.- "Perquè Tu i Jo poden esdevenir u, "Faci's la teva voluntat" és també

117.- "Faci's la meua voluntat." (13)

118.- "Faci's la teua voluntat" vol dir que la voluntat superior i la nostra voluntat pot ésser una." (13)

f) del temps i de l'espai

119.- "L'Ésser és l'etern en nosaltres i en tot: sense magnitud, no subjecte al temps." (7)

120.- "Tot és Nirvana, Nirvana en el temps i Nirvana més enllà del temps." (56)

121.- "El desig és en el temps i l'espai; però l'Ésser és més enllà del temps i l'espai." (71)

122.- "L'essència és més enllà del temps i de l'espai." (49)

123.- "La perfecció és quan l'Infinit esdevé finit o quan el finit esdevé Infinit." (21)

g) de la immortalitat

124.- "Per conèixer la Immortalitat has d'esdevenir immortal." (71)

125.- "Som immortals només en Déu." (71)

126.- "Immortalitat i Déu són la mateixa cosa." (71)

127.- "Al fons de l'objecte, al fons de l'acció hi ha l'immens Oceà, la Persona, l'Infinit." (47)

128.- "Hi ha el centre de l'Ésser i la roda de l'esdevenir; però el centre i la circumferència són U." (46)

h) de l'estat de Ioga

129.- "Quan el finit és u amb l'Infinit esdevé Infinit. Quan l'Infinit és u amb el finit fa Infinit el finit." (46)

130.- "Tot l'ensenyament de Buda és: "Tot és transitori. Atura el transitori. Assoleix l'Etern." (72)

131.- "Quan la llum del Nirvana il·lumina allò que és transitori, notam la diferència entre el transitori i l'Etern." (49)

i) dels condicionaments de l'Ésser

132.- "Ésser és més enllà de causa i efecte." (72)

133.- "L'Esperit és espiritual, no és al temps ni a l'espai, sinó d'allà on vénen el temps i l'espai." (91)

134.- "El finit i l'Infinit són u: tot ve de l'Infinit i retorna a l'Infinit." (90)

j) de l'esdevenir i de l'Ésser

135.- "Tot és un esdevenir, però darrera de tot esdevenir hi ha un retorn a l'Ésser." (14)

j) del límits de la Realitat

136.- "Eternitat no significa més i més temps, Infinit no significa més i més espai, Immortalitat no significa una vida més i més llarga. Són fets espirituals per ésser sentits com a vida, amb el suport de la raó a cada passa i mai contradits per la raó." (66)

137.- "L'Infinit és un tot en el qual no pots distingir sense dividir." (21)

138.- "Gran i petit, ara i després, aquí i allà, bé i mal, tots perden el seu significat a l'Infinit." (25)

139.- "Totes les coses són més grans del que són. En una gota d'aigua hi ha un mar de vida." (91)

140.- "L'Esperit més enllà del temps usa la matèria i la ment i la vida que són al temps." (25)

141.- "La circumferència és temps, el Centre és Eternitat." (7)

2.5 Maya: la il·lusió

a) de la Realitat i de l'aparença

142.- "Només l'Esperit és real. La resta és aparença." (21)

143.- "La matèria és una il·lusió." (21)

b) de la unitat de la Veritat

144.- "En la pura visió hi ha unitat." (46)

145.- "Totes les coses són una ombra de la realitat. Deixa l'ombra i seràs cara a cara amb la Realitat." (91)

146.- "Els fets són molts, però la veritat és una." (21)

c) de la il·lusió del jo

- 147.- "El "jo" passatger és un concepte, no una realitat eterna." (51)
148.- "Hi ha sofriment, però no sofridor. Hi ha accions, però no actor. Hi ha un camí, però no un viatger." (74)
149.- "Això passa" és saviesa. "Això em passa a mi" és ignorància." (55)
150.- "Ansietats, pors, ira, agitació, són tots il·lusions, no realitats." (92)

2.6 Unitat vs. Diversitat

a) de l'U i de la resta

- 151.- "El natural i el sobrenatural són u, no dos." (54)
152.- "L'U és fora del nombre i és a la vegada una unitat i un Infinit." (82)
153.- "L'U no és el nombre que mena cap al dos. L'U no és un simple nombre: és el Tot." (10)

b) de la immutabilitat de l'U

- 154.- "El temps és un esdevenir, però darrere l'esdevenir hi ha un Ésser. Els dos són U, perquè sense u no pot haver-hi dos." (60)
155.- "Eternitat, Infinitat i Immortalitat són U. El temps, l'espai i la vida són molts." (21)
156.- "L'U no és un nombre: transcendeix les parts." (65)
157.- "Un centre és una unitat independent." (70)
158.- "Segons Spinoza, veim totes les coses com a part del tot." (80)

c) dels universals

- 159.- "En l'universal l'home esdevé més ell mateix. En el cosmopolita, menys. Al primer hi ha una comunitat de grandesa: al segon hi ha una monotonia d'igualtat." (66)
160.- "Al cosmopolitisme allò que és personal i únic esdevé impersonal i vulgar. A l'universal allò que és gran i personal per a un és gran i personal per a tots." (73)
161.- "La petita papallona que vola i passa de llarg és única en tot l'univers. Mols més és única cada persona. Mira cada persona com u en molts i mira els molts en u." (98)

162.- "Cada persona és molt més gran del que sembla. En la seva vida interior cada persona és una ànima. Etiquetes com "turista" o "motorista" redueixen l'home al qual s'apliquen." (69)

d) de la unitat de l'experiència individual

163.- "Tot podem tenir opinions diferents perquè el nostre lloc en el temps i en l'espai és únic i les nostres experiències són úniques." (98)

2.7 Om

a) del significat transcendent d'*Om*

164.- "L'OM és l'U, l'Infinit perdurable." (75)

b) de l'*Om* dins de nosaltres

165.- "L'OM de l'univers és en nosaltres i en tot." (98)

166.- "La immortalitat és més enllà del temps. L'OM transcendent és la nostra immortalitat. El Krishna immanent és l'amic de la nostra vida en el temps." (75)

c) del so i del silenci de l'*Om*

167.- "El so de Brahman és OM. D'aquest so anam al silenci de Brahman, a la joia silenciosa." (100)

168.- "A l'OM la ment és Una." (92)

d) de la inefabilitat de Déu

169.- "L'Infinit no és una paraula, no és el so d'una paraula, però és més enllà del so, més enllà de la paraula." (90)

2.8 Bondat, Bellesa i Veritat

a) de la unitat de la Bondat, de la Bellesa i de la Veritat

- 170.- "La Bondat i la Bellesa són més enllà del mal i la lletjor." (60)
171.- "Bé, Bellesa i Veritat". Cap dels tres és pur si no és que els altres dos siguin presents. Això és el tres en u." (90)
172.- "Bellesa, Veritat, Bondat. Cadascuna és l'altra. La veritat és bella i bona. La bellesa és vertadera i bona. La bondat és vertadera i bella." (22)
173.- "La bellesa, la bondat i la veritat són llum: la lletgesa, el mal i la falsedat són foscor." (4)

b) de la insubstancialitat dels contraris

- 174.- "El bé i el mal, la bellesa i la lletjor, són fets de la vida i de la natura; però el bé i la bellesa són vertaders, mentre que el mal i la lletjor són falsos." (32)
175.- "En el cercle de la foscor, com més gran és el cercle de llum més petit és el cercle de foscor." (63)
176.- "El silenci implica so. La llum implica fosca. El bé implica mal. La bellesa implica lletjor." (37)
177.- "Si tot fos llum o si tot fos fosca, podria haver-hi qualitat i valors?" (37)
178.- "Veritat, bellesa i bondat donen joia." (66)
179.- "La joia és l'essència de l'univers i de la nostra vida." (90)
180.- "El sentit de bellesa, de veritat, i de bondat, tot tres són tres formes d'una única joia central." (81)

c) de la naturalesa de l'home

- 181.- "L'home vol salut, bondat, bellesa i veritat. No vol malaltia, mal, lletjor ni mentida." (81)
182.- "Tenim un esperit de salut que té cura del nostre cos, i un esperit bo i bell que té cura de la nostra ànima." (84)
183.- "La llum del sol brilla pertot arreu: no està dividida. Així és la llum de Déu.
184.- "La bellesa és irradiació de Déu." (9)
185.- "A un baix nivell tenim fets. A un alt nivell tenim valors." (86)

d) de la Bellesa com a manifestació del Suprem

- 186.- "La bellesa és "el missatger de l'Infinit." (75)
187.- "Una flor no parla" (45)
188.- "Tot en la creació és una flor." (45)
189.- "Una flor petita, en aquest lloc petit, esclata de bellesa. Floreix en

silenci i s'esvaeix en silenci. En aquest lloc petit, tot el món floreix." (45)

e) de la Bellesa absoluta i la bellesa particular

190.- "L'home que estima les coses belles està somniant: el qui estima la Bellesa en les coses belles està despert." (4)

191.- "Vegem la bondat i la bellesa en les coses que passen i llavors intentem anar més enllà cap a la bellesa absoluta de l'univers." (1)

f) del dolor i de la bellesa

192.- "Quan l'aflicció s'expressa amb bellesa esdevé personal per a tots: universal." (63)

193.- "Quan el dolor s'expressa bellament esdevé personal a tots: esdevé universal." (40)

194.- "Davall la superfície de les coses hi ha una cosa infinitament més gran que allò que veim. Una granera pot esdevenir una obra d'art. Vistos per Velázquez, una paella i dos ous poden esdevenir una obra d'art." (66)

g) de l'Espiritualitat, la Bondat i la Bellesa

195.- "Cultura, vertadera cultura espiritual, gust, un sentit de la bondat i de la bellesa. Això és el que cal." (89)

196.- "La roca de la nostra fe és allò que hi ha de bo i de bell en tu i en tots nosaltres." (54)

h) de la Veritat

197.- "La Veritat de tot l'univers és davant nostre a cada moment de la nostra vida."

198.- "Hi ha la Veritat d'aquest univers. El podem anomenar l'Ésser de l'univers, que és en nosaltres i en tot." (98)

199.- "La bellesa de l'univers és la veritat de l'univers." (60)

200.- "La veritat de l'univers és més gran que els seus fets innombrables." (95)

i) de la Bellesa i de la Veritat

201.- "La veritat de les paraules espirituals és la seva bellesa." (45)

202.- "La veritat cerca l'ajuda de la bellesa." (63)

203.- "Quan una idea és més bella que una altra, es probable que sigui més

vera." (84)

204.- "El camp de la Veritat és el Transcendent. El camp de batalla de la vida és l'Immanent." (58)

2.9 El Guru

a) dels requisits del mestre espiritual

205.- "Despertar de les ànimes: de la fosca a la llum." (95)

206.- "Només pot donar saviesa a qui ja és savi." (53)

207.- "Només aquells qui han sentit l'Infinit poden transmetre les seves sensacions als altres." (19)

b) de l'educació

208.- "En la vertadera educació anam de la foscor a la llum." (100)

c) de la independència del deixeble

209.- "Assenyala el camí de manera que els altres puguin trobar el camí per ells mateixos." (53)

d) del *neti, neti*

210.- "No és el que posam dins l'estudiant el que compta: és el que en treim fora." (77)

2.10 Sat-cit-ananda

a) de l'Ésser, la Consciència i la Joia

211.- "Entrellaçat amb el món de la matèria hi ha el món de l'esperit, i l'esperit és Ésser, Consciència i Joia. " (52)

212.- "Jo som és Déu: pur Ésser." (74)

b) de la Unitat

213.- "El món exterior és quantitat. El nostre món interior és qualitat." (73)

214.- "Ésser és pura consciència, i pura consciència és pura joia." (97)

215.- "Ésser és un fet i aquest fet és veritat. Aquesta veritat i aquest fet han estat compresos pels grans vidents espirituals." (82)

c) de la immediatesa de l'Ésser

216.- "És ara, en l'ara sempre present, que trobam la joia de l'eternitat. En l'ara i aquí hi ha el vertader "Jo som" (47)

217.- "Podem ésser en el centre del nostre Ésser." (30)

218.- "El nostre esperit és més enllà del temps passat o present, més enllà de la vellesa o de la mort." (98)

219.- "El Tot de l'univers és sempre a tot arreu, i només hem d'orientar la nostra ment cap a aquest Tot per ésser u en voluntat amb el Tot." (88)

220.- "Sigues en l'Ésser, per damunt de l'esdevenir. "Faci's la vostra voluntat"." (96)

d) de la consciència

221.- "L'eternitat és pura consciència." (57)

222.- "La consciència en el temps pot venir del cervell, però la consciència en l'Eternitat és incorporària." (82)

223.- "L'Infinit no és espai ni temps. L'Infinit se sent en consciència pura. Aquest és l'Infinit espiritual." (97)

224.- "L'experiència de l'Infinit no és una experiència, perquè tota experiència és en el temps i en l'espai." (98)

e) del procés de neteja de la consciència

225.- "La consciència és la Llàntia de la nostra ment, però si la llàntia és plena de pols la llum s'esmoreeix." (47)

226.- "El món de la ment és segurament més a prop nostre que el món de la matèria: és al nostre món interior allà on vivim, on té lloc la felicitat o la desgràcia, la pau o l'agitació, la joia o la tristesa, el plaer o el dolor." (6)

f) del subjecte de la consciència

227.- "Hi ha el misteri de la nostra consciència." (88)

228.- "La vertadera consciència no té subjecte." (51)

229.- "El cos és quantitat. La consciència és qualitat." (82)

230.- "La consciència espiritual és una forma superior de consciència poètica." (86)

f) de la consciència i de la joia

231.- "Felicitat és ésser feliç: és Ésser, independentment de tenir. És com estar sa." (74)

232.- "Anam de joia en joia, tant si en la vida hi ha plaer com si hi ha dolor." (49)

233.- "La joia infinita és com l'oceà. Rius d'aigua no el poden fer créixer ni el poden fer minvar traient aigua de la seva immensitat." (40)

g) de l'Absolut i de la Joia

234.- "Hi ha una energia en nosaltres amb la qual podem encarar esdeveniments interiors i exteriors. En aquesta energia hi ha pau i joia." (98)

235.- "La joia infinita és com l'oceà. Rius d'aigua no el poden fer créixer ni el poden fer minvar traient aigua de la seva immensitat." (40)

236.- "Tenim la joia de l'Infinit sempre en nosaltres, i també la joia de veure l'Infinit en les coses finites." (86)

237.- "Hom pot trobar la joia de Déu dins un mateix, i trobar la mateixa joia en el Déu dels altres; un Déu en tots." (72)

h) de la joia i del plaer

238.- "La joia i el plaer són dues coses distintes." (4)

239.- "La joia cerca l'Infinit: el plaer, el finit." (86)

240.- "En l'Ésser vivim. En l'esdevenir existim. L'Ésser és permanent, l'existència és transitòria." (52)

241.- "Ésser no és extensió. És un poder." (93)

h) de la procedència de la joia i del plaer

242.- "La joia ve de dintre; el plaer ve de les coses de fora." (86)

2.11 El problema del dolor i la mort

a) de la irrealitat de la mort

- 243.- "L'U és l'ànima, més enllà de la vida, més enllà de l'esdevenir, més enllà de la mort. Mai no nasqué i mai no morirà." (88)
- 244.- "No hi ha mort. Només hi ha el final d'una llum i una llum nova ens il·lumina." (44)
- 245.- "El Real no es pot acabar." (44)
- 246.- "No hi ha anada ni tornada. Només hi ha l'Etern "Jo som"." (63)
- 247.- "La terra sembla plana i el sol sembla que surt i es pon. L'home sembla que neix i mor." (30)

b) de la irrealitat de la nostra mort

- 248.- "L'irreal no existeix, el Real mai no deixa d'existir." (54)
- 249.- "En nosaltres hi ha un ego que pot ésser vell, o malalt, o pot morir: però per sobre d'ell hi ha un Esperit que no pot ésser vell, ni malalt, ni pot morir." (52)
- 250.- "El "jo som" no ha nascut i per tant no pot morir."

c) de la comunió amb Déu

- 251.- "En comunió amb Déu podem ésser feliços: en la malaltia, en el perill, en l'exili, en la desgràcia, en la mort, la joia de Déu és darrere de tot." (91)
- 252.- "Al centre del nostre cor hi ha joventut immortal." (84)
- 253.- "L'ànima no pot morir perquè és més enllà de la vida i de la mort. Més enllà del nostre cos mortal tenim la nostra ànima immortal." (75)

d) de la dimensió real de l'Eternitat

- 254.- "La immortalitat de l'home és una part de la immortalitat de Déu." (7)
- 255.- "L'univers mor a cada moment del temps i reneix al moment següent, però darrere de la vida i de la mort hi ha Déu i la seva immortalitat." (82)
- 256.- "La immortalitat no és un després de la vida. És una cosa per damunt de la vida i de la mort." (96)
- 257.- "No podem veure l'Esperit ni en la vida ni després de la mort, perquè és més enllà de la mort i de la vida." (34)
- 258.- "Ésser en Eternitat significa ésser més enllà de la mort." (34)
- 259.- "Després de la mort del cos queda l'Esperit Etern, i el cos mort pren una nova forma." (90)
- 260.- "El foc només transmuta: cada àtom sobreviu després de la cremació." (66)
- 261.- "On hi ha un naixement hi ha d'haver una mort. On hi ha una aurora hi ha d'haver una posta." (84)

e) de la mort del cos

262.- "Si matam el cos, matam la consciència? No, només transformam la consciència en consciència silenciosa." (82)

263.- "El cos tot sol no pot sufrir, i la pura consciència no pot sufrir." (69)

264.- "El cos mor, però nosaltres som més que el cos." (85)

f) de la por a morir

265.- "He de tenir por de morir? Un soldat militar no té por de morir. N'ha de tenir un soldat espiritual?" (44)

266.- "Si sentim el gran "Jo som" de l'univers podem dir, "A qui he de témer?" (44)

267.- "L'home viu en el temps, però la seva ànima anhela l'Eternitat." (34)

268.- "El nostre Jo ha de passar per contínua vida i mort." (30)

269.- "Tota la misèria ve de la por: descobreix la immortalitat i la por de la mort s'esvairà." (30)

g) de la mort com a retorn

270.- "La mort és un retorn." (14)

271.- "Només en l'Etern pot haver immortalitat." (14)

272.- "L'U és immortal: els cossos de l'U tenen vida i mort." (14)

273.- "Quan un és u amb el Tot llavors un és immortal. El Tot mai no mor." (14)

274.- "No puc desaparèixer del Tot." (30)

275.- "En la joia de la mort entram a la resplendor de l'Eternitat." (30)

h) del cos

276.- "L'Esperit esdevé una ànima vivent, i pren un cos per tenir experiència." (30)

277.- "Mentre un home és viu no sabem si ell és el seu cos, o és dins el seu cos, o és altra cosa que el cos. Com podem dir que després de la mort del cos ell és mort?." (61)

i) de la insubstancialitat del mal

278.- "Així com no hi ha fosc, sinó menys i menys llum, tampoc no hi ha pur mal, només menys i menys bé." (8)

279.- "Surt el sol sobre el bé i sobre el mal." (44)

280.- "El mal és una desharmonia del bé." (56)

281.- "Qualsevol dolor o sofriment és una separació de la perfecció de Déu." (72)

j) del dolor com a camí

282.- "La tristesa i l'amor són el pare i la mare de la saviesa." (40)

283.- "La tragèdia és l'art més gran. Ens comunica alguna cosa més gran que la mort." (44)

k) de l'alliberament del dolor

284.- "En comunió amb Déu podem ésser feliços: en la malaltia, en el perill, en l'exili, en la desgràcia, en la mort, la joia de Déu és darrere de tot." (91)

2.12 Raó, fe; imaginació, fantasia

a) de la imaginació i de la fantasia

285.- "La imaginació és forta i creativa. La quimera és feble i passiva. Un al·lucinació és una quimera poderosa que subjuga la raó. La imaginació és creativa i per damunt de la raó. La quimera és passiva i davall de la raó. Aquesta és també la diferència entre la fe i el fanatisme. La fe és per damunt la raó. El fanatisme és per davall de la raó." (68)

286.- "Visió sense raó -misticisme quimèric. Raó sense visió -auto-decepció." (39)

287.- "La quimera treballa amb l'inconscient, però la imaginació superior treballa amb el conscient." (68)

288.- "El fanatisme és una forta quimera." (68)

289.- "L'autèntica imaginació és forta i activa, i és ajudada per la raó. La fantasia és feble i desconnectada: és passiva. L'al·lucinació és una fantasia poderosa, que supera la raó." (12)

b) de les limitacions de la raó

290.- "La raó tota sola pot no ésser suficient per a l'autorealització, però és millor que la manca de raó." (81)

291.- "Hi ha un Déu, una ànima, una vida després de la mort?" Aquestes preguntes no es poden respondre amb el pensament; són més enllà del pensament, i només el nostre Ésser més enllà del pensament les pot respondre." (52)

292.- "La definició és una limitació, útil i sovint indispensable." (80)

c) de la raó i de la *Llum*

293.- "El raonament de la lògica: dels moixos al moix. El raonament de la metafísica: del moix als moixos." (68)

294.- "Més enllà de la lògica i de la filosofia hi ha la resplendor de la lluna plena." (86)

d) de la raó en l'Eternitat

295.- "La major part del pensament científic té lloc en el temps. La visió és més enllà del temps." (12)

296.- "Hi ha un Déu, una ànima, una vida després de la mort?" Aquestes preguntes no es poden respondre amb el pensament; són més enllà del pensament, i només el nostre Ésser més enllà del pensament les pot respondre." (52)

297.- "La causa per a qual la raó pot raonar és superior a la raó." (91)

e) de la racionalitat de la natura

298.- "Com pot la natura cega comportar-se tan racionalment i amb una intel·ligència tan miraculosa? Perquè la raó i la intel·ligència també són a la natura. L'Esperit de creació crea atzar i fat i permet la imperfecció, perquè d'aquesta imperfecció pugui sorgir la perfecció." (46)

299.- "El Tot de l'univers és sempre a tot arreu, i només hem d'orientar la nostra ment cap a aquest Tot per ésser u en voluntat amb el Tot." (88)

f) de la impotència de la raó

300.- "Ni el telescopi ni el microscopi poden explorar el nostre món interior." (57)

301.- "Les qüestions de sentiments són fora de l'àmbit de la ciència." (89)

302.- "Hi ha un silenci que és més enllà de la raó." (12)

303.- "No podem veure amb la raó allò que és més enllà de la raó." (12)

304.- "El "jo som" dins nosaltres és més endins que allò que sobrevé dins el nostre enteniment." (71)

f) de l'anàlisi i de la síntesi

305.- "La ciència observa la matèria i la vida i ens dóna els resultats de les

seves vastes i laborioses observacions. Però l'univers no és una màquina. La grandesa de les coses no es pot veure només per anàlisi." (53)

306.- "Els component d'un carro col·locats en un munt no són el carro." (53)

307.- "El bosc és els arbres i els arbres són el bosc." (72)

308.- "Hi ha el plaer de l'anàlisi i la joia de la síntesi." (94)

g) de la unidimensionalitat de la raó

309.- "Amb pensaments tot sols, només podem tenir pensament més complicat. No podem tenir res per damunt del pensament." (78)

310.- "El pensament tot sol no pot assolir mai l'essència de l'univers." (57)

311.- "El nombre és la meravella del pensament pur." (82)

h) de la raó com a motivador espiritual

312.- "Com podem fer preguntes que són més enllà de les respostes?" (34)

313.- "L'intel·lecte planteja preguntes que no pot resoldre per ell mateix." (53)

314.- "Si no podem respondre preguntes, siguem com a mínim capaços de plantejar-les." (67)

i) del so de les paraules

315.- "Hi ha un so en les paraules d'una frase que és més enllà del seu significat lògic." (78)

j) de la funció del cervell

316.- "El cervell és el meu instrument de pensament. Sent que el meu cervell és el meu servent." (78)

k) de la fe i de la raó

317.- "La nostra fe ha de trobar recolzament en la llum de la raó i del sentit comú." (81)

318.- "La nostra fe s'ha de basar en les visions superiors de l'home, la seva raó superior i el seu sentit comú." (53)

319.- "La fe és espiritual. La creença és intel·lectual." (86)

320.- "Fe és creació. Aquest és el missatge de Jesús, que ens diu que si pregam amb fe, si pregam amb una gran fe, aconseguirem grans coses." (81)

321.- "La fe és una visió i una creació." (72)

l) de la unitat de la Fe

- 322.- "Una fe per a tots. U en tots." (72)
323.- "Una pintura reflectida a miralls diferents és una en molts, la mateixa. Així és Déu." (72)
324.- "L'única fe que és en tots nosaltres s'ha de trobar." (99)
325.- "Què és fe? Déu és fe." (52)
326.- "La nostra consciència ordinària treballa amb dos: la nostra consciència superior treballa amb u." (44)
327.- "L'home necessita una nova fe clara com la llum, que cremi com el foc." (88)

m) de la imaginació i de la Fe

- 328.- "El pensament és molt: la imaginació és u." (9)
329.- "Les idees vénen de la imaginació." (94)
330.- "La intuïció és una experiència, no un pensament." (57)
340.- "L'aprehensió real de la suprema veritat és a l'abast de tots el homes." (39)
341.- "Només la raó i la imaginació espiritual totes dues juntes poden fer l'home autosuficient: la raó i el Déu que ens ha donat la raó." (1)

n) de la imaginació activa i de la imaginació passiva

- 342.- "Hi ha la imaginació creativa de l'artista i la imaginació passiva del somiatruïtes." (1)
343.- "Hem de veure les parts, i després el tot." (89)

o) de la imaginació i de la fantasia

- 344.- "Hi ha la religió de la imaginació i la religió de la quimera i la superstició." (1)
345.- "La imaginació és activa. La fantasia és passiva. La imaginació ens desperta: la fantasia ens fa adormir." (12)
346.- "Posseïm imaginació. Som posseïts per la fantasia" (12)
347.- "Instrucció sense imaginació és no res: imaginació sense instrucció és un perill." (24)

p) de la imaginació i la consciència

- 348.- "Fa falta imaginació per saber que la nostra imaginació és limitada, així com fa falta intel·ligència per saber que la nostra intel·ligència és limitada." (24)

349.- "La imaginació és una llum i un foc interiors." (80)

350.- "La imaginació és una intensitat de consciència." (12)

q) d'oblidar-se d'un mateix

351.- "En la mesura que jo som universal la meua situació privada no existeix." (94)

352.- "És l'experiència allò que importa, no el concepte." (43)

r) de la imaginació com a eina de percepció

353.- "Veure la grandesa en les coses petites. "Veure un món en un gra d'arena"." (34)

s) de la neteja de la consciència

354.- "Si la visió interior és clara podem veure les coses tal com són. Si no podem veure-hi clarament només veim les ombres de les coses, no les coses mateixes." (39)

2.13 Llibertat

a) de la llibertat

355.- "A la joia de l'Infinit hi ha llibertat, llibertat del temps." (82)

356.- "En el temps i en l'espai els esdeveniments actuen damunt nosaltres: no som lliures. En l'Eternitat som lliures." (61)

357.- "Podem ésser lliures en qualsevol moment de la nostra vida és la mort de la nostra vida inferior en el temps i una resurrecció immortal." (49)

358.- "Si no ens sentim deslligats del cos i de la ment no podem ésser lliures del cos i de la ment." (55)

359.- "Quan jo som, som lliure del desig." (71)

b) de les possessions

360.- "Si l'ànima no sent la seva grandesa i la seva joia en Déu, per força serà esclava de les possessions, del poder i del plaer." (4)

361.- "Els doblers donen llibertat externa, però la llibertat interior ve del Déu qui hi ha en nosaltres." (63)

362.- "Som posseïts per les nostres possessions en comptes d'ésser lliures." (11)

363.- "Grillons d'or" són grillons." (92)

364.- "El jo inferior empresona l'home. El Jo Superior el fa lliure." (58)

c) de l'essència lliure de l'home

365.- "Només la llibertat de Déu ens fa lliures." (63)

366.- "L'existència és governada per lleis. Ésser és lliure." (63)

367.- "La voluntat és lliure en l'Infinit; en el finit està determinada." (71)

368.- "El cost de la llibertat és el destí." (63)

369.- "Sempre som lliures però no ho sabem." (83)

d) de la realitat

370.- "No som lliures de veure el sol si tencam els ulls." (27)

371.- "El pensament ha de tenir llibertat per pensar. Però només hi ha llibertat en la veritat. No som lliures de pensar que $2 + 2 = 5$! Si ho feim no som lliures: som en l'esclavatge de l'error. (2)

2.14 Poesia

372.- "L'Infinit és pura poesia transcendent." (54)

a) de la poesia com a pont cap a l'Infinit

373.- "La poesia és una zona fronterera entre el finit i l'Infinit." (75)

374.- "Cap artista pot ésser gran a no ésser que ens comuniqui una sensació d'Infinit." (45)

375.- "Fou la ment poètica de l'home qui veié déus, després Déu." (65)

376.- "La poesia és una nova dimensió de la realitat." (86)

377.- "Les visions espirituals són poesia." (57)

378.- "La poesia és veritat, la veritat de l'univers. Tota la resta són fets, fets en el temps i en l'espai, però la poesia és veritat, veritat per damunt del temps i de l'espai." (95)

379.- "L'Infinit és pura poesia transcendent." (54)

b) del sentiment espiritual

380.- "Tenim el llenguatge de la prosa i el llenguatge de la poesia per expressar idees científiques i poètiques, però no tenim cap llenguatge per expressar la més alta experiència espiritual." (78)

381.- "La imaginació poètica transforma la matèria en bellesa. La imaginació espiritual transforma la poesia en llum." (75)

382.- "Sentim que la Veritat de l'univers és més prop de la poesia que de la ciència." (80)

c) del nivells d'aprehensió de la realitat

383.- "Els conceptes intel·lectuals es poden posar dins un ordinador o dins un diccionari, però no la intel·ligència ni la vida ni la poesia." (57)

384.- "La poesia és el valor humà i espiritual d'una persona: el seu amor, el seu sentit de les coses grans. La poesia és la vida superior de l'home, la seva ànima. La prosa és la vida inferior de l'home, el seu cos. L'ànima és poesia, el cos és prosa." (91)

d) de la poesia i de la prosa

385.- "Poesia i ciència ens donen dues visions de l'univers." (68)

386.- "La poesia és creativa; la prosa, constructiva." (86)

387.- "Prosa és anàlisi. Poesia és síntesi, unitat." (65)

388.- "Poesia: vida i amor. Ciència: protons i electrons. Quina de les dues és certa? La primera és subjectiva: ve de l'ànima. La segona ve del cervell." (91)

389.- "L'univers és prosa per a l'home de ciència i poesia per a l'artista. La veritat de l'univers només es pot assolir per la poesia, no pel pensament." (95)

390.- "La poesia és més veritat que la història" Sí, perquè l'eternitat és més veritat que el temps." (24)

391.- "La història ens dona fets. La poesia ens dona coses més enllà dels fets." (24)

e) de la poesia, de l'Ésser i de l'esdevenir

392.- "Poesia és Ésser. Prosa és esdevenir." (65)

393.- "Hi ha l'esdevenir dels fets i l'Ésser de la poesia." (91)

394.- "Hi ha una interpretació física de l'univers i una interpretació espiritual. El finit és expressat en prosa, l'Infinit és expressat en poesia." (43)

395.- "La prosa tracta amb l'aparença de les coses. La poesia tracta amb la realitat que hi ha darrere l'aparença." (91)

396.- "L'univers vist amb el pensament és l'univers de la ciència. L'univers vist més enllà del pensament és l'univers de la poesia." (54)

f) de la poesia i del sentit de la vida

397.- "Traieu la prosa de l'Univers i l'univers és mort: mireu la poesia de l'univers i l'univers és ple de vida." (43)

398.- "La poesia ens mena a un univers viu de consciència. Els conceptes intel·lectuals en menen a un món mort." (19)

399.- "Els dogmes estrictes ens lliguen: els símbols poètics ens alliberen." (70)

340.- "Necessitam elevar-nos del món dels fets al món dels valors." (19)

- 341.- "L'espiritual sempre és poètic: sempre és bell i bo. És joia." (54)
342.- "El Regne del Cel es pot comparar a la joia d'un infant que veu rodar una pilota." (91)

2.15 Religió

a) de la unitat de la Religió

- 343.- "Només hi ha una Veritat a l'univers. La ciència és una i la religió és una, però hi ha moltes falses religions." (54)
344.- "L'Esperit és U, l'Esperit de la poesia és u i l'esperit de la religió també és u." (66)
345.- "Religions, cultures, llengües, grans pensaments i sentiment no són contradictoris. S'ajuden l'un a l'altre; són complementaris." (86)

b) de la Religió autèntica i de la religió organitzada

- 355.- "No és que el Cristianisme hagi estat rebutjat. La seva essència inclou el millor de l'humanisme i té un valor etern. El que ha estat rebutjat és una gran part de la "Cristiandat d'Església". (3)
356.- "Els símbols religiosos són creació de la imaginació i de l'amor. Tendeixen a solidificar-se en dogmes o reblanir-se en núvols de superstició." (80)

c) de la Religió com a necessitat

- 357.- "El món necessita una nova religió, una nova filosofia de la vida lliure del dogmatisme de la ciència i de la tecnologia i lliure del dogmatisme de la religió organitzada." (35)

d) de Jesús

- 358.- "Jesús vengué amb l'espasa de l'Esperit per lluitar contra la ignorància i la guerra." (81)
359.- "No és Jesús qui diu "Jo som el camí". És el Crist immortal en Jesús." (49)

e) dels miracles

- 360.- "Els miracles mai són físics. Són espirituals i simbòlics." (65)
361.- "Un miracle mai no és físic, encara que pot tenir resultats físics." (57)
362.- "Els seguidors de Crist veieren després de la mort el seu cos espiritual, no el seu cos físic." (43)
363.- "L'ascensió de Jesús als cels és una veritat poètica. L'ascensió d'un

aeroplà és la prosa d'un fet físic." (43)

f) de "l'ecumenisme"

364.- "La Cançó del Bhagavad Gita és la Cançó de l'Univers." (86)

365.- "Buda és una harmonia entre el transcendent dels Upanishads i l'immanent del Gita." (75)

366.- "En la seva còsmica grandesa el Gita és potser la visió més gran en literatura." (86)

367.- "Cada paraula de Buda o de Jesús és com una finestra a l'Infinit." (84)

3 Amor, *Bhakti Yoga* en *La Creació de la Fe*

3.1 Concepte

a) l'Amor com a comunió

368.- "Hi ha un amor que és el mateix en totes les coses i ens fa u amb l'U."
(23)

369.- "L'amor ens posa en comunió amb l'amor de Déu en totes les coses."
(23)

b) del títol *La Creació de la Fe*

370.- "Qualsevol amor que tinguem no és més que un reflex de l'amor que Déu ens ha donat. "Llànties d'amor" podria ésser el títol del meu llibre." (95)

c) del *Llibre d'amic e Amat*

371.- "Doneu-me el Vostre amor, la Vostra llum i la Vostra vida de manera que jo Us pugui estimar, Us pugui veure i viure per a Vós." (99)

d) de l'amor com a camí

372.- "El meu amor és el meu culte i la meva adoració, la meva ofrena i el meu sacrifici." (79)

373.- "L'amor és un sol interior que brilla damunt totes les coses independentment de quines siguin aquestes coses. Això és amor universal."
(79)

374.- "L'amor no és una definició d'amor." (98)

e) l'amor com a motor

375.- "El nostre esperit és aquí, sempre prop de l'Eternitat de tot l'univers en el qual sempre som, i l'amor i l'ajuda del qual són sempre prop de nosaltres."
(95)

376.- "Si el poder de l'amor obligà Déu a estimar el món, pot certament obligar l'home a estimar el món i totes les coses del món." (56)

f) de l'Om com equivalent de l'amor

377.- "OM. L'amor de l'univers." (98)

3.2 Ioga i llibertat

a) De l'amor com a Ioga

378.- "No podem separar l'amor de Déu de l'amor a l'home: ambdós són U, perquè els homes són en Déu." (16)

379.- "En l'experiència ordinària el qui veu i el qui és vist són diferents. En l'experiència superior el qui veu i el qui és vist són u. L'amor és una unificació." (16)

380.- "L'amor és la sensació d'unitat." (32)

381.- "L'amor és el poder que uneix l'home amb el seu Déu dins ell mateix: i així uneix l'home amb el Déu de tot." (31)

b) de la universalitat del *Bhakti Ioga*

382.- "La devoció desinteressada d'un cor humil". Aquest és el darrer recurs per als qui no poden treballar en la concentració o practicar-la." (74)

383.- "Els misteris més grans són per a uns pocs: la vida i l'amor són per a tots." (40)

c) de l'amor passiu i de l'amor actiu

384.- "L'amor en contemplació mena a la llum. L'amor en acció mena a la perfecció." (93)

d) de l'amor com a pont amb el Suprem

385.- "L'amistat és U. L'enemistat és dos. L'amor és el pont que mena del dos a l'u." (38)

386.- "L'amor uneix el finit amb l'Infinit." (28)

e) de l'amor com a síntesi dels camins espirituals

387.- "Atenció, meditació, contemplació i unió són totes les fases de l'amor." (51)

388.- "L'amor és una nova dimensió de la consciència." (49)

389.- "Estimes per que és o pel que dóna? En contemplació estimam les coses pel que són." (93)

f) de l'amor com a superació de l'egoisme

390.- "L'amor ens permet oblidar-nos nosaltres mateixos" (4)

391.- "L'amor pur és l'amor que no té connexió amb el nostre jo egoista." (59)

g) de l'amor com a eina d'alliberament

392.- "L'amor ens fa lliures, lliures de les tensions de l'odi, la ira, la inquietud i la por." (63)

393.- "Un amor fort i pur pot controlar totes les passions, ens pot fer despresos, ens pot donar simpatia i comprensió, ens pot fer justos i caritatius, ens pot fer lleials i sincers, pot purificar la nostra ment de manera que poguem veure Déu i ésser al Nirvana." (62)

h) de l'amor com a expressió del Suprem

394.- "Hi ha Silenci de l'Ésser i la Cançó de l'Amor. Això és tot." (14)

i) de l'amor desinteressat

395.- "L'amor només és pur quan no n'esperam res a canvi." (62)

j) de la llibertat pròpia i de la dels altres

396.- "En la llibertat interior hi ha ajuda als altres i ajuda dels altres." (31)

397.- "L'home esdevé lliure alliberant els altres." (31)

3.3 Déu

a) del Déu de l'amor

398.- "La raó pot tractar amb abstraccions, nombres, coses i idees de coses. La raó és freda. En canvi la poesia és foc, un foc viu d'amor; i és la poesia la que ens dona els déus i a la fi l'omnipresent Déu vivent. Aquest Déu no és un somni, no és un miratge egoista, no és una cosa morta: és el Déu d'amor que ens estima i al qual podem estimar, que ens veu i al qual podem veure, que treballa per a nosaltres i per al qual podem treballar." (15)

b) de l'amor i de Déu

- 399.- "L'amor és la joia de Brahman, la gran energia de l'univers." (72)
400.- "L'amor és la llum de Déu." (97)
401.- "La voluntat de Déu és la voluntat de l'amor. "Faci's la teva voluntat".(13)
402.- "Déu és amor i l'amor és el do de Déu." (60)
403.- "Sempre que les coses creixen cap a la perfecció són en harmonia amb la voluntat del bé i de la bellesa: la voluntat de Déu." (23)
404.- "Per l'amor coneixem el Déu de l'Amor: coneixem qui és, coneixem com és. Coneixem el Déu de l'Amor i així anam cap al seu Ésser." (3)
405.- "L'amor, segons Plató, és l'anhel constant del transitori per l'Etern." (23)

c) de l'amor com a camí a Déu

- 406.- "La joia vertadera és amor a Déu." (28)
407.- "Un pont d'amor ens mena del temps a l'Eternitat." (60)
408.- "Si estimes la teva vida, estima Déu, que és la teva vida." (67)

d) de l'amor com a essència

- 409.- "El meu "Jo som" és amor, i no és meu. M'és donat així com m'és donat el cos. M'és confiat per un temps curt." (20)
410.- "L'essència de la nostra ànima és amor i en l'amor descobrim el nostre Ésser." (98)
411.- "L'Esperit d'Amor només pot ésser conegut per l'amor. Llavors podem conèixer la força que és l'origen de la creació, l'evolució, la transformació i la recreació." (89)

e) de l'amor en tot

- 412.- "No podem estimar Déu a no ésser que l'estimem en totes les coses, i estimam totes les coses perquè Ell hi és." (36)
413.- "Veu Déu en totes les coses. Que n'és de sublim aquesta sensació, però que fàcil d'oblidar. Amor, el donador d'amor." (99)
414.- "Estima l'Infinit en tot." (88)

415.- "Quan veiem el món des del punt de vista de l'amor de la nostra ànima, el veiem més com un objecte d'amor que de possessió. L'home i el món són usats menys i estimats més." (23)

f) de l'amor de Déu

416.- "Déu ens necessita per poder estimar-nos." (48)

417.- "El Crist en mi que sofreix els pecats i els dolors d'altres, dels qui són dolents i dels qui són bons. La seva llum resplendeix damunt tots els homes." (16)

418.- "Si estimem l'Esperit d'Amor, l'Esperit d'Amor ens estimarà." (97)

419.- "El Déu que mou l'univers també mou els nostres cors." (97)

g) de l'amor creixent

420.- "L'Esperit d'amor no vol res més que un amor més gran, així com un foc petit no vol res més que esdevenir un foc més extens." (28)

3.4 La creació

a) de la creació com a amor

421.- "La creació de l'univers és una creació d'amor." (87)

422.- "Ésser és amor, un amor pur per a tota la creació." (76)

423.- "L'amor és la Veritat de l'univers i la Veritat del nostre ésser." (23)

b) de l'amor com a energia

424.- "L'amor és la font de la vida." (82)

425.- "La matèria no és material: és energia. És l'energia de l'amor que mou l'univers." (82)

c) de l'amor com a llei

426.- "Quan governa la llei de l'amor, les lleis de la natura, o les fetes per l'home, es veuen com lleis externes." (70)

427.- "L'univers és mogut per una força espiritual." (82)

d) de l'amor com a anhel

428.- "L'amor és una tendència de l'ànima cap a la bellesa." (82)

429.- "El gran amor és com un foc que usa la nostra vida com a combustible, però quan l'amor no és gran un petit destorb el pot extingir." (70)

430.- "Sagetes de desig" són sagetes d'amor cap al centre de l'univers." (76)

431.- "L'amor universal inclou totes les coses passades, totes les coses present i totes les coses que han de venir." (40)

e) de l'amor a la Creació

432.- "No podem estimar Déu a no ésser que l'estimem en totes les coses, i estimam totes les coses perquè Ell hi és." (36)

3.5 Proïsme

a) de la unitat transcendent de la humanitat

433.- "Cada reacció contra la gent és com "empènyer una cosa dins nosaltres contra una cosa dins nosaltres"." (71)

434.- "Com podem "perdonar als nostre enemics" si no ens estimam? Amics i enemics haurien d'ésser u." (33)

435.- "Ajudar els altres és ajudar-se un mateix." (48)

b) de l'amor diví

436.- "La gent que estima el Déu d'amor també s'estimen els uns als altres." (87)

437.- "L'amor espiritual és amor transcendent." (87)

438.- "Només podem estimar els nostres enemics si tenim amor diví: l'amor del Gita i dels evangelis." (99)

c) de l'egoisme

439.- "L'objectiu espiritual no pot ésser egoista, perquè no es pot aconseguir sense extirpar les arrels de l'egoisme." (55)

440.- "Tot egoisme és un núvol de foscor." (42)

441.- "L'amor ens permet oblidar-nos de nosaltres mateixos." (4)

d) de la no-violència

- 442.- "Resistència passiva és amor en acció." (33)
- 443.- "L'amor és no-violència infinita." (86)
- 444.- "Rebutjar la violència és rebutjar l'odi i acceptar l'amor." (87)
- 445.- "L'amor és el qui dóna l'amor." (42)
- 446.- "La pura no-violència és amor." (23)
- 447.- "Què volem en el camí de la vida? Sentir la llei de l'amor com la veieren Tolstoi i Gandhi." (99)

e) de l'amor i de la guerra

- 448.- "Lluita amb amor pel teu enemic i combat les idees, no les persones." (87)
- 449.- "Matam les idees errònies amb l'espasa de l'amor." (48)
- 450.- "Perquè Déu és en tots el homes i en totes les coses, poden estimar Déu en totes les coses i en tots els homes. Poden estimar Déu que és en totes les coses i que és en els nostres enemics." (99)

f) de l'amor al proïsme com a pont

- 451.- "1. Objectiu de recerca d'un mateix. 2. Bona voluntat universal. 3. Ajuda a tothom." (42)
- 452.- "Només podem ajudar a la gent si els estimam primer i els servim després." (77)
- 453.- "Certament hi ha un pont interior entre el nostre temps i la nostra Eternitat. Si creuam el pont som "a l'altra riba"." (55)

3.6 Ètica

a) de l'imperatiu ètic

- 454.- "Amor per a tots, joia per a tots, pau per a tots." (95)
- 455.- "Amor per a tots" hauria d'ésser en tot moment i a tot arreu." (99)

b) de l'amor com a llei ètica

456.- "Dóna amor a tots. Als bons perquè són bons, i als dolents per ajudar-los a ésser bons." (58)

457.- "Els qui són dolents mereixen més amor i ajuda: el malalt necessita un metge més que el sa." (58)

c) de l'amor com a alliberador

458.- "Només en l'amor som a la vegada lligats i lliures. La llei de l'amor ens fa lliures, però la mateixa llei ens obliga a ésser lliures de pecat." (40)

d) de la superació dels contraris

459.- "Només l'amor pot vèncer l'odi i només la vida pot vèncer la mort." (87)

460.- "L'odi és sotmès per l'amor." (42)

e) de l'amor com a via de redempció

461.- "Només l'amor pot redimir l'home. Hi ha una crucifixió i una resurrecció." (70)

462.- "Quan l'home estimarà l'home i estimarà el Déu que hi ha dintre seu? Només l'amor pot redimir l'home, només una crucifixió i una resurrecció. El bé que hi ha en ell ha de redimir el mal que hi ha en ell i així morir en sofriment i renéixer a una nova vida." (8)

f) de l'amor i de les lleis ètiques

463.- "La llei interior de la llum i de l'amor fa les lleis innecessàries." (31)

464.- "Fam i set de justícia. Un anhel d'ésser purs de cor." (36)

465.- "La llum en diu què he de fer i l'amor em diu com ho he de fer." (36)

g) de l'amor i de la felicitat

466.- "Estimar és la manera més fàcil d'ésser feliç." (67)

467.- "L'amor és la recompensa de l'amor." (36)

h) de l'amor a Déu i del seu efecte

468.- "Joia, amor cap a Déu, no és el premi a la virtut, sinó la virtut en ella mateixa." (2)

469.- "Com més estim Déu, més conec Déu i millor som com a home." (4)

i) de l'amor com a factor diferenciador en la vida

470.- "Auto-control i auto-posseïó poden ésser perillosos, molt perillosos, sense amor." (70)

471.- "L'amor és una qualitat, no una quantitat." (67)

472.- "En l'amor vivim." (87)

j) de l'amor i de la guerra

473.- "Només l'amor pot expulsar la por que és causa de la guerra." (100)

474.- "La humanitat té altres tasques més elevades que la guerra. Els vencedors tornen estúpids, els vençuts venjats." (3)

475.- "La llum de l'amor dissipa els núvols de la por." (31)

476.- "Un home espiritual és per damunt de la política perquè té amor cap als dos costats i no pot lluitar contra una de les bandes." (59)

k) de l'amor a l'home i la natura

477.- "Estima la natura humana tant com estimes la natura." (67)

3.7 Joia

a) de l'amor i de la joia

478.- "Estimar és la manera més fàcil d'ésser feliç." (74)

479.- "L'amor crema els odís i els temors. L'amor és joia i pau." (23)

480.- "L'amor ens és donat, la joia ens és donada, sense doblers i sense preu." (95)

481.- "Que n'és de fàcil ésser feliç! Estimar-ho tot és ésser en pau, per damunt les tempestes de la vida, per damunt del bé i del mal de l'home, ara i en la història." (87)

482.- "La recompensa de l'amor pur és la joia pura. No hem de fer més que viure en aquest amor i deixar totes les altres coses al destí." (62)

b) de la necessitat de sentir l'amor

483.- "No és pensar en l'amor el que compta. És sentir-lo, a la nostra vida interior. Llavors l'amor esdevé vida i la joia de la vida." (88)

484.- "La joia de l'amor no es pot demostrar: s'ha de fruir per conèixer-la." (79)

c) de la felicitat pròpia i del proïsme

485.- "En l'amor pur podem ésser feliços i fer feliços els altres." (28)

486.- "Per ésser feliç has de deixar que el teu veí sigui feliç." (1)

d) de l'amor i de la independència personal

487.- "El poder de l'amor, donat a tots, pot afectar o no els objectes d'amor, però sí que afecta al subjecte." (4)

488.- "Estima els teus enemics". Amor, joia i pau suprema." (99)

489.- "Els governants no ens poden donar amor, però no ens en poden prendre. El camí de l'amor mena a la joia de l'Infinit." (87)

490.- "En la pura joia de l'amor trobam la nostra alliberació." (61)

e) de Déu com a amor

491.- "Al centre d'aquest vast univers hi ha un amor que és joia." (66)

492.- "Manté la teva ment en l'Ésser, el coneixement i l'amor. La seva joia se't revelarà." (61)

f) de l'amor i de la Bellesa

493.- "Quan el plaer i el sofriment esdevenen bells, llavors es transformen en joia i tristor; i en la joia i la tristor hi ha amor." (40)

3.8 Pau, vida

a) de l'amor i de la pau

494.- "En l'amor pur hi ha pau perfecta: cap reacció interior a l'elogi al blasme, o l'ajuda o al destorb d'altres. Alguna cosa Infinita és en nosaltres i no podem ésser afectats ni per un més ni per un menys." (28)

495.- "Perdó i amor. Això és pau." (87)

496.- "En l'amor no hi ha por." (23)

b) de l'amor i de l'equanimitat

497.- "Observa els esdeveniments bons i dolents en la pau de l'amor." (92)

c) de l'amor com a canvi en l'actitud vital

498.- "L'amor és una nova vida, on tot allò que és bell i bo és u." (28)

499.- "Quan l'amor esdevé vida, sofrim un canvi." (72)

500.- "L'amor és una intensitat de la vida." (9)

501.- "Tingues amor i tots els problemes de la vida estan resolts. Els teus enemics ja no són enemics, les teves aversions ja no són aversions. Naturalment veus el mal, però el veus amb un rerafons d'amor, un amor que és el rerafons de l'univers." (87)

502.- "Dia gris, però amb el sol a dintre. Confia la teva vida a l'amor. Amb això n'hi ha prou i por ésser el tot en tot." (4)

d) de l'amor com a necessitat vital

503.- "Mantén el teu amor actiu a la teva ment: sempre, per sempre. Mantén encesa la flama de l'amor: sempre, per sempre." (88)

504.- "Quan sentim amor, vivim. Quan pensam en l'amor, parlam." (61)

505.- "Amor per a tota la creació." (100)

e) de l'amor com a una nova vida

506.- "En contemplació l'amor ve i ens dóna una nova vida. Aquest amor pot venir a poc a poc, en evolució, o venir de sobta, en una revolució interior, un despertar, en una sobtada nova vida." (100)

507.- "L'amor és la pedra màgica, que tot el que toca ho converteix en or." (84)

f) de l'amor com a origen

508.- "Hi ha un amor universal del qual ve la nostra vida." (98)

g) de l'amor humà

509.- "La dolçor d'un amor mutu és la millor ajuda per als sofriments humans." (63)

3.9 L'Amor com a eina d'alliberament

a) de l'amor i dels desitjos

510.- "La joia de l'amor atura tots els desigs." (40)

b) de l'amor i de la felicitat

511.- "Estimar el teu veí és la manera més sàvia de ser feliç tu mateix. La cooperació és millor que la competició." (1)

512.- "Si vols poder, tengues amor: l'amor és el poder més gran, només posseït per les ment heroïques." (28)

513.- "Quin és el nostre ideal de grandesa? Grandesa d'amor o de poder? I no és l'amor el poder més gran?" (3)

c) de l'amor i del coneixement

514.- "Estimar més és conèixer més." (4)

515.- "L'intel·lecte coneix per separació, per anàlisi; però l'amor coneix per unió, per vida." (79)

516.- "L'amor no pot ésser ensenyat, però pot ésser donat." (28)

517.- "Els alumnes no poder ésser ensenyats. Tot el que un mestre pot fer és estimar els deixebles i donar-los la joia de l'estudi." (2)

518.- "Si l'un convenç els molts per mitjà de l'amor, canvia els molts. Si no, és exclòs dels molts." (68)

d) de l'amor autèntic

519.- "L'amor no és amor si no és bell i bo, si no eleva els amants cap a coses superiors." (54)

e) de l'amor com a alliberament

520.- "La salvació no és a través de l'amor: és l'amor." (31)

3.10 Fe, religió

a) de l'amor i de la fe

521.- "La fe ve de l'amor de l'ànima o de la llum de la raó." (65)

522.- "Fe i amor." (100)

523.- "Fe i Llum per tots." (96)

b) de la joia de l'amor

524.- "La nostra fe s'ha de basar en un amor profund." (79)

525.- "Per terribles que siguin les dificultats en el Camí, hi ha una fe que renova la nostra vida; i per gran que sigui el nostre sofriment o les nostres penes, sentim al centre de la nostra vida transitòria que hi ha joia i amor." (61)

526.- "En la joia de l'amor anam cap al Gran Desconegut. En la fe retornam a Ell que ens donà la vida." (93)

c) de la pregària de l'amor

527.- "La pregària és una acte de fe, una creació d'amor. La pregària més gran és la pregària que demana amor, més amor." (96)

d) de la superioritat de l'amor i de la fe

528.- "Només una joia superior pot controlar una passió inferior. L'amor controla l'odi i la fe controla la por." (27)

e) de la vivència de l'amor

529.- "Si som en el món de les idees en comptes del món de l'experiència, en "la idea" d'amor en comptes d'enamorats, llavors som en un món de fantasia, no de realitat ni d'imaginació." (71)

f) de l'esperit de la religió autèntica

530.- "L'Esperit del Cristianisme i de totes les religions i de l'humanisme és l'amor, i això no pot ésser mai donat ni rebut per obligació." (28)

g) de l'amor a Déu

531.- "No puc sinó estimar Déu". Quan deim això, llavor trobam Déu." (16)
"Pare meu" seria una pregària d'egoisme. "Pare nostre" és una pregària de comunió universal." (28)

h) de les icones religioses

532.- "La Verge Maria pot ésser només una idea, però és una visió d'amor pur i de bellesa." (74)

i) del budisme com a religió d'amor

533.- "El Budisme és la més altruista de totes les religions possibles." (41)
534.- "Buda incita a la raó i no a les emocions, i molt menys al sentimentalisme fantàstic, el qual condemna. Fins i tot més que a la raó incita a l'experiència." (41)

j) de l'amor com a Ioga

535.- "Al Paradís l'U esdevingué dos. En Crist retornam del dos a l'U." (38)
535, bis "A cada moment de la nostra vida hi hauria d'haver una comunió d'amor entre el nostre esdevenir i el nostre Ésser." (46)

k) de l'amor com a superació dels dubtes

536.- "L'amor crema totes les discussions, dubtes, temors, ira, agitació i mort. Dóna certesa, coratge i heroisme, pau, vida i llum." (89)

l) de l'ètica de l'amor

537.- "Dóna pensaments d'amor." (89)
538.- "L'ideal no és fer el pobre ric o fer el ric pobre. Hauria d'ésser fer tots els homes rics en amor." (89)

m) del Cel i de l'Infern

539.- "La joia de l'amor i la por del càstig són dos camins diferents en la vida. La joia del Cel i la por de l'Infern són dues coses diferents." (14)

3.11 Poesia, art

a) De la Bellesa com a alliberament

540.- "Bellesa és alliberació." (28)

541.- "L'amor no és plaer o dolor: però on hi ha amor, el plaer i el dolor esdevenen bells." (97)

b) de la natura poètica de l'amor

542.- "La natura de l'amor és poètica, sobrenatural." (82)

543.- "Tot és energia", diu el científic. "Tot és amor", diu el poeta." (40)

544.- "Sentir amor és poesia. Pensar sobre l'amor és prosa." (67)

c) de l'amor i de les paraules

545.- "Amor per a tots; per tant, llum clara que mena a paraules clares." (97)

546.- "Escriu amb amor per tot, amb joia per tot." (36)

d) de l'amor com a creació

547.- "La visió és llum, l'amor és creació." (4)

548.- "L'amor és creació i poder." (13)

e) de l'art com a contemplació

549.- "Qualsevol art veritable hauria d'enlairar l'ànima." (15)

550.- "La pintura és contemplació, no possessió. L'amor vertader és contemplació, no possessió." (15)

551.- "Luxuria no és el mateix que amor. La pornografia no és art. L'art és contemplació, no possessió." (15)

f) de l'emoció i del sentimentalisme

552.- "L'emoció pot davallar fàcilment al sentimentalisme, la maledicció del fanatisme." (41)

g) del terme mig

553.- "Perill romàntic: dir més del que hom sent. Perill pseudo-clàssic: no sentir prou." (22)

554.- "El romàntic necessita limitació. El clàssic necessita Infinitat. L'essència de la poesia és romàntica, no clàssica." (22)

555.- "El gran poema romàntic té una perfecció clàssica si té el foc interior d'Eternitat." (22)

g) de la tragèdia

556.- "A la tragèdia tenim sofriment i amor que superen el mal." (83)

4 La Vida, el Karma Yoga

4.1 La finalitat de la vida

557.- "El Gran Viatge. El Viatge de la Vida." (72)

a) de la finalitat de la vida

558.- "El fi de l'ànima és esdevenir Esperit." (30)

559.- "Ens hem de trobar a nosaltres mateixos." (67)

560.- "Santa Teresa anomena el quart estadi "pregària d'unió". És la culminació del més alt que l'home pot assolir, anomenat Brahman, Déu, Nirvana, Dhamma, Tao i altres noms." (62)

561.- "Nirvana és Brahman és Déu." (39)

b) de la naturalesa real de la persona

562.- "La nostra vida corrent és l'ombra del nostre Ésser espiritual." (47)

563.- "Som al món, però no del món." (48)

c) de la Realitat i de la il·lusió

564.- "Si poguéssim veure l'Infinit en totes les coses, la nostra vida seria una bella obra d'art." (45)

565.- "Reverència per la vida és reverència per l'univers." (63)

566.- "És només quan comprenem que podem perdonar: quan veiem per què nosaltres i els altres som en la foscor, llavors podem tenir l'Esperit del Gita en tractar amb la gent i amb les coses." (18)

d) del camí a la Llum

567.- "La nostra vida és una batalla, una batalla per un regne que és a dins nostre." (33)

568.- "L'home és a la terra per trobar-se el mateix." (83)

569.- "La batalla de la llum contra la fosca, de l'amor contra l'odi, del bé contra el mal, de la bellesa contra la lletjor." (33)

570.- "En la batalla de la vida hi ha una victòria per guanyar." (78)

e) de la nostra relació amb el món

571.- "Si només volem aprofitar-nos d'aquest món, el món perd el seu valor." (83)

572.- "Reposa la teva vida en una vida més gran." (72)

f) del lloc de la ment

573.- "Els nostres èxits intel·lectuals tenen a veure amb la perifèria de la vida." (37)

4.2 Déu

a) de Déu com a Vida

574.- "Déu és la vida de la nostra vida." (60)

575.- "Reposa la teva vida en una vida més gran." (33)

576.- "Hem d'ésser en Déu, no pensar en Déu." (83)

577.- "Que l'esperit de la resurrecció sigui en tu." (72)

b) del sentit de la vida

578.- "Hem oblidat el nostre país, i el Pare que ens donà la vida. Com hi anirem?" (69)

c) de la gràcia de Déu

579.- "La gràcia de Déu és donada contínuament, però fa falta la nostra capacitat per rebre-la." (57)

580.- "Només podem guanyar la batalla de la vida si tenim l'ajuda de Déu" (42)

581.- "La nostra petita vida ens és donada provinent d'una vida més gran." (89)

582.- "Sense un Déu no podem resoldre el problema de la vida." (40)

d) de l'Ésser i d'esdevenir

583.- "Hi ha el centre i la circumferència de la vida." (97)

584.- "La lògica de la causa i efecte només pot tractar amb l'esdevenir.

L'Ésser és més enllà de la causa i efecte." (52)

e) de la voluntat de Déu

585.- "Faci's la vostra voluntat" és vida." (7)

586.- "Que la Vostra voluntat sigui una llum al nostre camí." (100)

587.- "Fins que no trobes la joia de Déu no pots gaudir del món." (67)

f) de la confiança en Déu

588.- "Tenim un esperit de salut que te cura del nostre cos, i un esperit bo i bell que té cura de la nostra ànima." (84)

g) de Déu en essència i de Déu en acció

589.- "Déu en la seva essència: descans etern. Déu en les seves persones: treball etern." (72)

4.3 Karma ioga

a) del treball i del *Karma Ioga*

590.- "El treball esdevé una ofrena a l'Esperit en tots nosaltres." (31)

591.- "Karma ioga: obres d'amor." (98)

592.- "L'amor que sentim per la feina i durant la feina és la vertadera recompensa de la feina." (31)

593.- "Treballa amb la mateixa joia que tens quan jugues." (93)

594.- "La joia de l'infant hauria de durar tota la nostra vida." (91)

b) del servei com a Ioga

595.- "Jo som, Vós sou, Jo som el Vostre servent" Les tres formes són una."
(42)

c) del treball com a creació

596.- "El millor treball és aquell que no és treball; la millor lluita és aquella que no és lluita." (32)

597.- "En el Karma Ioga hi ha sempre una visió eterna de perfecció, i en la joia d'aquesta visió treballam i el nostre treball és sempre una creació de joia."
(31)

598.- "La millor feina és la feina que no és feina." (92)

599.- "El meu treball és el meu culte." (92)

600.- "Que el teu treball sigui el teu culte." (61)

601.- "Fes el que puguis!" (99)

602.- "Treballa amb goig impacient." (56)

d) de l'acció i del silenci

603.- "Acció i contemplació, acció i silenci poden ésser u." (60)

604.- "Observa i prega" significa silenci i treball. Treball és pregària. Observar és silenci. Maria i Marta. Tot el treball és música i es fa amb una cançó." (34)

e) del nostre *dharma*

605.- "La nostra millor obra és obra de bellesa i veritat." (97)

606.- "Que el fil de la meva cançó no es talli mentre jo cant; que el meu treball no s'acabi abans del seu compliment." (100)

607.- "S'acompleix el deure per la joia d'acomplir el propi deure encara que signifiqui sofriment, tortura o mort. Per damunt de tots els dolors i sofriments de la vida hi ha la joia d'una cosa més alta: el deure de la nostra ànima és una ànima superior." (149)

f) del camí del *Karma Ioga*

608.- "Concentra la teva ment en el teu treball: no li permetis mai que vagui ociosa." (42)

609.- "Treballa en pau, sense anhels." (42)

g) de la grandesa del treball

610.- "Que gran és el treball!" (100)

611.- "Un home corrent pensa en ell mateix. Un home savi pensa en el seu treball." (100)

612.- "La satisfacció de la feina difícil ben feta." (100)

h) del ioga cristià

613.- "Hi ha amor en acció i amor en contemplació: Marta i Maria." (39)

614.- "Acció i contemplació, Marta i Maria, pot ésser una sola persona." (56)

i) de la relaxació en l'acció

615.- "L'harmonia aconsegueix la millor acció amb el mínim d'esforç." (84)

i) del treball desinteressat

616.- "El treball egoista és treball fet en consciència d'un mateix, esclaus de la ment. El treball desinteressat és llibertat." (25)

617.- "No podem defallir o fracassar perquè la consciència interior més profunda no pot fracassar: no podem fracassar perquè cada passa endavant és una victòria." (14)

j) de l'esperit del *Tao*

618.- "Caminar pel camí és unir-se a les forces més profundes de la Natura." (33)

k) de l'autocontrol

619.- "Auto-control és una tranquil·la observació de la vida." (67)

l) de l'actitud davant del treball

620.- "Preparar una tassa de te pot esdevenir un ritual religiós." (62)

621.- "Una nova idea de la vida. Una transformació dels objectius de treball." (62)

m) de l'autosuggestió

622.- "Fixa la teva ment en la feina que has de fer: el teu subconscient trobarà camins i mitjans." (55)

623.- "Posa sempre la teva ment al costat positiu de la vida." (93)

- 624.- "Nosaltres ens feim nosaltres mateixos: el nostre caràcter." (13)
625.- "Allò que feim ve d'allò que som, i allò que som ve d'allò que feim."
(13)
626.- "Les circumstàncies fan l'home, però l'home pot fer les circumstàncies."
(69)
627.- "Els pensaments, sentiment i accions de l'home poden fer molt per
determinar les seves circumstàncies." (94)

n) de l'acció sense acció

- 628.- "Flota a l'oceà de la vida: no lluitis, perquè si lluites t'enfoneses." (40)
629.- "Què és el que més t'agradaria fer en aquest món?" Just el que estic fent
ara." (40)
630.- "En qualsevol feina ben feta hi ha un control de la ment, un sentit de
perfecció." (47)
631.- "La tasca de l'home a la terra és aprendre a llegir i escriure: a llegir la
vida i escriure la vida." (62)

o) de la impossibilitat de defugir l'acció

- 632.- "L'acció és una necessitat. El pensament sense acció és un luxe." (13)

4.4 ioga

a) del ioga com l'art de la vida

- 633.- "Una fe sustentada en la visió és Ioga, l'art de la vida." (84)
634.- "El camí comença amb llum i acaba amb llum. El camí no és una teoria,
ni un consol, ni una idea poètica ni una revelació sobtada. És el fet central de
la nostra vida." (33)

b) de l'objectiu de la vida

- 635.- "Eleva't per damunt el dos: sigues en l'U." (60)
636.- "No desitgis no desitjar; no desitgis ésser bo o perfecte, però treballa
cap a la perfecció." (55)

c) de l'autocontrol

637.- "Auto-control és millor que obediència externa." (67)

638.- "L'auto-control és pau. Si significa un esforç no és auto-control. Compareu tocar el piano, conduir un cotxe, anar amb bicicleta." (55)

d) de l'actitud mental

639.- "No intentis conèixer; sigues el coneixedor." (55)

640.- "Si ens encaram a les idees emocionalment som controlats per elles. Si ens encaram en calma les podem considerar." (78)

e) de la visió des de la contemplació

641.- "La vida vista en contemplació no és la vida vista com una pel·lícula de cinema o de televisió." (76)

642.- "Quan la vida es veu com una pel·lícula, la vida és superficial; quan es veu en contemplació és profunda." (78)

4.5 Karma

a) del *karma*

643.- "Sofrim el resultat de les nostres males accions i recollim la joia de les nostres bones accions." (38)

644.- "Allò que som ve d'allò que fórem." (33)

b) del *karma* com a creació de la nostra vida

645.- "La nostra vida interior és una creació i una destrucció, la creació de la bellesa, la bondat i la veritat i la destrucció de la lletjor, el mal i la falsedat." (38)

646.- "Bellesa, bondat i veritat són positives, el Sí de la vida. Lletjor, mal i falsedat són negatives, son el No de la vida." (32)

647.- "Quan et trobis enmig del sofriment accepta la teva culpa i intenta fer-ho millor." (61)

c) de la creació de la vida

648.- "La vida creativa és un despertar." (13)

649.- "En el treball autènticament creatiu hi ha una visió de bellesa i de veritat i aquesta visió és joia." (2)

650.- "La teva ànima és la teva pròpia creació." (84)

651.- "Quan l'home crea la bondat i la bellesa és un ésser espiritual. En la mesura que té un cervell només tecnològic i matemàtic és només un animal, encara que un animal racional. La guerra el fa un animal irracional." (33)

d) de la salvació

652.- "La vida és sagrada; la creació de la vida és sagrada." (32)

653.- "Cada persona ha d'acomplir l'obra de la seva salvació." (33)

e) de la reencarnació

654.- "Renéixer és un procés d'esdevenir: no és Ésser." (52)

655.- "La reencarnació té lloc durant la nostra vida." (33)

656.- "No és el que passa després de la mort el que importa: és el que passa ara, en aquest moment." (41)

657.- "L'objectiu de la vida és la Vida Eterna." (41)

658.- "Mentre anam errant pel temps, hem de viure a l'Eternitat." (91)

4.6 Vida interior

a) de l'actitud interior

659.- "S'ha de trobar vida interior." (78)

660.- "Els problemes no són problemes si no és que el pensament faci que ho siguin." (81)

661.- "Vivim la nostra vida amb la nostra ment. La nostra vida és una successió de fets mentals. El món de la ment, de la consciència, és més prop nostre que el món de la matèria. Vivim aquest món." (20)

b) de la vida interior i de la vida exterior

662.- "Tenc dues vides: la meva vida interior amb Déu, i la meva vida exterior amb la natura i els homes. Com són misteriosos aquest dos móns!" (95)

663.- "No hi ha res a témer. Tenim una vida interior i una vida exterior. El dolor i la pena, els temors i les tribulacions pertanyen només a la nostra vida externa." (96)

664.- "És l'experiència d'allò que és més enllà del temps i de l'espai el que realment compta." (75)

c) de la filosofia de la vida

665.- "El món vol una filosofia de vida." (96)

666.- "Com el cuc de seda, hem de teixir la nostra seda i el cuc que hi ha en nosaltres ha de morir per esdevenir una papallona." (52)

667.- "Sapiguem què estam cercant" (81)

d) de la particularitat de cada camí

668.- "Podem mirar a l'univers des del punt de vista de la mort o des del punt de vista de la vida." (32)

669.- "Hem d'eleva la nostra ànima cap a la grandesa de totes les coses." (75)

670.- "Cada persona ha de resoldre a la fi els seus problemes interiors: tots hem de viure la nostra vida interior." (20)

4.7 Immortalitat

a) del camí a la immortalitat

671.- "El Gita, el Càntic de Déu, vol que ens encarem a la mort amb coratge. Aquest és el fi de la batalla de la vida." (96)

672.- "El desig de l'home pel seu Déu és l'anhel del finit per l'Infinit." (46)

673.- "La gran emancipació és viure per sempre en la vida de l'Infinit." (46)

674.- "Sospiram per una vida que no mori." (60)

675.- "La nostra vida finita pot ésser connectada amb la vida Infinita." (60)

676.- "Vida immortal no és llarga vida." (60)

b) de l'abast de l'Eternitat

677.- "El Regne del Cel no és per a després de la mort física, sinó una cosa Eterna que és abans de la vida, durant la vida i després de la vida i que és eternament a l'abast." (65)

c) de la visió des de l'estat de ioga

678.- "Podem aturar el temps i creuar el riu de la vida." (55)

679.- "El centre de la vida és immortal." (7)

680.- "La nostra vida és joventut immortal." (26)

681.- "Mort? És la vida, aquest moment de vida, el que importa, perquè darrere cada moment de vida hi ha immortalitat." (79)

c) de la vida i de la mort

682.- "La vida només pot tenir lloc després de la mort de la vida anterior." (41)

683.- "Mor mentre vius, llavors tot va bé." (46)

d) de la impermanència

684.- "El foc del temps crema totes les coses." (60)

e) de l'actitud davant de la mort

685.- "El que és més enllà del nostra naixement i de la nostra mort no pot morir." (82)

686.- "En l'Ésser no hi ha mort." (79)

687.- "La meva darrera espurna de vida encén la meva nova vida." (72)

688.- "Anem cap al darrer llarg somni donant gràcies perquè se'ns ha permès ésser aquí." (72)

f) del repòs en l'Eternitat

689.- "Sigues al centre d'Eternitat i llavors observa la circumferència i prega per ella." (26)

690.- "Reposa en l'Etern i en tot." (99)

691.- "Hem de trobar l'Eternitat, i així ésser capaços de davallar la mirada cap als esdeveniments transitoris de la nostra vida." (67)

692.- "La solució del significat de la vida en el temps i en l'espai és més enllà de l'espai i el temps." (52)

693.- "causa i efecte" només poden tractar amb l'esdevenir. La immortalitat és l'Ésser." (39)

g) de l'acció i de la reacció

694.- "En la pau de l'amor, la vida es viu sense reaccions." (79)

h) de fluir

695.- "El que compta no és el que has estat, sinó el que seràs." (46)

696.- "Deixa el passat darrere, deixa el futur darrere, deixa el present darrere. Llavors ets més enllà del riu de la vida." (84)

697.- "La vida hauria d'ésser un corrent d'aigua clara, fluïnt cap a l'oceà de l'Eternitat." (93)

i) de la por

698.- "Hem de tornar allò que ens fou donat i renunciar-hi." (89)

699.- "Per damunt de tot, no tengueu mai por. Millor morir que tenir por. Una vida amb por, no val la pena viure-la. La por és un senyal perquè facem alguna cosa i té la seva utilitat: quan ja hi hem fet el que hi podem fer, descansem en pau." (8)

670.- "La vida és una petita llàntia. La mort és un sol ixent." (72)

j) de l'actitud en el moment de la mort

671.- "La natura ens dona la salut del cos i l'harmonia normal de la ment." (50)

672.- "Que el nostre darrer alè de vida sigui un sospir cap a l'Infinit, i que el nostre darrer pensament sigui un pensament d'amor per a Ell que ens ha donat la vida." (60)

4.8 Joia

a) de la joia com a naturalesa de l'ànima

673.- "La joia guanya la batalla interior i la victòria és la pau." (67)

674.- "Som feliços o infeliços segons si se'ns canvia pel millor o pel pitjor. Quan som per damunt dels canvis som en l'Eternitat. Quan som per damunt de l'espai som a l'Infinit." (17)

675.- "La felicitat no és una idea. És un fet." (57)

b) del plaer a la joia

676.- "El creixement de la vida és aquest: anar del plaer a la joia." (34)

677.- "La joia és l'objectiu de la vida, encara que la joia s'obtingui amb el sofriment o amb un esforç heroic." (2)

678.- "Tots nosaltres podríem tenir una vida bella." (93)

c) de l'origen de la joia

679.- "Feliç l'home que pot escoltar discussions amb quietud interior" (12)

680.- "Gràcies per tot". Aquest és el secret suprem de la felicitat. (56)

681.- "No és el que els altres són, sinó el que nosaltres som allò que importa: la nostra felicitat o la nostra misèria depèn del que som." (17)

682.- "Les coses que passen simplement passen. Són les nostres reaccions el que ens pertorba." (55)

683.- "Quan s'ha assolit la joia els plaers signifiquen poc o no res." (91)

684.- "No jutgis" és no establir el que t'agrada en contra del que et desagrada." (59)

d) del valor de les paraules

685.- "Les paraules només tenen veritable sentit quan esdevenen vida." (51)

4.9 Llibertat

a) de la llibertat i de la joia

686.- "La joia de la vida és llibertat absoluta." (51)

b) del desitjos

687.- "Ésser lliure dels desigs és ésser lliure del desig d'ésser lliure del desig!"

(51)

688.- "La llibertat enfront del desig dona pau al cor de l'home i a les seves relacions amb els altres." (67)

689.- "Ésser "pobre d'esperit" és no tenir desigs ni ànsies." (56)³

c) del desitjos i de la llibertat

690.- "Podem posseir idees i emocions o ésser posseïts per idees i emocions."

(17)

691.- "Som posseïts per les nostres possessions en comptes d'ésser lliures."

(11)

692.- "Si no puc deixar de beure o de fumar som lliure o som un esclau?" (18)

693.- "El lliure albir només pot ésser lliure quan no és mogut pel desig ni per l'aversion." (11)

d) de la llibertat i del *dharma*

694.- "Ho puc fer. Ho hauria de fer, ho he de fer. Això és vertadera llibertat."

(27)

695.- "Llibertat és saber el que està bé, ésser capaç de fer-ho i llavors fer-ho."

(89)

696.- "Llibertat és fer allò que volem si allò que volem és bo, bell i vertader."

(22)

697.- "En els nostres plaers som limitats o empresonats. En la joia del bé som lliures." (25)

698.- "Ets lliure de tocar al piano notes equivocades, però això no produirà música. La llibertat per fer música ve de tocar les notes correctes." (33)

699.- "Només quan la corda de l'arpa està sotmesa a regles fixes aconsegueix la llibertat de la música." (22)

700.- "Podem tenir lliure albir, però ens l'hem de guanyar! No se'ns dona de franc." (26)

701.- "Cercar alguna cosa és esclavatge. No cercar res és llibertat." (55)

e) de la llibertat com a essència

702.- "En la voluntat de l'univers som lliures." (55)

³ Sembla que ens trobam amb una contradicció: És el desig un obstacle en el camí i per tant l'hem de superar, o bé si no tenim desitjos som "pobres d'esperit"? Tal vegada, ens trobam davant un problema semàntic o, tal vegada, "ànsies" estaria relacionat amb el camí espiritual i "desigs" amb la vida material. Probablement, el referent de "desigs" en aquest aforisme és diferent als dels anterior i es relacionaria amb a un desig de caire espiritual. D'altra banda, Mascaró escrivia en anglès i la traducció "pobre d'esperit" té en català un sentit negatiu mentre que sembla que si llegim els aforismes 808 i 809 el sentit que donava a la esmentada expressió seria espiritualment positiu, ho podríem traduir per "tenir esperit de pobresa" en el sentit de Sant Francesc d'Asís. Amb aquesta interpretació quan més pobre és el nostre esperit menys necessitats tenim de riqueses materials,

703.- "La nostra llibertat construeix el nostre destí." (55)

704.- "Sempre som lliures, però sempre ens lligam nosaltres mateixos." (50)

4.10 Ètica

705.- "Joia per a tots. Salut per a tots. Pau per a tots. Tristor per a ningú." (64)

a) de l'imperatiu ètic

706.- "La nostra vida és un jardí. Què en farem?" (17)

707.- "Una vida viscuda en llum i en amor és una gran vida." (51)

708.- "Només vivim quan estimam." (70)

709.- "L'amor és el secret de la vida." (91)

710.- "Visquem la bellesa de la santedat." (91)

c) de l'harmonia amb el *dharma*

711.- "Recordem que el Millor en nosaltres és el bé, la bellesa i la veritat. Tot el que hi estigui en harmonia és correcte i tot el que hi estigui en desharmonia és erroni. Aquesta és la pedra de toc." (76)

712.- "El bé és una harmonia. El mal és desharmonia. La maldat és una desharmonia activa. També hi ha un bé actiu, una harmonia activa." (64)

713.- "Hi ha alguna cosa en nosaltres que anhela la perfecció. Si aquest anhel no es satisfà hi ha reaccions de diferent formes." (65)

714.- "Penedir-se" és canviar la pròpia ment, trepitjar un camí nou." (41)

715.- "Hi ha lleis morals que contradiuen les lleis dels governs que la nostra consciència no pot acceptar." (94)

716.- "La virtut és felicitat. En una vida moral tot el que dones se't retorna amb interès." (17)

717.- "El que els altres fan malament els fa mal; el que jo faig malament em fa mal a mi." (87)

d) de la pràctica del bé per si mateix

718.- "Ajuda: no facis mal." (61)

719.- "Lluita contra el mal amb el bé." (42)

720.- "No ha de voler ésser virtuós per veure què en pots treure de la virtut." (89)

721.- "Fes el bé: no confiïs en no fer el mal." (42)

722.- "Feim el bé per al nostre bé i per al bé dels altres." (42)

723.- "Els bons necessiten ajuda: els dolent necessiten molta més ajuda per tal de tornar-los bons." (42)

e) del cercle viciós

724.- "El vici és la recompensa del vici." (58)

725.- "La ira no pot aturar la ira, la por no pot aturar la por, l'ansietat no pot aturar l'ansietat, la guerra no pot aturar la guerra, l'odi no pot aturar l'odi, el foc no pot aturar el foc." (59)

726.- "Transforma el que és una brutal guerra externa en una batalla sense fi cap a la perfecció: i el que és una revolució externa en una revolució interna." (93)

727.- "Millor morir que odiar i témer." (87)

728.- "No lluitis contra la guerra amb guerra." (87)

729.- "No lluitis contra el mal amb mal." (87)

730.- "A la batalla del Gita la perfecció lluita contra la imperfecció, la veritat contra la falsedat, el bé contra el mal, la bellesa contra la lletjor, la justícia contra la injustícia. Llavors, una victòria final." (81)

731.- "Que les paraules del Gita i les paraules espirituals de la Bíblia siguin la teva vida, i arribaràs a la fi del viatge." (81)

732.- "Respondre a la violència amb la violència és natural: però respondre a la violència amb pau és sobrenatural." (81)

e) de la violència

733.- "La injustícia crea violència." (64)

734.- "La injustícia és violència." (64)

735.- "L'experiència humana ens diu quins són els elements positius i negatius de la vida, i sabem que l'amor és millor que l'odi, que el bé és millor que el mal, que la veritat és millor que la falsedat." (48)

f) de la recerca de l'home bo

736.- "Un home bo és un home millor, així com un bon vi és un vi millor." (89)

737.- "Si no podem tenir una consciència espiritual tenguem almenys una consciència moral." (62)

738.- ""per què el mal?" més aviat demana, "Què puc fer jo per alliberar-me del mal?" (42)

739.- "Objectius de la vida? Una ment en calma, un cos sa una sensació de joia i joventut, fe basada en els llibres sagrats." (81)

740.- "El deure de l'home és ésser feliç perquè és el seu deure estar en contacte amb l'Infinit que és joia." (21)

741.- "El deure de l'home a la terra és trobar-se el mateix." (25)

742.- "L'home vol una nova vida, una nova fe, una nova ànima, un nou món." (64)

g) de l'esforç personal

743.- "Volem que els altres posseeixin aquelles qualitats encantadores per a les quals nosaltres ens oblidam d'esforçar-nos." (61)

744.- "Cerca't tu mateix." (38)

745.- "Hem de trobar solució al problema de la vida." (70)

h) de l'acció

746.- "Voluntat és acció, no desig." (38)

747.- "La vida és un poder sense magnitud." (93)

748.- "Som perdonats per una llei de perdó interior." (42)

749.- "En l'evolució dels valors l'home va de la injustícia a la justícia, del plaer a la joia, de la guerra a la pau." (70)

750.- "La pau és una acte suprem de creació." (70)

751.- "El bé i el mal són relatius." (64)

752.- "Si caus set vegades, però després te n'aixeques una, avances una passa." (100)

i) de la llibertat i de la creació

753.- "El nostre sentit de la veritat ens dona la llei de la creació, i el nostre sentit de la bellesa ens dona l'harmonia de l'univers. El descobriment de les lleis de la natura ens dona poder sobre la natura física: el descobriment de les lleis de la nostra natura moral ens dona poder sobre nosaltres mateixos i ens fa lliures." (20)

754.- "Com més a prop som del nostre Ésser menys reaccionam i la nostra ment és més clara per actuar." (71)

j) de la conducta interior i de l'exterior

755.- "Facem un món millor dins nosaltres mateixos." (73)

756.- "Que la força que usa l'ànima per aconseguir una victòria externa, l'usi per obtenir una victòria interior." (42)

757.- "Hem de trobar una criteri de vida i una norma de vida." (73)

758.- "L'interès propi ens hauria de conduir a una vida moral." (73)

k) de la dependència i de la independència personal

759.- "És essencial en la vida no ésser influït pel que els altres fan, o pel que no fan." (71)

760.- "Si perdonam i oblidam ara, som lliures de la temptació i del mal ara." (48)

761.- "La conducta dels altres és assumpte seu. La nostra conducta, els nostres pensament i les nostres paraules són assumpte nostre." (71)

762.- "Si lluitam contra el mal amb el mal, ens tornam dolents." (73)

763.- "Els bons han de sofrir pels dolents, per fer-los tornar bons." (8)

k) de la democràcia

764.- "El dret diví de les majories, si es du massa lluny, pot esdevenir gairebé tan tirànic com el dret diví dels reis." (11)

4.11 L'egoisme

765.- "El perill rau en usar els poders de la ment per a fins egoistes i per ideals equivocats." (59)

a) de l'ego com a obstacle

766.- "Ho hi pot haver pau vertadera mentre sentim el nostre "ego"." (44)

767.- "L'essència de la vida és la mateixa en totes les criatures vivents." (75)

768.- "Hi ha la nostra cançó i la nostra cançó entre la coral." (56)

b) de l'egoisme i de la llibertat

769.- "L'egoisme és la negació de la llibertat." (11)

770.- "L'egoisme és la presó de la nostra ànima." (27)

771.- "El desig és la càrrega de la vida, la càrrega del cristià. Buda diu: "Buideu la barca"." (50)

772.- "Amolla les idees inútils així com amolles un pes que tens a la mà." (50)

c) de l'esforç autèntic i de l'esforç banal

773.- "1. Un animal no és moral. 2. Un home immadur és egoista. 3. Un home madur és desinteressat." (93)

774.- "Que banals semblen els esforços de l'home per "estar bé" per mitjà de la competició, l'enginy, l'astúcia i l'egoisme! Que banals!" (48)

775.- "La causa de les baralles no és "això o allò és correcte", sinó "jo vull això o allò." (64)

776.- "Renuncia a tot i tindràs el Tot. És la renúncia interior el que compta." (38)

777.- "Renúncia no és deixar-ho córrer. És deixar caure la càrrega." (59)

778.- "En la batalla de la vida la força del desig és destruïda per altres forces." (38)

779.- "L'egoisme ve quan l'individu intenta esdevenir el tot." (83)

780.- "La idea d'esforç es compon de la idea d'ego i de no-ego. Si no hi ha ego, on és l'esforç?" (50)

781.- "Relaxa la teva vida en una Vida més gran." (83)

d) del judici

782.- "El "no jutgeu" de Jesús significa que els nostres judicis haurien d'ésser lliures de les nostres reaccions egoïstes." (92)

783.- "Viu dins les vides d'altra gent i d'altres coses." (37)

e) de la depressió

784.- "La depressió no és una forma d'egoisme?" (83)

f) d'escapar del món

785.- "Jesús sempre té raó: no condemnem el món, sinó ajudem-lo." (77)

786.- "Viatjar és escapar-se d'un mateix. Compareu-ho amb aquell home que volia escapar de la seva ombra." (18)

4.12 Economia

a) del benefici

787.- "En la lluita per la riquesa renunciis a tot per guanyar unes quantes coses." (74)

788.- "Hi ha d'haver alguna cosa moralment errònia en un sistema que té com a única motivació el benefici privat." (73)

b) de l'aritmètica paradoxal

789.- "Com més dones, més tens." (25)

790.- "Si un home no té bona voluntat, com més té menys és." (77)

791.- "L'art de guanyar i gastar està relacionat amb l'art de viure." (86)

792.- "Un home pot renunciar a la joia d'Ésser pel plaer de tenir: com més té, menys és." (52)

c) de ser i de tenir

793.- "És allò que som el que interessa a nosaltres i als altres." (71)

794.- "La gran qüestió de l'educació és "Que volem ésser?" i no "Què volem tenir?" (19)

795.- "En la vida interior tots podem tornar rics." (20)

d) de la llibertat i de les possessions

796.- "Totes les possessions són limitacions." (31)

e) de la propietat

"Segons en Karl Marx tota propietat és un "robo", castellanisme nostre segons el Sr. Moll. La picardia del nostre poble ha dit que "qui no roba, no duu roba" i la pesta del turisme ens diu la veritat. Karl Marx té raó i ens fa pensar en el problema de la propietat." ⁴

f) de la quantitat i de la qualitat

797.- "La gran mancança del món actual és de qualitat i no de quantitat, de grandesa, però no de més volum, de silenci i no de renou, de contemplació i no de possessió." (59)

g) de l'actitud davant la possessió

⁴ Maimó, J. (1990: 106)

798.- "És la quietud interior el que compta, la joia d'Ésser, independentment de tenir. La nostra joia no hauria de dependre del que tenim ni del que no tenim." (77)

799.- "Pel mateix acte de possessió sabem que som més grans que les coses que posseïm." (77)

800.- "No és la possessió més gran la possessió de l'ànima?" (81)

801.- "Llibertat per crear, no per posseir." (1)

h) de la "possessivitat" equivocada

802.- "Cercar "més i més" és cercar l'Infinit, però de manera equivocada." (83)

803.- "Els doblers donen llibertat externa, però la llibertat interior ve del Déu que hi ha en nosaltres." (63)

h) de la dependència de les etiquetes

804.- "Hem d'alliberar el pobre de la seva pobresa i el ric de la seva riquesa. Ambdues coses, pobresa i riquesa, són nocives." (3)

805.- "Tengueu joia en allò que sou; i així no us podran prendre el que teniu." (25)

i) de les possessions i de la vida

806.- "Si la gent pogués ésser educada per viure en comptes d'ésser educada només per guanyar i gastar!" (19)

807.- "Els infants són feliços, sense cap problema de doblers. Per què oblidam la felicitat natural d'un infant?" (99)

j) de la "pobresa d'esperit" i de la pobresa material

808.- "Benaurats els qui tenen l'esperit de pobresa, que són "pobres d'esperit". Quants pobres només volen ésser rics materialment!" (56)⁵

809.- "Ésser "pobre d'esperit" és tenir les coses sense la sensació de "jo les tenc"." (58)

⁵ Vegeu la nota a l'aforisme 689

4.13 Educació

a) de la finalitat de l'educació

810.- "El fi de la educació és la llibertat. Les passions ens fan tornar passius. Només poden ésser controlades per l'acció." (19)

811.- "L'escola hauria d'ésser la vida, no a part de la vida." (69)

812.- "L'educació s'hauria de basar en la joia perquè la vida es basa en la joia." (76)

813.- "L'escola hauria d'ésser un lloc de felicitat i de lleure: vida dins la vida d'una comunitat." (86)

814.- "El veritable fi de l'educació és més vida, i el veritable fi de la vida és més joia." (29)

815.- "L'objectiu de l'educació és conduir el finit a l'Infinit." (94)

b) dels ideals de la vida

816.- "El cinema, els diaris, l'estudi, l'ensenyament: la vida mateixa és un problema de selecció. Com quan ens menjem un peix, llençem les espines." (69)

817.- "No ho sé i no ho vull saber" és el consol del peresós." (83)

818.- "Considerem els nostres ideals de vida, què volem, què hauria de voler el món." (94)

4.14 Fe, veritat

a) de la fe i de la vida

819.- "Tenir Fe és tenir una nova vida." (20)

820.- "Més vida més fe. Menys vida, menys fe." (32)

821.- "Fixa la teva ment en l'objectiu, mira clarament el que vols i fes el camí amb amor i amb fe." (88)

b) de la fe com a creació

822.- "La fe és un acte de creació." (32)

823.- "En la fe hi ha voluntat, i voluntat és creació." (68)

824.- "L'home necessita una fe, una fe universal i llavor una religió que uneixi tots els homes en aquesta fe. Quina és aquesta fe? És un acte de creació i de visió. Cream allò que esperam." (96)

825.- "Després de trobar una fe, l'hem d'aplicar a la vida." (96)

826.- "Al món fa falta una revolució, una revolució interior, una revolució que canviï el cor i la ment de l'home. Fa falta una nova fe, una fe humana universal." (18)

c) de la Veritat

827.- "No "la meva victòria" o "la teva victòria", sinó la victòria de la Veritat." (78)

828.- "La veritat és l'estel de la meva vida. La meva vida, la meva llum, el meu amor." (96)

d) de la fe i del fanatisme

829.- "Necessitem menys fanatisme i més compassió i comprensió." (18)

830.- "El fanatisme permet que la gent sigui cruel amb una bona consciència." (87)

831.- "Hem de crear la nostra pròpia religió interior. Si no és així som en perill de superstició o d'indiferència irreflexiva." (38)

832.- "Volem estrelles de veritat cap a les quals tots poguem anar. Volem sentir la fe comuna que tots tenim. L'Home en aquesta terra potser no arribarà mai a les estrelles, però pot dirigir les seves passes en direcció a les estrelles." (97)

e) de la fe i de les paraules

833.- "No és el mateix la vida que parlar de la vida. Volem una nova fe, més enllà de les paraules, una fe que és vida." (98)

834.- "Una fe basada en l'experiència real és lliure dels dubtes i de les falses creences." (49)

f) de la fe i del Ioga

835.- "Tengueu fe en el millor de l'home, el centre de l'home. Mai, mai, no deixeu defallir la vostra fe. Aquesta és la fe de la qual parlà Jesús. Tengueu la fe que Déu té. Que la vostra fe i la voluntat de Déu siguin u." (48)

4.15 Poesia

a) de les paraules i de la vida

836.- "La poesia ens mena a un món viu, però els conceptes merament intel·lectuals ens menen a un món mort." (29)

837.- "Les grans coses són més enllà de les paraules i les coses insignificants s'haurien de resoldre amb poques paraules." (53)

b) de la ment i de l'Infinit

838.- "Hi ha un misteri que afebleix la ment, però el misteri de la meravella mena cap a l'Infinit." (29)

c) de la vida com a poema

839.- "El progrés de l'ànima és com el d'un poema viu. El poema és la nostra vida, i la idea central és Déu." (20)

d) de la poesia com a creació

840.- "L'apreciació d'un poema és un acte de creació pel qual ens endinsam en la vida més gran que ha creat el poema. Una expansió de la nostra vida." (5)

e) de la ciència i de l'art

841.- "L'art altera les coses: la ciència segueix les coses." (68)

842.- "La tècnica del científic és instrumental: però la de l'artista dóna vida." (68)

843.- "El científic té un problema concret per solucionar, i el poeta té un poema concret per crear." (62)

844.- "El científic mata. L'artista dóna vida." (37)

845.- "En l'art la persona controla el material. En la ciència el material controla a la persona." (68)

f) de la lògica i de la vida

846.- "Sí" i "No" només són veritat en la lògica, no en la vida." (37)

847.- "Prudència, justícia, fortalesa i temperància són totes harmonies." (68)

5 Ioga

848.- "Sigues Un i tindràs l'infinit del Cel." (7)

849.- "Esdevenim immortals quan ens feim més i més u amb Déu." (7)

850.- "Ésser u amb Jesús o u amb Buda és ésser u amb l'Infinit." (83)

850, bis.⁶- "En bellesa el subjecte i l'objecte són u." (75)

851.- "L'art del Ioga és l'art de la vida." (36)

852.- "Veu les coses en contemplació i sent la joia de la vida." (47)

853.- "Veure la grandesa en les coses petites. "Veure un món en un gra d'arena"." (34)

854.- "L'aprehensió real de la suprema veritat és a l'abast de tots el homes." (39)

855.- "El creixement i cura de l'ànima ha de venir de dintre." (35)

856.- "L'Infinit i l'Eternitat són sempre amb nosaltres." (96)

857.- "Perquè Tu i Jo poden esdevenir u, "Faci's la teva voluntat" és també

858.- "Faci's la meva voluntat." (13)

859.- "L'home és un ésser espiritual. Té un cos, però l'Esperit és el propietari del cos." (96)

860.- "La roda de l'Esdevenir volta i volta en el temps i en l'espai. Podem aturar la roda?" (41)

861.- "L'home que ha superat l'estat és l'home que es retira al bosc." (94)

⁶ Aquest aforisme havia quedat sense numerar per descuit. Per no alterar tota l'estructura numèrica hem optat per aquesta solució.

5.1 Els Ioga-sutras de Patanjali "comentats" per Mascaró. Capítol I: Samadhi Pada: el camí del Samadhi

a) Silenci Mental

I. 1 Aquí es presenta l'art del ioga.	862.- "Una fe sustentada en la visió és Ioga, l'art de la vida." (84) 863.- "El que volem és: quietud, buidor i amor sempre present." (53)
I. 2 Ioga és la cessació (<i>nirodha</i>) dels moviments de la ment	864.- "El Gita pot ésser vist en pensament o en silenci, en el pensament de la meditació o en el silenci de la contemplació." (88) 865.- "Hi ha una música de la ment, i el silenci de la ment." (29) 866.- "La fe és silenciosa." (60) 867.- "Què és la pregària? Essencialment la pregària és un silenci de la ment." (29) 868.- "La felicitat és aturar el moviments de la ment." (51) 869.- "En el sublim hi ha silenci; en la simple bellesa només harmonia." (68) 870.- "Una quietud d'enteniment és el tresor més gran de la vida." (71)
I. 3 Llavors, l'Ésser es manifesta en el seu vertader esplendor	871.- "Si aturem els moviments de la ment, podem sentir l'Esperit de Déu." (93) 872.- "Quan la ment és en silenci podem sentir la veu de Déu." (97) 873.- "Al Centre de la nostra ment hi ha silenci: l'Infinit." (10) 874.- "Podem sentir la veu del silenci." (94) 875.- "Observa el que passa amb una ment tranquil·la, i sense cap reacció." (59) 876.- "Sigues en silenci i sentiràs la veu del silenci." (60) 878.- "En la joia del silenci, ves més enllà del silenci." (54)
I. 4 D'una altra manera, el perceptor roman identificat amb les fluctuacions (<i>vruttis</i>) de la ment	879.- "Quan amb una ment clara consideram les idees, som en el camí correcte; però quan amb una ment confusa som posseïts per les

	<p>idees, som en el camí de la foscor." (5)</p> <p>880.- "Això passa" és un fet. "Això em passa a mi" és quelcom que afegim al fet." (53)</p> <p>881.- "Atures els moviments de la ment així que penses que s'aturaran." (41)</p> <p>882.- "La solució d'un problema és un fet. Com més gran és la pau de la ment, més fàcil és trobar la solució. Qualsevol preocupació, agitació o temor obstaculitza la solució." (23)</p>
--	---

b) Les fluctuacions de la ment

I. 5 Hi ha cinc tipus de fluctuacions de la ment. Unes poden provocar aflicció, altres no .	<p>883.- "Silenci és pau mental. En aquest silenci tenim el poder d'elevat-nos per damunt la jungla de la nostra vida." (85)</p> <p>884.- "En l'autocontrol pur no hi ha esforç, ni dolor." (88)</p> <p>885.- "El pensament interfereix amb la consciència." (41)</p> <p>886.- "El pensament és útil per a l'acció, però inútil per a la contemplació." (80)</p> <p>887.- "El poeta veu les paraules en contemplació, no en el mer pensament." (5)</p>
--	--

I. 6 Aquestes són (les fluctuacions): coneixement correcte, coneixement incorrecte, il·lusió, son i memòria	<p>888.- "Una ment en calma atura la por, l'ansietat, l'agitació, l'excitació." (88)</p> <p>889.- "Quan tens un dubte, observa el dubte. No facis cap esforç per trobar la resposta.</p> <p>890.- Quan la ment sigui clara la resposta vindrà." (50)</p> <p>891.- "Si usam el pensament tot sol, només tendrem pensaments més complicats." (69)</p>
--	---

c) La interiorització que aquieta la ment

I. 12 La cessació de les fluctuacions de la ment s'assoleix mitjançant la pràctica constant (<i>abhyasa</i>) i el deseiximent (<i>vairagya</i>)	<p>892.- "La consciència no es pot pensar, ni mesurar, ni veure, ni sentir, ni cremar, ni matar. Només es pot experimentar." (65)</p> <p>893.- "En la renúncia ens feim lliures de les cadenes del desig." (51)</p> <p>894.- "Renúncia no és "abandonar-se": les coses s'abandonen totes soles i hi ha una sensació d'allugeriment." (43)</p>
---	---

	895.- "Feim millor les coses quan no estam pensant que les feim." (25)
--	--

I. 14 Aquesta pràctica esdevé fermament estable si es realitza durant molt de temps, sense interrupcions i amb atenció reverent	896.- "Quan una idea té força, el subconscient l'agafa i troba maneres i mitjans per aconseguir que es realitzi. Depèn de la força de la idea." (50) 897.- "Hi ha d'haver una col·laboració entre la nostra ment conscient i la nostra ment subconscient." (50) 898.- "Quietud primer conscient i després subconscient." (65)
---	---

I. 15 El deseiximent (<i>vairagya</i>) és la consciència d'autodomini que assoleix aquell que s'ha alliberat totalment del desig	899.- "Només aquells que són lliures de desig poden veure-hi." (47) 900.- "Els moviments de la ment amb les seves possessions, lligams, il·lusions, fama, honors, poder! Allibera-te'n i frueix de l'autèntica vida." (51)
--	---

d) Camí vers el *samadhi*

I. 17 <i>Samprajñata Samadhi</i> és el <i>Samadhi</i> acompanyat de raonament analític, visió de la seva natura, joia i experiència de pur ésser	901.- "Ja que la ment és la nostra vida, anem amb compte amb els nostres pensaments. Tenguem la joia de la veritat, la bellesa i la bondat." (42) 902.- "L'experiència del "Jo Som" pot ésser l'experiència més alta de la nostra vida." (20) 903.- "El silenci espiritual és pau i joia i amor." (34) 904.- "Hi ha una joia que és pau i en aquesta pau no hi ha pertorbacions, ni desigs, ni anhels." (79) 905.- "La joia és eterna. El plaer és transitori. En les possessions tenim plaer i dolor. En la joia tenim una cosa que és per damunt del plaer i del dolor." (17) 906.- "Una joia profunda i tranquil·la més enllà del plaer i una pau profunda i tranquil·la més enllà del dolor." (53)
--	---

d) El Senyor

I. 25 En <i>Ishvara</i> (el Senyor) resideix la llavor de l'omnisciència	<p>907.- "Silenci. Déu en nosaltres i en tot." (97)</p> <p>908.- "Escolta i escriu. Escolta el silenci de Déu i vindran les paraules correctes." (61)</p> <p>909.- "L'Infinit és silenci." (74)</p> <p>910.- "Hi ha una calma sempre present que té tot el poder de l'univers darrera ella." (4)</p> <p>911.- "Déu és una experiència." (81)</p> <p>912.- "L'Infinit és silenci. El finit és so." (39)</p>
--	--

d) *Mantram*

I. 27 <i>OM</i> és l'expressió del Senyor	<p>913.- "El Nom només hauria d'ésser pronunciat en silenciosa santedat." (35)</p> <p>914.- "Som grans quan som u amb la grandesa." (35)</p> <p>915.- "El sublim porta silenci a les nostres ments i llavors una harmonia després del silenci." (76)</p> <p>916.- "El silenci de l'Ésser, l'evidència de l'Invisible." (100)</p> <p>917.- "L'OM en silenci és el Brahman transcendent. L'OM sonor és creació perdurable." (66)</p>
<p>I. 28 La repetició del <i>mantra</i> condueix a la realització del seu significat</p> <p>I. 29 Llavors la consciència s'interioritza i desapareixen els obstacles</p>	<p>918.- "La repetició d'una paraula creativa, com "amor", "llum", "vida" és com carregar una bateria elèctrica." (76)</p> <p>919.- "Agafa una idea com per exemple "una ment tranquil·la". Considera el seu valor, definició i creació, el seu poder i la seva pau. Al final tens una ment tranquil·la, molt naturalment, sense cap esforç." (94)</p> <p>920.- "Tingues una paraula silenciosa com Amor, Déu o OM sempre en el fons de la teva ment." (85)</p> <p>921.- "Del so de la meditació anam al silenci de la contemplació." (100)</p>

e) Els obstacles del camí i com es poden vèncer

I. 30 Els obstacles que produeixen les distraccions de la ment són: la malaltia, la	922.- "Quan un home pensa en la vida i en la mort oblida l'Eternitat." (34)
---	---

<p>feblesa, el dubte, la negligència, la sensualitat, la peresa, l'error, la incapacitat de mantenir el terreny guanyat i la manca de fermesa.</p>	<p>923.- "La tristesa mena al pensament profund. El sofriment destorba el pensament: no és creatiu." (69)</p> <p>924.- "No hi ha problemes: només hi ha fets." (59)</p> <p>925.- "El cos de l'home és mogut, és mogut per les passions i és per tant passiu, no etern." (17)</p> <p>926.- "El subconscient no és una consciència inferior, sinó una consciència amagada." (50)</p> <p>927.- "Tots els neguits i ansietats són enganys auto-engendrats." (43)</p>
--	--

<p>I. 32. Per eliminar-los s'ha de practicar sobre un sol aspecte de la Veritat</p>	<p>928.- "La pau atura els moviments de la ment." (74)</p> <p>929.- "Reaccions d'agitació, por i passió són inútils, innecessàries o perjudicials." (96)</p> <p>930.- "Quan ve una sensació de por, l'hem d'encarar en silenci, i llavors desapareix." (58)</p> <p>931.- "Les reaccions del cos són molt similars en l'home i en els animals: la part animal del cos reacciona d'una manera similar: por, ira, desig, procreació." (17)</p> <p>932.- "Hi ha una quietud de la ment que ajuda les idees i les contradiccions." (78)</p>
---	--

g) La pràctica cap a la serenitat.

<p>I. 33 Mitjançant el cultiu de l'amor (<i>maitri</i>), la compassió (<i>karuna</i>), la joia sense motiu (<i>mudita</i>) i l'equanimitat (<i>upeksha</i>), s'arriba a la serenitat i puresa de la ment⁷</p>	<p>933.- "Silenci i amor. Això és el que compta." (98)</p> <p>934.- "Hem de conèixer la ment. Hem de controlar la ment. Hem d'alliberar la ment." (50)</p> <p>935.- "Una ment tranquil·la no desitja res, no espera res." (50)</p> <p>936.- "Tenir la ment tranquil·la vol dir tenir-la silenciosa, mai espantada ni enfadada ni pertorbada." (50)</p> <p>937.- "Que l'home dolent torni bo i que el bo tengui pau. Que el qui té pau esdivingui lliure i el qui és lliure faci lliure als altres." (64)</p> <p>938.- "La pilota roda. L'infant sent joia. L'home veu la pilota i pensa." (34)</p>
--	--

⁷ Cal recalcar que aquest quatre conceptes coincideixen totalment amb el quatre estats sublims del budisme (vegeu sobretot els capítol dedicat a Vida i al *Dhammapada* en la Primera part)

	940.- "L'home que està despert té la joia d'un infant i el pensament d'un home." (34)
I. 37 O meditant en el cor d'una ànima alliberada de tot lligam mundà	941.- "Possessió és la forma més baixa de relació." (62) 942.- "La ment tranquil·la tranquil·litza altres ments." (50)
I. 39 O per la meditació d'allò que el cor més aprecia	943.- "Tot l'univers és davant nostre per a la nostra meravella, contemplació i educació." (98) 944.- "La lletjor i el mal destorben la ment: la bellesa i el bé ajuden la contemplació." (83) 945.- "L'amor ajuda la concentració: param atenció en allò que estimam." (36)

5.2 Capítol II. Sadhana Padha: el camí de la disciplina espiritual

a) Kriya Yoga: el ioga de l'acció purificadora

<p>II. 1 L'ascesi (<i>tapas</i>), l'estudi dels textos, l'estudi d'un mateix (<i>svadhyaya</i>) i el lliurament al Senyor (<i>Ishvarapranidhana</i>) constitueixen el <i>Kriya Yoga</i></p>	<p>946.- "Amb visions correctes sabem que el camí no és una teoria. Amb intencions correctes tenim la decisió de seguir el camí." (49)</p> <p>947.- "No hem d'ésser governats per la ment: hem de governar la ment." (50)</p> <p>948.- "Silenci i treball." (100)</p> <p>949.- "L'home s'ha de superar ell mateix: de la humanitat a la divinitat." (83)</p> <p>950.- "Si tens Déu a la teva ment, per sempre, veuràs Déu en totes les coses; veuràs totes les coses a través de Déu il·luminades per Déu, que vénen de Déu i van cap a Déu." (54)</p> <p>951.- "L'autocontrol ni és tensió, ni relaxació. És perfecció." (92)</p>
---	--

<p>II. 2 El <i>Kriya Yoga</i> té l'objectiu de conrear el Samadhi i atenuar les afliccions</p>	<p>952.- "La lluita interior és necessària, però hauria d'ésser com un joc d'escacs." (12)</p> <p>953.- "Un cotxe només és lliure de córrer quan va per la carretera." (31)</p> <p>954.- "Si no et conquereixes tu mateix ets conquerit o bé conquereixes els altres." (99)</p> <p>955.- "L'auto-control és pau. Si significa un esforç no és auto-control. Compareu tocar el piano, conduir un cotxe, anar amb bicicleta." (55)</p> <p>956.- "Acció i contemplació, els dos en u." (52)</p>
--	--

b) Les cinc afliccions

<p>II. 3 Les cinc afliccions són: la ignorància, la consciència de l'ego, el desig, l'aversion i l'aferrament a la pròpia vida</p>	<p>957.- "El desig per allò que és transitori fa impossible la joia de l'Etern." (59)</p> <p>958.- "Fins i tot el desig de perfecció espiritual pot ésser un desig, una voluntat pròpia, un "la meua voluntat" en comptes de "la Teua voluntat". (59)</p> <p>960.- "Si no ens desapareix la passió, el prejudici i la ignorància no podem tenir opinions correctes." (44)</p>
--	---

	<p>961.- "Si no sentim la grandesa de Déu som esclaus de coses externes: doblers, plaer i poder." (81)</p> <p>962.- "no desig" significa no sensació de "jo" (51)</p> <p>963.- "Quan el molt és vist en el desig, només veiem el molt: quan és vist sense desig veiem l'U etern darrera el molt." (25)</p> <p>964.- "No tengueu apetències." (33)</p>
II. 6 La consciència de l'ego (asmita) és la identificació del perceptor amb el poder de l'instrument de percepció	<p>965.- "No diguis "tenc dolor". Digues "hi ha dolor"." (92)</p> <p>966.- "La mort del "jo", la mort de l'egoisme, i el naixement del "tu" i una resurrecció." (30)</p> <p>967.- "Quan l'ego ha partit, la feina és feta." (72)</p> <p>968.- "Humilitat és silenci." (29)</p> <p>969.- "El nostre ego perquè és petit limita la realitat, la fa petita." (58)</p> <p>970.- "El miratge de l'ego és el gran miratge." (71)</p> <p>971.- "Si dius "jo veig" no és una visió completa. Per què? Perquè l'acte de veure no és pur: esta enfosquit per l'ego." (51)</p> <p>972.- "La meva religió, el meu país, la meva família, jo mateix, el meus doblers". Tot això destorba la joia de la meditació i la contemplació." (53)</p>
II. 7 El plaer condueix al desig	<p>973.- "Tot desig és una tensió. El contrari és relaxació, però desitjar relaxació és també una tensió. No ens adormim per la tensió de voler-nos adormir." (92)</p> <p>974.- "En tot desig hi ha un conflicte." (83)</p> <p>975.- "El desig conscient és el gran enemic." (51)</p> <p>976.- "El desig és un buit, una mancança. El plaer, un més. El dolor, un menys." (17)</p> <p>El mer plaer impedeix les joies més pregones de la vida.(1)</p> <p>977.- "La joia de l'Infinit és sempre més enllà dels plaers efímers." (98)</p> <p>978.- "Desig és esclavatge tant si és satisfet com no satisfet." (33)</p> <p>979.- "El plaer ens pot fermer amb cadenes</p>

	d'or." (17)
--	-------------

II. 11 Les fluctuacions mentals causades per les afliccions se silencien mitjançant la meditació	<p>980.- "Renuncia als pensaments egoistes i als sentiments egoistes. Veu les coses en contemplació reposada, en quietud silenciosa." (83)</p> <p>981.- "La por i la ira tengueren la seva utilitat en la vida animal de temps remots, però ara haurien d'ésser controlades per la ment." (87)</p> <p>982.- "Quan tenim una idea clara d'una passió, deixa d'ésser una passió." (27)</p> <p>983.- "La ira, la por, l'excitació, la depressió, el plaer i el dolor vendran. Poden desaparèixer per mitjà de l'anàlisi, observant-los en pau." (41)</p>
--	---

II. 23 La unió entre el perceptor i allò percebut porta al coneixement de la seva naturalesa	<p>984.- "El deslligament només es pot assolir amb un lligament superior." (16)</p> <p>985.- "En la contemplació posseïm l'ànima de les coses." (34)</p>
--	--

c) ashtanga

II. 29 Els vuit passos del yoga són: <i>yama, niyama, asana, pranayama, pratyahara, dharana, dhyana i samadhi</i>	<p>986.- "Atenció, concentració, meditació, contemplació, comunió." (85)</p> <p>987.- "Només per mitjà de la meditació, la contemplació, el silenci i la unitat podem conèixer el nostre Déu interior." (71)</p> <p>988.- "Meditació és varietat. Contemplació és unitat-en-el-temps. Comunió és unitat en l'U." (46)</p>
---	---

d) Yama

II. 30 Els <i>Yama</i> són: <i>ahimsa</i> (no-violència), <i>asteya</i> (no robar), <i>satya</i> (no mentir),	989.- "No pensis mai en silenciar allò que no t'agradaria expressar en veu alta. Atura els
---	--

<i>brahmacharya</i> (continència) i <i>aparigraha</i> (no possessivitat)	pensaments frívols, inútils o perjudicials." (70) 990.- "Si aconseguim alliberar-nos d'una de les passions, aconseguim alliberar-nos de totes: si aturam els moviment de la ira també aturam els moviments de la por o de qualsevol agitació." (41)
II. 35 Quan la no-violència (ahimsa) està fermament arrelada, l'hostilitat desapareix de la nostra presència	991.- "Els problemes no són problemes. Són només fets perquè els encarem en pau." (92) 992.- "Quan la ment és en pau, no se la pot ferir ni pot ferir els altres." (70) 993.- "Molts són pacifistes, però no pacificadors. No han aconseguit la pura pau interior." (59) 994.- "Tenim por de les nostres pròpies pors interiors i ens enfadam amb la nostra pròpia ira." (59)
II. 36 Quan hom està fermament arrelat a la Veritat, gaudeix del fruit de les seves accions	995.- "Podem passar del control de moviment de la ment al control de les paraules." (23)
II. 39 Quan hom està fermament arrelat a la no-possessivitat (<i>aparigraha</i>), té la comprensió profunda del naixement	996.- "La gent desitja més i més, i així esdevé més i més egoista." (59) 997.- "El desig és por, i la por és la pitjor forma d'agitació." (38) 998.- "La consciència pot ésser una força directriu que usi la matèria, o por ésser empresonada i dirigida per la matèria." (88) 999.- "L'ànima sent grandesa només a l'Infinit. quan està lligada a les riqueses, als plaers, a les possessions no és lliure." (89) 1000.- "El sentit de possessió destrueix el sentit de contemplació." (62) 1001.- "Quantes coses veim als aparadors de les botigues que no volem comprar! Que n'és d'agradable ésser lliure de desigs." (59) 1002.- "Possessió i contemplació són emocions molt diferents." (93) 1003.- "Hi ha tenir i ésser: possessió i contemplació." (1)

e) *Niyama*

II. 32 Els <i>Niyama</i> són: <i>saucha</i> (puresa), <i>santosha</i> (contentament), <i>tapas</i> (autodisciplina), <i>svadhyaya</i> (estudi d'un i de les escriptures) i <i>Ishvarapranidhana</i> (autolliurament al Senyor)	
II. 33 Quan hom se sent destorbat per raonaments negatius, s'han de conrear llurs oposats.	1004.- "Una emoció només pot ésser controlada o destruïda per una altra emoció contrària més poderosa." (17) 1005.- "El guerrer més gran guanya la victòria de la llum sobre la fosca, de l'amor sobre l'odi, de la pau sobre la ira i la por." (28)
II. 41 Amb la purificació de <i>sattva</i> s'assoleix l'alegria i la bonesa de la ment, la concentració en un punt, la victòria sobre els sentits i la claredat per poder contemplar Atman	1006.- "Si comprem una cosa, no volem la millor? I no hauríem de voler el millor de nosaltres mateixos?" (17)
II. 42 Del contentament (<i>santosha</i>) neix la felicitat suprema	1007.- "Cada dia és un bon dia." (42) 1008.- "L'auto-control ve de la joia." (74) 1009.- "Si ens comparam amb els altres enfortim el nostre egoisme." (59)
II. 43 L'autodisciplina crema les impureses i encén la flama de la divinitat	1010.- "Autocontrol significa que el superior en nosaltres ha de controlar l'inferior." (81) 1011.- "Autocontrol és millor que coacció." (81) 1012.- "L'home vol poder sobre els altres més que sobre si mateix." (17) 1013.- "Els criminals no tenen control sobre algunes de les seves emocions." (38) 1014.- "En l'autopossessió hi ha una tranquil·la estabilitat interior." (88)
II. 45 Amb l'autolliurament al Senyor s'assoleix la perfecció del Samadhi	1015.- "Faci's la teva voluntat" vol dir que la voluntat superior i la nostra voluntat pot ésser una." (13) 1016.- "Quan "Jo" esdevé "Jo i Vós", Jo pot desaparèixer i només queda Vós." (16)

f) *Asana*

II. 46 La postura ha de ser ferma però còmoda	<p>1017.- "Una llaüt només pot tocar quan hi ha una tensió correcta i una relaxació correcta de les cordes." (74)</p> <p>1018.- "L'observació és relaxació." (50)</p> <p>1019.- "Relax, repòs, en contemplació del nostre Ésser, l'Ésser de l'univers." (92)</p> <p>1020.- "No confongueu un estat peresós de la ment amb un estat pacífic de la ment." (51)</p> <p>1021.- "Si no hi ha "ego" ni "jo" no hi ha tensió." (47)</p> <p>1022.- "Volem estabilitat interior. És realment vida o mort." (99)</p>
---	--

II. 47 La postura es realitza eliminant totes les tensions i meditant en l'infinit	<p>1023.- "En harmonia hi ha menys fatiga, menys energia inútil." (92)</p> <p>1024.- "No es necessita cap poder ni cap esforç per a la relaxació." (47)</p> <p>1025.- "Si no ens sentim deslligats del cos i de la ment no podem ésser lliures del cos i de la ment." (55)</p> <p>1026.- "En el plaer hi ha un cos: en la joia només hi ha l'ànima." (40)</p> <p>1027.- "Cada desig és una tensió. L'absència de desig és la relaxació perfecta, el progrés en el camí." (47)</p>
--	---

g) *Pranayama*

II. 50 <i>Pranayama</i> és inhalació, exhalació i retenció. La regulació del temps i nombre la fa progressivament més llarga i subtil	<p>1028.- "Si observes la inspiració i l'expiració normals, pots tenir una respiració rítmica, una respiració pausada." (74)</p> <p>1029.- "No diguis "estic respirant". Observa i digues "la respiració té lloc"." (92)</p> <p>1030.- "Inspirar i expirar és esdevenir." (52)</p> <p>1031.- "Així com podem ésser conscients de la nostra respiració i dels bateigs del nostre cor. I</p>
---	--

	<p>mai no s'aturen durant la vida, facem que la nostra vida sigui un corrent de consciència superior." (41)</p> <p>1032.- "Ens hauríem d'imaginar que les coses que s'han de fer es fan amb molta facilitat. Aquesta imaginació estable i tranquil·la comporta una respiració tranquil·la. Aquest és un gran tresor, fàcil de trobar." (92)</p>
--	---

h) pratyahara

<p>II. 54 Quan els sentits es retiren dels seus respectius objectes i la ment s'interioritza és <i>pratyahara</i></p>	<p>1033.- "El vent xiula fora, però hi ha una gran pau a dintre." (98)</p> <p>1034.- "Els esdeveniments interiors són més vertaders que els exteriors." (69)</p> <p>1035.- "Per a un home que duu sabates tota la terra és coberta de cuir." (41)</p> <p>1036.- "Sembla que la ment de molta gent moderna veu la vida com una pel·lícula al cinema. El cinema i la televisió ens donen vida en moviment, no contemplació." (3)</p> <p>1037.- "Si el món ens produeix ansietat o ira o por, aquestes reaccions depenen del nostre mon interior." (58)</p> <p>1038.- "En el Centre de la nostra ànima no hi ha cap desig de mirar a l'exterior." (31)</p> <p>1039.- "El foc no és ni bo ni dolent. Quan escalfa dèiem: "Que bell"; quan ens crema dèiem: "que dolorós". (63)</p> <p>1040.- "El cel és a dins nostre: la joia del bé i la bellesa que és la Veritat. L'infern és a dins nostre, el dolor del mal i la lletjor, els enemics de la Veritat." (14)</p> <p>1041.- "L'Infinit és una experiència interior: ens ve de dintre." (25)</p>
---	--

5.3 Capítol III. Vibhuti padha: camí de les manifestacions divines.**a) Concentració**

<p>III. 1 La concentració (<i>dharana</i>) és mantenir lligada l'atenció de la ment sobre un punt</p>	<p>1042.- "La concentració real és energia de pensament i així pot cremar pensaments interiors i exteriors." (47)</p> <p>1043.- "La concentració és com un lent d'augment." (25)</p> <p>1044.- "Només la joia i el plaer fan possible la vertadera concentració: ens concentram fàcilment en allò que ens dóna plaer o joia." (25)</p> <p>1045.- "Hi ha observació interior i experiment i observació exterior i experiment. De la primera ve la poesia, la visió espiritual i tots els valors humans; de la segona, la ciència i la tecnologia." (5)</p> <p>1046.- "El coratge, la pau, la calma i la concentració controlen la por, la ira, l'agitació i la confusió." (87)</p> <p>1048.- "Sigues conscient dels esdeveniments ralentint els moviments de la ment." (92)</p> <p>1049.- "La idea de "jo" o "mi" o "meu" destorba la concentració. És l'inici de la inquietud, de la por i de la ira." (53)</p> <p>1050.- "Observa sense pensar, això és pregària." (53)</p> <p>1051.- "La pura consciència no s'hauria de veure afectada per l'experiència: hauria d'observar l'experiència." (5)</p> <p>1052.- "Mira la gent i les coses com a objectes de contemplació." (78)</p>
---	--

b) Meditació

<p>III. 2 Meditació (<i>dhyana</i>) és el flux ininterromput de concentració sobre el mateix punt</p>	<p>1053.- "Per conèixer una cosa completament, t'has de transformar en la cosa: ésser la cosa. És un eixamplament de la consciència." (93)</p> <p>1054.- "Si jo esdevenc u amb la flor m'he trobat a jo mateix en la flor. He trobat Déu en mi i en la flor." (34)</p> <p>1055.- "En meditació tenim subjecte i objecte: en contemplació tots dos són u." 885)</p> <p>1056.- "La meditació pot menar a la</p>
---	---

	<p>contemplació." (94)</p> <p>1057.- "La educació és un moviment creatiu de la ment. La contemplació és el silenci de la ment. La meditació es pot usar per al pensament, bo o dolent. La contemplació és pur bé i joia." (99)</p> <p>1058.- "Els moviment transitoris de la ment es poden aturar en la meditació i la contemplació." (41)</p> <p>1059.- "Fes la ment bella i bona per mitjà de la meditació i la contemplació." (19)</p> <p>1060.- "La meditació no és pensar en la meditació. Ésser conscient del "jo som" és meditació." (51)</p> <p>1061.- "En la meditació silenciosa aprenem com actuar, no com reaccionar." (51)</p>
--	---

c) Contemplació

<p>III. 3 <i>dhyana</i> esdevé contemplació (<i>samadhi</i>) quan sols preval la natura de l'objecte i es perd l'autoconsciència</p>	<p>1062.- "El silenci és un estat de consciència desconnectat del temps i de l'espai." (74)</p> <p>1063.- "Totes les pertorbacions vénen del cos, però en la contemplació anam més enllà del cos." (69)</p> <p>1064.- "L'art és un mode de contemplació." (5)</p> <p>1065.- "L'home modern té poc temps per al pensament profund i la contemplació, i com més alta és la seva posició, sembla que té menys temps per a la contemplació i el pensament profund. (78)</p> <p>1066.- "Quan veiem les coses com a u, tenim silenci de pensament, i després el silenci més profund de la contemplació." (47)</p> <p>1067.- "Què és important en la contemplació? L'estat d'alerta i el silenci de la ment." (47)</p> <p>1068.- "La meravella és un silenci de la ment." (81)</p> <p>1069.- "Escoltem la Cançó del Silenci." (81)</p> <p>1070.- "En contemplació podem sentir el que sentí el creador." (85)</p> <p>1071.- "Si pens en una flor jo som dos. En la contemplació silenciosa jo i la flor som u." (71)</p> <p>1072.- "La nostra més alta contemplació hauria d'ésser la llum i l'amor de Déu. En el silenci d'aquesta contemplació tots els desigs s'esvaeixen i té lloc la pau infinita. Santa Teresa i Sant Joan de la Creu sabien bé què</p>
--	--

	significa." (99)
--	------------------

d) El domini perfecte

III. 4 Aquest tres passos (<i>dharana</i> , <i>dnyana</i> i <i>samadhi</i>) formen el domini perfecte (<i>samyama</i>)	1073.- "Hi ha una comunió que és més enllà de la contemplació així com la contemplació és més enllà de la meditació. La meditació és so, la contemplació és silenci." (5) 1074.- "Sigues capaç de mirar les coses o de considerar les coses amb un asossec silenciós." (74)
--	--

III. 5. Amb el mestratge del <i>samyama</i> s'obté una resplendent visió del món	1075.- "Com podem veure una obra d'art? En contemplació silenciosa." (85) 1076.- "Com podem saber què som? Només ho podem saber amb atenció, concentració, meditació, contemplació i comunió." (48) 1077.- "Hi ha un silenci interior que atura els moviments mentals de l'enteniment i usa la seva energia en la concentració i meditació que menen a la contemplació i finalment a la unió amb la Veritat final." (4)
--	---

III. 24 Fent <i>samyama</i> sobre l'amistat, la compassió, l'alegria i l'equanimitat, s'incrementa el poder d'aquestes qualitats	1078.- "Si tens pau pots donar pau als altres." (79)
--	--

e) El cos

III. 47 La perfecció del cos és una combinació de bellesa en la forma, l'encant o gràcia, la força i duresa del diamant	1079.- "El cos és quantitat. La consciència és qualitat." (82)
---	--

f) Eternitat

III. 53 Fent <i>Samyama</i> sobre un instant i la seva successió en el temps, s'aconsegueix el	1080.- "Analitzar el tot en les seves parts constituents és útil; però què me'n deis de la
--	--

Coneixement nascut del discerniment	<p>contemplació del tot? Ja que el tot és molt més que les seves parts i el tot no pot ésser comprès per anàlisi, sinó per síntesi, la síntesi de la contemplació. La contemplació és més enllà del pensament." (5)</p> <p>1081.- "Si aprofundeixes en el present, la teva ment no pot pensar en el passat, ni en el futur. Quan ets més enllà del present, ets a l'Eternitat." (39)</p>
-------------------------------------	--

III. 55 La saviesa intuïtiva ens allibera de la ignorància i transcendeix la comprensió espaciotemporal	<p>1082.- "Som presoners de l'espai i del temps. El nostre anhel és ésser lliures i així fer també lliures als altres." (2)</p> <p>1083.- "Quan tot el que és finit ha fugit de la nostra ment, aleshores queda l'Infinit." (63)</p> <p>1084.- "La roda de la vida i de la mort pot aturar les seves revolucions." (92)</p> <p>1085.- "Quan s'aturen els moviments de la ment, s'atura l'esdevenir i té lloc la consciència de l'Ésser, de Déu." (65)</p> <p>1086.- "Rera el temps que sempre controla l'enteniment, hi ha el silenci de la contemplació. Rera el brogit de l'enteniment, hi ha el silenci de l'Infinit." (94)</p> <p>1087.- "En el primer graó veiem l'Infinit darrere del finit; en el segon, l'Infinit i el finit són U." (30)</p> <p>1088.- "En la fosca nit de l'ànima dorm en el temps i em despert en l'Eternitat." (25)</p>
---	---

g) Alliberament

III. 56. L'alliberament total (<i>kaivalya</i>) s'obté quan l'intel·lecte purificat s'igualava en puresa amb la Consciència (<i>Purusha</i>)	<p>1089.- "La percepció pura té lloc quan aturem els moviments de la ment." (88)</p> <p>1090.- "El silenci més profund és un estat de consciència pura." (88)</p> <p>1091.- "Una determinació absoluta és molt silenciosa: els moviments de la ment s'aturen. No hi ha por, ni excitació ni còlera. Hi ha sensació de quietud interior i d'unitat interior. L'orgull, l'agitació, la por i la ira no hi són. Hi ha un estat d'alerta curiós i la ment sembla més desperta que de costum." (5)</p> <p>1092.- "Podem imaginar la consciència pura,</p>
--	--

	sense un cos, fruit de la contemplació." (30)
--	---

5.4 Capítol IV. Kaivalya padha: camí de l'alliberament.**a) El Jo, l'acció i les tendències latents**

IV. 4 Les diverses ments són creacions del sentit del jo (<i>asmita</i>)	<p>1093.- "El domini de la ment hauria d'ésser tan senzill com un sospir. No deixis que la il·lusió de l'ego digui "Tenc una idea". No facis subjectiu el que és objectiu." (50)</p> <p>1094.- "La vertadera consciència no té subjecte." (51)</p> <p>1095.- "Aquests pensaments no són "meus", perquè succeeixen i jo els observ." (62)</p> <p>1096.- "La superconsciència ens hauria de conduir, no la inconsciència ni la consciència de l'ego." (57)</p> <p>1097.- "L'ego" viu a la presó estreta del seu propi cel o infern, però el Jo és lliure." (64)ç</p>
--	--

IV. 5 La consciència és una, però dirigeix les nombroses manifestacions de les ments individuals.	<p>1098.- "L'harmonia del temps i el silenci de l'Eternitat són dos estats diferents de consciència." (95)</p> <p>1099.- "En la consciència superior el qui coneix i l'objecte conegut són u, no dos. U és abnegació, dos és egoisme." (44)</p> <p>1100.- "La consciència és una, però els objectes de la consciència són molts." (66)</p> <p>1101.- "En la bellesa eterna de la natura i de l'art podem veure l'u en el molts. En el silenci interior de l'ànima podem sentir el molts en u" (54)</p>
---	--

b) Temps

IV. 12 Passat i futur existeixen en el present d'una forma potencial, la diferència entre ambdós depèn de les formes de la seva manifestació	1102.- "La ment mortal observa els esdeveniments en el temps, la ment immortal observa els esdeveniments en l'Eternitat." (34)
--	--

c) Consciència i discerniment

IV. 18 Com que <i>Purusha</i> , el senyor de la ment, és immutable, les fluctuacions mentals (<i>vrittis</i>) són sempre conegudes per ell	1103.- "L'Ésser és revelat per experiència." (65) 1104.- "En la voluntat de Déu hi ha el lliure albir de l'home: com més prop de l'Ésser més lliures som." (31)
--	--

IV. 19 Essent un objecte percebut, la ment no té llum pròpia	1105.- "La llum del nostre sol interior és coberta per núvols de la nostra ment: com més els núvols desapareixen, més podem veure les autèntiques realitats de les coses." (88)
--	---

IV. 24 La ment, encara que és plena d'innombrables desitjos latents (<i>vasanas</i>), actua per servir <i>Purusha</i> , ja que només pot funcionar en associació amb l'Ésser	1106.- "El que importa és una experiència interior comprovada per la saviesa de la raó." (65)
--	---

d) Alliberació de l'ego

IV. 25 Aquell que ha vist aquesta distinció completament, s'allibera per sempre de la falsa noció de l'ésser individual	1107.- "En la contemplació el propi ego desapareix." (53) 1108.- "No hi deu haver una proporció de determinisme i una proporció de lliure albir? Com més ens elevam cap al Centre més lliures som." (11) 1109.- "Tenc un "jo" en el meu esdevenir que em fa difícil assolir el meu Ésser." (59) 1110.- "Quan l'ego sent la seva unitat amb tot, quan l'ànima sent la seva Eternitat, no sorgeixen preguntes sobre la vida o la mort." (30) 1111.- "En la mesura que jo som universal la meva situació privada no existeix." (94) 1112.- "Hi ha una experiència interior que és sentida per tots aquells qui cerquen i troben." (81) 1113.- "En el silenci de la contemplació i en les bones obres hi ha una renúncia d'auto-consciència." (83) 1114.- "En la contemplació no hi ha interès propi, ni luxúria ni ànsia de possessió." (31)
---	--

IV. 26 Aleshores, la ment s'inclina per la pràctica del discerniment i tendeix a la llibertat absoluta	1115.- "Sent el silenci profund dintre teu i hauràs sentit el Tot de l'univers." (85) 1116.- "Quan jo som lliure del desig, jo som: quan jo desig, jo no som." (31) 1117.- "No hi ha actor, només acció. No hi ha pensador, només pensament." (50)
--	--

IV. 30 Amb el <i>Samadhi</i> desapareixen totes les afliccions i el karma	1118.- "Ioga és alliberació." (49) 1119.- "Quan cessa la passió per les coses transitòries, l'home esdevé lliure i conscient que és lliure." (39) 1120.- "Si pots mirar dins la teva vida sense cap pertorbació de la ment, ets lliure." (49) 1121.- "Quan cessa la passió per les coses transitòries, l'home esdevé lliure i conscient que és lliure." (39) 1122.- "Si pots mirar dins la teva vida sense cap pertorbació de la ment, ets lliure." (49)
---	--

e) Purificació i llibertat

IV. 31 Llavors el coneixement, purificat de tot impediment i lliure de les impureses obscuridores, esdevé infinit, i el que resta per conèixer és insignificant.	1123.- "No miris res. Atura els moviment de la ment. Hi veuràs més clar." (48) 1124.- "El Ioga d'una ment pura és més enllà del "Sí" i del "No"." (50) 1125.- "En el silenci de l'Eternitat la remor del temps esdevé silenci." (72) 1126.- "El silenci de l'univers és en tots nosaltres." (72) 1127.- "La consciència és la Llàntia de la nostra ment, però si la llàntia és plena de pols la llum s'esmoreeix." (47) 1128.- "Un mirall ho accepta tot, però continua essent un mirall." (47) 1129.- "El mirall ha d'ésser net." (47) 1130.- "L'Eternitat se sent en el silenci de la contemplació." (39) 1131.- "Si tenim Déu, som en comunió amb el Tot, i si som en contacte amb el Tot, com podem desitjar?" (21)
--	---

IV. 34 L'alliberament ve quan el iogui ha transcendit els gunas i la consciència s'estableix en la seva puresa, en la puresa de <i>Purusha</i>	1132.- "Quan la ment s'atura, llavors tenim coneixement pur." (41) 1133.- "En la contemplació no hi ha reacció
--	---

	<p>(48)</p> <p>1134.- "La nostra ment ha de sofrir, per passar per l'experiència del plaer i del dolor. Només quan la ment és a l'Eternitat és una més enllà del plaer i del dolor." (40)</p> <p>1135.- "Hi ha moments en què l'ànima es desperta, en què els núvols d'il·lusió desapareixen, en què la fe interior es revela ella mateixa en perfecció." (97)</p> <p>1136.- "El poeta veu les seves paraules en contemplació." (78)</p> <p>1137.- "La comunió amb l'Ésser, que és comunió amb Déu, és la suprema Veritat." (84)</p>
--	--

6 El ioga Budista

1138.- "Nirvana és la fi del transitori, i el començament de l'Ésser." (43)

6.1 Budisme

a) de l'alliberament per a tothom

1139.- "Només podem caminar cap a la bellesa i la veritat seguint el Camí del Dhamma, i no caminam pel Camí del Dhamma amb els nostres peus." (61)

1140.- "El Dhammapada és el Camí de la Perfecció." (47)

1141.- "La llei moral de Buda es refereix a la nostra tasca en el temps. És per a tots el homes." (37)

b) dels diferents camins

1142.- "Els Upanishads són per a la minoria: els rituals són per a la majoria. Buda vol una religió per a tots." (58)

1143.- "En Crist tenim una resurrecció, en Buda tenim un son i un despertar." (46)

c) del dolor essencial

1144.- "On hi ha un naixement hi ha d'haver una mort. On hi ha una aurora hi ha d'haver una posta." (84)

d) del budisme com a optimista

1145.- "Les coses sorgeixen al seu moment i al seu moment s'esvaeixen. Això no és motiu de tristor, sinó de joia." (76)

e) del despertar

1146.- "Sigues com aquell qui està despert entre els qui dormen." (35)

1147.- "És l'autorealització dins les nostres circumstàncies el que compta realment. No és el que altres poden fer, sinó el que tu pots fer el que compta." (77)

1148.- "Buda vol que tots nosaltres siguem mestres de nosaltres mateixos, i que siguem com un escultor que controla la pedra o com un escriptor que controla les seves paraules." (48)

1149.- "Esforçar-se cap a la perfecció". Aquest és el gran missatge de Buda." (52)

1150.- "L'home ha d'esdevenir allò que és." (52)

f) del pensar i del ser

1151.- "En cada moment de la nostra vida som allò que pensam." (49)

g) de la búsqueda autèntica

1152.- "Com Buda, hem de descobrir la Veritat que Buda descobrí." (49)

1153.- "Els homes fugen d'ells mateixos com el qui fuig de la seva pròpia ombra o del renou de les seves pròpies petjades." (58)

1154.- "Si no coneixem el misteri de la vida, com podem conèixer el misteri de la mort?" (52)

h) de la forma de vida

1155.- "El budisme és un camí de vida. És acció i amor, Marta i Maria." (56)

1156.- "L'essència del budisme és no fer-se mal a un mateix ni als altres." (56)

i) de l'equanimitat

1157.- "La natura ens dóna dolor perquè sapiguem que alguna cosa no funciona i intentem corregir-la." (74)

1158.- "El fred i el calor vénen i van. Com ens en podem escapar?" "Has d'anar allà on no hi ha ni fred ni calor" (35)

1159.- "Mira les dificultats: no hi pensis." (74)

1160.- "Quan el Bé és l'estel conductor, el plaer es pot evitar, el dolor es pot acceptar i fins i tot la mort pot ésser benvinguda per donar un valor superior a la vida." (84)

1161.- "No anam cap a la mort. Anam cap a una reunió amb la vida Infinita i amb l'amor Infinit d'on hem vingut." (60)

1162.- "La vida i la mort són fets o esdeveniment de l'univers." (95)

j) de l'atenció

1163.- "No podem canviar tot el món, però podem canviar el nostre món interior." (62)

6.2 Atenció, ara i aquí, il·luminació

a) de l'atenció i del descuit

1164.- "La feina és feta o s'està fent: "jo l'estic fent" és una cosa que nosaltres afegim." (47)

1165.- "Observa els fets de la vida amb una consciència pura, no amb pensament ni sensacions egoistes." (47)

1166.- "Quan conduïm un cotxe hem d'estar alerta. No hem d'estar alerta també quan conduïm el cotxe de la nostra vida?" (47)

1167.- "Atenció és no fer res amb negligència. "Un pecat per descuit és pitjor que una mentida deliberada"." (62)

1168.- "Hi ha consciència i hi ha automatisme." (6)

b) del despertar

1169.- "Estar despert és una intensitat de vida." (46)

1170.- "Eleva't per damunt de les contradiccions. El nostre Esperit pur és més enllà de les contradiccions." (45)

c) de "l'ara!"

1171.- "El moment més gran de la nostra vida és aquest moment, aquest mateix moment exacte." (60)

1172.- "Viu completament el present, de moment a moment, com un infant." (48)

1173.- "Enfronta't amb la vida amb tranquil·litat, silenci, esperança i amor. Encarat amb la vida amb fermesa, felicitat, amb l'estat d'ànim que Jesús i Buda volen que tinguem. "No et preocupis pel demà"." (96)

1174.- "L'etern Ara." (34)

1175.- "El que passa ara, avui, és molt més important que el que passa després de la mort." (53)

d) de l'especulació

1176.- "Buda es concentra en l'acció no en l'especulació." (48)

6.3 Nirvana

a) del nirvana com a ioga

1177.- "Nirvana o samadhi és una renúncia." (41)

1178.- "El Nirvana és la desaparició de l'ego." (49)

1179.- "El Nirvana és lliure del naixement, lliure de la decrepitud, lliure de la malaltia, i de la mort, lliure del dolor."

1180.- "El Nirvana és pura joia." (49)

b) del nirvana com a il·luminació

1181.- "Una il·luminació sobtada". Sovint ve pel xoc d'un dolor aclaparador o d'una joia aclaparadora." (36)

1182.- "A la llum del Nirvana veim el transitori com allò que és, com transitori." (85)

1183.- "Tot l'univers és en Nirvana." (43)

1184.- "El temps i l'espai són com un foc. Quan el combustible s'ha acabat, el temps i l'espai desapareixen i només roman el Nirvana." (39)

1185.- "Nirvana és Brahman és Déu." (39)

c) del nirvana en nosaltres

1186.- "L'esperit de Buda, de Crist, de Nirvana és en tots nosaltres." (39)

1187.- "Nirvana és pau i amor i una nova vida." (86)

6.4 El camí al Nirvana

a) de les vuit passes per a l'alliberament

1188.- "1. Opinió correcte 2. Decisions correctes 3. Paraules correctes 4. Acció correcta 5. Mitjans de subsistència correctes (no guerra) 6. Esforç correcte 7. Estat d'alerta correcte 8. Comunió." (85)

b) de les opinions correctes

1189.- "Una definició és una comprensió i una limitació." (43)
1190.- "Mata la teva ira i també mataràs la teva por. Si ets per damunt la ira, ets també per damunt la por." (85)

c) de la purificació de la ment

1191.- "Si la ment no és pura, no podem saber què és bo; i sense saber què és bo, com ho podem fer?" (56)
1192.- "Controla la ment tal com controles un instrument i troba la joia de la perfecció." (92)
1193.- "Sigues com un mirall net, que ho veu tot i ho reflecteix tot, però no és destorbat per res." (84)
1194.- "Una tranquil·litat pacífica és el més important." (85)

d) De l'esforç correcte

1195.- "L'esforç correcte és omplir la ment amb bones idees i tenir-les sempre present a la ment: una bona voluntat permanent." (42)

e) de la contemplació

1196.- "La veritat de Buda s'ha de veure no en el pensament, sinó en la contemplació. Això mateix s'aplica a la veritat del Cristianisme." (43)

e) del camí de la pau

1197.- "Buda dona pau a tothom. A uns quants els dona el Nirvana." (56)

6.5 Despertar

a) del despertar

1198.- "Estar despert és una investida de vida." (46)

1199.- "Viure sense dormir" no és el mateix que "viure despert." (51)

b) de l'observació equànime

1200.- "Una ment que està desperta i observa no té problemes. El problema és que no tenim una ment així." (71)

1201.- "Tant el pessimisme com l'optimisme són il·lusions. La visió de Buda va més enllà de tot dos." (52)

c) de l'observació i del pensament

1202.- "Pregaria és pau: observar sense pensar. Aquesta pau mena a la joia i té lloc un despertar. Buda significa un que està despert." (74)

1203.- "En Crist tenim una resurrecció, en Buda tenim un son i un despertar." (46)

6.6 Llibertat

a) del ioga com a llibertat

1204.- "Si som en Déu o en Buda som lliures de Déu o de Buda; llibertat i unió són u. En la unió amb Déu hi ha llibertat infinita." (93)

1205.- "En el Nirvana el qui coneix i l'objecte conegut són u. No hi ha lluita, no hi ha tensió: en l'amor del Nirvana trobam la nostra llibertat." (49)

6.7 El silenci i el buit

a) del silenci del Buddha

1206.- "El silenci de Buda és tan profund com el silenci de l'univers." (34)

1207.- "Hi ha silenci a tot arreu al darrera del renou de tot arreu." (34)

1208.- "Aquest és el silenci de Buda. El misteri de l'univers és silenci." (34)

b) de la contemplació com a silenci

1209.- "En la contemplació, estam silenciosos, i així les coses ens vénen. El desig s'atura en la contemplació. En el plaer anam cap a les coses en el desig de possessió. En la contemplació no hi ha desig." (34)

c) de l'Eternitat i del Buit

1210.- "El temps està enamorat de l'Eternitat. Quan els vents del temps són silenciosos escoltam la veu del silenci i sentim la victòria de la vida." (84)

1211.- "Sunyata és no res i ho és tot." (43)

1212.- "L'Infinit és buidor i en aquest buidor totes les coses són." (43)

6.8 Experiència

a) de l'experiència

1213.- "És l'experiència allò que importa, no el concepte." (43)

1214.- "La consciència no es pot pensar, ni mesurar, ni veure, ni sentir, ni cremar, ni matar. Només es pot experimentar." (65)

1215.- "Experiència és descobriment." (86)

b) de les creences i de l'intel·lecte

1216.- "Les qüestions finals són més enllà de l'intel·lecte." (43)

1217.- "Buda evità de respondre preguntes metafísiques. Veia que aquestes qüestions es responen gradualment només si caminam pel Camí." (67)

1218.- "El budisme és una experiència espiritual. No ens demana que creguem en res." (45)

c) de l'experiència religiosa

1219.- "Si la ciència és una, la religió ha d'ésser una. La Ciència es basa en l'experiment, la religió s'hauria de basar en l'experiència." (45)

1220.- "L'experiència espiritual, com els experiment científics, està basada en l'observació dels fets." (21)

6.9 Vipassana

a) de la tècnica de la meditació

1221.- "Quan ve un pensament desagradable, deixa'l tot sol: mai no pensis que el pensament és teu. Digues: "succeeix"." (59)

b) de posar distància

1222.- "Ens podem trobar embolicats en el riu dels esdeveniments i ésser arrossegats pel riu; o ens podem quedar a la riba i observar el riu." (61)

1223.- "Buda vol que aturem la roda de l'esdevenir de manera que puguem reposar al centre de l'Ésser." (61)

6.10 Zen

a) de la transreligiositat del Zen

1224.- "El Zen és l'element espiritual que es troba a totes les religions." (66)

1225.- "El Zen es pot aplicar a qualsevol religió o filosofia. És un aprofundiment en la Realitat." (92)

b) del Zen i de l'esperit de l'home

1226.- "El Zen és l'art d'entrar en contacte amb el nostre Ésser: de l'esclavatge a la llibertat." (84)

1227.- "Veure-hi dins la pròpia natura. Això és el Zen." (53)

1228.- "Zen és l'esperit de l'home." (45)

c) del Zen com a Ioga

1229.- "Tenim Zen quan el subjecte i l'objecte són u." (60)

1230.- "L'intel·lecte veu una flor des de l'exterior: el Zen i la poesia des de l'interior. Per conèixer una flor ha d'esdevenir una flor." (34)

1231.- "El Zen vol la llibertat, fins i tot la llibertat enfront de Déu o de Buda. Si som u en Déu o en Buda som lliures d'ells: llibertat i comunió són u." (55)

1232.- "La vertadera bellesa esdevé una amb el Zen." (45)

d) de les contradiccions

1233.- "Una identitat de contradicció és a la base de tot el pensament Zen
"Una muntanya no és una muntanya"." (60)

6.11 Dharma, educació

a) de la missió dels mestres

1234.- "Els mestres i els psicòlegs ens ensenyen com controlar les nostres
ments?" (62)

b) de les prioritats de l'educació

1235.- "Tota educació veritable no és un aprenentatge: és un despertar." (29)

1236.- "L'únic ensenyament autèntic és ensenyar els altres a despertar." (51)

c) de l'educació com evolució

1237.- "L'educació és l'essència d'aquest vast univers." El procés d'evolució
és un procés d'educació." (91)

Palma , Gener 2003

Joan Miquel Mut Garcia

JOAN MASCARÓ I FORNÈS
Joan Mascaró i Fornès

EL IOGA DE JOAN MASCARÓ I FORNÈS

Defensa de la tesi

JOAN MASCARÓ I FORNÉS

Joan Mascaró i Fornés

In memoriam: Joan Maimó

¿Per què Mascaró?: La seva dimensió

- Referència internacional en la traducció de les obres que treballà
- Poc conegut i estudiat a la seva terra natal
- El mallorquí més llegit després de Llull?
- Coneixedor i divulgador de la Filosofia Índia
- Manca d'estudis sobre la seva obra
- “Obrir” un camp d'investigació

Dificultats: el problema de les fonts

- Manca d'un “corpus” de publicacions
- Classificació fonts publicades:
 - Fragments de *Llànties de foc*
 - Introduccions a les seves traduccions
 - *La creació de la Fe*
 - Cartes, articles, conferències...
- Els “quaderns”: el repte de futur

Tipus de tesi

- Bibliogràfica
- Interna
- “estàtica”
- Sistematitzadora

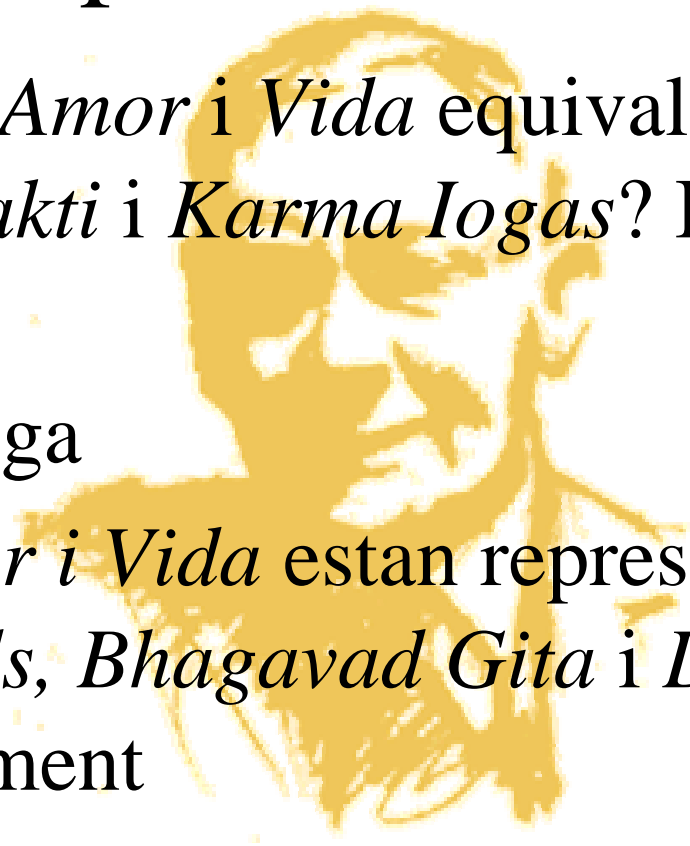

Tesis, aspectes a estudiar I

- Era Mascaró un iogui, un místic, un *Sadhaka*?
- Mascaró com a iogui (*sadhaka, jivamukta*)
- Era un *gurú*?
- Era espiritualment eclèctic o fonamentalista?
- Són els seus aforismes desenvolupaments de les tradicions que va estudiar?

Tesis, aspectes a estudiar II

- Són *Llum, Amor i Vida* equivalents a *Jñana, Bhakti i Karma Iogas*? I *silenci a Ioga*?
- Silenci i Ioga
- *Llum, Amor i Vida* estan representats als *Upanishads, Bhagavad Gita i Dhammapad* respectivament

Tesis, aspectes a estudiar III

- Amor via apropament a Déu, esperit de treball en el *Karma*, estudi de les escriptures per obtenir *jñana*.
- Traductor-poeta *versus* traductor-filòleg
- *La creació de la Fe* com a obra culminant inacabada
- Nou títol i nova estructura: *Llànties d'amor. Llum, Amor i Vida*, a més de *Ioga i Budisme*

Primera Part

- *Llum, Amor i Vida (Jñana, Bhakti i Karma Iogas)* a les introduccions de Joan Mascaró
- Recorregut per les introduccions i les altres fonts sota la taxonomia: *Ioga, Llum, Amor i Vida*

Estructura de la tesi: Part primera

- Mascaró i la Filosofia Índia (antecedents)
- El *Ioga*: concepte, concepció mascaroniana, la seva *sadhana*, descripció a les seves introduccions.
- *Llum o Jñana Ioga*: descripció a les introduccions i a altres fonts.
- *Amor o Bhakti Ioga i Vida o Karma Ioga*: idem.
- Succinta explicació dels conceptes clàssics com *Ioga, Bhakti, Vedanta*, etc.

Conclusions de la primera part (I)

- Mascaró era un *iogui*, *sadhaka* (*jñanin*, *bhakta*, *karma*), *gurú*.
- Influències: les obres traduïdes, R. Llull, místics cristians, poetes anglesos, J. Xirau...
- No volia ser un traductor imparcial, volia ser un poeta-traductor.
- La *Veritat* és *Una* i independent dels *-ismes* que són la seva expressió.

Conclusions de la primera part (II)

- *Jñana* és equivalent a saviesa i a *Llum*.
- L'aprehensió transcendent és equivalent a la *Llum* (il·luminació)
- La quintaessència de la *Llum* esta reflectida als *Upanishads*
- La *Llum* és una i s'arriba pel silenci (*ioga*)
- És *Consciència pura* (*Sat-cit-ananda*) i esta lligada a la negació (*neti, neti, sunyata, nirodha, anonadamiento...*)

Conclusions de la primera part (III)

- El concepte *Amor* és central en el pensament de Mascaró i molt influenciat per R. Llull (*Llibre d'amic e Amat*) i J. Xirau (*Amor y mundo*).
- La *Bhagavad Gita*, llibre bàsic de Mascaró, és sobre tot un llibre d'amor.
- L'amor terrenal és un reflex de l'amor diví que és el pont entre Déu i l'home.

Conclusions de la primera part (VI)

- La seva obra és un exercici de *Karma Ioga*.
- *Karma*: *Kr-*: necessitat de “crear” la nostra vida (desprogramació)
- L’eternitat no és un temps més llarg és transcendir les limitacions espacio-temporals. Doncs el més enllà o la reencarnació no té, espiritualment, cap importància.

Segona Part

- Lectura de *La creació de la Fe* re-clasificada d'acord a la taxonomia Mascaroniana: *Llum, Amor, Vida, Ioga i Budisme*

Estructura de la tesi: Part segona

- *La creació de la Fe* obra definitiva de Mascaró.
- *Llànties d'amor*: una reconstrucció de *La creació de la Fe*
- Lectura detallada de la recopil·lació de W. Radice, comentada i taxonomizada
- Comparació aforismes sobre Ioga amb els Ioga sutras de *Patanjali*.

Part tercera

La creació de la Fe

Llànties d'Amor

Estructura de la tesi: Part tercera

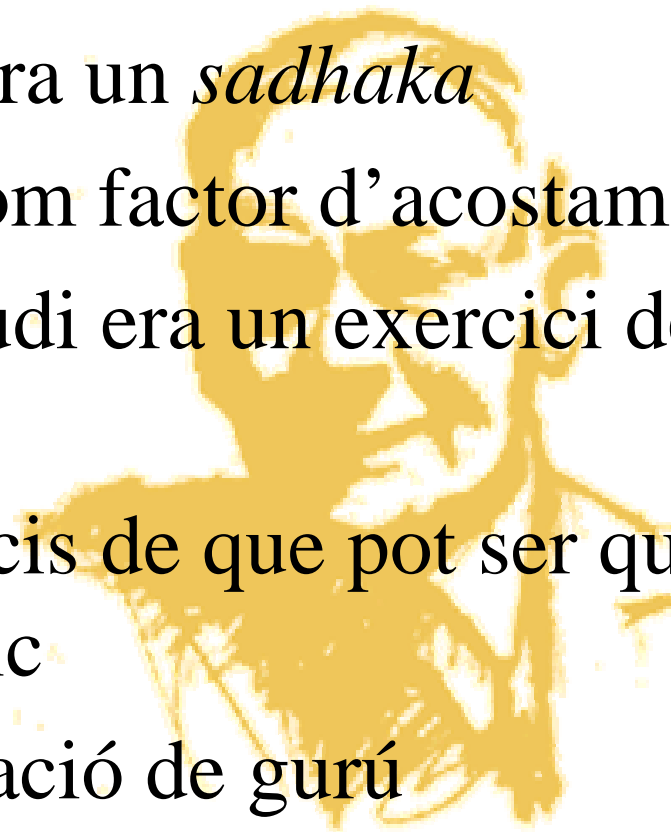
- Reordenació dels aforismes d'acord a una nova taxonomia més propera a l'esperit mascaronià: *Llum, Amor, Vida, Ioga i Budisme*.
- *Llànties d'amor*: Presentació de la nova taxonomia dels aforismes de *La creació de la Fe* sense comentaris.

Conclusions de la segona part

- Considerem la taxonomia proposada més acord amb el “mapa mental” mascaronià.
- *Llànties d'amor* tanca el cercle: es relaciona amb el primer títol mascaronià i incideix en l'aspecte clau: l'amor.

Conclusions globals

- Mascaró era un *sadhaka*
- *L'Amor* com factor d'acostament a Déu
- El seu estudi era un exercici de *Jñana* i *Karma Iogas*
- Hi ha indicis de que pot ser que tingues algún rapte místic
- Tenia vocació de gurú
- No pretenia ser imparcial com a traductor

Altres troballes I

- Unitat del fenomen religiós
- Poesia i art com indicaris de la transcendència
- Importància de l'educació
- Ètica de l'amor: estima i fes el que vulguis
- Devoció a la natura, al *Tao*
- Immortalitat de l'essència de l'home: *Atman*

Altres troballes II

- Compatibilitat de la raó amb l'espiritualitat i instrumentació de la primera
- Necessitat de crear (*Kr-: Karma*) la nostra Vida
- La idea de reencarnació com quelcom superflu i accessori
- Llibertat = abandonament del desig i transmutació en Amor

JOAN MASCARÓ I FORNÉS
Joan Mascaró i Fornés

In memoriam
Ari om, tat sat